Coperta de Ioana Dragomirescu Mardare

Fotografia de pe copertă:
Ion Pillat la 45 de ani

Ion Pillat

OPERE

(Poezii 1927-1944)

3

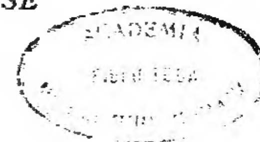
Studiu introductiv de
MONICA PILLAT

Ediție îngrijită, tabel cronologic, tabele sinoptice
Din laboratorul creației, note, variante și comentarii de
CORNELIA PILLAT

1986
Editura Eminescu
BUCUREȘTI, PIAȚA SCÎNTEII 1

ION PILLAT ŞI POETICA FIINŢEI ÎNTREDESCHISE

Opera de artă, gîndea Ion Pillat, este un *ţărm pierdut* pentru acela care o contemplă. Ţărmul figurat de creator, ca stavilă împotriva neantului, ne cheamă din valurile disoluţiei şi ne sustrage timpului.

Privind coloanele templelor eline, te poţi pătrunde de nemurirea lor şi, pentru un moment, încetezi să mai luneci pe panta vremelniciei. Pe de altă parte, ceva din mesajul lor îţi scapă continuu şi ajungi să te întrebi cît anume umbreşti din adevărul lor pur cu imaginara ta substituire. De asemenea pierdută e identitatea autorului în toată lucrarea sa şi încercarea recompunerii din ecouri a sunetului genuin e sortită de la bun început eşecului.

Şi totuşi, la rîndul nostru, neputîndu-ne lecui de optimismul lui Sisif, vom căuta să desprindem din mărturiile despre sine şi din scrierile despre artist, imaginea ţărmului poetic care a fost fiinţa lui Ion Pillat.

Să privim aşadar prin ochii acelora care l-au văzut de aproape, spre a înţelege apoi deschiderea oferită de perspectiva distanţării.

„Domol şi blînd ca un vînt de amiază printre coloanele albe ale unui templu", scrie Al. Philippide în 1932, Ion Pillat are „talent descriptiv şi calm, detaşat de viaţa de toate zilele", iar Const. D. Ionescu observa, în 1934, că temperamentul poetului „este apolinic — niciodată n-a crezut în frămîntările dionisiace. Totdeauna l-a călăuzit claritatea" şi a căutat să se descătuşeze de impur [1].

În 1937, Şerban Cioculescu revelă „clasicismul apolinic şi surîzător" al artistului. „În fericita sa alcătuire morală, sentimentele se pacifică înainte de a-şi fi schiţat intenţia de zbucium" [2].

[1] *Ion Pillat — Scutul Minervei*, rev. *Ramuri*, mai 1934.
[2] *Ion Pillat — Ţărm pierdut. Revista Fundaţiilor*, nr. 7, 1937.

Dar, remarcă G. Călinescu în 1941, „el nu e propriu-zis nici sentimental, ci un afectat superior, care prin naştere, prin educaţie, e capabil să fie mişcat cu toată clasa lui, de anume aspecte fine" [1].

În acelaşi an, Basil Munteanu îl surprinde pe Ion Pillat „amical şi niţel distant", evoluînd „printre oamenii epocii sale cu vădită înţelepciune, fără patimi, fără nădejdi indiscrete, fără exaltări juvenile, dar şi fără bătrîneşti renunţări. Ce vîrstă să poţi da acestui statornic contemporan al tuturor generaţiilor, pe care fluctuaţia modelelor şi a opiniilor nu-l poate atinge?" [2]

Caracterizat chiar de fiul său, Dinu Pillat (1965) drept „un fin epicureu, împăcat cu destinul şi neagitat problematic" [3], poetul a fost unanim apreciat de criticii vremii lui, începînd cu Pompiliu Constantinescu[4], (1925) ca fiind moştenitorul serenităţii senioriale a lui Vasile Alecsadnri şi al îngîndurărilor horaţiene.

Ţinuta clasică a lirismului pillatian, linia necurmat melodică a mesajului au putut da impresia multor cititori de atunci că ele provin din muzica temperată a unui suflet netulburat, care n-a coborît niciodată în abisurile fiinţei deoarece structural i-a lipsit deschiderea spre neliniştile fenomenului existenţial.

În plină epocă de grave seisme sociale, de surpare haotică a valorilor, cînd sentimentul relativităţii, adus şi amplificat pînă la paroxism de apropierea războiului, punea sub semnul tragicului identitatea lumii, calmul poetic al lui Ion Pillat putea părea lui Mihail Sebastian, G. Călinescu, Octavian Şuluţiu, Vladimir Streinu sau altora cel puţin incongruent, distonant, dacă nu cumva chiar depăşit prin „monotona" [5] sa limpezime formală.

Totodată, însă, Şerban Cioculescu, Al. Philippide, Basil Munteanu găseau în atitudinea aceasta oarecum insolită un exemplu reconfortant.

„Fără grave înfrigurări aparente, fără declaraţii senzaţionale, mînat de instinctul său de artist pe care nimic nu-l poate abate de la căile sale, Pillat cîntă. El cîntă chiar astăzi, cînd mai toate lirele au amuţit" [6], observa Basil Munteanu, descoperind în constanţa creaţiei pillatiene lucirea unei „stele fixe" ridicată deasupra valurilor de incertitudine ale momentului.

[1] *Tradiţionaliştii*, în *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent*. Fundaţia regală pentru literatură şi artă, Bucureşti, 1941.
[2] *Ion Pillat, poet tînăr*, rev. *Universul literar*, 3 aprilie 1941.
[3] Scrisoare către sora sa, Pia, Bucureşti, 1965.
[4] *Scrieri* — Edit. Minerva, 1970, vol. 4, p. 365—369, 392—393.
[5] Mihail Sebastian, *Ion Pillat. Caietul verde*, în rev. *Reporter*, V, 1937, nr. 11, în *Eseuri. Cronici. Memoriale*, ed. Minerva, 1972, p. 263—267.
[6] *Ion Pillat, poet tînăr*, art. cit.

S-a recunoscut oare scriitorul în portretul pe care i l-au făcut contemporanii lui?

Din dramatismul reţinut al replicilor cuprinse nu numai în poemele *Alesul*, *Patinorul*, *Menire*, ci şi în toată opera sa lirică, precum şi din tonul polemic al confesiunilor de crez poetic, se încheagă un alt Ion Pillat. Autoportretul artistului vine să corecteze portretul alcătuit de public.

„Comunicăm mai uşor cu tenebrele decît cu lumina a cărei esenţă ne e străină" [1], arată el, atrăgînd atenţia cititorilor că scrisul lui „tăinuitor de clar" [2] tinde să dea seninătate genunilor şi să tragă o cortină de linişte asupra cataclismelor interioare.

De ne-am imagina, privind alături de poet, acest eu în oglindă, am vedea că netezimea suprafeţei, pe care o bănuiam plană şi întinsă, se reduce la îngustimea unui fir de sîrmă suspendat, vibrînd sub graţia încordată a acrobatului ce sfidează golul de dedesubt. Sau poate am descifra în dansul pur al verbului flacăra unei vitalităţi care se izbăveşte numai printr-o rigoare a mişcării.

„Echilibrul poeziei lui Pillat, sublinia Al. Dima [3], în 1941, ascunde dimensiunea de totdeauna a marelui clasicism care e umbra discretă a sbuciumului sufletesc... o eleganţă sufletească deosebită înăbuşe la vreme orice barbară cutremurare, şi arta alină cu degetele ei fine convulsiunile inestetice."

Iar Al. Philippide [4], într-o evaluare postumă a poetului, nota în 1946:

„Nu poţi să ştii cît de adîncă este o apă, dacă ea nu e cu totul limpede... Cultivînd adîncimea formei, Pillat a ajuns la o adîncime de ton şi de conţinut, în care răsună multe întrebări şi multe nelinişti. Seninătatea lui e adesea aparentă şi ascunde, pentru cine ştie să vadă departe în dosul ei, acel fior al invizibilului, pe care toţi marii poeţi l-au simţit".

Aşadar, pentru a-l înţelege pe Ion Pillat, sugerează Al. Philippide, avem nevoie de timp, de distanţare. Căci ceea ce la primul contact ne dă senzaţia imediat accesibilului, la al doilea, ne transmite îndoiala, ne cufundă în enigmatic.

[1] Vezi în acest sens N. Balotă: *Ion Pillat. Ars poetica* în *Labirint*, Edit. Eminescu, 1970, p. 45.
[2] Vezi poemele *Patinor* şi *Menire*.
[3] *Experienţa spirituală a lui Ion Pillat*, rev. *Universul literar*, 29 martie 1941.
[4] *Ion Pillat şi adîncimea formei*, în vol. *Ion Pillat. Mărturii despre om şi poet*, Edit. Publicom, Bucureşti, 1946, p. 149 şi 153.

Pe de altă parte, întoarcerea poetului spre clasicism într-o perioadă cutremurată de război, ne apare cu mult mai simptomatică azi.

În fața dezastrului, poetul s-a descris în ipostaza lui Saadi:

Tătari veneau cu mugete de taur
Pe cînd într-o grădină, tainic sol,
Păzind pe lume singurul tezaur,
Saadi privea o floare și un stol.

Nu e aici, în această atitudine, o închidere în turnul de fildeș al închipuirii, nici nu răzbate frigul indiferenței poetului cu privire la prezentul precar al vremii sale. E mai curînd un protest, o negare a dezordinii, prin aplecarea ființei către fragilul de aur al clipei lăuntrice. Întîlnim la el poate ceva din ținuta morală a lui Béranger, eroul lui Eugen Ionescu, înfruntînd solitar primejdia rinocerizării.

Astfel, seninătatea lui Ion Pillat nu s-ar dovedi a fi o dimensiune nativă a firii lui, ci produsul final al unui act de voință, sau, în termenii poetului, o *cumpănă dreaptă* între forțe antagonice egale.

Pentru a lămuri și ilustra natura polemică a echilibrului pillatian, să pătrundem în opera sa. Ceea ce ne uimește dintru început e mobilitatea cu care Ion Pillat traversează cele mai diverse spații și epoci culturale, modulîndu-și timbrul și schimbînd registrele muzicale cu ușurința unui virtuoz.

Debutează ca modernist, unind în traiectoria sa spleenul romantic cu stilizarea parnasiană a simțirii, „barochizează" [1] (după cum observă Cristian Livescu, 1980) pentru a ajunge la vagul de lumini și umbre al simbolismului, apoi renunță la exotismul primei faze, spre a deveni tradiționalist și a descinde în esențele autohtone, ca în final să descopere limpezimile artei antice grecești și să viseze la puritatea idealului clasic.

Poezia lui Ion Pillat ar fi livresc eterogenă dacă spiritul artistului s-ar deplasa liniar, aidoma unui personaj picaresc, de la punctul zero al identității la terminusul cultivării de sine prin alții. El însă descrie cu opera sa un cerc cu care, așa cum revela Al. Dima, „europenizează autohtonia și autohtonizează europe-

[1] *Introducere în opera lui Ion Pillat*, Edit. Minerva, București, 1930, p. 38.

ismul" [1] (demn de reținut în acest sens este și comentariul din 1927 al lui Eugen Lovinescu [2]).

Aceeași circularitate se remarcă în atenția pe care o acordă poetul valorilor spiritului oriental, în dualitatea păgîn/ascetic, și crizei sufletului modern din arta occidentală, cele două experiențe de cultură ducîndu-l pe Ion Pillat la evaluarea folclorului și literaturii naționale din perspectivă universală.

Pe de altă parte, fascinația resimțită de poet pentru plastică, l-a făcut adesea să se surprindă în ipostaza pictorului de cuvinte, a arhitectului și ctitorului de semnificații. De la tehnica detaliului din tablourile primitivilor și renascentiștilor italieni, a trecut la o artă poetică preluată din impresionism, pentru a se întoarce la pictura românească naivă a meșterilor anonimi și la gravura în lemn, sfîrșind prin a aspira, în fața coloanelor antice, la geometria formei pure, pe care în muzică o tălmăcea Enescu, și la care ajungea, traversînd alte spații, Brâncuși.

Din cauza acestei predilecții pentru figurativ, poezia lui Ion Pillat pare în prima clipă atît de accesibilă. Sîntem primiți numaidecît. Vedem stepe, insule, păduri și dealuri, naturi moarte, obiecte de interior, biserici, sate, cimitire și temple, grădini și moschee. Chipuri și locuri, ieșind aievea din atlasele de geografie și din istoria lumii, ni se perindă sub ochi și ne leagănă auzul cu sonoritățile cînd străine, cînd familiare ale numelor lor.

Varietatea modelelor, dezinvoltura deghizărilor poetice, disponibilitățile proteice ale artistului trădează „un neastîmpăr... un nomadism incurabil" [3] (Ioan Adam, 1984) al spiritului care „a experimentat toate formele expresiei poetice, scrutînd și cîntărind vocalele și consoanele pe toată gama instrumentației lor sonore. A scris în toate genurile, în forme fixe, în versuri albe, în distihuri, terține, catrene, elegii, sonete, poeme descriptive, narative, dramatice, epigramatice, marine, bucolice, a inventat poemul într-un vers" [4] (Șerban Cioculescu, 1971).

Am putea înșirui, așa cum s-a mai făcut deja, numele și cărțile care au constituit izvoarele livrești ale inspirației lui Ion

[1] *Experiența spirituală a lui Ion Pillat*, *op. cit.*
[2] *Ion Pillat* în *Istoria literaturii române contemporane*, Edit. Ancora, București, 1927, vol. III, p. 97–106.
[3] *Paradisul regăsit*, în vol. *Ion Pillat – Pe Argeș în sus*, Edit. Minerva, 1984, p. 209.
[4] *Ion Pillat, poetul străllimpezimilor noastre*, rev. *România literară*, 8 aprilie 1971.

Pillat, am putea recompune din autorii și titlurile operelor lor acea „bibliotecă a sufletului" poetului. Iată: Enăchiță Văcărescu, Gheorghe Asachi, Vasile Alecsandri, Mihail Eminescu, Duiliu Zamfirescu, Nicolae Filimon, Șt. O. Iosif, Dimitrie Anghel, George Coșbuc, Alexandru Macedonski, Ion Minulescu, George Bacovia, Tudor Arghezi, Ion Barbu, Lucian Blaga, Nichifor Crainic, Adrian Maniu, Ion Vinea, Vasile Voiculescu, baladele *Miorița* și *Meșterul Manole*, basmul *Tinerețe fără bătrînețe și viață fără de moarte* din literatura română, iar din cea străină: J. du Bellay, Ronsard, Racine, V. Hugo, A. de Vigny, Leconte de Lisle, Hérédia, M. de Régnier, M. Guerin, Verlaine, Baudelaire, Samain, Moréas, Gide, Péguy, Barrés, Jules Romains, Fr. Jammes, Toulet, H. Bergson, Mallarmé, Valéry, Claudel, St.-John Perse, Giraudoux, D'Annunzio, Goethe, Hölderlin, Rilke, St. George, Trakl, Hugo von Hofmannsthal, Chaucer, Milton, Marvell, Donne, Shakespeare, Wordsworth, Shelley, Keats, Wilde, Browning, D.G. Rossetti, Swinburne, T.S. Eliot, Yeats, E.A. Poe, Emily Dickinson, Whitman, Lafcadio Hearn, C.A. Robinson, R. Frost, Sandburg, Edgar Lee Masters, Vachel Lindsay, Amy Lowell, Ruben Darío, Antonio Machado, Juan Ramon Jimenez, Omar Khayam, *O mie și una de nopți* etc.

De asemenea, am putea deschide imaginar un vast salon de pictură și desen din sugestiile plastice ale poeziei lui Pillat, cu tablouri Cimabue, Giotto, Fra Angelico, Leonardo da Vinci, Fra Filippo Lippi, Botticelli, Watteau, Monet, Mattisse, Turner, Grigorescu, Luchian, Iser, Dărăscu, Theodorescu-Sion, Arnold, Pallady, Steriadi, Șirato, Ștefan Popescu, Petrașcu, Ressu etc.

„În ciuda aparențelor de disparat", această „atmosferă compozită... de muzeu fantezist" al minții ne va revela treptat „o stranie armonie interioară" [1] (Dinu Pillat, 1966).

Mobilitatea de suprafață a lirismului pillatian acoperă imaginea unei fundamentale constanțe care poartă în adîncul ei o mișcare nevăzută. Pentru a-i surprinde complexitatea, să ne oprim asupra derutantelor travestiuri poetice ale lui Ion Pillat, urmărind culorile „magistralului cameleon" [2] (George Călinescu) și sensurile labilității sale.

[1] *Ion Pillat în intimitate*, rev. *Gazeta literară*, anul XIII, 22 aprilie 1966, nr. 17.
[2] *Tradiționaliștii* în *Istoria literaturii române, op cit.*

În *A treia Elegie* (CAIETUL VERDE), Ion Pillat mărturisește:

Pe vremea de-altădată, copil, am zărit visul
Era la panorama dintîi, mi-aduc aminte
Un măscărici ușure ca un balon ce suie
Și cade iar să sară mai sus și-n ceruri scapă.
Purta pe fața-i albă de clovn o mască toată
De aur...

Între cei doi poli ai spiritului: candoarea și disimularea, se încheagă mișcarea pendulatorie a unei personalități care va fi deopotrivă animată de imboldul fixațiunii prin revenirea la *terra mater* [1] (Șerban Cioculescu) și de instinctul migrațiunii, culminînd în exotica „plăcere de a trăi prin alții" [2] (Nicolae Manolescu, 1968).

Cele două extreme se întîlnesc chiar din primele cicluri de versuri: CASA AMINTIRII și VISĂRI PĂGÎNE, în cuprinsul unui spațiu care prefigurează identitatea eului ca *țărm pierdut*: *pe de o parte — nostalgia revenirii, provocată de inexorabila îndepărtare a ființei de malurile originare, pe de alta — frenezia pornirii în aventura don-juanescă a căutării de sine.*

Ambele disponibilități comunică însă același dramatism al imposturii, căci străinul nu mai poate ajunge la Edenul consumat al copilăriei decît prin inscenarea de o clipă a itinerariului parcurs de data aceasta în sens invers — de la sosire la plecare, iar în cealaltă direcție, inconstanța lirică a minții în nesațiul înnoirii presupune de asemenea o întreagă regie a mișcării de cucerire, asumare și abandonare a unei forme pentru alta, în afirmarea carnavalescă a spiritului.

În cea dintîi ipostază, *masca de aur* va fi trecutul nealterat al poetului, în puritatea sa primordială, trecut sub care vine să se ascundă *fața de var* a prezentului confuz și întinat de patimi, în cea de-a doua perspectivă, strălucirea suprafeței e dată de imobilitatea de fond a adîncului.

Reducerea la esență a multiplicității, din faza de întoarcere spre sine a ființei, își găsește contraponderea în celebrarea pluralității prin descompunerea singularului în variante. Complementare în experimentul poetic al cunoașterii, ambele operații vizează totalitatea și implică în același timp ideea unui spectacol de oglin-

[1] *Ion Pillat, poetul strălimpezimilor noastre, op. cit.*
[2] *Metamorfozele poeziei.* E.P.L., 1968, p. 93.

diri şi proiectări imaginare, unde plinul şi golul, lumina şi umbrele fac şi desfac alcătuirea.

O foame de spaţii deschise, însoţită de beţia străbaterii în etern a infinitului, creează în poezia de tinereţe a lui Ion Pillat (VISĂRI PĂGÎNE, AMĂGIRI, ETERNITĂŢI DE-O CLIPĂ) premisele unor travestiuri exotice.

„Dorinţa", care „cere trup" pe măsura-i, se conturează în imagini hibride ţinînd de miezul conflictual al eului. Centauri, sirene şi fauni, dincolo de încărcătura livrescă, vin să dea culoare tensiunii crescînde între visul artistului şi tiparul teluric al expresiei. Poetul aspiră la ubicuitatea forţei lui Proteu şi la imobilitatea lui Buddha care îşi contemplă nemuritoarea inconstanţă.

O vitalitate jefuitoare se deghizează în barbari, piraţi, vînători care sfîrşesc funebru în braţele supremelor iubite: stepa, marea, pădurea.

De la baudelairienele siluete: trecătoarea, necunoscuta, necredincioasa, pînă la cadînele, baiaderele şi hetairele ce umplu de dor mintea poetului, se observă deplasarea atenţiei de la efect la idee, de la detaliile trăsăturilor — la mişcare. Făptura femeii de o seară nu e o entitate ci un dans, o flacără în care trupul descrie spirala albă a unei armonii ce transcende chiar prin teluric pămîntescul substanţei sale.

Nestatornicia devine un principiu poetic interior după care chipurile iubitelor capătă unduiri de valuri, ştergînd, prin fluidul expresiei, hotarul dintre *aceeaşi* şi *alta*. De aici şi pînă la Minerva, *dansatoarea în arme*, cum o numea Platon, nu e decît un pas.

Zeiţa înţelepciunii, invocată de creatorul bîntuit de himere, se defineşte în contrast cu perfecţiunea visată de Baudelaire în versul: „Je hais le mouvement qui déplace les lignes", căci la Pillat se pare că puritatea formei nu e dată de o împietrire în statuar a simţirii, ci dimpotrivă, de incandescenţa trăirilor lăuntrice.

Vitalitatea dionisiacă a artistului aspiră la rigoarea apolinică a intelectului. Ce altceva este *scutul Minervei* dacă nu o *mască de aur*, în spatele căreia poetul descoperă cutremurat patima şi sfîşierea? Numai că seninătatea cugetului zeiesc nu e formală, ea semnifică superioritatea ţinutei spirituale ce face din întunericul haotic al cărnii o punte spre lumină, din înlănţuirea mundană — o premisă a descătuşării, iar din sentimentul eşecului singular — o cale de rezolvare în multiplu. Îngîndurarea Minervei pillatiene imprimă astfel idealului de stabilitate un ritm interior, realizînd

o conciliere a opoziţiilor. Această *anima* a scriitorului e surprinsă lapidar în *Stelă de dansatoare*: „Cu vălul tras pe faţă se depărtează stînd."

Aici e tot misterul poeziei lui Ion Pillat care îţi transmite senzaţia de răceală dacă o cercetezi de aproape, şi te arde cînd o contempli de la distanţă. În acelaşi timp, „vălul tras pe faţă", sugestie la enigma identităţii, e şi o aluzie la ţinta urmărită de creator prin strategia disimulării. *Apelul la modelele culturale şi la nenumăratele experimente poetice, deschide drum originalităţii. Travestiurile lărgesc aria fiinţei diversificînd-o şi lămurindu-i virtualităţile, iar pe de altă parte, îi dau putinţa fixării reperului central. În raza perspectivei figurate apare paradoxul fluctuaţiei ca interpretă a statorniciei, substanţa poetică menţinîndu-se asemeni unui „organism viu" numai în schimburile continue cu mediul ambiant.*

„Poetul avea nevoie, pentru a se dezvălui", arată Ion Biberi în 1946, „de o incitaţie permanentă, de un ferment exterior, întîlnirea cu un om, cu o carte sau o privelişte răsfoiau astfel jerba imensă a viziunilor sale lirice. Nu ne aflăm în faţa unei receptivităţi plastice, a urmelor unor influenţe directe, ci a nevoii de contact spiritual pentru a se putea defini pe sine" [1].

Apreciind fericirea drept „umbra unui vis ce pierzi" (*A opta elegie)* şi visul ca înflorind „sub semnul despărţirii" *(Sonetul XIII*, SCUTUL MINERVEI*)*, Ion Pillat face din poezie un spaţiu reverberant, unde imediatul cheamă vagul, iar palpabilul deschide orizonturi de neatins. Se profilează morgana *iubitei de departe*, a cărei anticipare transformă concretul în înveliş al inefabilului.

Poetul e fascinat de stările de tranziţie, de praguri: curtezana pierdută în somnul pur, dansatoarea solemn dăltuită în marmura morţii, tăcerea în care se închid amanţii pentru a naviga fiecare în propriile singurătăţi, întristarea pămînteană a zeiţei, apar în aceeaşi lumină a plutirii nemişcate dirijînd spre conul de taină al sufletului. Îndrăgostit tocmai de acest inaccesibil, pe fondul clar-obscur al secundelor intrate în evanescenţă, Ion Pillat construieşte o *poetică a clipei netrăite* [2] (Cristian Livescu, 1980), ceea ce determină atît o punere în scenă a virtualului, prin scindarea carnavalescă a eului în roluri, cît şi o explorare a originilor.

[1] *Treptele lui Ion Pillat*, în vol. *Ion Pillat. Mărturii despre om şi poet, op. cit.*, p. 107.

[2] *Introducere în opera lui Ion Pillat, op., cit.*, p. 54.

Maleabilitatea, dedusă din resursele ființei ca sumă a posibilelor, păstrează universalitatea dar revelă neantul particularului. Iată de ce întrebarea *ce anume sînt din cîte sînt?* smulge din potențialitate răspunsul individualizant, prin apelul la biografie.

Nostalgia plecărilor din sine în exotic e complementară cu dorul întoarcerii acasă. Expansiunii i se replică prin concentrarea în finitudine. Marea devine cîmpie vălurată, întinderile se strîng în dimensiunile *grădinii între ziduri*, care arată stabilirea rătăcitorului, cu tot haremul ispitelor livrești, la vatră.

Investigarea interiorului intim din perspectiva obîrșiei nu denotă o părăsire a predilecției anterioare pentru larguri. Deschiderea se produce acum din adînc: poetul ascultă valurile în golul sonor al scoicii, regăsește pădurea în imaginea răsturnată a rădăcinilor, surprinde fuga imobilă a centaurilor în rotirea morilor de vînt și în arcul descris de copaci între pămînt și cer, universul tot se adună între pereții *casei amintirii*, care trimite mai departe în timpul reversibil la semicercul cuibului și în final la pacea de nemaiatins a increatului.

În contrast cu poetica lui Ion Barbu vizînd puritatea formei printr-o implozie a cuvintelor în logos (vezi *Oul dogmatic*), rațiunea de a exista a lirismului pillatian și de aici însuși dramaticul viziunii, este întredeschiderea ca ipoteză a zborului dar și ca neputință a refacerii întregului în absolutul circumscris.

Această întoarcere pe jumătate a ființei spre pacea albă a începuturilor e însoțită de conștiința iremediabilului produs prin spargerea oului. Cercetînd natura încăperilor din poezia lui Ion Pillat, observăm imaginea obsedantă a fisurii, a golului lăsat în urmă de izbucnirea afirmării vitale. Poemele din PE ARGEȘ ÎN SUS, SATUL MEU, BISERICA DE ALTĂDATĂ, LIMPEZIMI, CAIETUL VERDE, UMBRA TIMPULUI, vorbesc despre deteriorarea ambianței primordiale, prin pierderea sacralității sinelui. Metafora *păsării de lut* care zboară invers, din înalt spre imposibilul nadir al depășitelor liniști, se asociază ideii că vestigiile pot fi utilizate de creator în sensul recompunerii imaginare a ansamblului. Dar orientarea poetului diferă atît de scrupulele colecționarului de antichități, cît și de interesul istoricului pentru stabilirea autenticității. El tinde să îmbrățișeze trecutul, prezentul și viitorul într-o singură privire, în cuprinsul căreia realul să se virtualizeze, iar abstractul să reintre în concret.

Prilej de reverie dar și de cataclisme lăuntrice, experimentul poetic pillatian urmărește, pe de o parte, recuperarea inocenței limbajului, nealterat de rafinamentul matur al verbului echivoc,

pe de alta, propune o decantare a eului care a traversat lumescul. La conjuncția livrescului cu spontaneitatea, a păcatului cu nevinovăția înflorește o stare de spirit incomodă atît pentru artist cît și pentru cititorii săi. Inadecvarea ființei la propriile opțiuni este însă condiția mișcării către totalitate.

Străinul nu ar reveni la matcă dacă nu ar cunoaște în prealabil aventura desprinderii, estetul nu s-ar pătrunde de farmecul naiv al meșterului anonim de n-ar avea termenul de comparație al artei culte, nici păgînul n-ar bate la poarta ascetului dacă n-ar fi gustat mai înainte din drojdia sațiului. Setea de limpezime a celui tulbure provoacă însă o pîngărire a neclintirii visate. Intrusul, care se crede încă unul de-ai casei e respins de *alter-ego*-ul copil, și chiar și atunci cînd ceremonia gesturilor e reluată, în vederea substituirii, repetabilitatea scenariilor acuză în final impostura.

Cristalul structurii inițiale își pierde transparența în contact cu vizitatorul, dar în vreme ce ambianța se alterează, spiritul pribeagului se curăţește, vindecat, pentru un moment, de rău. Transferul de energie nu se oprește însă aici. Aflat la polul candorilor redeșteptate, poetul va desluși din nou chemările și ispitele lumii, deplasîndu-se către extrema de-abia părăsită. Și iarăși, văzută de departe, *casa din deal* își va redobîndi puritatea, pe cînd mintea fostului eu locuitor se va coborî în întuneric spre a face calea întoarsă de acolo către lumină.

Variantele *oului spart* apar chiar din primele poezii, de la imaginile încăperilor goale ale așezării bătrînești la peisajele — ecou ale orizontului infantil, de la *hanul cu rîndunici*, deschis vîntului și părăginirii, la penumbrele care învăluie arhaica simplitate a satului de odinioară, de la catedralele pustii la *biserica de altădată*, unde prezentul nu mai găsește decît pulberea uitatelor datini.

Ce alege Ion Pillat din textul biblic pentru a alcătui POVESTEA MAICII DOMNULUI? Nașterea și copilăria Mariei, Bunavestire, Nașterea pruncului, Închinarea Magilor, Bejenia, Plecarea fiului, Bocetul maicii, Adormirea, Înălțarea. În centrul acestui ciclu poetic se află miracolul sufletului de copil în care locuiește nemărginirea și taina logosului neîmpărtășit încă lumii. Fiul e periferic ca importanță, maturizarea sa echivalînd cu îndepărtarea de familie și de locurile natale.

Jalea Mariei după feciorul pierdut se întîlnește cu tristețea poetului care nu-și mai poate găsi nicăieri ființa sacră. Curmarea sfîșierii se face prin regresiune: maica suie ca o pasăre la ceruri pentru a-și reafla copilul în eternitate. Simptomatic, raiul e un

cuib în care stau sufletele, asemuite cu niște „pui golași". Spre acest tărîm privesc fără speranță ochii artistului, apelînd totuși la femininul mîntuitor. Nu este oare *mreaja*, pe care o așteaptă „de ani" înstrăinatul, însăși calea de aur către nevinovăție, întoarcerea fiului în paradisul matern?

În traiectoria de revenire la origini, Ion Pillat descrie, cu fiecare tentativă, un cerc tot mai amplu, pînă cînd ajunge să cuprindă, în mișcarea către posedarea absolută a identității, trecutul propriu, atmosfera ambianței argeșene, satul, neamul, spiritualitatea națională, spirala viziunii lirice înșurubîndu-se la un capăt în singularitatea specificului românesc, iar la celălalt capăt deschizîndu-se spre universalitate. Se realizează astfel un circuit continuu între individual și general, o creștere pulsatorie în care eul poetic se ipostaziază în hartă a lumii, iar grafia ansamblului se strînge în nucleul absorbant al punctului.

Iată logica interioară ce dă coerența de fond unor cicluri atît de disparate cum sînt **Cîntecele stepei**, PE ARGEȘ ÎN SUS, BISERICA DE ALTĂDATĂ, ȚĂRM PIERDUT. Incursiunile în exotic lărgesc intimitatea etnică pentru ca aceasta din urmă să ofere deplasării o constanță, iar călătorului — un mal de liniște.

Nomadul ce visează unduirile protectoare ale stepei, ctitorul care ar cuprinde părintește infinitul între zidurile clădirilor sale, copilărindu-i misterul, zbuciumatul privitor al coloanelor antice — își proiectează cu toții nostalgiile în același climat lăuntric românesc, străbătut de fiorul mioritic al cosmicizării ființei.

Numai că dilema pillatiană nu-și află rezolvarea într-o deschidere completă. În viziunea poetului, ciobanul apare în imaginea arhetipală a eului postum. Deși răpus, el nu poate muri, dar aceasta nu pentru că sufletul său a căpătat întinderea totului, ci pentru că dobîndirea funebră a universalității l-a făcut să-și piardă limita minunată a clipei. Adormirea vremelnicului trezește în etern dorul de mărginire (vezi *Elegie în pădure*, *Primăvară*, *Vechime*, *Transhumanță*, *Post-mortem*) și privirea se întoarce, asemeni *păsării de lut*, din abstracta libertate spre polul pămîntesc al originii.

E interesant de observat cum pelerinajul adultului, către începuturile sacre ale ființei, însoțit de îndoitul sentiment al speranței și zădărniciei, își atinge ținta în circularitate.

În poemul *Jucăriile*, artistul își închipuie descinderea eului postum în perimetrul experienței consumate. Aici, printr-o acrobație sufletească unică, poetul pune față în față don-juanismul

rafinamentului livresc cu nevinovăția analfabetă a percepției infantile. Moartea echivalează cu uitarea sinelui profan, ceea ce duce la imaculare, fapt care permite aflarea purității pierdute în inocența postumă. Cu limpezimea luminoasă a ochilor ce nu înțeleg patimile lumescului, reînnoita spiritualitate contemplă *de departe* silueta iubitei adormite, cărțile din bibliotecă, volumele de versuri lăsate de autor, cuvintele scrise pe pagini. Lucrurile, care văzute de aproape, păreau indispensabile poetului, fixîndu-l într-o rațiune de a exista, se diminuează acum, estompîndu-și sensul. Pilonii de susținere ai minții mature se revelă, din unghiul distanțării, a fi niște ciudate jucării pe care candoarea vizitatorului le înregistrează cu uimire.

Pentru identitatea postumă, spațiul pragmatic al adultului s-a transformat într-o gratuitate în care s-ar putea relua jocul pur al copilului. Inocența eului funebru denunță impostura dar nu o desființează cu totul, căci însăși imaginea judecătorului e produsul unei disimulări.

Descoperim că transparența finalei apariții nu e aidoma strălucirii inițiale. Suind spirala decantărilor, sufletul artist face din experiența maturității o treaptă necesară în dramaticul proces al înseninării. Iubita, oglinda și cărțile „care încuie perfecte amăgiri", rămîn în urmă, dar viziunea ca atare, rigoarea logosului poetic nu pot fi ignorate, de vreme ce prin asceza artei sale a ajuns estetul la cristalul acestei ultime neîntinări.

Privitorul absolut, care nu mai știe să citească, se uită la scrisul mărunt al *alter-ego*-ului relativ. Cuvîntul cunoscut devine straniu, sensurile discreditate de întrebuințare se umplu de taina unor înțelesuri virgine, iar neputința descifrării textului rămas se preschimbă în virtute creatoare.

Limbajul e așezat pe muchia de contact și despărțire a două lumi diferite. De aceea, în poezia lui Ion Pillat e mai totdeauna toamnă.

Acest anotimp, reunind „fragilitatea vîrstelor, preaplinul roadelor și apusurile maiestuoase" [1] (Cornel Ungureanu, 1975) e climatul sufletesc în care se desăvîrșește ctitoria lirică pillatiană. Spațiu al ecourilor, unde prezentul se inserează în amintire, iar trecutul se umple de penumbrele actualului, toamna e pentru poet „madelaina lui Proust [2]" (Ov.S. Crohmălniceanu, 1974, vezi și

[1] *Poezia, nemărturisita aventură* în *Contextul operei*, Edit. Cartea Românească, 1978, p. 86.

[2] *Poezia chtonică* în *Literatura română între cele două războaie mondiale*, vol. II, Edit. Minerva, 1974, p. 112.

Adrian Anghelescu[1], 1983), calea spre „anamnesis" [2] (Aurel Martin, 1971), iar în planul expresiei poetice — strategia întoarcerii de la romantism la clasicism.

„Orice împlinire", arată Ion Pillat, „tinde la despuiere: peisajul ca și poetul. Sub romantismul multicolor al Orientului, clasicismul dezgropat își impune temeliile, și marea veșnică, legile ei eterne. Particularul se rotunjește în simbol și formele pămîntului frămîntat în liniile senine ale țărmului clasic" [3].

Pe de o parte delir al culorilor în apogeu, pe de alta, înaintare către statuarul alb al iernii, toamna figurează regresiunea cuvintelor către „minunea primei lor întrebuințări. Din șterse și tocite ca banii prea des mînuiți, își recapătă strălucirea stelară și neînceputǎ" [4].

Senzualismul percepției legat de bucuria roadelor, de plinătatea formelor și de sevele telurice, se conjugă cu asceza spiritului care se reculege pe pragul ultim al trăirii, pregătindu-se pentru suprema transparență.

„Ființa", notează Heidegger în 1926, apelînd la aceeași metaforă a toamnei, „e ca un fruct, e acea necoacere care înaintează în pîrg. Atîta vreme cît durează, Ființa este în același timp un deja și un nu încă" [5].

În mod asemănător, cuvintele sînt dirijate către o rotunjire în care puritatea sensului circumscris să coexiste cu evanescența muzicală a învelișului sonor:

Pieri coloarea verii: foc și fum —
Răsar arhitecturile eterne —
Din rămurișul alungat de ierne
Rămîn coloane trainice de-acum.

(*Regăsire*)

[1] *Farmecul evanescent al melancoliei*, Studiu introductiv la *Ion Pillat. Poezii*, vol. I, Edit. Eminescu, 1983, p. XIV—XXIII.
[2] *Un singur idol: poezia. Ion Pillat, 25 de ani de la moarte*, rev. *România literară*, 16 aprilie 1970.
[3] Interviu de N. Roșu — *Sub „Scutul Minervei"* — cu d. Ion Pillat despre clasicism și poezie. — 1938.
[4] *Procesul de creație* — fragment — în *Ion Pillat. Mărturii despre om și poet*, *op. cit.*, p. 295.
[5] *Sein und Zeit*, Baden, 1926. *Being and Time*, translated by John Macquarrie; Edward Robinson, Oxford, Basil Blackwell, 1967, p. 288.

În același timp, revenirea la sacralitatea primordială a logosului, după contactul cu varietatea policromă a limbajului artistic (vezi BĂTRÎNII), presupune o investigare a înțelesurilor epuizate în vederea orientării verbului poetic spre adevărurile nerostite încă.

„Viitorul însuși" e transformat „tot în amintire — convertirea în amintire a ceea ce va să vie" [1] (Octav Șuluțiu, 1934).

Regresiunea, ipostaziată în imaginile zborului invers și ale urnei ce dă seninătate de contur perisabilului, se manifestă, în planul expresiei, printr-o reducere a comunicării lirice la esențial. De la cultivarea cu predilecție a formelor fixe — în special a sonetului, Ion Pillat ajunge la concentrarea maximă a POEMELOR ÎNTR-UN VERS.

Poetul visează, înaintea lui Borges, la cuprinderea într-un singur gest verbal a pluralității și în această direcție *poemul într-un vers* e autoreflexiv.

După cum observă Cristian Livescu [2], liniaritatea trimite la cerc, sau altfel spus, poemul fixează opera într-un punct inițial care generează harta itinerariului parcurs, iar acesta se strînge din nou în centru.

Conștient că „poezia e în același moment cea mai temporală și cea mai în afară de timp din toate artele" [3], Ion Pillat își întemeiază crezul pe o poetică a metamorfozelor. Opozițiile trup-spirit, rostire-tăcere, vinovăție-inocență, cultură-spontaneitate, timp-eternitate, relativ-absolut își pierd rigiditatea printr-o evaluare reciprocă. Pămîntul se face suflet, „tăcerea dă cîntecului glas" [4], sîngele clocotind de patimi e totodată drumul ce unește prezentul cu duhul virgin al trecutului, originalitatea e dobîndită prin cultivare, arta, ca „adormire a durerii de a trăi", oferă vieții putința extragerii din amorful cotidian a cristalelor de sens, veșnicia devine accesibilă efemerului în perimetrul clipei, fragmentul e străbătut de durerea întregului din care s-a rupt.

Viziunea asupra limbajului se definește pe fondul pendulării între amintirea virtuților explorate ale verbului și uitarea experiențelor livrești, ceea ce determină orientarea cuvîntului cînd

[1] *Ion Pillat. Pasărea de lut*, rev. *Azi*, anul III, nr. 3, mai 1934.
[2] *Introducere în opera lui Ion Pillat*, *op. cit.*, p. 190.
[3] *Procesul de creație*, *op. cit.*, p. 296.
[4] vezi *Artă poetică* în POEME ÎNTR-UN VERS.

spre alte zone de exprimare artistică: pictură, arhitectură, muzică și sculptură, cînd spre logosul vegetal:

Ce n-am ajuns cu mii de versuri — iată
O împlinește din belșug o creangă
Întinsă, tremurîndu-și umbra peste
Odihna turmelor, ce vor să fie.

(*De voi muri*)

și spre mesajul păsării în zbor:

Poet al cerului pur,
Lumina ta suie și sună
Cu țipăt profetic, prea dur
Ca omul să-l spună.

(*Pescărușul*)

Dirijarea verbului poetic spre *memento*-ul cultural transformă cuvîntul într-un *obiect de interior*, într-o *natură moartă*, reconfortabilă, prin imuabilul ei, pentru omul sortit dispariției. *Căprioara de porțelan*, *peștii roșii pictați*, *frizele* și *coloanele templelor grecești* alcătuiesc insule de liniște, dîndu-i iluzia spectatorului că prin artă limbajul își pierde versatilitatea, căpătînd inocența sensurilor unice. Dramatismul provine din întîlnirea între apetitul tulbure al receptorului și singularul pur al opțiunii creatoare. Mișcarea cuvintelor sugerează dorul ființei de a se întoarce în obiectul care mimează viul încremenindu-l în contur.

Pe de altă parte, Ion Pillat năzuiește să-și șteargă din minte memoria abecedarului, deoarece oprirea în literă a fluidului existențial duce la artificializarea trăirii. În această accepție, cuvîntul poetic e văzut ca *obiect de exterior* și reperat la două nivele: în prima ipostază, lăuntricul, ce se livrează publicului, înfruntă riscul autotrădării, adîncul fiind redus prin exprimare la orizontalitatea suprafeței; în cea de a doua interpretare, mărginirea e datul seminței care germinează deschiderea.

Ni se propune astfel o ambivalență lirică unind idealul clasic al decantării conținutului prin formă cu arta poetică simbolistă de deturnare a limpezimii în clarobscur, antrenînd frîngerea liniei în labirint, a inteligibilului — în enigmatic.

Contrară atitudinii artistice a lui Lucian Blaga, ce nu vrea să „strivească" prin verb „corola de minuni a lumii", poezia lui Ion Pillat tinde atît către o civilizare a percepției prin cultură, cît și spre o înnoire a artei prin natură.

Această dublă contaminare duce pe de o parte la sedimentarea emoției în idee, pe de altă parte, umple de sevă și parfum speculația. Artistul crede în forța cuvîntului poetic capabil să schimbe fața lumii, dar totodată revelă și puterea primitivului de a împrospăta și lărgi căile de exprimare ale culturii. De aceea, Ion Pillat nu poate lăsa lucrurile așa cum îi sînt oferite inițial, nici nu se poate înfiora în fața simplității elementare, deoarece pe el îl „îmbată" numai „precizia strictei busole" [1].

Acolo unde Blaga înregistrează plinul, Ion Pillat surprinde absența; ceea ce pentru unul e primordială desăvîrșire, pentru celălalt e punct de plecare și loc de construcție, iar dacă primul urmărește traiectoria ascensională a spiritului din relativ în absolut, cel de-al doilea e atent la demersul invers, la descinderea absolutului în relativ.

Și unul și altul sînt poeți ai luminii, numai că spiritul lui Blaga posedă lumina în mod nativ, pe cînd Pillat trebuie s-o dobîndească, și din această cauză, artistul ardelean se deplasează progresiv de la răsăritul solar al intelectului către penumbră și problematizare, în vreme ce scriitorul muntean, posedat de himerele asfințitului, se mișcă regresiv spre zonele *clipei netrăite*, căutînd să-și soluționeze dilemele și sfîșierile interioare prin „tematizare" [2].

Apolinic, Blaga se cufundă tot mai adînc în fîntîna de întuneric a sufletului, pe cînd Pillat visează să facă din tenebre o deschidere către clarul transparent [3] (vezi Laurențiu Ulici, 1970).

Amîndoi [4] se întîlnesc în același spațiu al solarului incert, dar Blaga respiră aerul tare al începuturilor care au în fața lor nemărginirea, iar Pillat se îndreaptă crepuscular către ultimul țărm, copleșit de miresmele grele ale întregului său trecut. Ascensiunea poetică a lui Blaga va tulbura apele, înserarea lui Pillat le va limpezi:

M-aplec pe oglinda fără hotar,
Cu pașii luminii m-afund și dispar.

(*Seară pe ape*)

[1] Vezi poemul *Sonetul* în *Cartea mărturiilor* — ÎMPLINIRE.
[2] Basil Munteanu — *Ion Pillat, poet tînăr, op. cit.*
[3] Laurențiu Ulici — *Ion Pillat*, în rev. *Contemporanul*, 24 aprilie, 1970.
[4] Revelatoare comparații între poezia lui Ion Pillat și cea a lui Lucian Blaga au fost făcute de Dumitru Micu: *Ion Pillat*, rev. *Luceafărul*, 1 febr. 1969, și în *Ion Pillat — „Gîndirea" și gîndirismul*, Edit. Minerva, București, 1975, p. 465; de Laurențiu Ulici, *Ion Pillat, op. cit.*,; de Cornel Ungureanu — *Poezia, nemărturisită aventură, op. cit.*, p. 77; 85—86.

„Cu cîteva luni înainte de a muri, notează pictorul Ştefan Popescu (1946), „Ion Pillat a avut suprema bucurie să-şi vadă opera tipărită în ediţie definitivă. Pentru un artist, nimic mai măreţ: să pui punctul final la opera ta, să te înclini şi să dispari“ [1].

Dar ce înseamnă pentru creator *definitivul*? Unde se află locul de închidere al scrierilor sale?

„Atunci cînd avea de gînd să publice un volum", povesteşte fiul poetului, „Ion Pillat se apuca să pregătească materialul din timp, cu o grijă circumspectă. Mai întîi îşi grupa poeziile pe cicluri. Stabilea în urmă sumarul, într-un asemenea fel, ca numărul bucăţilor cuprinse să reprezinte un multiplu al cifrei nouă, simplă superstiţie pentru simbol... Un volum publicat nu era şi pe dată uitat, cum se întîmplă celor mai mulţi autori. Cu timpul, în perspectiva de ansamblu a operei mereu sporite, Ion Pillat începea să aibă impresia că volumul în cauză nu mai corespunde pe deplin ca organizare ciclică. Aceasta îl făcea să treacă la o grupare nouă, combinînd adesea serii de poezii din volume separate, pe baza unei similitudini de motiv sau atmosferă“ [2].

Tudor Vianu [3] remarca în această direcţie că „Ion Pillat şi-a întocmit volumele în aşa fel încît prin unele din motivele lor, ele se leagă cu cele trecute, pe cînd prin altele le anunţă pe cele viitoare. Cariera sa poetică n-a cunoscut niciodată surpări de teren, tranziţii neaşteptate, evoluţii bruscate. Dezvoltarea sa a rămas tot timpul organică, încît de la o manifestare la alta există totdeauna firul unei continuităţi, pe de altă parte, felul logic al lucrării sale n-a lăsat niciodată nedezvoltată vreuna din înmuguririle sale poetice. Un volum viitor o va relua neapărat şi va conduce pînă la sfirşit mersul înfloririi“.

Caracterul de sinteză al viziunii pillatiene, precum şi rigoarea compactă a edificiului său liric sînt surprinse de Basil Munteanu [4] şi Al. Dima [5] în 1941 şi explicitate mai apoi printre alţii de Aurel Rău [6] (1965), Aurel Martin [7] (1970), Al. Piru [8] (1968),

[1] *În jurul unei colaborări*. — în *Ion Pillat. Mărturisiri despre om şi poet op. cit.*, p. 35.
[2] *Ion Pillat*, în *Mozaic istorico-literar, Secolul XX*, E.P.L., 1969, p. 262.
[3] *Poezia lui Ion Pillat* — în *Ion Pillat. Mărturii despre om şi poet, op. cit.*, p. 146—147.
[4] *Ion Pillat, poet tînăr, op. cit.*
[5] *Experienţa spirituală a lui Ion Pillat, op. cit.*
[6] *Prefaţă* la volumul antologic: *Ion Pillat. Poezii*. E.P.L., Bucureşti, 1965.
[7] *Un singur idol: poezia — Ion Pillat. 25 de ani de la moarte, op. cit.*
[8] *Ion Pillat* în *Panorama deceniului literar românesc 1940—1950*, E.P.L., Bucureşti, 1968, p. 41—48.

Şerban Cioculescu [1] (1971), Ov. Papadima [2] (1974), D. Micu [3] (1975), Cristian Livescu [4] (1980), Z. Ornea [5] (1980), D. Şerban Drăgoi [6] (1984) etc.

Pe de altă parte, Cornel Regman subliniază în 1942 „efectul de isteaţă regie" ce permite organizarea creaţiei „în etape, cupolă de cupolă" [7].

Polemizînd cu obiecţia lui Mihail Sebastian privitoare la uniformitatea poeziei lui Pillat, Ioan Adam [8] replică în 1984: „Omogenitatea (viclean şi eufemistic echivalent al monotoniei!) se confirmă la scara unei cărţi sau a alteia, căci poetul tinde să se « desfacă » infinitezimal pe sine într-o anumită ipostază, dar se destramă la nivelul operei ca însumare de etape. Complicitatea e darul natural al experimentatorului statornic" şi de aici „dificultatea de a-i afla" creaţiei „nucleul unificator, elementul propriu, ireductibil".

Descoperim din oglindirile operei în chiar imaginea sa, din dirijarea fragmentului către întreg, aceeaşi mişcare circulară prin care artistul caută să unească în spirala construcţiei începutul cu sfîrşitul, detaliul cu perspectiva ansamblului, momentanul rostirii lirice proprii cu permanenţa de fond a limbajului poetic românesc, mlădiat de contactul cu posibilităţile universale de exprimare ale creatorului.

Demersul nu este însă lin curgător, izvorînd direct din preaplinul minţii. Aflarea logicii interioare nu este numai o problemă de cuprindere şi organizare a varietăţii după criterii formale, ci şi o încordată scrutare de sine a artistului care îşi mută treptat fiinţa în operă, asemeni Meşterului Manole (vezi Mircea Tomuş [9] (1967), Cristian Livescu [10] (1980), Ioan Adam [11] (1984).

[1] *Ion Pillat, poetul strălimpezimilor noastre, op. cit.*
[2] *Ion Pillat*, Edit. Albatros, Bucureşti, 1974.
[3] *Literatura în „Gîndirea". Poezia Ion Pillat*, în *Gîndirea şi gîndirismul*, Edit. Minerva, Bucureşti, 1975, p. 456—491.
[4] *Introducere în opera lui Ion Pillat, op. cit.*
[5] *Tradiţionalism şi modernitate în deceniul al treilea*, Edit. Eminescu, Bucureşti, 1980, p. 151—154, 418—421, 547—585.
[6] *Ion Pillat*, Edit. Albatros, Bucureşti, 1984.
[7] *Ion Pillat, poet al tradiţiei, Revista Fundaţiilor* nr. 9, 1 septembrie 1942.
[8] *Paradisul regăsit, op. cit.*, p. 214.
[9] *Prefaţă* la vol. *Ion Pillat. Poezii*. E.P.L., Bucureşti, 1967.
[10] *Introducere în opera lui Ion Pillat, op. cit.*
[11] *Paradisul regăsit, op. cit.*

Tumultul lăuntric, dureroasa derută a omului de toate zilele, expus hazardului şi ameninţat de însuşi neprevăzutul neliniştitor al firii lui, sînt disciplinate prin tehnică poetică într-o structură armonioasă ce nu lasă să se întrevadă, decît la o a doua lectură, hăurile sufletului sub *masca de aur*.

„Facilitatea versului" lui Ion Pillat, atrage atenţia Mircea Tomuş [1], „este o cursă pe care ne-o întinde sintaxa lui ortodoxă şi imagistica aparent accesibilă. Adîncirea lecturii însă ne aduce în faţa unor rafinamente de expresie în domeniul imagisticii şi a unui zid aproape de netrecut în acel al concepţiei. Chiar cînd sensurile poeziei pillatiene se desfoliază pînă la ultimul, rămîne aburul nelămurit al emoţiei dată de apropierea unor înţelesuri profunde, grave şi vechi ca nişte mistere".

Dar ajunge oare Ion Pillat „la hotarul acelei realităţi în cuprinsul căreia nu mai are nici un sens să pui întrebări şi să aştepţi răspunsuri — căci toate lucrurile vorbesc şi tac deopotrivă, fiind în acelaşi timp elocvente şi tăinuitoare" [2] (Traian Chelaru, 1946)?

Victoria Ana Tăuşan [3] (1972) precizează că ceea ce este cu adevărat dramatic în poezia lui Pillat nu ţine de substanţa ci de evoluţia ei.

Condiţia seninului cere ca experienţa, consumată şi „reclamată în linişte" [4] (formula e preluată de Ion Pillat din poetica romanticului englez William Wordsworth), să fi fost „abisală". Astfel, claritatea care luminează adîncul ar fi expresia triumfului artistic asupra omenescului.

Tulburarea ce agită suprafaţa nu permite revelarea străfundurilor, după cum nici clocotirea subterană nu îngăduie percepere curată a orizontalităţii. Între puritate şi întunecare, între lumină şi penumbră trebuie păstrată o *cumpănă dreaptă*. Dar titlul ultimului volum, ca şi titlurile unor cicluri anterioare LIMPEZIMI, ÎMPLINIRE, nu consemnează rezultatul atingerii unor perfecţiuni, ci constituie deziderate ale poetului în veşnic neliniştita căutare a idealei stabilităţi.

De aceea, *definitivul* pentru Ion Pillat îşi găseşte raţiunea din nou în circularitate.

[1] *Prefaţă, op. cit.*, p. XXVI.
[2] *Elegiile*, în vol. *Ion Pillat. Mărturii despre om şi poet, op. cit.* p. 176.
[3] *Ion Pillat — Ceremonia naturii*, în vol. *Ion Pillat, contemporanul nostru*, Edit. Albatros, 1972, p. 13.
[4] *Procesul de creaţie, op. cit.*

„Absolutul neputînd fi atins", notează Nicolae Manolescu [1], „poezia se întoarce asupra gestului, a tensiunii ca atare spre absolut".

De aici, afirmaţia lui Nicolae Balotă [2] (1970), după care Pillat „e poetul care se vede scriind poeme", deschide perspectiva unei duble reflexivităţi a actului artistic.

Pe de o parte scriitorul pune într-o relaţie de interdependenţă poemele de debut cu cele de la sfîrşit, imprimînd, aşa cum ar fi spus E.A. Poe „un aer de finalitate începutului" [3]. Întoarcerea în timpul exprimării poetice trecute, în vederea alcătuirii versului următor, are ca ţintă reluarea unor motive, teme şi modele, din unghiul permanentei perfecţionări a limbajului, ce devine cu atît mai pur cu cît se adînceşte, întinerind pe măsura maturizării poetice. Aşa se şi explică dramaticele dimensiuni ale laboratorului de variante, proiectele de antologii şi listele scrise pînă în ultima clipă, testamentul literar, urmat de o „addenda", în care artistul revine asupra *ediţiei definitive*, propunînd o regrupare a volumelor prin reducerea la esenţial a fiecărui ciclu.

Pe de altă parte, scrupulozitatea exemplară a poetului e însoţită de o îndoită curiozitate. El se întoarce în operă pentru a descifra propriul mister al procesului creator, pe care îl teoretizează în eseuri şi îl face sensibil în lirică. Poezia vorbeşte despre poezie, dar nu pentru a-şi celebra autonomia, ci pentru a dezvălui procedeul prin care vitalul se poate transforma în artă, iar „arta — în soluţie de viaţă" (I. Lugoşanu [4], 1946, şi N. Balotă [5], N. Manolescu [6], Lucian Valea [7], 1971).

Totodată, opera lui Pillat se conturează ca dialog cu cititorul, conţinînd în esenţa ei chiar propria receptare.

[1] *Metamorfozele poeziei, op. cit.*, p. 95.
[2] *Ion Pillat — Ars poetica, op. cit.*, p. 61, vezi şi comentariul lui Lucian Valea: *Ion Pillat şi literatura universală*, rev. *Convorbiri literare*, nr. 9, septembrie 1971.
[3] *Filozofia compoziţiei*, în vol. E.A.Poe: *Principiul poetic*, ed. Univers, 1971, trad. Mira Stoiculescu.
[4] *Gînduri pentru Ion Pillat*. în vol. *Ion Pillat. Mărturii despre om şi poet, op. cit.*, p. 30.
[5] *Ion Pillat — Ars poetica, op. cit.*, p. 69.
[6] *Metamorfozele poeziei, op. cit.*, p. 95.
[7] *Ion Pillat şi literatura universală, op. cit.*

Procedeul dublei raportări (I. Cantacuzino[1], 1934) şi *paralelismul situaţiilor*[2] (T. Vianu, 1938) pot fi extinse de la analiza intrinsecă a textului la fenomenul interpretării sale ca mesaj către public.

Consecventă aspiraţiei spre limpezime, apare dorinţa poetului ca opera să-i fie înţeleasă în totalitate de către cititori, înţelegere cu putinţă numai în cadrul aceleiaşi spirale care dă planului verticalitate şi liniei unduiri de sferă.

Ion Pillat îi cere receptorului să epuizeze încărcătura de semnificaţii a întregului, ceea ce ar duce la absoluta identificare a trecutului cu prezentul şi viitorul, la suprapunerea lecturii peste scriitură.

Să admitem realizarea imposibilului deziderat prin care publicul ajunge la creator şi i se substituie. În ce va consta revelaţia finală?

În acord cu specifica strategie pillatiană de dispunere a ecourilor, poemul *Unui cititor peste veacuri* reverberează mişcarea definitorie a ansamblului. Opera autorului-cititor nu trimite însă către limanul clasic al finitului visat, ci comunică dorul, sfîşierea fără de leac a minţii care, în momentul cînd întrevede malul, e deposedată de repere.

Noi, cei de acum, care deschidem cartea lui Ion Pillat cu sentimentul acut al depărtării, vom zări oare ieşind din *umbra timpului*, pentru o clipă, *ţărmul pierdut* al fiinţei sale?

Şi poate atuncea din nou voi trăi
În tremur de versuri nălucă...
Şi glasu-ţi s-o frînge fără să ştii
Ce sete cumplit îl usucă.

MONICA PILLAT

[1] *Note despre poezia lui Ion Pillat*, în *Revista Fundaţiilor*, 1 septembrie 1934, p. 592.
[2] *Poezia lui Ion Pillat*, *op. cit.*, p. 139.

NOTĂ ASUPRA EDIŢIEI

Îmi amintesc de farmecul locuinţei din Bucureşti a lui Ion Pillat, din str. Olga Bancic nr. 9, fostă Pia Brătianu, vrajă care te cuprindea cu totul mai ales în camera sa de lucru.[1]

M-am întrebat îndelung în ce consta ambianţa de neuitat a acelui interior rămas în memoria celor ce l-au frecventat, din ce în ce mai puţini, pe zi ce trece. După ce am vizitat muzee şi case memoriale, unele ocazional aranjate, şi am privit stăruitor albumul de fotografii cu aspectele somptuoaselor odăi din casa mamei poetului, Maria Pillat, — cu mobile franţuzeşti de epocă, broderii de Bukara, tapiserii de Renaştere şi covoare orientale, cu porţelanuri de Sèvre, persane şi extrem-orientale, interior elegant şi artistic, conceput spre a fi arătat şi destinat mai degrabă reuniunilor mondene decît unei împlinite vieţi familiale, — mi-am dat seama că înlăuntrul casei lui Ion Pillat erai supus, fără să ştii, unei incantaţii rezultată din aranjamentul obiectelor corespunzînd unor cerinţe şi raţiuni artistice vii, tălmăcind, nu preferinţele unui colecţionar de artă, sau ale vreunui calcul material ci unei necesităţi sufleteşti şi unei psihologii creatoare. Fiecare obiect avea destul de mult spaţiu în jur pentru a putea fi privit în sine, dar părea cerut de ideea sau aspectul celui alăturat, care-l punea în valoare şi fără de care şi-ar fi pierdut din frumuseţe, iar subtilele acorduri ale culorilor alcătuiau o discretă dar pătrunzătoare seducţie. Atunci, eclectismul mobilierului, selecţia tablourilor, a covoarelor şi obiectelor mă încîntau căci privirea lor îmi aţîţa şi diversifica imaginaţia şi îmi plăceau pentru frumuseţea lor în sine şi în ansamblu, dar acum, — după ce am parcurs poemele lui Ion Pillat, — îi regăsesc sufletul şi poezia în acel interior pe care-l schiţez din memorie, propunînd cititorului un rebus pe care îmi închipui că l-am dezlegat. Acesta este motivul pentru care, în mod cu totul insolit, mi-am permis să încep nota asupra ediţiei ultimului tom de poezii, cu evocarea acelui decor ale cărui achiziţii erau de fapt corespondenţe adînci, sufleteşti.

[1] Vezi şi: Dinu Pillat, *Contribuţiuni la biografia lui Ion Pillat* în *Itinerarii istorico-literare*, ediţie îngrijită de George Muntean, Editura Minerva, Bucureşti, 1978, p. 19–20; Ionel Teodoreanu, *Grădina între ziduri* în *Ion Pillat, Mărturii despre om şi poet*, ed. Publicom (Bucureşti), 1946, p. 9–12; Cella Delavrancea, *Evocare*, *ibidem*, p. 79–83.

În afară de un scrin Bidermayer, mobilele aparţineau stilului rustic şi fuseseră aduse din călătoriile din ţară şi străinătate, iar din moştenirea de la Ionel Brătianu, Ion Pillat şi-a păstrat două măsuţe italieneşti strunguite cu mîna şi prinse în cuie formate la foc prin bătaie cu ciocanul. Masa din sufragerie şi bibliotecile, simplu băiţuite, fuseseră concepute şi desenate de Maria Pillat-Brateş, soţia poetului.

Chiar în micul intrînd, în care pătrundeai prin uşa din stradă, şi din care se înălţa scara de lemn, în spirală ce conducea la primul etaj, privirea era oprită de o bancă-laviţă ale cărei ghirlande de flori pictate abia mijeau din verdele-fumuriu al fondului, întunecat de vreme. Lemnul unui scaun ţărănesc, cu spătarul în formă de frunză, cioplit de mînă, căpătase în timp luciul mierei brune. Pe peretele alb, deasupra băncii se detaşau: un tablou de Teodorescu-Sion cu un bătrîn ţăran cu pletele albe ieşind de sub pălăria de pîslă cu boruri largi, şezind cu mîinile odihnite pe cîrja bastonului, şi un altul, de Petre Ghiaţă, reprezentînd o sondă primitivă din uluci, alcătuind un trunchi de piramidă (Muzeul de artă R. S. România).

Treptele înguste, acoperite cu o scoarţă basarabenească de culoarea pămîntului, pe care erau întreţesuţi spini stilizaţi în verde stins şi ocru, conduceau în vestibulul ridicat ca o platformă deasupra casei scării. Sus, pe peretele din stînga, atîrna impunătorul tablou al lui Camil Ressu: *Odihnă la cîmp*. Ţăranii aşezaţi, istoviţi de seceriş, aplecaţi de oboseală, reculegîndu-se ca după o luptă ce trebuie reîncepută, demnitatea cămeşilor albe, straiele brune cu lumina soarelui pe ele, liniile domoale ale miriştilor reieşeau perfect reliefate din rama aurie ce tăia suprafaţa peretelui spoit cu var (Muzeul de artă R. S. România).

Pe peretele din faţă un masiv dulap breton, împodobit cu figuri geometrice adînc crestate, impresiona prin monumentalitatea sa aspră, funcţională. Lîngă intrarea în apartament o acuarelă de Maria Pillat-Brateş a casei cu coloane albe de la Miorcani (Cabinetul de stampe al bibliotecii Academiei R.S. România), iar în alte odăi, un ulei de Rodica Maniu, reprezentînd ţărănci tinere culegînd struguri „în vie", şi un altul, de Ştefan Popescu, avînd ca model uriaşii copaci mărginind şoseaua Piteştilor, aminteau de privelişti iubite.

Uşa cu geamuri de cristal, prinse în rame de lemn vopsit în alb, se deschidea pe un hol întunecat unde lumina se furişa prin deschiderea odăii galbene, prin arcada către sufragerie şi peretele de geam al bibliotecii. În penumbra încăperii, pe scrinul cu colonete, rotunzimea lămpii pîntecoase din faianţă verde capta lumini, iar pe poliţa unei biblioteci scunde luceau cîteva bronzuri chinezeşti. Deasupra scrinului, acel tablou de Nicolae Pătraşcu reprezentînd femeia cu rochie albastră cu faţa umbrită de pălărie, întoarsă cu spatele la privitor, aşezată pe stînca falezii, mă impresiona prin misterul acelei singurătăţi în faţa mării. Un „Balcic" de Dărăscu, un altul de W. Arnold şi acuarele marine de Iser îmi sugerau mişcarea valurilor şi plecarea vapoarelor. Pe unul din zidurile mărginind intrarea în bibliotecă un pastel reprezentînd un autoportret hirsut al lui Pallady şi un altul — caricatură

de Jean Steriade se alăturau de portretele lui Ion Pillat, tînăr, executate de Rodica Maniu, şi de Petre Georgescu-Rahetivanu.

Semiobscuritatea holului, în care conturele obiectelor se desprindeau fantomatic, mărea surpriza camerelor adiacente, pline de lumină. Liniştea odăii înguste, galbene, venea poate din claviatura cărţilor aliniate impecabil pe rafturile ce căptuşeau pînă la tavan pereţii laterali. Sau poate din contemplarea fragmentului de stelă funerară a tînărului vînător păşind zvelt şi elegant spre moarte, fixat la mijloc între rafturi. Sau poate din atitudinea solemnă a Minervei gînditoare, sprijinită cu capul de lance, o copie în gips după marmora grecească, încastrată de cealaltă parte, în corpul bibliotecii. Pe poliţă surprindea miniatura caravelei lui Cristofor Columb, cumpărată de Ion Pillat de la buchiniştii de pe malurile Senei. Peşti fantastici alunecau pe luciul turcoaz a două bucăţi de faianţă prinse, în rame, printre cărţi. Perdelele de la fereastra din capătul odăii, îmbrăcămintea fotelurilor joase, încadrînd măsuţa italienească, aşezate dedesubtul ferestrei, canapeaua îngustă incastrată într-una din biblioteci erau în brocart de un auriu stins iar pe parchet era aşternută o scoarţă basarabenească de culoarea ierbii veştejite şi uscate pe care erau răspîndite crengile negre ale spinilor cu muguri de un roşu decolorat. Reminiscenţe dintr-un „ţărm pierdut" pluteau în odaia ce părea făcută pentru mărturisirea unor taine, într-un tîrziu de toamnă.

Intrînd prin arcada sufrageriei eram izbită de lumina făţişă a ferestrelor înalte ce perforau în întregime pereţii faţadei. Culorile vii ale scoarţei macedonene, roşie ca cireaşa coaptă, cu ramaje albastre, atîrnată pe peretele opus, cromatica pestriţă a crengilor înflorite şi a păsărilor, presărate pe covorul albastru, oltenesc, aşternut pe mijlocul rămas liber al odăii, se estompau treptat în ocrurile tivite cu roşu-brun şi în griurile caligrafiate cu negru ale arabescurilor celor două carpete „siné" prinse deasupra celor două biblioteci scunde ce încadrau deoparte şi de alta fereastra. Fîşii de scoarţă veche din Muntenia ale cărei desene geometrice abia mijeau din ţesătura de culoarea frunzelor de toamnă, mărgineau, în partea superioară şi pe de-alături, fereastra. Jerba garoafelor de Luchian, prinse în rama grea de epocă, se aprindea pe fondul roşcat al chilimului din dreapta (Muzeul de artă al R. S. România). Pe cel gri se detaşa, somptuos, portretul unei fetiţe în rochie roz cu malacov, împodobită cu panglici de catifea neagră. Ochii mari, cu pupilele rotunde, negre, care-i mîncau faţa suptă şi tristă, erau puşi în valoare de acel costum de infantă spaniolă. Era portretul Piei, fiica lui Ion Pillat, pictat de prietenul Jean Steriade, drept consolare că, îmbolnăvindu-se, fetiţa nu a mai putut lua parte la un carnaval organizat de şcoală. (Tabloul se află la Muzeul din Cluj.) Pe scoarţa roşie atîrna un straniu peisaj de G. M. Cantacuzino. De la frunzişul pomilor ars de toamnă, de pe primul plan, se desfăşoară o privelişte ondulată de pămînt roşu, ars, învălurare stearpă presărată ici-colo de petice de iarbă şi de luminile întrerupte ale unei ape, şi, care era oprită inexorabil de lanţul munţilor din fund. Icoane pe sticlă, ceramică transilvăneană, o farfurie cu desenul unei căprioare erau aşezate pe o poliţă deasupra scoarţei. Pe lărgimea peretelui din

stînga ferestrelor se afla un dulap de sacristie breton, fin sculptat cu împletituri geometice, festoane, frunze și păsări stilizate, atît de bine potrivit cu lada oltenească pe care era așezat serviciul de ceai. Pe peretele din dreapta dulapului atîrna un tablou de Ștefan Dumitrescu, reprezentînd crengile rășchirate ale unor pomi fructiferi, ce se profilează pe un zid văruit al cărui alb este îndulcit de soarele de primăvară și care îmi evoca liniștea unei incinte de mînăstire (Muzeul de artă R. S. România). „Bucătăria" de Tonitza amintea soba monumentală de zid pe care se gătea la Miorcani și te putea duce cu gîndul la bucătăria din casa lui Goethe de la Weimar. (Muzeul de artă R. S. România.) Mere și gutui pîrguite pictate de Teodorescu-Sion se adăugau ansamblului.

Portretul lui Ion Pillat, în plină maturitate, cu ochii săi smoliți, plini de ardoare, amenințați de melancolie, era fixat deasupra unui brocart roșu închis (Acuarelă de Maria Pillat-Brateș se află în Cabinetul de stampe al Bibliotecii Academiei R. S. România). Dedesubt, pe masa neagră spaniolă, pe un postament lucind negru, un tors elin din marmoră albă răspîndea lumină. (Muzeul de arheologie din București.) De-a lungul peretelui care avea ca fundal scoarța roșie se afla masa largă, primitoare, în jurul căreia Ion Pillat își ospăta prietenii, îndestulîndu-i mai degrabă cu căldura exuberanței inteligenței și imaginației sale decît cu bogăția bucatelor căci contrar, a ceea ce s-ar crede, soții Pillat trăiau cumpătat iar garderoba lor era modestă. Sub ferestrele care se deschideau pe o stradă bucureșteană, pe o masă foarte îngustă și înaltă, vase orientale din aramă, cumpărate la Balcic, își profilau siluetele feminine și grațioase pe lumina geamurilor.

Șevaletul Mariei Pillat își schimba mereu locul în odaie, părîndu-mi de aceea ca un personaj activ, în continuă mișcare, și sprijinea mereu alte acuarele pe care ea le picta în grabă între îndatoriri. Dintre tablourile Mariei Pillat, răspîndite prin casă, trei mă rețineau în mod deosebit. *Bujorii albi și roșii* revărsîndu-se din oala brună-verde de pămînt, cei albi imaculați și tandri, cei roșii întristați de umbre violete, dar moi și voluptuoși pe punctul desfolierii, plini de parfumul greu de sfîrșit, un tablou dăruit de ea în 1915 cu ocazia logodnei. *Lalele galbene* pictate în 1946 și dăruite mie, cu potirele puternice și tulpinile unduind, prinse în captivitatea vasului verde-jad din ceramică chinezească, așezat pe măsuța acoperită cu o stofă orientală verde-aurie. Dar în special eram fascinată și inexplicabil întristată de o natură moartă pe care o pictase Maria Pillat la Balcic și copiată apoi pentru poemul *Prinos* (BALCIC). Un desen esențial, pasionat pînă la uscăciune reproduce forma plină dar grațioasă a unui urcior cenușiu de cositor, ce-și înalță mîndru gîtul zvelt, încoronat cu un capac ce se ascute treptat. Mînerul sub țire subliniază conturul formei elegante iar de cealaltă parte ținuta țurloiului înalt, arcuit scurt, este perfectă.

Urciorul așezat pe pervazul ferestrei și profilat pe o mare cu valuri decolorate, îmi sugera o hieratică și însingurată prințesă bizantină. În jurul vasului din metal cenușiu, sînt îngrămădite fructe. Relieful plastic al gutuilor galbene

contrastează cu frăgezimea și transparența strugurilor verzi-aurii și cu ciorchinii negri. Migdale verzi cu umbre vineții sînt și ele adunate în jur, pe polița ferestrei.

Odaia de culcare a lui Ion Pillat avea un aspect aproape monahal. Un pat îngust alături cu o măsuță de noapte iar pe peretele opus o bibliotecă cu geam, largă cît peretele și înaltă pînă în tavan, iar în colțul dinspre fereastră un scrin bătrînesc cu oglindă în ramă de lemn, singura oglindă din casă, pe care am văzut-o acoperită cu un cearșaf la moartea lui și apoi a dispărut.

În schimb odaia sa de lucru mi se părea minunată. Superba policromie și aurirea cărților, prețios legate, aliniate pe un perete întreg, pe rafturi simple din lemn băițuit, produceau mirifice și blînde sclipiri.

O arcadă deschisă în peretele opus bibliotecii era astupată cu rafturi pe care erau potrivite cărți și lexicoane de artă în ediții complete. Largi și moi jilțuri, în vechi brocart italienesc de un roșu-roz obosit; canapeaua și alte foteluri din piele de un verde spălăcit așteptau primitoare în liniștea lor îmbătrînită.

Pe peretele de lingă fereastră prezența unui jilț-strană, băițuit negru, îmi părea atunci stranie printre fotelurile în catifea și piele și pe fundalul armonios și somptuos al cărților. Cu brațele largi și primitoare, cu spătarul dintr-o scîndură unind prelungirile celor două picioare din spate și scîndura nu prea lată pe care te așezai, șlefuită de vechime, cu stinghii legînd și dînd astfel stabilitate picioarelor zvelte și subțiri, jilțul părea în același timp generos dar și sever, impunîndu-ți o ținută dreaptă, comodă dar în anumite limite. În mod ciudat acea mobilă funcțională, sobră și elegantă în același timp, creație a unui meșter popular spaniol, părea că privește și domină acel interior ca rațiunea care ține în frîu fermecătoarele pasiuni. Ceea ce găseam altădată straniu și nepotrivit în acea bibliotecă mi se pare acum firesc și semnificativ. Căci arhitectura logică și clară a jilțului, ținuta care o impunea celui care se așeza pe el, avea ceva din arhitectura logică și indestructibilă a operei pillatiene și în același timp se potrivea firii reținute a Mariei Pillat, soția poetului, generoasă și austeră totdeodată. Ea alesese jilțul în 1929 cu ocazia călătoriei în Spania. Roșul stins al covorului brunit de vreme, așternut pe parchetul auriu veșted, și verdele închis al perdelelor de catifea, ce încadrau fereastra largă, completau decorația acestui interior în care ardea lumina cărților. Prețiozitatea culorilor era amplificată de stampe colorate ilustrînd scene dintr-o poveste persană și din Șah-namé (cabinetul de stampe al bibliotecii Academiei R.S. România), o procesiune de pelerini la umbra lui Fuji-Yama executată de Hokusai (1760—1849) și o stradă orientală pictată de Iser. O gravură reprezentînd fin și pitoresc autoportretul pictorului japonez Fujita (1886—1968) era contrabalansată de litografiile lui Jean Steriade arătîndu-l pe Luchian bolnav și pe Alexandru Macedonski. Garoafe proaspete în oala de pămînt, pictate de Luchian, înfloreau pe fondul stins al unui covor de rugăciune (se pare că tabloul a fost achiziționat de Banca Națională a R. S. România). Un tablou de Pallady reprezentînd un nud cenușiu de femeie, stînd în picioare, rezemată de o consolă, părea că strînge în el oboseala și delăsarea unei vieți. Nu-mi amintesc de natura

moartă a lui Pallady de care pomenește Dinu Pillat. Un fragment dintr-o „Înmormîntare la țară" de Camil Ressu finaliza imaginile distribuite echilibrat pe pereții încăperii rămași liberi între ușe, fereastră și biblioteci.

Pe o rustică măsuță italienească un vas de cristal de Boemia, cu fețele aurite și incizate cu scene din viața Sf. Eustațiu, concentra în el lumina, răsfirînd corolele mereu proaspete ale florilor, iar pe o vitrină scundă și mică, în care erau strînse edițiile princeps ale operei lui Ion Pillat, era așezat capul de marmoră roșcată al unui bătrîn faun trist. (Dinu Pillat l-a dăruit drept omagiu lui G. Călinescu.) Un cap mic de Minervă se afla pe raftul bibliotecii din spate.

Pe masiva masă de lucru, alături de căprioara de porțelan, se afla o mapă mare a cărei copertă era împodobită cu ornamente și scene dintr-un basm persan. Înlăuntrul ei erau îngrămădite invitații la diverse manifestații culturale, ceremonii sau evenimente mondene.

În arhiva familiei au fost păstrate proiectele de organizare a volumelor, liste de poezii nepublicate sau care urmau să fie trecute dintr-un volum într-altul, schițe de antologii, situația publicării volumelor sau numărul celor care urmau să mai apară, toate scrise pe dosul unor asemenea invitații. La început nu am înțeles pentru ce poetul nu înregistra toate acestea într-un caiet anume. Răsucindu-le de pe o parte pe alta mi-am dat seama că aceste cartonașe erau lesne de mînuit, ca niște fișe, era plăcut de scris pe suprafața lor tare și netedă și se puteau păstra ușor. Fără a întoarce paginile unui caiet unde să cauți o anumită însemnare se putea reveni asupra ei doar prin simpla răsfoire a cartonașelor. Notele scrise pe invitațiile primite cotidian mai dovedesc și faptul că pentru Ion Pillat organizarea cuprinsului volumelor, în cea mai expresivă formă, nu a fost un lucru îndeplinit și lăsat apoi la o parte, ci o preocupare zilnică, obsedantă, care l-a însoțit pînă la moarte. La lumina lămpii, în întunericul odăii în care clipeau cărțile, în timp ce în celelalte odăi lumina era înăbușită de abajururi iar umbrele deveneau neliniștitoare începînd să te apese densitatea de vechi energii latente închise în lucrurile ce-și pierduseră culoarea, Ion Pillat scria ținînd trează arta, în acei ani, în care cel de-al doilea război mondial prăbușea valorile în care el crezuse. Este impresionant de urmărit modul în care Ion Pillat construia arhitectura operei sale, din respectul pentru desăvîrșirea creației artistice și din dragoste pentru cititorul căruia i se dăruia cu totul.

Din mulțimea însemnărilor lăsate se vede că, începînd cu anul 1940, Ion Pillat își reconsideră întreaga sa operă în vederea organizării ei, în ediție definitivă. Diversele proiecte de grupări au sfîrșit prin a încercui poemele scrise în epoca tinereții (1906–1918) — ale etapei parnasiene și simboliste — și acelea din epoca maturității (1918–1927), — ale etapei tradiționaliste, și care au format volumele I și II ale ediției definitive, publicate de Fundația regală pentru literatură și artă. Poetul păstrează, în linii mari, cronologia poemelor cu cîteva excepții pe

care le-am semnalat la locul cuvenit, în ediția critică publicată de Editura Eminescu.[1]

În asocierea poemelor și alăturarea lor, în afară de faptul că se urmărea ca ele să se întregească unele pe altele, să contureze și să amplifice o anumită atmosferă poetică, avem impresia că poetul asculta o muzică interioară pe care el o nota prin propriile sale poezii.

Așadar, în afară de înțelesul fiecărei poeme și a semnificației ciclului din care face parte, există o poezie superioară, o melodie sfîșietoare, aspirînd deznădăjduit spre lumină și armonie biruitoare. Ea se desprinde din ansamblul poeziilor lui Ion Pillat a cărui supremă străduință și împăcare era de a ne-o comunica.

Volumul al III-lea al OPERELOR lui Ion Pillat este format din poeme scrise între anii 1927–1944, repartizate în volumele: CAIETUL VERDE; ȚĂRM PIERDUT; SCUTUL MINERVEI; BALCIC; POEME ÎNTR-UN VERS; VERSURI REGĂSITE; UMBRA TIMPULUI; ÎMPLINIRE; CUMPĂNĂ DREAPTĂ și INSCRIPȚII PENTRU CĂRȚILE MELE.

A fost așadar respectată ordinea și alcătuirea acestui tom, hotărîtă de Ion Pillat în POEZII vol. III (1927–1940), publicat în 1944 în Ediție Definitivă la Fundația pentru literatură și artă, îndeplinindu-se și recomandările din *Testamentul literar* din *sept. 1943*, prin care poetul amplificase volumul adăugîndu-i CUMPĂNĂ DREAPTĂ (1940–1944) și INSCRIPȚII PENTRU CĂRȚILE MELE, poeme nepublicate în volum dar care — unele din ele — au apărut în cîteva din antologiile postume dedicate operei poetului.

Volumele care alcătuiesc cel de al treilea tom de poezii ne derutează complet deoarece aproape nici unul dintre ele nu păstrează integral cuprinsul său de la data primei apariții. În urmărirea variantei definitive a volumelor aparținînd ultimei etape, aceea a neo-clasicismului și poeziei pure (1927–1944) sîntem ghidați însă de Ion Pillat care nu ne-a lăsat să rătăcim în labirintul creației sale. Indicațiile lăsate în manuscrisele păstrate sau însemnate pe cartonașe ne-au ajutat să intrăm în circuitul poemelor și în trama operei.

În capitolul *Din laboratorul creației* am desfășurat acest întreg proces al alcătuirii volumelor, care este el însuși o creație. Procedeul nu-i aparține lui Ion Pillat în exclusivitate, dar în literatura noastră el l-a dus pînă la desăvîrșire.

Armonizîndu-și neîncetat și rațional structura operei sale, poetul realiza inconștient o incantație a cărei vrajă era răspîndită pînă și în interiorul casei în care trăia.

În afară de capitolele: *Din laboratorul creației* și *Comentarii critice*, ediția critică a volumului: Ion Pillat, OPERE 3 — are aceeași organizare ca și celelalte volume de poezii, publicate de Editura Eminescu. Atragem atenția că nu au fost consacrate studii speciale poemelor din VERSURI REGĂSITE, adunate în volum

[1] Ion Pillat. *Poezii* (1906–1918), vol. I, București, Editura Eminescu, 1983.
[1] Ion Pillat. *Opere* (1918–1927), vol. II. București, Editura Eminescu, 1984.

doar în E.D.III, din CUMPĂNĂ DREAPTĂ și INSCRIPȚII PENTRU CĂRȚILE MELE nepublicate în volum și de aceea nu au nici bibliografie și nici comentarii critice. Dar a fost semnalată apariția poemelor în periodice și selectarea lor în antologiile postume.

Stabilirea textului

După cum a fost expus în: Ion Pillat, OPERE 2, în transcrierea poemelor au fost respectate normele ortografice stabilite de Academia R. S. România *(Îndreptar ortografic, ortoepic și de punctuație, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1983).*

Particularități de limbă respectate: *întunerec* (385, v. 37); ***mîni*** în loc de ***miini*** (411, v. 14; 436, v. 8; 480, v. 6; 665, v. 4; 689, v. 8; ***mîne*** în loc de ***mîine***, cerut de rima cu: *rămîne* (456, v. 14; 615, v. 25; 627, v. 1); *chihlibar* în loc de ***chihlimbar*** (387, .12) dar: *chihlimbar* în 425 v. 14; *Octomvrie* în loc de *octombrie* (404); ***umerile*** în loc de ***umeri*** (423, v. 8); *Grechiei* în loc de *Greciei* (442, v. 1); *Ado* în loc de adă sau adu (416, v. 3; 444, v. 7); *papagai* în loc de papagali (469, v. 22); ***cucoși*** în loc de *cocoși* (314, v. 3 și 4); *abajur* în loc de *abat-jour* (314, v. 1); ***veșmîntul*** în loc de *veșmîntul* (462, v. 6); *Egipanul* în loc de *Egipteanul* (462, v. 6); ***viea*** în loc de *via* (460, v. 6; 482, v. 9, v. 13); ***răzimat*** în loc de ***rezemat*** (461, v. 2);, ***șopotea*** în loc de *șoptea* (472, v. 6; v. 12, v. 18, v. 24); *viers* în loc de *vers* (424, v. 10; 428, v. 16; 441, v. 27); *sălbatec* în loc de *sălbatic* (483, v. 23; 602; 678 v. 8); ***molatec*** în loc de ***molatic*** (490, v. 3); *colori* în loc de *culori* (504; 652, v. 1); ***coloare*** în loc de *culoare* (715, v. 5); *nesațiu* în loc de *nesaț* (655, v. 66); *sameni* în loc de *semeni* (655, v. 68); *smarande* în loc de *smaragde* (652, v. 16); dar *smaragd* (669, v. 9) și *smarald* (752, v. 1); *ranii* în loc de *rănii* (651, v. 10); *îndestui* în loc de îndestulezi (657, v. 16); *ascunză* în loc de *ascundă* (658, v. 12); *șivoaie* în loc de ***șuvoaie*** (665, v. 10); ***lebezi*** în loc de ***lebede*** (677, v. 11 și 158, v. 6); ***stins*** în loc de ***stins*** pentru rima cu ***strîns*** (636, v. 10); *jilț* în loc de *jilț* (687, v. 2); *despoiat* în loc de ***despuiat*** (715, v. 9); *patinor* în loc de *patinoar* (715); *ascunză* în loc de ***ascundă*** (447, v. 3).

Au fost redate conform normelor ortografice în vigoare: *chemări (chiemări)* (431, v. 6); *cheamă (chiamă)* (407, v. 13; 434, v. 8); *chema (chiema)* (425, v. 6); *claie (clae)* (631, v. 1); *cvadrigele (quadrigele)* (652, v. 35); ***dezamăgire*** *(desamăgire)* (525); *dezgrănițează (desgrănițează)* (415, v. 3); ***dezlege*** *(deslege)* (428, v. 12); *dezmeticit (desmeticit)* (392, v. 19); *dezvelind-* ***(desvelind)*** (431, v. 11); *Dionysos (Dionisos)* (435, v. 5); *Dionysopolis (Dionisopolis)* (479); *Don Quichote (Don Quichotte)* (714, v. 1, 11); *fazani (fasani)* (507); *femeie (femee)* (397, v. 19); *femeia (femea)* (442, v. 10); *gheare (ghiare)* (464, v. 10; 685, v. 9); *gheață* și derivatele subst. *(ghiață)* (614, v. 11; 622, v. 12; 624, v. 5; 632, v. 13; 641, v. 7; 653, v. 21; 669, v. 11; 692, v. 9; 705, v. 1; 718, v. 6; 719, v. 41 și 52; 732, v. 14; *gheena (ghehena)* (655, v. 80); *ier'* în rimă cu *fier* (452, v. 10 și v. 13); *irizată (irisată)* (445, v. 16); *luminii (luminei)* (418, v. 47); *mausolee (mauzolee)* (695, v. 4); *noi (nuoi)* (729, v. 7); *pîraie (pîrae)* (645, v. 6); *pîraiele (pîraele)* (474, v. 5); *puzderii (pusderii)* (474, v. 9); *răzlețe (răslețe)* (399, v. 9); *troieniți (troeniți)* (400, v. 5); *zbor* și derivatele *(sbor)* (407, v. 3; 414, v. 22; 416, v. 33; 418, v. 46; 419, v. 5); *zvon (svon)* (497); *altădată (altă dată)* (655, v. 49); *acuși* în rimă cu *făcuși* (445, v. 1); *al cărei (al cării)* (411, v. 2 la I. Pillat și A. Rău); *care (cari)* (669, v. 2); *de la* (dela) (404, v. 4); *de-a pururi (deapururi)* (459, v. 12); *l-aș (l-ași)* (626, v. 9); *deasupra (de-asupra)* (715, v. 12); *fiecare (fie-care)* (711, v. 10); *amiaza vremii* (*amiaza verii* la A. Rău) (727, v. 1); *peșterilor* (*peștilor* la A. Rău) (731, v. 14); *veghe (veghie)* (412); *veghez (veghiez)* (412, v. 15); *sînt (sunt)* (385, v. 7; 388, v. 9; 397, v. 13; 404, v. 9; 409, v. 17; 417, v. 15, 31, 40; 418, v. 12. v. 13; 427, v. 15; 453, v. 6; 466, v. 15; 469, v. 28; 488, v. 17, 611, v. 9; 633, v. 8; 643, v. 6; 653, v. 7; 654, v. 11; 689, v. 5; 732, v. 1, v. 2; 743, v. 6; 760, v. 3).

Corecturi tacite: *pipăe (pipăie)* (396, v. 10); *fulgerător (fugerător)* (418, v. 46); *cu* (că) (403, v. 2); amazoanei *(asmazonei)* (614 v. 17); *tinerețea (tinetețea)* (655, v. 60); *parcul (parul)* (636, v. 2); *ca (cu)* (480 v. 4, corectură în ED III făcută cu creionul de Ion Pillat).

CORNELIA PILLAT

Ion Pillat la cincizeci de ani. Acuarelă de Maria Pillat-Brateș.

CAIETUL VERDE

1927-1936

385. *Scrisoare*

Se lasă iar amurgul pe parcul din Miorcani
Şi zgomotul pe care l-am auzit de ani,
Cu pulberea luminii ajunge pîn-la mine:
E mugetul cirezii ce-ncet cu seara vine.
Sînt scirţiiri de care pe drumul greu de rod.
E tunetul căruţii ce trece peste pod.
Sînt chiote de oameni . . . Ce stranie prelungire
Le face să se piardă deodată-n amintire.

O toacă bate tainic. Un clopot sună lung.
Sîntă Măria mică e mîine. Să te-ajung
Nu pot decît cu slova, cu gîndul şi cu dorul.
Pe chipul tău, pe timpul ce fuge, trag zăvorul
Să mi te prind aicea, tu, cea de ieri, de azi,
Tu, pururea aceeaşi la cuget, la obraz.
În parcul vechi şi unde nimica nu se schimbă
Ci numai anotimpul cu pas pustiu se plimbă,
Cum vrei să măsur ziua cu bietul nostru ceas.
De ce apuc condeiul să-ţi scriu, cînd mi-ai rămas!
Întîia frunză cade, întîia barză pleacă.
Vor da alţi muguri mîine şi păsări noi pe cracă
S-or legăna. Tu însă vei sta cînd s-or fi dus.
În juru-mi înserarea pe ţarini a apus,
Cenuşa înnoptării pe mîna mea se lasă.
O lampă cu-o privire a luminat în casă

Ca sufletul tău darnic, deschis şi liniştit.
În drumul vieţii mele Miorcanii m-au oprit.
A înnoptat: oraşul şi-aprinde cafeneaua.
Aici la cîmp sting lampa să se apropie steaua
Ce-a licărit stingheră la margine de sat.
Pe-aleea nevăzută se-aude apăsat
Unitul pas al tatii şi-al mamii mele, pasul
Ce-l auzeam pe vremuri, copil, cînd suna ceasul
Culcării, aşteptîndu-i să mă sărute-n pat.
O rază albă ramul din geam l-a dezgropat:
Din umbră mii de ramuri misterios se lasă
Cu crengi catifelate pe pajişti de mătasă
Şi bolţi de întuneric se farmă şi se frîng.
Ce-a fost adînc în noapte se face mai adînc
Sub arcuri nesfîrşite ce tremură-n lumină,
Cînd se revarsă luna ca o fîntînă plină.
Deschid fereastra: pace, părere şi pustiu.
Doar inima mi-o roade ceva ca un burghiu
Şi o fărîmiţează cu fiecare clipă.
Pe iarbă cade-o poamă, prin frunză o aripă.

Şi mă gîndesc departe, la tine, la copii,
La moartea tuturora ce vine cînd nu ştii,
La viaţa care curge cu murmure de apă . . .

Ion Pillat cu soţia sa la Miorcani.

386. *Adormind*

Ţi-ai dezbrăcat de haine ca de-o coajă
Migdala trupului cu gust amar,
Şi patul jos ca valul de pe plajă
Primeşte alb nepreţuitul dar.

Răcoarea inului îţi dă o tremurare
Uşoară, ca o boare peste iaz.
Pleoapele se lasă. Cu mirare
Îţi recunosc un alt al tău obraz.

O clipă tai cu mîna moartă valul
Imaginar la ţărmul rătăcit,
Înotătoare, părăsindu-ţi malul
Cu puf uşor de perini vătuit.

Dar ape moi în juru-ţi parcă sună
În zvonul surd cu legănări de somn.
Alunecă... Ascultă... Te adună
Pe alt tărîm, supusă altui Domn.

Tot trupul mlădios te părăseşte
Şi mîinile legate pînă-n zori.

Ce singură îmi stai, copilăreşte,
Din vîrf de frunte pînă la picior!

Înlănţuito, ce priveşti? Şi unde
Liane, vise, o păstraţi de-acum?
Zadarnic. Mîine n-o să-mi poţi răspunde,
Statuie, răsărind din ţări de fum.

387. *Odaia ei*

Cînd am intrat tîrziu în casă, totul
Păstrase clipa ultimei vederi.
Pe canapea rochița rămăsese
Sculptînd molatec trupul tău de ieri.

Deschisă cartea. Nici o mînă nouă
Nu întorsese pagina de-atunci
Pe ornicul oprit aceeași oră,
Prin storul tras aceleași raze lungi.

Pe masă încă stăruiau alături
Tacîm de-argint și cupă de cleștar.
Doar perele păreau acum de piatră,
Doar strugurii stăteau de chihlibar.

De porțelan albastru pudriera
Tot mai ningea parfumul tău pe scrin.
Am tresărit că n-a uitat mănușa
Nici brațul gol, nici degetul tău fin.

Tu singură lipseai. Ascunsă unde?
Cînd totul după ani e neclintit.
Ori poate colo-n umbrele oglinzii
Obrazul tău, plăpîndul, mi-a zîmbit

388. *Sonet*

Oriunde îmi duc pașii, icoana ta urmează;
Oriunde stau, în suflet lumina își oprește.
Ca steaua care încă la Bethleem pornește,
Din umbra îndoielii mă scoate cu o rază.

Durerea și nădejdea la fel mi le veghează
Și orice fericire de-o clipă mi-o sporește.
Prin ochii mei, deschișii, privirea ta privește;
Prin genele-mi plecate, vederea ta visează.

Sînt descîntat și vorba-ți din zori și pînă-n seară
Îmi sună ca un cîntec prin vrăjile urechii,
Iar noaptea, ca o apă în șoaptă sună iară.

Priviri și glas zăloage mi le-ai lăsat perechii,
Trăiesc aieve-n taina lor dulce și amară —
Doar inima departe mi-o ții, la mii de leghii.

389. *Stanțe pe un motiv de Ronsard*

Cînd peste ani vei fi bătrîna care
Zbîrcită stă și toarce la cămin,
În visul tău ieși-vor din uitare
Toți cei ce te-au iubit pînă la chin.

Toți cei ce te-au poftit și te avură
Și n-au uitat pierdutul tău tipar:
Un trup născut pe-a Venerei măsură
Din spuma mării, brun mărgăritar.

Și tu vei sta zbîrcită: o bătrînă.
Vei tremura din cap și vei ofta,
Cînd chipul tău de astăzi nici o zînă
În stare nu va fi să ți-l mai dea.

Un singur om, el singur, îl mai are
Închis adînc în suflet ca-ntr-un scrin.
Ca timpul și ca moartea e mai tare
Doar versul lui, eternul tău suspin.

390. *Recuerdo*

Grădină, unde tînăr am învățat iubirea,
Copaci înalți pe care și vara și-amintirea
Își țes în taină mreaja de gînduri și de foi,
Și tu, fîntînă: undă și nimfă, umeri goi
De nori în dezvelire, oglinzi întunecate...
Ce darabană seara spre porți închise bate?
Reginele de piatră rămîn, dar noi, dar noi?
Colunul de-altădată oprit din zbor greoi,
Și rîsul tău, copilă, iubind întîia oară,
Și apa care plînge și pasărea ce zboară.

Jardin du Luxembourg. Paris.

391. *Sînge străbun*

Cînd noaptea mi se lasă pe pleoapă,
Ursita zilei de-astăzi de-a apus,
Vuind mă fură vremea ca o apă
Şi-o iau pe firul sîngelui în sus.

Mijesc din umbră stepe nesfîrşite...
Nechează-n vîntul zorilor un mînz.
Scad focuri. Corturi cad. Se zbat copite.
Deodată soarele pe suliţi, dîrz!

Deodată-n mine tot vîrtejul stepii,
Tot dorul meu în vîntul ei răpit!
Vultanul, cînd l-au deşteptat sirepii,
Din ierburi, cu-aripi aprigi a zbucnit.

Strunindu-mi murgu-n loc, rămas cu palma
Deasupra ochilor, îi văd urcînd
În soare aripa de foc, de-a valma
Cu sufletu-mi năvalnic şi ne-nfrînt.

Şi-n urma lor, cînd i-am pierdut în zare,
Un chiot am zvîrlit aşa păgîn
Că peste ţări şi veacuri tot îmi pare
Că îmi aud năpraznicul stăpîn.

392. *Scitul*

Cînd pînă-n zori e cîmpul numai iarbă
În jocuri de lumină şi de vînt,
Cînd herghelia se repede oarbă
Şi-l vîntură cu coama la pămînt.

De-mi sună-n cer întiiul tunet goarna
Şi bubuie din depărtări în depărtări,
În sînge mi se dezmorţeşte iarna
Şi ce-a fost mort învie din uitări.

Pe roib călare o pornesc cu zorii.
Oprit cu ochii roată pe gorgan,
Adulmec vîntul şi aud cocorii
Vestind din cer sămînţa altui an.

Atunci înfricoşat descalec iute
Lipind urechea de pămîntul viu.
Şi din afund de lumi răspund pierdute
Popoare răscolite din pustiu.

Aud prin vreme scîrţîit de care.
Galop adînc vuind spre răsărit.
Şi inima îmi bate tot mai tare
Chemîndu-mă cu sîngele meu scit.

393. *Vrăjitorul de șerpi*

Herencheu,
Berendeu,
Grozăvior, stai pe loc!

Sub soarele-n amiază e lacul de platină
Și joardele luminii îl bat cu vergi de foc.
Stă lopătarul oacheș, tăiat într-o tulpină
Străveche cum e lotca greu pironită-n loc.

Pe luciul apei, negru, un sfîrc de bici în plăsnet
Străfulgeră topirea... Pescarul l-a simțit.
Se-apleacă, mormăiește descîntecul: de trăsnet
Atins, un șarpe-și lasă inelul despletit.

S-a răsturnat și țeapăn plutește buturugă.
Dar omul mișcă buza și vorba veche iar
Se duce, ca jivina deplin să-i fie slugă.
Din ape se ridică un cap triunghiular,

Alunecă în luntre năpîrca blestemată,
Pe brațe e brățară și măr rotund în sîn,
Și omul giugiulind-o ca pe-un copil, i-arată
Șerpoaicele bătrîne cu șuierul păgîn,

Ce-și cheamă seminția ieșind la gol de baltă.
Din milă iar șoptește cuvinte de hrisov:
Și șarpele, deodată dezmeticit, tresaltă
Și scapă ca săgeata pe lacul din Snagov.

394. *Mortul*

Deodată s-au rupt norii și deodată
Zbucniră-n ceruri munții toți de piatră.
Se depărta furtuna. Rar, un tunet
Venea rostogolit de-a lungul văii
Lovindu-se din stei în stei, năvalnic.
Se-nsenina. Își scutura brădetul
Broboanele de apă sclipitoare
Și pe poiană au ieșit oierii
Din poalele pădurilor cu turma
Să-ncremenească iar, proptiți în bîtă.

Cînd seara umbra lor s-a făcut lungă,
Ciobanul nalt în cușmă brumărie
A coborît în vale unde rîul
Umflat de ploi, rotindu-se-n bulboane,
Gonește orb ducînd vîrtej butucii
Și plutele sfărmate sus la cheie.
Acolo, la poiana de pe ape,
Îl aștepta Maria lui, o fată
Dintr-un sătuc sărăcăcios. Venise
În mîini cu legătura de merinde,
În ochi cu o iubire încă nouă.
Cu păr bălai și trup subțire-n mladă,
Cum se strîngea sfioasă de grumazu-i
Și-i se lipea de piept copilărește

Și se-anina cu brațele de gîtu-i,
El neclintit, ea numai tremurare,
Păreau așa un brad și un mesteacăn
Cu crengile unite de furtună.
Cînd s-au trezit, pe vale înnoptase
Și rîul ce scădea mereu, ca leșuri
Lăsînd pe prund butuci de brad și trunchiuri,
A părăsit pe-o limbă de nisipuri
Sub un arin cu ramurile joase
Un trup de om cu ochii plini de ceață.
Nu l-au văzut, nu mai vedeau nimica.
Îmbrățișați trecură lîngă dînsul
De tot aproape. Fata deodată
Rîzînd s-a rupt din brațe dragi. Ciobanul
A stat puțin privind-o cum se pierde
De umbrele pădurii alintată.
Vîrî apoi merindea în desagă,
Își trase peste ochi căciula sură
Și o porni la munte cu nevoia.

Se înnoptase bine. Cîte una,
Ca oile-n poiană, stele, stele
Ieșeau din ce în ce mai mari. Departe
Prin toancele de piatră, vîjîitul
Nahlapilor în spumă era groaznic.
Dar Bistrița la marginea fînețel
Își liniștise val cu val mînia
Și murmura un cîntec vechi de leagăn,
Pe cînd arinul, tînăr ca și mortul,
Îl mîngîia cu ramuri aplecate
Și frunze verzi, ușor de tot, pe frunte.

395. *Ornic*

Prin somnul care-mi scapă în noaptea ce revine
Un ceas în depărtare răsună liniștit.
Bătăile lui limpezi vîslesc încet și pline
De vremi murmurătoare se cern la nesfîrșit.

În încăperi de suflet trezind ecouri, parcă
De pretutindeni zile pierdute le răspund.
Dar tu legat de patul cu legănări de barcă
Pornești pe firul nopții cu stelele ca prund.

Te duci, purtat de apa din ce în ce mai rară
La fiece nălucă de sunet măsurat,
Cu gene lungi pe umbra pleoapelor de ceară,
Străin și sfînt și singur, de visul tău durat.

396. *Călătorire*

Un călător grăbit cum se deşteaptă
Nedumerit, pe-a visurilor treaptă,
De care ţară astăzi are parte;
Şi stă buimac şi nu mai ştie unde
A mai zărit odaie, jilţ şi masă;
Şi dureros, chinuitor l-apasă
Străinul ce-n oglinda lui pătrunde.
Aude-n gară trenurile grele,
Şi tot se-ntreabă cine o să plece.
Şi pipăie şi mîna lui e rece
Şi calendaru-n zid îşi uită anul...
Şi tot mai dorm în miezul vieţii mele.

397. *Oglinda fermecată*

Într-un conac de ţară părăsit
Şi unde nu venisem niciodată,
În toamnă şi-n tăcere ţi-am găsit
Ovalul pur ca un obraz de fată.

Oglindă, tu, purtînd argint pe tîmple
Şi-n ochii limpezi un trecut întreg,
Cu ce adîncuri sufletu-mi se umple,
De ce vîrtej turburător mă leg.

Răsar din vremi pe apa jucăuşă,
Atît de viu şi totuşi mort de mult,
În faţa mea — şi n-am deschis o uşă,
Şi umbra unei umbre o ascult.

Sînt eu, sînt eu, eşti tu de altădată!
Ecoul de-azi nu poate da cuvînt.
Şi stau înlănţuit şi vinovată
Privirea mi se-ndoaie la pămînt.

Ştiam un om într-un local de noapte,
Adus puţin de umeri, aplecat
Nu pe-o femeie stearpă, ci pe şoapte
Pierdute din iubirea ce-a uitat.

398. *Cocorii*

Pe șesul peste care seara cade
Cenușa și pustiul se întind.
Tot mai lucește-n zare apă albă
De toamnă fumurie cînd, foșnind
Din aripi ridicate, se coboară
Cocorii cerului. Întregul stol
Se strînge să-și ia masul pentru noapte
Și, umbre din trecut, pe cîmpul gol
Nostalgicul lor cînt și-oprește goana.
Dar călăuza veche, -ntr-un picior
Veghează, somnul morții să nu-i prindă.
Spre stele țipă ea sfîșietor
Și cîrdul speriat de glasul mare,
Cu freamăt lung de zbor se pierde-n neguri.
Tăcerea urcă. Se deschide-n zare,
Mijind a zori de zi, o apă albă.

399. *Țara*

Cînd una după alta iubirile de tină
Și-or desfoia obrazul în somnul meu de veci,
Cînd trupurile calde de dor și de lumină
Din brațe mi s-or smulge lăsîndu-mi-le reci,

În marea părăsire din mine și din groapă,
Sub lacătele morții eu tot voi auzi
Un freamăt lin de frunză, un murmur lung de apă
Tălăngi suind la munte ca și în vechea zi.

Răzlețe m-or ajunge ca și odinioară
Un drum în pacea serii cu plopii lui subțiri,
Sub sălciile boltite o strașină de moară
Și munții de zăpadă în toamna cu rodiri.

O troiță uitată, un piersic plin de floare,
Un schit tăcut, poiana cu turmele de miei
Și pe cîmpie taina apusului de soare,
Icoana țării mele din suflet nu mi-o ici.

400. *Primăvară nouă*

În apa cerului de primăvară
Încearcă ramul solzi de frunze noi.
Cîmpia-n urma omului ce ară
Își adumbrește valurile moi.

Nori albi par munții troieniți din zare.
Par turme albe pomii din livezi.
Un cuc în codru cîntă o uitare
Vrăjind în amintire tot ce vezi.

401. *Piersicul*

Grădina-n straturi își așază
alături floare lîngă floare.
Uitînd de amorțeala iernii,
lungindu-și ramul nou la soare,
Un piersic zvelt ridică fruntea
și, rușinos de-atîta cer,
Roșește-n Mai să se arate
în haină strîmtă de Prier.

Zarzăr la mare. Acuarelă de Maria-Pillat-Brateș.

402. *De Paşti*

Peste noapte a
Înflorit mălinul.
Peste noapte s-a
Luminat seninul.

Rîndunele mici
Ciripesc în ţară.
Pluguri ca furnici
Au ieşit pe-afară.

Puişori de puf
A clocit găina.
Berzei cuib de stuf
A-ntocmit vecina.

În zăvoaie au
Coborît sitarii.
Pe la hanuri s-au
Cuibărit cobzarii.

Zmeii pe uluci
Zbîrniind se-nalţă.

Raţele-n papuci
Galbeni se încalţă.

Peste cîmp o iau
Cîinii ca nebunii.
Peste cap se dau
Vîntul şi lăstunii.

Rîuri mici şi mari
Spun de ape-albastre.
Sate date-n var
Rîd privirii noastre.

Flori de ghiocel
Vînd ţigănci cu coşu,
Dă-mi de Paşti un miel
Alb şi un ou roşu.

403. *De-o fi să fie raiul...*

De-o fi să fie raiul, să fie un zăvoi
Cu sălciile-n muguri și ierburile moi,
Cu miei priori — tot îngeri albi, plăpînzi și goi —
Și apa pe sub ramuri să cînte ca un roi
De-albine nevăzute ce cată miere-n flori.

De-o fi să fie raiul, să fie-un lan de grîu,
În vîntul dimineții să miște ca un rîu,
În soarele de-amiază să ardă aur greu,
Să intre-n el arhangheli cu secera în brîu
Și umbra lor albastră să dăinuie tîrziu.

De-o fi să fie raiul, să fie-un deal cu vii,
Cu prune cum e bruma și mere arămii,
Deasupra lui să zboare cu frunza cea dintîi
Un stol de păsări albe vîslind prin zări pustii,
Țipînd a toamnă lungă ca dorul meu să-l știi.

De-o fi să fie raiul, să fie-un cîmp de nea,
Să scînteie zăpada aprinsă stea cu stea
Și zurgălăi de sănii să sune cum suna
În țara mea pe vremuri copilăria mea
Cînd toată tinerețea, iubire, te-aștepta.

404. *Octomvrie*

Rodit se-ndoaie ramul și mîna se ridică
Deschisă ca o cupă sfințită pentru har,
Căci vine iarăși vremea cînd frunza cea mai mică
Primește de la Domnul al aripelor dar.

Se leagănă prin aer ce-a fost sortit țărînă,
Ce-a fost pe sus lumină se lasă la pămînt.
De-acuma sună ceasul să mergem mînă-n mînă
Și ce privim să fie blagoslovit și sfînt.

Și aerul și-amurgul sînt numai amintire.
E vinul de-altădată al anilor din noi.
Mă leagă raza toamnei de tine cu dulci fire
Atît de vechi că-n umbra privirii le cred noi.

Dar pasărea căzută pe iarbă ca o frunză
Sub pașii tăi se-nalță în tremur lung de zbor
Și frunza de pe vînturi coboară să se-ascunză
Cu foșnet surd sub pasu-mi îngreuiat de dor.

405. *Seară pascală*

Pe grîul nou al primăverii
Se-ntinde noaptea tot mai mare
Cînd stele încolţesc din taina
Semănăturilor cereşti.
Plutind se lasă porumbieii
Şi rugi prind aripi la altare
De Paşti în mănăstiri păstrate
Prin flori de pruni şi de cireşi.

Ce-a fost în zare zid de flăcări
Se face aur de lumină
Şi ce-a fost rază tremurată
Se stinge-n zvon de clopot lung.
În drumul vremii, gîrbovite
Stau sălciile de se-nchină
La piatra crucilor săpată
Pe la fîntîni cu cer rotund.

Deodată pe livezi în floare
S-aşterne înflorirea lunii.

Pe axa lui rotind, pămîntul
Ţi-aduce ziua lui Hristos
Şi-n casa cu pridvor şi straşini
Sub care cuibăresc lăstunii,
Cu ou încondeiat te-aşteaptă
Copilul ei, cel mai frumos.

406. *Icoana de sticlă*

Pe-această sticlă clară ca fața unui iaz,
Voi așeza sus cerul cu stele pe grumaz.
Voi strînge jos: zăpadă, pîrîuri de cleștar,
Copaci de promoroacă și pîrtii de hotar.
Voi zugrăvi în zare, albi, munții. Pe un dîmb
Păstorii plini de spaimă și steaua cu zbor strîmb.
În colțul dimpotrivă, voi însemna — să-i știi —
Trei Crai pe trei cămile ca umbre albăstrii.
În inima icoanei un staul voi picta
Și-ntr-însul Preacurata pe Prunc s-o apleca:
O salcie prin ape cu frunzele pe-o stea.
De-o parte și de alta un bou și un asin
Vor aștepta la iesle minunile ce vin,
Și voi lăsa să pice pe-acoperiș de stuh
Porumbul alb ce-aduce în aripi Sfîntul Duh.

407. *Assisi*

Se-nalță chiparosul, columbele coboară.
Din cer albesc năframe pe-albastre amintiri.
Assisi. Angelúsul prin seara sfîntă zboară.
Deschide-te în mine fîntînă de iubiri.

Tu, Umbrie, din unda tăcerii franciscane,
Iar tu, în piatră dură și-n vis puternic prins,
Vas cu trei punți legate de ceruri prin otgoane
De raze ce în aur amurgitor s-au stins.

Vas-cruce, San Francesco, tras la liman de rugă,
Stigmatele în trupu-mi imprimă-le: sărut
Mistuitor, din care păcatele să fugă.
Prin zori de lumi cu Giotto aicea m-am născut.

De prin măslini și astăzi mă cheamă Santa Chiara.
O turlă sună salbe de binecuvîntări.
Din San Rufin pogoară pioasă înserarea.
Spre porumbarul crucii revin pierdute zări.

Senină pace, miere a zilei care moare,
Înmărmurind, pe munte și-n mine singur schit,
Voi *carceri* în focul săgeților de soare,
Tu, inimă străpunsă de fierul fericit.

408. *Toledo*

În soarele amiezii rotesc încet ereţii.
Prin stînci adoarme Tagul cu ape de metal.
Pe munţi pleşuvi asinii pasc praful şi scaieţii.
Din stînca vremii creşte Toledo vertical.

Un gînd de piatră-nfruntă viaţa pe vecie,
Tot verdele din lume aicea a pălit.
Credinţa din cenuşe uluitor învie
În suflet singuratic pe-un munte pustiit.

O, numai suflet şi blocuri de tăcere,
Toledo, numai piatră, încremenit auz,
Cînd inima-n cunună de spini pe Domnu-l cere
Pe crucea răstignirii de veci, în Santa Cruz.

În umbra mănăstirii El Greco îţi dă harul:
Toledo reînvie în contele Orgaz.
Dar un monah şi-a mistuit tot jarul
Din ochi. Şi te priveşte cu moartea pe obraz.

409. *Norul*

Tot cerul în amurg îşi limpezise
Albastrul ud, acuma mai adînc.
Se liniştise vîntul. Era pace
Pe ţărmul dintre ape şi cîmpii.
Iar ploaia cu o mie de fuioare
Foşnindu-şi fuga peste lanuri verzi
Lăsase doar să tremure departe
Ţesut dintr-o urzeală de lumină
Un curcubeu tîrziu care sfîrşea.
Pe drumul strîmt ce duce pe nisipuri
Tăceam mergînd spre casă cu copiii,
Şi ne-am oprit miraţi cum nu se poate,
Căci zborul lui puternic îl purta
Pe mare şi cu aripe tivite
De soare roş, venea vîslind văzduhul.
„Un nor“ am spus „e doar un nor“. Dar sigur
Nu sînt nici azi, căci vîntul era mort.
Zbura greoi şi parcă da din aripi
Rotindu-se domol în cercuri rare,
Şi i-am văzut atunci sub piept o rană
Prin care raze roşii se scurgeau
Prelinse-ncet ca picături de sînge.
Deodată se opri stingher şi mare,
Atît de singur că părea un zeu.
Apoi lăsîndu-şi gîtul alb pe spate,
Cu capul moale aplecat în moarte,

Alunecă învolburat pe mare.
Şi spuma mării se făcu de purpur
Cînd aripa lui frîntă o atinse,
Şi valul se făcu de aur vînăt
Strălucitorul trup cînd se topi.
Iar noi încremeniţi priveam apusul,
Albastrul sfînt al cerului adînc.
Se liniştise totul. Era pace.
Din pleoapa zării luneca pe ape
O lacrimă de-argint, întîia stea.

410. *Dansatoarea*

Pe plaja unde valurile joacă,
Într-un vîrtej de soare cum a stat
Ca o coloană vie îşi îmbracă
În raze trupul încordat.

Apoi c-un singur gest lăsînd să cadă
Lumina ca un văl uluitor
Din împietrirea coapsei de zăpadă
La degetul de la picior,

Desfăşurîndu-şi şarpele mişcarea
Deodată o cuprinse pîn-la gît.
Dar ochii ei păstrîndu-şi nepăsarea,
Străini de joc, n-au coborît.

411. *Inscripție votivă*

La groapa celei albe sub văl de dansatoare
Al cărei pas ușure n-ar fi culcat un crin,
Nu vreau cernind cenușă de strofe pieritoare
Să las pioase lacrimi, nici limpede suspin.

Un sarcofag în piatră s-o învelească rece.
Ca orice ritm de gînduri piciorul ei mai sfînt,
Să-și joace nemișcarea prin veacul care trece,
Cînd umbra umbrei noastre va fi suflată-n vînt.

Să se cufunde-n vreme, în apele-i verzuie,
Ca pîn-la visătorul dintr-un muzeu tăcut,
Cu vraja împietrită clar forma ei să suie.
Dar tremurata umbră pe umărul pierdut ?

Dar părul? legănarea de soare a privirii?
Obrazul ca o floare de nufăr prins în mîni?
Ce marmură, ce piatră e-n stare nemuririi
S-o dee, cînd țărînii de-a pururea rămîn!

Nu cîntece, nici lacrimi, nici marmură — ci doară
Un pumn de micșunele plăpînde voi zvîrli,
Parfumul lor să-l țină cenușa ei ușoară
Precum în gol de suflet năluci de bucurii.

412. *Veghe*

Înveți cu greu răcoarea zăpezii ne-ncepute.
Cald părul tău prin perini mai lasă tremurat
Lumină pe odihna pleoapelor căzute
Și umbre moi pe brațul ce încă n-a-nghețat.

Pe degete, pe mînă mai pică o căldură
De lacrime spuzite în doruri și iubiri.
Dar uită-le: sînt ceață pierdută pe măsură
Ce intri în statuia pustie de-amintiri.

Reci limpezile liniști te-ncearcă și prind coajă
Pe frăgezimea feții cu flori de mărgărint.
Adormi azi adormirea cea mare, ca-ntr-o vrajă
Mi te-ai schimbat la față suflată în argint.

Desăvîrșit profilul tău cel etern îmi scapă,
Reintră sfînt în lumea pe care n-am puteri.
La țărmul meu zadarnic te mai veghez. O apă
Tot mai deplin te fură de chipul tău de ieri.

413. *Elegie în pădure*

În vale iar tălăngile răsună
Şi pier sunînd a vremuri vechi pe drumul
De toamnă, ce coboară către ţară...
Rămîne muntele pustiu şi singur.
Făgetul e de aur, numai brazii
Stau pururi verzi pe cerul mai albastru.
În codru ghionoaia bate toaca
Grăbit, şi toaca schitului răspunde.
Şi nu mai ştii de-o vreme: e monahul
Sau pasărea ce-şi spune rugăciunea.
Dar au tăcut ca să înceapă vîntul.
Ca un izvor cu ape şopotite
El curge tot mai lin, tot mai departe
În liniştea înaltă care-l soarbe.
Amurgul a intrat în codru, calcă
Pe foi uscate paşii de lumină,
Şi un ecou deodată se trezeşte
Din somn adînc ca să adoarmă-n vale.

De-acuma lasă-mă să sui la munte,
Păstor de zile grele şi de gînduri,
Să mă opresc la stîna părăsită,
Să-mi număr turma grijilor în tihnă,
Să sun domol din fluier să-mi adoarmă
Durerea, o mioară, la picioare.

Să-mi pun urechea la pămînt s-audă
Surd inima pămîntului cum bate,
Şi ochii să-i ridic pe culmi să vadă
Întîia stea crescînd mereu lumina
Ce tremură aprinsă la icoana
De sticlă şi de taină a tăriei.
Şi mai tîrziu, rotindu-se, să prindă
Sus zodiile cerului în care
Stă scris de cînd e lumea soarta lumii
Şi soarta pasării şi soarta frunzei.
Şi soarta muntelui şi soarta mea.

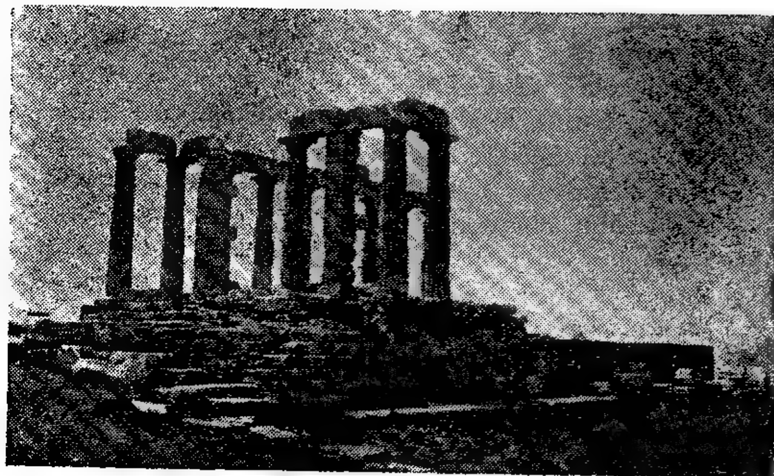
414. *Elegie în toamnă*

Stă vîntul deodată pe iazuri, şi stelele toamnei.
Vîslind din aripe bătrîne ca ziua şi noaptea,
Un stol se înşiră de ducă sub zodii, dar nimeni
Nu ştie să răstălmăcească azi semnele firii.
Şi fumul rămîne albastru pe sate şi frunza
Rămîne pe umăr uşor ca o mînă uitată
Şi timpul se-adună, cenuşă, în ornicul serii.
Aleea cotită te-aduce de unde plecase.
Bătrînul găseşte într-însul flăcăul din vremuri.
Păstori au venit de la munte, proptiţi în toiege
Întreabă luceafărul care luceşte pe staul.
Dulăii cu botul pe labe le stau la picioare
Şi turmele lor, împietrite, s-au strîns pentru noapte.
O lampă se-aprinde în casă şi omul deschide
Iar cartea cea sfîntă, citeşte iar slovele sfinte.
Femeia întinde pe masă o pînză curată
Şi frînge iar pîinea şi varsă iar vinul. Copilul
Priveşte icoana, icoana priveşte copilul.
În poartă aşteaptă ologul şi orbul şopteşte:
„La cină am stat în Emaus şi astăzi cu Domnul".
Dar nimeni nu vede minunea, n-aude cuvîntul,
Şi totul rămîne în lume, doar aripa zboară.

415. *Elegie în faţa mării*

În faţa mării iată-mă, în faţa
Desăvîrşirii cerului pe ape
Fără sfîrşit... Dezgrăniţarea iat-o
Şi sufletul cu aripă de spumă
Pe valuri vii vestind vuirea verde-a
Furtunilor sub norul de cerneală
Venind din zări. În faţa mării stau ca
Un stîlp de lut. Pe tălpi purtînd ţărîna
Ogorului, pe frunte praful holdei,
În sînge neamul morţilor ducîndu-l.
Aici pe ţărmul vechi de unde-ncepe
Sămînţa vîntului pe brazda apei
Şi jocul norilor şi zbor de stoluri
În unghi deschis cu vremea şi cu visul.
Ce-mi poate aicea secera şi sapa
Şi plugul tras de opintirea vitei?
Aici ce-mi folosesc grîu şi secară?
Stau şi privesc, ajuns la căpătîiul
Pămîntului din mine. Singur, fără
Moştenitor ca să-mi adune sarea
Durerii de pe apele amare.
Stau şi socot, înfipt cu rădăcina
Piciorului în humă grea, cu frunza
Mea slobodă pe vînturi. Pescăruşii

Furtunilor se duc țipînd. — Stau stîncă
În murmur lung de valuri prăbușite
Și tot ascult, pe țărmul cel din urmă,
La glasul morții și la glasul mării.

Snium... Pe stîncă templul tău urcînd... (p. 53)

416. *Elegie pentru mine*

Amurgul cade. Toamna și ornicul se-ntoarce.
Viața își răstoarnă nisipul vremii. Totul
Se-ntunecă, se-nchide. Da, ado lampa. Prinde
De geana umbrei ochiul luminii. Dă privirii
Ce-mi scapă, alta care să-mi tremure pe suflet
Cum tremură o rază de soare în aleea
De ulmi primăvăratici pe piatra ce așteaptă
În umbră, clipa albă.

Ia-mi cartea. Ia-mi ierbarul
De buchii moarte. Masca tiparului mi-o smulge,
Sub care îmi tînjește ca un obraz ființa
Curată a simțirii. Abecedarul rupe-l.
Văratec cum e cerul cu zodii ne-nțelese,
Ce-aduc de sus norocul sau prăvălesc năpasta,
Pe pagină să crească neîncepute semne.
Abecedarul uită-l, l-a împietrit cititul.
Vreau proaspăt, viu, cuvîntul, și gol, așa cum sare
Din spuma mării sprinten băiatul cu sirena
Pe brațe. Sperioasă, o clipă mai păstrează
Minunea unei nașteri străină de dorința
Ce-o cheamă. Pe nisipuri se zbate un delfin.
Și un băiat își pleacă urechea iar pe scoică
Să mai audă-n suflet vecii. Atît rămîne.

În suflet, mai departe — în zarea lui, acolo
Privesc din umbră jocul cuvîntului. Vocala
O văd, şi văd consoane, aşa cum prinzi cu spaimă,
Copil fiind, în codri, împerecherea stranie
A unor zei de care n-ai bănuit nimica.
Acolo văd cuvîntul, nu umbra lui: conturul
Acela de cerneală, ci miezul tainei însuşi:
Un arc întins de sunet să săgeteze fuga
Ce-şi profilează forma pe stîncile simţirii,
Un pas, un zbor, un dor, un vas cu amintire,
O urnă... Nu. Mai bine o dansatoare albă,
Marame lungi ţesute cu socoteli subţiri,
Ca să răsară goală şi iar să se-nvelească,
O statuie în umbre, în melodia vie
Ce-o poartă-n mine.

Vino cu lampa-n mînă. Prinde
De geana umbrei ochiul luminii. Dă-mi privirea.
Nici un cuvînt. Dă-mi sufletul. Atît rămîne.

417. *A doua Elegie*

În faţa mea, la masă, băiatul meu citeşte
Cu fruntea încreţită puţin de încordarea
Ce-l face să urmeze povestea. Raza lămpii
Uşure îl atinge pe păr bălai şi geana
Lui lungă dă o umbră. E fiul meu. Deasupra-i
Mă văd copil, de-o vîrstă, în cadrul de-altădată.
Citesc şi eu la lampă. Mi-e fruntea încreţită
Puţin de încordarea povestei începute.
Am păr bălai. Am gene prea lungi, umbrind privirea.
În ape limpezi ramul mai bine nu-şi răspunde
De cum viaţa nouă oglindă poza veche.
Sînt eu acel din faţă? E el cel din perete?
Cum? Glasul meu de-atuncea, îmi spune astăzi: tată.
Dar vremea? Unde-i vremea? O caut şi e lipsă.
Sînt ca un om ce urcă pe munte şi se-opreşte
Sub zid de stînci să strige ecoului un nume,
Şi-nfricoşat aude ecoul că-i aruncă
Alt nume.
Unde-i vremea? Unde s-a dus? Să vie.
Cenuşa să i-o scurgă clepsidra. Calendarul
Să-şi lase-n vîntul toamnei iar foile foşnite
În drumul ei. Tic-tacul ceasornicului bată
Cu inima-i de-a valma în pieptul meu. În sînge
Vuiască valu-i vajnic. Dar unde e? Să vie.

Cu păr bălai în fața-mi, copil, citesc sub lampă.
În poza din perete, cu păr bălai, citește
De-atîția ani băiatul meu mic. Să vie vremea!
Să izvorască tainic și turbure să curgă
Între copilul de-astăzi și cel de ieri. Ce singur,
Ce nesfîrșit de singur, aștept aici. Știu: totul
M-a părăsit. Sînt singur în trupul meu, cum singur
Sta Robinson Crusoe într-un ostrov pe mare.
Chiar fiul meu cu ochii-mi nu poate să-mi zărească
În vîrful de prăjină semnalul nalt, de pînză,
Cum flutură, cum cheamă. În zare nimeni. Vremea
Cu fumul ei de-o clipă pe cerul veșnic. Marea
Și marea, iarăși marea, și marea pretutindeni.
Zadarnic. Nici o punte. Dă-mi mîna. Ce departe
Mai tremuri. Ține-mi mîna.
E mîna mea. Sînt singur.

418. *A treia Elegie*

Deodată seara. Poarta deschisă: cîmpul, cerul
Și-n umbră, colo, steaua de-amurg. Deodată seara
Albastră, cum e apa albastră din acvarium,
Umplînd odaia. Curge pe mobile, pe umăr,
Pe mînă. Valu-i mișcă în unduiri prin gînduri,
Se sparge-n zid, revine, se sparge iar, nălucă,
Departe, pretutindeni. Rămîne în oglindă
Prin apă fruntea albă alunecînd... Se-nchide
Pleoapa, se deschide, recade iar. Pesemne
S-a înecat acolo un om tăcut. Departe
Cu inima în mine mai bate surd. Să intre.
Ești tu? Sînt eu. Ia-mi trupul. E mut. E o păpușă
De pîslă părăsită pe un divan. Sînt rupte
Doar sforile. Primește-l de-acuma pentru noapte.
Ți-l dau, să faci cu dînsul ce vrei. Ești regizorul.

Pe vremea de-altădată, copil, am zărit visul.
Era la panorama dintîi, mi-aduc aminte,
Un măscărici ușure ca un balon ce suie
Și cade iar să sară mai sus și-n ceruri scapă.
Purta pe fața-i albă de clovn o mască toată
De aur. Era luna? Nu știu. Era de sticlă
Și strălucea ca luna de sfînt și era vară
Cu greieri mulți. Comete încălecau pe noapte.
Și el juca pe-o rază. De sîrmă? Nu. Pe-o rază

De aur în lumină încolăcit. Ştiu bine:
Întîiul vis.
Stai. Nu vreau astfel. Vreau altfel, altfel.
Aceasta nu-i măsura de-atunci, nici jocul nu e,
Nici cîntecul. E tactul cel trist de cînd e lumea
Al inimii, al morţii. Ascultă-mă, nu-i visul.

În haina ta de piele ce vrei, burghez cuminte,
Cu gestul frînt din leagăn şi calcule tocite
De veacuri ca prundişul de ape repezi? Spune.
Nu mai zîmbi în valsul grotesc; cu mulţumire
Nu mă privi ca dintr-o fotografie ştearsă.
În lături! Dar rînjeşte. În lături! Dar rămîne.
Se-nchină şi se-nclină, se strînge şi se plînge,
Salută şi sărută, iubeşte şi boleşte,
Şi dă din cap ca mine şi dă din mîni ca mine,
În pantomima oarbă.

Destul, Destul. Opreşte.
— Cîndva la panoramă, copil, am zărit visul.
Purta pe faţa-i albă... lumina lunii... albe...

Deodată ziua. Poarta deschisă: cîmpul, cerul
Şi-n umbră, colo, gîndul dintîi atins de-o rază
Fulgerător deodată. Un zbor de ciocîrlie
Din praştia luminii în suflet săgetînd.

419. *A patra Elegie*

Pe drumul vechi pe care se lasă toamna: fumul
Sătucului din vale urcînd la dreapta, fumul
La stînga mea pe ceruri al unui stol, departe.
Şi eu aici în golul vieţii. Singur între
Pămîntul ce rămîne şi zilele ce zboară
În anotimpul tainic. Cu greul meu, cu pasul
Ce sună surd de parcă mă urmăreşte pulsul
Străvechiului meu sînge foşnind a veşnicie,
Gonindu-mă din astăzi spre nicăieri. Cu gîndul
Cules de mult, cum este cules tot cîmpu-n toamna
Tîrzie unde stărui. Aud prin ceaţa serii,
Din sat, lătratul jalnic al cîinelui în lanţuri,
Din cer, tot mai în zare, sfîşietorul ţipăt
Al păsării pornite spre pribegie. Unde
Să merg de-acuma? Pe cine să mai aştept? În iarnă
La staul se întoarce asin şi bou s-aştepte
Pre Domnu-n scutec. Singur pe pragul îndoielii,
Pe pragul veşniciei şi-al vremilor mai singur,
M-opresc să-mi aflu calea adevărată; fumul
Sătucului din vale pierind la dreapta, fumul
Topindu-se la stînga cu stolul meu în zare.
Şi eu aici. Dar umbra se-ntinde, ziua scade.

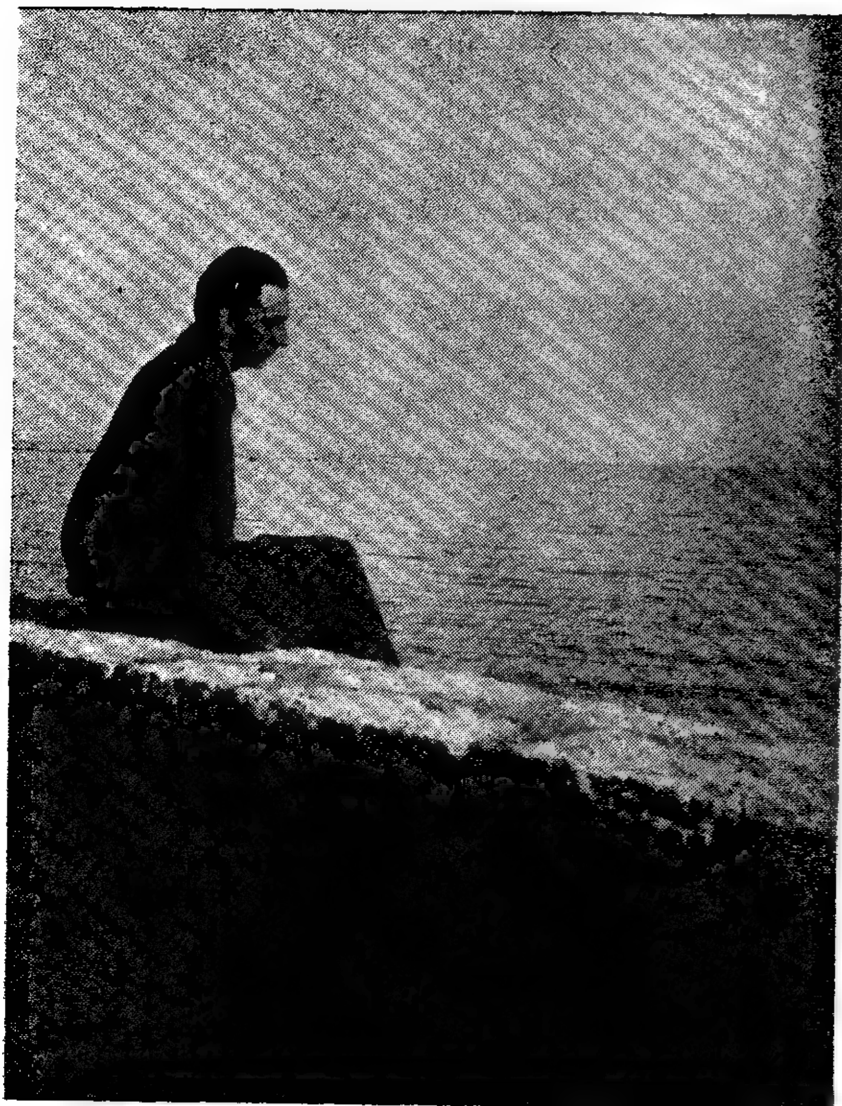
420. *Țărm sudic*

Nisipul cald oprise luntrea. Valul
Se trase înapoi și legănatul
Adormitor pieri treptat pe plajă.
Din țărm la piscu-n nouri, sub frunzișul
Pădurilor de palme, nesfîrșite
Tăceri pîndeau. Și coborînd cu frică,
Străinii au îmbrățișat pămîntul.
Și răsturnînd din luntre împletitul
Șirag de flori trandafirii și fructe
De purpură cu miezul de migdală,
Cu lemnul bun mirositor din insuli.
Și rînduind, ce au adus, pe frunze,
S-au așezat cu fața către apă
Privind cum fumul jertfei își înalță
Palmierul încărcat de mirodenii,
Să-i știe zeul. Seara se pogoară:
Un văl de foc așterne peste mare.
Tot aurul topit pe ape arde,
Se stinge în cenușa înnoptării.
Dar ei ca umbre stau să vie zeul.
Au tresărit. O nucă grea de cocos,
Căzînd din foi, s-a descojit cu zgomot.
Tăcerea crește iar. Stau iar ca idoli

Străvechi, adînc înfășurați în taină
Cu golul larg al liniștei în suflet.
Plutirea unei aripi se aude
Abia. Luna se revarsă albă,
Și fără vînt o adiere trece.
Se mișcă straniu umbra unei palme.

Helladă... Coloane trupuri netede de zei... (p. 52)
Ion Pillat la Athena în 1937,
în fața templului lui Jupiter.

Dinu Pillat, fiul poetului.

ȚĂRM PIERDUT

1927-1941

421. *Helladă*

Stă marea ca o treaptă de senin
Pe care urcă insula-n lumină,
Şi templul din pădurea de măslin
Se-nalţă gol şi viu ca o tulpină.

Coloane, trupuri netede de zei
În care sîngele s-a făcut soare,
Colunii lîngă ele îmi sînt grei:
Nu pasărea ci piatra o să zboare.

Lăsaţi-mă să vin iar la părinţi.
Doar clipa mea se cerne cenuşie,
Doar lutul meu se surpă-n suferinţi.
Aici lumina dăruie vecie.

Pe friza vieţii unde în alai
Fecioare vin cu vas rotund pe umăr
Şi călăreţi semeţi strunează cai
Şi dansatoare saltă-n tact şi număr,

Pe stela morţii unde un bătrîn
Senin întinde dreapta împăcată
Flăcăului răpus rîzînd păgîn —
Pe marea ca o liră încordată.

422. *Sunium*

Vaporul nostru alb plutea
Ca pasărea pe val,
Un cer albastru se-oglindea
Pe marea de cristal,

O, Sunium, cînd ţi-am aflat,
Sus, pe un ţărm abrupt,
De-un neam senin în alb sculptat,
Aerian şi rupt,

Pe stîncă templul tău urcînd
Cu tot trecutul viu,
Cum se înalţă sfîntul gînd
Pe un altar pustiu.

De mări viorii, de ceruri vii
Unite-n mintea mea,
Vor străjui, vor stărui
Coloanele de nea.

423. *Himet*

Profanat de nici o casă,
Umilit de nici un templu,
Munte gol, te rog mă lasă
Forma pură să-ți contemplu.

Zeii n-au voit s-ascundă
Cu păduri și umbră moale
Fruntea naltă și rotundă,
Umerile tale goale.

Dar lipsit de vreo podoabă,
Soarele îl ai și cerul
Și Athena ca o roabă
Să-ți învăluie misterul.

Lasă barbarii să vină,
Din țări triste, de departe!
De durerea ta senină
Cum vrei tu să aibă parte?

Cum vrei tu să înțeleagă
Luminoasa-nvățătură,

Cînd în suflet bezna-i leagă
Tot de patimi și de ură,

Dar îngăduie-mi doar mie,
Carecred în cer cu soare,
Să-ți aștern o poezie
Ca și umbrele ușoare

Cînd amurgul mi le scoate
Și le-ntinde pe-ndelete
Pînă noaptea le ia toate,
Munte, plin de violete!

Ion Pillat și soția sa, în anul 1937, la Corint.

424. *Dafni*

Mînăstire ancorată pe pămîntul lui Apollo,
Dafni, sfinte cărămizi,
Cine va reda vreodată sufletului meu de-acolo
Umbrele de chiparizi,

Cerul dimineții clasic conturat cum e o cupă
De lumină cu argint,
Și în inimi călătoare dorul primăverii după
Eleusis și Corint!

Cine va suna talanga turmelor de pe coline
Ca-ntr-un viers de Theocrit,
Și în curte printre dafini va lega-o, Dafni! — cine
Maci de sînge pe granit?

Mai trăiesc ca altădată zeii veșnici, mînăstire,
Și zadarnic ai cuprins,
Ca s-o răstignești sub cruce, o coloană. Stă subțire,
Pururi vie, cu trup nins,

Cu trup neted, cu trup tînăr în divină nepăsare
Ca pe vremea cînd purta

Peste frunte o metopă și o friză pe spinare —
Dă-mi, coloană, pacea ta!

Și-nflorită printre pietre, floarea morții, asfodelă,
Mă învață cum să fiu
Ca să seamăn după moarte cu sculptații pe o stelă
Din Cheramicul pustiu.

Iar tu zeu al poeziei, o, Apollo, mă îndrumă
Ca să scap biruitor,
Căci în naos, ce patetic, cu durerea-i mă sugrumă
Tragicul Pantocrator.

425. *Acrocorint*

Clopoţeii caprelor sunau răcoare
De ape vii printre măslini şi eucalipţi,
Pe cînd pe golf ardeau ca portocale
În legănare pînzele fierbinţi...

Patriarhal platanul pentru oaspe
Chema în frunze umbra la ospăţ.
Pe foi de brustur: brînză, în blid: lapte,
Ne-au dat păstori străvechi cu port semeţ.

Băiatul oacheş lua de coarne ţapul negru —
Se arcuiau pe zarea altui veac.
Trosnea uscat din ace pin şi cedru
Sau zvon de greier sub frunziş sărac.

Din coaja inimii rănite da răşină,
Prelinsă vreme, lacrimă de chihlimbar...
O singură coloană în lumină
Purta pe cap amiaza ca un dar.

426. *Epidaur*

Teatrul antic

Pe cer se perindă lin nourii şi
Azurul adînc, spălat de lumină.
Pe trepte se-aşază tăcute, pe rînd,
Cînd umbra, cînd raza senină.

Pădurea în juru-mi şi-adună şi ea
Un fraged obraz de ramură verde.
Şi trunchiul şi muşchiul şi frunza privesc,
Doar veacul privirea îşi pierde.

Eschile, Sofocle, aici nu s-au stins
Şi glasul le tremură-n aer —
Şi mierlele fluieră coruri de mult
Şi vîntul, străvechiul lor vaer.

Teatrul pustiu e umplut azi de zei
Cu trup străveziu de vecie.
În piatră, în plantă şi-n pieptu-mi la fel
Fierbintele suflu adie.

427. *Olimpia*

Albe coloane, zei reci,
Trupuri fără de pată,
Frunză cu freamăt de veci,
Vreme nedezlegată.

Ram de măslin milenar,
Umbre plăpînde şi azi,
Ape şoptind în cleştar,
Nu v-aţi schimbat la obraz.

Stai ca o stană şi tu —
Lepezi om şi viaţă,
Totul cînd straniu stătu
Tînăr, plin de verdeaţă.

Micii priori i-au păscut
Fluiere fără de moarte.
Albe coloane sînt scut
Celor ce vin de departe.

428. *Delfi*

În spate zid de stîncă arde-n cer
Pe care torc cununi vulturii.
În faţă, prăvălită-n golful clar,
Umbrirea verde stinsă a pădurii.

Sfinţită de oracol şi altar,
Pieziş o rază taie înserarea.
Şi cum coboară caprele şi pier,
Cresc clopoţei din vreme, ca izvoare.

Lumina peste marmure dă maci,
Dar grabnic înnoptarea le culege
Şi trupuri de coloane stau ca magi
Să-nfrunte visul, veacul să-l dezlege.

E umbra timpului, pe care şed
Sub Fedriadele nemuritoare.
Teatru, stadiu, temple — nu-i mai văd:
Apollo sună-n mine viers de soare.

429. *Asfodela*

Pe culme trei coloane de porfir
Și printre ele cerul pînă-n zarea
Întinsă de lumină ca un fir,
Și — ca o lespede — departe, marea.

Încremeniți, toți munții violeți.
Nici un copac și văi pustii de apă.
Iubită și de morți și de poeți,
O asfodelă printre stînci ce crapă.

O asfodelă singură stă scut
Și tainei și credințelor surpate.
Cu rădăcina prinsă în trecut,
Ea înflorește în eternitate.

Barbar, venit aicea să mă-nchin,
Din tot ce-a fost am mai găsit o floare.
O las să înflorească. Și senin
Reiau toiagul vremii călătoare.

430. *Insula*

Amurgul lăsase pe ape lungi plete de aur și umbră
Cînd îi zărirăm măslinii și munții albaștri pe cer,
Cînd adieri cu mireasma rășinei și algei uscate,
Vestind egeica stincă, vrăjită născare de zei.
În zborul ei luntrea cu pînză legase ca pescărușul
O aripă albă de pacea cleștarului nețărmurit —
Și iată și plaja, pîrîul sărind de pe prunduri la vale
Cu murmur umbrit de milenii pierind în imense tăceri.
Și fete în alb spălau lîna în apă curată de munte,
Și una, bălaie ca luna, mai mîndră ca toate, zîmbi
Și glasul melancolic îmi spuse: „De ești prea vicleanul Ulisse
Sosit din Troada, la mine, străine, fii bine venit".
Și glasul tăcu ca prin farmec, de parcă nicicînd nu sunase.
Dar unde e nimfa Calipso? dar unde, fecioarele ei?...
Pasc liniști nemaivisate pe țărmul zărilor clare
Din care vinete piscuri brumate de visuri răsar.
Un nor cu pene de flăcări mai fîlfîie foc pînă cade
Departe, ca pasărea stinsă de dor, istovită de drum.
Pe cînd izvorînd din legende mai vechi decît vremea,
Tăcutele stele se duc cu pași de lumină pe mări.

431. *Păstor ionian*

Pe plaja-n arc de soare, unde marea
Cu val rotund de mii de ani a stat,
Îi văd, lungit pe-o rînă, doar spinarea
Şi trupul gol în bronz turnat.

Din naiul dus la gură, apriline
Chemări se pierd cu sunet de izvor.
Pasc capre pe uscatele coline
De piatră sub azur dogoritor.

Şi vremea a încremenit sculptată,
Dar trunchiul unui pin a tresărit,
Sub coajă dezvelind un piept de fată
Şi un suspin cu plîns înăbuşit.

Pe cînd în marea limpede, în care
Prin scoici şi alge peştii fug şi vin,
Misterios din umbre vii răsare
Un zeu tăcut, ca un delfin.

432. *Centaurul bătrîn*

Cînd soarele pieziş se lasă-n mare
Şi umbrele alunecă pe munte,
Din patul lui de frunză şi de cetini,
Centaurul bătrîn se-nalţă-n codrul
De aur al amurgului. E singur.
Îi curge barba peste piept cum curge
Pe pieptul stîncii un şuvoi de apă.
Sprîncenele stufoase îi acopăr
Lumina ochilor ce altădată
Zăriră neamul zeilor de-un sînge,
De-un grai cu neamul lui. Acum zadarnic
Urechea iscodeşte să audă
În vîntul cald plăpînda răsuflare
De nimfe-nlănţuite pentru-o noapte.
Încet copita lui se depărtează
Suind greoi la munte cu uitarea.

Păstorii din Olimp, cînd vine toamna
Şi cînd în caravane lungi coboară
Pe drumuri povîrnite de pădure
Măgarii lor şi oile şi cîinii,
Prin frunzele rărite îi ghiciră
Făptura-i uriaşă. Primăvara
Copiii care vin la fragi văzură
În frica lor o namilă de spaimă.

Dumbrava îl ascunde. Prin desişuri
Dihăniile, doar ele, îi urmează
Cu teamă urma şi se trag din cale-i.
Şi-l pomenesc în satele din vale,
În mînă cu fuiorul alb de lînă,
Nevestele muntenilor în şoaptă.
Şi tot mai rar se-aude de Centaur,
Şi tot mai mult se înveleşte-n umbra
Legende-i şi-n Olimp se risipeşte.

433. *Prinos*

Din jgheabul nalt al şipotului pînă
Pe stînca învelită cu muşchi verde,
Legîndu-şi arcul apa săgetează
Lumină prin penumbrele pădurii.
Alăturea altarul. Piatra veche
Din săpătura ştearsă mai păstrează
Doar păcurarul tînăr care duce
Pe braţe mielul alb cu lînă creaţă,
Doar fata mlădioasă care suflă
În două fluiere prelungi şi fata
Ce poartă în mers lin un coş cu poame.
Lung vălul le mai flutură pe şolduri.
Şi nimeni altul.
Sub frunză apa nouă se perindă.
Pustiul altor vremuri se aşterne.

434. *Bust antic*

De peste coama veacurilor iată-l
Ieşit din spuma vremii pîn-la mine,
Un singur cap de marmură gălbuie
Păstrînd lumina cerului, seninul
Lăuntric al făpturilor Helladei.
Poseidon e, un Faun sau Socrate.
În părul inelat cornița crește,
Dar fruntea larg boltită cheamă gîndul.
Sub nasul rupt puțin ce gură-amară!
De mult iertară ochii. Barba curge
Pe pieptul spart, în valuri împăcate
De zeii ce-au păzit Arhipelagul.
Acum pe scrinul negru stă-n odaia
În care-am strîns pe rafturi ani de-a rîndul
Pe toți poeții dragi în cărți iubite.

435. *Țărm pierdut*

Mai suflă-n scoici prelung tritonii mării,
Sirena își mai stoarce păr de alge,
Zei goi şi mai frumoşi ca muritorii
Adastă încă pe un țărm cu soare.
Dionysos tot mai culege vița, tainic
Mai duce Pan o trestie la gură
Şi tot mai cade binecuvîntarea
Lor grea de rod pe floare şi pe turmă.
Ce a legat odată pururi leagă —
Şi cîntecul ce l-au pornit pe aripi
De vînturi nu-l opreşte nici o vrajă...

Stau munți cu chiparoşi pe cer, pe mare.
Păstorii de milenii zic din fluier.
Fecioare la fîntînă tot aşteaptă,
De mii de ani, urciorul să se umple.
De mii de ani, pescarii mai ridică
Pe luntre pînza lor triunghiulară...
Şi valul vechi nu cade niciodată,
Dar alb de spume murmură întruna.
Nechează caii soarelui pe mare:
Întinereşte lumea şi lumina —
Şi limpezită linişte se lasă
Cînd ei tăcuți se pierd sub cerul zării
În umbre potcovite cu lumină

Și pretutindeni fumul se ridică
Crescînd în tremur pașnic de tulpine
Din ruguri pentru jertfa hotărîtă.
Dar trei flăcăi ținîndu-se de mînă,
Pe cînd deoparte unul cîntă-n frunză,
În armonia zilei și a umbrei,
Pios ritmează pasul fericirei,
Și altul dintr-un laur rupînd ramuri,
Stă singur și senin se încunună,
Privind cu ochi eterni la cer, la mare,
La jocul fără seamăn al luminii
Pe dimineața ne-ncepută-a lumii.

Și zei cuminți păzesc la stăvilare
Ca vremea potolită să rămînă,
Cu val curat purtînd pămînt și ceruri;
Veghează zei puternici să nu scape
Fugara și nebună să nu-nfrîngă
Eterne legi, surpînd în haos totul.

Țărm pierdut... Și zei cuminți păzesc la stăvilare
Ca vremea potolită să rămînă... p. (70)

436. *Insulă*

Cu fruntea ei tăiată-n marmor clar,
Cu păru-ntunecatelor păduri,
Sibilă murmurînd din mii de guri
Oracole uitate de pescar,

Stă insula pe marea din bătrîni.
Pîraiele de munte își dau brînci,
Alunecă și cad și rîd pe stînci
Și duc trupșorul nimfelor pe mîni.

Sonor fîntîni în amfore mai curg,
Tot spală pînza fetele la mal,
Și-n ape limpezi prinsă în cristal
Nausicaa se scaldă în amurg.

Ulisse, unde e corabia ta
Să ancoreze-n golful ăsta mic?
Sub cerul clasic n-a murit nimic
Și ce-a cîntat Homer va mai cînta.

437. *Cicladele*

Cu limpedea-ncreţire a mărilor revine
Lin primăvara lumii pe vînturi înapoi,
Şi prin oglinzi cu sare, purtînd panere pline
De foc de oleandri, de rodii şi de foi,
Surorile ridică iar frunţile, senine
Păşind cu tălpi de stîncă pe valurile moi.

Corabia străveche cu pînza ei pătrată,
O căutaţi zadarnic, zeiţelor, prin zări.
Dau ramuri şi dau muguri din puntea îngropată
Pe plaja unde valul vrăjeşte a uitări.
Dar unde e Ulisses, ce v-a fost drag odată,
Şi Troia unde este, stăpîna peste mări?

S-a prăpădit Helena, frumoasa pentru care
Atîţia regi căzură, în floarea vîrstei lor.
Prin vînturi pescăruşii tot ţipă a pierzare —
Surd valul se răstoarnă prin vremuri vuitor
Şi una cîte una solemn reintră-n zare
Cicladele cu trup nemuritor...

438. *Mit*

Insulă, pierdută colo-n mări
De micşunele, aur şi amurg,
Insulă, vrăjită din visări,
Deasupra-ţi vînturile curg
În melodii murmurătoare de pîrîu.
Insulă, în loc de grîu
Măslinu-ţi tremură sub munţi argintul
Aerian şi oleandrul floarea, unde
Mireasma piparată terebintul
Şi albe aripi pescăruşi pe unde
În lunecări fugare ţi le lasă.
Insulă, te ascunzi ca într-o leasă
De viţe atîrnate şi glicine
Cu flori plăpînde peste ţărmul frînt.
Din piscuri vezi oglinzile senine,
Auzi al mării veşnic cînt.
Insulă, aicea nici un pas
De om sau fiară urma nu şi-a tras.
Pe plaja scînteind prundiş de stele,
Doar trupul Venerii crescu din mări —
Şi desfăcînd desişurile grele
Diana doar, în albe desfătări
De raze, a pătruns pe muşchiul unde
Endimion în codrul ei se-ascunde.
Primăvăratic, pretutindeni suie
Din foi şi valuri tăinuită pace.

Tot ce privești e vis și totuși nu e:
Un zvon de-albine zumzăie și tace
Din nai plîngînd cu picături de lună,
Suspină-n umbră Faunul și sună
Departe surd, din funduri de ponoare,
Cu inima pămîntului,
Copite de Centauri călătoare...
Rămîi pe veci! Pe pana vîntului
Nu piere! Tu, clădită în terase ca
Altarul anului rotund, nu îmi seca
Înaltul corn de-mbelșugare; ia-l,
Răstoarnă-l tot în noaptea care cade,
S-ajungă darul tău din val în val
La omul cela trist ce șade
Pe țărm pustiu de zei, cu fața
Și jalea mea...

439. *Ovidiu*

Întîia stea clipi în zare. Vîntul
Porni prin stuf cu aripă de păsări,
Apoi stătu. Se auzi deodată
Rostogolirea valului, departe,
Urcînd mereu din partea dinspre mare —
Cînd l-am zărit venind încet și singur,
Cu capul aplecat puțin ca unul
Ce stă de mult de vorbă cu pustiul.
Prin bălți, în care triste păpurișuri
Oftează lung cu șoaptă omenească,
Vînasem toată ziua și cu pușca
Pe umăr, mă-ntorceam înspre cetatea
Ce-a fost odată Tomis și-azi e alta.
Pe cîmpul ars de toamnă al Dobrogei,
Știam că va veni mult așteptatul
Poet, ce-și plînge peste morți durerea.
Dar ochii lui, bătrîni de zeci de veacuri,
Nu m-au văzut. Sub albele lor gene
Priveau adînc spre țărmul unde-n noapte
Se deslușea neptunic glasul mării.
Atunci din stuful ghiolului o albă
Aripă și-a-nălțat, străină, zborul
Și lebăda sălbatică, în taina
Acestui cer, prin stelele de toamnă,
S-a legănat o clipă ca ținută
De tremurate fire de-ntuneric;

Apoi s-a dus țipînd atît de jalnic
Că vîntul speriat s-a strîns în baltă
Și sufletul în mine, cînd pe zare
A lunecat cu aripe întinse
În noapte, spre o țară de lumină
Cu soare cald sub care cresc coloane
Ce-și înfloresc zăpada cu acantă.

Pierise zborul alb în umbră. Pasul
Meu singur stînjenea singurătatea.
Un far clipi departe. Dinspre mare
Sirena unui vas mugi să plece.
În gara din Palas locomotive
Rar pufăiau. Un tren trecu în goană.
Pe stepa înnoptată uruirea
Vagoanelor se stinse. Numai marea
Rămase să-și ridice glasul antic,
Sub zodiile toamnei, numai marea.

440. *La un poet*

Poete drag Minervei și drag Mediteranii,
Fiu tainic al Provansei și-al cerului latin,
Din urma veșniciei zadarnic pică anii —
De-argint îți crește versul ca frunza de măslin.

Tu ai cîntat păstorii, pescarii și țăranii
În graiul lor cel simplu cu ritmul larg și lin,
Și ai adus pe cimbrul colinelor Maillanii
Albinele Helladei cu zumzetul divin.

Ca un stăpîn ce șade în paza holdei sale,
Ca un oier ce vine din Alpi pe Rhône la vale,
Așa te văd: alături de zei, privind din deal

În seara ce coboară la ceata care suie
Puțină dar senină pe-aceeași cărăruie
Din umbra lui Virgiliu spre umbra ta, Mistral.

441. *Păstorul și faunul*

Păstorul tînăr sta pe piatra albă
Pe care dăltuit se mai vedea
Un chip de faun tînăr; capre albe
Păşteau printre coloane iarba rea.

Pe nai, stîngaci se tot trudea să spună
Şi dorul lui şi marea dimprejur,
Dar trestiile sub buze nu mai sună,
Zadarnic cearcă vechile măsuri.

Tăcut acuma stă atît de singur!
Lin soarele alungă umbre lungi
Pe templul risipit prin stînci şi crînguri,
Pe vremi la cari cu mintea nu ajungi.

Amurg sau somn îi picură prin gene?
Pe-aproape o făptură s-a mişcat.
Un faun calcă tînăr pe poiene,
La fel cu cel în marmură săpat.

Alături de băiat mi se aşază.
De faun teamă n-a simţit —

Privea uimit doar cum o rază
S-a prins în cornul ascuţit.

Erau de-o seamă — îşi aflară graiul...
S-au înţeles deodată amîndoi!
Şi faunul i-a luat în mînă naiul
Şi cum la gură i l-a dus: un roi

De-albine zumzăiră surd şi marea
Vuind pe-un ţărm pustiu se auzi.
În freamăt de păduri pierea chemarea
Şi re-nvia în viers de ciocîrlii...

Cît timp au stat să cînte, cin-să ştie?
Sub luna plină parcă i-a văzut —
Cînd s-a trezit flăcăul — faţa vie,
Dar în penumbra lunii s-a pierdut...

Din nai spunea păstorul pe o piatră
Pe care dăltuit se mai vedea
Un chip de faun trist cu cap de capră —
Amurgul vînăt peste ei cădea.

442. *Capre*

Pe munții arizi ai Greciei cu miros de dafin și cimbru,
De unde privirea cuprinde azururi de mare în zări,
Vă văd nostalgica turmă răzleață întotdeauna,
Voi, capre cu ochi de muiere, voi, țapi cu bărbi de monahi.
Oierul să-și pască alene poporul de oi uniforme,
Sunînd din fluier, la umbră, sub fagul bucolic, prelung.
Prin stînci potopite de soare, pe rîpe bătute de valuri,
Să pot păstori fantezia în voie, căprar mă doresc.
Talazul a dat pe-Afrodita, să fie ca marea cu toane
Femeia și nu, cum ne minte, ieșită din coastă de om.
Dar capra, izvorul acesta de atice grații și salturi,
Ce aeriană zeiță, jucînd pe ce val, o născu?
Sau poate chiar tu, Poezie, i-ai fost și mamă și doică,
Din piatră în piatră de sare mai sprintenă ca un dactil,
De stă cu ochii ei galeși, vicleni și adînci ca Amorul,
Privindu-mă epigramatic cu duh de străvechi elegii.

443. *Moartea păstorului*

Prin ramuri vîntul și în zare marea
Rotundă și albastră și brăzdată
De prora insulelor violete
Bătute-n cearcăne de-argint, cu golfuri
Ferite de furtună unde singuri
Delfinii vin jucîndu-se. Deasupra
Cer limpede ca apele de munte
Ce prin poiană trec săltînd la vale
Cu pas ușor de calcă parcă zeii
Pe lume iar. De sus cad liniști. Vulturi,
Rotind cununi, se-nalță și coboară.
Mioarele s-au grămădit la umbra
Tulpinilor. Sub bolți de aur veșted,
Cu botul pe spinarea celeilalte,
Se-ndeasă toate la movila unde
Sub frunza toamnei stă întins păstorul
Lor tînăr doborît de mîini viclene.
Înfipt alături îi veghează pacea
Doar fluierul de soc. Și ziua fuge.
Și vîntul bate. Lung din fluier plînge
Făptură nevăzută. Rar răspunde
Din fund pierdut de sihlă jalea frunzei.
Și vîntul bate... Behăie mioara...
Răsună fluierul din alte timpuri.
Deodată ramuri se desfac și fața,
Străină nouă, faunul și-arată:

O față mai bătrînă decît coaja
Pămîntului, mai tristă decît toamna
Pămîntului... Surd bate vîntul. Spune
Tot mai departe gura de lumină
A înserării; piere și se lasă
Pe marea violetă și rotundă
Cu insule de umbră unde zeii
Au dus cu ei păstorul să le cînte.

Păstor ionian...
Pasc capre pe uscatele coline... (p. 64)

444. *Stelă*

Tu, ce treci în tînără lumină,
Rupe pentru umbra mea un ram
Proaspăt înflorit pe ceruri roze,
Rourat de limpezi zori.

Tu, ce rîzi cum am rîs eu odată
Și săruți o gură de copil —
Ado-mi, albe, două turturele
Împreună prinse-n laț.

Umbrei mele-n Hades să-i adie
Primăvară și să-i vie guruit,
Umbra mea din Hades să cunoască
Iar că Eros a sosit.

445. *Sirena*

Pescare, stai, nu-ţi arunca năvodul,
Mai lasă-mă talazului de-azur!
Nu-mi strînge în reţele braţul pur
Şi sînului meu nou nu-i strivi rodul.

De-mi scînteiază-n ape solzi solari,
Nu-s peşte şi în razele difuze
Nu-i legănare moale de meduze
Ci adumbrit se-ncheagă în cleştar

Profilul frumuseţii fără moarte.
Ascultă-mi tinereţea din străvechi —
Deschide-ţi asurzitele urechi
Şi ochii plini de amăgeli deşarte.

Pescare fără suflet, ce făcuşi!
M-ai prins. Răstorni în barcă prada rară.
Scoici sidefii, subţire algi, amară
Şi irizată spumă sînt acuşi...

446. *Insula*

Insula mică era
Albă de anemone.
Amurgul cu aur podea
Plaja pustie.

Pas omenesc pînă-atunci
Pacea n-o turburase —
Ecoul vrăjise din stînci
Murmurul vremii.

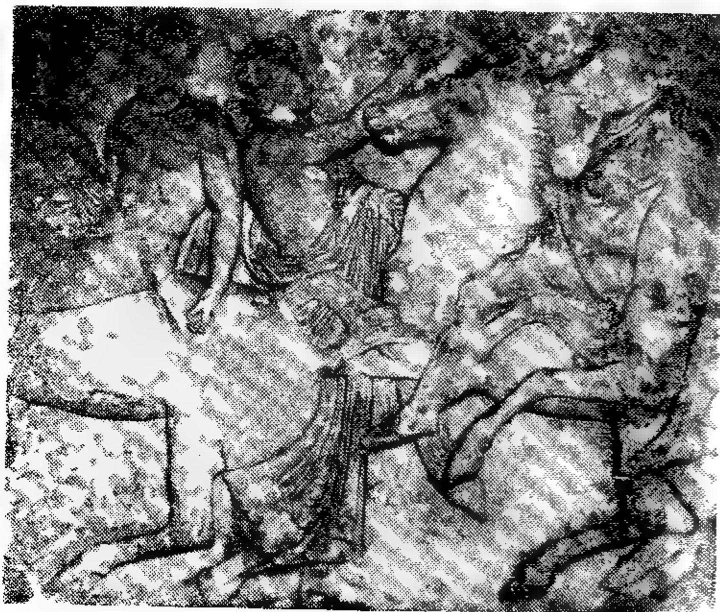
Tumba delfinul venea
Cu amurgul pe ape,
Marea tăcută purta
Aripe albe.

Zeii goniţi ca pe-un roi
Strălucitor îi primise
Seara cu umerii goi
Ai Afroditei.

Zeii uitaţi ca un fum
Prins de marmura clară...

Umbre prin umbra de-acum
Stăpînitoare.

Prora noastră lovi
Lung ţărmul minunii.
Pasăre albă pieri
În nemurire.

POEME ÎNTR-UN VERS. *Friză. Strunindu-şi calul, sare prin veacuri nemişcat.* Friză a Parthenonului. Athena — Muzeul Acropole.

447. *Alesul*

Mi-am dezlegat sandala ca o frunză
Ce cade moartă la piciorul meu,
Mi-am limpezit făptura să n-ascunză
Nimic din ce nu duce pîn-la Zeu.

Pe ţărmul mării mă înalţ: o urnă
În care doar lumină am turnat.
Nu plîng, nu chem tot ce-am lăsat în urmă.
Stau singur, pentru jertfă împăcat.

Din pietre albe i-am durat altarul,
Din lemne scumpe flăcări i-am ivit —
Şi cerul nalt cum îmi primeşte darul,
Urc rugul împlinirii, fericit.

Minerva gînditoare. Muzeul Acropole din Athena.

SCUTUL MINERVEI

1933

448. *I*

Ajuns acum pe culmea vieții, înainte
De a descrește-n umbra ținutului tăcut,
Zeiță înarmată cu lancie și scut,
Stăpîn deplin pe cuget, înalț o rugăminte.

De ani destui Diana cu raza ei mă minte
Și, falsă ca și valul din care s-a născut,
Cithereenei pradă destui ani am zăcut
Plătindu-i vamă chinul și lacrima fierbinte.

Cu mai păzită grijă îmi voi păstra odorul.
Spun crinului și rozei un veșnic bun-rămas:
Măslinul și un dafin să-mi străjuie ogorul.

Nu-ți dau, de patimi arsă, o inimă pustie,
Dar gînditorul suflet ce singur mi-a rămas,
Tu încunună-l, Dreapto, cu verde poezie.

449. *II*

Deoarece, Senino, mireasă mi-ești și soră
Și călăuză-naltă pe valul ce-am urcat,
Cuminte și-ndrăzneață, cu capul ridicat
Să-mi stai spintecătoare de veșnicii, la proră.

Iar eu din întuneric intrînd în auroră
Și limpezit cu totul de patimi și păcat,
Voi cerceta cu ochii părerea de uscat
Pe umăr de talazuri, albind ca o amforă.

Strălucitoare-n suflet e țara ta, Zeiță!
Bacchantele în fața-i prin noapte se ascund,
Fug speriați Silenii încununați cu viță.

Apollo însă tainic pe fruntea-ți cum răsare,
În razele răsfrînte de scutu tău rotund,
Îmi naște nouă Muze măree la picioare.

450. *III*

Același zeu profetic cutremură stejarii
Dodonii și la Delos înaltul palmier
Rămîne mărturie legînd pămînt și cer,
Dar au tăcut de-atuncea Homerii și Pindarii.

În temple profanate au năvălit barbarii
Și viersul lor răsună strident și adulter,
Dar n-au să se ridice pe piscul auster
Nicicînd, al poeziei cu strictele fruntarii.

De lauda, de ura lor oarbă azi nu-mi pasă.
M-am depărtat de-un laur ce-n fiecare zi
Pe altă frunte-ngustă mai veștejit se lasă.

Căci tu îmi crești în suflet — la fel cum altădată
Din creștetul lui Joe destinul te trezi —
Senina fericire puțin îngîndurată.

451. *IV*

Adăpostit sub scutul Minervei stau deoparte
La umbra unui dafin ce n-are veștejiri,
De gloria lumească, de secile vrăjiri
A vremii-nșelătoare totuna de departe.

Adun pămînt și plante și oameni într-o carte
Înaltă în simțire, bogată-n zugrăviri.
Din vechile otrăvuri făcut-am izbăviri,
Din turbure viață, armonioase arte.

Dar sarcofagul poartă îngemănate roade:
În juru-i saltă-n soare al zeilor alai,
Năuntru zace mortul cu viermele ce-l roade.

Nu-i nimeni deznădejdea din gînd să mi-o ghicească.
Doar tu, Zeiță clară ca flacăra, îmi dai
Puterea să-mi torn chinul în marmura cerească.

452. *V*

Precum prin crîng, în umbră, o pasăre ațipă
Din zborul ei rănită de vechiul vînător
Și te ajunge glasu-i sunînd sfîșietor
Cînd vrea și nu mai poate să-nalțe o aripă,

În sîngele-mi departe se tînguie și țipă
Iubirea încolțită de rănile-i ce-o dor;
Sleită se mai zbate cînd nu e ajutor
Să-i dea o vlagă nouă în neguroasa clipă.

De prin afund de mine, aud cum se prelinge
În liniștea de astăzi neliniștea de ier'.
Zeiță prinsă-n zeaua luminii ce învinge,

În sufletu-mi noptatic în arme te coboară.
Străpunge-o fără milă cu suliță de fier,
Dă-i moarte bietei inimi ce n-a putut să moară.

453. *VI*

Neptun pe mări în spume și-a așezat domnia;
Zefir, pe-o adiere; Boreu, pe-un aprig vînt.
Cibela 'mpărățește pe rodnicul pămînt
Și Ceres leagă spicul și Bacchus crește via.

Și-mpart nemuritorii: văzduhul, apa, glia
Și tot ce-a fost pe lume și toate cîte sînt.
Un zeu ne duce-n leagăn și altul în mormînt;
Ei ne trimet păcatul și nevinovăția.

Veghează zei, zeițe pe orișice făptură —
În arbore: Driada; la vatră: zeul Lar.
Sîntem ca fire prinse în vasta țesătură.

Nu pot să lupt cu zeul: el dă și el culege;
De el nebunu-ncearcă să fugă în zadar.
Eu mă supun, cuminte, la ne-ndurata lege.

454. *VII*

Cu armonie simplă de linii și lumină
Trezindu-ne comoara gîndirilor adînci,
În tragică splendoare prin dezolate stînci,
Se profilează templul tău vechi pe o colină.

Dar veac de veac frontonul îl crapă; se înclină
Coloana albă-n vremea ce-o surpă stînd pe brînci;
Și-n țara pustiită de barbari: turci și frînci,
Prin pietrele de-acantă dau tufe de sulfină.

Cînd vremile și omul, Minerva mea, te lasă,
Cînd slava ta n-o ține granitul cel mai dur,
Din paisprezece versuri ți-oi făuri o casă.

Dar dă-mi, Zeiță, harul și legile-nțelepte,
Sonetul meu să suie în veșnicul azur
O vrajă de pilaștri și de proporții drepte.

455. *VIII*

Sub rod se-ndoaie pomul cînd seva îl pătrunde,
El ce sfida Prierul cu verzile lui frunți,
Și rîul fără-astîmpăr ce spumega prin munți,
La vale poartă pașnic corăbiile pe unde.

Departe jocul fraged al anilor se-ascunde
Și iată-i, rari pe tîmplă, întîii peri cărunți,
Cînd patimi împlinite s-au arcuit în punți
Și fecundate doruri s-au liniștit profunde.

Ca șarpele de-acuma îmi schimb noroc și piele
Căci soarta nu-mi apleacă viața în zadar
Cu versuri care-atîrnă din ce în ce mai grele

În toamna unde darul se pîrguie-n tăcere
Aștept să vii și, rece, cu dreptul tău cîntar,
Să-mi hotărăști măsura de-amaruri și de miere.

456. *IX*

La Roma, cînd Horațiu prindea nemuritoare
Cadența ta în Odă, cînd verbul suveran
Îl mlădia-n Eglogă poetul mantuan,
La noi ziceau din frunză păstori pe la izvoare.

Dar să-ți înalț primește Sonetul la picioare,
Ca să înfrunte ritmic al vremilor noian —
Cînd simt sub mînă lira, pe fiecare an
Mai pură, mai pioasă și mai învingătoare.

Din lutul țării mele mi-am ridicat spre tine
Un suflet ca un codru adînc și nepătruns;
I-ai dat desăvîrșirea coloanelor eline.

Nici azi nu-l va pricepe ilotul și nici mîne,
Dar versul meu în slujba-ți purificat și uns
Și logodit în taină cu Muzele, rămîne.

457. *X*

Pe mări nu poate vasul să zboare, dacă vîntul
În pînze chibzuite nu-și frînge vlaga lui,
Și drumului s-așterne în goana gîndului
Fugarul, doar cînd frîul i-a stăpînit avîntul.

Din liră ca să-nvie, deplin și proaspăt, cîntul
Pe coarde numărate ești nevoit să-l sui
Și nu se schimbă piatra informă în statui
De n-o lovești cu dalta. La fel e și cuvîntul.

Năuci, să creadă Sciții că bîlciul e-un spectacol,
Că-n lire nestrunite dorm melodii adînci,
Că vorbe ne-nțelese adună un oracol.

Adevărata artă de alte minți se-alege:
Nu pîlpîie în noaptea desișului, pe stînci
În soarele Minervei scînteie alba-i lege.

458. *XI*

Abia sosi Prierul cu-ntîia rîndunică
Şi-l strînse galben vara la pieptu-i însorit
Şi iată peste dealuri lumina şi-a oprit
Din toamnă raza lungă prin fulgii care pică.

Tot ce-am legat de suflet cu aripi se ridică;
Ce mi-a fost drag pe lume, în ochi mi s-a umbrit
Şi-n amintire suie cu fumu-i albăstrit
Iubirea cea mai mare, dorinţa cea mai mică.

Cu trecerea rotundă a lunilor roteşte,
Schimbat pe bolta nopţii, străvechiul zodier
Şi steaua ca şi visul în zori se veştejeşte.

Nimic nu se re-ntoarce la fel a doua oară;
Nici anotimp, nici suflet, nici pasăre, nici cer...
Eternă doar Minerva cu lira le măsoară.

459. *XII*

Icar cum îl sfidase cu aripe de ceară,
L-a prăbuşit Apollo pe-al mărilor podmol.
Şi pe Acteon care-i pîndise trupul gol,
Prin cîinii lui, Diana l-a osîndit să piară.

Chiar Prometeu, cînd slăvii a smuls un foc în pară,
El ce s-a vrut năpraznic al omenirii sol,
Pe stînci legat de Joe, cu vulturii ocol,
Hrăni flămînde ciocuri din fierea lui amară.

Şi totuşi nu mi-e teamă, în nalta mea trufie,
Comoara ta în versul sonetelor s-o fur,
În suflet cînd eroii Helladei îmi învie,

De-a pururi în lumina senină urcă zborul,
Pe veci văd ochii minţii tiparele de-azur,
Cînd focul fără moarte îl ţine răpitorul.

460. *XIII*

Din toate, numai roza ce-n moarte mai închează
O inimă de flăcări pe palidul stufiş,
Prin seara prelungită de soarele pieziş
Cum tremură în purpur, îmi este cea mai dragă.

Şi numai tămîioasa ce s-a păstrat întreagă
În via pustiită de-al toamnei luminiş,
Acuma cînd scînteie de brumă prin frunziş,
Mai tare mă încîntă şi locului mă leagă.

Ni-e dor de ce-nfloreşte sub semnul despărţirii
Şi braţele ce albe de gîtul meu s-au prins
Mă ţin cînd ştiu că mîne s-or şterge iar privirii.

Minerva-mi spune: — Uită ce-n pulbere se cerne.
Ciorchini de stele setea ţi-o sting şi am întins
Iubirii tale cupa petalelor eterne.

461. *XIV*

Nespovedită mie ce grijă îţi apleacă
Profilul pur pe braţul în lance răzimat?
Ce chin tăcut, Zeiţă, în marmură săpat,
Îţi adumbri pleoapa de lacrimi pururi seacă?

Credeam că numai omul cu mintea lui săracă,
Divino, se frămîntă de patimi turburat.
Ce săgetare-ascunsă un zeu duşman ţi-a dat?
Chiar rănile lui Eros cu vremea au să treacă.

Mi-a spus nemuritoarea: — Grăieşti ca muritorii.
Sub alte legi stă neamul din care m-am ivit,
El n-are-amurg, nici noapte şi nu cunoaşte zorii.

Ce m-a durut odată, mă doare pe vecie...
Dar din senina pace şi chinul otrăvit,
Mi-a învăţat cuvîntul înalta-i simetrie.

462. *XV*

Din Helicon coboară iar cele nouă Muze
Înconjurînd altarul cu pasul lor pios.
În număr şi-n cadenţă suind armonios
Eterna poezie li s-a desprins din buze.

Vin cîte trele Graţii în cîntec de cobuze:
Un singur vînt le umflă vestmîntul unduios
Din care, pentru tine crescînd misterios,
Curat răsare ritmul din formele confuze.

Orfeu te părăseşte pe veci, Euridice!
El lira şi-o consacră Minervei ca un dar
Şi imnul proslăvirii dă cerul să-l despice.

Chiar Egipanul tainic, ducînd la colţul gurii
Un nai de trestii, lasă cînd repede, cînd rar,
Lung lauda să sune în liniştea pădurii.

463. *XVI*

În căutarea prăzii de aur a cîntării,
Spre tainele Colhidei, nou Iason, am pornit.
De hiperboreene furtuni nebiruit,
Scăpai de valuri teafăr şi de urgia mării.

Iar astăzi cînd din neguri răsar pe clina zării
Şi dafinul şi templul tău alb, ce liniştit
Îmi trag la ţărm trirema cu rostrul ei proptit
De plaja aurie în raza înserării.

Acum veniţi, tovarăşi! Juncanul nou la coarne,
Juncana fără pată, să-i ducem la altar —
Ca jertfa lor norocul spre noi să ni-l întoarne.

Şi tu, Zeiţă, lasă din falnicul tezaur
Ce l-a purtat Berbecul divin, să smulg măcar
Pe liră o fărîmă din lîna lui de aur.

464. *XVII*

Nu-s vindecat cu totul, Senino, de Himeră.
Pe buze tot îmi arde sărutul blestemat
Şi-n ochiul rău şi verde, pe care l-am urmat
Atît de mult pe vremuri, iubirea mea tot speră.

De nimeni dezlegată şi astăzi îmi oferă
Enigma-i dureroasă un Sfinx neîndurat
Şi sufletul ce-n gheare atît i-a tremurat
Mai tremură privindu-l şi-acum, din altă sferă.

Nu-s vindecat cu totul, Minerva mea. Simt încă
Harpiile pe frunte cu zborul lor nefast.
Mai simt străvechea spaimă şi vraja ei adîncă.

Iar glasul de Sirenă tot mai suav îmi sună
În cîntecele morţii, amăgitor şi vast
Ca marea care-şi mişcă argintul viu sub lună.

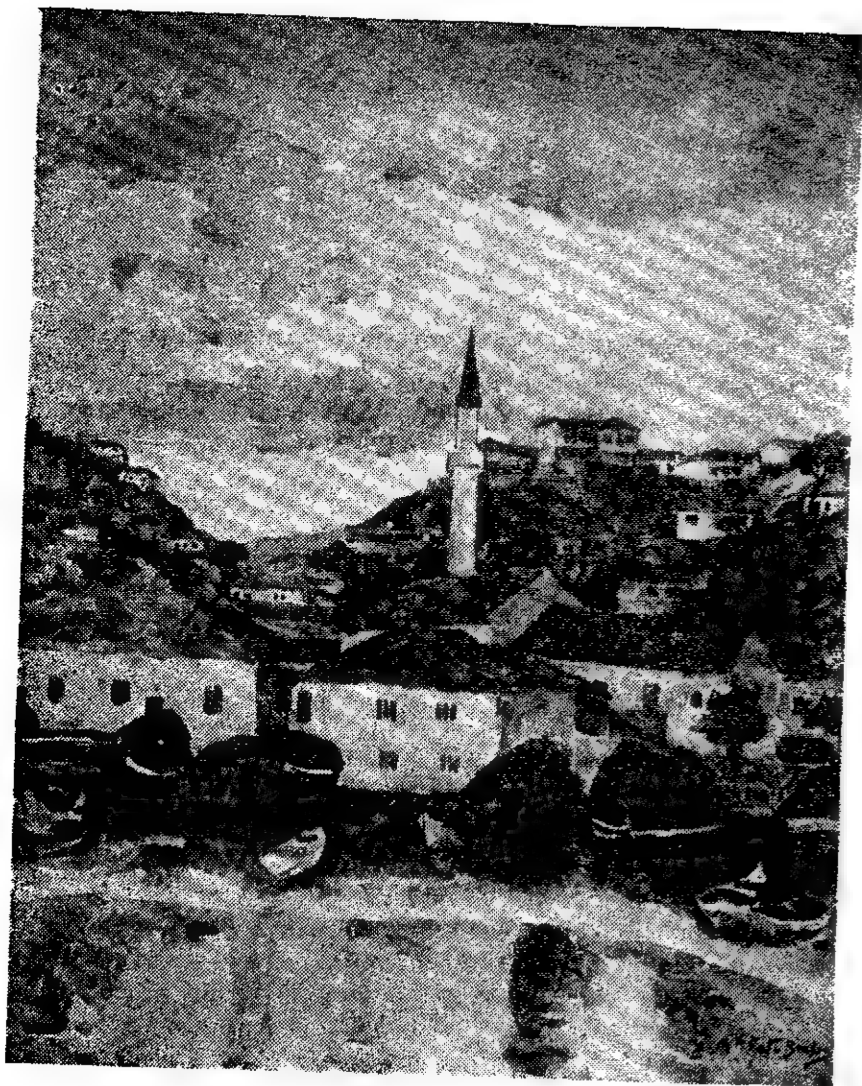
465. *XVIII*

Te-am regăsit, de mintea-mi cu-atîta mai aproape
Cu cît credeam, Ascunso, mai mult că te-am pierdut.
Erai aici, în suflet. Profilul cunoscut
Mă lumina cu umbra lăsatelor pleoape.

Cum am putut să-ţi caut pe cer, pe cîmp, pe ape,
Nepieritoarea urmă, cînd trebuia tăcut
Doar să m-aplec în mine puţin, să fi văzut
Înalta strălucire ce-n lume nu încape.

Te-am regăsit aceeaşi de ieri, de totdeauna,
Cu chip de muritoare şi gînd nemuritor.
Ce laudă mai sfîntă să născocească struna?

Şi-acum, cînd ştiu că viersul din suflet nu-mi mai pleacă
Şi-n albia lui cîntă curatul său izvor,
Pe veci de-acuma poate şi lira mea să tacă.

Balcic de seară... Cetate ce-o zărisem copil în Halima... (p. 112)
Acuarelă de Maria Pillat-Brateș.

BALCIC

1929-1939

466. *Împlinire*

Copilăria mea privea pe rîul
Rodit cu cerul toamnei argeşene,
Copilăria mea privea pe grîul
De aur greu din lanuri moldovene.

Acum privesc la marea ce rodeşte,
În umbră şi lumină, doar cu spume,
La pescăruşi, la pînza ce albeşte
Pe ţărmul vrăjii regăsit în lume.

Copilăria mea era lăstunul
Din cuibul prins sub streşini de colină,
Copilăria mea era cătunul
De pe cîmpii cu unduire lină.

Acum sînt valul nesfîrşit ce tună,
Purtînd pe spate ceruri schimbătoare,
Sînt pasărea ce ţipă prin furtună
Cu aripi arcuite peste mare.

467. *Balcic biblic*

Pe piatra asta veche la care vii, cadină,
Cu vasul de aramă în seară la cişmea,
Şedea Samarineanca tăcută la fîntînă
Aşa cum stă de veacuri în Evanghelia mea.

Din luntrea asta veche culcată peste plajă,
De care-ai prins la soare, pescare, un năvod,
Apostolii odată zvîrliră largă mreajă
Pe apele sfinţite în vremea lui Irod.

Şi sub smochinul ăsta bătrîn ca amintirea,
Sub care stai de pază, pîndar cu cap de sfînt,
Grăia Galileeanul, cum spune povestirea,
Cînd pilduia Scriptura cea bună pe pămînt.

Şi pe asinul ăsta pe care, grădinare,
Ţi-aduci la tîrg harbujii şi poama, azi ca ieri,
Venea Mîntuitorul aşa încet, călare,
Pe drumuri înverzite cu foi de palmieri.

468. *Balcic de seară*

Cînd soarele stropește cu jaru-i alb Balcicul
Și marea argintie și coasta de argint,
Migdalii dorm pe dealuri și pe nisip caicul
Și sculptural adoarme cetatea ce-o alint.

Dar marea cînd își trage pe față vălul serii
Țesut în borangicuri albastre-vișinii
— Cum biblic la fîntînă văzui pe drumul verii
Cadîne adumbrindu-și privirile pustii —

Atunci însomnorata trezindu-se ridică
Un umăr alb de stîncă pe ape tremurat.
De-acuma pînza fie pe barcă rîndunică
Și valul să-mi arate obrazul tău curat,

Iubire, pentru care va crește minunată
Cetatea ce-o zărisem, copil, în Halimà.
Privește cum se-oglindă, de val cutremurată,
Din plaja cu murmure la muntele cu stea.

469. *Cîntecul lui Ali*

Jos în portul cu caice
Adumbrit de chiparoși,
Ca să stau trei nopți aice
Cumpărai doi ochi frumoși,

Doi ochi mari și-o gură mică
Și în zumzet de cobuz,
Cu picior de rîndunică
Și cu pîntec de harbuz,

Jocul leneș de mă fură
Ce s-ascunde sub cearceaf,
Anii mei de foc și zgură
Se așază ca un praf.

Și pe cînd ca o lămîie
Mi se prinde de catarg
Luna galbenă, rămîie
Ție, ce-am adus din larg:

Fildeș vechi, sidef ca spuma,
Țeasta broaștei cu bagà,

Chihlibare — cere numa
Şi de vrei, mai mult, ţi-oi da

Şi maimuţă şi mătăsuri,
Peruzele, papagai —
Bogăţiile să-mi măsuri
N-ai putere, zile n-ai

Şi tot bînd trei nopţi de-a rîndul
Vinul alb cules pe stînci,
Marea, cine-i ştie gîndul?
Ochii tăi îmi sînt adînci.

Şi să plîngă geamandura
Valul verde, norul sur —
Griji şi minţi le pierd de-a dura
Pe al sînului huzur.

470. *Sarcofag*

Pe coasta ce coboară lină
Purtînd smochini, migdali şi duzi,
Spre marea de-un albastru negru
Pe care-o vezi şi n-o auzi.

Prin pietrele cu flori săpate
Din vremi păgîne stînd şi azi,
Răsună limpede fîntîna
În liniştea de la amiazi.

Măgarul turcului se-opreşte
La jgheab de marmură să bea.
Pe vechiul sarcofag o formă
Mai flutură un văl de nea.

Obrazul şters al jucăuşii
N-o să-l cunosc în veci de veci.
Unde-a tăcut ieri gura-i caldă,
Acuma cîntă ape reci;

Unde-a lăsat piciorul, saltă
Sub cuta spumei nimfa doar.
Pe urmele desăvîrşirii
Se-ntinde-al zeilor hotar.

471. *Balcic*

Balcic, nostalgic cum e luna,
Albind pereții rîpelor pustii,
Podind pe valuri licărite bruma,
Veghind cu basme moarte vremuri vii.

Balcic, încins cu ziduri de cenușă,
Balcic, cuprins cu murmur de fîntîni,
Încununat cu ceruri de brîndușă,
Împodobit cu semne din păgîni.

Cu dealurile surelor cămile,
Cu case vechi: încremenite oi,
Balcic, păstorule din alte zile,
Cobori pe țărmul biblic pîn-la noi.

Cetate mai bătrînă decît morții,
Loc sfînt, ca tinerețea de senin:
Migdalii să-nflorească pragul porții
Cînd în lumina ta mă-nchin.

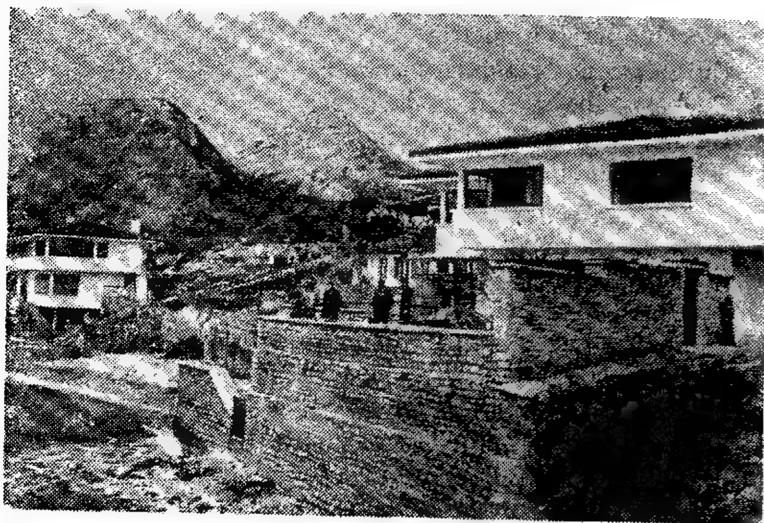
472. *Balcic lunar*

Am regăsit fîntîna,
Turcoaicele cu vase de aramă,
Asinii biblici,
Lumina serii
Și umbra care-așteaptă luna.
Fîntîna șopotea încet...

Am regăsit cetatea
Smochinilor și-a pietrii,
Cu ziduri peste ziduri dărîmate,
Cu rîpe albe și mai vechi,
Cu marea mai bătrînă decît toate.
Fîntîna șopotea încet...

Cu suflet greu, pe-o piatră grea,
Am stat în drum.
Am stat s-aud o apă din pămînt,
Ce cîntă lin și piere liniștit
Cu umbra trecătorului pe drum.
Fîntîna șopotea încet...

O pasăre veni să bea
Cu zborul alb din apa lunii.
Argint neroditor pe dealul sterp,
Argint pustiu pe mări pustii,
Şi eu pe piatra vremii.
Fîntîna şopotea încet...

Casa de la Balcic a lui Ion Pillat. Pe terasă, Tudor Vianu, dr. Vasile Voiculescu, Elena Vianu, Maria Pillat.

473. *Cină cu peşti*

În sfeşnice lumini de ceară
Cum tremurau cu roşii dungi,
Pe mare luna-ntinse iară
Năvod de-argint cu fire lungi.

Ne-aduse-n talgere pe masă,
Cu ochi brumînd talaz străbun,
Veniţi din verdea lui mătasă:
Lufar, guvidii şi barbun.

Priveam uimiţi cum odihneşte
Lumina sfîntă peste ei,
Cum lumii noastre îi răpeşte,
De taina mării tot mai grei.

474. *Stella Maris*

La plaja liniştită cînd stelele înnumeri
Coboară pe poteca pustie sub smochin
Colina, cumpănindu-şi izvoarele pe umeri,
Ca o fecioară greacă purtînd urciorul plin.

Pîraie în şoptire ascund prin seara sură
Străvechile tulpine cu tinere mişcări;
Treptat mai şters amurgul în ritmică măsură
Sandala de lumină o joacă peste mări.

Oglinzi se sparg cu zgomot şi se refac puzderii,
Colina se ridică pe cerul tot mai clar,
Cînd le aştern pe piatră poverile durerii,
Privind cum creşte steaua pe valul solitar.

475. *Lună pe mare*

Taci — totul nu e decît
O slabă cutremurare.
Taci — suie numaidecît
Păunii lunii din mare.

Îşi lasă cozile lungi
Pe înflorirea de valuri
Şi tot mai adînci, mai prelungi
Se-nchează albe portaluri.

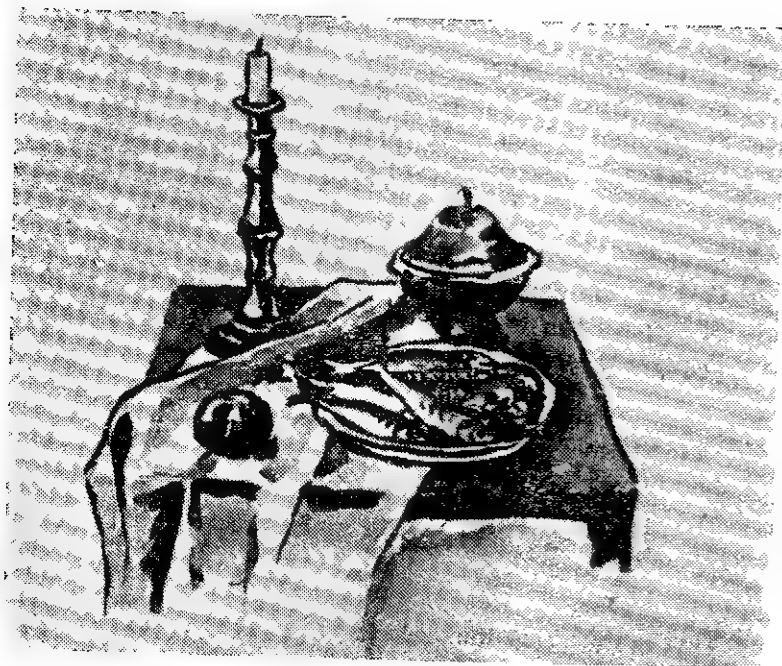
Şi stelele, boabe de-argint
Cad lin din fluier de lună,
Şi sufletul tău în argint
Departe pe ape mai sună.

Dar tot mai adînc lunecînd,
Se surpă albe portaluri
Şi floarea penelor blînd
Se ofileşte pe valuri.

Taci — duşi sînt numaidecît
Păunii lunii în mare.
Taci — totul nu e decît
O slabă cutremurare...

476. *Casă la Balcic*

Îi cîntă marea, soarele îi cîntă
Viers rumenit în suflete latine.
Tu, care treci, oprește-te și sfîntă
Să-ți fie clipa, împăcat cu tine.

Cină cu pești... În sfeșnice lumini de ceară... (p. 19)
Ilustrație de Maria Pillat-Brateș la poemul
astfel intitulat din vol. BALCIC.

477. *Floarea din fereastră*

Pe geamul înserării văd o floare,
Tulpina ei e prinsă în pahar.
Stă legănată între cer și mare,
Păstrînd minunii tainicul lor har.

Amurgul o atinge de departe:
Plăpîndul chip adînc a tremurat...
De ce să-l plîng? S-a mîntuit de moarte,
Cu două veșnicii îngemănat.

478. *Seară la țărm*

Cişmele cîntă, marea le răspunde.
Amurgu-şi strînge pînzele în port.
De ce ecoul umbrelor pe unde,
În mine cînd lumina o mai port?

Un singur paltin stă de strajă mării,
Un singur dor şi singură o stea.
Mă-mbată vinul negru al uitării
Cînd toate pier în umbra tot mai grea.

De-acuma ochii stelelor păgîne
Răsar cu înecate licăriri,
De-acuma trec în văluri de cadîne,
Prin pacea înnoptării, amintiri.

479. *Dionysopolis*

Terasele coboară către mare
Cu pasul de-armonie împlinit
Purtînd pe tava de aramă floare
Şi rodul sudic toamnei ce-a venit
Cu pînze roşii pe străvechea mare.

În cinstea zeului de altădată,
A săditorului de viță pe-aste locuri,
Strivesc pios ciorchini cu boabă-nvoaltă,
Privind în larg delfinii prinşi de jocuri,
Visînd la zeii ce-au trăit odată,

La valul despicat de luntrea Argo,
La spuma dăruind pe Afrodita.
Lung îmi descîntă-n suflet şi mai larg o
Descîntă-n clipe vremea, nesfîrşita,
Cu murmure sub prora luntrei Argo!

Şi sub smochinul ce aruncă umbră
Fugară pe vecia unui val,
Las ceasul cel mai sfînt să mă pătrundă,
Înalț, zîmbind uitării, un pocal —
Pe cînd Dionysos pîndeşte-n umbră.

480. *Sarcofag tracic*

Pe drumul de la vii de unde marea
Se vede ca un lan de stînjenei
Purtînd lumina serii peste ei,
Răsare sarcofagul sur ca zarea.

Doar greierii vrăjesc tăcerea vie —
Păgîne mîini cu trudă l-au purces,
Cu vremea ei ce-n pulbere s-a șters,
O barcă grea de veșnicii să-nvie.

Dar un măceș în piatra despicată
Cu rădăcina-n moarte a-nflorit
Și crește floarea primăverii, toată
Împărăția morții biruind.

481. *Plajă pustie*

Și val și barcă au atins nisipul
Deodată și deodată mi l-au dat
Umbritul țărm și-n depărtare chipul
Balcicului de-amurguri înălțat.

Izvorul, alergînd cu unde repezi,
Pe sub finapi m-a prins; pe povîrniș
A smuls din soare horbote pe lespezi
Sărind, păgîn și gol, în vînturiș.

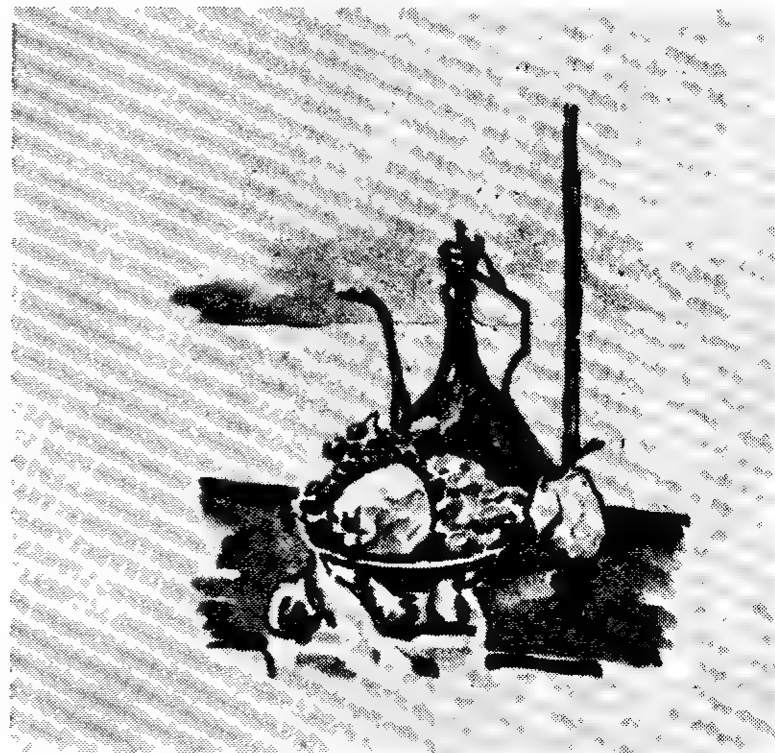
Pe mări țesute-n firele luminii,
Nori vișinii mi-au înflorit și duși
De aur viu, s-au arcuit delfinii
Și-n peruzeaua zării, pescăruși.

Iar eu tăcut am așteptat pe plajă
Hotărîtoare zodii pe tării,
Căci scrie-n cartea lor să stau de strajă:
Corăbii cu minune vor veni!

482. *Cules de zi*

Pe un caic cu pînza cum e luna
În zori de zi cînd palidă se-apleacă-n
Apus; pe golful: un smaragd în tremur
Prin care zboară umbre de legendă
Spre țărmul alb și rupt cu nume doric —
În toamna dulce ca o primăvară
Purtînd în ea puterea amintirii
Și vraja rodului sfios; acolo
Te-așteaptă viea de pe plajă. Tainic
Nisipul viței lui Dionysos valul
Îl mîngîie cu binecuvîntarea
Luminii ce pătrunde pînă-n suflet.
Acolo-n viea cu migdali și piersici,
La umbră de smochin bătrîn, ai coasta
De-argint în ochi; așează-te cu mine
Privind cum ziua — poamă grea de aur —
Rodește peste ape, cum Balcicul
Iar turmele de case le adună
La mare de pe rîpe și cum seara,
Cu amfora amurgului pe umăr.
O sprijină de zare peste apa
Ce-și stinge rodiile-nsîngerate
În miezul tot mai vînăt al smochinei.

E noapte-acum. În zări caicul lunii.
În noi murmur de valuri și de vremuri,
Lovind nostalgic țărmul unde zeul,
Pășind odată, ni se-opri în suflet.

Prinos... la strugurele galben de gînd greu... (p. 133)
Ilustrație de Maria Pillat-Brateș la poemul
astfel intitulat din vol. BALCIC

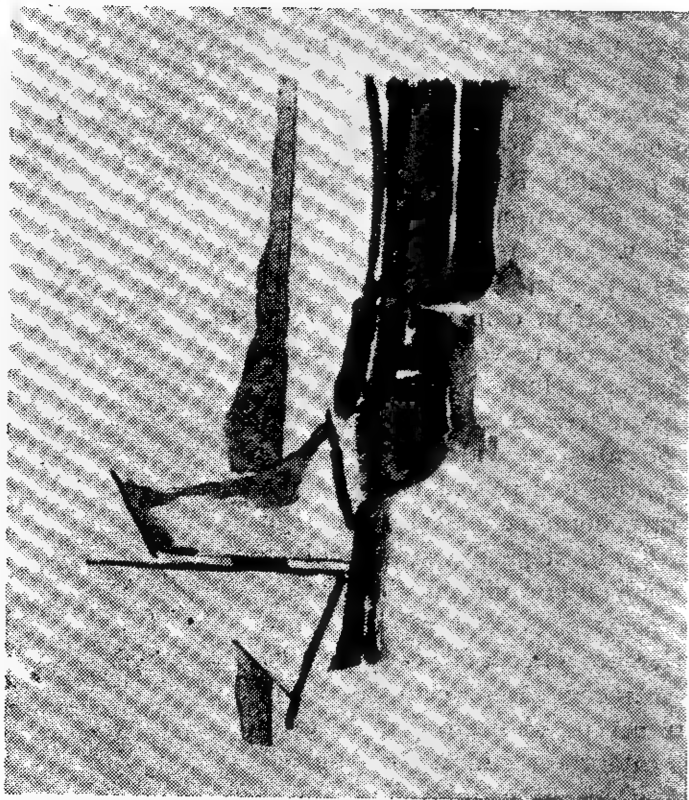
483. *Pe țărm*

Pe țărmul Mării Negre, cînd în toamnă
Și în amurg se pîrguiește rodul
Luminii pentru tine, suflet, aprig
Spălat de vreme și rotund ca piatra
Rostogolită lung. Pe plajă singur,
Privind în larg, ce cauți? Pentru care
Serbări sosit în ceasul cel din urmă?
Tu, păstrător de strămoșești priveliști,
Tu, paznic credincios al altor datini,
Tu, preot la altarele uitate.
Oprit aici, pe un nisip cu spuma
Amarelor milenii și cu vîntul
Din veacuri ne-ncepute peste dînsul.
Oprit aici: în spate purtînd țara
Cu văi pustii și stepe și gorgane,
Cu pietre-n slove și mai vechi săpate,
Cu vulturi mari, gheboși de-atîta strajă,
Pleșuvi de-atît surghiun pe țărmul lumii.
Oprit aici: în față cu lumina
Amurgului și-a toamnei peste ape
Întărîtate, îmbulzind sălbatec
Năvalnica lor haită. Singur numai
Cu tine, suflet, urnă de argilă.
În golul tău mai tremură cenușa
De zei păgîni cînd valul ce se sparge
Pe țărm pierdut îmi strigă lung: Thalassa!

484. *Țărm pontic*

Cu oase uriașe, povîrnișuri
Căscate-n gura iadului, legendă
De țări pietrificate de-un descîntec
Necruțător. Rîpi albe și surpate
În bolovani, văi strînse-n văgăună
Scoțîndu-și la iveală stînca sură
Prin prăvăliri. Rostogolită marea
Urcînd albastră-neagră cu lucire
Pe-alocurea de-argint străvechi cînd soare
Pieziș o prinde, străbătînd prin norii
Îngrămădiți în chip de munți, fantastic
Răstălmăcind pe cer ce jos pe coastă
A înghețat teluric. Singuratic
Mergeam trezind cu pasul numai țipăt
De pescăruși pe valuri, numai zboruri
De vulturi grei păzind bătrîni gorgane
În care dorm cu cai și arme regii
Veniți prin stepe din străfundul lumii,
De cînd nu știe nimeni. Cîteodată
Îmi năzărea că văd pe ape pînză
De luntre; cîteodată, că prin tufe
De mărăcini zăresc cum se resfiră
O turmă de oi negre sau de capre
Sus cățărate-n stîncă. Dar pustiul
Fără sfîrșit al malului și-al apei

Mă prididea și tînguirea mării
Tomnatice și nesfîrșirea stepei
Deasupra, presimțită pe podișul
Golit de rod ce-așteaptă vîntul iernii
Cu vuiet surd în sufletul Dobrogii.
Umblam pe țărm. Departe în șir tainic
Porneau tăcut movile migratoare
În nemișcare stranie către Asia.

Seară pe ape... Seara și-a tras aur pur sub bărci de pescar... (p. 138)
Ilustrație de Maria Pillat-Brateș la poemul astfel intitulat din vol BALCIC.

485. *Înserare*

Stau privind și azi cum țărmul
Braț rotund încet aduce
Ca pe el amurg și mare
Frunte-n frunte să se culce.

Tot mă uit de pe terasă
Cum răsar în soare-apune
Pe rîpi sterpe maci de flăcări,
Pe talazuri micșunele.

Urmăresc, pe cînd Balcicul
De pe cap dezleagă-alene
Vînătul turban al serii,
Păsări negre peste mare.

Cu aripile întinse
Cad pe ape înnoptate —
Greu coboară gînduri negre,
Gînduri negre, umbra vieții.

486. *Prinos*

Ți-aduc migdale verzi ca ochii tăi,
Ca inima smochine pîrguite
De patimile verii: să le iei
Plocon în palma mînilor lipite.

Ia strugurele galben de gînd greu
Din fagurii amurgului
Și rodii sîngerînd ca dorul meu:
Le soarbe răcoroasa lor durere.

Le bea lumina vie ca un vin,
Le stoarce sucul anilor pe plajă.
Și-au îndulcit amarul lor deplin
Să guști învolburato, zi de vrajă.

Nu vreau în schimb șoptiri, nici legămînt
Puțină spumă doar să-mi dai simbrie:
Din cer o duse valul pe pămînt
Îmi lasă-n mîni comoara ei pustie.

487. *Piatră*

Mai albă ca brațul ales,
Brăzdată de-o vînă viorie,
Pe plajă în zori am cules
O piatră rotundă și vie.

De unde adusă nu știu
De val, din ce peșteri străine,
De poartă un smalț străveziu
De vis dezgolit pentru tine.

De unde venită, de simt
În juru-i ostroave cu palme
Și zări cu amurguri de-argint
Pe apele calde și calme.

Din ea voi ciopli idol sfînt,
Zeu tînăr ce crește din mare,
Lovind-o cu daltă de vînt,
Spălînd-o cu spume amare.

Privește-mi copilul din flori,
Născut din credință și sînge:

Ard ochii ca marea în zori
Şi părul în valuri se frînge.

Ţi-l dau! Nu te-atinge de el
Cu mînă semeaţă, că scapă
Topit într-o piatră la fel
Cu cele uitate de apă.

488. *Cimitir tătăresc*

Printre rîpi trandafirii în zori de zi,
De mărgean şi de-argint vînăt în apus,
De jar alb la focul zilei, pe deal sus,
Pietre sure pe mormintele pustii.

Printre ele cenuşii ca iarba rea,
Cu urechile pleoştite, măgăruşi.
Peste ele sinilie marea ca
O velinţă cu chenar de pescăruşi.

Din colibe de lut ars şi dat cu var,
Ţigăncuşe cu basma şi în şalvari
Vişinii, portocalii, de-un roşu mat,
Joacă-n pîntec pe un viers tărăgănat

Şi aleargă şi se bat pentr-o para.
Trec prin praf în harabale turci bătrîni,
Pe cînd seara s-a făcut de peruzea
Pentru somnul cimitirului păgîn.

Măgăruşi şi ţigăncuşe nu mai sînt.
Cortul nopţii urcă-n stepe pînă-n cer.
Un mînz negru rătăceşte şi stingher
Lung nechează la tătarii din pămînt.

489. *Seară pe ape*

Murmurul apei tot mai
Moale s-a stins împrejur.

Seara şi-a tras aur pur
Sub bărci de pescar.

Păsări se duc în lumină.

Turma de fluier legată
Leneş cu-amurg se adapă.

Insulă, pace deplină.

Cîntecul suie stingher
Pe braţe fluide la cer.

Linia ţărmului ca un tăiş:
Sus, ostrov de humă,
Jos, ostrov de vis.

Între mine şi sufletul meu
Cumpăna stelei pe ape mereu.

M-aplec pe oglinda fără hotar,
Cu paşii luminii m-afund şi dispar.

Seară la ţărm... Un singur paltin stă de strajă mării... (p. 124).
Ilustraţie de Maria Pillat-Brateş la poemul
astfel intitulat din vol. BALCIC.

490. *Insulă, toamna*

Insulă, toamnă și iar
Apă cuprinsă de șoapte.
Marea, molatec cleștar, —
Mierla și viile coapte.

Seara cu stelele mari,
Cerul plin de primejdii,
Alge cu miros amar,
Vinul străvechi al nădejdii.

Insulă, toamnă și iar
Marea își joacă delfinii.
Suflete, veșnic hotar —
Fluierul mierlei cîntă luminii.

Valul cu umerii goi,
Pasăre, poamă și frunză,
Totul se trage-napoi,
Pe alt tărîm să se-ascunză.

491. *Scoica*

Trandafirii petale,
Cristal plăpînd și dur,
Zori încă siderale
Prin zarea de azur.

Perfectă simetrie,
Desăvîrșit contur,
Păzind, fără să știe,
Poemul cel mai pur.

S-o smulgă mării mînă
De om n-a cutezat.
Din raza spumei, zînă,
Ea singură s-a dat.

Nisipul ce o poartă
Privirii mi-a propus,
În vasul fără toartă,
Un vis fără apus.

Misterioasă doică
A veșnicului cînt,

Urechea mea pe scoică
Îi cere val şi vînt.

Şi marea părăsit-a
Seninul, straniul sol,
Să-mi cheme iar ursita
Adîncului ei gol.

492. *Pescăruşul*

Zbucnită spumă de val
Cu pene pîlpîitoare:
Zbor alb pe verde cristal,
Zbor negru în soare.

Pe mări de cazi îndrăzneţ,
Eşti zarul nemărginirii.
În seara curată dai preţ
Şi taină gîndirii.

Plăpînd ca floarea de prun
Pe zări şi totuşi în stare
Să-nfrunţi talazul nebun
Cu aripă tare.

Poet al cerului pur,
Lumina ta suie şi sună
Cu ţipăt profetic, prea dur
Ca omul să-l spună.

Hulubul iubirii nu eşti,
Nici buha înţelepciunii,

Ci solul cumplitelor vești
Prin țările spumii.

Cum treci pe furtuni voievod,
Dezlegi a destinului carte
Și sufletul, peste nărod,
Îl furi sus în moarte.

POEME ÎNTR-UN VERS

1935-1936

493. *Poemul într-un vers*

Un singur nai, dar cîte ecouri în păduri.

494. *Păstorul mării*

Copilul gol mai cîntă din fluier la delfini.

495. *Imbrățișare*

Suia o viță de-aur pe negrul chiparos.

496. *Pan*

Prin frunza rară țapul privește, faun trist.

497. *Zvon*

E roiul de albine sau numai amintiri?

498. *Stelă funerară*

O umbră joacă ramul pe piatra unei umbre.

499. *Stelă de mim*

Cu plîns și rîs de mască în mîini, nepăsător.

500. *Groapă nouă*

Pășește lin, drumețe, pe moartă să n-o scoli.

501. *Stelă de dansatoare*

Cu vălul tras pe față, se depărtează stînd.

502. *Trup de fată*

O salcie mlădie cum e tulpina ei.

503. *Dorința*

Iubire nu fi veșnic al inimii tăun.

504. *Colori*

Zambilele, nori vineți, și cerul flori purta.

505. *Întîlniri*

O piersică pufoasă și fraged un obraz.

506. *Veghe*

La gura sobei gîndul, tovarăș călător.

507. *Pasărea din basm*

Zburau fazani de aur în focul din cămin.

508. *Iarnă*

În zare zurgălăii de sănii. .. Suflet nins.

509. *Artă poetică*

Nu vorbele, tăcerea dă cîntecului glas.

510. *Amurg*

Iubirea ta m-ajunge cu umbre tot mai lungi.

511. *Melancolie*

Foşniră împuşcate lungi aripi. Dor tîrziu.

512. *Logodna*

Pe mal un singur paltin, pe ape doar o stea.

513. *Pasărea mării*

Un nor de taină zboară pe-o insulă-n amurg.

514. *Calea nopții*

Prelungul drum al lunii pe mare pînă-n zori.

515. *Mare sudică*

Pe mări de micșunele ning pescărușii fulgi.

516. *Insula de mirodenii*

Mireasma ei pe valuri venea, ea niciodată.

517. *Navigatorii*

Pe zări amurgul singur cu dorul lor pustiu.

518. *Marinarul*

Din larg zăream pămîntul, pe țărm privesc în larg.

519. *Trecutul*

În ochii verzi porți marea spălată de furtuni.

520. *Plaja*

Nisip, talazuri, spume și scoici — tu, nicăieri...

521. *Tinerețe*

Pe frunza toamnei pasul sfios al căprioarei.

522. *Apă neîncepută*

Mi-ai dat să beau din cană iubire de izvor.

523. *Dezamăgire*

Ai spart oglinda: chipul din țăndări nu-l culegi.

524. *Seara la Voroneț*

La sfinții-n zugrăveală, amurgu-ngenunchea.

525. *Vecernie*

Ca stropi de ploaie toaca, și clopotul furtună.

526. *Heraclit*

Priveam cum fuge ziua pe apele ce curg.

527. *Tipar*

Nisipul poartă încă plăpîndă urma ta.

528. *Artă poetică*

Iubiri, dureri, amurguri, un vers, în scrum de ani.

529. *Portret*

Durere cu ochi negri sub părul azi mai alb.

530. *Floarea vremii*

Pe pajiști stînjeneii, în suflet toamna iar.

531. *Stol coborît*

Cad frunzele, pămîntul e plin de rîndunele.

532. *Murmur etern*

În golul scoicii marea; în suflet nemuriri.

533. *Darul*

Dă-mi pacea înserării pe care-o ții în mîni.

534. *Poetul trădat*

Un vers cu plîns de ape, cînd îl credeai cleștar.

535. *Vasul lovit*

Urciorul crapă, suflet rănit, de plînset gol.

536. *Belșug*

Am întîlnit azi toamna venind în car cu boi.

537. *Castana*

Din ghimpii amintirii trecutul l-am cules.

538. *Drum de noapte*

Ne învelise luna în colb de amintiri.

539. *Nocturnă*

Mai știi în noapte plopul cu luna, galben cuib?

540. *Casa copilăriei*

Sub lună casa albă: o piatră de mormînt.

541. *Menire*

Un clopot peste lanuri și vremuri te chema.

542. *Reîntoarcere*

Am pribegit cu zeii, la oameni să mă-ntorc.

543. *Asemănări*

Viața-i fum — și fumul căminului ți-e drag.

544. *Păreri*

Brotacul: frunză verde; sitarul: frunziș mort.

545. *Amurg în crîng*

Albinele luminii prin frunze se jucau.

546. *Casă la Balcic*

Și sufletul și casa mi le-am deschis pe mări.

547. *Fată la fîntînă*

Coboară, legănată, din frizele grecești.

548. *Turc bătrîn*

Își numără mătănii de-o mie și-una nopți.

549. *Măgărușul*

Stă cu urechi pleoștite, jupitul înțelept.

550. *Cimitir tătăresc*

Prin pietre ceruri albe și marea-n zări, argint.

551. *Golful*

A strîns albastru-n brațe și-l leagănă mereu.

552. *Camee*

Prin piatra străvezie ca un talaz: Sirena.

553. *Driada*

De trunchi lipeşti urechea s-auzi cum plîng şi azi.

554. *Mare pămînteană*

Desfăşurarea verde a grîului în zări.

555. *Ciocîrlia*

Din praştia cîmpiei lumina cîntă sus.

556. *Norii*

Albastru clătinate, aeriane culmi.

557. *Popor nomad*

Cu norii şi cu vîntul porneam, pămîntul sta.

558. *Popor nomad*

Foc stins, cort strîns, pustiul şi pulberea plecării.

559. *Sclave*

Femei cu trup de noapte şi miez de soare-aprins.

560. *Popas*

Proptiţi în lănci, cu hăţul pe braţ, la focuri mari.

561. *Descălecătorii*

Întîiul fum de sate şi-n vale glas de cîini.

562. *Crăciun*

Se-oprise steaua, fînul în staul strălucea.

563. *Artă poetică*

Din teascurile vremii plîng lacrimă de vers.

564. *Zile şi nopţi*

Trecură ciute albe şi-ntunecaţi ogari.

565. *Hanul vechi*

Cu zeghea amintirii la foc de cărăuşi.

566. *Prevestire*

În codrul numai muguri, un sunet de topor.

567. *Copilărie*

O jucărie spartă găsită într-un pod.

568. *Toamna copilăriei*

Mireasmă de gutuie într-un iatac bătrîn.

569. *Părăsire*

Pe orice cărăruie dau iarbă amintiri.

570. *Conac de altădată*

La scări părăginite de suflet, surugii.

571. *Singur*

Prin pulberea de aur cu toamna în zăvoaie.

572. *Veveriță toamna*

O frunză roșie suie pe ramuri, alte cad.

573. *Poetul*

Stă încărcat de versuri ca toamnele de rod.

574. *Vînătoare*

În zori prin ceața roză un sunet surd de moarte.

575. *Inima*

O viață-ntreagă bate la poarta liniștirii.

576. *Templul antic*

Încremeniră patru coloane, cerul, marea.

577. *Marmură greacă*

Sub cuta caldă-a pietrii simți trupul unui zeu.

578. *Friză*

Strunindu-și calul, sare prin veacuri nemișcat.

579. *Friză*

De cînd îți legi sandala, s-au dezlegat milenii.

580. *Friză*

Pe piatră stau eroii, în ea dorm zei ascunși.

581. *Păstorul*

Cu fluierul la gură cum tace, codrul cîntă.

592. *San Francesco nel deserto*

Din cerul apei moarte cresc seara chiparoşi.

583. *Amintirea*

La cuib, o rîndunică prin suflet zboară lung.

584. *Gorgane pe Bărăgan*

Cămile-ngenuncheate venite din Altai.

585. *Sfîrşit de iarnă*

Cocorii ţipă. Gheaţa din suflet mi se sparge.

586. *Primăvară pastorală*

Din zare munţi albaştri trezesc pe văi tălăngi.

587. *Primăvară*

Livezi în floare, cucul, munţi ninşi, alt cuc, departe.

588. *Cetatea din mare*

Prin valuri limpezi, toamna, vezi temple licărind.

589. *Stăpînul mării*

În plasa lor pescarii au prins un zeu străin.

590. *Căţelul pămîntului*

Auzi-l cum te latră de pe un alt tărîm.

591. *Ţara*

Balauri, munţii vineţi, păzeau cetăţi de-argint.

592. *Lacrimi*

De plîngi, o primăvară s-o scutura de flori.

593. *Luntraşul*

Spre moarte mă tot duce, lin, inima vîslind.

594. *Floare tîrzie*

A nins pe munţi. O roză a tremurat în parc.

595. *Cer răsturnat*

În apele strălimpezi zvîrl undiţa, prind umbre.

596. *Nemuriri plăpînde*

Migdalul meu în floare şi tu zîmbind sub el.

597. *Clopot de taină*

La pasul tău îmi sună vecernii inima.

598. *Întoarcere*

În toamna desfrunzită m-am întîlnit, copil.

599. *Cimitir tătăresc*

Pasc moartea capre straniu încremenind pe rîpă.

600. *Cimitir turcesc*

Prin pietre părăsite, cireşul: înger alb.

601. *Întîile micşunele*

Copilul primăverii deschide ochi albaştri.

602. *Bujori sălbatici*

Pe ruguri verzi ard flăcări în inima pădurii.

603. *Lalele*

Oștirea cu turbane stă șiruri în grădină.

604. *Prier*

Oprit în drum, migdalul ne-ntinde flori sfios.

605. *Pescăruși*

Din valuri spume albe au început să zboare.

606. *Înserare*

Pe-oglinda legănată a sufletului: norii.

607. *Zarzăr la mare*

Prin ramuri înflorite bărci tremură petale.

608. *Despăduriri*

Se duc pe rîul vremii toți anii mei, bușteni.

609. *Sîngele vieții*

Ca vremea nu se-oprește, ca moartea nu-l aud.

POEME ÎNTR-UN VERS. *Friză — De cînd îți legi sandala s-au dezlegat milenii.* Athena — Muzeul Acropole.

VERSURI REGĂSITE

1927-1941

610. *Vînătorul de himere*

Sub lampa de faianţă cu verde abajur
Visez tihnit în iarna ce viscoleşte-n jur.

E-n zori: trag cu băgare de seamă de cucoşi —
În brazi, de ziua cîntă sălbaticii cucoşi.

Aştept cu puşca-n mînă să iasă găinuşa
Pe cerul care-n zare îşi schimbă-n jar cenuşa.

Larg îmi deschide poarta din cap de sat, jitarul:
Acum ochesc în zboru-i înşelător sitarul.

Pe bărăgan, cu Geantă şi Vlad cu păr cărunt,
M-opreşte Odobescu de-amiazi la Dor-Mărunt —

În car cu rogojină, cînd cîmpu-şi strînge snopii,
Să dau, în dulce leagăn, cu carabina-n dropii.

Şi vînători nostalgici, cu Iermalai prin lunci,
Turgheniev ne tot mînă să doborîm ierunci.

Pe creasta Ciornahorei, pe Stogul şi pe Sturul,
Cu Dragoş-Voievodul am urmărit bourul

Şi-n plaiul Bucovinei, îmbălsămat cu cimbru,
Cu suliţă de moarte răpunem mîndrul zimbru.

Cu Freiherr von Münchhausen, sosit din Ţara Baltă,
Trag broasca-n vîrf de codru şi iepurele-n baltă.

Cu Tartarin la-ntreceri în ţara lui Ovid,
Vînez pantera neagră şi crudul leu numid.

Gonind prin stînci, nălucă, din Cerna-n Vatra Dornii,
Mi-am repezit ogarii pe urmele Licornii.

Lăsînd să-mpuşte alţii prin munţii noştri linxul,
Ucis-am, pe nisipul Egipetului, Sfinxul —

Şi printr-un fără seamăn şi minunat noroc,
Cu Simbad marinarul am prins vulturul Roc...

— Trezeşte-te! Hai, scoală! Vînatul e pe masă
Pilaful tău de vrăbii şi-un iepure de casă.

611. *Circ planetar*

Începe muzica de sfere ca o fanfară şi pe pistă,
Pe care căile lactee au nins nisipul cel mai fin,
În fracu-i roş director Febus salută cerul şi insistă
În libertate să-i prezinte planetele cu joc divin.

Pe calu-i alb se-avîntă Venus într-un costum de baletistă,
Mercur, pe calu-i murg, împarte înflăcăratul ei destin.
Galopul lor se depărtează şi Marte vine, după listă,
Mînînd cu biciul Sateliţii: doi ponei mici cu mersul lin.

Fanfara stă: sînt acrobaţii. Saturn se-ntoarce prin inele;
În salt mortal Neptun şi-Uranus se-aruncă dincolo de stele;
Cometele, paiaţe proaste, încurcă tumbele cereşti.

Deoparte Terra, stea uitată, cu fard spălat de lacrimi, şade
Pe braţe cu trupşorul rece al Lunii moarte — pe cînd cade
Pe-arena lumilor furtuna aplauzelor îngereşti.

612. *Fagul*

La margine de codru stătea, aşa de-o parte,
Ca unul care frunza şi umbra nu-şi împarte
Cu alţii. Singuratic se bucura de cer.
Şi turma care suie la munte în Prier.
Şi turma ce coboară cînd negura e joasă,
Le aduna în roată coroana maiestuoasă.
Din cînd în cînd un vultur venit de pe Parîng,
I se oprea pe ramuri. Furtunile, ce frîng
Stejari şi brazi, pe dînsul nu l-au răpus nici una
În nopţile de vară strîngea în braţe luna
Şi, ca o soră, ploaia i se plîngea la piept.
Zbucnit din rădăcină, adînc şi înţelept,
Creştea tăcut cum creşte pe ceruri Carul Mare —
Şi frunza lui de aur în lină scuturare
Cădea, din toamnă-n toamnă lăsîndu-l tot mai tare.

O bună dimineaţă, călcînd cu pasul greu,
Doi bieţi creştini urcară purtînd un ferăstrău —
Şi umbră le întinse copacul cu iubire.

Abia cînd fu să pice avu o tresărire —
Îşi clătină pe ceruri frunzişul fără vînt
Şi, prăbuşit pe spate la pămînt,
Le dărui, în cruce, tulpina preacurată.

613. *Prolog la un poem părăsit*

În casa veche, părintească
Stau iarăşi, singur, la Miorcani,
Dă tot trecutul să m-oprească,
Dar vremea fuge ani de ani.
Ce am făcut — o, Doamne, spune —
Cu ziua mea, cu ziua Ta?
Ca mîine sufletu-mi apune
Şi umbra morţii va fi grea.
În miezul vieţii mele, iată,
Smerit, eu vreau să ctitoresc
Lăcaş de slavă-adevărată
În grai curat şi cîmpenesc.
Ştiu bine, Doamne, n-o să vie
Să calce pragul ce-l visez
Decît puţini — e nerozie
În stihuire să mai crezi.
În ea tot cred cu-nverşunare!
Otravă dulce mi-a turnat
Şi boala sfîntă leac nu are...
De secetă a fost crăpat
Pămîntul lanurilor mele
Şi-acuma nori aduşi de vînt
Revarsă ploaia-n picuri grele
Sorbită lacom de pămînt.

O, Doamne, îţi adună norul
Şi fulgeră în pieptul meu,
Îmi luminează drumul, dorul,
De-aicea pîn-la Dumnezeu:
Dă-mi graiul ce-l vorbesc ciobanii
Şi cei ce merg cu plugu-n pas,
Dă-mi cîntecul ce-l spun tufanii
Cînd vîntu-n frunză le-a rămas.
Atît îţi cer şi mai cer încă
— Eu slab şi păcătos zidar
Să pot zidi cu viers de stîncă —
Drept ajutor să-mi dai în dar
Tot ce-am iubit în ea năpraznic
De cînd întîi o am privit
Pe masa lumii ca un paznic
Dumnezeiesc şi liniştit:
Întreaga ţară pîn-la mare
Şi pîn-la munţii ei bătrîni —
Să-mi fie-n suflet vin şi soare,
Să-mi fie pită caldă-n mîini!

De-acum cu seara lîngă lampă,
Cînd zilele în toamnă scad,
Cînd stă la geam ca într-o stampă
Pustiul parc cu foi ce cad,
Mi-oi duce vremea doar cu dînsul,
Cu Dinu Arbore megieş —
Şi pomenindu-i păsul, plînsul,
Voi spune viaţa-i de răzeş.
Iar cititorule de versuri,
Prietene neaşteptat

Ce crezi în bietele eresuri
Ce-n sufletu-mi au tremurat,
Eu te poftesc cu cinste multă
În casa mea să-ţi iai cvartir —
Te-aşează, bea tutun, ascultă
Cum leg povestea fir cu fir...

614. *Sîni*

Sîn mic şi crud de piersică pietroasă,
Sîn brun, bătut cu efigia vieţii,
Obraznic sîn de fată sănătoasă,
Sîn aplecat pe fuga tinereţii,

Sîn nou la joc ce tremură în mînă
Ca porumbelul alb prins sub maramă,
Sîn otrăvit de-o patimă bătrînă,
Sîn rece de fecioară, cald de mamă;

Sîn, ploscă, unde sugem, prunci, viaţa,
Viaţă, unde bem, bărbaţi, pieirea,
Pierire,-n care, -mbătrînind, gheaţa
Mormîntului ne-o sparge iar simţirea;

Sîn, piatra amintirii pentru moarte,
Sîn, pernă a uitării pentru vii,
Sîn, nebunia celui prea cu carte,
Sîn, cuminţenia minţilor pustii...

Dă-mi bustul Amazoanei de-altădată
Şi fără toarta goală-a braţelor,
Dă-mi forma în perfecţie ancorată
A sînului ce-nvinge timp şi dor!

615. *Prund*

Îmi stai în mugurul ființei tale
Cu sînii mici și tari ca piersici crude
Și te-arcuiești din creștet pînă-n șale
În jocul nou ce-ai învățat cu trude.

Din soarele care-a trecut prin tine
Păstrezi păgîn un pîrg de primăvară
Și rîzi, în brațul ce te strînge bine,
Cu dinții albi și ascuțiți de fiară.

Ești numai trup, dorință și-mplinire,
De tine nici un gînd nu s-a legat
Și vremea — lipitoare azi subțire —
N-o simți de piept rotund cum te-a mușcat.

Dar eu o simt, simt clipa cum te schimbă.
N-am împlinit întîiul tău sărut,
Mireasma lui e încă pe-a mea limbă,
Cînd trupul tău prierul și-a pierdut.

Amanții sînt sculptori sculptînd în apă.
Iubirea niciodată nu se-ncheagă.

Ce-i pieritor ca fum albastru scapă.
Sînt blestemat să te doresc întreagă.

Din tine vreau să fac în piatră frîntă
Un torso sfînt, strălucitor prin timp...
Doar ce-i etern în sufletul meu cîntă;
E praf al morții tot ce nu-i Olimp.

Te vei topi, sîn al iubirii, mîne!
Tu, sîn al artei, vei trăi rotund.
Prin apa vremii bustul clar rămîne
Cum vezi prin valul rîului un prund...

616. *Ispita frumuseții*

Ispita frumuseții n-o-nvinge nici o moarte.
Pe-altaru-i îndărătnic renasc și mă distrug
Ca Fenixul din basme, cu aripe deșarte,
Arzînd ca să învie din propriul său rug.

617. *Cupa*

Îți dau o sferă de cristal:
În soare arde clar și rece;
De ea se frînge vînt și val,
Prin ea lumina lumii trece.

Privind la raza ei nu știi
Genunea ce-o născu grozavă
Și patima ce-i limpezi
Seninul izvorît din lavă.

618. *Poteca din pădure*

Sub bolţi de ramuri goale, singur, peste
Cărarea desfundată unde care
Cu boi în toamnă coborîră lemne,
Urc greu priporul printre trunchiuri negre
Ce-aşteaptă încă mugurii zadarnic.
Sub paşii mei uscat foşneşte frunza
Din alte veri şi tot aud departe
Cum bate în trunchi mort cioc surd de păsări.
Sus printre crengi cer înnorat bolteşte
Tot plumb şi-n mine plumb pustiu adună.
Merg singur, apăsat, pe drumul umed
În care urma pasului rămîne.
Şi trist mi se întipăreşte-n minte
Obrazul tău mereu, aşa cum dorul
Nealinat mi l-a păstrat în suflet.
O clipă-l văd şi iarăşi mi se şterge
Cu forma pasului lasată-n urmă.
De-acuma piere şi cărarea, numai
Poteca din pădure mă îmbie
Spre genele poienii. Fără vrere
M-opresc uimit. Eşti tu în alb, aievea?
Ba nu, un prun sălbatic stă în floare
Şi peste groapa iernilor mai cheamă
Plăpîndul chip al tinereţii tale.

619. *La iaz*

Lîngă iaz se-opreşte boul
Răzleţit de la cireadă—
Mîngîie cu botul faţa
Norilor tiviţi cu sînge.

Luciul iazului se-aprinde.
Stol de grauri, salt de mrene,
Scînteieri de libelulă,
Joacă-n trestii şi pe ape.

O căruţă ţine drumul
Peste deal şi-o ia la vale.
Chiotă prelung flăcăul,
Cailor speriaţi dînd bici.

Oile se mişcă negre,
Vin pe miriştea de aur.
Sună fluier — şi tăcerea
Cîmpului sporeşte iarăşi.

De pe Prut, din luncă suie
Seară sură şi se culcă
Pe-o căpiţă ; o-nveleşte
Noaptea cu plocat dè umbre.

Floarea-soarelui mirată
Nalţă fruntea. Unde-i stîrcul?
Chipul i-a rămas pe apă
Oglindit într-un picior.

*

Cîmp pustiu şi vînăt. Cerul
Îşi deschide geana largă ;
Tot mai străveziu e ochiul
Lui cel verde plin de stele.

Colo-n stuf un zbor de raţe.
Cade fîlfîind din aripi.
Lung foşneşte păpurişul,
Se cutremură de spaimă.

Jos la iaz domol coboară
Chemînd cîinele la dînsul,
Purtînd puşcă grea pe umăr,
Cu pas rar, un vînător.

*

Pe sub sălcii stă la pîndă.
Tot măsoară şi măsoară

Tava iazului suflată
În arginturi de poveste.

Bubuie cu fulger puşca.
Prăbuşiri de pene, plescăt...
Negru zugrăvit pe ceruri
Cîrdul îşi deşiră zborul.

Pe cînd sus, în zare, singur
Un erete dă tîrcoale
Peste ţarini înnoptate
Şi se pierde-n roate mari.

620. *Seară la Stînca*

Pe-aleea ulmilor amurgul
Cum plouă cu bănuți de soare,
Ne cheamă șipotul sub stîncă
Din glas de umbră și răcoare.

Pe ramuri nalte turturele
Tot guruie prin frunza rară,
Pe apa Prutului mai cîntă
Un cîntec adormit, o moară.

Nimic nu s-a clintit — nici satul
De peste Prut, cu case albe:
Aceiași nuci stufoși, aceleași
Căsuțe înflorind cu nalbe.

Mai toacă-n seară cocostîrcul,
Îl știm — și cîinii care latră...
Și apa vremii tot ne duce
Din mal în mal, din piatră-n piatră.

621. *Cules*

Vin fetele cîntînd la vie,
Pe cap în coșuri duc amurg.
Toți strugurii striviți de soare
În rază purpurie curg.

În urma lor, purtînd la cramă
Copăile cu rod, flăcăi
Țin cerul toamnei greu pe umăr
Și steaua nopții, cea dintîi.

622. *Drumul din basme*

Înalții arbori ai aleii
Prin scăpărările zăpezii
Uitînd de frunza de-astă vară
Mi-alungă pașii în trecut,
Și umbra lor vrăjind albastru
În razele după-amiezii
Ridică pe cleștar de ape
Palat de-argint neînceput.

De chiciură își sună ramuri
În limpezime clopoțeii
Cînd soarele-nserării bate
Cu aripi roșii pe ghețuș
Și cînd Crai nou prin zări încearcă,
În clipa cînd scînteie teii,
Patina lui rătăcitoare
Pe-al sufletului lunecuș...

623. *Viersul țării*

E graiul tău cu frunza verde
Cu freamăt tînăr de pădure:
Grai de cioban noptînd pe plaiuri
Cu turmele la foc de stîni,
Grai de plăieș pornind la munte
Cu cal, desagă și săcure,
Grai de pîrîu legînd luceferi
În zori, prin clăile de fîn.

624. *Terține*

Oglinda pudruită cu polei
Purta pe alba-i filă descîntată,
Drept pană de oțel, patina ei —

Și versul ce-l scria înaripată
Pe pagina de gheață, în scîntei
De raze dezvelea tot mai curată,

Sub chiciura din suflet, para ce-i
Zbucnea — foc pur — iubirea tremurată
Ca pe zăpezi argint de clopoței...

625. *Cîntec*

Coboară, dorule înfrînt,
De plumb o aripă rănită
Și taci. Nu plîngă nici un cînt
Credința pururi izgonită.

În lut te culcă, dorul meu.
Dormi somn adînc, înfășurat
În aripi aprige de zeu —
Pe scutul vremii fulgerat.

626. *Crez*

Cu versul meu n-am vrut să plac mulţimii,
Nici snobilor puţini să ţin isonul;
Am zis doar pentru mine jocul rimii
De mi-a venit, curat în suflet, tonul.

Nu m-am silit să cînt pe marii zilii,
Nici să slăvesc mereu ce-aduce anul.
Las altora să facă pe abilii —
Doar graiul românesc mi-a fost tiranul.

Cum ar putea, de l-aş uita o clipă,
Ca el mai vrednic alt stăpîn să-mi fie,
Cu rădăcini de sînge, o aripă
Cînd mi-ai legat de umeri, Poezie!

627. *Pe o alegere proprie din George, Hofmannsthal şi Rilke*

Din sufletul a trei poeţi rămîne
Acest prinos de versuri pe altar.
Trei flăcări se înalţă, tot mai clar
Chemînd în noi porunca lor de mîne.

Ce vor mai mult? Ce pot dori mai mult?
Cînd morţilor le vîntură cenuşa,
Ei singuri cîntă. Dezlegînd cătuşa
Destinului: învie — şi-i ascult.

Chiparoşii. Acuarelă de Maria Pillat-Brateş.

UMBRA TIMPULUI

1934-1939

628. *Zodier*

Trec vulpile toamnei furiş prin păduri,
Roşcate, gălbuie şi sure.
Înalţă poclitul grăbit pe trăsuri
Şi pocnet de bici să ne fure.

Aleargă la dreapta şi stînga cîmpii,
Lungi lanuri arate şi mirişti.
Mai iute aleargă Brumarul, nu-l ţii,
Nici iarna cu albele linişti.

Copitele scapără-n noapte scîntei,
Gonesc telegarii nălucă —
Şi soarele verii se-arată prin tei
Şi viţa în floare pe-ulucă.

Şi iar vulpea toamnei prin codri şi iar
De roţi repezite vuire,
Din an vechi în an nou, din hotar în hotar,
Prin zodii în lină rotire.

629. *În toamnă*

Lumina caldă de pe frunze
De aur şi de purpură,
Lumina vie de pe mirişti
E amăgeală, soarele
Nu se întoarce de pe drumul
Pe care pier cucoarele.

În parc pustiu de visul verii
Zadarnic bate inima,
Zadarnic te apleci pe urma
De pe nisip a paşilor.
Ascultă bine: pe alee
Cu zgomot surd cad nucile.

Te du în casa bătrînească
Ce-şi nalţă-n timp coloanele
Şi ia bastonul vechi cu capul
De fildeş, al bunicului.
E vremea să pornim, îţi cheamă
Şi anii morţi şi sufletul.

De treci prin porumbişti la iazul
Pe care-l taie lişiţa,

Un plop mai tremură o frunză
Drumeaţă ca şi dragostea.
Opreşte-te să te mîngîie
Cu razele amurgului.

Zîmbirea caldă de pe buze
Şi braţul gol şi degetul
Ce-ţi netezea pe vremuri fruntea
Sînt nălucire... Zilele
Nu se întorc din drum, nici fumul
Ce-l lasă-n zare toamnele.

630. *Umbre pe iaz*

Toamna urcase pe cer
Fum lung de zboruri deşarte.
Iazul sub sălcii stingher,
Seara mai ştearsă pe zări şi tot mai departe.

Ce căutam noi aici?
Anii pierduţi sau obrazul
Nostru de-atunci? Licurici,
Stele sclipind pe oglinzi uitate cu iazul.

Fugi, nu privi în adînc
Vrajă de vremuri cernute.
Timpul de-l prinzi de oblînc,
Faţa lui albă te vrea din apele mute.

Stai, nu căta ochii morţi:
Ard amintiri pe sub geană.
Trec prin tremur de porţi
Zilele tale mai stins ca umbre de mreană.

631. *Ceas pierdut*

Pe claie văd leneș cum timpul se duce
De-a dura ca piatra de rîu,
Cu-amurgul aprins ce-n nori mai străluce,
Cu glasuri de greieri prin miriști și-n grîu
Cu cîntec de pitpalac.

Îl văd cum piere pe aripi d-erete
Rotind și plutind tot mai sus;
Tălăngile turmei pe îndelete
Cu sunet nostalgic l-au dus
La tîrlă, pe-o coastă de deal.

Hoinar o pornește din nou și mă lasă
Cu înserarea pe fîn.
L-aud cum foșnește din păr de mătasă
Prin porumbiște stăpîn.
L-aud cum tot umblă și nu-i.

Dar unde-i moșia și turma și iazul?
Dar unde-s și eu, cel de azi?
Tăria tăcută își nalță grumazul.
Și luna cu palid obraz
Se duce cu ceasul pierdut.

632. *Cîntec de vremelnicie*

Suflet: cer întins pe-o seară
Tristă ca un zvon de-argint,
Prin ce magic labirint
Păsările-n tine zboară?

Zile cu obraz de moarte
Și cu zîmbetul fugar,
Vreme, fumuriu ogar!
Ce aproape, ce departe...

Dau să scap — de tine nu pot.
De-nflorire și de spini
Stau legat cu rădăcini
Trainic ca de cer, un clopot.

Scriu — și litera îngheață.
Cînt — și sunetele pier.
În cenușe doruri cer
Veșnicie și viață.

Cresc prin foile uscate
Viorele, flori adînci.

Primăvara să n-o plîngi,
Nici iubirile brumate.

Suflete, prin tine zboară
Toamne, frunze, amintiri...
Au fost vis şi ispitiri:
Fă-le aripa uşoară.

633. *Cîntec*

Timpul care piere n-o să-l prind.
Dragostea ta mare cum s-o ţiu?
Vremea ce ne poartă n-are grind,
Drumul ce ne duce nu-l mai ştiu.

Mîna ta întinsă ca un dar,
Glasul tău în seară ca un cînt,
Faţa ta întoarsă e de var,
Ochii tăi închişii nu mai sînt.

Raza se întunecă în crîng,
Viaţa-şi lasă umbrele în noi.
Dragostea ta mare cum s-o frîng?
Moartea ne pîndeşte pe-amîndoi.

634. *Cra-ro-ra-ra*

Păşteau ciulinii turmele la şes,
Fierbea-n podgorii mustu-n zăcători,
Îşi întinsese codrul covor des
Şi munţii albi se arătau prin nori.
De nu ştiu unde straniu o pasăre ţipa
Sub frunza moartă-a inimii: cra-ro-ra-ra.

Era de cînd e lumea, de mult, de nu ştiu cînd:
Se lumina de ziuă... cu ţara cot la cot,
Se depărta chervanul din clopote sunînd,
Ne tot purta pe drumuri ce le-am uitat de tot,
Pierdute pe vecie... Dar pasărea ţipa
Cu glasul ei de toamnă tîrzie: cra-ro-ra-ra.

Cădeau fulgi mari şi albi din cerul sur,
Priveam tăcut la jarul din cămin
Şi însera albastru în parcul dimprejur
Ţesînd pe geamuri ceaţă, pe gînd zăbranic fin,
Uitare peste toate... Şi tot mai trist ţipa
Lung pasărea din suflet: cra-ro-ra-ra.

635. *Din ramele iatacului vechi*

Ornicul alb de pe comoda bătrînă
Sună subţire şi straniu ceasul străin...
Picură timpul adînc din fîntînă
Peste iatacul străbun cu divan şi cu scrin.

Şi cine uşa deschide cu teamă, nu ştie
Că fata în crinolină din ramele vechi
Şi-aşteaptă sfioasă şi astăzi iubitul să vie:
Romantic, cu barbă şi plete, joben pe urechi.

Şi cine uşa o crapă, cum o să creadă
Că jupîniţa din ramă cu ochiul viclean
Tot mai pîndeşte la scară să vadă
Calpacul blănit cu samur al Marelui Ban.

636. *An mort*

Casa veche cu coloane albe,
Parcul şi mai vechi ca ea;
Cerul vînăt peste care salbe
Pier cocorii-n seara grea.

Nucii negri, pajiştea deşartă
Şi pustie, ca şi parc şi nuci,
Amintirea care-mi bate-n poartă
Lung, în sufletul de tuci.

Miros jilav de trecut şi ploaie —
Şi mai putred şi mai strîns
Calendarul veşted ce-n odaie
Stîrvul timpului l-a strîns.

637. *Elegie*

Pe aleea naltă de castani
Taina, toamna, timpul mi se joacă.
Simt: m-ajung din urmă vechii ani,
Zurgălăii lor o să mă-ntreacă,
Sună pe aleea de castani.

Vii de unde? din ce veac? din ce mormînt?
În berlina foşnind surd pe frunza moartă.
Nimănuia ori a mea? pe vecie ori nicicînd?
Timpul, toamna, taina mi te poartă
Blînd în zori, greu în amiaz, lin în mormînt.

Pe aleea veche nici un om,
Nici o frunză pe castanii de cărbune,
Doar trecutul: cucuvaie într-un pom.
Und-ţi-e rîsul? unde plînsul? să mai sune
Pe alee în surdină ca prin somn.

Albă casă, neagră frunză, putred parc:
Roata timpului îşi pierde uruirea.
Taina vremii mînă umbrele în ţarc.
Numai toamna mi-a rămas şi amintirea
Albă-n zare, sură-n casă, neagră-n parc.

638. *Înnoptare*

Cîmpuri din Miorcani: lungi lanuri
De porumb şi de secară,
Iaz de-argint din care seara
Stuf întunecat înalţă.

Stepe nesfîrşite, triste
Drumuri rătăcind prin zare,
Dor pustiu gemînd în osii
De căruţe pe tarlale.

Sat albind la ţărmul nopţii
Turlă de biserici unde
Stăruie aprins amurgul.
Cocostîrc cu zbor albastru.

Aducînd din cer pe aripi
Mari deschise, ca o umbră
Ce se lasă şi se strînge,
Scrumul zilelor apuse.

639. *Pîndă*

Cade umbra timpului pe lan.
Unde-s arăturile de an?

Grîul creşte des cu spic crestat
Unde floarea-soarelui ne-a mîngîiat.

Stolul de hulubi cu zborul lin,
El să fie cel de an, de la vecin?

Braţul morilor de vînt ori mîna ta
Azi sau ieri semn de adio flutura?

În amurgul adumbrit de linişti mari
Caut pasărea căzută în zadar

Pe colina iazului ceresc
Faţa mea de an n-o mai găsesc.

640. *Panta Rhei*

Spumă, fulg, vînt, val, nisip şi ploaie,
Clipe uitate, ceasuri pierdute, zile şi ani —
Totul se scurge, totul mă lasă, fuge şi moare
În necuprinsul, în nesfîrşitul tău ocean.

Cum s-opresc faţa mea în oglindă?
Seara brumată, apa viorie, mi-o fură din ochi.
Vremea nălucă mă prinde în tindă,
Doruri uscate foşnesc prin vechile rochi.

Braţul iubitei, zîmbetu-i, păru-i,
Mîna le-atinge şi trece prin fum.
Visul subţire în care mai stărui
Vraja de astăzi, zorii, amurgul: flăcări şi scrum.

Versul acesta îl vrei pe piatra veciei —
Ştearsă, tocită, nu ţine nici vorbă, nici pas;
Ard numai ochii sfinţi ai Mariei
Tainic pe-al lumilor iconostas.

641. *Soartă*

Decît să fiu cu gîndul piatră grea,
Mai bine aripa fiinţei pure.
Şi-n loc de jocul sterp cu vorbe sure,
Logodna faptei vii aş vrea.

Din uscăciunea pielei moarte lin
Un şarpe nou alunecă spre soare
Şi peste-a gheţii aspră renunţare
Foşneşte-al mărilor destin.

642. *Suflet*

Ecou necunoscut al cărnii mele,
Din care lumi pierdute vii zălog
Precum pe bălţi coclite cheamă stele
Făr-de păcat. Şi tainic inorog,
Ce vrajă mi te-a dăruit să-mi fii
Sol şi stăpîn din mare pînă-n munte
Logodnic alb prin negre veşnicii
Şi peste moartea trupului o punte.

643. *Zori*

Cine-mi loveşte-n inimă mereu?
La poarta ei închisă cine bate
Atît de surd, atît de greu —
Cînd noaptea s-a oprit la jumătate,
Cine-mi loveşte-n inimă mereu?

O, Doamne, porţile sînt ferecate
Cu lanţ şi lacăt de păcatul meu.
Zadarnic baţi în noapte, nu mai bate
Atît de surd, atît de greu —
La porţile din suflet ferecate.

Pe umbra toamnei zorile-s aproape;
Lumini de-argint se joacă-n heleşteu.
Bătaia ta tot sufletul să-mi sape
Atît de surd, atît de greu —
Prin nopţi de toamnă zorile-s aproape.

O, Doamne, Dumnezeul meu!
Se-aprind în aur tînăr cer şi ape,
Atît de clar sporesc mereu;
Lumina lor în suflet îmi încape
Cu Tine, Dumnezeul meu!

644. *Tipar*

În toamnă valea se deschide lină
Sub ochii mei ca un ceaslov iubit.
M-aplec, citind colină de colină,
Pe pagini cu chenarul ruginit.

Desenul ei mă fură cu o vrajă
Ce n-a ieșit din mînă de zugrav
Culoarea ei mă prinde într-o mreajă
De-azur topit în aur de seraf.

Tot sufletul îmi pîlpîie ca jarul,
Surd amintiri trosnesc din orice vreasc,
Cînd Domnul însuși i-a sfințit hotarul
Și clipele scăpate de sub teasc.

În toamnă țara se deschide plină
De înțeles ca un ceaslov străbun
Și buchii negre joacă în lumină
Cu împletite aripi de lăstun.

645. *Rod*

Pămînt umbrit de brazde cît duc ochii.
În zare munții mai bătrîni ca țara
Lui Lerui-Ler și a zeiței Dochii.
Din cer cocori coboară primăvara.

Din foișor se-aud tălăngi cum suie
Tîrînd spre culmi pîraiele de oi.
În suflete, vechi doruri se descuie
Și înfloresc pe merii încă goi.

Sămînță grea de grîu și de secară
Din mii de mîini se varsă din belșug,
Dar visului cîntînd sub sălci la moară
Nu-i trebuie, să rodească, nici un plug.

646. *Amurg pe Prut*

Cum coboram spre apa limpezită
De soarele tot mai pieziş pe Prut,
Ai regăsit frunzarele mai rare
Şi liniştea poienii de demult.

Lumina verii se lăsa spre toamnă,
Lumina după-amiezii da-n amurg.
Sta crîngul verde şi pătat de aur,
Poiana se-ncheia cu umbre lungi.

Pe ţărmul dimpotrivă unde satul
Alb prin livezi se odihnea şi el,
Sta pînza la ghilit pe prund întinsă,
Cînd nori subţiri se-nvăpăiau pe cer.

Nu se clintea o frunză în pădure,
În sat nu se mişca un om.
Cu roata molcum strălucind la soare,
Bătea o moară apele domol.

Pe firul apei se ducea o plută,
Pe apa cerului aluneca un nor:

Era de-argint ca sunetul tăcerii
Şi-i tremura lumina peste tot.

Stam jos la rădăcina unei sălcii,
În jurul meu priveliştile vechi.
Priveam înmărmurit, cum într-o carte
Copil privisem ţara din poveşti.

Amurgul îmi intrase în poiană.
Priveliştea, tot stînd mi s-a părut
Că-o fură-n zări un stol de rîndunele
Ce tot mai mic în ceruri se pierdu.

647. *Iarnă tîrzie*

Neguri se lasă greoi
Pe cîmp, pe sub dealuri și lîngă
Lungi ape-nghețate-n zăvoi,
Sălciile mugur n-au încă,
Nici floare zarzării goi.

Gerul de munți tot se leagă
Pe zarea cu dungă de nea.
Din ceruri o barză pribeagă
Greșind anotimpul și ea,
Mai cade în iarnă, buimacă.

Stă scocul împotmolit
La moară sub maldăr de frunză.
În cuibul de mult părăsit
Revin anii vechi să-și ascunză
Nostalgicul lor sfîrșit.

648. *Înserare*

În vîrful carului cu snopi
Amurgul cum se-ntoarce,
Își vîră cerul noru-n plopi
Și fir de stele toarce.

Văzduhul se-adîncește clar
De parcă-i lună plină;
Privești zburînd spre porumbar
Hulubii de lumină.

Și-n tine, suflet, schit de-argint,
Pe aripi de tăcere
Se-ntorc arhangheli, prelungind
Un ceas de mir și miere.

Și cum ușoare umbre-n dungi
De sunet surd le măsuri,
Lin evantaiul aripi lungi
Și-l strîng, foșnind mătăsuri.

649. *Scamatorul*

Doamnelor, Domnilor, de-mi daţi voie
Cu un femur v-arăt pe Tata Noe.

C-un ochi de sticlă prinsă de ochean,
V-aduc din ceruri pe Aldebaran.

Pe fir şi fără fir, din Sud şi Nord,
Ce glas voiţi să sune, vi-l acord.

Caruso mort va mai cînta pe disc,
Vorbeşte Faraonul pe-obelisc.

C-un hîrb de vas rotund, c-un ciob cu toartă,
Vă-nalţ din altădată Theba moartă.

— Cu ele ce să-ncep, bătrîne vrac?
Cu oase şi-oale sparte ce să fac!

Ia-mi trandafirul ăsta veştejit
Şi dacă poţi redă-mi-l înflorit.

Ia-mi inima brumată fără timp,
Redă-mi-o proaspătă, de poţi s-o schimbi.

Şi dă-mi din apa vremii doar un strop,
Să-mi vină tinereţea în galop.

650. *Roza din urmă*

Cu drag am deslușit-o cea din urmă
În parcul plin de frunze seci,
Mai mîndră de-a fi singură nu turmă:
O roză cu petale reci.

Ascunsă în deplina-i frumusețe
Sub învelișuri purpurii,
Parc-ar fi vrut în toamnă să mă-nvețe
Că-n moarte chiar poți înflori.

651. *Aloes*

Înalt și dur, în ghimpi legat,
El singur viu din zare-n zare,
Stă candelabru verde-n soare.

Nisipuri ard în lung, în lat —
Sub za de țepi nu-i umbră, nici răcoare;
Scot ramurile săbii tăietoare.

Dar cînd sleit de sete un drumeț
Înfige crunt cuțitu-n coaja tare,
Din inima străpunsă-i dă ca preț
Al ranii seva ei izbăvitoare.

652. *Poetul*

Nu voi ara cu plug de lemn pămîntul
Strămoșilor în pas de bou. Sămînță
N-oi azvîrli de orz și nici porumbul
Nu l-oi sădi. De talpă îmi lipește
Țărîna și de umeri colbul gliei
Și ochii mei sînt turburi de nisipul
Adus de vînt. Dar sufletul mi-e slobod.
Dar sufletul îmi cere tot mai aprig
Adînca brazdă-a mărilor. Pe buze
Cu sarea spumei albe, cu amara
Înțelepciune a valului voi merge.
Voi semăna pămîntul pînă-n zare,
Cădelnițînd pe holde vorbe grele
De legănări de ape și de sterpe
Vuiri de valuri. Voi lega strălimpezimi
Comori de matostate și smarande,
Iar peste ele norii, vechi vîntrele
De foarte vechi corăbii către țărmul
Helladelor. Și voi suna din scoica
Scobită ca din tulnicul de munte,
Cînd păcurarii își adună turma
De oi ce-a răzlețit pe culmi departe,
Sirenele să vină și tritonii
Și zeii mărilor cu ochii încă

Păienjeniți de somnul lor prin ape,
Încremenind legendele în blocuri
Tremurătoare. Voinicește, singur
Voi trage-un chiot pînă-n zarea lumii —
Și desfăcută de mătasea verde
A valului se va sui vicleană
Ca marea, Afrodita pentru care
Zadarnic ar cu dorul meu întinderi
De vis deșert... Și-n răsărit deodată,
Un nechezat de soare roș pe mare,
Mă va fura cvadrigele ce crește
Furtuna măsurată a luminii,
Învolburînd în aur armăsarii
Înaripați, struniți de zeu din liră.

653. *Primăvară*

Ce foloseşte frumuseţea ta? Ce este
O primăvară fragedă, de nu e
Lumină rourată peste ramul
Plăpînd şi-n sufletul cel nou ca firul
De iarbă verde, raza jucăuşă
A dragostei curate? Sau la ce bun
Sînt ochii tăi izvoare liniştite
De ape proaspete şi dinţii, pietre
Mărunte-n prundul străveziu al gîrlei,
De nu coboară soarele iubirii
Nicicînd să le aprindă cu seninul
Biruitor umbrirea mohorîtă?
Deschide-te din muguri! Fii o floare
De piersic, de cais şi de migdală
Ce tremură fior de fericire
Pe golful pur al mărilor azure.
De mii de ani te-au plămădit în taină
Zei înţelepţi: înseninează-mi clipa!
Pe ochi îţi lasă genele iubirii
Să cadă ca orbind să vezi mai bine.
N-auzi în munte cum îşi surpă gheaţa
Dorinţele, cum se topeşte neaua
Atîtor ierni, cum vin desferecate
Şi spumegînd şuvoaie? Ce vechi faun

Îşi dezmorţeşte-n mine nemurirea?
Ce zeu elin se naşte iar cînd trupul
Tău zvelt de oleandru îl atinge?
Ce foloseşte frumuseţea ta? la ce bun
Întinderea lumii, dacă nu e
Un sol iubirii! Peste marea caldă
Talazul primăverii înfloreşte
Amară spumă ca şi dorul meu.

654. *Versuri*

Mai mult era în ele — dar precum
Din florile culese de-a ta mînă
Pe scrin în vase n-o să mai rămînă
Decît părere, oglindire, fum.

Deşi petale fragede duc încă
Pe ele rouă şi lumini de zori —
Buchete, amintire de colori,
Fac umbra din pridvor şi mai adîncă.

Mai mult era în ele — dar le ia
Aceste vorbe rupte în neştire.
Sînt încă rourate de simţire.
Mai poartă-n ele încă vraja ta.

655. *Stanţe*

Cu sculptorul stă piatra, ia pictorul coloarea
Să-ţi făure tiparul şi trupul să-l redea,
Dar eu am doar cuvinte să-ncerc fermecătoarea
Minune ce mi-o dărui s-o prind pe lira mea.

Din şoaptele suflării vreau să-ţi cioplesc conturul,
Din cîntec vreau să-ţi aflu un har nemuritor.
Din sunet de mătase îţi voi croi condurul
Şi din silabe limpezi şi coapsă şi picior.

Cu rîsete de rimă albi dinţii tăi îi număr;
Cu ritmuri de suspine îţi farmec sînul plin;
Cu rotunjimea strofei răsare braţ şi umăr
Şi ca o alăută tot pîntecul senin.

Atît ţi-am privit trupul că l-am furat cu ochii;
Atît ţi-am sorbit glasul, că vorba ţi-am răpit.
Doar umbra ta rămîne să mişte vis de rochii
Şi ce mai spui răsună ca un ecou slăbit.

Strîng vînt şi strîng cenuşă la pieptul lor de-o seară
Acei cu care poate credeai că m-ai înfrînt,
Cînd pătimaş în suflet adun ca-ntîia oară
Lumina linii tale curate ca un cînt.

Dar dacă tot mai sufăr şi încă sînger, nu e
Cum crezi că plîng făptura cu buzele de lut —
Plîng vremea care-n mine nimicitoare suie
Cu moartea mea smulgîndu-ţi eternul tău sărut.

*

Precum de orice lucru în zilele cu soare
O umbră îşi anină făptura de-amăgeli —
De tine mi-am prins dorul, reţea tremurătoare
De patimi, de suspine, de spaime că mă-nşeli.

Supus el te urmează oriunde-ţi duce pasul,
Nu poţi scăpa de dînsul oricît de mult ai vrea.
Chiar şi în somn alături de tine îşi ia masul —
Aşa va fi să fie cît ţine viaţa mea.

Dar cînd eu, mort, doar viersul acesta va rămîne,
Lumina lui chema-va de-acuma umbra ta.
Oriunde şi-n tot locul cuvintele-mi stăpîne
Vor şti să mi te lege şi tu le vei urma.

*

Cînd rîzi îşi scutur salba de rouă crengi în tremur,
Cu-o şoaptă chemi izvoare şi iernile dezlegi,

La pasul tău, ca iarba pe cîmpuri, mă cutremur
Şi cu privirea floare de primăvară legi.

O taină mă-nrudeşte cu tot ce te-nconjoară.
Din mine pîn-la tine duc mii şi mii de punţi.
Obrazul tău mă-nvaţă pămîntu-ntîia oară.
În ochii mari porţi noaptea şi ziua-n dinţi mărunţi.

Eşti cheia ce deschide comorile iubirii,
Eşti zidul ce păstrează refugiul cel mai drag.
De ai muri, se pierde tot înţelesul firii
Cum pier, de le rupi firul, mărgelele şirag.

*

Izvorul unde tînăr băusem altădată
Mi-ntinde iarăşi ceruri din alte primăveri —
Mi-e vara împlinită şi toamna numărată;
Ce vrea cu mine soarta? Şi tu ce mai îmi ceri?

Iubire aprilină cu zîmbete şi cîntec —
La jocurile tale nu pot să mă mai prind.
Ce mi-a fost viers pe buze în suflet mi-e descîntec,
Cînd pătimaşe vînturi vin totul pustiind.

Mai bine lasă spinul cu floarea lui de sînge
Stingher să înflorească şi-n toamna lui să stea,
Tu, care crezi că vremea şi moartea se înfrînge,
Şi treci înfăşurată în tinereţea ta.

*

Nu-mi pasă dacă-n juru-mi urzesc din ură oameni
Priviri iscoditoare și vorbe cu venin,
Cît timp în ochi și-n cuget cu nimeni alta sameni
Și din adîncuri oarbe îmi nălucești senin.

Nu-mi pasă de e blestem sau har pe a ta buză,
În care cu nesațiu din plin m-am adăpat,
De ești un demon fraged sau o plăpîndă muză,
De porți în piept cenușe sau foc învolburat.

Ești tu — și îmi ajunge să fii cum ești: unică.
Din sutele de veacuri, doar unul te-a născut;
Din miile de stele, doar o planetă mică;
Din toată omenirea doar sufletu-mi tăcut.

*

Pe rugul ce mă arde te vei urca odată.
În flacăra iubirii și tu te-i mistui.
Privirea ta de piatră, azi dură și curată,
Își va topi seninul și se va adumbri.

Mîndria frunții nalte se va lăsa umilă
Pe pieptul unde jarul dorinței va fi strîns,
Și limpedele zîmbet, ce n-a știut de milă,
L-o turbura gheena fierbintelui tău plîns.

În vîlvătăi de patimi cădea-vor în cenușă
Trufașe brațe albe și visuri, la un loc.

Căci n-o să poți — ca mine — prin tainica ei ușă,
S-ajungi la nemurire, cu aripe de foc!

*

Așa cum în furtună loviți trosnesc tufanii
Și-și clatină tulpina și-o surpă la pămînt,
Iubirea ta cumplită îmi prăvălește anii
Și-mi spulberă frunzișul de amintiri în vînt.

Cu sila își deschide o neînfrîntă cale;
Dă jos credinți de-o viață și îndrăgiri de-o zi,
Cu jertfa lor sporește puterea slavei tale,
Pe inima-mi pustie să poți în veci domni.

De-acuma ești stăpîna! Din mine pînă-n zare
Nu zboară o dorință, nu tremură un gînd,
Să nu ți se închine cucernic la picioare —
Și-ți sînt o alăută de laude sunînd.

*

Să-ți pot uita făptura fugii în codru verde,
Și-am strîns în brațe, albă, tulpina unui fag —
Dar am simțit cu spaimă copacul că se pierde
În trup de fată, fraged și despuiat și drag.

Să-ți pot uita privirea, ascunsu-m-am în noapte,
Dar stelele cu ochii tăi galeși m-au găsit

Şi glasul tău din umbră, în cîntece şi şoapte
De ape nevăzute, revine desluşit.

Atunci cu îndîrjire m-am sihăstrit în mine,
Durai o mînăstire pe temelii de gînd.
Dar la altar, în locul icoanelor străine,
Mă aştepta obrazu-ţi şi îmi zîmbea plăpînd.

656. *Cîntec pentru tine*

Vrei să vii puţin
Numai pînă-n cîmp?
Stelele mi-l ţin,
Cornul lunii strîmb.

Vrei să uiţi un pic
Inima ce-o porţi?
Strînge-ţi-o în plic
Cu zîmbiri şi morţi.

Vrei să-mi dai în schimb
Lutul pînă-n zori?
Dorul tău îl plimb
Pe cărări surori.

Vrei să-l port stăpîn
Prin vîrtejuri sus?
Lasă-mi-l pe mîni,
De căpăstru dus.

*

Lasă-mi-te lasă
Dacă mai vrei tu,
Tînără mireasă
Cine te făcu?

De mai crede-n mine
Roşul tău sărut,
Patima din vine
Cine ţi-a păscut?

Vineţi ochi ca pruna,
Ochi cu negre pungi,
Pîntec cum e luna
Printre ramuri lungi,
Braţe reci ca şerpii
Lunecînd pe prund,
Şi în floarea ierbii
Scutul tău rotund.

Lasă-mi-te lasă
Peste pieptul meu,
Viţă mlădioasă,
Rod cu bobul greu.
De mai crede-n mine
Părul tău de tuci,
Zumzăie albine
Viersuri, de-l usuci

*

Apa de izvor
Ia-mi-o din urcioare
Şi să-mi dai şi tu,
Adiind răcoare,
Cerul cu prigori
În apus de soare.

Ţi-am cules frunziş,
Mladă de răchită;
Dăruie-mi şi tu
Pace amurgită,
Raza pe furiş
Prutului tivită.

Ţi-am adus un rug
Negru, tot de mure
Ca să-mi dai şi tu
Seara din pădure,
Apele ce curg
Nori cu clipe sure.

657. *Cîntec pentru lumină*

Lumină, lumină, de ce
În toamnă tîrzie te duci?
Amară e coaja de nuci
Şi floarea-soarelui e
Tăciune cînd tu ne-o usuci.

Lumină, lumină, mai stai, —
Spre iarnă nu te grăbi!
Ce-or face în vînturi pustii
Foşnitele frunze şi mai
Mîhnite de nu le mîngîi?...

Lumină, lumină, n-ai nici
O milă de flori şi furnici.
Dar greierii, bieţii, ce strîng
Doar bobul de soare din crîng,
Ce-or face la iarnă şi cui
Să ceară de nu-i îndestui?

Lumină, lumină, mai stai
La mine măcar pînă-n Mai!

658. *Pasăre de lut*

Pasăre galbenă-n cioc
Bate uşor la fereastră.
Umbrele nopţii n-au loc
În dimineaţă albastră.

Oblon pe suflet căzut
De mult — spre cer se ridică
Şi zburătoarea de lut
Pătrunde-n tării fără frică.

Prin geam de cleştar brumăriu
Pasăre de-aur sau frunză
Sau rază pierdută, nu ştiu,
Vine la piept să se-ascunză.

659. *Buratec lunar*

Buratec pe foaia de nufăr
Pluteşte pe ceruri de iaz.
Întiile stele cînd sufăr,
Pe pajişti de ape şi-atlaz,

Drac verde al verii, buratec,
Priveşte cu ochii holbaţi
Cum suie în dom de jăratec
Lung luna prin plopi tremuraţi...

Cînd clopot din funduri de baltă
Răsună în schitul pierdut,
Buratec, lin scara te saltă
Pe ceru-n paftale bătut.

660. *Veveriţă*

Veveriţă care n-ai
Casă, curte şi alai,
Legănîndu-te îmi stai
Sus pe ramură ca-n rai.
C-o alună-n gheare mici
De nimic nu-ţi pasă, nici
De paftale şi mărgele
Scumpe-n ochii dragii mele,
Nici de rublele de-argint
Pentru cari se bat şi mint,
Linguşindu-se avan,
Toţi boierii din Divan...

Stai pe ramură de tei
Şi te uiţi de sus la ei,
Stai pe creangă de stejar
Şi de nimeni n-ai habar.

661. *Şarpele casei*

Nod din adîncuri,
Şarpe al casei,
Lapte ca spuma
Ia-mi-l din blid.

Lapte muls noaptea
Pe lună nouă,
Miere de-albine
Scoasă din stup.

Lasă poiana,
Umbra pădurii:
Casa te-aşteaptă,
Şarpe bătrîn.

Casa trosneşte
Din temelie:
Vatra te cheamă,
Şarpe bătrîn.

Noaptea de friguri
Pruncul boleşte;

Galben te strigă
Şarpe bătrîn. .

Boii pe brazdă,
Oile-n ţarcuri,
Pier de-a-n picioare,
Şarpe bătrîn.

Vrajă de babă,
Rugă de preot,
Leacuri şi ierburi,
Nu pot nimic.

Lasă pădure,
Lasă poiană,
Şarpe al casei
Vino la cuib.

662. *Frații*

De frații mei creștini m-am săturat,
De răutatea lor cea bună,
De tîrg, de casă și de sat,
De adevărul lor minciună.

De sora mea păgînă m-am scîrbit,
De sărutarea ei ce mușcă,
De patul ca mormîntul adîncit,
De dragostea-i îngustă cușcă.

Vreau să mă duc la frați adevărați,
M-așteaptă-n munți părinți de totdeauna.
Din leagăn de copil îmi stau visați
Ca soarele de dragi, frumoși ca luna.

În funduri de păduri și de coclauri
Și peste vremi, ca om să nu străbată,
Păzită de poveste și balauri
Stă seminția lor curată.

663. *Tăcere*

Cîntecul păsării sus,
Cîntecul apei jos
Și eu ca un trunchi de stejar
Prins între ele:

— Pasăre dă-mi
Trilul tău, clar
Murmurul tău,
Apă, mi-l dă!

— Aripă n-ai
Să desfășori
Aerian
Rîsul solar.

— Nu ești cristal
Pribegitor,
Neturburat
Plînsul să-mi furi.

— Aripi și val
Dacă-mi lipsesc,

Tainic îmi duc
Zeii senini.

Cîntecul păsării sus,
Cîntecul apelor jos
Şi eu ca o grea
Stană-ntre ele.

ÎMPLINIRE

1939-1940

CARTEA PRIVELIŞTILOR

664. *Poetul*

Cînd unul spumă de săpun
Suflînd în jocuri irizate
Văzduhul visului străbate
Cu pieritoarele minuni,

Un altul în granitul dur
Cu dalta îndărătnic bate
La gîndul că-n eternitate
Va sta desprins de-un lut impur.

Păstoru-şi zice-n fluier dorul
De care fuge călătorul.
Dar pe simetrice cîntare

Poetul cumpănindu-şi versul,
Mai cheamă-n suflet o cîntare
Şi naşte tainic universul.

665. *Nomadul*

Gorgane, taine unde îşi dorm regii
Un dor neogoit de pribegiri —
Sub iarba stepei vălurind umbriri,
Călare stau cu arcu-n mîini vitejii.

Adînci seminţe în bătaia vrăjii
Recheamă roiul slobod de simţiri;
Vin călăreţii vremii-n năpădiri —
Pe tot pămîntul tremură betegii.

Puhoiul plopilor cum umflă iazuri,
Pornesc şivoaie şi se sparg zăgazuri —
În mine bate valul lor săpînd.

Opreşte-te! movila n-o deschide!
Să nu trezeşti iar sufletul flămînd
De ceruri vii, sub glie şi obide.

666. *La moara rea*

La moara rea vin care la făină
Şi nu e grîu curat ci e neghină
De suflete ce au trăit haină
Viaţă neagră de păcat şi vină.

La moară stă în poartă Necuratul
Şi omului îi macină păcatul
Bob după bob, la rînd aştepte satul
Un an bătut că nu-i încurcă leatul.

Draci pirpirii în circă umflă sacii,
Coboară scări prin beciuri fără fund,
Aluatul sec să-l plămădească dracii.

Şi pe lopeţi ce-n guri de jar răspund,
Pîini rumenesc mai roşii decît racii
Răscopţi de vii, într-un cuptor rotund.

667. *Cină*

Deschide poarta. Intră. Şezi la masă —
Acoperită e cu in curat.
Ia caşul alb şi proaspăt strecurat,
Şi frînge pita cea dospită-n casă.

Livezile de pruni sub frunza deasă
Goldane rourate ţi-au păstrat.
Din via mea bea vin întunecat,
Din faguri gustă miere luminoasă.

Cînd seara dă de ramuri să se prindă
Şi luna-şi lasă razele pieziş,
Ţi-oi dărui priveliştea din tindă.

Sînt dealuri argintate ca icoane
Şi văi de ulmi sfinţiţi în luminiş,
De care ştiu, străine, că ţi-e foame.

668. *Pastorală*

Pe sunet de fluier în sus
Prin veac izvorît din vecie
Se intră în țara pustie
A mitului ce ni l-a dus.

Cu luna, cu stelele sus
În nalta lui cununie
Păstorul se leagă să fie
De-o turmă de zodii sedus.

Și jos pe o gură de rai
Trei baci în Prier reiau drumul
Povestei spre verdele plai.

Mioara mai plînge și azi —
Cînd toamna fîșii lasă fumul
Să cadă pe fagi și pe brazi.

669. *Viziune polară*

Banchizele, diamante șlefuite
Pe cari zăpada lunii ninge clar,
Își duc solemn spre zarea ce le-nghite
Fantastice corăbii de cleștar.

Pe cer de-opale gerul pironit e
Cu reci sclipiri astrale și arar
Răsfrînge cataracte împietrite,
Aprinde bolți din basmul selenar.

În peșteri de smaragd lovește marea
Vuind a moarte cu adîncu-i glas,
Sculptînd în țărm de gheață nemișcarea.

Și cînd tăcînd din nou și-a tras pologul —
Pe spuma sclipitoare a rămas,
C-un singur corn în lună, inorogul.

670. *Hokusai*

Lăptos şi roz un cer de dimineaţă,
Sub care — inundate — abia vezi
Pătratele plantaţii de orez
Cu sate mici în pilcuri de verdeaţă,

Şi-aprinde luminoasele dovezi
Şi, săgetat pieziş de un zbor de raţă,
Rupînd închipuirile de ceaţă,
Îţi suie-n minte piscul ce-l visezi.

Furnici, pe cap cu mari ciuperci de paie,
Îţi pare-n zări un şir de peregrini —
Dar tu, chemînd priveliştea-n odaie

Şi la măsura ta lărgindu-i rama,
Cu-o trăsătură de penel senin
Culegi din nori eternul Fuji-Yama.

671. *Port breton*

Căsuţele cetăţilor bretone,
Cu spate-adus şi şoapte guturale,
Înghesuite-n şiruri monotone,
Se-nchină-n umbra naltei catedrale.

Bat clopote blajine în surdină...
În zori de zi e împînzită marea.
Prin neguri zăbrelite de lumină
Simţind prelung cum se goleşte zarea.

Nevestele pescarilor ce pleacă
Nu se bocesc, nu flutură batiste —
Tăcutele, cînd sufletul le seacă.

Şi în amurg purtîndu-şi pruncul, triste,
Mai stau pe ţărmul mărilor bretone
Ca pe vitralii ştersele Madone.

672. *Natură moartă*

Lin trandafirul din pahar
Lăsînd petala lui să cadă
Sărută roza de zăpadă
Din apa cu albastru har.

La doi păstori de porțelan
De Saxa: mică și pudrată,
Marchiza-n Sèvres își arată
În alb disprețul suveran.

Și pe un scrin din vremea-n care
Trăia și Goethe și Voltaire:
În lungi bătăi crepusculare

Străvechiul ornic sună rar
Prin timpul cu brumat cleștar
Vecia ceasului ce moare.

673. *Zori de primăvară*

Cu vălu-i roz pe ceruri azurii
A-ncremenit aerian migdalul —
Sineala golfului își frînge valul
Molatec peste scoici trandafirii.

E-atît de clar văzduhul că nu știi
Ce proaspăt vis și-a limpezit cristalul:
Balcicul își descoperă tot malul
Și-n soare norii se topesc fîșii.

Pe plaja potopită de lumină
Un turc bătrîn vopsește un caic,
Pescari cîrpesc năvod cu plasă fină.

Și piersicul, ieri gol, e azi în floare!
Pe cînd — petală albă — tot mai mic
În zări catarg cu pînze stă pe mare.

674. *Hellas*

Măslini străvechi, munţi numai stînci, şi colo
Culcată: marea ca un cer mai clar
Orice atingi e rugă ori e dar,
Şi pini în vînt sînt lira lui Apollo.

Sau, de preferi, coloanele acele
Dormind la umbra crîngului sfinţit,
Bucolica talangă-n asfinţit
Şi mieii păşunînd prin asfodele.

Vrei sarcofagul alb în foc de maci
Sau stela-n drum a dansatoarei moarte
Şi vîntul viu în marmură încins?

Dar mie dă-mi, deplin să mă împaci,
În rama ei de-argint fluid, departe,
O insulă de-azur pe valul stins.

675. *Răsărit de soare*

Cu coamele de flăcări ies din mare,
Suflînd prin nări învăpăiate zori,
Tuspatru caii soarelui, prin nori
Trăgînd un car cu osii arzătoare.

Şi zeul aplecat pe-ntinsa zare,
Înflăcăratul, imboldind cu zor
Înnebuniţii roibi nechezători,
Goneşte aprig alba arătare

A lunei lunecînd înspre apus
În scaun de ninsoare şi de nacru,
De ciute negre către noapte dus.

Şi mîna de lumină de-o atinge,
Pe-al morţii ei zadarnic simulacru,
Clar aurora roze roşii ninge.

676. *Endimion*

Plîngi, nimfă, ziua stinsă în izvoare...
Pier oile luminii pe prundiş.
Păstorul gol ţi-ascunde sub frunziş,
În somn destins, un trup rodit de soare.

Dar peste linişti pururi călătoare
Chemînd talazuri noi la luminiş,
Imensul dor al lunii, drum pieziş
Întinde scînteind ca o ninsoare.

Pătrunde-n guri de peşteri gol de munte,
Aprinde ape-n tăinuite chei
Şi prin păduri adînci durează punte.

Cu ochi de rază crengile desface
Şi lacrimi prind în arzător polei
Tot visul celui adormit în pace.

677. *Faunul*

Ivit cu luna intră în livezi,
Cînd răsunînd în magica tăcere,
Din crengi pe selenarele zăpezi
În troieniri de vis cad grele mere.

Stă împietrit de taină, ca-n obezi,
Pîndit de nemuriri şi de mistere.
În pîrguirea sevei parcă vezi
Cum creşte-n el pămîntul în putere.

Un nor. Iar luna. Şi din umbră sare
Răpind la piept plăpînda înnodare
De nimfe — lebezi albe sau păreri.

Se sparg pe căi lactee rodii coapte
Şi, îmbătat de trupul lor de lapte,
Un faun soarbe luminosul cer.

678. *Centaurul*

Vuiră stînci căzînd în rostogol
Şi pietre scăpărară sub copită,
Cînd răsări cu umbra lui lungită
De-amurg, Centaurul pe vîrful gol.

Cu bust de zeu şi trup vînjos de vită,
Se înălţa trufaş şi trist: simbol
Credinţelor uitate, aspru sol
Gonind sălbatic inima-i rănită.

I se-arcuise fruntea, grea de gînd,
Ca bolta cerului purtînd tăria
Şi cu tăceri solemne munţi umplînd.

Privirea lui de stea păstra vecia —
Doar nechezat de iepe-n văi vibrînd
Cu surd ecou îi turbura stihia.

679. *Lui Atlas*

Propteşti în van cu umărul Pămîntul,
Uriaşule — nu scapi de tăvălug.
Cu chică grea de bivol ros de jug,
Puterea ta nu-i apără mormîntul.

Loc Terpsichorei! Lasă-i ei avîntul.
Uşoara ţină-n deget ca un fulg
Rotunda tavă cu întins belşug
De ţări şi mări — să nu răstoarne vîntul

Năframei ei de raze şi azur:
Platourile Asiei din care
Curg fluviile sfinte împrejur,

Pustiurile Libiei arzătoare
Şi, lin sunînd de ţărmuri valul pur,
Ciclade albe în surîs de soare.

680. *Narcis*

Îţi pleci pe linişti de iaz
Prin umbre profunde
Nostalgica sete şi azi,
Amurg de-o pătrunde.

Te chemi. Luminos ca-n pervaz
În taină răspunde
Misteriosul obraz
Ascuns pe sub unde.

Cu mîna încerci să-l atingi
Din vis cum răsare,
Dar chipul pe ape îl stingi.

Grumazul şi faţa îţi pier
Şi raze şi stele şi cer
Cu o tremurare...

681. *Basorelief*

Şi-au prăbuşit imperii înflorirea,
Cetăţi din slăvi s-au scufundat în lut,
Nisipul dus de vînt e aşternut
Pe unde-au fost Niniva şi Palmira.

Cîţi regi şi cîte neamuri în trecut
Şi-au înfruntat puterea şi oştirea:
Pustiul i-a înghiţit şi risipirea
Ca nouri de lăcuste i-a păscut.

Dar tu rămîi pe-un soclu de muzeu,
Ca o sfidare veşniciei oarbe,
În frumuseţea ta de tînăr zeu.

Pe duşmănia veacului hain
Şi peste timp, ce lacom ne tot soarbe,
A biruit profilul tău elin.

CRATEA TĂRIILOR

682. *Ctitorul*

De greu păcat să aflu mîntuire
Şi sufletul să mi-l aşez în rai,
Punîndu-i hram pe Sfîntul Niculai,
Smerit durez din viaţă mînăstire.

Ales-am o poiană cu alai
De brazi bătrîni să-i stea împrejmuire
În miez de munţi, de ea să n-aibă ştire.
Tătarii, să mi-o calce-n trap de cai.

Am tras în juru-i zid cu meterez,
I-am întărit cu drugi boltita poartă
Şi Preacuratei în cucernic crez

I-am îmbrăcat icoana cu-argint greu.
Acum aştept, încrezător în soartă,
Pe-Arhanghelul trimis de Dumnezeu.

683. *Prevestire*

M-aplec pe tine ca pe arătură
Plugarul însetat de verde grîu —
Va creşte spicul galben pîn-la brîu,
Cînd totul m-amăgeşte şi mă fură?

Ce n-am putut eu spune, prins în frîu
De zile grele, oare altă gură,
Destăinuind un suflet de răsură,
Va limpezi-o-n glas curat de rîu?

Mi-eşti, fiule, un clopot sfînt în care
Aştept să sune ceasul meu deplin
Cînd voi porni spre umbră şi uitare —

Cum stă legat de cer un peregrin,
M-aşez şi eu cu sufletul în zare,
Chemîndu-ţi limba grea ca un destin.

684. *Frate iconar*

Cu mintea-n zare ziua stă năuc,
Slab, cu ochi stinşi şi turburi cum e iazul.
Nu-i ştie nimeni păsul vechi, necazul,
Ce trupu-n post şi veghe îi usuc.

Dar cînd amurgul sare clar zăplazul
Şi albe aripi prin livezi se duc —
Monahului încremenit sub nuc,
Arhanghel tînăr i-a deschis obrazul.

A prins albastru nou din ceruri pure
Şi aur viu din lanul greu de spic
Şi verde crud din muguri de pădure.

Şi toată noaptea zornic, în chilie,
Pe lemnul ceruit după tipic
Fecioara Preacurată o învie.

685. *Pustnic*

De-atît amar de vremi se sihăstrise
Că talpa îi prinsese rădăcină.
În iască putrezită barba i se
Schimbase, lacrămile în răşină —

Atît de-adînc în munţi că nu suise
Acolo gînd de om să-i ducă vină
Că rugile le-a dat pe brazi şi tise,
Că schitul l-a pierdut pentru-o tulpină.

I-aduc în gheare veveriţe hrană,
L-adapă norii; codrul îi e strană
De-odihnă, cerul larg: iconostasul.

Ceaslov de n-are, de-i lipseşte clopot:
Îl cheamă la vecernii ape-n ropot,
Cu stele — buchii — tălmăceşte ceasul.

686. *Toamnă*

Tîrziul luminiş de foi gălbuie
Îmbracă ulmii în odăjdii vechi.
Tăcerile din codru ies perechi,
Treziţi prin silişti paşii mei ce suie

În anotimp... Şi nalta mînăstire
Cu tîmplă aurită de lumini,
Adună la icoane fagi senini
Sub ceruri ruginii de patrafire.

În strana mea de umbră m-am oprit
Şi linişti cu evlavii mă-mpresoară,
Singurătăţi din veacul împietrit —

Şi am zărit, sfioasă şi uşoară
Venind în sihlă la izvor ferit
Să se cuminece, o căprioară.

687. *Heruvim*

Cînd seara ţese umbră prin odaie,
Din jilţ de vremi privind oglinda, stai —
Un singur fulger o cuprinde mai
Înfricoşat ca ochii de văpaie.

Şi cum adînc pîndeşti, se întretaie
Pe ger de ape aripe de rai...
Să fie El, solia ce-aşteptai?
Aşa lumină-n inimă ce grea e!

De slăvi orbit te frîngi făr-de putere,
Biet îndrăzneţ, la rîndu-ţi fulgerat
De flacăra cumplită ce te cere.

Oglinzi se-nchid şi suflete, pustii —
Din noaptea lor brumată a zburat
Foc alb prin înstelatele domnii.

688. *Înger rămas*

Dăduse iarna-n primăvară iar
Şi sub un piersic scuturat de floare
Lăsase nea de scoici ca în Brumar
Şi mic un înger îngheţat la soare.

Părea o rîndunică de cleştar
Uitată jos de toamna migratoare —
Cu aripile-n cruce, tainic dar
Căzut din cer şi care-n suflet doare.

Avea doi ochi ca boabe de mărgean,
Pe cap purta un cerc de albă lună
Ca o icoană dintr-un schit muntean.

Fetiţa cea mai mică l-a văzut;
Plîngînd fugi în casă să le spună —
Şi toţi au rîs şi nimeni n-a crezut.

689. *Roză*

Desăvîrşire-ascunsă-n mii de gînduri,
Şi-ntr-o petală fiecare gînd;
Înşiruire de chilii păstrînd
Tot duhul lor chiar de le smulgi din rînduri;

Schit tăinuit ai cărui fluturi sînt
Anahoreţii duşi de vis şi vînturi;
Psaltire de culori, ceaslov de cînturi —
Dai mînei cui te-a rupt tot mirul sfînt.

Văd fruntea-ţi grea de rouă cum se pleacă
Pe un boboc deplin, ce-l strîngi în cracă —
Marie-a florilor, n-ai alt destin!

Cînd sora ta din ceruri mă învaţă
Prin jertfă vie ca să scap de chin,
Dă-mi sihăstria ta să uit de viaţă.

690. *Spectrul rozei*

Roza pe masă sta
Ruptă tulpinii —
Albă ca mîna ta
Piere grădinii.

Moartea o prinde ca
Zborul albinii.
Vîntul floarea îi ia —
Umbrele, spinii.

Fețele ei de acum
Numai cenușe,
Albă părere de fum —

Tremur prin tremur de zori,
Fără cătușe
Aripi, arhanghel de flori.

691. *Vînătoare*

Ogarii Tăi, o Doamne,-mi dau de urmă,
I-aud chefnind ne-nduplecat prin zări.
Zadarnic fug în mine și-n uitări
Adînc m-ascund de apriga lor turmă.

Bătaia lor cumplită nu se curmă.
Îngenunchează — ciută-n tremurări —
Tu, inimă,-ncolțită de-ntrebări
La ape vii cînd colții buni de scurmă.

Pe apele curate îți apleacă
Și setea pătimașe și fiorul
Iubirii care-n veci de veci nu seacă.

Ogarii Tăi, o Doamne, mi-au rupt lutul —
Acuma poți, Părinte, să-mi fii scutul
Și, pradă, îmi prind singur Vînătorul.

692. *Joc de flăcări*

Copilul adormind priveşte focul.
Sar veveriţe roşii pe podele,
Alungă aur granguri prin perdele
Şi lupii umbrei suri îşi mută locul.

Şi el, legîndu-şi dorul de norocul
Luminii jucăuşe şi rebele,
Îşi vinde viaţa pe-nsoriri: rubiele
Şi galbeni fără preţ de-ai pierdut jocul.

Se lasă seara pe grădini de gheaţă.
Nu-l încălzeşte scrumul vetrei sale
Pe cel cu noaptea timpului pe faţă —

Dar cum pe geam ning iarăşi zodii vii,
Ard aripi şi îl fură siderale
Închipuiri de jar prin veşnicii.

693. *Priveghi*

La căpătîi i-au pus o lumînare.
O viaţă împietreşte, şi o ceară
Cînd umbra cade paşnică în seară,
Învie steaua ei pîlpîietoare.

Din mugur flacăra s-a făcut floare;
Obrazul e de zgură. De afară
Prin geam deschis albine glonţ zburară
Şi rîset de copil jucînd la soare.

Gîndesc la tine, ceară de altar,
La florile de unde te-au ales
Albine-n stupi de lut şi de şovar,

Să te prefaci lumină de eres —
Şi mă gîndesc la moartea ce-ai cules,
Tu, omule, cu masca ta de var.

694. *Calendar*

O foaie cade, zboară-o zi
Pe albe aripi de hîrtie —
Nu încerca s-o mai reții
Viața ta ce se subție.

Copil rîdeai cînd fîlfîi
Întîiul vînt ce-n gol adie,
Acum începi a te sfii
De-a calendarului stafie.

Pe apa timpului nu poți
Urca-napoi cu nici o luntre.
Și inima — un ceas cu roți —

Cum dă vecia s-o înfrunte,
Lăsîndu-ți tîmplele cărunte,
Ne culcă în sicriu pe toți.

695. *Cimitir*

Revin în cimitir cum intri-n casă
Alți oaspeți dragi să-i însoțești mereu —
Sunînd a plumb iubirea mea îi lasă
Pe scări de mausolee tot mai greu.

Cad peste cruci seri putrede de ploaie,
Rugină prin coroanele de fier,
Sub neguri reci castanii se îndoaie —
Scheletul lor trosnește mai stingher.

În cimitir revino, primăvară!
Dau muguri, cîntă păsări și plăpînd
Din gropi ies flori pe cei ce le uitară.

Dar eu nu uit de vechea mea oștire,
Cernit sub prapuri, gîrbov, merg la rînd,
Cînd sună veșnica lor pomenire.

696. *Chiparoşii*

În plin azur cresc negri chiparoşii
Sus pe colină-n albul cimitir;
Cu rădăcina-n moarte stau setoşii,
Sorbind lumină fără de umbriri.

Sub piatra ce ne-acoperă strămoşii
Încheagă glia vaste înrudiri;
Tot sîngeră-n tulpini răşine roşii
Şi rîvne vechi înalţă nemuriri.

Nu-i văd tremurătorii plopi, nici ulmii
Păstorilor, nici sălciile ce plîng,
Şi unde e stejarul, strajă culmii?

Cireşii au rămas să ne-nţeleagă,
Ei ce-n azur fuiorul sfînt şi-l frîng
Şi, drepţi şi duri, de morţi adînc se leagă.

697. *Timpul*

În sticlă nu-i, în ceasul cu nisip
Ce curge lin şi sec aceeaşi oră.
Nu-i în apus şi nici în auroră
Şi urma-i pe pămînt nu are chip.

Dar îl aud tîrziu, la foc de sobă,
Cum pasu-i apăsat îşi face drum
Venind din ţara umbrelor şi cum
În inimă îmi bate ca-ntr-o tobă.

Recheamă tot ce-a fost şi o să fie;
Toţi anii mei cu clipa lor învie
Din totdeauna, fără ieri şi azi.

Simt mîna-i cum m-atinge ca o moarte —
Şi în oglindă stă un alt obraz
Îngălbenind ca fila dintr-o carte.

698. *Eternităţi, vremelnicii*

Eternităţi, vremelnicii —
Le ţine moartea în balanţă.
Zadarnic te trudeşti să ştii
De eşti de bronz sau de faianţă.

Suflaţi cu fulgi de păpădii,
Părtaşi cu munţii în constanţă,
Din fruntea noastră la tării
Sau la schelet nu-i vreo distanţă.

Tot ce sculptăm, tot ce clădim,
Le-nghit veciile ce curg
Pe-al veacurilor ţintirim.

Şi pe un cer proteic norii,
Topindu-şi zborul în amurg,
Rămîn — doar ei — nemuritorii.

699. *Stele*

Lumini pe limpezimi de veşnicie
Stînd pironite-n loc ori călătoare,
Închipuiţi deplina geometrie
Sau zar scăpat din mîini nemuritoare?

De mii de veacuri pentru cine oare
Deschideţi cale vremii ce-o să vie?
Cristal plăpînd pe ceruri de ninsoare,
Fiinţe de foc alb şi armonie.

Perfecte ca un cerc închis şi totuşi
Nostalgice ca florile de lotuşi
Pe-oglinzi în tremur, aţi rămas fecioare —

Legînd de valuri văluri argintate,
Pe mări urcaţi şi, reci scinteietoare,
V-aprindeţi taina în singurătate.

CARTEA MĂRTURIILOR

700. *Împlinire*

Ne-nvinsul vers în care inspirarea
Îmi bate ca un pește în năvod,
Mi-o ține poezia de uitarea
Obștească, dăinuind-o în norod.

În vînt se duc mîndrii de voievod
Și orice slavă-n veac o spală marea —
Cînd, încheindu-mi tainic cugetarea,
Mă copleșește-n suflet greul rod.

În anii mei moșiile fecunde
Ridică holdele de grîu etern,
Sub mana lor pămîntul se ascunde.

Și singur din pridvorul casei mele,
Privind la cerul toamnei, îmi aștern
Pe alt tărîm recoltele de stele.

701. *Sonetul*

Încerc și eu corabia cu minuni
Înfrigurat, încrezător să-mi fie
Catarg înalt, severă armonie
Și punte arcuită pe genuni.

Cu prora ei ce clasic se subție:
Săgeată șlefuită de furtuni,
Cu suflet singuratic din străbuni,
Semeț înfrunt talaz și veșnicie.

La cîrmă simt sub mînă trainic vasul
Cum se cutremură înaripat
Și cum deodată-și domolește pasul —

Clarvăzător și buimăcit de basme,
De stricta mea busolă îmbătat
Pe-un ocean de vis și de fantasme.

702. *Cristal*

Din neagra culme — mumă care poartă
În pîntecul de taină prunc ursit —
Milenii împietrite ţi-au urzit
Curatul chip descătuşat de soartă.

Tulpini de orgă — jocul împlinit
Doar pentru ochi pe a tăcerii poartă —
Prind soarele în urme fără toartă,
Scot stele strălucind la infinit.

Minunea ta e dură şi fragilă,
Cleştar, de care mi-am legat şi eu
Un suflet clar, un trup opac de-argilă;

Prin tine îmi învăţ arhitectura
Divină şi, desăvîrşind natura,
Răsfrîng senin vecia în vers greu.

703. *Har*

Ce-ţi veni de sus, nu-l lăsa să cadă,
Ţine-ţi-l adînc în pămîntul bun.
Ţi-a blagoslovit grîul un străbun,
Crezul îngropat tainic sub zăpadă.

Lasă-te ca-n somn zodiilor pradă,
Va veni Prier înverzind păşuni,
Sufletul va fi zboruri de lăstuni,
Vei uita umbririi, nori cumpliţi şi sfadă.

Ce-i născut întreg, moartea nu-l sfărîmă,
Veşnicia-i stă sîmbure în dar
Şi din nalte vrăji duce o fărîmă.

Lasă-l aruncat pămîntescul zar —
Cerul, el ne dă stele bune, rele,
Cîntecul deplin, gîndurile grele.

704. *Potir amar*

Potir amar... viaţă, băutură
Cu tot mai mult venin cînd anii scad:
Iubirea otrăvită prinde ură,
Paradisiacul vin se face iad.

Cînd josnici fraţi de la altar decad,
Credinţa sfîntă de le-a fost sperjură:
Zadarnic cerci, împotmolit în vad,
Tu singur să te speli de neagra zgură.

De ce nu poţi ca ei nepăsător
Trădîndu-ţi sufletul să urci pe scara
Cleioasă a îngenuncherilor?

Ci tot ţii piept puhoiului nătîng —
Stăpîn pe tine, surghiunit în ţara
Înaripărilor ce nu se frîng.

705. *Chemare*

M-apasă seara, sufletul mi-e gheaţă
Şi ce pustiu căminul stins sub nea.
Dă-mi jarul ochilor tăi mari, să stea
În flăcări dorul dătător de viaţă.

Întind, flămînd, mîini reci spre clara faţă,
O cheamă din adînc nevoia mea.
Eşti raza caldă după iarna grea,
Lumina primăverii ce mă-nvaţă

Întinerirea lumii şi îndemnul
De zbor al ciocîrliei spre tării.
Aprinde focul cerului cu semnul

Privirii tale. Dă-mi învolburarea
Iubirii, ca în patime pustii
Prin rai şi iad să-mi aflu împăcarea.

706. *Pegas*

Pe cînd în geambaşlîc de iarmaroc
Toţi poetaştrii noştri vînd mîrţoage
Şi umflă inspiraţii slăbănoage,
Schimbîndu-şi lira-n lire cu soroc —

Neaşteptînd ca nimeni să mă roage
Să mă amestec în murdarul troc
De-njurături şi laude, nu joc
În tumbe, dînd în tobe şi în doage.

Clădindu-mi din cuvînt de fildeş turnul,
Nu-mi pasă dacă singur am tăcut,
Păstrînd senina mască şi coturnul.

Căci zi de zi tot mai cumplit mă paşte,
Cu gîtul încordat ca şi un scut,
Înaripatul cal, ce mă cunoaşte.

707. *Părere*

De-ai suferi cumplit, n-ai ţipa tare;
Adîncul tău cu umbre nu-l sporeşti;
Decît luceafărul pe bolţi cereşti,
Un foc de tîrlă, noaptea, e mai mare.

Preferi — o ştiu — deplina-ntunecare;
E greu în miez de zi să ne orbeşti;
Prin umbră doar eşti mit, de te-nveleşti
În ea întreg: viers, patimi, cugetare.

Eu, unul, voi rămîne azi ca ieri
Dăltuitor de vorbe vii în soare,
Limpezitor de rodnice tăceri —

Sau în umbriri albastre de nopţi clare,
Cu sufletul pe apele din cer,
Adunător de rîuri de cleştare.

708. *Farmec*

Cu ape verzi-albastre, fără teamă,
Foşnind prin ierburi, izvorînd pe prund,
Ies şerpii — cînd din fluierul rotund
Întărîtarea lor umbrit o cheamă.

Urmînd în modulare strania gamă,
Înmlădieri viclene îi răspund —
Şi el, pierdut în iaduri fără fund,
Se-mbracă-n piei de vis ca-ntr-o năframă.

Stau, spice-n snop, înlănţuiţi de cîntec,
Şerpii săgetînd venin şuierător —
Şi iar învinşi alunecă pe pîntec.

Pe cînd stăpîn pe limba lor grozavă,
Cu meşteşug înalt, un vrăjitor
Alege viers de miere din otravă.

709. *Trepte*

Cu legănări de pîntec ca o lună
Alunecînd sub gingaş văl de nor,
Îşi mişcă rar, din umăr la picior,
Perfectul arc ce ritmic se înstrună

Şi se destinde iar, turburător,
Cînd surd tambura monoton răsună...
În juru-i gloata hanului s-adună
Cu pofte şi sudălmi de călător.

Dar cîntăreţul orb cu turban verde,
Cum suflă lung în flaut ascuţit,
Grozavul alb al ochilor nu-l pierde

Pe faţa ei, ci-l lasă,-ntors, să-l fure
Prin suflet scări de sunet, adîncit
În jocuri de imagini tot mai pure.

710. *Saadi*

Cădea-n Şiraz o seară de safir,
Urcau cipreşi, havuzuri, minarete...
Columbe albe se lăsau încete.
Saadi ţinea în mîini un trandafir.

Plutea rotind, poemul: un erete —
Petală de petală, fir cu fir,
Al rozei har şi al luminii mir
Înaripau un vers pe îndelete.

Sus, pe Şiraz, ardea un cer de aur...
Dar la hotar, pe stepe da pîrjol:
Tătari veneau cu mugete de taur.

Pe cînd într-o grădină, tainic sol,
Păzind pe lume singurul tezaur,
Saadi privea o floare şi un stol.

711. *Grădinarul*

Le ştie. Cîntărind uscate cepe
Din ochi numai, a şi văzut în zori:
Albastre, roşii albe, mii de flori
Pe strat, cînd anotimpul lor începe.

Cu mintea el îmbracă ţarini, stepe —
A florilor oştire n-o măsori:
Zambilele, turbane de ninsori,
Lalelele, paşale trase-n ţepe.

Cunoaşte cu migăli de fîntînar
Cît dor de apă duce fiecare,
Şi cerului o cere ca un dar.

Cu el pornesc purtînd o stropitoare,
Cădelniţînd belşug, cu pasul rar
Visînd la truda florii din răzoare.

712. *Basm*

Cînd suie caldă primăvara,
La piersicul cu frunze mici
Slujind din zori şi pînă seara,
De-omizi îl apăr, de furnici.

Îl scap de grindină, de para
Vipiei, de-al furtunii bici.
Cu grijă îmi păzesc comoara,
Ca, zmeule, să nu mi-o strici.

Cu-obrazul ei plăpînd de fată
Stă piersica îmbujorată
De dorul soarelui păgîn.

Dar zînele zvîrliră zarul —
Şi mîna mea culege darul
Rotund al micului ei sîn.

713. *Navigatorul*

În geam îşi desfăşoară pînza clar
Pe ape înnoptate bricul lunii,
Lăsînd să-i joace stelele prin funii —
Pe punte sufletul veghează iar.

Deschide stranii hărţi cu vechi chenar,
Pe care zugrăviră şters străbunii:
Sirenele, Tritonii şi Neptunii
Pe continentul încă legendar.

Să-şi suie alţii turma-n transatlantic,
Debarce liniştit sub zgîrie-nor
Pe ţărmuri fără zei şi vis baccantic.

Prin globuri străvezii ca porţelanuri,
La Antipod te văd, nou Christofor
Columb, ivindu-te din oceanuri.

714. *Don Quichote*

Fantastic deşirîndu-şi lung umbra din perete,
Se înălţa din perne şi boală Don Quichote.
Ardeau ca jarul ochii bătrînului netot,
Dur se-arcuia profilul său aprig de erete.

În cuşca îmbîcsită în care, cot la cot
Cu Sancho, cu mojicii, sfîrşea pe îndelete,
El — ce slăvita luptă cu morile o dete —
Spre-amurgul din fereastră se întinsese tot.

Căci dorul său din urmă îi arăta prin zare,
Strălucitor de tînăr în zale sunătoare
Alt Don Qhichote, mai mîndru, de-acelaşi vis atras,

Ce părăsind pămîntul şi răii toţi şi bunii,
Schimbîndu-şi Rosinanta pe-naripat Pegas,
Cu lancea poeziei lovea în scutul lunii.

715. *Legende*

Aud prin veacuri zborul lor înalt
Şi de pe ţărmul rotunjit al mării
Mă fură-n depărtarea fremătării
Adînci vîrtejuri, suitor asalt.

Şi-a stins cenuşa-n vis văpaia zării.
Acum le văd pe ceruri de cobalt
Tremurător, alunecînd pe alt
Tărîm al lumii şi al descîntării.

Dar arcul meu a săgetat vecia:
Îmi cad rostogolite la picioare,
Cu stropi de stele împroşcînd tăria.

Şi aplecat pe fabulosul chip
Al marilor legende migratoare,
Culeg cu spaimă spumă pe nisip.

716. *Regăsire*

Ating cu anii toamna şi, precum
Pădurea mea din suflet îşi aşterne
Frunziş brumat pe veştedele perne,
Tot ce mi-a fost străin s-a stins în drum.

Pieri coloarea verii: foc şi fum —
Răsar arhitecturile eterne.
Din rămurişul alungat de ierne
Rămîn coloane trainice de-acum.

M-am despoiat de lume şi de mine,
Ca să-mi găsesc prin jertfă bogăţia
În marmura cu-nfiorări senine.

Deasupra turmei ce grăbeşte-n moarte
Primind cununi de-o zi, eu am tăria
Să-mi hotărăsc nemuritoarea parte.

716. *Patinor*

Prin suflet îngheţat în nemurire
Ca lacul sub sclipirile de ger,
Un patinor, despoleind tăceri,
Înscrie-n zodii semnul său subţire.

În sticla siderală taie spire
Şi linii albe ninse de mister,
Şi sub călcîi înaripat îi pier
Năluci — duşmane vremuri în neştire.

Nu-l văd din ţara lor încununaţii
Acestui timp haotic şi barbar,
Cum suie-n simetrii de constelaţii —

Cum creşte jar lucid pe alba cale,
Dezvăluind tăinuitor de clar
Deschisul cerc al patinării sale.

Floarea din fereastră... Pe geamul înserării văd o floare... (p. 123)
Acuarelă de Maria Pillat-Brateș.

CUMPĂNĂ DREAPTĂ

1941-1944

717. *Unui cititor peste veacuri*

Din filele vremii uitate-n ierbar,
Din vorbe străine şi sure,
Vei şti să rechemi lumini de cleştar,
Vuiri şi umbriri de pădure.

Din graiul pierdut peste veacuri pustii,
Primindu-le-n suflet parfumul,
Pe drepte cîntare le vei cumpăni
Cînd eu voi fi una cu fumul.

Şi poate atuncea din nou voi trăi
În tremur de versuri nălucă...
Şi glasu-ţi s-o frînge, fără să ştii
Ce sete cumplit îl usucă.

718. *Din fluier ciobănesc*

Cîntece de dor

I

Foaie verde micşunea,
Fă-mă, Doamne, iarnă grea
Apele să le încheg,
Oltul să-l podesc întreg,
Badea roibul să-şi gonească,
Gheaţa piatră să pocnească,
Oltul tot şi inima
De-o loveşte dragostea.

II

Foaie verde măr rotat,
Dorul a picat în sat
Pe aripi de rîndunele,
Jos la casa dragei mele.
Draga dacă l-a văzut,
Dorul nu l-a cunoscut,
Că era golaş la pene —
Şi-l goni peste poiene.
Mîndro, mîndro, ce făcuşi
Unde-i dorul meu acuşi?

III

Păpădie, păpădie,
Fulgul tău cine să-l ţie!
Dorul mi l-a vînturat,
Mîndra mea cînd te-a suflat.

IV

Foaie verde de răchită,
Bate murgul din copită
Că pe aripi de cocor
Mi-a trimes răvaş de dor
Primăvara şi un sturz,
Să nu stau aşa ursuz,
Primăvara şi un cuc
Iar la mîndra să mă duc.

V

Floarea, floare-a-soarelui,
Ce duci dorul mirelui
Cînd apune soarele
Şi se şterg ogoarele?
Fruntea nu ţi-o apleca,
Fruntea grea şi inima,
Că, în zori, cînd stelele
Îşi închid ploapele,
Soarele iar s-o ivi,
Şi pe placul inimii
Înaintea altuia
Raza lui te-o lumina.

VI

Foaie verde şi-o lalea,
Dorul meu e iarnă grea,
Dorul tău, o rîndunea.

De ţi-aduce dorul iară
Cer senin de primăvară
Doru-mi, bietul, moare-n ţară.

De învie dorul meu
Din fulgi reci şi viscol greu,
Dorul tău prin zări mereu...

VII

Brînduşă, brînduşă,
Floare jucăuşă,
Toamna pe poiene
Toarce-n pas alene
Şi tu stai şi stai
S-o alini pe plai
Şi nu te gîndeşti
Şi nu socoteşti
Că frunziş de ceară
Nu e o comoară,
Că frunziş de pică
Nu e rîndunică
Şi că mîine vine
Iarna peste tine,
Vine iarna rea,
Albă mi te ia.

VIII

Stele, stele şi tot stele
Pasc albastrele vîlcele
Şi le mînă luna lină
Cu fuiorul de lumină.

IX

Ţipă cucuvea pe şură
Moartea intră-n bătătură.
Ţipă cucuvea pe casă,
Moartea bate la fereastră.
Cucuvea, nu mai ţipa
Că adoarme mîndra mea.
Cucuvea, te du departe
Că-i sînt genele brumate
Cu rouă din alte zori
Ce pălesc la cîntători.

X

9 ţări şi 9 mări,
9 zări fără cărări,
9 lanuri de grîu nou
Şi un lan de păpuşoi,
Am umblat, am răsfirat,
Urma ei de am aflat.
Am aflat-o la un rîu
Limpede ca un pirîu,
La un lan curat de grîu
Ce crescuse pîn-la brîu,
La un drum uitat de care,

Plin de iarbă şi răcoare,
La o margine de luncă
După umbra cea mai lungă.
Am aflat-o şi-nflorea
Luminoasă ca o stea.
Am lăsat-o, să mai dea
Flori ferite dragostea.

XI

Peste deal la ţintirim,
De o vară ne iubim.
Numai morţii şi-o viorea
Ne ascultă dragostea.
Mîndro, nu mă săruta,
Că de somn s-or sătura.
Mîndro, ne-ndrăgim în şoapte
Că de dor nu mai au parte.

XII

De gîndesc la ochii tăi,
Dau să ardă-n vîlvătăi
Nouă sate, nouă şuri
Şi pe munţi nouă păduri.
De gîndeşti şi tu la mine
Nici nu prind să ardă bine
Trei surcele cît trei fire
Cu fum nalt şi foc subţire.

719. *Stîna părăsită*

„Foaie verde foi de nuc,
Se duc oile, se duc
Şi se duc şi nu mai vin
Pîn-la Sfîntul Constantin..."

Şi s-au dus cu turmele
De le-au pierit urmele
Şi s-au dus cu verile
De-au golit poienile
Şi pe drumul oilor
Ne-au lăsat nevoilor,
Şi ne-au dus şi soarele
De-au tăcut izvoarele,
De-au pălit păşunile,
Cerul şi pădurile.

Stînă părăsită,
Inimă cernită,
Strungă fără oi,
Suflet cu nevoi...
N-or mai zice-n tulnic
Fetele cu vîlnic,
Şi nici din tilinci
Flăcăii-n opinici;

N-or chema oierii
Dorul primăverii
Din fluier de fag
Cu răsunet drag,
Din fluier de soc,
Să tot stai pe loc...
Ţi-or sufla vîntoase
Din caval de oase,
Vifore păgîne
Singure ţi-or spune
De zăpezi şi brume...
Şi vor păstori
Alte turme, mii,
Cu lînă de nea
Ce la tuns or sta,
Gerul să le tundă
Iarna-şi facă ţundră,
Ţundră pentru ea,
Albă ca gheaţa.
Şi vor păstori
Alte turme mii
Pe nalte stihii,
Ce la muls or sta
Cu copită grea,
Cu ugere grele,
În ocol de stele,
Crivăţ să le mulgă
Iernii să-i ajungă
Caşul cît nămeţii
Pîn-la moartea gheţii.

720. *Legănat cu tine. . .*

Albă dimineață —
Apele îngheață.
Chiciure pe ramuri
Prin lumină-n lamuri
Și pe rămurele
Dau polei de stele.
Legi de talpă bine
Arcuri de patine
Și în zbor de lebezi
Pieri pe pîrtii repezi —
Tai și eu olmazul
Gerului pe iazul
Apei cristaline.
Legănat cu tine
Pe stihii străine,
Cu aripi alunec —
Sunet lung de tulnic
Surpă în cleștare
Bolți cu-o tremurare:
Crengi neprihănite,
Sălcii pudruite,
Reci mărgăritare.
Glasul tău adună
Clopoței de lună.
De argint sînt teii,
Sună clopoțeii.

Limpezile liniști
Zboară din ariniști.
Prea e clar văzduhul:
În argint văd duhul
Rîsetelor tale
Strălucind pe vale.
A căzut cernută
Nea neîncepută
Dintr-un corn de lună,
Ce prin zări pășună
Stelele din strungă,
Și ieșind din luncă,
Pe omăt oprită,
Căprioară mică
— Sora ta sfiită —
Capul și-l ridică.

721. *Horoscop*

Stă scris de veci că-n ceruri fiecare
Din muritori să-și aibă cîte-o stea
Ce-i hotărăște fericiri sau grea
Năpastă, cu aceeași nepăsare.

Mi-a fost ursit și mie ca să-mi stea
Destinul sub lumina ce răsare
Ce din a genii lungă tremurare
Privirea ta aprinsă m-ajungea.

Și de abia m-atingi cu alba mînă,
Legat mă simt de ne-ndurate legi —
Cu nici o rugă nu mi le dezlegi.

Străină socoteală mi-e stăpînă.
Zadarnic mă tot cerți, cînd nu-nțelegi
Astronomia tainei ce mă mînă.

722. *Transhumanță*

Suie cu iarba pe plaiuri străvechi
Turmele. Plouă lumină pe ele.
Ape de munte le cîntă-n urechi,
Sună amurgul fluier de stele.

De ziua de azi, de jalea de azi,
De zbuciumul lumii, lor ce le pasă!
Suie în pacea poienii sub brazi —
Stau cu potopul ce crîncen m-apasă.

Păsul meu, păsul vremii de lut.
Pasul lor, pasul zodiilor clare.
Ceasul meu, ceas în nisip desfăcut,
Veacul lor, veac cu vecii în izvoare.

Turme coboară din plaiuri străvechi.
Galbenii toamnei plouă pe ele.
Foșnet de frunză le-adoarme-n urechi,
Sună sub fluier brumă de stele.

723. *Cîntecul verii*

Şi-a strîns în muşchiul crud, în cuib de foi,
Sfiosul zbor cu aripi noi —
În ciripit de zori tremurători
S-a risipit de-atîtea ori.

Din holde coapte soarele de jar
Pecete pune pe hotar —
Sui şi el, zbucni pînă-n tării,
Cu viers curat de ciocîrlii.

Acum în seară carele cu rod
Spre şură sună peste pod —
Şi cîntecul din slavă tot mai greu,
Mai rar se lasă-n pieptul meu.

724. *Ceas tainic*

Ceas tainic, bătăile tale egale
Ca vîsle lovite pe mări,
Mă duc din uitări în uitări
Spre mine, agale.

Copilul revine în casele sale,
Şi vremea cu vechi îmbătări
Îmi cheamă trecutul în ţări
De-acuma natale.

Ceas tainic, mi-aşez sub umbrarele tale
Şi zile trăite, şi zări —
Redă-mi din schimbări în schimbări
Un suflet de zale.

725. *Toamnă*

Sclipea pe zid șopîrla de smarald,
Se aplecau deasupra tămîioșii,
Aramă tremura în aer cald
Pe nucii galbeni și pe vițe roșii.
Ca într-un port sub viile-n terase,
Cu soare-n pînze anul ne uitase.

Reînflorea pe dealuri liliacul
Și piersica prin foi se rumenea
Și vara iar își deschisese sacul
Balșugului, și rodul nu pălea
Și-n suflet zilele de jar ca-n sită
Suflau o fericire aurită.

Mai stăruiau pe ceruri rîndunele,
Mai guruiau hulubii prin păduri,
Privighetori spărgeau cleștar de stele —
Dar cu zăbranic de tăceri în jur,
Cu melodii sunînd a altădată
Și vorba ta și-a mea sta descîntată.

Ce-a dat de-a dezlegat ce se legase?
Cum s-a făcut că vremea ne-a venit?
Că păsări, pomi ca pînze de mătase
Umflate-n vîntul iernii au pornit,
Că a brumat și nu cum ninge luna —
Că toamna ni s-a dus pe totdeauna.

726. *Regăsire*

Din noi doi cine oare
Te vede-adevărat?
Oglinda ce te are
Sau eu ce te-am păstrat?

E fața împietrită
De-al anilor pustiu?
E fata înflorită
Din timpul pururi viu?

Îmi spui de griji, de trude,
Cu glas înăbușit —
Urechea mea ți-aude
Zglobiul rîs țîșnit.

Ce stins te uiți cu ochii
De vreme fumurii!
Ce foc îți arde-n ochii
Ce nu mi s-or umbri!

Oglindă, suflet, care
Mă minte-adevărat?
E chipul ce te are
Sau cel ce te-a păstrat?

727. *Oglindiri*

Amiaza vremii doarme în odaie
Și ceasul a tăcut.
Cu umbra lui fereastra iar o taie
Un ram, de ani nemaivăzut.

M-am deșteptat sau somnul tot mă ține?
Odaia n-o mai știu.
Din apele oglinzii îmi revine,
Uitat, acest iatac pustiu.

Invers și clar trecutul în oglindă
Sfidează omul de-azi —
Și în cleștar vrînd viața lui s-o prindă
Răspunde mut cu alt obraz.

Tu ce-n oglindă ai rămas aeve
Cînd dibuiesc prin vis,
Nu mă privi sub ramul fără seve,
În limpezi nemuriri închis.

Nu mă privi nostalgic — fără veste
M-oi șterge ca-n oglinzi
De ape, norul dacă trece peste
Străinul chip ce nu-l cuprinzi.

728. *Narcis*

Ascuns după oglinda apei clare,
Ți-apleci din vis misterios obraz
Străin și geamăn mie din născare,
Trăgîndu-mă cu ziua mea de azi.

Spre alt tărîm — O, taină, tremurare
De lebezi, roză coapsă sau grumaz!
Lumină unduind o legănare
De brațe înflorite în olmaz...

Ce translucide liniști te opriră?
În cale-mi cin-te scoase? În ce somn
Ce zvon te întrupă din vînt pe liră
Să-mi fii, în gol de suflet, rob și Domn!

Și aripile toamnei, frunza, dorul,
Privirea ta le soarbe sau izvorul?

729. *Înserare*

E ceasul umbrei lungi și-al vremii scurte
Cînd soarele și sufletul îi simți
Că se grăbesc s-ajungă vechea curte
În zări cu plopi și case din părinți.

E anotimpul rodului sub seceri
Cînd grînele foșnesc ca sub sărut,
Cînd chemi în tine vaduri noi de treceri
Spre alt obraz acum necunoscut.

E anul turburat de zile-amare
În care pîcla ți-o vei limpezi —
E ceasul scurt al umbrei lungi din care
Lumina cea din urmă te-o trezi.

730. *Solie*

Pe ceardacul meu foşni sfios
Lung o aripă în tremur —
Rîndunea din stol picată jos
Ori un înger cu îndemnuri?

Bate-n lemnul porţilor uşor
Sau în inima din mine?
Stau cu mîna pe zăvor —
Azi din ceruri cine-mi vine?

E doar zborul unei frunze seci..
A suit cu seara-n tindă
Şi-n tăceri de umbre tot mai reci
Se afundă în oglindă,

Turburîndu-mi sufletul pe veci.

731. *Zeu marin*

La lumina lunii vreau la noapte
Să-ţi arunci năvodul de pe ţărmul
Insulei, de unde marea poartă
Argint viu pe tava peste care
Licăresc în jocuri de sidefuri
Solzii apelor ca o mătase
Unduindu-şi moale foşnitura.
Şi de tragi de plasa grea, s-aducă
Pe nisipul ud de spuma lunii,
Străveziu de vis un straniu peşte,
Zeu marin născut din îndrăgirea
Valului cu raza într-o scoică
Ce-şi deschide miezul roz pe prundul
De mărgean al peşterilor mării.
Cu ochi turburi încă de vedenii
Şi smuls lor, la tine să se uite
Ca prin ceaţa altor lumi — cu ochii
Încleiţi de sarea nemuririi,
Tu să-l ierţi de moarte, dîndu-i drumul...
Şi de-atunci în fiecare noapte,
De e lună, să cobori pe plajă
Şi scoţînd din sîn nostalgic fluier
Să-l rechemi la ţărm — şi El să vină
Desfăcîndu-se de ape, să răsară

Chipu-i proaspăt rupt din veșnicie,
Ochii turburi încă de vedenii
Și să stea sub scînteierea lunii
Împietrit de viersu-ți pînă-n zori.

732. *Necunoscutei*

I

Cînd alții te privesc sînt singur orb,
De tine stînd aproape sînt departe,
Cînd slobod toți cu ochii lor te sorb,
De frumusețea ta n-am nici o parte.

Ți-e părul negru, roșu sau bălai?
Aprinsă ți-e privirea sau senină?
Ești tînără zăpadă? Brună, ai
Carnația rumenită de lumină?

Cum ești la trup și față n-o să știu,
Mi-o spune numai inima, nebuna.
Obrazul să-l descopăr n-o să viu!
Și totuși îl presimt de totdeauna.

Necunoscută mie cum să-mi fii
Cînd glasul tău îmi cîntă prin vecii.

II

Ți-e numele străin ca bucuria
Ce-n viață doar o dată o găsești.
Ți-e numele senin ca poezia
Cînd, izvorînd în suflet, biruiești

În zile neguroase să-mi revie
Fierbintea rază care o aștept?
Și-n limpezi zări, uitînd de nostalgie,
Pe visul meu stăpîn să mă deștept?

Minunea primăverii o recheamă
Cu viers de ape tînărul tău grai —
Și coaja mea de gheață cu ce teamă
Cu ce fior tînjesc ca să mi-o iai.

Cînd plin de apă vie-mi dai urciorul,
Cum vrei omătul să nu-l spargă dorul?

III

Cînd zorii tăi se-aprind în dimineață,
Îmbrac tăcut o noapte tot mai grea.
Și văl de stele dacă tragi pe față,
Un soare sec și sterp e soarta mea.

La Antipod ne-a rînduit destinul
De-mbătrînesc, intinerești în schimb,
Plăcerea ți-e părtașă, mie, chinul,
Adormi zîmbind, cînd otrăvit mă plimb.

Ce-mi pasă! Către tine, ca Apollo
Pe Dafne fugărind-o pas cu pas,
M-azvîrl, îmi scapi, te prind — cînd iată colo,
În verde dafin, veșnic mi-ai rămas.

Dar dacă pieri, iubire neatinsă,
La ce bun fruntea mea de lauri prinsă!

733. *Prezență*

Între oglinzi și umăr lîngă umăr
Cu mine, mă privesc la infinit:
Multiplicat ecou ce m-a orbit
Sau adevăr, pe-același cînd îl număr.

În transparențe reci de teoreme
Oglinzile opuse îmi deschid
Pe oceane legănate-n vid
O geometrie vie de poeme.

O, timp invers! O, clar afund de ape
Lovite-n digul sufletului dur!
O, val lăuntric, sare și azur,
În care numai lacrima încape!

Cu gemenii din mine pribegiți,
Oglinzi pustii, de ce să mai mințiți?

734. *Singur*

Limpede suflet, turbure sînge al meu,
Cum puteți oare trăi împreună?
Gemeni din naștere, dușmani mereu,
Duhul și lutul pieziș vi se-adună.

Cum puteți, vajnic pe moarte-ncleștați,
Ține această strîngere stranie?
Taci și te miră — poate sînt frați!
Înfricoșată taină și danie.

Turbure sînge, unde mă duci?
Valuri de neguri, blestem, otravă.
Limpede suflet: cîntec de cuci,
Rîs de copil, lumină suavă!

Veșnică navă, vamă de-o zi,
La țărm peste vreme cine v-așteaptă?
Sînge și suflet, cine-o primi
Strîmba osîndă, cumpăna dreaptă?

735. *Destin*

Timp înghețat și lacăt fără cheie
La poarta universului,
Ovalul tău, oglindă, vreau să-mi steie
Simbolul pur al versului.

Cu stranii limpezimi de-nfiorare
Ca apele văzduhului
Adîncul ți-l sporești din zare-n zare
În necuprinsul duhului.

Răsfrîngi din foc de patimi numai rază
Senină cum e soarele.
Se frîng de farul tău, de mai cutează
Și vîntul și vîltoarele.

Orb veacul stă sub negura ce-l leagă
Să-și suie-n slăvi clipitele,
Dar tu pe veci te șlefuiești întreagă
Cum te-au menit ursitele.

736. *Cucul și privighetoarea*

Cucul și-o privighetoare
Au pus gînd să mă omoare:
El îmi fură ziua toată,
Ea în noapte mă deșteaptă.
Cucule cu pană sură,
Tu de mine te îndură!
Tu, privighetoare, taci,
Cuib în suflet să nu-mi faci!
Nu mai spune, nu mai spune
De-alte vremuri, de-altă lume.
Nu mai zi și nu mai zi,
Vremea veche n-o vrăji.
Sufletul nu e tufan
Să-nverzească an de an,
Sufletul nu e răchită —
Din trecut nu se ridică.

737. *Vechime*

Au pălit tălăncile oilor la perdele...
Mi-au liniștit vîltoare și tumult.
Rămîn la foc de tîrlă, pe sub stele,
Șoptirea stufărișului s-ascult.
Aștept la focul inimii prea grele
Întoarceri de cucoare, vremi de mult,
În deslușiri de zile tot mai rele.

Aicea de cînd țara și gorganul,
Tînjesc de greața veacului meu slut,
Mi-nșel sub semnul cerului aleanul.
Străin în propriu-mi sînge, am șezut
Cum odihnește oaia și ciobanul.
Am suflet din vechime — l-a-ncăput
Cu zeghe fără margini, bărăganul.

Pierdut, arar, tălăncile se-ngînă...
Mai pîlpîie din jar un foc scrumit.
Cad zodii în adîncuri de fîntînă
Pe-o cumpănă de suflet părăsit —
Mi-am strîns nevoi și griji în țarc de stînă
A fulgerat tot ceru-n răsărit
Și trîmba vremii vînt de spaimă mînă.

Răzbat potop furtunile-n puhoaie,
Sub bici de foc fug norii herghelii,
În bezna vijeliilor șiroaie
Ogor și sat se sting de pe cîmpii.
Stă sufletul sub vremi și se îndoaie
Și-n scîrba lui se-ntreabă de-o să vii
Iar soare sfînt, pe turma cu cioaie.

. . . .

S-au mistuit, s-au dus în lumea largă!
O geană de lumină crapă-n zări.
S-a șters din leat ce scris e să se șteargă —
Dă iarba-n cîmp, sub cer se-ntind uitări.
La stuful din perdele miei aleargă
Și aripi prind seninu-n fremătări...
Tălănci de oi dau inima să-mi spargă —

Vecia mea mă strigă peste zări.

738. *Împăcare*

Oh! cucul și un curcubeu
— Credeam că-n veci n-o să mai vie!
Și grîul verde pe moșie
Și barza albă cu zbor greu
Și-un ram de piersic roz în vie
Și-azur cît vrei în heleșteu —
Răscumpără la Dumnezeu
Război și ură și urgie.

739. *Terține*

Cu păru-n ochi și soarele în păr,
Era ca un pîrîu într-o pădure
De mladă nouă: taină și-adevăr.

Și aplecat pe trupu-i să mă fure
Șuvoiul timpului, lăsam setos
Tot sîngele ei tînăr să murmure.

În jocul nebunatec și sfios
Cu doi fălcoi vînai sărind călare,
Pe strîmte căi, prin crîng de abanos,

O roză porumbiță în pierzare
Și sîngele-i cu focuri de rubin
Pătă un pat de nori deschis în zare

Cînd steaua Venerii se-aprinse lin.

740. *Umbra*

Tot ce-am trăit mă prinde cu blestem
Ca după ploaie crengi în picurare.
De groaza vremii de-astăzi nu mă tem
Ci, peste ani, de umbra-i prin uitare

Cînd cer, pămînt și ape s-or clădi
Din nou cu trăinicie de altare,
Cînd sufletul cernit s-o limpezi
Din haos liniștindu-se-n hotare.

Cutremurul atunci va fi sfîrșit:
Va crește pacea grîului în zare,
Voi regăsi în mine ce-a pierit —
Dar umbra zilei de-azi în tremurare?

741. *Mărturie*

S-au ouat cu moarte păsări diavolești —
Unde sînteți ceruri? Suflet unde ești?

Negre ziduri arse, neagră mărturie...
Ce vrei printre ele floare purpurie?

Tot atît de clară, tot atît de pură,
Cum în zorii lumii zeii te născură.

Azi văpăi de iaduri din văzduh se lasă —
De a ta minune, floare, cui îi pasă?

Forma ta deplină cine s-o-nțeleagă?
De alt veac vecia-ți singură se leagă.

742. *Menire*

Au spus că-i rece şi n-au bănuit
Ce patimă îi clocotea în vine,
Au spus că nu-i adînc şi n-au simţit
Genunile ce dorm sub limpezime.

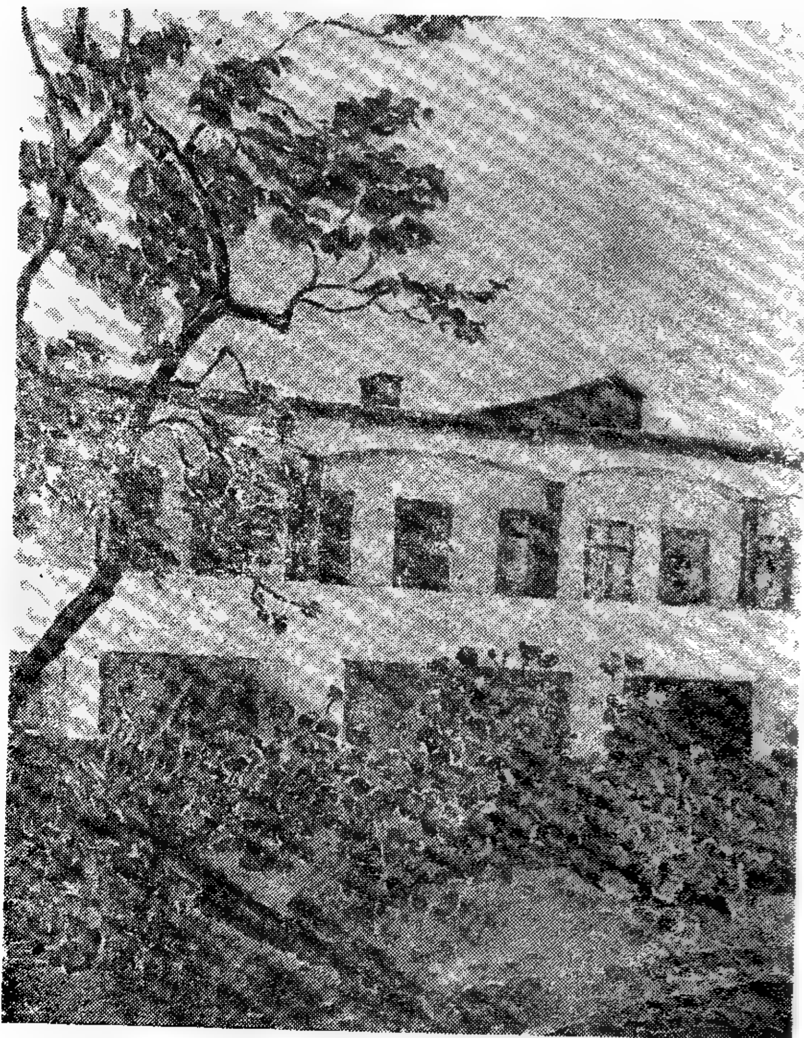
Un răsfăţat al soartei l-au ţinut
Cînd încordat şi dur şi-a dus destinul,
Stăpîn pe fericire l-au crezut
Cînd pe furtuni şi-a aşezat seninul.

E doar un om, şi-a suferit şi el,
Dar n-a vrut plîns şi bocet de muiere,
Să fii sortit desăvîrşirii-i greu;
O cumpănă în zile de durere.

743. *Post-mortem*

M-a părăsit azi lumea, ca şi haina
Uitată colo-n cui,
Şi singur stau împărtăşit cu taina
Ce n-o pot spune nimănui.

Îmi las toiagul, praful şi sandala
Nici umbră nu mai sînt
Din alt tărîm privesc în zări petala
Luminii ce mi-a fost pămînt.

Casa de la Izvorani. Acuarelă de Maria Pillat Brateş.

INSCRIPŢII PENTRU CĂRŢILE MELE

versuri

Bucureşti 1941

ÎNTÎILE CĂRŢI

744. *[Visări păgîne, Eternităţi de-o clipă, Amăgiri.]*

1 Cum în gogoaşă viermele urzeşte
Închis şi orb — în ele poezia
Mea aştepta. Mătase, aripi, ceruri
Mi-a dat din plin. Pricepe-le solia.

745. *Grădina între ziduri*

1 Sta între ziduri poate fericirea
Pe iarba verde cu plăpînde flori...
Miros de brazdă nouă e mai tare
Cînd glasul ţării cheamă la cocori.

746. *Pe Argeş în Sus*

1 Cu apa Voevodul coborise
Să-ţi poarte-n ţară slava, ctitorie.
Oprit-am vremea. Am întors cîntarea
Pornind-o iar spre culmi şi spre tărie.

747. *Satul meu*

1 Oglinda cea mai mică dă tot cerul,
Un om cuprinde toată omenirea.
Nevoie n-am de falnice oraşe:
Pe Prut, Miorcanii mi-au ursit menirea.

748. *Florica*

1 Din deal privind la lunca de pe Argeş,
Cînd rădăcini din moarte m-au născut,
Am învăţat că versul se zideşte,
Ca sufletul, dintr-un etern trecut.

749. *Biserica de altădată*

1 Poveştile din vremi şi Legea veche
Mai înfloresc în inimi pustiite,
Aşa cum cresc sălbatec trandafirii:
Pe bolţi de mănăstiri părăginite.

750. *Întoarcere*

1 Cu capu-ntors înspre trecut, las plugul
Să tragă brazdă între ieri şi azi,

Privind la fumul jertfii de pe rugul
Pe care stau întins cu alt obraz.

751. *Limpezimi*

1 Cînd alții dibuiau prin întuneric,
Am îndrăznit clădirea în lumină.
Mai dragă mi-a fost raza decît umbra,
Și cerul meu, ca negura străină.

752. *Caietul verde*

1 La bîlciuri se-mbulzea mulțimea. Singur,
Sfios ca un copil, am cutezat
S-ascult cum cîntă zeii din Hellada
În țara mea, pe-un fluier fermecat.

753. *Scutul Minervei*

1 Mi-ai fost, Helladă, mamă și iubită:
M-ai învățat minunea armoniei —
Cu trăinicia marmorei, în fuga
Luminii, înalță-mi scutul poeziei.

754. *Pasărea de lut*

1 Cînd calul aripat își frînse zborul,
Cu nări de foc din ceruri de-a apus —
Lăsîndu-i alba coamă, fără teamă,
Mai sus mă duse Pasărea, mai sus.

755. *Poeme într-un vers*

1 C-un singur vers am încercat să farmec
În tine-o lume de simțiri și vis —
Pătrunde-l cum pătrunde-n zori lucirea
Priveliștii printr-un oblon deschis.

756. *Țărm pierdut*

1 Un zeu mi-a uns pe vremuri fruntea. Încă
Ascult în juru-mi glasurile cari
Sunau adînc la Delfi, la Dodona,
În vîntul nemuririi prin stejari.

757. *Umbra timpului*

1 Se-ntoarce toamna, bruma ei sporește
Pe-oglinda unde caut al meu chip.

Ne lasă timpul, pasul lui s-aude
În suflet ca-ntr-un ornic de nisip.

758. *Balcic*

Surpări de soare alb pe mări albastre,
Și seara foc de maci pe val de-argint:
Balcic, de care mi-am legat iubirea —
De ce și dor și granițe ne mint?...

759. *Împlinire*

Să-mbrac un suflet fără mărginire,
Cînd cea mai strînsă formă mi-o aleg —
E că prin jocul clasic de coloane
Mai viu, mai cald încape ceru-ntreg.

760. *Asfodela*

Prin veacul searbăd îmi tîrăsc surghiunul,
Tînjesc strivit de tonți și de barbari
Cînd azi sînt zei: tractorul, tancul, tunul...
Redă-mi Helladă, patrie și-altar!

761*. *Drum lăuntric*

Mi-am rătăcit pe drumuri multe anii
În vremuri însorite de izbînzi.
Acum prin adumbriri și în pierzanii
Pătrund tăcut sub ape de oglinzi.

* *Cumpănă dreaptă.*

Amurg pe Prut... Cum coboram spre apa limpezită / De soarele tot mai pieziș pe Prut... (p. 218) Acuarelă de Maria Pillat-Brateș.

BIBLIOGRAFIE

LISTA DE ABREVIERI

Abrevierile titlurilor de cărţi care alcătuiesc tomul al treilea de poeme:

C.V. — CAIETUL VERDE.
Ţ.P. — ŢĂRM PIERDUT.
Sc.M. — SCUTUL MINERVEI.
B. — BALCIC.
P.V. — POEME ÎNTR-UN VERS.
V.R. — VERSURI REGĂSITE.
U.T. — UMBRA TIMPULUI.
ÎMP. — ÎMPLINIRE.
C.D. — CUMPĂNĂ DREAPTĂ.
I.C. — INSCRIPŢII PENTRU CĂRŢILE MELE.
E.D.III — POEZII, vol. III. 1927—1941, Ediţie definitivă, 1944, Bucureşti, Fundaţia regală pentru literatură şi artă.
mss. B.A.R.S.R. — volum-manuscris păstrat în Cabinetul de manuscrise al Bibliotecii Republicii Socialiste România.
f. mss. B.A.R.S.R. — foaie-manuscris păstrată în Cabinetul de manuscrise B.A.R.S.R.
mss. M.L.R. — volum-manuscris păstrat în Muzeul Literaturii Române.
f. mss. M.L.R. — foaie-manuscris păstrată în Muzeul Literaturii Române.
mss. B.C.S. — volum-manuscris păstrat în Colecţiile speciale din Biblioteca Centrală de Stat.
f. mss. arh. fam. — foaie-manuscris păstrată în arhiva familiei*.
c. — ciornă.
vt. — variantă.

* În prezent predate Cabinetului de manuscrise al Bibliotecii Academiei Republicii Socialiste România.

EDIŢII ORIGINALE

Ion Pillat, CAIETUL VERDE. Versuri, 1928—1932, Bucureşti, Editura „Cartea Românească", /1932/, 86 p. + 1 f. Pe ultima foaie în colofoniu: „S-a tras la Institutul de arte grafice Cartea Românească S.A. Bucureşti, în luna octombrie 1932, ediţie originală a acestui caiet de versuri, 503 exemplare şi anume 3 pe hîrtie van Gelber Zoonen, numerotate de la A—C, iscălite de autor, în afară de comerţ, iar celelalte pe hîrtie velină mată, numerotate de la 1—500." /Volumul *B*, exemplarul autograf al autorului/. Cuprinde: I. Poeme dedicate lui N.I. Herescu: ***Helladă***; ***Asfodela***: ***Insulă (Cu fruntea ei...)*** ***Păstor ionian***; ***Lui Mistral***; ***Stanţe (Aeriană zare...)*** /Traducere din Jean Moréas/. II. Poeme dedicate lui Perpessicius: ***Recuerdo***; ***Octomvrie***; ***De-o fi să fie raiul***: ***Adormind***; ***Odaia ei***; ***Răsunet*** /Traducere din Goethe/. III. Poeme dedicate lui V. Voiculescu: ***Vrăjitorul de şerpi***; ***Un nor***; ***Centaurul bătrîn***; ***Mortul***; ***Scitul***. IV. Poeme dedicate lui Al. A. Philippide: ***Călătorire*** (celui plecat); ***Oglinda fermecată***. V. Poezii dedicate lui Ilarie Voronca: ***Primăvară (În apa cerului...)***; ***De Paşti***; ***Piersicul (Grădina-n straturi îşi aşază)***. VI. Poeme dedicate lui Lucian Blaga: ***Icoană pe sticlă***; ***Seară pascală***; ***Drumul magilor*** /Traducere din T.S. Eliot/. VII. Poeme dedicate lui M. Rosenkranz: ***Assisi***; ***Fîntîna romană*** /Traducere din Conrad Ferdinand Meyer/; ***Fîntînă romană*** /Traducere din Rainer Maria Rilke/; ***Stăpînul insulei*** /Traducere din Stefan George/; ***Versuri pentru un copil mic*** /Traducere din Hugo von Hofmannsthal/; ***Toledo***. VIII. Poeme dedicate lui Dragoş Protopopescu: ***Cîntecul lui Ali***; ***Balcic de seară***; ***Balcic biblic***. IX. Poem dedicat Mariei Pillat: ***Scrisoare***. X. Poeme dedicate lui Ion Barbu: ***Elegie în toamnă***; ***Elegie în pădure***; ***Părăsit pe munţii din suflet*** /Traducere din Rainer Maria Rilke/; XI. Poeme dedicate lui Ştefan Neniţescu: ***Elegie pentru mine***; ***A doua Elegie***; ***A treia Elegie***; ***A patra Elegie***.

Ion Pillat, SCUTUL MINERVEI. /Bucureşti/, /Editura „Luceafărul"/, /1933/, 18 p. + 1 f. /Colecţia „Pleiada"/.
În colofoniu pe verso, ultima pagină: „Aceste XVIII Sonete, presimţite în 1927 pe Acropole, în preajma Parthenonului, şi scrise la Miorcani în august 1933, au fost tipărite în noiembrie, acelaşi an, de tipografia „Luceafărul"

pentru colecția de poezie și artă „Pleiada", în 150 exemplare de lux numerotate și semnate de autor".

Cuprinde: I. *Ajuns acum pe culmea...* II. *Deoarece, Senino...* III. *Același zeu profetic...* IV. *Adăpostit sub scutul...* V. *Precum prin crîng...* VI. *Neptun pe mări...* VII. *Cu armonie simplă...* VIII. *Sub rod se-ndoaie pomul...* IX. *La Roma, cînd Horațiu...* X. *Pe mări nu poate vasul...* XI. *Abia sosi Prierul...* XII. *Icar cum îl sfidase...* XIII. *Din toate-numai roză...* XIV. *Nespovedită mie...* XV. *Din Helicon coboară...* XVI. *În căutarea prăzii...* XVII. *Nu-s vindecat cu totul...* XVIII. *Te-am regăsit...*

Exemplarul 11, păstrat de familie, are dedicația autografă: *„Iubiților mei Părinți în amintirea frumoaselor zile de la Miorcani de astă-vară cu toată dragostea. Ion, 27 ianuarie 1934".*

În *Ion Pillat, bibliografie,* Biblioteca Centrală *Universitară* „M. Eminescu" serviciul bibliografic, Iași, 1980, Georgeta Oniscu reproduce următoarele dedicații autografe: Exemplarul nr. 25 *„D-lui Profesor Cezar Papacostea, adîncului cunoscător al antichității clasice omagiu de prietenie. Ion Pillat, 9 feb. 1934".* Exemplarul nr. 25: *„Lui Mihail Codreanu, Maestrului sonetului românesc omagiu. Ion Pillat, feb. 1934".*

Ion Pillat, PASĂREA DE LUT, /București/, /Editura „Adevărul"/, /1934/, 240 p.

În colofonu, la p. 240: „Cartea de față menită să dea marelui public o privire unitară asupra liricei lui Ion Pillat, cuprinde - într-o ordine nouă, cu omisiunea tălmăcirilor și cu un text cîteodată revăzut — materia volumelor: *Pe Argeș în Sus, Satul Meu, Limpezimi, Caietul Verde,* la care s-au adăugat un număr de poezii inedite scrise în urmă. *Biserica de altădată,* concepută de autor ca un tot aparte și de-sine-stătător, a rămas în afară, precum și *Scutul Minervei* care nu-și află locul aici. Poemul *Bătrînii* apare acum într-altă versiune mult prescurtată. Pentru ușurarea cititorului *Elegiile* din *Limpezimi* și-au redobîndit titlurile de la apariția lor în reviste. Poeziile din volum au fost scrise între anii 1918—1933".

Cuprinde: *Elegie în pădure* /**C.V.** (1932)/; *Scrisoare* (**C.V.** (1932)/; *Helladă* /**C.V.** (1932)/; *Centaurul bătrîn* /**C.V.** (1932)/; *Vremea* (**L.** Elegia IV/; *Cina cea de taină* /**G.Z., P. Ag. S.**/; *Cocorii,* **CV** (1932) *Înserare* /**L.**/; *Octomvrie,* /**C.V.** (1932)/; *Cîntec de leagăn* /**L.**/; *Metamorfoză; Lumina Lunii* /**L.**/; *Primăvară* /**C.V.** (1932) *În apa cerului...*/; *Recuerdo* /**C.V.** (1932)/; *Odaia ei* /**C.V.** (1932)/; *Somn curat* /**C.V.** (1932)/; *Călătorire* /**C.V.** (1932)/; *Cîntecul lui Ali* /B./; *Balcic biblic* /**B**./, *Toamnă la Miorcani* /**L.** Elegia VI/; *Miniatură persană* /**L.**/; *Suleimanie* /**L.**/; Sunium /**L.** și apoi **Ț.P.**/; *Hymet* /**L.** și apoi **Ț.P.**/; *Păstor ionian* /**C.V.** (1932)/; *Dafni* /**L.**/; Lalele /**L.**/; *Bust antic* PL *Vrăjitorul de șerpi* /**C.V.** (1932)/; *Cișmigiu de toamnă* /**L.**/; *Peștii roșii* /**L.**/; *Toamna*/. *Se clatină galbene păsări...* /**L**/; *Căprioara de porțelan* /**L**/; *Fîntîna cu platani* /**L.**/; *Cleștar* /**L.**/;*Vrajă* /**L.** Elegia X/; *Țară;* **Calendarul viei**: *Mărțișor* /**L.**/; *Prieri* /**L.**/; *Florar* /**L.**/; *Cireșar* /**L.**/; *Cuptor* /**L.**/; *Gustar* /**L.**/; *Vinicer* /**L.**/; *Brumărel* /**L.**/; *Brumar* /**L.**/; *Undrea* /**L.**/ *Ghenar* /**L.**/ *Făurar* /**L.**/ *Timpul* /**P.Ag.S.**/ *Cloșani* /**L.** Elegia I/ *Limpezimi* /**L.**/ *Moara uitată* /**L.**/ *Drumuri* /**L.**/ *Pluta* /**L.**/ SATUL MEU *Harta; Lumina; Moș Gheorghe Jitarul; Proprietarul; Vlad Plugarul; Ilie Baciu; Vasile Bultoc; Ion Pescaru; Ștrul Leiba; Secretarul Primăriei; Florea Herghelegiu; Ilinca lui Ion; Anisia; Joldea Contrabandistu; Baba Vișa; Iliuț, orbul satului; Popa Breazu; Părintele Niculai; Curtea boierească; Parcul; Meșter Toader; Ulița Satului; Clopotul; Cimitirul; Copacii din sat; Biserica; Rateșul vechi; Iazul; Crîșma; Hora; Morile de vînt; Pădurea de la Stînca; Prutul; Pîrîul; Stîlpii de telegraf; Oile; Rîndunelele; Stupul; Gîștele; Brotacul; Iepurele; Vînătorul; Amurgul, Umbra; Tăcerea; Luna; Noaptea; Stelele; Primăvara; Nori de vară; Toamna; Iarna; Poetul; Darul; În pădure;* /**L.**/ *Piersicul* /**C.V.** (1932), *Grădina-n straturi își așează...*/ *Copil de-odinioară* /**G.Z., P.Ag.S.**/ *Ornic; Fericirea* /**L.** Elegia VIII/ *La un poet* /**Ț.P.**/ *Toamnă* /**G.Z., P.Ag.S.,** *Au vuit prelung...*/ *Acuarelă* /**P.Ag.S.**/ *De-o fi să fie raiul...* /**C.V.** (1932)/ *Piersicul* /**L.** *La cotitura drumului din vie...*/ *Casa cu liliac* /**L.**/ *Jucării* /**G.Z., P.Ag.S.**/ *În cramă* /**P.Ag.S.**/ *Inscripție pentru nucul din vie* /**L.** apoi **P.Ag.S** (B.P.T.) **P.Ag.S** în **E.D.II**/ *Cititorii* /**P.Ag.S.**/ **Florica**: *Închinare; Florica; Mormîntul; Vîrful dealului; În vie; Castanul cel mare; Rădăcini; Cireșul; Spre Izvorani; Pădurea din Valea Mare; Cucul din Valea Popii; La zăvoi; În luncă; Parcul Goleștilor; Lumina iarna; Biserica lui Horia; Căsuța din copac; Casa din deal; Cămara de fructe; Odaia Bunicului; Ochelarii bunicii; Capela; Odihna tatii; Străinul; Comoara; Adio la Florica. Inscripție pentru o fîntînă* /**L.**/ *Altă inscripție* /**L.**/ /Republicate în **P.Ag.S.** (B.P.T.)/

Elegia copacilor /**L.** Elegia VII: *Copacilor*/; *Primăvara* /**L.** Elegia II/; *Septemvrie* /I/ /**G.Z., P.Ag.S.**/; *Inscripție pentru o fîntînă* /**L.**/ Republicată în **P.Ag.S.** (B.P.T.)/; *Septemvrie* /**II**/ /**G.Z., P.Ag.S.**/; *Marinarul* /**L.** Elegia V/; *Septemvrie* /**III**/ /**P.Ag.S.**/ *Cîntec de toamnă* /*De aur vechi s-a făcut frunzarul*/; *Aci sosi pe vremuri* /**G.Z., P.Ag.S.**/. BĂTRÎNII în forma prescurtată la fel ca în **P.Ag.S.** (B.P.T. și **E.D.II**). *De voi muri* /**L.** Elegia XII/; *Poetul* /**L.** *Zidarul daruri tari așează*/; *Mortul* /**C.V.** (1932)/; *Sălcii* /**L.**/; *Amurg în Deltă* /**L.**/; *Ceamul albastru* /**L.**/; *Călușarii* /**L.**/; *Țărm sudic; Ovidiu; Noapte pe țărm* /**L.**/; *Dansatoarea;* **C.V** (1936) *Proiect* /**L.**/; *Eyub* /**L**;/. *Rugă* /**L.**/; *Vraciul* /**L.**/; *Seară pascală* /**C.V.** (1932)/; *Icoană pe sticlă* /**C.V** (1936) *De Paști* /**C.V.** (1932)/; *Icoana cu busuioc; Balcic de seară* /**B.**/; *Primăvară* /**L.**/ *Din tren, în zori, văd cerul ca o apă...*/; *Dor* /**L.**/; *Hanul cu rîndunici* /**L.**/; *Drum de seară* /**L.**/; *Scitul* /**C.V.** (1932)/; *Stele* /**L.**/; *Pasărea toamnei* /**L.**/; *Cîntec de leagăn* /**L.**/; *Interior* /**L.**/; *Adormind* /**C.V.** (1932)/; *Sonet; Oglinda fermecată* /**C.V.** (1932)/; *Elegie în toamnă* /**C.V.** (1932)/; *Assisi* /**C.V.** (1932)/; *Toledo* /**C.V.** (1932)/; *Sarcofag; Strofă* /**L.**/ Elegia XI: *S-au pierdut; Stanțe* /*Stanțe pe un motiv*

de Ronsard/; Inscripție votivă; Insulă /C.V. (1932), *Cu fruntea ei tăiată-n marmor clar...*/; *Elegie pentru mine* /C.V. (1932)/; *A doua Elegie* /C.V. (1932)/; *A treia Elegie* /C.V. (1932)/; *A patra Elegie* /C.V. (1932)/; *Norul* /C.V. (1932)/; *Asfodela* /C.V. (1932)/; *Prinos* Ț.P. *Veghe* C.V. (1936).

POEME ÎNTR-UN VERS de Ion Pillat, București, Editura Cartea românească /1936/, p. 102 + 1 f.

În colofoniu, pe ultima foaie: „S-au tras la Institutul de arte grafice Cartea românească S.A. București, în luna februarie 1936, ediție originală a acestei cărți de POEME ÎNTR-UN VERS scrise în noiembrie—decembrie 1935, pe hîrtie velină mată, numerotate de la 1—500. La p. 6 dedicația: *Lui Ștefan Nenițescu.* La p. 7 – 10 se află prefața considerată de autor necesară volumului și reprodusă în **E.D.III.**:

„Lămuririle sînt poate inutile cînd e vorba de poezie însă cu poemul într-un vers încercînd un gen nou, nu le mai cred de prisos.

Poemul într-un vers nu trebuie confundat cu epigrama greacă, rubaiul persan sau hai-kaiul japonez. Cîte trei corespund unui sentiment de concentrare lirică și cel mai descriptiv e și cel mai extrem oriental. Poemul într-un vers duce această concentrare la limită. El se prezintă față de un poem obișnuit ca o picătură de parfum față de un coș de flori. E o esență capabilă de nesfîrșite disocieri; dintr-un singur vers, în care ca sugestie intră și titlul, se pot dezvolta poeme întregi după puterea de realizare a fiecăruia.

Ideea acestei forme mi-a venit recitind, în vederea unei conferințe, poeme din Victor Hugo. Vrînd să citez cîteva versuri din Le Pape *am fost izbit că unele din ele se izolau de la sine ca adevărate poeme într-un vers;*

Une émeraude où semble errer toute la mer...

propun;

Smaragd în care parcă se rătăcește marea.

Paul Valéry numește „versuri dăruite“ *acele versuri care izvorăsc spontan ca hărăzite nouă de soartă. Ele se opun altora, construite de poet și care doar desăvîrșesc ceea ce primele ne-au indicat printr-o străfulgerare adîncă a conștiinței.*

Un singur vers, născut și nu făcut, purtat ani de zile, adesea inconștient, filtrînd poate ani de patimi, rezumînd în el versuri multe, nescrise, și atîtea fețe și locuri — să ne poată reda taina călătoare a poeziei redusă la unica ei bogăție de a fi goală și eternă.

O atare poezie, prin însăși substanța ei, riscă să rămînă prea individuală, să devie intransmisibilă și obscură, grație unui grai poetic sigilat, a cărei cheie o posedă numai poetul. M-am străduit să fie cît se poate de limpede ca expresie și mi-am ales drept măsură de vers cel de 14 silabe ca fiindu-mi întotdeauna mai la îndemînă; căci un vers, și îndeosebi cînd e izolat, ar trebui să aibă maximum de simplitate și de rezonanță sufletească.

Poemul într-un vers ar fi acela în care unul singur e scris, cel dătător de mișcare, iar celelalte rămîn sugerate pînă la sfîrșitul poemului presimțit. Ca foaia strălucitoare a liniștei de baltă care acoperă foile neieșite încă la fața apei. S-ar putea să se creadă că aceasta este o facilitate pentru autor. Și firește că trebuie să recunoaștem că poezia ajunsă la o asemenea despuiere, dacă permite cititorului înalte delectări, îi cere în schimb o mai susținută și intimă colaborare. Pe cît poetul a scris mai puțin, pe atît cititorul e nevoit să citească mai mult. Colaborare, ce se obține cu o citire cît mai liniștită a fiecărui poem în parte.

Un poem lung se poate citi mai repede, căci fiecare vers ajută la pătrunderea și la gustarea celuilalt. Un singur vers se vrea citit mai încet. Scrisorile se parcurg iute. Telegramele însă ne opresc.

O astfel de poezie mai cere din partea cititorului un efort de imaginație și fantezie creatoare. Așa cum concep versul-poem; ar fi o sămînță, căreia îi trebuie neapărat ca să germineze și să-și dea toate roadele, ca o humă fertilă, o a doua înțelegere sufletească.

Dar odată regulile jocului însușite, amatorul de poeme într-un vers va găsi în fiecare din ele materia unor lungi poeme, sporind cu linii și colori pururi altele și căpătînd noui perspective de cîte ori le va reciti;

Sau cel puțin o nădăjduiesc.

1935

(Numărul 3 exemplarul autograf al autorului.)

Cuprinde: *Poemul într-un vers; Păstorul mării; Îmbrățișare; Zvon; Stelă funerară; Stelă de mim; Groapă nouă; Stelă de dansatoare; Trup de fată; Dorința; Colori; Întîlniri* /Dat în bibliografia Georgetei Oniscu sub titlul greșit: *Întîlnire*/; *Veghe; Pasărea din basm; Iarnă; Artă poetică; Amurg; Melancolie; Logodna; Pasărea mării; Calea nopții; Mare sudică; Insula de mirodenii; Navigatorii; Marinarul; Trecutul; Plaja; Tinerețe; Apă neîncepută; Dezamăgire; Seara la Voroneț; Vecernie; Heraclit; Tipar; Artă poetică; Portret; Floarea vremii; Stol coborît; Murmur etern; Darul; Poetul trădat; Vasul lovit; Belșug; Castana; Drum de noapte; Nocturnă; Casa copilăriei; Menire; Reîntoarcere; Asemănări; Păreri; Amurg în crîng; Casă la Balcic; Fată la fîntînă; Turc bătrîn; Măgărușul; Cimitir tătăresc; Golful, Camee; Driada; Mare pămînteană; Ciocîrlia; Norii; Popor nomad; Sclave; Popas; Descălecătorii; Crăciun; Artă poetică; Zile și nopți; Hanul vechi; Prevestire; Copilărie; Toamna copilăriei; Părăsire; Conac de altădată; Singur; Veveriță, toamna; Poetul; Vînătoare; Inima; Templul antic; Marmură greacă; Friză; Friză; Friză; Păstorul; San Francesco nel deserto.*

Ion Pillat, CAIETUL VERDE. Versuri, 1928—1934. Ediție nouă înregistrată, București, Editura „Cartea românească“, /1936/, 126 p. + 1 f.

În colofoniu, pe foaia de la sfîrşit: „Această nouă ediţie a CAIETULUI VERDE, revizuită şi adăogită, cuprinde — cu excepţia *Tălmăcirilor* păstrate pentru un volum ad-hoc — pe lingă textul ediţiei originale şi acele poeme, 12 la număr care scrise după apariţia ei, de la 1932 la 1934, îi aparţin ca inspiraţie şi factură".

Ultima foaie, verso, în colofoniu: Acest volum s-a tipărit în atelierele Cartea Românească în luna decembrie anul 1936.

Cuprinde: I. Poeme dedicate lui N. I. Herescu: ***Helladă*** /**C.V.** (1932)/; ***Centaurul bătrîn*** (în **C.V.** (1932) poemul fusese dedicat lui V. Voiculescu/; ***Insulă*** /*Cu fruntea ei...* **C.V.** (1932)/; ***Păstor ionian*** /**C.V.** (1932)/; ***Norul*** /în **C.V.** (1932): *Un nor*, poem dedicat lui V. Voiculescu/; *Prinos* /**P.L.**/; *Dansatoarea* /**P.L.**/; *Inscripţie votivă* /**P.L.**/; ***Sarcofag*** /**P.L.**/; *Asfodela* /**C.V** (1932)/; ***La un poet*** /**C.V.** (1932)/; ***Bust antic*** /**P.L.**/; II. Poeme dedicate lui Perpessicius: *Adormind* /**C.V.** (1932)/; *Odaia ei* /**C.V.** (1932)/; *Sonet* /**P.L.**/; *Stanţe* /**P.L.**/; *Recuerdo* /**C.V.** (1932)/. III. Poeme dedicate lui V. Voiculescu: *Scitul* /**C.V.** (1932)/; *Vrăjitorul de şerpi* /**C.V.** (1932)/; ***Mortul*** /**C.V.** (1932/. IV. Poeme dedicate lui Al. Philippide: *Ornic* /**P.L.**/; ***Călătorire*** /**C.V.** (1932)/; *Oglinda fermecată* /**C.V.** (1932)/; *Cocorii* /**P.L.**/; V. Poeme dedicate lui Ilarie Voronca: *Ţara* /**P.L.**/; ***Primăvară*** /**C.V.** (1932); ***Piersicul*** /**C.V.** (1932)/; *De Paşti* /**C.V.** (1932)/; *De-o fi să fie raiul* /în **C.V.** (1932) poemul fusese dedicat lui Perpessicius/. VI. Poeme dedicate lui Lucian Blaga: *Octomvrie* /în **C.V.** (1932) poemul fusese dedicat lui Perpessicius/; ***Seară pascală*** /**C.V.** (1932)/; *Icoană pe sticlă* /**C.V.** (1932)/. VII. Lui M. Rosenkranz: *Assisi* /**C.V.** (1932)/; *Toledo* /**C.V.** (1932). VIII. Lui Dragoş Protopopescu: ***Cîntecul lui Ali*** /**C.V.** (1932)/; Balcic de seară /**C.V.** (1932)/. IX. Poem dedicat Mariei Pillat: *Scrisoare*. X. Poeme dedicate lui Ion Barbu: ***Elegie în pădure*** /**C.V.** (1932)/; *Elegie în toamnă* /**C.V.** (1932)/; *Veghe* /**P.L.**/. XI. Poeme dedicate lui Ştefan Neniţescu: ***Elegie pentru mine***: ***Întîia Elegie*** /**C.V.** (1932)/; *A doua Elegie* /**C.V.** (1932)/; *A treia Elegie* /**C.V.** (1932)/; *A patra Elegie* /**C.V.** (1932).. XII. Poem dedicat în memoria Marinetei Stănculeanu: ***Ţărm sudic*** /**P.L.**/. Volumul pe care a lucrat Georgeta Oniscu fusese dedicat „*Lui Lucian Boz iubitorului pasionat şi pătrunzător al Poeziei, toată preţuirea lui Ion Pillat. 15 ianuarie 1937 Bucureşti*". (Georgeta Oniscu, *op. cit.* p. 13.)

Ion Pillat, ŢĂRM PIERDUT. Versuri 1934—1936. Bucureşti, Fundaţia pentru Literatură şi Artă, Bulevardul Lascăr Catargi, 1937, 96 p. + 1 f.

Prima pagină, verso, în colofoniu: S-au tras din această carte, pe hîrtie Vidalon vărgată, treizeci şi cinci de exemplare nepuse în comerţ, numerotate de la 1 la 35. Volumele nr. 27 şi 35 sînt exemplarele autorului. ŢĂRM PIERDUT este închinat: ***Fiului meu Dinu.*** Exemplarul nr. 35 are următoarea completare adăugată dedicaţiei şi scrisă de poet cu cerneală: ***Cu toată dragostea de Sfîntul Constantin 1937.***

Pe ultima foaie în colofoniu: Monitorul oficial şi Imprimeriile statului Imprimeria Statului, Bucureşti, 1937.

Cuprinde: **Ţărm pierdut**: Ţărm pierdut. **Versuri pentru o insulă**: ***Insula***; ***Insula mică era...*** / ***Mit***; ***Cicladele***. **Versuri pentru Balcic**: ***Împlinire***; ***Balcic***; ***Balcic lunar***; ***Cină cu peşti***; *Stella maris*; ***Lună pe mare***; ***Casă la Balcic***; ***Floarea din fereastră***; ***Seară la ţărm***; *Dinonysopolis*; *Sarcofag tracic*; ***Plajă pustie***. **Popas**: ***Fantazie de seară*** /Traducere din Hölderlin/. **Cîntec pentru lumină**: ***Cîntec pentru lumină***; *Pasăre de lut*; *Buratec lunar*; *Veveriţă*. **Stanţe**: /*Cu sculptorul stă piatra, ca pictorul culoarea*/; I. /*Atît ţi-am privit trupul, că l-am furat cu ochii*/; II. /*Precum de orice lucru în zilele cu soare*/; III. /*Cînd rîzi îşi scutur salba de rouă crengi în soare*/; IV. /*Izvorul unde tînăr băusem altă dată*/; V. /*Nu-mi pasă dacă-n juru-mi urzesc din ură oameni*/; VI. /*Pe rugul ce mă arde te vei urca odată*/; VII. /*Aşa cum în furtună loviţi trosnesc tufanii*/; VIII /*Să-ţi pot uita făptura fugii în codru verde*/. **Versuri pe trunchiul vremii**: *Versuri*; *Tăcere*; *Amurg pe Prut*; *Sînge străbun*. **Cîntec de vremelnicie**: ***Cîntec de vremelnicie***; **Păstor şi Faun**: *Păstorul şi faunul*; ***Ziua păstorului*** /Traducere din Stefan George/; *Moartea păstorului*, **Scoica**: ***Scoica***; ***Elegii marine***: ***Cules de zi***; ***Pe ţărm***; ***În faţa mării***. **Alesul**: **Alesul**.

Ion Pillat, UMBRA TIMPULUI, Bucureşti, „Colecţia Universul literar", Tipografia şi Editura ziarului „Universul", 78 p. + 1 f. Pe verso p. 73 se află nota: Poeziile din acest volum au fost scrise în anii 1937—39. În colofoniu, pe ultima foaie, verso: Acest volum al XXIV-lea din Colecţia „Universul Literar" s-a tipărit în luna aprilie 1940.

Pe exemplarul care a aparţinut lui Dinu Pillat se află următoarea dedicaţie: ***Mult iubitului meu fiu în ziua terminării celor opt clase liceale şi a intrării sale într-o nouă perioadă a vieţii — cu toată dragostea mea părintească şi urarea să-şi păstreze şi acolo sufletul său frumos de azi, aceste versuri la făurirea cărora a asistat. Ion Pillat, 30 mai 1940.***

Cuprinde: *Zodier*; *În toamnă*; *Umbre pe iaz*; *Ceas pierdut*; *Cîntec*; *Cra-ra-ra*; *Din ramele iatacului vechi*; *An mort*; *Elegie*; *Înnoptare*; *Pîndă*; *Panta rhei*; *Soartă*; *Suflet*; *Zori*; *Tipar*; *Rod*; *Înserare*; *Iarnă tîrzie*; *Şarpele casei*; *Fraţii*; *Scamatorul*; *Roza din urmă*; *Aloes*; *Cîntec I*; *Cîntec II*; *Cîntec III*; ***Primăvară***; *Poetul*; *Prinos*; *Piatră*; *Ţărm pontic*; *Cimitir tătăresc*; ***Seară pe ape***; *Insulă, toamna*; *Pescăruşul*.

Ion Pillat, BALCIC. Ilustraţii de Maria Pillat-Brateş. Craiova, „Scrisul românesc", 1940, 70 p.

Volumul poartă dedicaţia: ***Închin această carte Mariei Pillat-Brateş, tovarăşei mele de viaţă şi de artă.***

Pe ultima pagină, verso, în colofoniu: S-a tipărit acest volum în atelierele Scrisul Românesc în una mie exemplare pe hîrtie specială de ratograsură

Landers, numerotate de la 1—1000. 1940 iulie. Nr. 101 este exemplarul autorului.

Cuprinde: *Balcic* /introducere, text în proză/. BALCIC: *Împlinire* /Ţ.P. (1937)/; *Smochinul neroditor* /B.A. (1925)/; *Balcic biblic* /C.V. (1932), C.V. (1936)/; *Balcic de seară* /C.V. (1932), C.V. (1936)/; *Cîntecul lui Ali* /C.V. (1932), C.V. (1936)/; *Sarcofag* /C.V.(1932), C.V. (1936)/; *Balcic* /Ţ.P./; *Balcic lunar* /Ţ.P./; *Cină cu peşti* /Ţ.P./; *Stella maris* /Ţ.P./; *Lună pe mare* /Ţ.P./; *Casă la Balcic* /Ţ.P./; *Floarea din fereastră* /Ţ.P./; *Seară la ţărm* /Ţ.P./ *Dionysopolis* /Ţ.P./; *Sarcofag tracic* /Ţ.P./; *Plajă pustie* /Ţ.P./; *Cules de zi; Pe ţărm; Ţărm pontic; Zori de primăvară; Prinos* /U.T./; *Seară pe ape* /U.T./; *Insulă, toamna* /U.T./; *Pescăruşul* /U.T./.

Ion Pillat, ÎMPLINIRE. Bucureşti, Fundaţia pentru Literatură şi Artă, 1942, 79 p.

Prima pagină, verso, în colofoniu: S-au tras din această carte pe hîrtie Vidalon, douăzeci şi şase de exemplare nepuse în comerţ, numerotate de la 1—26.

Numărul 22 este exemplarul poetului.

Pe ultima pagină în colofoniu: „PURTATE şi frămîntate timp de 30 de ani în sufletul şi cugetul autorului, poeziile din acest volum, afară de trei din ele care datează din primăvara şi vara anului 1939, au fost toate scrise cu o întrerupere de o lună, de la 20 noiembrie 1939 la 22 martie 1940. Tot atunci volumul şi-a căpătat titlul şi ordonanţa definitivă.

Bucureşti, 18 februarie 1942".

La p. 8 indicaţia autorului: ACESTE SONETE ALCĂTUIESC UN SINGUR POEM.

Cuprinde: *Datoria* /traducere din Vincent Muselli/; **Cartea priveliştilor:** *Poetul; Nomadul; La moara rea; Cină; Pastorală; Viziune polară; Hokusai; Port breton; Natură moartă; Zori de primăvară; Hellas; Răsărit de soare; Endimion; Faunul; Centaurul; Lui Atlas; Narcis; Basorelief.* **Cartea tăriilor:** *Ctitorul; Prevestire* (Fiului meu); *Frate iconar; Pustnic; Toamnă; Heruvim; Înger rămas; Rodă; Spectrul rozei; Vîndtoare; Joc de flăcări; Priveghi; Calendar; Cimitir; Chiparoşi; Timpul; Eternităţi, vremelnicii; Stele.* **Cartea mărturiilor:** *Împlinire; Sonetul; Cristal; Har; Potir amar; Chemare; Pegas; Părere; Farmec; Trepte; Saadi; Grădinarul; Basm; Navigatorul; Don Quichote; Legende; Regăsire; Patinor.*

Ion Pillat, ASFODELA, Bucureşti, Ediţiile „Ausonia" 1943, 93 p. + 1 f. Cu o prefaţă de N. I. Herescu.

Pe ultima foaie în colofoniu: Alegerea poeziilor, orînduirea lor, ca şi înfăţişarea cărţii aparţin lui N. I. Herescu. Autorul s-a mărginit să revadă corecturile şi, în puţine locuri, textul original. La cuprins sînt indicate, după titlul fiecărei poezii, volumul sau, în lipsă, publicaţia unde a apărut mai întîi.

Pe ultima foaie, verso, în colofoniu: Monitorul oficial şi Imprimeriile Statului. Imprimeria naţională Bucureşti — 1943.

Cuprinde: Prefaţă de N. I. Herescu; *Asfodela* /C.V. 1932/; **Hellada**: *Hellada* /G.Z./; *Unei amfore* /G.Z./; *Sunium* /L./; *Himet* /L./; *Dafni* /L./; *Acrocorint* /*Revista Fundaţiilor* ian. 1943/; *Epidaur* /*Revista Fundaţiilor* ian. 1943/; *Olimpia* /*Revista Fundaţiilor* ian. 1943/; *Delfi* /*Revista Fundaţiilor* ian. 1943/; *Helladă* /C.V./; *Păstor ionian* /C.V./; *Centaurul bătrîn* /C.V./; *Prinos* /P.L./; *Bust antic* /P.L./; *Ţărm pierdut* /Ţ.P./; *Insulă* /C.V./; *Cicladele* /Ţ.P./; *Dionysopolis* /Ţ.P./; *Mit* /Ţ.P./; *Ovidiu* /L./; *Păstorul şi faunul* /Ţ.P./; *Capre* /*Revista Fundaţiilor* ian. 1943; *Moartea păstorului* /Ţ.P./; *Stelă* /*Revista Fundaţiilor* ian. 1943/; *Insula* /Ţ.P./; *Alesul* /Ţ.P./. **Scutul Minervei** (SCUTUL MINERVEI, 1933). I. *Ajuns acum pe culme...*; II. *Deoarece, Senino...*; III. *Acelaş zeu profetic...*; IV. *Adăpostit sub scutul...*; V. *Precum prin crîng...*; VI. *Neptun pe mări...*; VII. *Cu armonie simplă...*; VIII. *Sub rod se-ndoaie pomul...*; IX. *La Roma cînd Horaţiu...*; X. *Pe mări nu poate vasul...*; XI. *Abia sosi Prierul...*; XII. *Icar cum il sfidase...*; XIII. *Din toate numai roza...*; XIV. *Nespovedită mie...* **Alte sonete:** *La un poet* /C.V./; *Hellas* /ÎMPLINIRE/; *Răsărit de soare* /ÎMPLINIRE/; *Endimion* /ÎMPLINIRE/; *Faunul* /ÎMPLINIRE/; *Centaurul* /ÎMPLINIRE/; *Lui Atlas* /ÎMPLINIRE/; *Narcis* /ÎMPLINIRE/; *Basorelief* /ÎMPLINIRE/.

Ion Pillat, POEZII 1906—1941. Ediţie definitivă îngrijită de autor. Vol. III 1927—1941 Fundaţia pentru Literatură şi Artă, 1944, p. 449—845 + 1 f.

La p. 502, verso, în colofoniu: I. Pillat „Poezii" este al doisprezecelea volum din colecţia „Scriitorilor români contemporani, ediţii definitive". Versurile strînse în prezentul volum au fost alese de autor, iar textul lor revizuit de dînsul. Această primă ediţie s-a tras în trei mii două sute douăzeci şi şase de exemplare pe hîrtie velină Vergé, numerotate de la 1 la 3226. Justificarea tirajului. (Iscălitura lui Ion Pillat în facsimil). Nr. 2 este exemplarul autorului.

La p. 837—838 autorul reproduce prefaţa la POEME ÎNTR-UN VERS, pe care noi am dat-o la descrierea volumului respectiv.

La p. 839 se află următoarea *Postfaţă* care priveşte toate cele trei volume ale ediţiei:

LĂMURIRE

Poezia n-are nevoie de pre sau postfeţe; orice justificare, explicaţie sau comentar e de prisos şi turbură supărător puritatea textului însuşi. Aici însă, cîteva lămuriri sînt necesare.

Ediţia de faţă, dorită definitivă, se străduie să menţină în general înfăţişarea şi succesiunea volumelor familiare cititorului, să urmeze, cel puţin în linii mari, pe epoci de creaţie, principiul cronologic şi să respecte, în marginea posibilului, unitatea de stil şi de inspiraţie a operei întregi.

De aceea ea se deschide cu primele dibuiri poetice şi cu CASA AMINTIRII (anunţată o dată cu publicarea VISĂRILOR PĂGÂNE şi anterioară ca dată

de compunere), a adăugat volumelor originare cartea BALCIC, *iar din* ASFODELA *— atît de fericita și competenta alegere a lui N. I. Herescu — a împrumutat ciclul* **Hellada**, *cu mici modificări și cu titlul mai vechi de* ȚARM PIERDUT.

În ce privește aspectul formal al poeziilor din întîile volume în special, prin unele revederi, retușări, comprimări și suprimări, mergînd cîteodată pînă la variante noi, dar fără a altera inspirația inițială ca și prin însușirea mai întotdeauna a textului ultimei publicări, s-a căutat stabilirea unei lecțiuni mai pure și, sperăm, autentice.

Numai în două cazuri s-au păstrat ambele versiuni ale aceluiași poem, cînd ele difereau prea mult ca formă și intenție.

Pe lîngă poeziile tuturor volumelor, de la VISĂRI PĂGÎNE (1912) *pînă la* ÎMPLINIRE (1942) *și* ASFODELA (1943), *apar aici mai multe inedite ca volum, între altele: cele două din* **Prima Verba**, *cele 27 poeme de la sfîrșitul* POEMELOR ÎNTR-UN VERS *și cele* 18 POEME REGĂSITE, *aceste din urmă constituind o grupare nouă, așezată aproape cronologic, din poeziile publicate mai toate prin reviste și uitate acolo.*

Lipsesc din volum doar două încercări de tinerețe, în vers liber și alb: Nocturnă *și:* Ultima nox, *amîndouă din* CASA AMINTIRII, *apărute în* AMĂGIRI *și întîia din ele retipărită în* ÎNTOARCERE. *Din prima versiune a poemului* BĂTRÎNII, *în 12 părți autonome, versiune mai dezvoltată decît cea păstrată aici, a rămas, ca poezie de-sine-stătătoare, doar* Ursul lui Donici.

Dedicațiile, prefețele și însemnările din edițiile originare, au fost lăsate volumelor respective, de care sînt legate și unde cititorul curios le va putea ușor regăsi. O excepție o fac reproducerea prefeței de la POEME ÎNTR-UN VERS *și nota inedită, la poezia* **Turla**, *din Vol. I.*

Necesități tehnice au împiedicat tipărirea pe o singură pagină a fiecărui poem într-un vers, așa cum apăruseră în 1936 și cum genul nou al acestei poezii îl cere imperios.

Sonetele din ÎMPLINIRE *alcătuiesc un singur poem ca și cele din* SCUTUL MINERVEI *unde unitatea e evidentă.*

Cuprinde: CAIETUL VERDE (1927—1936): *Scrisoare; Adormind; Odaia ei; Sonet (Oriunde îmi duc pașii...); Stanțe pe un motiv de Ronsard; Recuerdo; Sînge străbun; Scitul; Vrăjitorul de șerpi; Mortul; Ornic; Călătorire; Oglinda fermecată; Cocorii; Țară; Primăvară nouă* /în **C.V.**: *Primăvară: În apa cerului de primăvară...*/; *Piersicul* /*Grădina-n straturi își așază...*/; *De Paști; De-o fi să fie raiul...; Octomvrie; Seară pascală; Icoană pe sticlă; Assisi; Toledo; Norul; Dansatoare; Inscripție votivă; Veghe; Elegie în pădure; Elegie în toamnă; Elegie în fața mării* /**Ț.P.**: în ciclul **Elegii marine**: *În fața mării*/; *Elegie pentru mine*/ în **C.V.**: *Elegie pentru mine: Întîia Elegie*/; *A doua Elegie; A treia Elegie; A patra Elegie; Țărm sudic.*

ȚĂRM PIERDUT (1927—1941). Cuprinde: *Helladă; Sunium* /**L.**/; *Himet* /**L.**/; *Dafni; Acrocorint; Epidaur; Olimpia; Delfi; Asfodela; Insulă (Amurgul lăsase pe ape lungi...)*; *Păstor ionian* /**C.V.**/; *Centaurul bătrîn; Prinos; Bust antic; Țărm pierdut; Insulă* /*Cu fruntea ei*/...; *Cicladele; Mit; Ovidiu; La un poet; Păstorul și faunul; Capre; Moartea păstorului; Stelă; Sirena; Insula;* /*Insula mică era...*/; *Alesul.*

SCUTUL MINERVEI (1933). Cuprinde: I. *Ajuns acum pe culmea vieții;* II. *Deoarece, Senino mireasă mi-ești...;* III. *Același zeu profetic cutremură;* IV. *Adăpostit sub scutul Minervei;* V. *Precum prin crîng, în umbră...;* VI. *Neptun pe mări în spume;* VII. *Cu armonie simplă de linii;* VIII. *Sub rod se-ndoaie pomul cînd seva...;* IX. *La Roma cînd Horațiu prindea nemuritoare...;* X. *Pe mări nu poate vasul să zboare...;* XI. *Abia sosi Prierul...;* XII. *Icar cum îl sfidase...;* XIII. *Din toate numai roza...;* XIV. *Nespovedită mie...;* XV. *Din Helicon coboară...;* XVI. *În căutarea prăzii;* XVII. *Nu-s vindecat cu totul...;* XVIII. *Te-am regăsit...*

BALCIC (1929—1939). Cuprinde: *Împlinire; Balcic biblic; Balcic de seară; Cîntecul lui Ali; Sarcofag; Balcic; Balcic lunar; Cînd cu pești; Stella maris; Lună pe mare; Floarea din fereastră; Casă la Balcic; Seară la țărm; Dionysopolis; Sarcofag tracic; Plajă pustie; Cules de zi; Pe țărm; Țărm pontic; Înserare; Prinos; Piatră; Cimitir tătăresc; Seară pe ape; Insulă toamna; Scoica; Pescărușul.*

POEME ÎNTR-UN VERS (1935—1936): *Poemul într-un vers; Păstorul mării; Îmbrățișare; Pan; Zvon; Stelă funerară; Stelă de mim; Groapă nouă; Stelă de dansatoare; Trup de fată; Dorința; Colori; Întîlnire; Veghe; Pasărea din basm; Iarnă; Artă poetică; Amurg; Melancolie; Logodna; Pasărea mării; Calea nopții; Mare sudică; Insula de mirodenii; Navigatorii; Marinarul; Trecutul; Plaja; Tinerețe; Apă neîncepută; Dezamăgire; Seara la Voroneț; Vecernie; Heraclit; Tipar; Artă poetică; Portret; Floarea vremii; Stol coborît; Murmur etern; Darul; Poetul trădat; Vasul lovit; Belșug; Castana; Drum de noapte; Nocturnă; Casa copilăriei; Menire; Reîntoarcere; Asemănări; Păreri; Amurg în crîng; Casă la Balcic; Fată la fîntînă, Turc bătrîn; Măgărușul; Cimitir tătăresc; Golful; Camee; Driada; Mare pămînteană; Ciocîrlia; Norii; Popor nomad; Sclove; Popas; Descălecătorii; Crăciun; Artă poetică; Zile și nopți; Hanu vechi; Prevestire; Copilărie; Toamna copilăriei; Părăsire; Conac de altădată; Singur; Veveriță, toamna; Poetul; Vînătoare; Inima; Templul antic; Marmură greacă; Friză (Strunindu-și calul...); Friză (De cînd îți legi sandala...); Friză (Pe piatră staueroii...)(Păstorul; San Francesco nel deserto; Amintirea; Gorgane pe Bărăgan; Sfîrșit de iarnă; Primăvara pastorală; Primăvară; Cetatea din mare; Stăpînul mării; Cățelul pămîntului; Țara; Lacrimi; Luntrașul; Floare tîrzie; Cer răsturnat; Nemuriri plăpînde; Clopot de taină; Întoarcere; Cimitir tătăresc; Cimitir turcesc; Întîiele micșunele; Bujori sălbateci; Lalele; Prier; Pescăruși; Înserare; Zarzăr la mare; Despăduriri; Sîngele vieții.*

VERSURI REGĂSITE (1927–1941): *Vînătorul de himere; Circ planetar; Fagul; Prolog la un poem părăsit; Sînii; Prund; Ispita frumuseții; Cupa; Poteca din pădure; La iaz; Seară la Stînca; Cules; Drumul din basme; Viersul țării; Terține; Cîntec; Crez; Pe o alegere proprie din George, Hofmannsthal și Rilke.*

UMBRA TIMPULUI (1934–1939): *Zodier; În toamnă; Umbre pe iaz; Ceas pierdut; Cîntec de vremelnicie; Cîntec; Cra-ro-ra-ra; Din ramele iatacului vechi; An mort; Elegie; Înnoptare; Pîndă; Panta rhei; Soartă; Suflet; Zori; Tipar; Rod; Amurg pe Prut; Iarnă tîrzie; Înserare; Scamatorul; Roza din urmă; Aloes; Prutul; Primăvară; Versuri; Stanțe /Cu sculptorul stă piatra.../; /Atît ți-am privit trupul/; /Precum de orice lucru/; /Cînd rîzi îți scutur salba/; /Izvorul unde tînăr/; /Nu-mi pasă dacă-n juru-mi/; /Pe rugul ce mă arde/; /Așa cum în furtună lovite.../; /Să-ți pot uita făptura.../ Cîntec pentru tine, Cîntec pentru lumină; Pasăre de lut; Buratec lunar; Veveriță; Șarpele casei; Frații; Tăcere.*

ÎMPLINIRE (1930–1940): **Cartea priveliștilor**: *Poetul; Nomadul; La moara rea; Cină; Pastorală; Viziune polară; Hokusai; Port Breton; Natură moartă; Zori de primăvară; Hellas; Răsărit de soare; Endimion; Faunul; Centaurul; Lui Atlas; Narcis; Basorelief;* **Cartea țărilor**: *Ctitorul; Prevestire; Frate iconar; Pustnic; Toamnă; Heruvim; Înger rămas; Roză; Spectrul rozei; Vînătoarea; Joc de flăcări; Priveghi; Calendar; Cimitir; Chiparoșii; Timpul; Eternități, vremelnicii; Stele;* **Cartea mărturiilor**: *Împlinire; Sonetul; Cristal; Har; Potir amar; Chemare; Pegas; Părere; Farmec; Trepte; Saadi; Grădinarul; Basm; Navigatorul; Don Quichote, Legende; Regăsire; Patinor.*

ANTOLOGII POSTUME

Ion Pillat. Poezii. Antologie și prefață de Aurel Rău. București, Editura pentru literatură, 1965, 446 p. Coperta de Cristea Müller. Cu portretul autorului. CAIETUL VERDE 1927–1936: *Scrisoare; Adormind; Odaia ei; Stanțe pe un motiv de Ronsard; Recuerdo; Scitul; Vrăjitorul de șerpi; Mortul; Călătorire; Oglinda fermecată; Țara; De Paști; Octomvrie; Norul; Dansatoarea; Inscripție votivă; Veghe; Elegie în pădure; Elegie în fața mării; Elegie pentru mine; A doua Elegie; A patra Elegie.*

ȚĂRM PIERDUT, 1927–1941: *Helladă; Himet; Acrocorint; Asfodela; Păstor ionian; Centaurul bătrîn; Bust antic; Țărm pierdut; Insulă; Cicladele; Ovidiu; La un poet; Păstorul și faunul.* SCUTUL MINERVEI, 1933: I. */Ajuns acum pe culmea vieții, înainte/*; III. */Același zeu profetic cutremură*

stejarii/; IV. */Adăpostit sub scutul Minervei, stau deoparte/*; VII. */Cu armonie simplă de linii și lumină/*; VIII. */Sub rod se-ndoaie pomul cînd seva il pătrunde/*; IX. */La Roma, cînd Horațiu prindea nemuritoare/*; XI. */Abia sosi Prierul cu-ntîia rîndunică/*; XV. */Din Helicon coboară iar cele nouă muze/*; XVII. */În căutarea prăzii de aur a cîntării/*; XVII. */Nu-s vindecat cu totul, Senino de Himeră/*. BALCIC, 1929–1939: *Împlinire; Balcic de seară; Cîntecul lui Ali; Cină cu pești; Stella maris; Lună pe mare; Seară la țărm; Dionysopolis; Sarcofag tracic; Pe țărm; Prinos; Cimitir tătăresc; Pescărușul.* POEME ÎNTR-UN VERS, 1933–1936: *Poemul într-un vers; Pan; Stelă de dansatoare; Trup de fată; Întîlniri; Iarnă; Artă poetică; Amurg; Navigatorii; Plaja; Tinerețe; Seara la Voroneț; Portret; Castana; Nocturnă; Reîntoarcere; Turc bătrîn; Ciocîrlia; Popor nomad; Popas; Descălecătorii; Zile și nopți; Conac de altădată; Veveriță, toamna, Templu antic; Friză /I/; Friză /II/; Păstorul; Țara; Luntrașul; Cimitir tătăresc; Bujori sălbateci; Pescăruși.* VERSURI REGĂSITE, 1927–1941: *Vînătorul de himere; Prolog la un poem părăsit; Sîni; Prund; Cupa; Poteca din pădure; Seară la Stînca; Viersul țării.* UMBRA TIMPULUI, 1934–1939: *Zodier, În toamnă; Cîntec de vremelnicie; Cîntec; Elegie; Înnoptare; Pîndă; Rod; Amurg pe Prut; Scamatorul; Primăvară; Stanțe; Cîntec pentru tine; Cîntec pentru lumină; Buratec lunar; Veveriță.* ÎMPLINIRE, 1939–1940: **Cartea priveliștilor**: *Poetul; Cină; Natură moartă; Hellas;* **Cartea țărilor**: *Toamnă; Joc de flăcări; Timpul;* **Cartea mărturiilor**: *Împlinire; Părere; Trepte; Grădinarul; Basm; Don Quichote.* CUMPĂNĂ DREAPTĂ, 1941–1944: *Unui cititor peste veacuri;* **Din fluier ciobănesc**: *Cîntec de dor I–XII; Stînă părăsită; Legănat cu tine...; Transhumanță; Cîntecul verii; Ceas tainic; Toamnă; Regăsire; Oglindiri; Solie; Zeu marin; Necunoscutei;* I. */Cînd alții te privesc/*; II. */Ți-e numele străin ca bucuria/*; III. */Cînd zorii tăi se-aprind în dimineață/*; *Prezență; Singur; Destin; Vechime; Terține; Mărturie; Post mortem.*

Poezii, vol. 1–2. Antologie de Dinu Pillat. Prefață de Mircea Tomuș. București. Editura pentru Literatură, 1967. CAIETUL VERDE, 1927–1936: *Scrisoare; Adormind; Odaia ei; Recuerdo; Sînge străbun; Scitul; Vrăjitorul de șerpi; Mortul; Călătorire; Cocorii; Țara; Norul; Dansatoarea; Elegie în pădure; Elegie în toamnă; Elegie în fața mării; A doua Elegie; A treia Elegie; A patra Elegie; Țărm sudic.* ȚĂRM PIERDUT, 1927–1941: *Helladă; Dafni; Acrocorint; Epidaur; Olimpia; Delfi; Asfodela; Insula; Păstor ionian; Țărm pierdut; Cicladele; Mit; Ovidiu; Păstorul și faunul; Moartea păstorului; Sirena; Insula; Alesul.* SCUTUL MINERVEI, 1933: I. */Ajuns acum pe culmea vieții, înainte.../*; II. */Deoarece, Senino, mireasă mi-ești și soră.../*; III. */Același zeu profetic cutremură stejarii.../*; IV. */Adăpostit sub scutul Minervei stau deoparte.../*; V. */Precum în crîng, în umbră, o pasăre ațipă.../*; VI. */Neptun pe mări în spume și-a așezat domnia.../*; VII. */Cu armonie*

simplă de linii și lumină.../; VIII. /Sub rod se-ndoaie pomul cînd seva îi pătrunde.../; IX. /La Roma cînd Horațiu prindea nemuritoare.../; X. /Pe mări nu poate vasul să zboare, dacă vîntul.../; XI. /Abia sosi Prierul cu-ntîia rîndunică.../; XII. /Icar cum îl sfidase cu aripa de ceară.../; XIII. /Din toate, numai roza ce-n moarte mai încheagă.../; XIV. /Nespovedită mie ce grijă îți apleacă.../; XV. /Din Helicon coboară iar cele nouă muze.../; XVI. /În căutarea prăzii de aur a cîntării.../; XVII. /Nu-s vindecat cu totul, Senino, de himeră.../; XVIII. /Te-am regăsit de mintea-mi cu-atîta mai aproape.../. BALCIC, 1929–1939: Împlinire; Balcic; Balcic lunar; Cină cu pești; Stella maris; Lună pe mare; Floarea din fereastră; Seară la țărm; Țărm pontic; Înserare; Prinos; Piatră; Cimitir tătăresc; Seară pe ape; Insulă, toamna; Scoica; Pescărușul. POEME ÎNTR-UN VERS, 1935–1936: Poemul într-un vers; Păstorul mării; Îmbrățișare; Pan; Zvon; Stelă funerară; Stelă de mim; Groapă nouă; Stelă de dansatoare; Trup de fată; Dorința; Colori; Întîlniri; Veghe; Pasărea din basm; Iarnă; Artă poetică; Amurg; Melancolie; Logodna; Pasărea mării; Calea nopții; Mare sudică; Insula de mirodenii; Navigatorii; Marinarul; Trecutul; Plajă; Tinerețe; Apă neîncepută; Dezamăgire; Seara la Voroneț; Vecernie; Heraclit; Tipar; Artă poetică; Portret; Floarea vremii; Stol coborît; Murmur etern; Darul; Poetul trădat; Vasul lovit; Belșug; Castana; Drum de noapte; Nocturnă; Casa copilăriei; Menire; Reîntoarcere; Asemănări; Păreri; Amurg în crîng; Casă la Balcic; Fată la fîntînă; Turc bătrîn; Măgărușul; Cimitir tătăresc; Golful; Camee; Driada; Mare pămînteană; Ciocîrlia; Norii; Popor nomad /Cu norii și cu vîntul.../; Popor nomad /Foc stins, cort strîns.../; Sclave; Popas; Descălecătorii; Crăciun; Artă poetică; Zile și nopți; Hanul vechi; Prevestire; Copilărie; Toamna copilăriei; Părăsire; Conac de altădată; Singur; Veveriță, toamna; Poetul; Vînătoare; Inima; Templul antic; Marmură greacă, Friză /Strunindu-și calul.../; Friză /De cînd îți legi sandala .../; Friză /Pe piatră stau eroii.../; Păstorul; San Francesco del Deserto; Amintirea; Gorgane pe Bărăgan; Sfîrșit de iarnă; Primăvară pastorală; Primăvară /Livezi în floare.../; Cetatea din mare; Stăpînul mării; Cățelul pămîntului; Țara /Baluri, munții vineți.../; Lacrimi; Luntrașul; Floare tîrzie; Cer răsturnat; Nemuriri plăpînde; Clopot de taină; Întoarcere /În toamna desfrunzită.../; Cimitir tătăresc /Pasc moartea.../; Cimitir turcesc; Întîiele micșunele; Bujori sălbatici; Lalele /Oștirea cu turbane.../; Prier /Oprit în drum.../; Înserare /Pe-o oglindă legănată.../; Zarzăr la mare; Despăduriri; Sîngele vieții. VERSURI REGĂSITE. 1927–1941: Vînătorul de himere; Poteca în pădure. UMBRA TIMPULUI, 1934–1939: Zodier; În toamnă; Umbre pe iaz; Cîntec de vremelnicie; Cîntec; Cra-ro-ra-ra; Din ramele iatacului vechi; An mort; Elegie; Pîndă; Panta rhei; Soartă; Zori; Amurg pe Prut; Înserare; Scamatorul; Stanțe; Cîntec pentru lumină; Frații; Tăcere. ÎMPLINIRE, 1939–1940: Nomadul; Cină; Pastorală; Hokusai;

Natură moartă; Zori de primăvară; Hellas; Endimion; Faunul; Centaurul; Narcis; Prevestire; Toamnă; Înger rămas; Spectrul rozei; Vînătoare; Priveghi; Calendar; Timpul; Eternități, vremelnicii; Stele; Har; Saadi; Navigatorul; Don Quichote; Legende; Regăsire; Patinor. CUMPĂNĂ DREAPTĂ, 1941–1944: Menire; Legănat cu tine...; Transhumanță; Ceas tainic; Toamnă; Oglindiri; Solie; Zeu marin; Necunoscutei (III); Prezență; Singur; Destin, Vechime; Terține; Post-mortem.

Versuri. Cuvînt înainte de Al. Piru. București, Editura tineretului, 1968, 269 p. Ion Pillat, desen de Bardocz Ludovic. (Colecția „Cele mai frumoase poezii".)

Din CAIETUL VERDE: Scrisoare; Recuerdo; Scitul; Vrăjitorul de șerpi; Cocorii; Icoană pe sticlă; Norul; Elegie în pădure; Elegie în toamnă; A doua elegie; A patra elegie. Din ȚĂRM PIERDUT: Helladă; Acrocorint; Olimpia, Delfi; Asfodela; Ovidiu. Din SCUTUL MINERVEI: VII. /Cu armonie simplă de linii și lumină/. Din BALCIC: Lună pe mare; Plajă pustie; Țărm pontic; Cimitir tătăresc; Seară pe ape; Insulă, toamna. Din POEME ÎNTR-UN VERS: Poemul într-un vers; Melancolie; Tinerețe; Ciocîrlia; Zile și nopți; Vînătoare; Friză II. /De cînd îți legi sandala.../. Din UMBRA TIMPULUI: În toamnă; Umbre pe iaz; Cîntec de vremelnicie; Cîntec; An mort; Elegie; Panta rhei; Soarta; Amurg pe Prut; Scamatorul. Din ÎMPLINIRE: Zori de primăvară; Narcis; Prevestire; Înger rămas; Spectrul rozei; Timpul; Stele; Har; Saadi; Don Quichote; Regăsire. Din CUMPĂNĂ DREAPTĂ: Transhumanță; Toamnă; Solie; Vechime; Terține; Post mortem.

Ceremonia naturii /Antologie și studiu/ de Victoria Ana Tăușan. București, Editura Albatros, 1972, 223 p. (Seria „Contemporanul nostru"). Din CAIETUL VERDE: Mortul; Cocorii; De-o fi să fie raiul...; Octomvrie /Rodit se-ndoaie ramul și mîna se ridică/; Norul; Veghe; Elegie în toamnă; Elegie în fața mării; Elegie pentru mine; A patra Elegie. Din ȚĂRM PIERDUT: Țărm pierdut; Ovidiu; Alesul. Din SCUTUL MINERVEI: I. /Ajuns acum pe culmea vieții.../; XI. /Abia sosi Prierul.../; XIV. Nespovedită mie.../; XVII. /Nu-i vindecat cu totul.../. Din BALCIC: Lună pe mare; Pe țărm; Seară pe ape. Din POEME ÎNTR-UN VERS: Poemul într-un vers; Păstorul mării; Îmbrățișare; Pan; Pasărea din basm; Artă poetică; Amurg; Mleancolie; Pasărea mării; Trecutul; Seara la Voroneț; Reîntoarcere; Ciocîrlia. Norii; Crăciun; Templu antic; Stăpînul mării; Înserare; Sîngele vieții. Din VERSURI REGĂSITE: Ispita frumuseții; Viersul țării; Cîntec. Din UMBRA TIMPULUI: Umbre pe iaz; Cîntec; Elegie; Pîndă; Primăvară; Pasăre de lut; Tăcere. Din ÎMPLINIRE: Cină; Pastorală; Viziune polară; Narcis; Stele; Împlinire; Legende; Regăsire. Din CUMPĂNĂ DREAPTĂ: Menire; Post-mortem.

Poezii: Antologie, postfață și bibliografie de Cornel Ungureanu, București, Editura Minerva, 1975, 307 p. (Arcade).

Din CAIETUL VERDE: *Scrisoare; Adormind; Recuerdo; Scitul; Vrăjitorul de șerpi; Călătorire; Țara; Icoană pe sticlă; Dansatoarea; Elegie în toamnă; Elegie în fața mării; A doua elegie; A treia elegie; A patra elegie* Din ȚĂRM PIERDUT: *Helladă; Dafni; Țărm pierdut; Ovidiu; Moartea păstorului; Insula.* Din SCUTUL MINERVEI: I. */Ajuns acum pe culmea vieții, înainte.../*; II. *Deoarece, Senino, mireasă mi-ești și soră.../*; III. */Același zeu profetic cutremură stejarii.../*; IV. */Adăpostit sub scutul Minervei stau deoparte.../*; V. *Precum prin crîng, în umbră, o pasăre ațipă/...*; VI. */Neptun pe mări în spume și-a așezat domnia.../*; VII. */Cu armonie simplă de linii și lumină.../*; VIII. */Sub rod se-ndoaie pomul cînd seva îl pătrunde.../*; IX. */La Roma cînd Horațiu prindea nemuritoare.../*; X. */Pe mări nu poate vasul să zboare, dacă vîntul.../*; XI. */Abia sosi Prierul cu-ntîia rîndunică.../*; XII. */Icar cum îl sfidase cu aripe de ceară.../*; XIII. */Din toate numai roza ce-n moarte mai încheagă.../*; XIV. */Nespovedită mie ce grijă îți apleacă.../*; XV. */Din Helicon coboară iar cele nouă muze.../*; XVI. *În căutarea prăzii de aur a cîntării.../*; XVII. */Nu-s vindecat cu totul, Senino, de Himeră.../*; XVIII. */Te-am regăsit, de mintea-mi cu-atîta mai aproape.../*. Din BALCIC: *Împlinire; Balcic lunar; Lună pe mare; Floarea din fereastră; Plajă pustie; Pe țărm; Țărm pontic; Înserare; Seară pe ape; Insulă, toamna; Pescărușul.* Din POEME ÎNTR-UN VES: *Poemul într-un vers; Pan; Artă poetică; Castana; Conac de-altădată; Țara; Luntrașul.* Din VERSURI REGĂSITE: *Vînătorul de himere.* Din UMBRA TIMPULUI: *Zodier; În toamnă; Umbre pe iaz; Cîntec de vremelnicie; Cîntec; Cra-ro-ra-ra; Elegie; Panta rhei; Scamatorul; Poetul; Stanțe* /fragmente/; *Cîntec pentru lumină.* Din ÎMPLINIRE: **Cartea priveliștilor**: *Cină; Pastorală; Natură moartă; Narcis; Basorelief;* **Cartea țăriilor**: *Prevestire; Spectrul rozei; Timpul; Eternități, vremelnicii;* **Cartea mărturiilor**: *Potir amar; Don Quichote; Patinor.* Din CUMPĂNĂ DREAPTĂ: *Singur; Vechime; Mărturie; Post-mortem; Menire.*

Ion Pillat. Pe Argeș în Sus. Antologie, postfață și bibliografie de Ioan Adam, București, Editura Minerva, 1984, 247 p. (Arcade). Din CAIETUL VERDE: *Scrisoare; Odaia ei; Ornic; Oglinda fermecată; Țara; Piersicul; De-o fi să fie raiul; Elegie pentru mine; A doua Elegie; A treia Elegie. A patra Elegie* Din BALCIC: *Împlinire; Pe țărm.* Din POEME ÎNTR-UN VERS: *Belșug; Castana; Casa copilăriei; Reîntoarcere; Toamna copilăriei; Conac de altădată; Singur; Veveriță, toamna; Poetul; Amintirea; Întoarcere.* Din VERSURI REGĂSITE: *Fagul; Prolog la un poem părăsit; Seară la Stînca; Cules; Viersul țării; Crez.* ÎN UMBRA TIMPULUI: *Zodier; În toamnă; Ceas pierdut; Din ramele iatacului vechi; An mort; Elegie; Înnoptare; Tipar; Rod; Amurg pe Prut; Roza din urmă.* Din ÎMPLINIRE: **Cartea priveliștilor**: *Cină.* **Cartea țăriilor**: *Vînătoare; Cimitir; Chiparoși.* **Cartea mărturiilor**: *Împlinire; Părere; Regăsire.* Din CUMPĂNĂ DREAPTĂ: *Unui cititor, peste veacuri; Cîntecul verii; Ceas tainic; Toamnă; Oglindiri; Prezență; Singur; Vechime; Post-mortem; Menire.*

POEME SCRISE ÎNTRE 1927–1978
ÎN ANTOLOGII ȘI VOLUME COLECTIVE

Antologia poeților de azi de Ion Pillat și Perpessicius, București, „Cartea Românească", 1928, vol. II. De I. P.: *Ovidiu*, p. 163–164 (**L.**) în **ED III** la vol. **C.V.**

Generațiile țării. Biblioteca Catedra Galați nr. 11–12. Galați „Catedra", /1937/. De **I.P.**: *Țara*, p. 8, (**C.V.**)

Ilustrații pentru Arghezi, Bacovia, Blaga... I. Pillat... de E. Drăguțescu. Cu o prefață de T. Vianu, București, Tipograf. Ateneu, 1937. De I.P.: *Păstor ionian* (**Ț.P.**)

Literatura română contemporană, antologie de V. Streinu, București, Dacia, 1943. De I.P.: *Odaia ei*, p. 138, (**C.V.**); *Insulă*, p. 139–140, (**Ț.P.**); *Artă poetică* (**P.V.**); *Friză* p. 140, (**P.V.**); *Îmbrățișare*, p. 140, (**P.V.**); *Poemul într-un vers*, p. 140, (**P.V.**); *Pan*, p. 140 (**P.V.**).

Mama și copilul și căminul familiar în poezia românească. Antologie cu o prefață de Ion Breazu, Sibiu „Dacia Traiană", 1943.
De **I.P.**: *A doua Elegie*, p. 67–68 (**C.V.**); *Prevestire* p. 68.

Poeți în rugăciune culeși și adnotați de Ioan Georgescu, Oradea, Edit. „St. Nichita", 1943. De **I.P.**: *Icoană pe sticlă*, p. 207, (**C.V.**).

Poezia noastră religioasă. Antologie însoțită de un studiu introductiv de Pan M. Vizirescu, Cluj, Edit. Episcopiei ortodoxe române, 1943. De I.P.: *Zori*, (**U.T.**).

Estetica poeziei lirice de Liviu Rusu, Sibiu „Casa Școalelor" 1944. De I.P.: *Balcic biblic*, p. 110 (BALCIC); *Stanțe*, p. 171, (**Ț.P.** în **E.D.III** la **U.T.**)

Ion Pillat. Mărturii despre om și poet. București „Publicom", 1946. De I.P.. *Post mortem* p. 297, (**C.D.**); *Cîntec /Timpul care piere.../* (**U.T.**) (facsimil).

Din lirica mării. Antologie, prefață, text îngrijit de Vasile Nicolescu, București, Editura pentru literatură, 1964. De I.P.: *Țărm pierdut*, p. 14–16, (**Ț.P.**); *Pescărușul* (**U.T.** în **E.D.III** la BALCIC), *Pe țărm*, p. 65–66, (BALCIC); *Ovidiu*, p. 139–140, (**C.V.**); *Stella maris*, p. 141, (**B.**); *Sarcofag tracic*, p. 141–142, (**B.**); *Luna pe mare*, p. 212–213, (**B.**); *Insula,/Insula mică era.../* p. 213–214, (**Ț.P.**).

Cîntecul iubirii (Din lirica românească de dragoste). Antologie, text îngrijit, prefață de Vasile Nicolescu. București, Editura pentru literatură, 1966. De

I.P.: *Veghe*, p. 196, (C.V.); *Prund*, p. 196–197, (V.R.); *Poteca din pădure*, p. 197–198, (V.R.); *Stanțe*, p. 198–199, (U.T.).

Antologia poeziei simboliste românești de Lidia Bote. București, Editura pentru literatură, 1968. De I.P.: *Asfodela*, p. 443, (Ț.P.).

Poezia română modernă de la G. Bacovia la Emil Botta. Antologie, prefață și note de Nicolae Manolescu. Vol. 1-2 București, Editura pentru literatură, 1968. De I.P.: *A patra elegie*, p. 172-173, (C.V.); *Acrocorint*, p. 173, (Ț.P.); *Timpul*, p. 174.

Efigiile naturii. Antologia pastelului românesc de Petre Stoica și M. Tomuș. Vol. I, București, „Minerva", 1971. De I.P.: *Cimitir tătăresc*, p. 405, (B.); *Balcic de seară*, p. 406, (B.); *Păstor ionian*, p. 406–407, (Ț.P.); *Sarcofag*, p. 407 (B.); *Toledo*, p. 407-408, (C.V.).

O sută de ani de sonet românesc. Antologie de Gh. Tomozei, București, Editura Albatros, 1973. De I.P.: *Don Quichote*, p. 126, (ÎMPLINIRE).

Poezia cu formă fixă. Ediție îngrijită, prefață, note și bibliografie de Gh. Cardaș. București, Editura Albatros, 1973, De I.P.: *Terține*, p. 364–365, (V.R.).

Antologia poeziei românești de Zoe Dumitrescu-Bușulenga, București, Editura didactică și pedagogică, 1974, De I.P.: *Transhumanță* (C.D.); *Amurg*, p. 282, (P.V.); *Balcic de seară*, p. 282, (B.); *Ciocîrlia*, p. 282, (P.V.); *Plaja*, p. 283, (P.V.); *Poemul într-un vers*, p. 283, (P.V.); *Țara*, p. 283 (C.V.); *Tinerețe* (P.V.)

Arghezi, Bacovia, Barbu, Blaga, Fundoianu, Pillat, Voiculescu, prezentați de Laurențiu Ulici. Cronologie de Emil Manu, București, Editura Enciclopedică română, 1974. De I.P.: *Elegie pentru mine* p. 311–312, (C.V.); *A doua Elegie*, p. 312–313, (C.V.); *A treia Elegie*, p. 313-315, (C.V.); *Păstorul și faunul*, p. 313–316, (Ț.P.); Din **Poeme într-un vers**: *Amurg; Artă poetică; Iarnă; Pan; Poemul într-un vers; Stelă de dansatoare; Ciocîrlia; Conac de altădată; Descălecătorii; Navigatorii; Popor nomad; Popas; Seara la Voroneț; Tinerețe; Veveriță, toamna; Zile și nopți*, p. 317; *Bujori sălbateci; Cimitir tătăresc; Friză* (II); *Luntrașul; Pescăruși*, p. 318; *Cîntec de vremelnicie*, p. 318–319, (U.T.); *Cîntec*, p. 319, (U.T.); *Pîndă*, p. 320, (U.T.); *Scamatorul*, p. 320-321, (U.T.); *Ceas tainic*, p. 321, *Singur*, p. 321 322.

Constelație a poeziei române moderne de Dinu Pillat. Selecții din Tudor Arghezi, G. Bacovia, Ion Barbu, Lucian Blaga, B. Fundoianu, Adrian Maniu, Ion Pillat, Ion Vinea, V. Voiculescu, București, „Cartea Românească", 1974. De I.P.: *Elegie în pădure*, p. 272, (C.V.); *A doua Elegie*, p. 271–272, (C.V.); *A patra Elegie*, p. 272, (C.V.); *Helladă*, p. 273, (Ț.P.); *Acrocorint*, p. 273–274, (Ț.P.); *Norul*, p. 274–275, (C.V.); *Insulă, toamna*, p. 275–276, (B.); *În toamnă*, p. 275–276, (U.T.); *Cîntec de vremelnicie*, p. 277-278, (U.T.); *Cîntec*, p. 278–279, (U.T.).

O flacără străbate veacurile. București, Editura militară, 1974. De I.P.: *Țara*, p. 218, (C.V.).

Poezii patriotice. Culegere de Constanța Iliescu. București, Editura didactică și pedagogică, 1976. De I.P.: *Țara*, p. 151, (C.V.).

Poezii patriotice și revoluționare. Antologie, București, Minerva, 1974. De I.P.: *Țara*, p. 237, (C.V.); *Viersul țării*, p. 238, (V.R.).

Simbolism, modernism, avangardism. Îndrumări metodice de I. Mihuț, București Editura didactică și pedagogică, 1976. De I.P.: *Împlinire*, p. 147, (E.)

Lună pe mare, p. 147–148, (B.); *Seară pe ape*, p. 148–149, (B.)

Niciodată toamna nu fu mai frumoasă. Antologie lirică de Simion Dănilă. Cuvînt înainte de Al. Jebeleanu, Timișoara, „Facla", 1978. De I.P.: *Cocorii*, p. 91 (C.V.).

PERIODICELE ÎN CARE AU FOST PUBLICATE POEMELE. (ÎN ORDINE CRONOLOGICĂ)

Vrăjitorul de șerpi. (Pentru I. Al. Brătescu-Voinești).

Adevărul literar și artistic, IX (1928), nr. 374, 5 feb., p. 5.

Cîntecul lui Ali.

Adevărul literar și artistic, IX (1928), nr. 375, 12 feb., p. 5; *Viața literară*, III (1928), nr. 74, 18 feb., p. 4; *Arta*, București, I (1941), nr. 8, 9 iul., p. 3.

Ovidiu

Gîndirea, VIII (1928), nr. 4, apr., p. 156-157.

Pseudokinegeticos (*Vînătorul de himere*) *Lumea*, *Bazar Săptărmînal* I/1923/, nr. 24, 29 apr., p7.

Un nor.

Gîndirea VIII (1928), nr. 6-7, iun.–iul., p. 261–262.

Mortul.

Ibid., VIII (1928), nr. 10, oct., p. 397–398; *Românul Cleveland*, XXVII (1929), nr. 5, 3 feb., p. 1.

Scrisoare.

(Mariei Pillat). *Gîndirea*, VIII (1928), nr. 12, dec., p. 487–488: *Universul*, XLIX (1932), nr. 355, 25 dec., p. 8.

De-o fi să fie raiul...

Gîndirea, IX (1929), nr. 1–2, ian.–feb., p. 12.

Fagul.
Gîndirea, IX (1929), nr. 4, apr., p. 125.

Recuerdo
Ramuri, XXIII (1929), nr. 5, mai, p. 156; *Muguri*, Rîmnicul Vîlcea, II (1929), nr. 6 – 7, iun. – iul., p. 28 – 29 (Reprodusă din *Ramuri*); *Revista Scriitoarelor și Scriitorilor români*, IV (1930), nr. 6 – 7, iun. – iul., p. 80; *Adevărul literar și artistic*, X (1931), nr. 561, 6 sept., p. 1; *Vremea*, VI (1933), nr. 270, 8 ian., p. 7.

Oglinda fermecată. Celei rămase.
Gîndirea, IX (1929), nr. 8 – 10, aug. – oct., p. 288.

Călătorire. Celui plecat.
Ibid., IX (1929), nr. 8 – 10, aug. – oct., p. 289.

Balcic de seară /Cînd soarele stropește.../
Revista Scriitoarelor și Scriitorilor români, III (1929), nr. 10, oct., p. 1; *Viața literară*, IV (1929), nr. 122, 21 dec., p. 1; *Vremea*, VI (1933), nr. 270, 8 ian., p. 7; *Familia*, V (1938), nr. 8, sept., p. 56; *Gîndirea*, XIX (1940), nr. 10, dec., p. 676.

Elegie în pădure.
Viața literară, IV (1929), nr. 112, 5 oct., p. 1.

Helladă. (*Prima versiune*)
Viața literară, IV (1929), nr. 112, p. 1.

Asfodela (Lui N. I. Herescu).
Viața literară, IV (1929), nr. 117, p. 1; *Cele trei Crișuri*, XII (1931), nr. 3—4, mart.—apr., p. 41; *Calendarul București*, I (1932), nr. 8, p. 3; *Viața literară*, VIII (1933), nr. 140, ian., p. 2.

Balcic biblic (Lui G. D. Mugur).
Gîndirea, IX (1929), nr. 12, dec., p. 375.

Elegie /Stă vîntul deodată pe iazuri.../. *Elegie în toamnă*
Gîndirea, X (1930), nr. 3, mart., p. 78.

Adormind...
Rampa, XV (1930), nr. 3664, 7 apr., p. 3; *Viața românească*, XXII (1930), nr. 11—12, nov.—dec., p. 26—27.

Stanțe.
Pleiada, I (1930), nr. 3, 15 apr., p. 2.

Mistral. La un poet
Gîndirea, X (1930), nr. 8 – 9, aug. – sept., p. 260; *Junimea literară*, XXI (1932), nr. 7 – 12, iul. – dec., p. 342.

Octomvrie.
Gîndirea, X (1930), nr. 10, oct., p. 340; *Universul*, XLIX (1932), nr. 300, 31 oct., p. 4; *Calendarul*, București, I (1932), nr. 207, 2 nov. p. 2 (Reprodusă din *Universul*).

Circ planetar.
Gîndirea, X (1930), nr. 12, dec., p. 433.

Centaurul bătrîn.
Duminica Universului, I (1931), nr. 1, p. 4.

Primăvara /*În apa cerului...*/.
Duminica Universului, I (1931), nr. 18, 3 mai, p. 277.

Prolog. (*Prolog la un poem părăsit*)
Viața românească, XXIII (1931), nr. 9 - 10, sept.—oct., p. 288 – 289.

Icoană pe sticlă.
Universul, XLIX (1931), nr. 349, 25 dec., p. 9; *România*, I (1938), nr. 207, 25 dec., p. 3.

Elegia singurătății în vreme.
Gîndirea, XII (1932), nr. 1, ian., p. 6 – 7.

Elegia cuvîntului.
Gîndirea, XII (1932), nr. 1, ian., p. 7 – 8.

Cocorii.
Datina, X (1932), nr. 7 – 12, iul. – dec., p. 81; *Universul*, LI (1934), nr. 90, 2 apr., p. 6.

Prinos.
Datina, X (1932), nr. 7 – 12, iul. – dec., p. 81; *Calendarul*, I (1932), nr. 266, 25 dec., p. 2.

Helladă (A doua versiune). */Stă marea ca o treaptă.../.*
Datina, X (1932), nr. 7—12, iul.—dec., p. 102.

Sîni. La un tors antic.
Adevărul literar și artistic, XI (1932), nr. 604, 3 iul., p. 8; *Viața literară*, VII (1932), nr. 138, iul.—sept., p. 4.

Insulă /Cu fruntea ei.../.
Cele trei Crișuri, XIII (1932), sept.—oct., p. 93.

Odaia ei.
Adevărul literar și artistic, XI (1932), nr. 622, 6 nov., p. 1; *Vremea*, VI (1933), nr. 270, 8 ian., p. 7; *Reporter*, V (1937), nr. 11, 14 mart., 1937, p. 2.

Scitul.
Adevărul literar și artistic, XI (1932), nr. 622, 6 nov., p. 1.

Assisi.
Gîndirea, XII (1932), nr. 12, dec., p. 347.

Toledo.
Ibid., XII (1932), nr. 12, dec., p. 348.

Elegie /Deodată seara. Poartă deschisă.../. (A treia Elegie)
Ibid., XII (1932), nr. 12, dec., p. 348—349.

Stanțe. /Cînd peste ani vei fi.../.
Universul, XLIX (1932), nr. 335, 5 dec., p. 4.

A patra Elegie /Pe drumul vechi.../.
Adevărul literar și artistic, XI (1932), nr. 628, 18 dec., p. 1.

Păstor ionian.
Adevărul literar și artistic, XI (1932), nr. 628, 18 dec., p. 1; *Viața literară*, VIII (1933), nr. 140, 1—30 dec., p. 3.

Țărm sudic.
Vremea, 1933, nr. 318, p. 20—21.

Dansatoarea.
Revista Scriitoarelor și Scriitorilor români, VII (1933), nr. 1—2, ian.—feb., p. 6; *Universul*, L (1933), nr. 166, 19 iunie, p. 4.

Veghe.
Viața românească, XXV (1933), nr. 5, mai, p. 149.

Seară pascală.
Universul, L (1933), nr. 103, 16 apr., p. 4; *Acțiunea*, IV (1933), nr. 794, 24, 25 apr., p. 2.

Țara.
Catedra, Galați, VII (1933), nr. 1—2, sept.—oct., p. 1; *Ibid.*, X (1937), nr. 97, mart., p. 1; *Luminița*, XIX (1968), nr. 3, mart., p. 15.

Sarcofag.
Universul, L (1933), nr. 318, 20 nov., p. 4.

Scutul Minervei: I */Ajuns acum pe culmea.../.*
Pleiada, București, I (1934), nr. 1, ian., p. 29.

Scutul Minervei: II. */Deoarece, Senino.../.*
Ibid., I (1934), nr. 1, ian., p. 30.

Scutul Minervei: III. */Același zeu profetic.../.*
Ibid., I (1934), nr. 1, ian., p. 31.

Scutul Minervei: IV. */Adăpostit sub scutul.../.*
Ibid., I (1934), nr. 1, ian., p. 32.

Scutul Minervei: V. */Precum prin crîng.../.*
Ibid., I (1934), nr. 1, ian., p. 33.

Scutul Minervei: VI. */Neptun pe mări.../.*
Ibid., I (1934), nr. 1, ian., p. 34.

Scutul Minervei: VII. */Cu armonie simplă.../.*
Ibid., I (1934), nr. 1, ian., p. 35.

Scutul Minervei: VIII. */Sub rod se-ndoaie pomul.../.*
Ibid., I (1934), nr. 1, ian., p. 36.

Scutul Minervei: IX. */La Roma, cînd Horațiu.../.*
Ibid., I (1934), nr. 1, ian., p. 37.

Scutul Minervei: X. */Pe mări nu poate vasul.../.*
Ibid., I (1934), nr. 1, ian., p. 38.

Scutul Minervei: XI. */Abia sosi Prierul.../.*
Ibid., I (1934), nr. 1, ian., p. 39.

Scutul Minervei: XII. */Icar cum îl sfidase.../.*
Ibid., I (1934), nr. 1, ian., p. 40.

Scutul Minervei: XIII. */Din toate-această roză.../.*
Ibid., I (1934), nr. 1, ian., p. 41.

Scutul Minervei: XIV. */Nespovedită mie.../.*
Ibid., I (1934), nr. 1, ian., p. 42.

Scutul Minervei: XV. */Din Helicon coboară.../.*
Ibid., I (1934), nr. 1, ian., p. 43.

Scutul Minervei: XVI. */În căutarea prăzii.../.*
Ibid., I (1934), nr. 1, ian., p. 44.

Scutul Minervei: XVII. */Nu-s vindecat cu totul.../.*
Ibid., I (1934), nr. 1, ian., p. 45.

Scutul Minervei, XVIII. */Te-am regăsit.../.*
Ibid., I (1934), nr. 1, ian., p. 46.

Sonet /Oriunde îmi duc pașii.../.
Universul, LI (1934), nr. 13, 15 ian., p. 4.

Ornic.
Ibid., LI (1934), nr. 34, 5 feb., p. 4.

Ceruri străine.
Însemnări, III (1934), nr. 16, mart., p. 7–8.

Inscripție votivă.
Vitrina literară, II (1934), seria 2, nr. 6, 18 mart., p. 1.

Tăcere.
Viața literară, IX (1934), nr. 165, 25 dec., 1935, 10 ian., p. 1; *Lanuri*, Mediaș, III (1936), nr. 5–6, p. 244–245.

Stanțe I. */Atît ți-am privit trupul.../.*
Revista Fundațiilor II (1935), nr. 4, apr., p. 30.

Stanțe II. */Precum de orice lucru.../.*
Ibid., II (1935), nr. 4, apr., p. 31.

Stanțe III. */Cînd rîzi își scutur.../.*
Ibid., II (1935), nr. 4, apr., p. 31.

Stanțe IV. */Izvorul unde tînăr.../.*
Ibid., II (1935), nr. 4, apr., p. 31.

Stanțe V. */Nu-mi pasă.../.*
Ibid., II (1935), nr. 4, apr., p. 32.

Stanțe VI. */Pe rugul ce mă arde.../.*
Ibid., II (1935), nr. 4, apr., p. 32.

Stanțe VII. */Așa cum în furtună.../.*
Ibid., II (1935), nr. 4, apr., p. 32–32; *Rampa*, XVIII (1935), nr. 5169, 4 apr., p. 1.

Stanțe VIII. */Să-ți pot uita făptura.../.*
Revista Fundațiilor, II (1935), nr. 4, apr., p. 33.

Stella maris.
Convorbiri literare, LXVIII (1935), nr. 9–12, sept.–dec., p. 404, *Revista Fundațiilor*, nr. 11, nov., 1942, p. 247.

Cicladele.
Gîndirea, XIV (1935), nr. 7, sept., p. 347.

Balcic lunar /Am regăsit fîntîna/.
Junimea literară, XXIV (1935), nov., 10–11, oct.–dec., p. 309; *Revista Fundațiilor*, III (1936), nr. 11, nov., p. 245; *Lumea turistică*, III (1937), p. 11 (nesemnat).

Cîntec de vremelnicie. (În memoria lui Gib) [Mihăescu].
Gîndirea, XIV (1935), nr. 10, dec., p. 494; *Vremea*, XI (1938), nr. 531, 27, mart., p. 10.

Veverița.
Lanuri, Mediaș, III (1936), nr. 5–6, p. 244; *Calendarul gospodarilor, pe 1939*, de I. Simionescu. București, Cartea Românească, 1939, p. 79.

POEME ÎNTR-UN VERS

Groapă nouă.
Gîndirea, XV (1936), nr. 1, ian., p. 18.

Îmbrățișare.
Ibid., XV (1936), nr. 1, p. 12.

Naiul.
Ibid., XV (1936), nr. 1, p. 12.

Pan.
Ibid., XV (1936), nr. 1, p. 12.

Păstorul mării.
Ibid., XV (1936), nr. 1, p. 12; *Țara Șipenițului*, I (1936), nr. 2, sept., p. 70.

Zvon.
Gîndirea, X (1936), nr. 1, p. 12; *Țara Șipenițului*, I (1936), nr. 2, sept., p. 70.

Trup de fată.
Gîndirea, X (1936), nr. 1, p. 12.

Amurg. /Iubirea ta m-ajunge.../.
Gîndirea, XV (1936), nr. 1, ian., p. 13; *Universul*, LIII (1936), nr. 1, ian., p. 13.

Artă poetică: I /Nu vorba, ci tăcerea.../.
Gîndirea, XV (1936), nr. 1, ian., p. 12.

Colori.
Ibid., XV (1936), nr. 1, ian., p. 13.

Dorință.
Ibid., XV (1936), nr. 1, ian., p. 13.

Foșnet.
Ibid., XV (1936), nr. 1, ian., p. 13.

Fumul [Asemănări].
Ibid., XV (1936), nr. 1, ian., p. 13.

Iarnă. /În zare zurgălăi de sanii.../.
Ibid., XV (1936), nr. 1, ian., p. 13; *Universul*, LIII (1936), nr. 89, 30 mart., p. 4.

Întîlniri.
Gîndirea, XV (1936), nr. 1, ian., p. 13.

Portret. /Durere cu ochi negri.../.
Ibid., XV (1936), nr. 1, ian., p. 13; *Universul*, LIII (1936), nr. 126, 9 mai, p. 10

Singurătate.
Gîndirea, XV (1936), nr. 1, ian., p. 13.

Veghe. /În gura sobei gîndul.../.
Ibid., XV (1936), nr. 1, ian., p. 13.

Casă la Balcic. /Și sufletul și casa.../.
Ibid., XV (1936), nr. 2, ian., p. 72; *Familia*, V (1938), nr. 8, sept., p. 63.

Castana.
Gîndirea, XV (1936), nr. 2, feb., p. 72.

Fata la fîntînă.
Ibid., XV (1936), nr. 2, feb., p. 72; *Ramuri*, XXVII (1936), nr. 5—6, mai, p. 151.

Marinarul.
Gîndirea, XV (1936), nr. 2, feb., p. 72.

Reîntoarcere.
Ibid., XV (1936), nr. 2, feb., p. 72.

Turc bătrîn.
Ibid., XV (1936), nr. 2, feb., p. 72.

Zile și nopți.
Ibid., XV (1936), nr. 2, feb., p. 72.

Camee.
Ibid., XV (1936), nr. 2, feb., p. 73.

Cimitir tătăresc. /Prin pietre ceruri albe.../.
Ibid., XV (1936), nr. 2, feb., p. 73.

Ciocîrlia. /Din praștia cîmpiei.../.
Ibid., XV (1936), nr. 8, feb., p. 73; *Universul*, LIII (1936), nr. 89, 30 mart., p. 4.

Driada.
Gîndirea, XV (1936), nr. 2, feb., p. 73.

Friză. /Pe piatră stau eroii.../.
Ibid., XV (1936), nr. 2, feb., p. 73.

Golful. /A strîns albastru-n brațe.../.
Ibid., XV (1936), nr. 2, feb., p. 73; *Viața literară*, XI (1936), nr. 6, 25 mart., p. 2.

Hanul vechi.
Gîndirea, XV (1936), nr. 2, feb., p. 73; *Ramuri*, XXVII (1936), nr. 5—7, mai.—iul., p. 151.

Măgăruşul.
Gîndirea, XV (1936), nr. 2, feb., p. 73.

Prevestire. /În codrul numai muguri.../.
Ibid., XV (1936), nr. 2, feb., p. 73.

Veveriță, toamna. /O frunză roşie suie.../
Ibid., XV (1936), nr. 2, feb., p. 73; *Viața literară*, XI (1936), nr. 6, 25 mart., p. 2.

Vînătoare.
Gîndirea, XV (1936), nr. 2, feb., p. 73.

Artă poetică. /Iubiri, dureri, amurguri.../.
Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 2, feb., p. 324; *Universul* LIII (1936), nr. 126, 9 mai, p. 10.

Belşug. /Am întîlnit azi toamna.../.
Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 2, feb., p. 324; *Universul*, LIII (1936), nr. 126, 9 mai, p. 10. *Viața literară*, XI (1936), 25 mart. p. 2.

Friză. /De cînd îți legi sandala.../. În revistă poemul intitulat: *Altă friză.*
Rsvista Fundațiilor, III (1936), nr. 2, feb., p. 325.

Darul. /Dă-mi pacea înserării.../
Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 2, feb., p. 325; *Universul*, LIII (1936), nr. 126, 9 mai, p. 10.

Floarea vremii.
Revista Fundațiilor, III (1936), 2 feb., p. 324.

Friză de templu. /Strunindu-şi calul.../.
Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 2, feb., p. 325; *Universul*, LIII (1936), nr. 89, 30 mart., p. 4.

Heraclit.
Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 2, feb., p. 324; *Țara Şipenițului*, I (1936), nr. 2, sept., p. 70.

Murmur etern /În golul scoicii marea.../.
Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 2, feb., p. 324.

Păreri. /Brotacul: frunză verde.../.
Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 2, feb., p. 324.

Pasărea din basm.
Ibid., III (1936), nr. 2, feb., p. 324; *Viața literară*, XI (1936), nr. 6, 25 mai, p. 2.

Păstorul. /Cu fluierul la gură.../.
Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 2, feb., p. 325.

Poetul trădat.
Ibid., III (1936), nr. 2, feb., p. 325.

Rodia iubirii.
Ibid., III (1936), nr. 2, feb., p. 325.

Stol coborît.
Ibid., III (1936), nr. 2, feb., p. 325.

Tinerețe. /Pe frunza toamnei.../.
Ibid., III (1936), nr. 2, feb., p. 324.

Tipar. /Nisipul purta încă.../.
Ibid., III (1936), nr. 2, feb., p. 324.

Vasul lovit.
Ibid., III (1936), nr. 8, feb., p. 324.

Vecernie.
Ibid., III (1936), nr. 2, p. 323; *Țara Şipenițului*, I (1936), nr. 2, sept., p. 70.

Casa copilăriei. /Sub lună casa albă.../.
Luceafărul, II (1936), nr. 2, mart., p. 115.

Descălecătorii. /Întîiul fum de sate.../.
Ibid., II (1936), nr. 3, mart., p. 117; *Universul*, LIII (1936), nr. 89, 30 mart., p. 4.

Drum de noapte. /Ne învelise luna.../.
Luceafărul, II (1936), nr. 3, mart., p. 117.

Inima.
Ibid., II (1936), nr. 3, mart., p. 117.

Logodna. /Pe mal un singur paltin.../
Ibid., II (1936), nr. 3, mart., p. 117.

Mare pămînteană.
Ibid., II (1936), nr. 3, mart., p. 117.

Mare sudică.
Ibid., II (1936), nr. 3, mart., p. 117; *Ramuri*, XXVII (1936), nr. 5—7, mai.—iul., p. 150.

Menire. /Un clopot peste lanuri.../.
Luceafărul, II (1936), nr. 3, mart., p. 117.

Navigatorii. /Pe zări amurgul singur.../.
Luceafărul, II (1936), nr. 3, mart., p. 117; *Universul*, V (1936), nr. 126, 9 mai, p. 10.

Nocturnă. /Mai știi în noapte plopul.../.
Luceafărul, II (1936), nr. 3, mart., p. 117; *Viața literară*, XI (1936), 25 mart., p. 2.

Norii. /Albastru clătinate.../.
Luceafărul, II (1936), nr. 3, mart., p. 117.

Pasărea mării. /Un nor de taină.../.
Ibid., II (1936), nr. 3, mart., p. 117.

Plajă. /Nisip, talazuri.../.
Viața literară, XI (1936), nr. 6, 5 mart., p. 2.

Poemul intr-un vers. /Un singur nai.../.
Luceafărul, II (1936), nr. 3, mart., p. 117; *Țara Șipenițului*, I (1936), nr. 2, sept., p. 70.

Popas.
Luceafărul, II (1936), nr. 3, mart., p. 117.

Popor nomad. /Cu norii și cu vîntul.../.
Ibid., II (1936) nr. 3, mart., p. 117.

Seara la Voroneț.
Ibid., II (1936), nr. 3, mart., p. 117.

Singur. /Prin pulberea de aur.../.
Ibid., II (1936), nr. 3, mart., p. 117; *Universul*, LIII (1936), nr. 126, 9 mai, p. 10.

Stelă de dansatoare. /Cu vălul tras pe față.../.
Luceafărul, II (1936), nr. 3, mart., p. 117.

Amurg în crîng.
Viața literară, XI (1936), nr. 6, 25 mart., p. 2.

Melancolie.
Ibid., XI (1936), nr. 6, 25 mart., p. 2.

Sclave.
Ibid., XI (1936), nr. 6, 25 mart., p. 2.

Poetul. /Stă încărcat de versuri.../.
Universul, LIII (1936), nr. 89, 30 mart., p. 4.

Alesul. /Mi-am dezlegat sandala.../.
Gîndirea, XV (1936), nr. 7, sept., p. 330.

Țărm pierdut. /Mai suflă-n scoici.../.
Ibid., XV (1936), nr. 7, sept., p. 330—331.

San Francisco nel Deserto.
Țara Șipenițului, I (1936), nr. 2, sept., p. 70.

Stelă funerară.
Ibid., I (1936), nr. 2, sept., p. 70.

Sînge străbun.
Gînd românesc, IV (1936), nr. 10 - 11, oct.—nov., p. 523.

Versuri. /Mai mult era în ele.../.
Pagini literare, III (1936), nr. 10–11, oct.–nov., p. 462.

Insula. /Insula mică era.../.
Ibid., III (1936), nr. 10–11, oct.–nov., p. 462–463.

Amurg pe Prut. /Seară la Stînca/
Gîndirea, XV (1936), nr. VIII, oct., p. 397; *Pagini Basarabene*, I (1936), nr. 9, p. 1; *Rampa*, XIX (1936), nr. 5675, 10 dec., p. 1.

Cîntec pentru lumină.
Gîndirea, XV (1936), nr. 8, oct., p. 396.

Împliniri. /Copilăria mea privea pe rîul.../.
Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 11, nov., p. 243; *Viitorul*, XXVIII (1936), nr. 8650, 8 nov., p. 2; *Almanahul ziarului Timpul*, Buc. 1939, p. 117.

Balcic.
Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 11, nov., p 244; *Gazeta*, III (1936), nr. 805, 13 nov., p. 2; *Lumea turistică*, III (1937), /nesemnată/.

Cina cu pești.
Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 11, nov., p 246.

Lună pe mare. /Taci totul nu e.../.
Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 11, nov., p. 248; *Vremea*, XI (1938), nr. 531, 27 mart., p. 10.

Casă la Balcic. /Îi cîntă marea, soarele îi cîntă.../.
Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 11, nov., p. 249.

Floarea din fereastră.
Ibid., III (1936), nr. 11, nov., p 250.

Seară pe țărm.
Ibid., III (1936), nr. 11, nov., p 231.

Dionysopolis. /Terasele coboară către mare.../.
Ibid., III (1936), nr. 11, nov., p 252; *Lumea turistică*, III (1937), nr. 11, /nesemnată/.

Sarcofag tracic. /Pe drumul de la vii.../.
Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 11, nov., p. 253.

Plajă pustie. /Și val și barcă.../.
Ibid., III (1936), nr. 11, nov., p. 254.

Cules de zi. /Pe un caiac cu pînză.../.
Viața literară, XI (1936), nr. 9, 15–30 dec., p. 1.

POEME ÎNTR-UN VERS, serie nouă, dedicate lui Mircea Streinul și publicate în:

Țara Șipenițului, II (1937), nr. 1–2, ian.–apr.

Amintirea.
Țara Șipenițului, II (1937), nr. 1–2, p. 62.

Cățelul pămîntului.
Ibid., II (1937), nr. 1–2., ian.–apr., p. 62.

Cer răsturnat.
Ibid., II (1937), nr. 1–2, ian.–apr., p. 62.

Cetatea din mare.
Ibid., II (1937), nr. 1–2, ian.–apr., p. 62.

Clopot de taină.
Ibid., II (1937), nr. 1–2, ian.–apr., p. 68.

Floare tîrzie.
Ibid., II (1937), nr. 1–2, ian.–apr., p. 62.

Gorgane pe Bărăgan.
Ibid., II (1937), nr. 1–2, ian.–apr., p. 62.

Lacrimi.
Ibid., II (1937), nr. 1–2, ian.–apr., p. 62.

Luntrașul.
Ibid., II (1937), nr. 1–2, ian.–apr., p. 62.

Nemuriri plăpînde.
Ibid., II (1937), nr. 1–2, ian.–apr., p. 62.

Primăvară. /Livezi în floare.../.
Ibid., II (1937), nr. 1–2, ian.—apr., p. 62.

Primăvară pastorală.
Ibid., II (1937), nr. 1–2, ian.—apr., p. 62.

Sfîrșit de iarnă.
Ibid., II (1937), nr. 1–2, ian.—apr., p. 62.

Stăpînul mării.
Ibid., II (1937), nr. 1–2, ian.—apr., p. 62.

Țara. /Balauri munții vineți.../.
Ibid., II (1937), nr. 1–2., ian.—apr., p. 62.

Bujori sălbatici.
Ibid., II (1937), nr. 1–2, ian.—apr., p. 63.

Cimitir tătăresc. /Pasc moartea capre.../.
Ibid., II (1937), nr. 1–2, ian.—apr., p. 63.

Cimitir turcesc. /Prin pietre părăsite.../.
Ibid., II (1937), nr. 1–2, ian.—apr., p. 63.

Despăduriri.
Ibid., II (1937), nr. 1–2, ian.—apr., p. 63.

Înserare. /Pe oglindă legănată.../.
Ibid., II (1937), nr. 1–2, ian.—apr., p. 63.

Întîiele micșunele.
Ibid., II (1937), nr. 1–2, ian.—apr., p. 63.

Întoarcere.
Ibid., II (1937), nr. 1–2, ian.—apr., p. 63.

Lalele.
Ibid., II (1937), nr. 1–2, ian.—apr., p. 63.

Pescăruși.
Ibid., II (1937), nr. 1–2, ian.—apr., p. 63.

Prier.
Ibid., II (1937), nr. 1–2, ian.—apr., p. 63.

Sîngele vieții.
Ibid., II (1937), nr. 1–2, ian.—apr., p. 63.

Zarzăr la mare.
Ibid., II (1937), nr. 1–2, ian.—apr., p. 63.

Păstorul și faunul.
Gîndirea., XVI (1937), nr. 1, ian., p. 10–11.

Stanțe. /Cu sculptorul stă piatra.../.
Lanuri, IV (1937), nr. 2, p. 85.

În fața mării.
Gînd românesc, V (1937), nr. 4, apr., p. 193; *Vremea*, XI (1938), nr. 531, 27 mart. p. 10.

Pasărea de lut.
Gîndirea, XVI (1937), nr. 5, p. 212.

Buratec lunar.
Ibid., XVI (1937), nr. 5, p. 212–213.

Moartea păstorului.
Ibid., XVI (1937), nr. 5, p. 213.

Elegie marină. /Elegie în fața mării/.
Pagini literare, IV (1937), nr. 5, mai, p. 234–235.

Frații.
Gîndirea, XVI (1937), nr. 10, dec., p. 482; *Viața literară*, XII (1937), nr. 13, 23 dec., p. 4.

Roză tîrzie.
Gîndirea, XVI (1937), nr. 10, dec., p. 482–483.

Cîntec. /Timpul care piere.../.
Ibid., XVI (1937), nr 10, dec., p. 483.

Înserare. /În vîrful carului cu snopi .../
Ibid., XVI (1937), nr. 10, dec., p. 483.

În toamnă.
Ibid., XVI (1937), nr. 10, dec., p. 484.

Zori.
Ibid., XVI (1937), nr. 10, dec., p. 484.

Şarpele casei.
De strajă, II (1938), nr. 1 ian.

Zodier.
Junimea literară, XXVII (1938), nr. 1—12, ian.—dec., p. 16; *Universul literar*, XLVII (1938), nr. 36, 22 oct., p. 1.

Înserare. /Cîmpuri din Miorcani.../ /Înnoptare/ (Lui T. Păunescu — Ulmu). *Ramuri*, XXX (1938), nr. 4, apr., p. 115.

Înserare. /Stau privind şi azi.../.
Universul literar, XLVII (1938), nr. 11, 30 apr., p. 3; *Familia*, V (1938), nr. 8, sept., p. 55 (fragment).

Seară la Stînca.
Gînd românesc, VI (1938), nr. 5—12, mai.—dec., p. 273; *Gazeta cărţilor*, VIII (1939), nr. 10—12, 15—31 ian., p. 2.

Rod.
Universul literar, XLVII (1938), nr. 11, 30 apr., p. 4; *Viaţa românească*, caietul 8, XXII (1969), nr. 8, aug., p. XXI.

La iaz. (Lui G. Topîrceanu in memoriam).
Viaţa românească, XXX (1938), nr. 5, mai, p. 33—34.

Primăvară. /La ce bun frumuseţea ta.../.
Gîndirea, XVII (1938), nr. 6, iun., p. 290.

Poetul, /Nu voi ara cu plug de lemn.../.
Ibid., XVII (1938), nr. 6, iun., p. 291.

Primăvară. /Sub bolţi de ramuri goale.../ /Poteca din pădure/.
Viaţa românească, XXX (1938), nr. 12, dec., p. 291.

Delfi. (Lui Iovan Ducici).
Universul literar, XLVII (1938), nr. 45, 24 dec., p. 1.

An mort.
Gîndirea, XVIII (1939), nr. 1, p. 17; *Înnoirea*, Arad, II (1939), nr. 8, 15 ian., p. 7.

Cimitir tătăresc. /Printre rîpi trandafirii.../.
Revista Fundaţiilor, VI (1939), nr. 1, ian., p. 38.

Ţărm pontic.
Ibid., VI (1939), nr. 1, ian., p. 39—40.

Pe ţărm.
Ibid, VI (1939), nr. 1, ian., p. 40.

Piatră.
Ibid., VI (1939), nr. 1, ian., p. 41.

Prinos. /Ţi-aduc migdale verzi ca ochii tăi.../
Ibid., VI (1939), nr. 1, ian., p. 42.

Pescăruşul.
Ibid., VI (1939), nr. 1, ian., p. 43.

Soartă.
Universul literar, XLVIII (1939), nr. 3, 21 ian., p. 1.

Tipar. /În toamnă valea se deschide lin.../.
Artă şi tehnică grafică, 1939, nr. 7, mart.—iun., p. 17—18.

Sufletul. /Ecou necunoscut.../.
Suceava, I (1939), nr. 64, p. 3; *Gîndirea*, XIX (1940), nr. 1, ian., p. 8.

Aloes.
Convorbiri literare, LXXII (1939), nr. 5, mai, p. 535—536; *Universul*, LVII (1940), nr. 90, 1 apr., p. 4.

Elegie. /Pe aleea naltă de castani.../.
Gîndirea, XVIII (1939), nr. 5, mai, p. 233.

Cîntec. /Lasă-mi-te lasă.../.
Universul literar, XLVIII (1939), nr. 18, 6 mai, p. 1.

Umbre de iaz.
Ibid., XL (1939), nr. 23, 10 iun., p. 1.

Din ramele iatacului vechi.
Ibid., XL (1939), nr. 23, 10 ian., p. 1.

Scamatorul.
Ibid., XL (1939), nr. 23, 10 ian., p. 1.

Pîndă.
Preocupări literare, IV (1939), nr. 9, nov., p. 385.

Insulă, toamna...
Universul literar, XLVIII (1939), nr. 40 (50), 16 dec., p. 1; *Moldavia,* I (1939), nr. 4—5, nov.—dec., p. 12.

Ga-ro-ra-ra. (În volum cu titlul: *Cra-ro-ra-ra.*)
Universul literar, XLIX (1939), nr. 1, 30 dec., p. 1.

Panta rhei.
Gîndirea, XIX (1940), nr. 1, ian., p. 8.

Suflet.
Ibid., XIX (1940), nr, 1, ian., p. 8.

Seară pe ape.
Ibid., XIX (1940), nr. 1, ian., p. 9.

Iarnă tîrzie.
Preocupări literare, V (1940), nr. 1, ian., p. 1; *România,* III (1940), nr. 592, 25 ian. p. 6.

Ceas pierdut.
Universul, LVII (1940), nr. 27, 29 ian., p. 4.

Cules.
Ramuri, XXXII (1940), nr. 2, feb., p. 42.

Din Bretania.
La vie littéraire et artistique, VII (1940), nr. 26, mart., p. 1.

Lui Nichifor Crainic.
Gîndirea, XIX (1940), nr. 4, apr., p. 228.

Primăvară.
România literară, I (1940), nr. 52, 7 apr., p. 13.

Cîntec. /Apa de izvor.../.
Universul literar, XLIX (1940), nr. 18, 27 apr., p. 1; *Seara,* III (1940), nr. 762, 7 mai, p. 2.

Zori de primăvară.
Pontica, II (1940), nr. 5—8, mai, p. 15.

Cina.
Revista Fundațiilor, VII (1940), nr. 9, sept., p. 488; *Flamura,* Brăila, IV (1940), seria 3, nr. 1, 1 nov., p. 8.

Port breton.
Revista Fundațiilor, VII (1940), nr. 9, sept., p. 489.

Centaurul. /Veniră stînci căzînd în rostogol.../.
Ibid., VII (1940), nr. 9, sept., p. 490.

Hellas.
Ibid., VII (1940), nr. 9, sept., p. 491.

Grădinarul.
Gîndirea, XIX (1940), nr. 9, nov., p. 591.

Pastorală.
Ibid., XIX (1940), nr. 9, nov., p. 591—592.

Timpul. /În sticlă nu-i în ceasul cu nisip.../.
Ibid., XIX (1940), nr. 9, nov., p. 592.

Vînătoare. /Ogarii tăi.../.
Ibid., XIX (1940), nr. 9, nov., p. 592.

Prevestire. (Fiului meu).
Revista Fundațiilor, VII (1940), nr. 12, dec., p. 488); *Familia,* LXXVII (1942), nr. 7—8, iul.—aug., p. 87—88.

Priveghi.
Revista Fundațiilor, VII (1940), nr. 12, dec., p. 489.

Chiparoșii.
Ibid., VII (1940), nr. 12, dec., p. 490.

Inger rămas.
Ibid. VII (1940), nr. 12, dec., p. 491; *Credință și muncă,* VII (1943), nr. 9—10 oct., p. 9.

Cupa.
Universul literar, XLIX (1940), nr. 52, 21 dec., p. 1.

Ispita frumuseții.
Ibid., XLIX (1940), nr. 52, 21 dec., p. 1.

Pustnic.
Ethnos, I (1941/1942), nr. 2, p. 20.

Toamnă. /Tîrziul luminiș de foi gălbuie.../.
Ibid., I (1941/1942), nr. 2, p. 21.

Stîna părăsită.
Gîndirea, XX (1941), nr. 1, ian., p. 9–10.

Nomadul. /Gorgane, taine unde își dorm regii.../.
Revista Fundațiilor, VIII (1941), nr. 1, ian., p. 155.

Endimion.
Ibid., VIII (1941), nr. 1, ian., p. 156.

Faunul.
Ibid., VIII (1941), nr. 1, ian., p. 157.

Basorelief.
Ibid., VIII (1941), nr. 1, ian., p. 158.

Spectrul rozei.
Preocupări literare, VI (1941), nr. 1, p. 709; *Familia*, LXXVII (1942), nr. 7–8, iul.–aug., p. 89.

Legănat cu tine...
Universul literar, L (1941), nr. 5, 25 ian., p. 1; *Steaua*, XIV (1963), nr. 6, iun., p. 17.

12 cîntece de dor (Din fluier ciobănesc),
Universul literar, L (1941), nr, 78, 8 feb. p. 1.

Ctitorul. /De greu păcat.../.
Familia, LXXVI (1941), nr. 2–3, feb.–mart., p. 17.

Frate iconar.
Ibid., LXXVI (1941), nr. 2–3, feb.–mart., p. 17–18.

La moara rea
Ibid., LXXVI (1941), nr. 2–3, feb. mart., p. 18,. *Curentul literar* III (1941), nr. 111, 17 mai, p. 10.

Împlinire. /Să-mbrac un suflet fără margini.../.
Universul literar, L (1941), nr. 14, 29 mart., p. 1.

Inscripții pentru cărțile mele: VISĂRI PĂGÎNE; ETERNITĂȚI DE-O CLIPĂ; AMĂGIRI.
Ibid., L (1941), nr. 14, 29 mart., p. 3.

Inscripții pentru cărțile mele: PE ARGEȘ ÎN SUS.
Ibid., L (1941), nr. 14, 29 mart., p. 3.

Inscripții pentru cărțile mele: SATUL MEU.
Ibid., L (1941), nr. 14, 29 mart., p. 3.

Inscripții pentru cărțile mele: BISERICA DE ALTĂDATĂ.
Ibid., L (1941), nr. 14, 29 mart., p. 3.

Inscripții pentru cărțile mele: FLORICA.
Ibid., L (1941), nr. 14, 29 mart., p. 3.

Inscripții pentru cărțile mele: LIMPEZIMI.
Ibid., L (1941), nr. 14, 29 mart., p. 3.

Inscripții pentru cărțile mele: ÎNTOARCERE.
Ibid., L (1941), nr. 14, 29 mar., p. 3.

Inscripții pentru cărțile mele: CAIETUL VERDE.
Ibid., L (1941), nr. 14, 29 mart., p. 3.

Inscripții pentru cărțile mele: SCUTUL MINERVEI.
Ibid., L (1941), nr. 14, 29 mart., p. 3.

Inscripții pentru cărțile mele: PASĂREA DE LUT.
Ibid., L (1941), nr. 14, 29 mart., p. 3.

Inscripții pentru cărțile mele: POEME ÎNTR-UN VERS.
Ibid., L (1941), nr. 14, 29 mart., p. 3.

Inscripții pentru cărțile mele: ȚĂRM PIERDUT.
Ibid., L (1941), nr. 14, 29 mart., p. 3.

Inscripții pentru cărțile mele: UMBRA TIMPULUI.
Ibid., L (1941), nr. 14, 29 mart., p. 3.

Inscripții pentru cărțile mele: BALCIC.
Ibid., L (1941), nr. 14, 29 mart., p. 3.

Inscripții pentru cărțile mele: ÎMPLINIRE.
Ibid., (1941), nr. 17, 24 mai.

Drumul din basme.
Viața literară. XV (1941), nr. 2, 13—27 apr., p. 1; *Tribuna Avîntenilor*, VI (1941), nr. 2, p. 54.

De Paști.
Curentul literar (magazin), III (1941), nr. 107, 19 apr., p. 1; *Vremea*, XIII (1941), nr. 598, p. 1.

Poetul, /Cînd unul spumă de săpun.../.
Revista Fundațiilor, VIII (1941), nr. 5, mai, p. 273; *Gazeta cărților*, XI (1941), nr. 1—2, 15—20 sept., p. 3.

Lui Atlas.
Revista Fundațiilor, VIII (1941), nr. 5, mai, p. 273.

Narcis.
Ibid., VIII (1941), nr. 5, mai, 275; XI (1944), nr. 1, ian., p. 123.

Stele. /Lumini de limpezimi de veșnicie.../.
Ibid., VIII (1941), nr. 5, mai, p. 276.

Calendar. /O foaie cade.../.
Cetatea Moldovei, II (1941), nr. 8, 1 mai, p. 128; *Calendarul Universul*, 1942, p. 131.

Hokusai.
Viața literară, XV (1941), nr. 5, 18 mai, p. 1.

Viziune polară
ibid. XV (1941), nr. 5, 18 mai, p. 1.

Heruvim.
Gîndirea, XX (1941), nr. 6, iun., p. 289.

Roză.
Ibid., XX (1941), nr. 6, iun., p. 289—290.

Har.
Ibid., XX (1941), nr. 6, iun., p. 290.

Natură moartă.
Ibid., XX (1941), nr. 6, iun., p. 290.

Saadi.
Ibid., XX (1941), nr. 6, iun., p. 201.

Răsărit de soare.
Universul literar, L (1941), nr. 28, iul., p. 3.

Don Quichote.
Universul literar, L (1941), nr. 39, 9 aug., p. 3.

Transhumanță.
Gîndirea, XX (1941), nr. 7, sept., p. 348; *Calendarul Universul*, Buc., 1944, p. 113; *Steaua*, XIV (1963), nr. 6, iun., p. 9.

Patinor.
Universul literar, L (1941), nr. 52 (nr. de Crăciun), p. 1.

Toamnă. /Sclipea pe zid șopîrla de smarald.../.
Gîndirea, XX (1941), nr. 10, dec., p. 528; *Ramuri*, XXXIV (1942), nr. 1—2, ian.—feb., p. 38; *Săteanca*, nr. 10, 1967, oct., p. 7.

Părere. /De-ai suferit cumplit.../.
Revista Fundațiilor, IX (1942), nr. 1, ian., p. 50.

Farmec.
Ibid., IX (1942), ian., p. 51.

Sonetul. /Încerc și eu corabia cu minuni.../.
Ibid., IX (1942), nr. 1, ian., p. 52.

Pegas.
Ibid., IX (1942), nr. 1, ian., p. 53; *Gîndirea*, XXI (1942), nr. 6, iun., p. 350.

Metamorfoză.
Galeria, București, I (1942), nr. 20, 7 ian., p. 1.

Horoscop.
Universul literar 10(1942), nr. 7-8 feb., p. 2,

Ceas tainic.
Universul literar, LI (1942), nr. 11, 14 mart. p. 3.

Împlinire. /Ne-nvinsul vers în care inspirarea.../.
Gîndirea, XXI (1942), nr. 4, apr., p. 117; *Familia*, LXXVII (1942), nr. 7–8, iul.–aug., p. 88.

Eternităţi, vremelnicii.
Preocupări literare, VII (1942), nr. 4, apr., p. 154; *Revista Fundaţiilor*, IX (1942), nr. 4, apr., p. 149.

Cristal.
Revista Fundaţiilor, IX (1942), nr. 4, apr., p. 150.

Trepte.
Ibid., IX (1942), nr. 4, apr., p. 151.

Regăsire.
Ibid., IX (1942), nr. 4, apr., p. 152; *Revista Română*, II (1942), nr. 1–3, ian.–mart., p. 18; *Viaţa*, Bucureşti, II (1942), nr. 421, 20 iun., p. 2.

Legende.
Universul literar, LI (1942), nr. 14, apr., p. 3.

Joc de flăcări.
Ibid., LI (1942), nr. 18, 2 mai, p. 3.

Primăvară. /În apa cerului de primăvară.../.
Vremea, XIV (1942), nr. 647, 10 mai, p. 9.

Cîntecul verii.
Universul literar, LI (1942), nr. 33, 15 aug., p. 1; *Viaţa*, II (1942), nr. 480, 18 aug., p. 2; *Steaua*, XIV (1963), nr. 6, iun., p. 18.

Solie. /În ceardacul meu foşni sfios.../.
Revista Fundaţiilor, IX (1942), nr. 11, nov., p. 409.

Înserare. /E ceasul umbrei lungi şi vremii scurte.../.
Revista Fundaţiilor, IX (1942), nr. 11, nov., p. 410.

Vestitorul.
Românie viitoare, II (1942), nr. 81, 1 nov., p. 2.

Oglindiri.
Universul literar, LI (1942), nr. 50, 30 dec., p. 1; *Revista Fundaţiilor*, XI (1942), nr. 1, ian., p. 124; *Viaţa românească*, XVI (1963), nr. 6–7, p. 74–75.

Unui cititor peste veacuri.
Calendarul Universul, 1943, p. 146; *Vremea*, XVI (1943), nr. 695, 18 apr., p. 18; *Steaua*, XIV (1963), nr. 6, iun., p. 16.

Acrocorint.
Revista Fundaţiilor, X (1943), nr. 1, ian., p. 59.

Epidaur — Teatru antic —
Ibid., X (1943), nr. 1, ian., p. 60.

Olimpia.
Ibid., X (1943), nr. 1, ian., p. 61.

Delfi.
Ibid., X (1943), nr. 1, ian., p. 62.

Insulă. /Amurgul lăsase pe ape lunii.../.
Ibid., X (1943), nr. 1, ian., p. 63.

Stelă.
Ibid., X (1943), nr. 1, p. 64.

Capre.
Ibid., X (1943), nr. 1, ian., p. 65.

Zeu marin.
Gîndirea, XXII (1943), nr. 3, mart., p. 120; *Acţiunea*, IV (1943), nr. 774, 1 ian., p. 2; *Steaua*, XIV (1963), nr. 6, iun., p. 18.

Vechime.
Gîndirea, XXII (1943), nr. 6, iun., p. 305–306.

Cucul şi privighetoarea.
Ibid., XXII (1943), nr. 6, iun., p. 306.

Împăcare.
Ibid., XXII (1943), 6 iun., p. 306.

Către Cleobul. /Pe Acropole/.
Vremea, XV (1943), nr. 705, 4 iun., p. 7.

Destin.
Gîndirea, XXII (1943), nr. 8, oct., p. 433.

Singur. /Limpede suflet, turbure sînge al meu.../.
Revista Fundațiilor, X (1943), nr. 10, oct. p. 15.

Necunoscutei I. /Cînd alții privesc.../.
Ibid., X (1943), nr. 10, oct., p. 16; *Seara*, VII (1943), nr. 1805, 28 oct., p. 2; *Viața românească*, XVI (1963), nr. 6—7, iun.—iul., p. 73.

Necunoscutei II. /Ți-e numele străin ca bucuria.../
Revista Fundațiilor, X (1943), nr. 10, oct., p. 17.

Necunoscutei III. /Cînd zorii tăi se-aprind în dimineață.../.
Ibid., X (1943), nr. 10, oct., p. 18.

Sirena.
Vremea, XV (1943), nr. 729, 25 dec., p. 18.

Post mortem.
Revista Fundațiilor, XI (1944), nr. 1, ian., p. 125; *Steaua*, XIV (1963), nr. 6, iun., p. 19; *Gazeta literară*, XII (1965), nr. 17, 22 apr., p. 6; *Almanahul literar* Buc., 1977, p. 151.

Prezență.
Revista Fundațiilor, XI (1944), nr. 1, ian., p. 125.

Terține.
Gîndirea, XXIII (1944), nr. 2, feb., p. 65.

Umbra
Ibid., *XXIII* (1944), nr— 2, feb, p. 65—66

Crez.
Ibid., XXIII (1944), nr. 2, feb., p. 66.

Pe o alegere proprie din George Hofmannsthal și Rilke
Ibid. XXIII (1944) nr. 2 feb. p. 67.

Sfîrșit de toamnă. (Toamnă)
Revista Fundațiilor, XI (1944), nr. 2, feb., p. 279.

Chemare
Ibid., XI (1944), nr. 2 feb., p. 281.

Menire.
Universul literar, LIV (1945), nr. 14—15, 20 mai, p. 7.

Zori de primăvară
Pontice, II(1950), nr. 2, mai—aug,

Mărturie.
Steaua, XIV (1963), nr. 6, iun., p. 19; *Viața românească*, XVI (1963), nr. 6, iun.—iul., p. 76.

Cîntec. /Coboară dorule înfrînt.../.
Steaua, XX (1969), nr. 12, dec., p. 40; *Argeș*, 1975, nr. 2, iun., p. 6.

FRECVENȚA PUBLICĂRII FIECĂREI POEZII ÎN: PERIODICE, VOLUME, ANTOLOGII ȘI VOLUME COLECTIVE.

CAIETUL VERDE

Scrisoare, *Gîndirea*, VIII (1928), nr. 12, dec.; *Universul*, XLIX (1932), nr. 355, 25 dec.; **C.V.** (1932), **P.L.**; **C.V.** (1936); **E.D.III**; Aurel Rău, *Ion Pillat, Poezii, Antologie...*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *Ion Pillat, Poezii, Antologie...*; Al. Piru, *Ion Pillat, Versuri*; Cornel Ungureanu, *Ion Pillat, Poezii, Antologie...*; Ion Adam, *Ion Pillat, Pe Argeș în sus, Antologie.*

Adormind, *Rampa*, XV (1930), nr. 3664, april.; *Viața românească*, XXII (1930); nr. 11—12, nov.—dec., **C.V.** (1932); **P.L.**; **C.V.** (1936); **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*, Cornel Ungureanu, *op. cit.*

Odaia ei, *Adevărul literar și artistic*, XI (1932), nr. 622, nov., *Vremea*, VI (1932), nr. 270, 8 ian.; **C.V.** (1932); **P.L.**; **C.V.** (1936); *Reporter*, V (1937), nr. 11, 14 mart.; **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*, Ion Adam, *op. cit.*

Sonet, */Oriunde îmi duc pașii.../*, *Universul*, LI (1934), nr. 13, ian.; **P.L.**; **C.V.** (1936); **E.D.III.**

Stanțe pe un motiv de Ronsard, *Universul*, XLIX (1932), nr. 335, 5 dec.; **P.L.**; **C.V.** (1936); **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.*

Recuerdo, *Ramuri*, XXIII (1929), nr. 5, mai; *Muguri*, II (1929), nr. 6—7, iun.—iul; *Revista Scriitoarelor și Scriitorilor români*, IV (1920), nr. 6—7, iun.—iul.; **C.V.** (1932); *Vremea*, VI (1953), nr. 270, 8 ian.; **P.L.**; **C.V.** (1936);

E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

Sînge străbun, *Gînd românesc*, IV (1936), nr. 10–11, oct.-nov.; Ț.P.; C.V. în E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Scitul, *Adevărul literar și artistic*, XI (1932), nr. 622, 6 nov.; C.V. (1932); P.L; C.V. (1936); E.D.III. Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.* Al. Piru, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

Vrăjitorul de șerpi, *Adevărul literar și artistic*, IX (1928), nr. 374, 5 feb.; C.V. (1932); P.L.; C.V. (1936); E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

Mortul, *Gîndirea*, VIII (1928), nr. 10, oct.; *Românul Cleveland*, XXVIII (1929), nr. 5, 3 feb.; C.V. (1932); P.L.; C.V. (1936); E.D.III; Aurel Rău, *op.cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Victoria Ana Tăușan, *Ceremonia naturii...*

Ornic, *Universul*, LI (1934), nr. 34, feb.; P.L.; C.V. (1936); E.D.III; Ioan Adaml *op. cit.*

Călătorire, *Gîndirea*, IX (1929), nr. 8–10, aug.–oct.; C.V. (1932); P.L.; C.V. (1936); E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

Oglinda fermecată, *Gîndirea*, IX (1929), nr. 8–9, aug.–oct., C.V. (1932); P.L.; C.V. (1936); E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

Cocorii, *Datina*, X (1932), nr. 7, 12. iul–dec.; P.L.; C.V. (1936); E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; A. Piru, *op. cit.*; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*; *Niciodată toamna nu fu mai frumoasă*, Antologie...

Țara, *Catedra*, VII (1933), nr. 1–2, sept.–oct.; P.L.; C.V. (1936); E.D.III; Aure Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*; *Generațiile țării*, *Antologie...*; *Antologia poeziei românești...*; *O flacără străbate veacurile...*; *Poezii patriotice...*; *Poezii patriotice și revoluționare...*

Primăvară nouă, *Duminica Universului*, I (1931), nr. 18, 3 mai; C.V. (1932); P.L.; C.V. (1936); E.D.III.

Piersicul, C.V. (1932); P.L.; C.V. (1936); E.D.III; Ioan Adam, *op. cit.*

De Paști, *Curentul literar* (magazin), III (1941); C.V. (1932); P.L.; C.V. (1936); *Vremea*, XIII (1941), nr. 598; E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.*

De-o fi să fie raiul, *Gîndirea* (1929), nr. 1–2, ian.–feb.; C.V. (1932); P.L.; C.V (1936); E.D.III; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

Octomvrie, *Gîndirea*, X (1930), nr. 10, oct.; *Universul*, XLIX (1932), nr. 300, 31 oct.; *Calendarul*, I (1932), nr. 207, 2 nov.; C.V. (1932); P.L.; C.V. (1936); E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.*; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*

Seară pascală, C.V. (1932); *Universul*, L (1933), nr. 103, 16 april.; P.L.; C.V. (1936); E.D.III; *Acțiunea*, IV (1943), nr. 794, 24, 25 april.

Icoană pe sticlă, *Universul*, XLIX (1931), nr. 349, 25 dec.; C.V. (1932); P.L.; C.V. (1936); *România*, I (1938), nr. 207, 25 dec.; E.D.III; Al. Piru, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*; *Poeții în rugăciune*, *Antologie...*

Assisi, *Gîndirea*, XII (1932), nr. 12, dec.; C.V. (1932); P.L.; C.V. (1936); E.D.III.

Toledo, *Gîndirea*, XII (1932), nr. 12, dec.; C.V. (1932); P.L.; C.V. (1936); E.D.III; *Efigiile naturii*, *Antologie...*

Norul, *Gîndirea*, VIII (1928), nr. 6–7, iun.–iul. [*Un nor*]; C.V. (1932); P.L.; C.V. (1936); E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*

Dansatoarea, *Revista Scriitoarelor și Scriitorilor români*, VII (1933), nr. 1–2 ian.–feb.; *Universul*, L (1933), nr. 164, 19 iun.; P.L.; C.V. (1936); E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

Inscripție votivă, *Vitrina literară*, II (1934), seria 2, nr. 6, 18 mart.; P.L.; C.V. (1936); E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.*

Veghe, *Viața românească*, XXV (1933), nr. 5, mai; P.L.; C.V. (1936); E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.*; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*; *Cîntecul iubirii*, *Antologie...*

Elegie în pădure, *Viața literară*, IV (1929), nr. 112, 5 oct.; C.V. (1932); P.L.; C.V. (1936); E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*; Dinu Pillat, *O Constelație a poeziei române moderne...*

Elegie în toamnă, *Gîndirea*, X (1930), nr. 3, mar.; C.V. (1932); P.L.; C.V. (1936); E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *Antologie* II...; Al. Piru, *op. cit.*; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

Elegie în fața mării, *Pagini literare*, IV (1937), nr. 5, mai; **Ț.P.**; **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

Elegie pentru mine, *Gîndirea*, XII (1932), nr. 1, ian.; **C.V.** (1932); **P.L.**; **C.V.** (1936); **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.*; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

A doua Elegie, *Gîndirea*, XII (1932), nr. 1, ian.; **C.V.** (1932); **P.L.**; **C.V.** (1936); **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*; *Mama, copilul și căminul familiar în poezia românească, Antologie...*; Dinu Pillat, *O Constelație... Antologie...*

A treia Elegie, *Gîndirea*, XII (1932), nr. 12, dec.; **C.V.** (1932); **P.L.**; **C.V.** (1936); **E.D.III**; Dinu Pillat și M. Tomuș, *Ion Pillat, Antologie... II*; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

A patra Elegie, *Adevărul literar și artistic*, XI (1932), nr. 628, 18 dec.; **C.V.** (1932); **P.L.**; **C.V.** (1936); **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.* Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*; *Poezia română modernă... Antologie...*; *Dinu Pillat, O Constelație...*

Țărm sudic, **C.V.** (1932); *Vremea*, 1933, nr. 318; **P.L.**; **C.V.** (1936); **E.D.III**; Dinu Pillat, *op. cit.*

ȚĂRM PIERDUT

Helladă, *Datina*, X (1932), nr. 7—12, iul.—dec.; **C.V.** (1932); **P.L.**; **C.V.** (1936); în **E.D.III** trecută la **Ț.P.**; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*; Dinu Pillat, *O Constelație...*

Sunium, *Viața Românească*, XIX (1927), nr. 10—12, oct.—dec.; **L.**; **P.L.**; în **E.D.III** trecut la **Ț.P.**

Himet, *Viața românească*, XIX (1827), nr. 10—12, oct.—dec.; **L.**; **P.L.**; în **E.D.III** trecut la **Ț.P.**; Aurel Rău, *op. cit.*

Dafni, *Buletinul Societății Academice de turism „România"*, I (1927), nr. 4—5, april.—mai; **L.**; **P.L.**; în **E.D.III** trecut la **Ț.P.**; Dinu Pillat și M. Tomuș *Antologie... II*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

Acrocorint, *Revista Fundațiilor* X (1943); nr. 1, ian.; ASFODELA; în **E.D.III** trecut la **Ț.P.**; Aurel Rău, *op. cit.* Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; *Poezia română modernă, Antologie...*; Dinu Pillat, *O constelație...*

Epidaur, *Revista Fundațiilor* X (1943), nr. 1, ian.; ASFODELA; în **E.D.III** trecut la **Ț.P.**; Dinu Pillat și M. Tomuș, *Antologie... II.*

Olimpia, *Revista Fundațiilor* X (1943), nr. 1, ian.; ASFODELA; în **E.D.III** trecut la **Ț.P.**; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*

Delfi, *Revista Fundațiilor* X (1943), nr. 1, ian.; ASFODELA; în **E.D.III** trecut la **Ț.P.**; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*

Asfodela, *Viața literară*, IV (1929), nr. 117; *Cele trei Crișuri*, XII (1931), nr. 3—4, mart.—april; *Calendarul*, București, I (1932), nr. 8; *Viața literară*, VIII (1933), nr. 140, ian.; **C.V.** (1932); **P.L.**; **C.V.** (1936); în **E.D.III** trecură la **Ț.P.**, Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*; *Antologia poeziei simboliste românești.*

Insulă, */Amurgul lăsase/*, *Revista Fundațiilor* X (1943), nr. 1, ian.; ASFODELA; în **E.D.III** trecut la **Ț.P.**; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; *Literatura română contemporană, Antologie...*

Păstor ionian, *Adevărul literar și artistic*, XI (1932), nr. 628, 18 dec.; *Viața literară*, VIII (1932), nr. 140, 1—30 ian.; **C.V.** (1932); **P.L.**; **C.V.** (1936); ASFODELA; în **E.D.III** trecut la **Ț.P.**; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; *Ilustrații pentru... Efigiile naturii, Antologie...*

Centaurul bătrîn, *Duminica Universului*, I (1931), nr. 1; **C.V.** (1932); **P.L.**; **C.V.** (1936); ASFODELA; în **E.D.III** trecut la **Ț.P.**; Aurel Rău, *op. cit.*

Prinos, *Datina*, X (1932), nr. 7—12, *Cleveland*, I (1932), nr. 256, 25 dec., **P.L.**; **C.V.** (1936); ASFODELA; în **E.D.III** trecut la **Ț.P.**

Bust antic, **P.L.**; **C.V.** (1936); ASFODELA; în **E.D.III** trecut la **Ț.P.**

Țărm pierdut, *Gîndirea*, XV (1936), nr. 7, sept., **Ț.P.**; ASFODELA; **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

Insulă, */Cu fruntea ei.../*, *Cele trei Crișuri*, XII (1932), nr. 9—10, sept.—oct.; **C.V.** (1932); **P.L.**; **C.V.** (1936); ASFODELA; în **E.D.III** trecut la **Ț.P.**; Aurel Rău, *op. cit.*

Cicladele, Gîndirea, XIV (1935), nr. 7, sept.; Ț.P.; ASFODELA; în **E.D.III** trecut la Ț.P.; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Mit, Ț.P.; ASFODELA; **E.D.III**; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Ovidiu, Gîndirea, VII (1928), nr. 4, april; în L. cu titlul *Elegia XIII*; P.L.; ASFODELA; în **E.D.III** trecut la Ț.P.; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*; *Din lirica mării, Antologie...*

La un poet, în *Gîndirea*, X (1930), nr. 8—9, aug—sept.; *Mistral*; *Junimea Literară*, XXI (1932), nr. 7—12, iul.—dec. *Idem*; C.V. (1932); P.L.; C.V. (1936); ASFODELA; în **E.D.III** trecut la Ț.P.; Aurel Rău, *op. cit.*

Păstorul și faunul, Gîndirea, XVI (1937), nr. 1, ian.; Ț.P.; ASFODELA; **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Capre, Revista Fundațiilor, X (1943), nr. 1, ian.; ASFODELA; în **E.D.III** trecut la Ț.P.

Moartea păstorului, Gîndirea, XVI (1937), nr. 5, mai; ASFODELA; **E.D.III**; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

Stelă, Revista Fundațiilor, X (1943), nr. 1, ian.; ASFODELA; **E.D.III.**

Sirena, Vremea, XV (1943), nr. 729, 25 dec.; **E.D.III.**

Insula, /Insula mică era.../, Pagini literare, III (1936), nr. 10—11, oct.—nov.; ASFODELA, **E.D.III**; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

Alesul, Gîndirea, XV (1936), nr. 7, sept.; ASFODELA; **E.D.III**; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*

SCUTUL MINERVEI

I. *Ajuns acum pe culmea...* SCUTUL MINERVEI (1933); *Pleiada*, I (1934), nr. 1, ian.; ASFODELA; **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș *op. cit.*; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

II. *Deoarece Senino...* SCUTUL MINERVEI (1933); *Pleiada*, I (1934), nr. 1, ian.; ASFODELA; **E.D.III**; Dinu Pillat și M Tomuș, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

III. *Același zeu profetic...* SCUTUL MINERVEI (1933); *Pleiada*, I (1934), nr. 1, ian.; ASFODELA, **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

IV. *Adăpostit sub scutul...* SCUTUL MINERVEI (1933); *Pleiada*, I (1934), nr. 1, ian.; ASFODELA; **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

V. *Precum prin crîng...* SCUTUL MINERVEI (1933); *Pleiada*, I (1934), nr. 1, ian.; ASFODELA; **E.D.III**; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

VI. *Neptun pe mări...* SCUTUL MINERVEI (1933); *Pleiada*, I (1933), nr. 1 ian.; ASFODELA; **E.D.III**; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

VII. *Cu armonie simplă...* SCUTUL MINERVEI (1933); *Pleiada*, I (1933), nr. 1, ian.; ASFODELA; **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

VIII *Sub rod se-ndoaie pomul...* SCUTUL MINERVEI (1933); *Pleiada*, I (1934), nr. 1, ian.; ASFODELA; **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

IX. *La Roma cînd Horațiu...* SCUTUL MINERVEI (1933); *Pleiada*, I (1934), nr. 1, ian.; ASFODELA; **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

X. *Pe mări nu poate vasul...* SCUTUL MINERVEI (1933); *Pleiada*, I (1934), nr. 1, ian.; ASFODELA; **E.D.III**; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

XI. *Abia sosi Prierul...* SCUTUL MINERVEI (1933); *Pleiada*, I (1934), nr. 1, ian.; ASFODELA, **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.* Cornel Ungureanu, *op. cit.*

XII. *Icar cum îl sfidase...* SCUTUL MINERVEI (1933); *Pleiada*, I (1934), nr. 1, ian.; ASFODELA; **E.D.III**; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.* Cornel Ungureanu, *op. cit.*

XIII *Din toate numai roza...* SCUTUL MINERVEI (1933); *Pleiada*, I (1934), nr. 1, ian.; ASFODELA; **E.D.III**; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

XIV. *Nespovedită mie...* SCUTUL MINERVEI (1933); *Pleiada*, I (1934), nr. 1, ian.; ASFODELA; **E.D.III**; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.;* Victoria Ana Tăuşan, *op. cit.;* Cornel Ungureanu, *op. cit.*

XV. *Din Helicon coboară...* SCUTUL MINERVEI (1933); *Pleiada*, I (1934) nr. 1, ian.; ASFODELA; **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.;* Dinu Pillat şi M. Tomuş *op. cit.;* Cornel Ungureanu, *op. cit.*

XVI. *În căutarea prăzii...* SCUTUL MINERVEI (1933); *Pleiada*, I (1934), nr. 1, ian.; ASFODELA; **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.;* Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.;* Cornel Ungureanu, *op. cit.*

XVII. *Nu-s vindecat cu totul...* SCUTUL MINERVEI (1933); *Pleiada*, I (1934), nr. 1, ian.; ASFODELA; **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.*, Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.;* Victoria Ana Tăuşan, *op. cit.;* Cornel Ungureanu, *op. cit.*

XVIII. *Te-am regăsit...* SCUTUL MINERVEI (1933); *Pleiada*, I (1934), nr. 1, ian.; ASFODELA; **E.D.III**; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.;* Cornel Ungureanu, *op. cit.*

BALCIC

Împlinire, *Revista Fundaţiilor*, III (1936), nr. 11, nov.; *Viitorul*, XXVIII (1936), nr. 8650, 8 nov.; **Ţ.P.**; *Almanahul* ziarului Timpul, Buc., 1939, p. 117; BALCIC; **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.;* Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.;* Cornel Ungureanu, *op. cit.;* Ioan Adam, *op. cit.;* *Simbolism, modernism, avangardism...*

Balcic biblic, *Gîndirea*, IX (1929), nr. 12; **C.V.** (1932); **P.L.**; **C.V.** (1936); BALCIC; **E.D.III**; *Estetica poeziei lirice...*

Balcic de seară, *Revista Scriitoarelor şi Scriitorilor români*, III(1929), nr. 10, oct.; *Viaţa literară*, IV (1929), nr. 122; *Vremea*, VI (1933), nr. 270, 8 ian.; *Familia*, V (1938), nr. 8, sept.; *Viaţa literară*, IV (1929), nr. 112, 5 oct.; **C.V.** (1932); **P.L.**; **C.V.** (1936); BALCIC; **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.;* *Efigiile naturii...*; *Antologia poeziei româneşti...*

Cîntecul lui Ali, *Adevărul literar şi artistic*, IX (1928), nr. 375, 12 feb.; *Viaţa literară*, III (1928), nr. 74, 18 feb.; **C.V.** (1932); **P.L.**; **C.V.** (1936); BALCIC; *Arta*, Bucureşti, I (1941), nr. 8, 9 iul.; **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.*

Sarcofag, *Universul*, L (1933), nr. 318, 20 nov.; **P.L.**; **C.V.** (1936); BALCIC; **E.D.III**; *Efigiile naturii...*

Balcic, **Ţ.P.**; *Revista Fundaţiilor*, III (1936), nr. 11, nov.; *Gazeta*, III (1936), nr. 805, 13 nov.; *Lumea turistică*, III (193), p. 11; BALCIC; **E.D.III**; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*

Balcic lunar, *Junimea literară*, XXIV (1935), nr. 10–11, oct.–dec., p. 309; **Ţ.P.**; *Revista Fundaţiilor*, III (1936), nr. 11, nov.; BALCIC; **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.;* Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.;* Cornel Ungureanu, *op. cit.*

Cină cu peşti, **Ţ.P.**; *Revista Fundaţiilor*, III (1936), nr. 11, nov.; BALCIC; **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.* Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*

Stella maris, *Convorbiri literare*, LXVIII (1935), nr. 9, 10 sept.; *Revista Fundaţiilor*, IX (1936), nr. 11, nov.; BALCIC; **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.;* Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.;* *Din lirica mării...*

Lună pe mare, **Ţ.P.**; *Revista Fundaţiilor*, III (1936), nr. 11, nov.; *Vremea*, XI (1938), nr. 531, 27 mart.; BALCIC; **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.;* Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.;* Al. Piru, *op. cit.;* Victoria Ana Tăuşan, *op. cit.;* Cornel Ungureanu, *op. cit.;* *Din lirica mării...* *Simbolism, modernism, avangardism...*

Casă la Balcic, **Ţ.P.**; *Revista Fundaţiilor*, III (1936), nr. 11, nov.; BALCIC; **E.D.III.**

Floarea din fereastră, **Ţ.P.**; *Revista Fundaţiilor*, III (1936), nr. 11, nov.; BALCIC; **E.D.III**; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

Seară la ţărm, **Ţ.P.**; *Revista Fundaţiilor*, III (1936), nr. 11, nov.; BALCIC; **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.;* Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*

Dionysopolis, **Ţ.P.**; *Revista Fundaţiilor*, III(1936), nr. 11, nov.; *Lumea turistică*, III (1937); BALCIC; **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.*

Sarcofag tracic, **Ţ.P.**; în *Revista Fundaţiilor*, III (1936), nr. 11; *Sarcofag trac*; nov.; BALCIC; **E.D.III**; Aurel Rău; *op. cit.;* *Din lirica mării...*

Plajă pustie, **Ţ.P.**; *Revista Fundaţiilor*, III (1936), nr. 11, nov.; BALCIC; **E.D.III**; Al. Piru, *op. cit.;* Cornel Ungureanu, *op. cit.*

Culas de zi, Ţ.P.; *Viaţa literară*, XI (1936), nr. 9, 15–30 dec.; BALCIC; E.D.III.

Pe ţărm, *Revista Fundaţiilor*, VI (1939), nr. 1, ian.; U.T.; BALCIC; E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.;* Victoria Ana Tăuşan, *op. cit.;* Cornel Ungureanu, *op. cit.;* Ioan Adam, *op. cit.*

Ţărm pontic, *Revista Fundaţiilor*, VI (1939), nr. 1, ian.; U.T.; BALCIC; E.D.III; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.;* Al. Piru, *op. cit.;* Cornel Ungureanu, *op. cit.*

Înserare, *Universul literar*, XLIII (1938); *Familia*, V (1938), nr. 8, sept.; E.D.III; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.;* Cornel Ungureanu, *op. cit.*

Prinos, *Revista Fundaţiilor*, VI (1939), nr. 1, ian.; U.T.; BALCIC; E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*

Piatră, *Revista Fundaţiilor*, VI (1939), nr. 1, ian.; U.T.; BALCIC; E.D.III; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*

Cimitir tătăresc, *Revista Fundaţiilor*, VI (1939), nr. 1, ian.; U.T.; BALCIC; E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.;* Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op.; cit.* Al. Piru, *op. cit.*

Seară pe ape, *Gîndirea*, XIX (1940), nr. 1, ian.; U.T.; BALCIC; E.D.III; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.;* Al. Piru, *op. cit.;* Victoria Ana Tăuşan, *op. cit.;* Cornel Ungureanu, *op. cit.;* *Simbolism, modernism, avangardism...*

Insulă, toamna, *Universul literar*, XLVIII (1939), nr. 48–50, 16 dec.; *Moldova*, I (1939), nr. 4–5, nov.–dec.; U.T.; BALCIC; E.D.III; Al. Piru, *op. cit.;* Cornel Ungureanu, *op. cit.*

Scoica, *Gîndirea*, XVI (1937), nr. 5 Ţ.P.; E.D.III; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*

Pescăruşul, *Revista Fundaţiilor*, VI (1939), nr. 1, ian.; U.T.; BALCIC; E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.;* Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.;* Cornel Ungureanu, *op. cit.*

POEME ÎNTR-UN VERS

Poemul într-un vers, *Luceafărul*, II(1936), nr. 3, mart.; *Ţara Şipeniţului*, I(1936), nr. 2, sept.; P.V.; E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.;* Victoria Ana Tăuşan, *op. cit;* Cornel Ungureanu, *op. cit.;* *Antologia poeziei româneşti...*; *Arghezi, Bacovia, Blaga, Fundoianu, Pillat, Voiculescu...*

Păstorul mării, *Gîndirea*, XV (1936), nr. 1, ian.; *Ţara Şipeniţului*, I (1936), nr. 2, sept., P.V.; E.D.III; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op cit.;* Victoria Ana Tăuşan, *op. cit.*

Îmbrăţişare, *Gîndirea*, XV (1936), nr. 1, ian.; P.V.; E.D.III; Dinu Pillat, *op. cit.*; Victoria Ana Tăuşan, *op. cit.;* *Literatura română contemporană...*

Pan, *Gîndirea*, XV (1936), nr. 1, ian.; P.V.; E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.;* Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.;* Victoria Ana Tăuşan, *op. cit.;* Cornel Ungureanu, *op. cit.;* *Arghezi, Bacovia, Barbu, Blaga, Fundoianu, Pillat, Voiculescu...*

Zvon, *Gîndirea*, XV (1936), nr. 1, ian.; *Ţara Şipeniţului*, I (1936), nr. 2, sept.; P.V.; E.D.III; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*

Stelă funerară, *Ţara Şipeniţului*, I (1936), nr. 2, sept,; P.V.; E.D.III; Dinu Pillat *op. cit.*

Stelă de mim, P.V.; E.D.III; Dinu Pillat, şi M. Tomuş, *op. cit.*

Groapă nouă, *Gîndirea*, XV (1936), nr. 1, ian.; P.V.; E.D.III; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*

Stelă de dansatoare, *Luceafărul*, II (1936), nr. 3, mart.; P.V.; E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.;* Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.;* *Arghezi, Bacovia, Barbu, Blaga, Fundoianu, Pillat, Voiculescu...*

Trup de fată, *Gîndirea*, XV (1936), nr. 1, ian.; P.V.; E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.;* Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*

Dorinţa, *Gîndirea*, XV (1936), nr. 1, ian.; P.V.; E.D.III; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*

Colori, *Gîndirea*, XV (1936), nr. 1, ian.; P.V.; E.D.III; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*

Întîlniri, *Gîndirea*, XV (1936), nr. 1, ian.; P.V.; E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.;* Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*

Veghe, *Gîndirea*, XV (1936), nr. 1, ian.; P.V.; E.D.III; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*

Pasărea din basm, *Revista Fundaţiilor*, III (1936), nr. 2, feb.; *Viaţa românească*, X(1936), nr. 6, 25 mart.; P.V.; E.D.III; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.;* Victoria Ana Tăuşan, *op. cit.;*

Iarnă, Gîndirea, XV (1936), nr. 1, ian.; *Universul* LIII (1936), nr. 89, 30 mart.; P.V.; E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.* Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Artă poetică /Nu vorbele.../, Gîndirea, XV (1936), nr. 1, ian.; P.V.; E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.* Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

Amurg, Gîndirea, XV (1936), nr. 1, ian.; *Universul*, LIII(1936), nr. 89, mart.; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*; *Antologia poeziei românești...*

Melancolie, Gîndirea, XV (1936), nr. 1, ian. /cu titlul: *Foșnet*/; *Viața literară* XI (1936), nr. 25, mart.; P.V.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*

Logodna, Luceafărul, II(1936), nr. 3, mart.; P.V.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Pasărea mării, Luceafărul, II(1936), nr. 3, mart.; P.V.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*

Calea nopții, P.V.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Mare sudică, Luceafărul, II(1936), nr. 3, mart.; *Ramuri*, XXVII (1936), nr. 5—7, mai.—iul.; P.V.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Insula de mirodenii, P. .; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Navigatorii, Luceafărul, II (1936), nr. 3, mart.; *Universul*, LIII (1936), nr. 126, 9 mai; P.V.; E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat, *op. cit.*; *Arghezi, Bacovia, Barbu, Blaga, Fundoianu, Pillat, Voiculescu...*

Marinarul, Gîndirea, XV (1936), nr. 2, feb.; P.V.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Trecutul, P.V.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*

Plaja, Viața literară, XI(1936), nr 6, 25 mart.; P.V.; E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; *Antologia poeziei românești...*

Tinerețe, Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 2; P.V.; E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*; *Antologia poeziei românești...*; *Arghezi, Bacovia, Barbu, Blaga, Fundoianu, Pillat, Voiculescu...*

Apă neîncepută, P.V.; E.D.III.

Dezamăgire, P.V.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Seara la Voroneț, Luceafărul, II (1936), nr. 3, mart.; P.V.; E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*; *Arghezi, Bacovia, Barbu, Blaga, Fundoianu, Pillat, Voiculescu...*

Vecernie, Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 2; *Țara Șipenițului*, I (1936), nr. 2, sept.; P.V.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Heraclit, Revista Fundațiilor, III (1936); P.V.; E.D.III Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Tipar, Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 2, feb.; P.V.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Artă poetică, /Iubiri, dureri, amurguri.../, Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 2, feb.; *Universul*, XLIII (1936), nr. 126; P.V.; E.D.III; Dinu Pillat și M, Tomuș, *op. cit.*

Portret, Gîndirea, XV (1936), nr. 1, ian. *Universul*, LIII (1936), nr. 126, 9 mai; P.V.; E.D.III, Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Floarea vremii, Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 2, feb.; P.V. E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Stol coborît, Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 2, feb.; P.V.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Murmur etern, Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 2, feb.; P.V.; E.D.III Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Darul, Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 2, feb.; *Universul*, XLIII (1936), nr. 126; P.V.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Poetul trădat, Revista Fundațiilor III (1936), nr. 2, feb. P.V.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Vasul lovit, *Revista Fundaţiilor*, III (1936), nr. 2, feb.; **P.V.**; **E.D.III**; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*

Belşug, *Revista Fundaţiilor*, III (1936), nr. 2, feb.; **P.V.**; **E.D.III**; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*

Castana, *Gîndirea*, XV (1936), nr. 2, feb.; **P.V.**; **E.D.III**; Aurel Rău; *op. cit.*; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

Drum de noapte, *Luceafărul*, II (1936), nr. 3, mart.; **P.V.**; **E.D.III**; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*

Nocturnă, *Luceafărul*, II (1936), nr. 3, mart.; *Viaţa literară*, XI (1936), nr. 6, 25 martie; **P.V.**; **E.D.III** Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*

Casa copilăriei, *Luceafărul*, II (1936), nr. 3, mart.; **P.V.**; **E.D.III**; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

Menire, *Luceafărul*, II (1936), nr. 3, mart. Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*

Reîntoarcere, *Gîndirea*, XV (1936), nr. 2, feb.; **P.V.**; **E.D.III** Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*; Victoria Ana Tăuşan, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

Asemănări, *Gîndirea*, XV (1936), nr. 1, ian. **P.V.**; **E.D.III**; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*

Păreri, *Revista Fundaţiilor*, III (1936), nr. 2, feb. **P.V.** **E.D.III**; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*

Amurg în crîng, *Viaţa literară*, XI (1936), nr. 6, 25 mart.; **P.V.**; **E.D.III**; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*

Casă la Balcic, *Gîndirea*, XV (1936), nr. 2, feb.; **P.V.**; **E.D.III**; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*

Fata la fîntînă, *Gîndirea*, XV (1936), nr. 2, feb.; **P.V.**; **E.D.III**; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*

Turc bătrîn, *Gîndirea*, XV (1936), nr. 2, feb.; **P.V.**; **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*

Măgăruşul, *Gîndirea*, XV (1936), nr. 2, feb.; **P.V.**; **E.D.III**; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*

Cimitir tătăresc, *Gîndirea*, XV (1936), nr. 2, feb.; **P.V.**; **E.D.III**; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*; *Arghezi, Bacovia, Barbu, Blaga, Fundoianu, Pillat, Voiculescu...*

Golful, *Gîndirea*, XV (1936), nr. 2, feb.; **P.V.**; **E.D.III**; Dinu Pillat şi M. Tomuş *op. cit.*

Camee, *Gîndirea*, XV (1936), nr. 2, feb.; **P.V.**; **E.D.III**; Dinu Pillat şi M. Tomuş *op. cit.*

Driada, *Gîndirea*, XV (1936), nr. 2, feb.; **P.V.**; **E.D.III**; Dinu Pillat şi M. Tomuş *op. cit.*

Mare pămînteană, *Luceafărul*, II (1936), nr. 3, mart.; **P.V.**; **E.D.III**; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*

Ciocîrlia, *Gîndirea*, XV (1936), nr. 2, feb.; *Universul*, XLIII (1936), nr. 89, 30 mart.; **P.V.**; **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*; Victoria Ana Tăuşan, *op. cit.*; *Antologia poeziei româneşti...*

Norii, *Luceafărul*, II (1936), nr. 3, mart.; **P.V.**; **E.D.III**; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*; Victoria Ana Tăuşan, *op. cit.*

Popor nomad, *Luceafărul*, II (1936), nr. 3, mart.; **P.V.**; **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*; *Arghezi, Bacovia, Barbu, Blaga, Fundoianu, Pillat, Voiculescu...*

Sclave, *Viaţa literară*, XI (1936), nr. 6, 23 mart.; **P.V.**; **E.D.III**; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*

Popas, *Luceafărul*, II (1936), nr. 3, mart.; **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*

Descălecătorii, *Luceafărul*, II (1936), nr. 3, mart.; **P.V.**; **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*

Crăciun, **P.V.**; **E.D.III**; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*; Victoria Ana Tăuşan, *op. cit.*

Artă poetică /Din teascurile vremii.../, P.V.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Zile și nopți, Gîndirea, XV (1936), nr. 2, feb.; P.V.; E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.;* Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.;* Al. Piru, *op. cit.; Arghezi, Bacovia, Barbu, Blaga, Fundoianu, Pillat, Voiculescu...*

Hanul vechi, Gîndirea, XV (1936), nr. 2, feb.; *Ramuri*, XXVIII (1936), nr. 5–7, mai–iul; P.V.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Prevestire, Gîndirea, XV (1936), nr. 2, feb.; P.V.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Copilărie, P.V.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Toamna copilăriei, P.V.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Părăsire, P.V.; E.D.III; Dinu Pillat, *op. cit.*

Conac de altădată, P.V.; E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.;* Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.;* Cornel Ungureanu, *op. cit.;* Ioan Adam, *op. cit.*

Singur, Luceafărul, II (1936), nr. 3, mar.; *Universul*, XLIII (1936), nr. 126, 9 mai; P.V.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.;* Ioan Adam, *op. cit.*

Veveriță, toamna, Gîndirea, XV (1936), nr 2, feb.; *Viața literară*, XLIII (1936), nr. 126, 9 mai; P.V.; E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.;* Dinu Pillat și M. Tomuș *op. cit.;* Ioan Adam, *op. cit.; Arghezi, Bacovia, Barbu, Blaga, Fundoianu, Pillat, Voiculescu...*

Poetul, Universul, LIII (1936), nr. 89, 30 mart.; P.V.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.;* Ioan Adam, *op. cit.*

Vînătoare, Gîndirea, XV (1936), nr. 2, feb.; P.V.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.;* Al. Piru, *op. cit.*

Inima, Luceafărul, II (1936), nr. 3, mart.; P.V.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Templu antic, P.V.; E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.;* Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.;* Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*

Marmură greacă, P.V.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Friză /Strunindu-și calul.../, Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 2, feb.; *Universul*, LIII (1936), nr. 89, 30 mart.; P.V.; E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.;* Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Friză /De cînd îți legi sandala.../; Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 2, feb.; P.V.; E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.;* Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.; Arghezi, Bacovia, Barbu, Blaga, Fundoianu, Pillat, Voiculescu...*

Friză /Pe piatră stau eroii.../; Gîndirea, XV (1936), nr. 2, feb.; P.V.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.; Arghezi, Bacovia, Barbu, Blaga, Fundoianu, Pillat, Voiculescu...*

Păstorul, Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 2, feb.; P.V.; E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.;* Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

San Francesco nel deserto, Țara Șipenițului, I (1936), nr. 2, sept.; P.V.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Amintirea, Țara Șipenițului, II (1937), nr. 1–2, ian.–april.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.;* Ioan Adam, *op. cit.*

Gorgane pe Bărăgan, Țara Șipenițului, II (1937), nr. 1–2, ian.–april.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Sfîrșit de iarnă, Țara Șipenițului, II (1937), nr. 1–2, ian.–april.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Primăvară pastorală, Țara Șipenițului, II (1937), nr. 1–2, ian.–april.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Primăvară /Livezi în floare.../, Țara Șipenițului, II (1937), nr. 1–2, ian.–april; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Cetatea din mare, Țara Șipenițului, II (1937), nr. 1–2, ian.–april,; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Stăpînul mării, Țara Șipenițului, II (1937), nr. 1–2, ian.–april.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.;* Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*

Cățelul pămîntului, Țara Șipenițului, II (1937), nr. 1–2, ian.–april.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Țara, *Țara Șipenițului*, II (1937), nr. 1–2, ian.–april.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*; *Antologia poeziei românești*, *op. cit.*

Lacrimi, *Țara Șipenițului*, II (1937), nr. 1–2, ian.–april.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Luntrașul, *Țara Șipenițului*, II (1937), nr. 1–2, ian.–april.; E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*; *Arghezi, Bacovia, Barbu, Blaga, Fundoianu, Pillat, Voiculescu...*

Floare tîrzie, *Țara Șipenițului*, II (1937), nr. 1–2, ian.–april.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Cer răsturnat, *Țara Șipenițului*, II (1937), nr. 1–2, ian.–april.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Nemuriri plăpînde, *Țara Șipenițului*, II (1937), nr. 1–2, ian.–april.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Clopot de taină, *Țara Șipenițului*, II (1937), nr. 1–2, ian.–april.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Întoarcerea, *Țara Șipenițului*, II (1937), nr. 1–2, ian.–april.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

Cimitir turcesc, *Țara Șipenițului*, II (1937), nr. 1–2, ian.–april.; E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*; *Arghezi, Bacovia, Barbu, Blaga, Fundoianu, Pillat, Voiculescu...*

Cimitir tătăresc, *Țara Șipenițului*, II (1937), nr. 1–2, ian.–april.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Întîiele micșunele, *Țara Șipenițului*, II (1937), nr. 1–2, ian.–april.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Bujori sălbatici, *Țara Șipenițului*, II (1937), nr. 1–2, ian.–april.; E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; *Arghezi, Bacovia, Barbu, Blaga, Fundoianu, Pillat, Voiculescu...*

Lalele, *Țara Șipenițului*, II (1937), nr. 1–2, ian.–april.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Prier, *Țara Șipenițului*, II (1937), nr. 1–2, ian.–april.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Pescăruși, *Țara Șipenițului*, II (1937), nr. 1–2, ian.–april.; E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; *Arghezi, Bacovia, Barbu, Blaga, Fundoianu, Pillat, Voiculescu...*

Înserare, *Țara Șipenițului*, II (1937), nr. 1–2, ian.–april.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*

Zarzăr la mare, *Țara Șipenițului*, II (1937), nr. 1–2, ian.–april.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Despădurire, *Țara Șipenițului*, II (1937), nr. 1–2, ian.–april.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Sîngele vieții, *Țara Șipenițului*, II (1937), nr. 1–2, ian.–april.; E.D.III; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*

VERSURI REGĂSITE

Vînzătorul de himere, în *Lumea, Bazar săptămînal*, I (1928), nr. 24, 19 april. Apare cu titlul: *Pseudokinegeticos*, E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

Circ planetar, *Gîndirea*, X (1930), nr. 12, dec.; E.D.III.

Fagul, *Gîndirea*, X (1929), nr. 4, april.; E.D.III; Ioan Adam, *op. cit.*

Prolog la un poem părăsit, *Dinu Arbore* în *Viața românească*, XXIII (1931), nr. 9–10, sept.–oct., intitulat: *Prolog*; E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

Sîni, *Adevărul literar și artistic*, XI (1932), nr. 604, 3 iul.; *Viața literară*, VII (1932) nr. 138, iul.–sept.; E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.*

Prund, E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.*

Ispita frumuseții, *Universul literar*, XLIX (1940), nr. 52, 21 dec., E.D.III; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*

Cupa, Universul literar, XLIX (1940), nr. 52, 21 dec.; **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.*

Poteca din pădure, în *Viața românească*, XXX (1938), nr. 12, dec., p. 21, intitulată *Primăvara*, **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.;* Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

La iaz, Viața românească, XXX (1938), nr. 5, mai, cu titlul *Amurg la cîmp;* **E.D.III.**

Seară la Stînca, intitulată *Amurg pe Prut*, în *Gîndirea*, XV (1936), nr. 8, oct.; *Pagini basarabene*, I (1936), nr. 5675, 10 dec.; cu titlul *Seară la Stînca* în *Gînd românesc*, VI (1938), nr. 5–12, mai–dec.; *Gazeta cărților*, VIII (1939), nr. 10–12, 15–31 ian.; **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.;* Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.;* Ioan Adam, *op. cit.*

Cules, Ramuri, XXXII (1940), nr. 2, feb.; **E.D.III**; Ioan Adam, *op. cit.*

Drumul din basme, Viața literară, XV (1941), nr. 2, 13–27 april.; *Tribuna avîntenilor*, VI (1941), nr. 2; **E.D.III.**

Viersul țării, **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.;* Victoria Ana Tăușan, *op. cit.;* Ioan Adam, *op. cit.*

Testine, Gîndirea, XXIII (1944), nr. 2, feb.; **E.D.III.**

Cîntec (Coboară dorule...), **E.D.III**; *Steaua*, XX (1969), nr. 12, dec.; *Argeș*, 1975, nr. 2, iun.

Crez, Gîndirea, XXIII (1944), nr. 2, feb.; **E.D.III.**

Pe o alegere proprie din George, Hofmannsthal și Rilke, Gîndirea, XXIII (1944) nr. 2, feb.

UMBRA TIMPULUI

Zodier, Junimea literară, XXVII (1938), nr. 11–12, ian.–dec.; *Universul literar*, XLVIII (1938), nr. 36, 22 oct.; **U.T.**; **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.;* Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.;* Cornel Ungureanu, *op. cit.;* Ioan Adam, *op. cit.*

În toamnă, Gîndirea, XVI (1937), nr. 10 dec.; **U.T.**; **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.;* Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.;* Al. Piru, *op. cit.;* Cornel Ungureanu, *op. cit.;* Ioan Adam, *op. cit.;* Dinu Pillat: *O constelație...*

Umbre pe iaz, Universul literar, XLVIII (1939), nr. 23, 10 iun.; **U.T.**; **E.D.III**; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.;* Al. Piru, *op. cit.;* Victoria Ana Tăușan, *op. cit.;* Cornel Ungureanu, *op. cit.*

Ceas pierdut, Universul, LVIII (1940), nr. 27, 29 ian.; **U.T.**; **E.D.III**; Ioan Adam, *op. cit.*

Cîntec de vremelnicie, Gîndirea, XIV (1935), nr. 10, dec.; *Vremea*, XI (1938), nr. 531, 27 mart.; **Ț.P.**, în **E.D.III** la **U.T.**; Aurel Rău, *op. cit.;* Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.;* Al. Piru, *op. cit.;* Cornel Ungureanu, *op. cit.;* *Arghezi, Bacovia, Barbu, Blaga, Fundoianu, Pillat, Voiculescu...*; Dinu Pillat, *O constelație...*

Cîntec /Timpul care piere.../, Gîndirea, XVI (1937), nr. 10, dec.; **U.T.**; **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.;* Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.;* Al. Piru, *op. cit.;* Victoria Ana Tăușan, *op. cit.;* Cornel Ungureanu, *op. cit.;* *Arghezi, Bacovia, Barbu, Blaga, Fundoianu, Pillat, Voiculescu...*; Dinu Pillat *O constelație...*

Cra-ro-ra-ra, Universul literar, XLIX (1939), nr. 1, 30 dec.; **U.T.**; **E.D.III**; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.;* Cornel Ungureanu, *op. cit.*

Din ramele iatacului vechi, Universul literar, XLVIII (1939), nr. 38, 23 sept.; **U.T.**; **E.D.III**; Dinu Pillat, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

An mort, Gîndirea, XVIII (1939), nr. 1, ian.; **U.T.** și **E.D.III**; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.;* Al. Piru, *op. cit.;* Ioan Adam, *op. cit.*

Elegie, Gîndirea, XVIII (1939), nr. 15, 5 mai; **U.T.**; **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.;* Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.;* Al. Piru, *op. cit.;* Victoria Ana Tăușan, *op. cit.;* Cornel Ungureanu, *op. cit.;* Ioan Adam, *op. cit.*

Înnoptare, Ramuri, XXX (1938), nr. 11, 30 april.; **U.T.**; **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.;* Ioan Adam, *op. cit.*

Pîndă, Preocupări literare, IV (1939), nr. 9, noiemb.; Aurel Rău, *op. cit.;* Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.;* Victoria Ana Tăușan, *op. cit.;* *Arghezi, Bacovia, Barbu, Blaga, Fundoianu, Pillat, Voiculescu...*

Panta rhei, Gîndirea, XIX (1940), nr. 1, ian.; **U.T.**; **E.D.III**; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.;* Al. Piru, *op. cit.;* Cornel Ungureanu, *op. cit.*

Soartă, Universul literar, XLVIII (1939), nr. 3, 21 ian.; **U.T.**; **E.D.III**; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Suflet, *Gîndirea*, XIX (1940), nr. 1, ian.; U.T.; E.D.III; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*

Zori, *Gîndirea*, XVI (1937), nr. 10, dec.; Dinu Pillat şi M. Tomuş *op. cit.*; *Poezia noastră religioasă...*

Tipar, *Artă şi tehnică grafică*, 1939 nr. 7, mart.—iun.; U.T. şi E.D.III; Ioan Adam, *op. cit.*

Rod, *Universul literar*, XLVIII (1938), nr. 11, 30 april.; U.T. şi E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

Amurg pe Prut, *Gîndirea*, XV (1936), nr. 8, oct.; *Pagini basarabene*, I (1936), nr. 9, sept.; *Rampa*, XIX (1936), nr. 5676; 10 dec.; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

Iarnă tîrzie, *Preocupări literare*, V (1940), nr. 1, ian.; *România*, III (1940), nr. 594, 25 ian.; U.T.; E.D.III.

Înserare, *Gîndirea*, XVI (1937), nr. 1, dec.; U.T.; E.D.III; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*

Scamatorul, *Universul literar*, XLVIII (1939), nr. 41, 14 oct.; U.T.; E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

Roza din urmă, *Gîndirea*, XVI (1937), nr. 10, dec.; U.T.; E.D.III; Ioan Adam, *op. cit.*

Aloes, *Convorbiri literare*, LXXII (1939), nr. 5, mai; *Universul*, LVII (1940), nr. 90, 10 april.; U.T.; E.D.III.

Poetul, *Gîndirea*, XVII (1938), nr. 6, iun.; U.T.; E.D.III; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

Primăvară, *Gîndirea*, XVII (1938), nr. 6, iun.; U.T.; E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.*; Victoria Ana Tăuşan, *op. cit.*

Versuri, *Pagini literare*, III (1936), nr. 10—11, oct.—nov.; Ţ.P.; E.D.III.

Stanţe, *Revista Fundaţiilor*, II (1935), nr. 4, april., 30.I. *Lanuri*, IV (1937), nr. 2, p. 85; Ţ.P. în E.D.III la U.T.; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*; Cornel Ungureanu *op. cit.*; *Estetica poeziei lirice... Cîntecul iubirii...*

Cîntec pentru tine /*Vrei să vii puţin...*/, *Universul*, LVII (1940), nr. 129, 13 mai; /*Lasă-mi-te lasă...*/, *Universul literar*, XLVIII (1939), nr. 18, 6 mai; /*Apa de izvor...*/, *Universul literar*, XLIX (1939), nr. 18; 27 april.; în *Seara*, III (1940), nr. 762, 7 mai cu titlul *Cîntec*; U.T.; E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.*

Cîntec pentru lumină, *Gîndirea*, XV (1936), nr. 8, oct.; T.P. în E.D.III la U.T.; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

Pasăre de lut, *Gîndirea*, XV (1937), nr. 5, mai; Ţ.P.; E.D.III la U.T.; Victoria Ana Tăuşan, *op. cit.*

Buratec lunar, *Gîndirea*, XVI (1937), nr. 5, mai; Ţ.P.; E.D.III la U.T.; Aurel Rău, *op. cit.*

Veveriţă, *Lanuri*, Mediaş, III (1936), nr. 5—6; *Calendarul gospodarilor* pe 1939 de I. Simionescu, Bucureşti, 1939; Ţ.P. în E.D.III la U.T.; Aurel Rău, *op. cit.*

Şarpele casei, *De strajă*, II (1938), nr. 1, ian.; U.T.; E.D.III.

Fraţii, *Gîndirea*, XVI (1937), nr. 10, dec.; U.T.; E.D.III, Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*

Tăcere, *Viaţa literară*, IX (1934), nr. 165, 25 dec.—10 ian., 1935; *Lanuri*, Mediaş, III (1936), nr. 5—6; Ţ.P.; E.D.III la U.T.; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*; Victoria Ana Tăuşan, *op. cit.*

ÎMPLINIRE

Poetul, *Revista Fundaţiilor*, VIII (1941), nr. 5, mai; *Gazeta cărţilor*, XI (1941), nr. 1—2, 15—30 oct.; ÎMP.; E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.*

Nomadul, *Revista Fundaţiilor*, VIII (1941), nr. 1, ian.; ÎMP.; E.D.III; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*

La moara rea, *Familia*, LXXVI 1941), nr. 2—3, feb.—mart.; *Calendarul literar*, III (1941), nr. 111, 17 mai.

Cînd, *Revista Fundaţiilor*, VII (1940), nr. 9, sept.; *Flamura*, Brăila, VI (1940), seria 3, nr. 1; ÎMP.; E.D.III; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat şi M. Tomuş,

op. cit.; Victoria Ana Tăuşan, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

Pastorală, *Viaţa literară*, XV (1941), nr. 5, 18 mai; **ÎMP.**; **E.D.III**; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

Viziune polară, *Viaţa literară*, XV (1941), nr. 5, 8 mai; **ÎMP.**; **E.D.III**; Victoria Ana Tăuşan, *op. cit.*

Hokusai, *Viaţa literară*, XV (1941), nr. 5, 18 mai; **ÎMP.**; **E.D.III**; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*

Port breton, *Revista Fundaţiilor*, VII (1940), nr. 9, sept.; **ÎMP.**; **E.D.III.**

Natură moartă, *Gîndirea*, XX (1941), nr. 6, iun.; **ÎMP.**; **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

Zori de primăvară, *Pontice*, II (1950), nr. 2, mai—aug.; **ÎMP.**; **E.D.III**; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*

Hellas, *Revista Fundaţiilor*, VII (1940), nr. 9, sept.; **ÎMP.**; **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*

Răsărit de soare, *Universul literar*, L (1941), nr. 28, 5 iul.; **ÎMP.**; **E.D.III.**

Endimion, *Revista Fundaţiilor*, VIII (1941), nr. 1, ian.; **ÎMP.**; **E.D.III**; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*

Faunul, *Revista Fundaţiilor*, VIII (1941), nr. 1, ian.; **ÎMP.**; **E.D.III**; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*

Centaurul, *Revista Fundaţiilor*, VII (1940), nr. 9, sept.; **ÎMP.**; **E.D.III**; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*; *O sută de ani de sonet românesc...*

Lui Atlas, *Revista Fundaţiilor*, VIII (1941), nr. 5, mai; **ÎMP.**; **E.D.III.**

Narcis, *Revista Fundaţiilor*, VIII (1941), nr. 5, mai; **ÎMP.**; **E.D.III**; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*; Victoria Ana Tăuşan, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

Basorelief, *Revista Fundaţiilor*, VIII (1941), nr. 1, ian.; **ÎMP.**; **E.D.III**; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

Cartea ţăriilor

Ctitorul, *Familia*, LXXVI (1941), nr. 2—3, feb.—mart.; **ÎMP.**; **E.D.II.**

Prevestire, *Revista Fundaţiilor*, VII (1940), nr. 12, dec.; *Familia*, LXXVII (1942), nr. 7—8, iul.—aug.; **ÎMP.**; **E.D.III**; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

Frate iconar, *Familia*, LXXVI (1941), nr. 2—3, feb.—mart.; **ÎMP.**; **E.D.III.**

Pustnic, *Ethnos*, I (1941/1942), nr. 2, **ÎMP.**; **E.D.III.**

Toamnă, *Ethnos*, I (1941/1942), nr. 2; **ÎMP.**; **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*

Heruvim, *Gîndirea*, XX (1941), nr. 6, iun.; **ÎMP.**; **E.D.III.**

Înger rămas, *Revista Fundaţiilor*, VII (1940), nr. 12, dec.; *Credinţă şi muncă*, VII (1943), nr. 9—10 oct.; **ÎMP.**; **E.D.III**; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*

Rodă, *Gîndirea*, XX (1941), nr. 20, 6 iun.; **ÎMP.**; **E.D.III.**

Spectrul rozei, *Preocupări literare*, VI (1941), nr. 1, ian.; *Familia*, LXXVII (1942), nr. 7—8, iul.—aug.; **ÎMP.**; **E.D.III**; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

Vînătoarea, *Gîndirea*, XIX (1940), nr. 9, nov.; **ÎMP.**; **E.D.III**; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

Joc de flăcări, *Universul literar*, LI (1942), nr. 18, 2 mai; **ÎMP.**; **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.*

Priveghi, *Revista Fundaţiilor*, VII (1940), nr. 12, dec.; **ÎMP.**; **E.D.III**; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*

Calendar, *Cetatea Moldovei*, II (1941), nr. 8, 1 mai; **ÎMP.**; **E.D.III**; Dinu Pillat şi M. Tomuş, *op. cit.*

Cimitir, **ÎMP.**; **E.D III**; Ioan Adam, *op. cit.*

Chiparoşii, *Revista Fundaţiilor*, VII (1940), nr. 12, dec.; **ÎMP.**; **E.D.III**; Ioan Adam, *op. cit.*

Timpul, *Gîndirea*, XIX (1940), nr. 9, nov.; **ÎMP.**; **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

Eternități, vremelnicii, *Preocupări literare*, VII (1942), nr. 4, april.; *Revista Fundațiilor*, IX (1942), nr. 4, april.; **ÎMP.**; **E.D. III**; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

Stele, *Revista Fundațiilor*, VIII (1941), nr. 5, mai; **ÎMP.**; **E.D.III**; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*

Cartea mărturiilor

Împlinire, *Gîndirea*, XXI (1942), nr. 4, april.; *Familia*, LXXVII (1942), nr. 7-8, iul.–aug.; **ÎMP.**; **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.*; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

Sonetul, *Revista Fundațiilor*, IX (1942), nr. 1, ian.; **ÎMP.**; **E.D.III.**

Cristal, *Revista Fundațiilor*, IX (1942), nr. 4, april.; **ÎMP.**; **E.D.III.**

Har, *Gîndirea*, XX (1941), nr. 6, iun.; **ÎMP.**; **E.D.III**; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*

Potir amar, **ÎMP.**; **E.D.III**; Cornel Ungureanu *op. cit.*

Chemare, **ÎMP.**; **E.D.III**; *Revista Fundațiilor*, XI (1944), nr. 2, feb.

Pegas, *Revista Fundațiilor*, IX (1942), nr. 1, ian.; *Gîndirea*, XXI (1942), nr. 6, iun.; **ÎMP.**; **E.D.III.**

Părere, *Revista Fundațiilor*, IX (1942), nr. 1, ian.; **ÎMP.**; **E.D.III**, Aurel Rău, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

Farmec, *Revista Fundațiilor*, IX (1942),nr. 1, ian.; **ÎMP.**; **E.D.II.**

Trepte, *Revista Fundațiilor*, IX (1942), nr. 4, april.; **ÎMP.**; **E.D.III.**

Saadi, *Gîndirea*, XX (1941), nr. 6, iun.; **ÎMP.**; **E.D.III**; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*

Grădinarul, **ÎMP.**; **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.*

Basm, **ÎMP.**; **E.D.III**; Aurel Rău, *op. cit.*

Navigatorul, **ÎMP.**; **E.D.III**; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Don Quichote, *Universul literar*, L (1941), nr. 28, 5 iul.; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

Legende, *Universul literar*, LI (1942), nr. 14, 4 april.; **ÎMP.**; **E.D.III**; Dinu Pillat. și M. Tomuș, *op. cit.*; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*

Regăsire, *Revista Fundațiilor*, IX (1942), nr. 4, april.; *Revista română*, II (1942), nr. 1–3, ian.–mart. *Viața*, București, II (1942), nr. 421, 20 iun.; Aurel Rău, *op. cit.*; Diu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.* Ioan Adam, *op. cit.*

Patinor, *Universul*, L (1941), nr. 52; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

CUMPĂNĂ DREAPTĂ

Unui cititor peste veacuri, *Calendarul Universul*, 1943; *Vremea*, XVI (1943), nr. 695; *Steaua*, XIV (1963), nr. 6, iun.; Aurel Rău, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

Din fluier ciobănesc, *Universul literar*, L (1941), nr. 7–8, 8 feb.; Aurel Rău, *op. cit.*;

Stîna părăsită, *Gîndirea*, XX (1941), nr. 1, ian.; Aurel Rău, *op. cit.*

Legănat cu tine, *Universul literar*, L (1941), nr. 5, 25 ian.; *Steaua*, XIV (1963), nr. 6, iun.; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Horoscop, *Universul literar*, LI (1942), nr. 7–8, feb.

Transhumanță, *Gîndirea*, XX (1941), nr. 7, sept.; *Calendarul Universul*, Buc., 1944, *Steaua*, XIV (1963), nr. 6, iun.; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.* Al. Piru, *op. cit.*

Cîntecul verii, *Universul literar*, LI (1942), nr. 33, 15 aug.; *Viața*, II (1942), nr. 480, 18 aug.; *Steaua*, XIV (1963), nr. 6, iun.; Aurel Rău, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

Ceas tainic, *Universul literar*, LI (1942), nr. 11, 14 mart.; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

Toamnă, Gîndirea, XX (1941), nr. 10, dec.; *Ramuri*, XXXIV (1942), nr. 1—2, ian.—feb.; *Săteanca*, 1967, nr. 10, oct.; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*; Ioan Adam, *op cit.*

Regăsire, Revista română, II (1942), nr. 1—3, ian.—mart.; *Viața*, București II (1942), nr. 421, 20 iun.; Aurel Rău, *op. cit.*

Oglindiri, Universul literar, LI (1942), nr. 50, 30 dec.; *Revista Fundațiilor*, XI (1944), nr. 1.; *Viața românească*, XVI (1963), nr. 6—7, iun.—iul.; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

Narcis, Revista Fundațiilor, VIII (1941), nr. 5, mai; *ibid.*, XI (1944), nr. 1, ian.

Înserare, Revista Fundațiilor, IX (1942), nr. 11, nov.

Solie, Revista Fundațiilor, IX (1942), nr. 11, nov.; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*

Zeu marin, Gîndirea, XXII (1942), nr. 3, mart.; *Acțiunea*, IV (1943), nr. 774, 10 april.; *Steaua*, XIV (1963), nr. 6, iun.; Aurel Martin, *op. cit.*, Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Necunoscutei (I), *Revista Fundațiilor*, X (1943), nr. 10, oct.; *Seara*, VII (1943), nr. 1809, 28 oct., p. 2; *Viața românească*, XVI (1963), nr. 6—7, iun.—iul.; Aurel Rău, *op. cit.*

Necunoscutei (II), *Revista Fundațiilor*, X (1943), nr. 10, oct.; Aurel Rău, *op. cit.*

Necunoscutei (III), *Revista Fundațiilor*, X (1943), nr. 10, oct.; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Prezență, Revista Fundațiilor, XI (1944), nr. 1, ian.; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

Singur, Revista Fundațiilor X (1943), nr. 10, oct.; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

Destin, Gîndirea, XXII (1943), nr. 8, oct.; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*

Cucul și Privighetoarea, *Gîndirea*, XX (1943), nr. 6, iun.

Vechime, Gîndirea, XXII (1943), nr. 6, iun.; Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

Împăcare, Gîndirea, XXII (1943), nr. 6, iun.

Terține, Gîndirea, XXIII (1944); Aurel Rău, *op. cit.*; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*

Umbra, Gîndirea, XXIII/1944/, nr.2, feb., p. 65—66.

Mărturie, Steaua, XIV (1963), nr. 6, iun.; *Viața Românească*, XVI (1963), nr. 6—7 iun.; Aurel Rău, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*

Post-mortem, Revista Fundațiilor, XI (1944), nr. 1, ian.; *Steaua*, XIV (1963) nr. 6, iun.; *Gazeta literară*, XII (1965), nr. 17, 22 april.; *Almanahul literar* Buc., 1977; Dinu Pillat și M. Tomuș, *op. cit.*; Al. Piru, *op. cit.*; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*; Cornel Ungureanu, *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

Menire, Universul literar, LIV (1945), nr. 14—15, 20 mai; Cornel Ungureanu *op. cit.*; Ioan Adam, *op. cit.*

INSCRIPȚII PENTRU CĂRȚILE MELE

Inscripții pentru cărțile mele: VISĂRI PĂGÎNE, ETERNITĂȚI DE-O CLIPĂ; AMĂGIRI. *Universul literar*, L (1941), nr. 14, 20 mart.

Inscripții pentru cărțile mele: GRĂDINA ÎNTRE ZIDURI. *Ibid.* L (1941), nr. 14, 29 mart.

Inscripții pentru cărțile mele: PE ARGEȘ ÎN SUS. *Ibid.*, L (1941), nr. 14, 29 mart.

Inscripții pentru cărțile mele: SATUL MEU. *Ibid.*, L (1941), nr. 14, 29 mart.

Inscripții pentru cărțile mele: BISERICA DE ALTĂDATĂ. *Ibid.*, nr. 14, 29 mart.

Inscripții pentru cărțile mele: FLORICA. *Ibid.*, L (1941), nr. 14, 29 mart.

Inscripții pentru cărțile mele: LIMPEZIMI. *Ibid.*, L (1941), nr. 14, 29 mart.

Inscripții pentru cărțile mele: ÎNTOARCERE. *Ibid.*, L (1941), nr. 14, 29 mart.

Inscripții pentru cărțile mele: CAIETUL VERDE. *Ibid.*, L (1941), nr. 14, 29 mart.

Inscripții pentru cărțile mele: SCUTUL MINERVEI. *Ibid.*, L (1941), nr. 14, 29 mart.

Inscripții pentru cărțile mele: PASĂREA DE LUT. *Ibid.*, L (1941), nr. 14, 29 mart.

Inscripții pentru cărțile mele: POEME ÎNTR-UN VERS. *Ibid.*, L (1941), nr. 14, 29 mart.

Inscripții pentru cărțile mele: ȚĂRM PIERDUT. *Ibid.*, L (1941).

Inscripții pentru cărțile mele: UMBRA TIMPULUI. *Ibid.*, L (1941), nr. 14, 29 mart.

Inscripții pentru cărțile mele: BALCIC. *Ibid.*, L (1941), nr. 14, 29 mart.

Inscripții pentru cărțile mele: ÎMPLINIRE. *Ibid.* L (1941), nr. 17.

COMENTARII DESPRE POEMELE LUI ION PILLAT CUPRINSE ÎN ACEST TOM

(Bibliografie selectivă)

CAIETUL VERDE, ed. 1932 – ed. 1936; E.D.III (Poezii: 1927 – 1936).

Pajera, Andrei /Streinul, Mircea/, *Ion Pillat: Caietul verde, versuri*, Cartea Românească, în *Junimea literară*, XXI (1932), nr. 7–12, iul.–dec., p. 341–343.

Perpessicius, *Ion Pillat: Caietul verde, versuri*, 1928–1932. Editura Cartea Românească, în *Mențiuni critice*, vol. 5, București, Fundația pentru literatură și artă, 1946, p. 77–83; *Opere*, vol. 6, București, Editura Minerva, 1973, p. 60 64.

Philippide, Al., *Ion Pillat: Caietul verde, poeme*. Editura Cartea Românească în *Adevărul literar și artistic*, XI (1932), nr. 628, 18 dec., p. 7.

Robot, Al., *Ion Pillat: Caietul verde, versuri*, în *Rampa*, XV (1932), nr. 4484, 24 dec., p. 1.

Constantinescu, M.G., *Caietul verde, versuri* (1928–1932) *de I. Pillat* în *Universul*, XLIX (1932), nr. 355, 25 dec., 1932, p. 8; *Literatura în 1933*, *Universul*, LI (1934), nr. 1, ian., p. 8.

Botez, Demostene, *Ion Pillat: Caietul verde*, în *Adevărul*, XLVI (1932), nr. 15.028 29 dec., p. 1–2.

Ionescu, Const., D., *Ion Pillat: Însemnări pe marginea Caietului verde*, în *Calendarul*, II (1933), nr. 275, p. 1–2; nr. 276, p. 1–2.

Rozenkranz, M., *Caietul verde de Ion Pillat*, în *Gîndirea*, XIII (1933), nr. 1–2, ian.–feb., p. 48–52.

Călinescu, G., *Ion Pillat: Caietul verde*, în *Viața românească*, XXV (1933), nr. 1–2, ian.–feb., p. 62; *Ion Pillat: Caietul verde, versuri*, 1928–1932, în *Adevărul literar și artistic*, XII (1933), nr. 633, ian., p 7; *Ulysse*, Buc. Editura pentru literatură, 1967, p. 143–149; *Istoria literaturii române, de la origini pînă în prezent*, Fundația pentru literatură și artă, București, 1941, p. 778.

Petrașincu, Dan, *Anul literar 1932*, în *Discobolul*, nr. 5, ian. 1933, p. 13, *I. Pillat, cu Caietul verde.*

Struțeanu, Scarlat, *Ion Pillat: Caietul verde, versuri*, Cartea Românească, în *Convorbiri literare*, LXVI (1933), nr. 1, ian., p. 86–90.

Valerian, I., *Ion Pillat: Caietul verde, versuri* 1928–1932 în *Viața literară*, VIII (1933), nr. 140, 1–30 ian., p. 3.

Cioculescu, Șerban, *Anul literar. Poezia*, în *Adevărul*, XLVII (1933), nr. 15.031, 1 ian.; *Ion Pillat: Caietul verde, versuri* 1928–1932. *Adevărul*, XLII (1933), nr. 15.039, 12 ian., p. 1–2.

Ciurezu, D., *An literar*, în *Țara noastră*, XI (1933), nr. 213, 1 ian., p. 2.

Sebastian, Mihail, *Literatura în 1932*, în *Cuvîntul*, IX (1933), nr. 2764, 2 ian., p. 3, *Eseuri. Cronici. Memorial*, Ediție îngrijită de Cornelia Ștefănescu, București, Editura Minerva, 1972, p. 263–267.

Theodorescu, Cicerone, *Anul 1932. Literatura*, în *Facla*, XII (1933), nr. 580, 2 ian., p. 5.

Cantacuzino, Ion. I. *Parada unui an literar*, în *Viitorul*, XXV (1933), nr. 7486, 6 ian., p. 3; *Ion Pillat: Caietul verde, versuri, 1928–1932*, în *Viitorul*, XXV (1933), nr. 7508, 3 feb., p. 1–2.

Constantinescu, Pompiliu, *Ion Pillat: Caietul verde. Scrieri*, vol. 4. Ediție îngrijită de Constanța Constantinescu, prefața de V. Felea, București, Editura Minerva, 1970, p. 375–380; p. 386–390.

Petronius /Tăușan, Gr./, *Poetul I. Pillat/* cu ocazia vol. *Caietul verde/*, în *Viitorul*. XXV (1933), nr. 7510, 5 feb., p. 1.

Vintilă, I., *Caietul verde de Ion Pillat, versuri 1928–1932*, în *Ion Maiorescu*, III, (1933), nr. 3–5, mart.–mai. p. 79–81.

Streinu, Mircea, *Cronici literare* /Ion Pillat scoate a doua ediție *„Caietul verde"*/, în *Iconar*, II (1937), nr. 5, p. 6.

Constantin, Stelian /Stelian/, *Caietul verde de Ion Pillat*. *Lanuri*, Mediaș, IV (1937), nr. 1, p. 51–53.

Milian, Claudia, [Minulescu]. *Caietul verde de Ion Pillat*, în *Adevărul*, LI (1937), nr. 16.260, 29 ian., p. 1.

Mihăescu, N., *Fragmente de critică literară*. București, Editura Casa Școalelor, 1939, p. 233–236.

Bârna, Vlaicu, *Caietul verde*. *Rampa*, XX (1937), nr. 5718, 4 feb., p. 1.

Roşu, Nicolae, *Ion Pillat: Caietul verde, versuri*. Cartea Românească, în *Curentul*, X (1937), nr. 3239, 7 feb., p. 1–2.
Biberi, Ion., *Ion Pillat: Le cahier vert, poèmes*, în *Le moment*, IV (1937), nr. 597, 15 feb., p. 4.
Papadima, Ovidiu, *Ion Pillat: Caietul verde, în a doua ediţie în Gîndirea*, XVI (1937), nr. 4, april., p. 196–197. *Ion Pillat*. Editura Albatros, 1974.
Demetrescu, Romulus, *Ion Pillat: Caietul verde*, în *Însemnări critice*. Cluj-Napoca, 1939, p. 119–121.
Streinu, Vladimir, *Ion Pillat: Caietul Verde*, în *Pagini de critică literară*, Bucureşti, Editura Fundaţiei pentru literatură şi artă, 1938, p. 65–70; *Pagini de critică literară*, vol. I. Bucureşti, Editura pentru literatură, 1968, p. 57–60.
Vianu, Tudor, *Studii şi portrete literare*, Craiova, 1938, p. 83–84.
Chelariu, Traian, *Elegiile* (Ion Pillat. Mărturii despre om şi poet. Bucureşti. Ed. Publicom, p. 175–180).
Rău, Aurel, *Ion Pillat. Poezii*. Antologie. Editura pentru literatură, Bucureşti, p. XXI–XXXIII.
Crohmălniceanu, Ov. S, *Literatura română între cele două războaie mondiale*, vol. II, Bucureşti. Editura Minerva, 1974, p. 119–121.
Micu, Dumitru, *Gîndirea şi Gîndirismul*. Bucureşti, Editura Minerva, 1975, p. 488–489.
Livescu, Cristian, *Introducere în opera lui Ion Pillat*. Bucureşti, Editura Minerva, 1980, p. 162–169.

ŢĂRM PIERDUT, ed. 1937 şi E.D.III (POEZII, 1927–1944)

Amintim că multe din poemele volumului au apărut mai întîi în CAIETUL VERDE, ed. 1932 şi 1935. De aceea recenzarea unora dintre ele face parte din cronicile la acest prim volum al celui de al treilea tom de poezii. Aşa se explică pentru ce vor mai fi încă o dată citate unele din referinţele critice la CAIETUL VERDE.

Pajeră, Andrei /Streinul, Mircea/, *Ion Pillat: Caietul verde, versuri*, Cartea Românească în *Junimea literară*, XXI (1932), nr. 7–12.
Perpessicius, *Ion Pillat: Caietul verde, versuri, 1928–1932*. Editura Cartea Românească în *Cuvîntul*, VIII (1932), nr. 2745; în *Menţiuni critice*, vol. V... 1946; *Opere*, vol. 6... 1973.
Robot, Al., *Ion Pillat: Caietul verde*, în *Rampa*, XV (1932), nr. 4484.
Botez, Demostene, *Ion Pillat: Caietul verde*, în *Adevărul*, XLVI (1932), nr. 15.028.
Ionescu, Constantin, D., *Ion Pillat: Însemnări pe marginea Caietului Verde*, în *Calendarul*, II (1933), nr. 275.
Rosenkranz, M., *Caietul verde* de *Ion Pillat*, în *Gîndirea*, XIII (1933), nr. 48–52.

Călinescu, G. *Ion Pillat: Caietul verde* în *Adevărul literar şi artistic*, XVIII (1937), nr. 850.
Valerian, I., *Ion Pillat: Caietul verde, versuri*, 1928–1932, în *Viaţa literară*, VIII (1933), nr. 140.
Sebastian, Mihail, *Ion Pillat: Caietul verde*, în *Reporter*, V (1937), nr. 11, *Eseuri. Cronici. Memorial...* 1972, p. 263–267.
Cantacuzino, Ion, *Ion Pillat: Caietul verde, versuri*, 1928–1932, în *Viitorul*, XXV (1933), nr. 7510.
Constantin, Stelian /Stelian/, *Caietul verde de Ion Pillat*, în *Lanuri*, IV (1937), nr. 1.
Perieţeanu, Gr., *Ion Pillat poetul mării noastre*, în *Revista Fundaţiiler* VII (1940), nr. 3, 1 mart. p. 647–650.
Vasile, Netea, *Poetul Ion Pillat*, în *Vremea*, XV (1943), nr. 705, p. 7,
Demetrescu, Romulus, *Ion Pillat*: *Ţărm pierdut, versuri 1934–1936*, în *Pagini literare*, IV (1937), nr. 6–8, p. 334–338.
Stelian Constantin, *Ion Pillat: Ţărm pierdut*. Editura Fundaţiei în *Atheneum*, II (1937), nr. 2, apr.—iun., p. 239–240.
Papadima, Ovidiu, *Ion Pillat*: *Ţărm pierdut* în *Gîndirea*, XVI (1937), nr. 6, iun., p. 307–308.
Niculescu, Mihai, *Ion Pillat*: *Ţărm pierdut (Versuri 1934–1936)*, Fundaţia „Regele Carol", 1937, *Universul*, LIV (1937), nr. 187, iul., p. 8.
Ionescu, Constantin, D., *Un clasic*: *Ion Pillat cu prilejul volumului „Ţărm pierdut"* în *Ramuri*, XIX (1937), nr. 6, iun., p. 364–368.
Călinescu, G., *Ion Pillat*: *Ţărm pierdut*, în *Adevărul literar şi artistic*, XVIII (1937), nr. 862, 13 iun., p. 2; *Istoria literaturii române...* p. 780.
Mihăescu, N., *Ion Pillat*: *Ţărm pierdut, versuri*, în *Fragmente de critică literară*, Bucureşti, Editura Casa Şcoalelor, 1939, p. 227–232.
Cioculescu, Şerban, *Ion Pillat*: *Ţărm pierdut, versuri, 1934–1936*, în *Revista Fundaţiilor* IV (1937), nr. 7, iul., p. 167–169; *Aspecte lirice contemporane*. Bucureşti; Editura Casa Şcoalelor, 1942, p. 214–216; *Aspecte literare contemporane* 1932–1947, Bucureşti, Editura Minerva, 1972, p. 153–154; *Ion Pillat poetul strălimpezimilor noastre* în *România literară*, IV (1971), nr. 15, p. 5.
Biberi, Ion. *Ion Pillat*: *Rivages éloignés – Poèmes*, în *Le Moment*, V (1937), nr. 764, 5 sept., p. 1, 2.
Chinezu, Ion, *Ion Pillat*: *Ţărm pierdut*, în *Pagini de critică*, Bucureşti, Editura pentru literatură, 1969, p. 50–52.
Constantinescu, Pompiliu, *Ion Pillat*: *Ţărm pierdut, versuri 1934–1936*, *Vremea*, XI (1938), nr. 531, 27 mart., p. 10; *Scrieri*, vol. 4... p. 391–394.
Streinu, Vladimir, *Ion Pillat*: *Ţărm pierdut*, în *Pagini de critică literară*. Bucureşti, Fundaţia pentru literatură şi artă, 1938, p. 70–74; *Pagini de critică literară*, vol. I, Bucureşti, Editura pentru literatură, 1968, p. 61–64.

Vl. B. /Bîrna, Vlaicu/, *Ultima carte de poezie a d-lui Ion Pillat* în *Societatea de mîine*, XVI (1939), nr. 3, iul.–sept., p. 82.
Herescu, I., N, *Prefață* la volumul ASFODELA *de Ion Pillat*, București, edițiile „AUSONIA" – 1, 1943.
Voinescu, Alice, *Motivul morții*, în *Ion Pillat. Amintiri despre om și poet*. București, 1946, p. 162–167.
Zamfirescu, Mariana, *Grecia în opera lui Ion Pillat*, în *Ion Pillat. Amintiri despre om și poet...* p. 197–199.
Rău, Aurel, *Prefață la Ion Pillat. Poezii, Antologie de...* p. XXXIV–XXXV.
Zamfirescu, Ion, *Pillat și ideea de timp*, în *Ion Pillat. Mărturii despre om și poet...* p. 181.
Balotă, Nicolae, *Ion Pillat – Ars poetica*, în *Labirint* /București/, Editura Eminescu 1970, p. 45–69.
Crohmălniceanu, Ov. S., *Literatura română între cele două războaie mondiale...* p. 121 urm.
Micu, Dumitru. *Gîndirea și gîndirismul...* p. 121.
Livescu, Cristian, *Introducere în opera lui Ion Pillat...* p. 169–178.

SCUTUL MINERVEI, ed. 1933 și E.D.III (Poezii, 1933).

Cantacuzino, Ion, I., *O problemă de poezie /Cu ocazia apariției vol. Scutul Minervei*, în *Convorbiri literare*, XLVIII (1934), nr. 2, feb., p. 151–161.
Boz, Lucian, *Ion Pillat: Scutul Minervei*, în *Cuvîntul liber*, seria 3, I (1934), nr. 13, 3 feb., p. 2.
Călinescu, G., *Ion Pillat: Scutul Minervei*, în *Adevărul literar și artistic*, VIII (1934), nr. 687, 4 feb., p. 7; *Viața românească*, XXVI (1934), nr. 3, 15 feb., p. 41–43, *Istoria literaturii române...* p. 779.
Cioculescu, Șerban, *Ion Pillat: Scutul Minervei, sonete*, în *Adevărul*, XLVIII (1934), nr. 15.385; 1 mart., p. 1–2.
Rapa, Ghe., *Ion Pillat: Scutul Minervei. Sonete*, Ediție restrînsă, în *Facla*, XIII (1934), nr. 930, 4 mart.
Herescu, N.I., *Ion Pillat: Scutul Minervei*, în *Universul*, LI (1934), nr. 69, 12 mart., p. 4.
Ionescu, Const. D., *Ion Pillat: Scutul Minervei*, în *Ramuri*, XXVI (1934), nr. 1, mai, p. 41–47.
Giurgiu, Felicia, *Aspecte stilistice ale poeziei lui Ion Pillat*. Teză de doctorat. *Universitatea din Timișoara*. Facultatea de filologie, 1974; *Observații stilistice asupra ciclului „Scutul Minervei"* de *I. Pillat* în *Limbă și literatură*, III (1973), p. 475–484.

Crohmălniceanu, Ov. S., *Literatura română între cele două războaie mondiale...* p. 122.
Micu, Dumitru, *Gîndirea și Gîndirismul...* p. 486.
Livescu, Cristian, *Introducere în opera lui Ion Pillat...* p. 178–184.

BALCIC, ed. 1940, E.D.III (Poezii, 1929–1939)

Apărute mai întîi în CAIETUL VERDE ed. 1932 și ed. 1936, apoi regrupate ca ciclu aparte în ȚĂRM PIERDUT, poemele închinate BALCICULUI au fost trecute în revistă în recenzii referitoare la aceste volume.

Robot, Al., *Ion Pillat. Caietul verde, versuri* 1928–1932, în *Viața literară*, VIII (1933), nr. 140.
Constantinescu, M.G., *Însemnări pe marginea Caietului verde, versuri* 1928–1932, în *Universul*, XLIX (1932), nr. 365.
Valerian, I., *Ion Pillat. Caietul verde, versuri*, 1928–1932, în *Viața literară*, VIII (1933), nr. 140.
Ionescu, Constantin, D., *Însemnări pe marginea Caietului verde*, în *Calendarul*, II (1933), nr. 275; *Un clasic Ion Pillat cu prilejul volumului, Țărm pierdut*, în *Ramuri*, XXIX (1937), p. 364–368.
Chinezu, Ion, *Țărm pierdut*, în *Pagini de critică*, București, Editura pentru literatură, 1969, p. 50–52.
Cioculescu, Șerban, *Ion Pillat. Țărm pierdut, versuri* 1934–1936, în *Revista Fundațiilor*, IV (1937), nr. 7; *Aspecte lirice contemporane*, București, Editura Casa Școalelor, 1942, p. 214–216.
Demetrescu, Romulus, *Țărm pierdut, versuri*, 1934–1936, în *Pagini literare*, IV (1937), nr. 6–8.
Vl., B. /Vlaicu Bârna/, *Ultima carte de poezii a d-lui Pillat. Țărm pierdut*, în *Societatea de mîine*, XVI (1939), nr. 3, iul.–sept., p. 82.
Baciu, Ștefan, *Ion Pillat. Balcic*. Ilustrații de Maria Pillat-Brateș în *Gîndirea*, XIX (1940), nr. 10, dec., p. 675–676.
Păunescu-Ulmu, T., *Ion Pillat și V. Voiculescu* /Cu ocazia vol. *Balcic*/, în *Revista Fundațiilor*, VII (1940), nr. 12, dec., p. 683–685.
Niculescu, Mihai, *Ion Pillat și Balcicul*, în *Universul literar*, L (1941), 29 martie, nr. 14, p. 1, 6.
Streinu, Vladimir, *Troiță poetică... /I. Pillat: Balcic/*, în *Revista Fundațiilor*, VIII (1941), nr. 5, mai, p. 389–392; *Pagini de critică literară*, vol. 5. Ediție alcătuită de George Muntean, București, Editura Minerva, p. 49–53.
Micu, Dumitru, *Gîndirea și Gîndirismul...* p. 487.
Livescu, Cristian, *Introducere în opera lui Ion Pillat...* p. 185.
Enache, Puiu, *Motivul mării la Ion Pillat* în *Steaua*, XXXV (1985), nr. 8, aug., p. 34 și p. 39.

POEME ÎNTR-UN VERS, ed. 1936; E.D.III (Versuri: 1935—1936)

Demetrescu, Romulus, *Ion Pillat: Poeme într-un vers*, în *Pagini literare*, III (1936), nr. 10—11, p. 528—532.

Alexandrescu, Matei, *Poeme într-un vers*, în *Îndreptar*, I (1936), nr. 2, 21 feb., p. 1,3.

Val. /Valerian I./, *Poeme într-un vers* de *Ion Pillat*, în *Viața literară* XI (1936), nr. 6, 25 mart., p. 2.

Perpessicius, la Radio: *Cărți noi*, 27 sau 28 martie, 1936.

Niculescu, M., *Ion Pillat: Poeme într-un vers*, în *Universul*, LIII (1936), nr. 89, 30 mart., p. 4.

Mihăescu, N., *Ion Pillat: Poeme într-un vers*, în *Viitorul*, XXVIII (1936), nr. 8468, 3 april., p. 1. *Oameni și idei*, București, Casa Școalelor, 1937, p. 99—104.

Constantin, Stelian /Stelian/, *I. Pillat: Poeme într-un vers*, în *Convorbiri literare*, LXIX (1936) april.—iul., p. 262 -263.

Petronius /Tăușan, Gr./, *Versul unui creator de poeme. Poezia nouă a d-lui Ion Pillat*, în *Viitorul*, XXVIII (1936), nr. 8470, 5 april., p. 1.

Biberi, Ion, *Ion Pillat: Poèmes en un seul vers*, în *Le Moment*, IV (1936), nr. 342, 6 april., p. 1—2.

Salten, Gheorghe, *Ion Pillat: Poeme într-un vers*, în *România*, IV (1936), nr. 155, 6 april., p. 1, 3 și *Gazeta Dorohoiului*, 16 april., 1936.

Erasm /Manoliu Petru/, *Ion Pillat: Poeme într-un vers*, în *Credința*, IV (1936), nr. 714, 8 april., p. 4.

Millian, Claudia, [Minulescu] *Poeme într-un vers de Ion Pillat*, în *Dimineața*, XXXII (1936), nr. 10.521, 8 april., p. 13.

Flaminius /Sebastian, M./, *Quelques livres de poésie*, în *l'Indépendance roumaine*, LXI (1936), nr. 18.332, 11 april., p. 1; *Poeme într-un vers* în *Rampa*, XIX (1936), nr. 5488, 1 mai.

Călinescu, G., *Ion Pillat: Poeme într-un vers*, în *Adevărul literar și artistic*, XV (1936), nr. 801, 12 april., p. 11; *Cronica literară /Ion Pillat* și *Emm. Lochac/*; *Adevărul literar și artistic*, XV (1936), nr. 807, 24 mai 1936, p. 10; *Istoria literaturii române*... p. 779—780.

Cioculescu, Șerban, *Ion Pillat: Poeme într-un vers*, în *Adevărul*, L (1936), nr. 16.029, 25 april., p. 1—2.

Constantinescu, Pompiliu, *Ion Pillat: Poeme într-un vers*. Editura Cartea Românească. *Vremea*, IX (1936), nr. 434, 28 april., p. 10; *Scrieri*, vol. 4... p. 381—385.

Streinu, Vladimir, *Ion Pillat: Poeme într-un vers*, în *Gazeta*, III (1936), nr. 637, 28 april., p. 1, 3; *Pagini de critică literară*, București, Editura Fundația pentru literatură și artă, 1938, p. 78—82; *Pagini de critică literară*, vol. I, București, Editura pentru literatură și artă, 1968, p. 64—70.

Cosma, Aurel, *Ion Pillat: Poeme într-un vers*, în *Viitorul*, XXVIII (1936), nr. 8485, 28 april., p. 2.

Chelaru, Traian, *Ion Pillat: Poeme într-un vers*, în *Glasul Bucovinei*, XIX (1936), nr. 4802, 29 april., p. 3.

Șuluțiu, Octav, *Ion Pillat: Poeme într-un vers*, în *Familia*, III (1936), nr. 5, mai - iun., p. 93—94.

Păunescu-Ulmu, T., *O încercare nouă: Poeme într-un vers* de *Ion Pillat*, în *Ramuri* XXVII (1936), nr. 5—7, mai—iul., p. 149 - 151; *Poetul Ion Pillat. Contribuții critice*, Craiova, Editura Ramuri, 1947, p. 18—20.

Constantinescu, M.G., *Poeme într-un vers de Ion Pillat*, în *Universul*, LIII (1936), nr. 126, 9 iun., p. 10.

Boz, Lucian, *Ion Pillat: Poeme într-un vers*, în *Cuvîntul liber*, seria 3, III (1936), nr. 29, 23 mai, p. 7.

Tudoran, George, *Ion Pillat: Poeme într-un vers*, în *Freamătul școalei*, II (1936), nr. 6—7 iun.—iul., p. 318—319.

Chinezu, I., *Ion Pillat: Poeme într-un vers*, București, Cartea Românească, 1936, în *Gînd românesc*, IV (1936), iun.—iul., p. 390—391; *Pagini de critică literară*... București, Editura pentru literatură, 1969, p. 47—49.

Voronca, Ilarie, /*I. Pillat: Poèmes en un seul vers*/, în *Le Mois*, 1 iul.—1 aug., 1936, p. 168.

Theodorescu Cicerone, *Ion Pillat: Poeme într-un vers*, în *Floarea de foc*, III (1936), nr. 22, 2 iul.

Streinul, Mircea, *Comentarii lirice la cîteva „Poeme într-un vers“* de I. Pillat, în *Țara Șipenițului*, I (1936), nr. 2, sept., p. 70; *Comentarii lirice la Poeme într-un vers de Ion Pillat* cu 12 gravuri de Rudolf Rybezka. Cernăuți, „George Drumnon", 1936, 104 p.; *Comentarii lirice la poeme într-un vers de Ion Pillat* în *Suceava*, I (1939), nr. 70, 27 mart., p. 9; nr. 187, 19 aug., p. 2; nr. 194, 27 aug., p. 2; nr. 200, 3 sept., p. 2: nr. 206, 10 sept., p. 3; 212, 17 sept., p. 2; 252, 5 nov., p. 2; *Comentarii lirice la poeme într-un vers de Ion Pillat*, în *Universul literar*, L (1941), nr. 14, 29 mart., p. 6.

Caprile, Esterlich-Margarita Abella. *Ion Pillat: Poeme într-un vers*, în *La Nacion*, 1936, 7 sept.

M.M.R. /Romniceanu/, *Poeme într-un vers*, în *Vlăstarul*, XII (1936), nr. 5—6.

Demetrescu, Romulus, *Ion Pillat: Poeme într-un vers*, în *Pagini literare*, III (1936), nr. 10—11, oct. -nov., p. 528 -532.

Roșu Nicolae, *Anul literar* în *Curentul*, X (1937), nr. 3203, 1 ian., p. 3. *Un nou gen literar: Monostihul. Critică și sinteză*. București, „Universul literar", 1939, p. 208—215.

Nenișor, Gh., *Cronique de la vie littéraire*, în *L'année littéraire 1936* în *L'Indépendance roumaine*, LXII (1937), nr. 18.551, 8 ian., p. 2.

Niculescu, M., *Comentarii lirice la poeme într-un vers de Ion Pillat*, în *Universul*, LIV (1937), nr. 31, 1 feb., p. 4.

Papadima, Ovidiu, *Mircea Streinul... Comentarii lirice la poeme într-un vers de Ion Pillat*, în *Gîndirea*, XVI (1937), nr. 3, mart., p. 142.
Pillat Ion, *Poèmes en un seul vers*, în *La Roumanie d'aujourd'hui*, 1968, nr. 6, iun., p. 32, în *Rumänien heute*, 1968, nr. 6, iun., p. 32; *Rumania de Noy*, 1968, nr. 6, iun., p. 32; *Romania today*, 1968, nr. 6, iun., p. 32.
Tohăneanu, G.I., *„Punerea în pagină" a textului poetic*, în *Limba română*, XX (1971) nr. 3, p. 241–242.
Tăuşan, Victoria, Ana, *Ion Pillat. Ceremonia naturii...* p. 27–27.
Robu, Cornel, *Haiku – poezia de la frontierele tăcerii*, în *Steaua*, XXV (1974), nr. 11, nov. p. 46–48.
Martin, Aurel, *Metonimii*, Bucureşti, Editura Eminescu, 1974, *Ion Pillat şi poezia pură*, p. 228–230.
Beniuc, M., *Poeţi şi prozatori*, Bucureşti, Editura Minerva, 1975, p. 17.
Micu, Dumitru, *Gîndirea şi Gîndirismul...* p. 490.
Crohmălniceanu, Ov. S., *Literatura română între cele două războaie mondiale...* p. 122.
Livescu, Cristian, *Introducere în opera lui Ion Pillat...* p. 187–194.
Drăgoi, Dumitru, Şerban, *Ion Pillat...*, p. 191–192.

UMBRA TIMPULUI, ed. 1940; **E.D.III** (1934–1939)

Comentarea unora dintre poeme a apărut în cronicile referitoare la ŢĂRM PIERDUT, volum ce le cuprindea la început în sumar de unde au fost scoase pentru a intra în configuraţia UMBREI TIMPULUI.

Demetrescu, Romulus, *Ţărm pierdut*, versuri, 1834–1936, în *Pagini literare*, IV (1937), nr. 6–8, p. 334–338.
Ionescu, Constantin, D., *Un clasic: Ion Pillat cu prilejul volumului Ţărm pierdut* în *Ramuri*, XXXIX (1937), nr... p. 364–368.
Niculescu, Mihai, *Ion Pillat: Ţărm pierdut*, versuri 1934–1936..., în *Universul*, LIV (1937), nr. 187, iul., p. 8.
Chinezu, Ion, *Ion Pillat: Ţărm pierdut*, în *Pagini de critică...* 1969, p. 50–52.
Streinu Vladimir, *Ţărm pierdut*, în *Pagini de critică literară...* 1968, p. 62–64.
Cioculescu, Şerban, *Aspecte literare contemporane...* 1972, p. 153. *Ion Pillat, Ţărm pierdut*.
Fortunescu, C.D., *Umbra timpului, poezii de Ion Pillat*, în *Arhivele Olteniei*, XIX (1940), nr. 107–112, ian.–dec., p. 250–253. P.I. 6597 **M. 245.**
Păunescu-Ulmu, T., *Umbra timpului*, în *Universul*, 1940 în *Buletinul cărţii româneşti*, XII (1940), nr. 6, iun., p. 10.
Streinu, Vladimir, *Ion Pillat: Umbra timpului*, în *Viaţa românească*, XXXII (1940), nr. 6, iun., p. 81–82; *Versificaţia modernă*, Bucureşti, Editura pentru literatură 1966; *Pagini de critică literară*, vol. 5, Ediţie alcătuită de George Muntean, Bucureşti, Editura Minerva, 1971, p. 46–49.
Damaschin, Vasile, *Noul volum de versuri*, în *Seara*, III (1940), nr. 786, 5 iun., p. 2.
Fântâneru, Constantin. *Ion Pillat: Umbra timpului, poezii*, în *Universul literar*, XLIX (1940), nr. 26, 22 iun., p 2.
Nicolescu, G.C., *Ion Pillat: Umbra timpului*, în *Chemarea vremii*, XIV (1940), seria 2, nr. 9, 1 aug., p. 4.
P. Com. /Comarnescu, Petru/, *Note: Ion Pillat: Umbra timpului*, în *Revista Fundaţiilor*, VII (1940), nr. 9, sept., p. 719–720.
Pop, Aug. Z.N., *Ion Pillat: Umbra timpului, poezii*, în *Convorbiri literare*, LXXIV (1941), nr. 7, iul., p. 922–923.
Livescu, Cristian, *Introducere în opera lui Ion Pillat...* 194–198.

ÎMPLINIRE, ed. 1942, **E.D.III** (Poezii: 1939–1940)

Roşu, Nicolae, *Ion Pillat: Împlinire*. Bucureşti, Editura Fundaţiilor în P.II 6243. *Gîndirea*, XXI (1942), nr. 6, iun.–iul. p. 348–350.
Constantinescu, Pompiliu, *Ion Pillat: Împlinire* în *Vremea*, XIV (1942), nr. 654, P. IV 9262, 28 iun., p. 7. *Scrieri* vol. 4... p. 397–402.
Niculescu, Mihai, *Împlinire de Ion Pillat*, în *Universul literar*, LI (1942), nr. 23, P. II III IV 735, 6 iun., p. 5.
Petraşincu, Dan, *Împlinire, poeme de Ion Pillat*, în *Viaţa*, II (1942), nr. 419, 18 iun., P. IV 17 565, p. 2.
Buzdugan-Haţeganu, Cornelia, *Ion Pillat: Împlinire*. Fundaţia pentru literatură şi artă, 1942, în *România tînără* I (1942), nr. 2–3, iun.–iul. p. 19–22.
Constantin, Stelian /Stelian/, *Ion Pillat: Împlinire*. Editura Fundaţiei pentru literatură şi artă, în *Familia*, LXXVII (1942), nr. 7–8, iul.–aug., p. 87–89.
Şiugariu, Ion. *Ion Pillat: Împlinire*, în *Reviast Fundaţiilor*, X (1943), nr. 5, mai, p. 423–426.
Rău, Aurel. *Ion Pillat: Poezii. Antologie...* p. XXXIII.
Crohmălniceanu, Ov.S., *Literatura română între cele două războaie mondiale*, Vol. II p. 123 – 124.
Papadima, Ov. *Ion Pillat...* p. 145.
Livescu, Cristian, *Introducere în opera lui Ion Pillat...* 199–200.
Drăgoi, Şerban, Dumitru. *Ion Pillat...* p. 190.

Ordinea cronologică a elaborării pieselor din volumele:

CAIETUL VERDE; ȚĂRM PIERDUT; SCUTUL MINERVEI; BALCIC; POEME ÎNTR-UN VERS; VERSURI REGĂSITE; UMBRA TIMPULUI; ÎMPLINIRE; CUMPĂNĂ DREAPTĂ.

1920 *Vînătorul de himere* (V. R)

1927 *Dafni*, București, 7 mai, (Ț.P.); *Himet*, București, 21 mai, (Ț.P.); *Sunium*, București, 21 mai, (Ț.P.).

1928 *Ovidiu*, București, 14–15 ian., (Ț.P.); *Cîntecul lui Ali*, 20 ian., (B); *Vrăjitorul de șerpi*, București, 24 ian., (C.V.); *Norul*, Tekirghiol-movilă, 11 iunie, (C.V.); *Călătorire*, Paris, 11 iul., (C.V.); *Scrisoare*, Miorcani, 7 aug., (C.V.); *Mortul*, Miorcani, 7 aug., (C.V.).

1929 *De-o fi să fie raiul*, București, ian.—feb., (C.V.); *Fagul*, 16 april., (V.R.); *Recuerdo*, București, 16 april., (C.V.); *Oglinda fermecată*, Predeal, 7 iul., (C.V.); *Helladă*, Predeal, 7 sau 8 iul., (Ț.P.); *Balcic de seară*, Balcic, 26–27 iul., (B.); *Balcic biblic*, Balcic, 27 iul., (B.); *Prolog la un poem părăsit*, Miorcani, 7 aug., (V.R.); *Elegie în pădure*, București, sfîrșit aug. început sept., (C.V.); *Asfodela*, București, 6 noiemb., (Ț.P.); *Elegie în toamnă*, București, 8–9 dec., (C.V.).

1930 *Adormind*, București, april., (C.V.); *La un poet*, Predeal, 26 aug., (Ț.P.); *Octomvrie*, Predeal, 14 april., (C.V.); *Insulă*, Predeal, 14 sept., (Ț.P.); *Cire planetar*, 23 noiemb., (V.R.); *Centaurul bătrîn*, București, 19 dec., (Ț.P.);

1931 *Primăvară nouă*, București, 8 april., (C.V.); *De Paști*, București, april., (C.V.); *Elegie pentru mine*, Miorcani, 29–30 aug., (C.V.); *A doua Elegie*, Miorcani, 12 sept., (C.V.); *Icoană pe sticlă*, București, 19 dec., (C.V.); *A treia Elegie*, Dîrvari–Ilfov, 28 dec., (C.V.).

1932 *Prund*, mart., (V.R.); *Sîni*, mart., (V.R.); *Seară pascală*, Dîrvari–Ilfov, 1 mai, (C.V.); *Piersicul*, București, mai, (C.V.); *Assisi*, București, 1 oct., (C.V.); *Păstor ionian*, București, 5 oct., (Ț.P.); *Odaia ei*, Miorcani, 9 oct., (C.V.); *Scitul*, Miorcani, 9 oct., (C.V.); *A patra Elegie*, Miorcani, 9 oct., (C.V.); *Toledo*, București, 20 oct., (C.V.); *Prinos*, București, 8 oct., (Ț.P.); *Cocorii*, București, 29 dec., (C.V.); *Țărm sudic*, București, 25–30 dec., (C.V.); *Stanțe pe un motiv de Ronsard*, București, 1932, (C.V.).

1933 *Veghe*, Paris, 2 mart. și București, 7 april., (C.V.); *Țara*, București, 6 april., (C.V.); *Bust antic*, București, 26 iul., (Ț.P.); *Ornic*, București, 23 iul., (C.V.); *Inscripție votivă*, București, 23 iul., (C.V.); *Sarcofag*, Miorcani, 3 aug., (B.); *Ajuns acum pe culmea...* Miorcani, 4 aug., (Sc.M.); *Deoarece*

Senino... Miorcani, 4 aug., (Sc.M.); *Același zeu profetic...* Miorcani, 5 aug. (Sc.M.); *Adăpostit sub scutul...*, Miorcani, 5 aug., (Sc.M.); *Precum prin crîng...* Miorcani, 5 aug., (Sc.M.); *Neptun pe mări...* Miorcani, 5 aug. (Sc.M.); *Cu armonie simplă...* Miorcani 6 aug., (Sc.M.); *Sub rod se-ndoaie pomul...* Miorcani 6 aug., (Sc.M.); *La Roma cînd Horațiu...* Miorcani, 6 aug., (Sc.M.); *Pe mări nu poate vasul...* Miorcani, 8 aug., (Sc.M.); *Abia sosi Prierul...* Miorcani, 8 aug., (Sc.M.); *Icar cum îl sfidase...* Miorcani, 8 aug., (Sc.M.); *Din toate numai roza...* (Sc.M.); *Nespovedită mie...* Miorcani, 9 aug., (Sc.M.); *Din Helicon coboară...* Miorcani, 9–10 aug., (Sc.M.); *Nu-s vindecat cu totul...* Miorcani, 10 aug., (Sc.M.); *În căutarea prăzii...* Miorcani, 10 aug., (Sc.M.); *Te-am regăsit...* Miorcani, 10 aug., (Sc.M.); *Sonet*, București, 19 noiemb., (C.V.); *Dansatoarea*, București, (C.V.).

1934 *Tăcere*, București, primăvara, (U.T.); *Stanțe* I, București, noiemb., (U.T.); *Stanțe* II, București, 15 noiemb., (U.T.); *Stanțe* III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, București, 18 noiemb., (U.T.); *Ispita frumuseții*, București, noiemb., (V.R.).

1935 *Cicladele*, 21 april., (T.P.); *Cină cu pești*, Balcic, iunie, (B.); *Balcic lunar*, iun.—oct., (B.); *Stella maris*, noiemb., (B.); *Cîntec de vremelnicie*, București, 19 noiemb., (U.T.). POEME ÎNTR-UN VERS, București, 19–20 noiemb.: *Poemul într-un vers; Păstorul mării; Îmbrățișare; Pan; Zvon; Stelă de mim; Groapă nouă; Trup de fată; Dorință; Colori; Întîlniri; Veghe; Pasărea din basm; Iarnă; Artă poetică* (I)*; Amurg; Melancolie; Logodnă; Calea nopții; Navigatorii; Trecutul; Tinerețe; Apă neîncepută; Dezamăgire; Mare sudică; Artă poetică* (II)*; Portret; Floarea vremii; Stol coborît; Darul; Poetul trădat; Vasul lovit; Belșug; Castana; Drum de noapte; Nocturnă; Casa copilăriei; Menire; Asemănări; Păreri; Amurg în crîng; Turc bătrîn; Măgărușul; Cimitir tătăresc; Golful; Camee; Driada; Ciocîrlia; Norii; Artă poetică* (III)*; Zile și nopți; Hanul Vechi; Prevestire; Copilărie; Toamna copilăriei; Părăsire; Conac de altădată; Singur; Veveriță, toamna; Vînătoare; Păstorul.*

1936 *POEME ÎNTR-UN VERS. București, ian.: Stelă funerară; Stelă de dansatoare; Pasărea mării; Marinarul; Plaja; Seara la Voroneț; Insula de mirodenii; Vecernie; Heraclit; Tipar; Murmur etern; Casă la Balcic; Fată la fîntînă; Mare pămînteană; Popas; Descălecătorii; Crăciun; Poetul; Inimă; Templu antic; Marmură greacă; Friză* (I)*; Friză* (II)*; Friză* (III)*; Veveriță*, București, 22 mart. (UT.)

Balcic, Paști, 1936. *Amintirea; Gorgane pe Bărăgan; Sfîrșit de iarnă; Primăvară pastorală; Primăvară; Cetatea din mare; Stăpînul mării; Cățelul pămîntului; Țara; Lacrimi; Luntrașul; Floare tîrzie; Cer răsturnat; Nemuriri plăpînde; Clopot de taină; Întoarcere; Cimitir tătăresc; Cimitir turcesc; Întîiele micșunele; Bujori sălbatici; Lalele; Prier; Pescăruși; Înserare; Zarzăr la mare; Despăduriri; Sîngele vieții.*

Nedatate: *Insula de mirodenii, Stelă funerară; Stelă de mim; Stelă de*

dansatoare; Pasărea mării; Seara la Voroneț; Popor nomad; Popas; Sclave; Descălecătorii; Crăciun; Inima; San Francesco nel deserto.

Țărm pierdut, Balcic, 10 iunie, (Ț.P.); *Alesul*, Balcic, 10 iunie, (Ț.P.); *Împlinire*, Balcic, 10 iunie, (B.); *Balcic*, Balcic, 10 iunie, (B.); *Lună pe mare*, Balcic, 10 iunie, (B.); *Casă la Balcic*, Balcic, 10 iunie, (B.); *Floarea din fereastră*, Balcic, 10 iunie, (B.); *Seară lă țărm*, Balcic, 10 iunie, (B.); *Dionysopolis*, Balcic, 10 iunie, (B.); *Sarcofag travic*, Balcic, 10 iunie, (B.); *Plajă pustie*, București, 13 iul., (B.); *Veveriță*, București, 22 mart., (U.T.); *Amurg pe Prut*, Miorcani, 5 sept. (B.); *Versuri*, Miorcani, 14 aug., (U.T.); *Cîntec pentru lumină*, Miorcani, 6 sept., (U.T.); *Pasăre de lut*, Bucureștii, 13 noiemb., (U.T.); *Buratec lunar*, București, 13 noiemb., (U.T.); *Păstorul și faunul*, Miorcani, 6 sept., (Ț.P.); *Sînge străbun*, Miorcani, 6 sept., (C.V.); *Insula*, Balcic, 22 sept., (Ț.P.); *Cules de zi*, Balcic, 11 oct., (B.); *Pe țărm*, București, 23 oct., (B.); *Moartea păstorului*, București, 20 dec., (Ț.P.).

1937 *Elegie în fața mării*, Balcic, toamna 1936, București, 6 mart. 1937, (C.V.); *Mit*, București, 29 mart., (Ț.P.); *Scoica*, București, 31 mart. (B.); *Înserare*, Miorcani, 23 iul., (B.); *Șarpele casei*, Miorcani, 23 iul., (U.T.); *Cules*, Miorcani, 23 iul., (V.R.); *La iaz*, Miorcani, 23 iul., (V.R.); *Înnoptare*, Miorcani, 23 iul., (U.T.); *Cîntec*, Miorcani, 30 iul., (U.T.); *Frații*, Miorcani, 23 iul., (U.T.); *Zodier*, Miorcani, 29 iul., (U.T.); *În toamnă*, Miorcani, 29 iul., (U.T.); *Roza din urmă*, Miorcani, 29 iul., (U.T.); *Seara la Stînca*, 29 iul., (V.R.); *Zori*, Miorcani, 5 sept.; *Poteca din pădure*, București, 30 oct., (V.R.); *Înserare*, Miorcani, sept., 1937, (U.T.).

1938 *Rod*, București, 4 april., (U.T.); *Primăvara*, București, 4 april., (U.T.); *Cîntec*, 5 april., (V.R.); *Poetul*, București, 5—14 april., (U.T.); *Pescărușul*, Balcic, 18 oct., (B.); *Țărm pontic*, Balcic, 19 oct., (B.); *Prinos*, Balcic, 19 oct., (B.); *Piatră*, Balcic, 19 oct., (B.); *Cimitir tătăresc*, Balcic, 20 oct., (B.); *Delfi*, București, 15 dec., (Ț.P.); *An mort*, București, 15 dec., (Ț.P.); *Umbre pe iaz*, București, 27 dec., (U.T.). *Cîntec pentru tine* /II *Vrei să vii puțin* /București; 27 dec (UT).

1939 *Tipar*, București, 8 ian. (U.T.); *Soartă*, București, 13 ian., (U.T.); *Aloes*, București, 13 ian., (U.T.); *Suflet*, București, 18 ian., (U.T.); *Iarnă tîrzie*, București, 27 mart., (U.T.); *Don Quichote*, București, 27 mart. (ÎMP.); *Elegie*, București, 29 mart., (U.T.); *Seară pe ape*, București, mai (B.); *Insulă toamna*, București, 5 iun., (B.); *Stele*, Balcic, 5 iun.; (ÎMP.); *Panta rhei*, Miorcani, 31 iul., (U.T.); *Ceas pierdut*, Miorcani, 2 aug., (U.T.); *Acrocorint*, Miorcani, 2 aug., (Ț.P.); *Cra-ro-ra-ra*, Miorcani, 1 aug., *Pîndă*, Miorcani, 9 aug., (U.T.); *Timpul*, Miorcani, 9 aug., (ÎMP.); (U.T.); *Cîntec pentru tine* (I *Lasă-mi-te lasă*/*Miorcani*, *9aug.* (UT) *Scamatorul*, Miorcani, 10 aug., (U.T.); *Din ramele iatacului vechi*, Miorcani, 10 aug., (U.T.); *Cîntec pentru tine* /III *Apa de izvor*/ Miorcani 24 aug (UT)

Prevestire, București, 20 noiemb., (ÎMP.); *Patinor*, București, 20 noiemb., (ÎMP.); *Saadi*, București, 21 noiemb., (ÎMP.); *Basorelief*, 21 noiemb., (ÎMP.); *Roză*, București, 22 noiemb., (ÎMP.); *Pegas*, București, 22 noiemb., (ÎMP.); *Grădinarul*, București, 22 noiemb., (ÎMP.); *Părere*, București, 22 noiemb., (ÎMP.); *Endimion*, București, 25 noiemb., (U.T.); *Farmec*, București, 25 noiemb., (ÎMP.); *Faunul*, București, 27 noiemb., (UT)., *Joc de flăcări* București 27 noiemb. (ÎM)
Navigatorul, București, 30 noiemb., (ÎMP.); *Cimitir*, București, 30 noiemb., (ÎMP.); *Frate iconar*, București, 1 dec., (ÎMP.).

1940 *Cină*, București, 5 ian., (ÎMP.); *Centaurul*, București, 5 ian., (ÎMP.); *Lui ,Atlas*, București, 5 ian., (ÎMP.); *Priveghi*, București, 5 ian., (ÎMP.); *La moara rea*, București, (ÎMP.); *Hellas*, București, 6 ian., (ÎMP.); *Pustnic*, București, 12 ian., (ÎMP.); *Toamnă*, București, 13 ian., (ÎM.); *Port breton*, București, 28 ian., (ÎMP.); *Trepte*, București, 31 ian., (ÎMP.); *Spectrul rozei*, București, 31 ian., (ÎMP.); *Chemare*, București, 31 ian., (ÎMP.), *Viziune polară*, București, 31 ian., (ÎMP.), *Narcis*, București, 1 feb., (ÎMP.); *Heruvim*, București, 7 feb., (ÎMP.); *Înger rămas*, București, 8 feb., (ÎMP.); *Sonetul*, București, 8 feb., (ÎMP.), *Potir amar*, 16 feb., (ÎMP.); *Legende*, 16 feb., (ÎMP.); *Cristal*, București, 24 feb., (ÎMP.); *Zori de primăvară*, București, 24 feb., (ÎMP.); *Regăsire*, București, 24 feb., (ÎMP.); *Natură moartă*, București, 27 feb., (ÎMP.); *Poetul*, București, 28 feb., (ÎMP.); *Chiparoșii*, București, 28 feb., (ÎMP.), *Basm*, București, 28 feb., (ÎMP.); *Eternități, vremelnicii*, București, 28 feb., (ÎMP); *Împlinire*, București, 1 mart., (ÎMP.); *Hokusai*, 1 mart., (ÎMP.); *Ctitorul*, București, 1 mart., (ÎMP.); *Har*, București, 7 mart., (ÎMP.); *Răsărit de soare*, București, 7 mart., (ÎMP.); *Nomadul*, București, 17 mart., (ÎMP.); *Vînătoare*, București, 18 mart., (ÎMP.); *Pastorală*, 20 mart., (ÎMP.), *Calendar*, București, 28 mart., (ÎMP.); *Cupa*, București, 15 april., (V.R.), *Ispita frumuseții* București, noiembrie (V.R.) *Drumul din basme*, București, 3 dec., (V.R.); *Viersul țării*, București, 30 dec., (V.R.); *Din fluier ciobănesc*, București noapte 31 dec. (CD)

1941 *Din fluier ciobănesc*, București, 31 dec., 1940 – 1 ian., 1940; *Stîna părăsită*, București, 2 -3 ian., (C.D.); *Legănat cu tine*, București, 2—3 ian., (C.D.); *Insula*, București, 18 mart., (Ț.P.); *Epidaur*, Grecia, 23 mart., (Ț.P.); *Capre*, 25 mart., (Ț.P.); *Olimpia*, București, 25 mart., (Ț.P.); *Stelă*, 12 april., (Ț.P.); *Horoscop*, București, 21 iun., (C.D.); *Transhumanță*, București, 25 iun., (C.D.); *Cîntecul verii*, București, 28 iul., (C.D.); *Ceas tainic*, 22 sept., (C.D.); *Toamnă*. București; 2 oct. (C.D.) *Regăsire*, București, 27 dec., (C.D.); *Unui cititor peste veacuri*, București, 29 dec., (C.D.). *Inscripții pentru cărțile mele*, București; 1941 (I.C.)

1942 *Oglindiri*, București, 21 mart., (C.D.); *Narcis*, București, 7 april., (C.D.); *Crez*, București, (V.R.); *Înserare*, Miorcani, 10 aug., (C.D.); *Solie*, Miorcani,

10 aug., (C.D.); *Zeu marin*, București, 10.11 nov., (C.D.); *Necunoscutei* (I, II, III), București, 3—4 dec., (C.V.); *Prezență*, București, 3—4 dec., (C.D.).

1943 *Post mortem*, București, 16 dec., (C.D.); *Cucul și privighetoarea*, Miorcani, 19 mai, (C.D.); *Singur*, Miorcani, 19 mai, (C.D.); *Vechime*, Miorcani, 19—20 mai, (C.D.); *Împăcare*, Miorcani, 24 mai, (C.D.); *Destin*, Miorcani, 24 mai, (C.D.); *Sirena*, Miorcani, 12 aug., (Ț.P.).

1944 *Mărturie*, Izvorani, 14 mart., (C.D.); *Terține*, 23 mart., (C.D.); *Menire*, București, 6 dec., (C.D.); *Terține*, București, f.d. (V.R.), nedatată. *La o alegere proprie din George, Hofmannsthal, Rilke* (V.R.)

DIN LABORATORUL CREAȚIEI

Alcătuirea volumelor

CAIETUL VERDE (1927—1936)

Mss. din 15 ianuarie 1933 al volumului de versuri CAIETUL VERDE, proprietatea familiei, este format dintr-un caiet (13 × 25), cu foile din hîrtie velină, cu coperțile îmbrăcate în piele maron deschis și ferecătură de metal cu cheiță. Coperta de deasupra este împodobită cu linii punctate, aurite, ce se taie în romburi. Grosimea filelor este, de asemenea, aurită. Pe pagina de titlu este scris în partea de sus: *Caietul Verde*, iar jos: *Ion Pillat*. Între titlu și autor este desenat un motiv decorativ, format dintr-o cruce înscrisă în două romburi concentrice.

Pe prima pagină se află dedicația: *Acest manuscris a fost întocmit pentru fiica mea Pia și început la București în ziua de 15 ianuarie 1933.*

Manuscrisul este frumos, caligrafiat cu dragoste, iar poemele sînt înscrise pe pagină cu un deosebit simț artistic. Fiecare poem este copiat cu cerneală neagră și peniță subțire. Primul cuvînt este scris cu cerneală roșie. Dacă poezia nu a încăput pe o singură pagină, — luînd ca model incunabulele, — poetul notează cu cerneală roșie, în colțul din stînga paginii, primul cuvînt al versului ce începe strofa trecută pe pagina următoare. Titlurile poemelor sînt subliniate, la mijloc, de un scurt ornament format dintr-o linie roșie între două linii trase cu negru, motiv pus și la sfîrșitul versurilor. Datarea fiecărei poeme, notată în colțul din stînga paginii, pe care se află ultima strofă, este însemnată cu cerneală roșie, iar notele explicative, respective, cu cerneală neagră.

Poemele sînt copiate în următoarea ordine care nu este aceea din CAIETUL VERDE ed. 1932, ed. 1936 sau E.D.III 1944.

Vrăjitorul de șerpi; Cîntecul lui Ali; Călătorire; Un nor; Scrisoare; Mortul; De-o fi să fie raiul...; Recuerdo; Oglinda fermecată; Helladă; Balcic de seară; Balcic biblic.

Poemele au fost deci alese, din întregul volum și dedicate fiicei poetului selectarea lor datorîndu-se, probabil gustului acesteia.

Pînă în momentul de față nu a fost găsit manuscrisul complet al volumului CAIETUL VERDE. La Muzeul literaturii române se află mss. 17.310/1—23, care reunește de fapt 20 de poeme scrise pe foi volante, adunate într-o copertă, improvizată, de hîrtie velină (21 × 17), pe care Ion Pillat a scris: *Caietul-verde. Manuscris de Poezii. I.P.* și a notat data: *București, noiembrie, 1929.*

Toate acestea ne determină să presupunem că Ion Pillat alcătuise manuscrisul volumului după cum procedase și cu AMĂGIRI, reunind poemele, copiate în forma lor aproape definitivă, la diferite date pe foi volante și aranjîndu-le apoi în ordinea voită de el. Din manuscris lipsesc multe poeme. Cele rămase sînt astfel numerotate: 2, *Asfodela*; 3, *Insulă*; 4, *Păstor ionian*; 6, *Stanță* (*Aeriana zare...*) de Jean Moréas; 7, *Recuerdo*; 8, *Septemvrie*; 10, *Adormind*; 11, *Odaia ei*; 13, *Vrăjitorul de șerpi*; 16, *Mortul*; 18, *Călătorire*; 19, *Oglinda fermecată*; 20, *Primăvară* (veche); 22, *Piersicul*; 27, *Fîntîna romană* de Conrad Frederic Meyer; 28, *Fîntîna romană* de Rainer Maria Rilke; 38, *Părăsit pe munții din suflet* de Rainer Maria Rilke; 39, *Întîia elegie pentru mine*; 42, *A patra elegie pentru mine.*

Poemul 8, *Septemvrie*, este de fapt *Octomvrie*, titlu ales ca definitiv la publicarea în volum.

La Biblioteca Centrală de Stat se mai află următoarele manuscrise cu poeme din C.V. și ele numerotate: mss. 28.200 un dublet al poemului: 4, *Păstor ionian*; mss. 21.421: 15, *Centaurul bătrîn*; mss. 28.201: 32, *Cîntecul lui Ali*; mss. 11.516: 36, *Elegie în toamnă*,

În arhiva familiei se păstrează *Seară Pascală* cu numărul 24 și *Scrisoare*. Se observă că numărul de ordine al fiecăreia din poezii este același dat de Ion Pillat în sumarul volumului C.V. (1932).

La pag. 355 a volumului de față a fost descrisă atît ediția din 1932 a CAIETULUI VERDE cît și aceea din 1936. În ambele cazuri Ion Pillat a împărțit poemele în grupuri distincte, dedicate fiecare unor poeți pe care-i admira. Ne place să reținem generozitatea lui Ion Pillat care și-a strîns poemele în buchete dăruindu-le celor pe care îi iubea sau numai îi prețuia. Poemele astfel repartizate formează unități distincte căci sînt polarizate în jurul unei preocupări sau teme anume, ele fiind legate între ele prin atmosfera elegiacă mai puțin vădită la început, dar din ce în ce mai învăluitoare cu cît ne apropiem de *Elegiile* care sfîrșesc volumul,

Cercetînd șirul poemelor din PASĂREA DE LUT (1934) care cuprinde, în afară de PE ARGEȘ ÎN SUS, SATUL MEU, LIMPEZIMI, vedem că în el figurează și poemele ediției din 1932 ale CAIETULUI VERDE dar și cîteva scrise ulterior și care vor fi adăugate ediției din 1936. Acestea sînt: *Prinos; Dansatoarea; Inscripție votivă; Sarcofag; Sonet; Stanțe; Ornic; Cocorii; Țara; Veghe; Țărm*

sudic. Modul de alcătuire a celei de a doua ediţii este pasionant de urmărit, nu numai din curiozitatea de a vedea în ce context anume au fost plasate noile poeme, dar şi pentru că Ion Pillat înţelege să schimbe dedicaţiile din prima ediţie, închinînd poeziile altor persoane în cea de-a doua ediţie. Pe de altă parte, în cadrul diferitelor grupări, poetul schimbă de la o ediţie la alta, locul poeziilor. El se arată astfel obsedat de căutarea şi găsirea celei mai potrivite gradări de sentimente şi impresii, în vederea obţinerii unui anumit efect al ansamblului de poeme strînse sub acelaşi titlu.

Este vădit că între poeme şi personalitatea celor cărora le-au fost dedicate există corespondenţe. Analize subtile pot deosebi fina împletire de afinităţi şi sentimente, astfel mărturisite, dintre cei aleşi şi virtualităţile sufleteşti ale lui Ion Pillat. Astfel, în **E.D.III**, unde Ion Pillat va renunţa la toate dedicaţiile, păstrînd-o doar pe aceea către soţia sa la poemul *Scrisoare*, subtila legătură dintre poeme, care par a se împlini unele prin altele, amplificată de legăturile sufleteşti dintre poet şi prietenii săi, va da volumului o căldură aparte. Urmărirea jocului duce la o firească finalitate, de care Ion Pillat nu era conştient la data primei alcătuiri a CAIETULUI VERDE, dar pe care o putem prevedea, cunoscînd devenirea volumelor deja prezentate, a grupării poemelor armonizate pe motive, afinitate de atmosferă poetică, gîndire şi sentiment. Atrase astfel între ele, acestea se ordonează coerent pe volume şi înlăuntrul acestora — în unele cazuri — într-un crescendo final. Întreaga operă pillatiană creşte şi se împlineşte treptat, asemeni unităţi indestructibile a unui organism viu.

Revenindu-se la ediţia din 1932 a CAIETULUI VERDE, se observă că poetul dedică lui I. N. Herescu, specializat în limbă şi cultură greacă şi latină antică, poemele: *Helladă; Asfodela; Insula; Păstor ionian; Lui Mistral* şi *Stanţe (Aeriana zare...)*, traducere din Jean Moréas, toate inspirate din patima sa, presimţită în tinereţe şi evoluată la maturitate, pentru peisajul grecesc, rămas în timp acelaşi, în care a fost posibilă crearea idealităţii miturilor eline, şi de atracţia sa pentru poeţii ataşaţi tradiţiei literare clasice antice, printre care şi Frédéric Mistral şi Jean Moréas.

În ediţia din 1936 a CAIETULUI VERDE, Ion Pillat simte nevoia să adauge acestui grupaj alte poeme avînd acelaşi izvor de inspiraţie, şi care fuseseră tipărite în 1934 în volumul PASĂREA DE LUT şi anume: *Prinos; Dansatoarea; Inscripţie votivă; Sarcofag; Bust antic*. Din acelaşi motiv el scoate poemul *Centaurul bătrîn* din seria poemelor dedicate lui V. Voiculescu şi-l adaugă primului ciclu. Dar ataşarea poemului: *Un nor*, în grupajul închinat lui I. N. Herescu, pare la prima vedere insolită. În contextul acestor poeme, imaginea norului plutind la apusul soarelui ca o imensă lebădă însîngerată şi topirea sa, dramatic regizată, între cer şi mare, simboliza amurgirea miturilor zeităţilor greceşti atît de apropiate de sufletul poetului. Asociat însă poemelor dăruite lui V. Voiculescu şi anume: *Scitul; Vrăjitorul de şerpi* şi *Mortul*, inspirate de figuri istorice devenite mit, de eresuri populare şi unele aspecte ale vieţii păstoreşti, aceleaşi astăzi ca

şi acum o mie de ani, subiecte proprii universului poetic voiculescian — poemul *Norul* simbolizează efemeritatea în timp a duratei oricăror lumi şi credinţe.

În ediţia din 1932 a CAIETULUI VERDE, — în cinstea poetului şi criticului Perpessicius, — Ion Pillat grupase heteroclit poemele: *Recuerdo*, în care evoca grădina Luxembourg, decor al tinereţii sale pariziene şi replică a poemului *Jardin du Luxembourg*, publicat în 1912—1914 în volumul ETERNITĂŢI DE-O CLIPĂ, *Octomvrie*, alt poem inspirat de dureroasa frumuseţe a ultimelor zile de toamnă, stîrnind în suflet dorul şi nostalgia, *De-o fi să fie raiul*, — sanctificare a meleagurilor natale, — idee conducătoare în volumul BISERICA DE ALTĂDATĂ, şi în sfîrşit: *Adormind* şi *Odaia ei* care trimit la **Sonetele pariziene**, de înrîurire baudeleriană, din ETERNITĂŢI DE-O CLIPĂ. Amintirea interiorului locuit de o iubită de altădată care, poate era moartă de mult, se eterizează în supravieţuirea parfumului amărui şi dulce al iubirii trecute. Ciclul se încheia cu ţîşnetul de dor din poezia *Răsunet*, o traducere din Goethe.

În ediţia din 1936 a CAIETULUI VERDE, Ion Pillat omogenizează grupajul scoţînd *De-o fi să fie raiul*, *Octomvrie* şi *Răsunet*. El adaugă în schimb poemelor: *Odaia ei* şi *Adormind*, un *Sonet* de statornicie a dragostei în timp şi *Stanţe* inspirate de sonetul lui Ronsard: *Quand vous serez bien vieille...* Parafrazîndu-l pe Ronsard, poetul nostru dă alt sens orgoliosului sfîrşit al poemului francez. El îşi exprimă credinţa în arta versului în stare să tezaurizeze pentru veşnicie farmecul iubitei.

În schimb, *De-o fi să fie raiul* şi *Ţară*, — poem de fierbinte dragoste de patrie, apărut în 1944 în volumul PASĂREA DE LUT, sînt atrase firesc în sfera poemelor dedicate în 1932 poetului Ilarie Voronca şi anume: *Primăvara*, *De Paşti* şi *Piersicul*, idilice evocări şi oglindiri sufleteşti, în vraja peisajului românesc. De asemenea, în ediţia din 1936 Ion Pillat alătură *Octomvrie* poemelor destinate în 1932 lui Lucian Blaga: *Seară pascală* şi *Icoană pe sticlă* dar elimină traducerea din T. S. Eliot, *Drumul magilor*, o interpretare realistă a idilicului episod biblic. Împlinirea roadelor, acceptarea sfîrşitului, aduse ca prinos neîncetatei săvîrşiri şi treceri a ciclurilor naturii, din poemul *Octomvrie*, învăluie permanenţa miturilor creştine integrate naturii româneşti din poemele *Seară pascală* şi *Icoană pe sticlă*. Ele readuc atmosfera volumului BISERICĂ DE ALTĂDATĂ atît de repudiat de Lucian Blaga, căruia Ion Pillat înţelege să-i răspundă în acest mod.

În prima ediţie a CAIETULUI VERDE Ion Pillat grupase pentru Al. Philippide: *Călătorire*, poem sugerind înstrăinare de sine şi sufletul înţepenit de zădărnicie al „celui plecat", obosit de goana călătoriilor fără sens, şi *Oglinda fermecată*, regăsită în conacul de ţară părăsit, în apele căreia se reflectă fumul amintirii „celei plecate". În 1936 Ion Pillat sporeşte grupajul cu *Ornic*, a cărui cadenţă nesfîrşită şi mers înainte trezesc „ecoul zilelor pierdute" în trecut, şi cu *Cocorii*, poem al zborurilor fără de oprire.

Lui M. Rosenkranz, poet de limbă germană şi traducător al lui Ion Pillat, îi fuseseră dedicate în ediţia din 1932, a CAIETULUI VERDE, în afară de *Assisi*

și *Toledo*, inspirate de moduri atît de diferite de a exterioriza sentimentul religios creștin, și traducerile făcute de Ion Pillat: *Fîntîna romană* de Conrad Frederic Meyer, *Fîntîna romană* de Rainer Maria Rilke, *Stăpînul insulei* de Stefan George și *Versuri pentru un copil mic* de Hugo von Hofmannsthal.

În ediția din 1936 traducerile sînt eliminate.

Pentru Dragoș Protopopescu, Ion Pillat asociase poezii inspirate de Balcic: *Cîntecul lui Ali, Balcic de seară, Balcic biblic*, grupaj rămas identic în cele două ediții.

Scrisoare dedicată Mariei Pillat, soția poetului, rămîne în cele două ediții, iar în **E.D.III**, poemul începe volumul CAIETUL VERDE. Tonul de surdă melancolie al volumului este vădit în poemele închinate lui Ion Barbu: *Elegie în toamnă, Elegie în pădure* și *Părăsit pe munții din suflet*, o traducere din Rainer Maria Rilke la care poetul renunță în ediția din 1936, înlocuind-o cu *Veghe*. Cele mai confesive elegii, dezvăluind intimitatea sufletului: *Elegie pentru mine, A doua Elegie, A treia Elegie* și *A patra Elegie*, dedicate lui Ștefan Nenițescu, sînt păstrate, ca atare, în ambele ediții ale CAIETULUI VERDE.

Amintim că în notă asupra ediției din: *Ion Pillat*. OPERE, vol. II, Editura Eminescu, București, 1984, au fost expuse pe larg diferitele etape prin care a trecut gîndirea lui Ion Pillat în lucrul de repartizare a operei în volume. Am reprodus de aceea toate planurile alcătuite în timp, pînă la ultimul, acela descris în *Testamentul literar* din 2 septembrie 1943. Astfel, în prima schiță de plan, din 9 martie 1940, primul volum era alcătuit din poemele anilor 1918–1927 cuprinse în: PE ARGEȘ ÎN SUS; SATUL MEU; BISERICA DE ALTĂDATĂ și LIMPEZIMI. Cu CAIETUL VERDE începea al doilea volum (1927–1939) care mai conținea: SCUTUL MINERVEI; POEME ÎNTR-UN VERS; ȚĂRM PIERDUT; BALCIC și UMBRA TIMPULUI. La acea dată nu fusese terminat încă în forma sa definitivă volumul ÎMPLINIRE deși poemele fuseseră compuse, și nici nu fusese conceput DRUM LĂUNTRIC (CUMPĂNĂ DREAPTĂ), inedit ca volum. Volumul al treilea aduna poemele din perioada tinereții (1910–1918) din CASA AMINTIRII, VISĂRI PĂGÎNE; ETERNITĂȚI DE-O CLIPĂ; AMĂGIRI; GRĂDINA ÎNTRE ZIDURI. La 29 decembrie 1940 Ion Pillat întocmește un alt plan al OPERELOR COMPLETE, poezia distribuind-o în patru volume în succesiune cronologică. Volumul al treilea cuprindea: LIMPEZIMI (trecut ulterior la **E.D.III**); CAIETUL VERDE; ȚĂRM PIERDUT și BALCIC, iar volumul al patrulea: SCUTUL MINERVEI; POEME ÎNTR-UN VERS; UMBRA TIMPULUI; ÎMPLINIRE și INSCRIPȚII PENTRU CĂRȚILE MELE, /toate trecute ulterior la **E.D.III**/. În aprilie 1940 Ion Pillat nota următoarele: „CAIETUL VERDE. *Textul și ordinea Ediției a II-a (Cartea Românească, 1936) fără dedicații. Poeziile: Sarcofag; Cîntecul lui Ali; Balcic de seară* și *Balcic biblic trec la* BALCIC *(din același volum II al* OPERELOR*); Țărm sudic (cu dedicația păstrată) trece* la ȚĂRM PIERDUT *(idem). În schimb volumul primește poeziile: Sîni – la un tors antic – (inedită ca volum) /după Adormind și înainte de Odaia ei/; Versuri* din ȚĂRM PIERDUT) */după Recuerdo/; Amurg pe Prut (idem) /după De-o fi să fie raiul/* și *Sînge străbun (idem) /după Scitul/. Dedicația «Mariei Pillat» se menține la Scrisoare*".

Total 46 – 5 + 4 = 45 poezii. Din cuprins fuseseră eliminate, conform ediției din 1936, toate traducerile.

Șirul poemelor din PLANUL OPERELOR COMPLETE din 29 dec. 1940–26 mart. – 12 aprilie 1941 – era întrucîtva diferit.

Astfel, ordinea poemelor din CAIETUL VERDE era următoarea:

I.: 1. *Scrisoare* (Mariei Pillat).
II.: 2. *Adormind*; 3. *Odaia ei*; 4. *Cupa* (inedit); 5. *Sonet (Oriunde îmi duc...)*; 6. *Stanțe (Cînd peste ani...)*; 7. *Recuerdo*; 8. *Versuri* (Ț.P.).
III.: 9. *Sînge străbun* (Ț.P.); 10. *Scitul*; 11. *Vrăjitorul de șerpi*; 12. *Mortul*.
IV.: 13. *Ornic*; 14. *Călătorire*; 15. *Oglinda fermecată*; 16. *Cocorii*.
V.: 17. *Țara*; 18. *Viersul țării* (inedit); 19. *De-o fi să fie raiul...*
VI.: 20. *Octomvrie*; 21. *Seară pascală*; 22. *Icoană pe sticlă*.
VII.: 23. *Assisi*; 24. *Toledo*.
VIII.: 25. *Cîntec pentru lumină* (Ț.P.); 26. *Pasăre de lut* (Ț.P.); 27. *Buratec lunar* (Ț.P.); 28. *Veverița* (Ț.P.)
IX. 29. *Stanțe – Cu sculptorul stă piatra...* (Ț.P.)
30. *– Atît ți-am privit trupul...* „ „
31. „ *– Precum de orice lucru...* (Ț.P.)
32. „ *– Cînd rîzi își scutur salba...* „ „
33. „ *– Izvorul unde tînăr...* „ „
34. „ *– Nu-mi pasă dacă-n juru-mi...* „ „
35. „ *– Pe rugul ce mă arde...* „ „
36. „ *– Așa cum în furtună...* „ „
37. „ *– Să-ți pot uita făptura...* „ „
X.: 38. *Elegie în pădure*; 39. *Elegie în toamnă*; 40. *Veghe*.
XI.: 41. *Elegie pentru mine: Întîia Elegie*; 42. *A doua Elegie*; 43. *A treia Elegie*; 44. *A patra Elegie*.
XII.: 45. *Dinu Arbore – Prolog pentru un poem părăsit* (inedit).

ÎN PLANUL OPERELOR COMPLETE din 29 dec. 1940–26 mart.–12 april. 1941, din cuprinsul indicat în aprilie 1940 lipsesc poemele: *Sîni – la un tors antic* – și *Amurg pe Prut*, dar au fost adăugate: *Viersul țării* (inedit); *Cîntec pentru lumină* /**Ț.P.** (1937)/; *Pasăre de lut* /**Ț.P.** (1937)/; *Buratec lunar* /**Ț.P.** (1937)/; *Veverița* /**Ț.P.** (1937)/; Cele 9 *Stanțe* /**Ț.P.** (1937)/ și *Dinu Arbore – Prolog pentru un poem părăsit* (inedit), dar pe care le elimină în **E.D.III**, omologîndu-le unor contexte mai potrivite.

Viziunea configurației volumelor: CAIETUL VERDE, ȚĂRM PIERDUT și BALCIC a avut-o Ion Pillat cînd a alcătuit în 1940–1941 planul OPERELOR COMPLETE. El asociază poemele pe teme, procedeu care a stat și la baza anto-

logiei lui I. N. Herescu: ASFODELA, o culegere de poezii *pe linia motivelor clasice*, publicată în 1943. În CAIETUL VERDE din: **E.D.III** au fost scoase pentru a fi trecute la ȚĂRM PIERDUT următoarele:

Helladă; Centaurul bătrîn, Insulă; Păstor ionian; Prinos; Sarcofag; Asfodela; Bust antic; La un poet; și la BALCIC: *Cîntecul lui Ali; Balcic de seară; Balcic biblic.*

Fără poemele în care Ion Pillat se mărturisea prin intermediul vestigiilor și peisajului antichității clasice, și fără acelea inspirate de BALCIC, tonul volumului CAIETUL VERDE devine din ce în ce mai personal confesiv, ca o spovedanie.

Iată cum apare el în **E.D.III**, într-o ordine pe care-o vom respecta:

Scrisoare /**C.V.** (1932), **P.L., C.V.** (1936)/; *Adormind* /**C.V.** (1932), **P.L., C.V.** (1936)/; *Odaia ei* /**C.V.** (1932), **P.L., C.V.** (1936)/; *Sonet* /**P.L., C.V.** (1936)/; *Stanțe pe un motiv de Ronsard* /**P.L., C.V.** (1936)/; *Recuerdo* /**C.V.** (1932), **P.L., C.V.** (1936)/; *Sînge străbun* /**Ț.P.**/; *Scitul* /**C.V.** (1932 **P.L., C.V.** (1936)/; *Vrăjitorul de șerpi* /**C.V.** (1932), **P.L., C.V.** (1936)/; *Mortul* **C.V.** (1936), **P.L., C.V.** (1936)/; *Ornic* /**P.L., C.V.** (1936)/; *Călătorire* /**C.V.** (1932), **P.L., C.V.** (1936)/; *Oglinda fermecată* /**C.V.** (1932), **P.L., C.V.** (1936)/; *Cocorii* /**P.L., C.V.** (1936)/; *Țara* /**P.L., C.V.**/ *Primăvară nouă* /**C.V.** (1932), **P.L., C.V.** (1936)/; *Piersicul* /**P.L., C.V.** (1936)/; *De Paști* /**C.V.** (1932), **P.L., C.V.** (1936)/; *De-o fi să fie raiul*/ **C.V.** (1932), **P.L., C.V.** (1936)/; *Octomvrie* /**C.V.** (1932), **P.L., C.V.** (1936)/; *Seară pascală* /**C.V.** 1932), **P.L., C.V.** (1936)/; *Icoană pe sticlă* /**C.V.** (1932), **P.L., C.V.** (1936)/; *Assisi* /**C.V.** (1932), **P.L., C.V.** (1936)/; *Toledo* /**C.V.** (1932), **P.L., C.V.** (1936)/; *Norul* /**C.V.** 1932), **P.L., C.V.** (1936)/; *Dansatoarea* **P.L., C.V.** (1936)/; *Inscripție votivă* /**C.V.** (1932), **P.L., C.V.** (1936)/; *Veghe* /**P.L., C.V.** (1936)/; *Elegie în pădure* /**P.L., C.V.** (1936)/; *Elegie în toamnă* /**C.V.** (1932), **P.L., C.V.** (1936)/; *Elegie în fața mării* /**Ț.P.**/; *Elegie pentru mine* /**C.V.** (1932), **P.L., C.V.** (1936)/; *A doua Elegie* /**C.V.** (1932), **P.L., C.V.** (1936)/; *A treia Elegie* /**C.V.** (1932), **P.L., C.V.** (1936)/; *A patra Elegie* /**C.V.** (1932), **P.L., C.V.** (1936)/; *Țărm sudic* /**P.L., C.V.** (1936), **Ț.P.**/.

Ultima formă a CAIETULUI VERDE hotărîtă în **E.D.III** este deci îmbogățită cu *Sînge străbun* (**Ț.P.**). poem plasat fericit lîngă *Scitul* și cu *Elegie în fața mării* (**Ț.P.**), integrată *Elegiilor*.

ȚĂRM PIERDUT (1927—1941)

Între cuprinsul volumului ȚĂRM PIERDUT, apărut în 1937, descris **la** p 360 .. și cel selectat în **E.D.III** este o diferență atît de mare încît parcă nu ar fi vorba de aceeași carte. În primul caz sînt adunate poeme scrise între anii 1934—1936, înșiruite — la fel ca în celelalte volume — nu în ordine cronologică, ci grupate în cicluri, după motive sau teme. În **Țărm pierdut** *(Țărm pierdut)* și **Insulă** *(Insulă; Mit; Cicladele)* dialogul dintre sufletul poetului și peisajul grecesc, sculptural și pur, pătrunderea corespondenței dintre natură eternă și miturile eline, dau poetului, — ce le descoperă cu fervoare și le contemplă pînă la pierderea de sine, - iluzia continuității. Expansiunea sufletească este însoțită, paralel, de surda melancolie a conștientizării dispariției acestei lumi de epopee și a oricărei iluzii de supraviețuire. Urmează **Versuri pentru Balcic** cu poeme compact grupate evocînd ținutul cu contura uscate și relief monumental scăldat de o mare strălucitoare, refugiu fericit pentru sufletul poetului, ars de nostalgia țărmurilor sud-estice mediteraneene. În **Cîntece pentru lumină** *(Cîntec pentru lumină; Pasăre de lut; Veveriță)* în mod direct sau simbolic poetul își confesează setea și dorul inimii de a zbura în lumină.

Cele 9 **Stanțe** sînt poeme de dragoste, strunite de drama înaintării în vîrstă și de conflictul dintre presimțirea morții și gingașa tinerețe a iubitei.

Versuri pe trunchiul vremii *(Versuri, Tăcere, Amurg pe Prut, Sînge străbun)* sînt incursiuni sufletești glosînd pe marginea timpului sau a dualității eului. Regăsim pe rînd: vasul cu flori culese de mîna iubitei și vraja farmecului ei, reținută în vers *(Versuri)*; zbaterea ființei poetului, pironite de pămînt, aspirînd la zborul dintre cer și ape *(Tăcere)*; retrăirea gravei încîntări a copilului de altădată de către poetul de azi care redescoperă priveliștile, — atît de cunoscute de pe malul Prutului, — și care i se par acum imaginile unei cărți de basm *(Amurg pe Prut)* și, în sfîrșit, vîrtejul popoarelor nomade ale stepei, zvîcnind încă în sîngele său moștenit din vechime *(Sînge străbun)*, motiv de inspirație frecvent în poemele din tinerețe (Vezi: **Cîntecele stepei** din ETERNITĂȚI DE-O CLIPĂ).

Cîntec de vremelnicie, poem de-sine-stătător, scos astfel în evidență, concentrează în versuri de o gravă muzicalitate cu rime ce se deschid și se închid alternativ, dureroasa condiție a existenței ale cărei expansiuni și doruri înțepenesc și pier în neființă.

În ciclul **Păstor și faun**, înrudirea dintre personaj și mit, dualitate deci a personalității păstorului, are în paralel ca fond muzical, bocetul „mioriței", ca o predestinare *(Moartea păstorului)*. Ion Pillat a adăugat ciclului și traducerile din Stefan George *Ziua păstorului* și *Omul și Faunul*, lărgind astfel atmosfera poetică a acelorași motive.

Elegiile marine *(Scoica; Cules de zi; Pe țărm; În fața mării; Alesul)* sînt străbătute de fîlfîirea aripii morții, căreia poetul îi opune puterea de a risipi în spiritualitate inexorabila ei realitate.

Deși poemele astfel grupate au o secretă legătură între ele și împlinesc înțelesul „țărmului pierdut", Ion Pillat se arată nemulțumit de structura volumului inițial. În planul de organizare din aprilie 1940 el înțelege să-i aducă substanțiale transformări recomandînd: ȚĂRM PIERDUT *cu textul și titlurile volumului de la „Fundații". Fără subîmpărțiri și pagini albe.* Versuri pentru Balcic, *precum și din* Elegii marine; *Cules de zi* și *Pe țărm trec la* BALCIC. *Sînge străbun, Versuri, Amurg pe Prut își reiau, într-o atmosferă mai prielnică, locul, în* CAIETUL

VERDE". /Atragem atenția că în afară de *Sînge străbun* trecut într-adevăr la C.V. în E.D.III, poemele: *Versuri și Amurg pe Prut* au fost adăugate volumului U.T. din E.D.III/. *De asemenea cele trei traduceri: Fantazie de seară (Holderlin), Ziua păstorului* și *Omul și Faunul (Stefan George), trec la volumul aferent de tălmăciri. În schimb,* ȚĂRM PIERDUT *primește Țărm sudic de la* CAIETUL VERDE *și Poetul de la* UMBRA TIMPULUI.

Total 44 — 20 + 3 = 27 poezii".

Ordinea poemelor: 1. *Țărm pierdut;* **Versuri pentru o insulă**; 2. *Insulă;* 3. *Mit;* 4. *Cicladele;* 5. *Țărm sudic* (din CAIETUL VERDE) **Cîntece pentru lumină**; 6. *Cîntec pentru lumină;* 7. *Pasăre de lut;* 8. *Buratec lunar;* 9. *Veverița.* **Stanțe**: 10—18 cele 9 *„Stanțe";* 19. *Tăcere;* 20. *Cîntec de vremelnicie;* 21. *Păstor și Faun;* 22. *Moartea Păstorului;* 23. *Scoica;* **Elegii marine**: 24. *În fața mării;* 25. *Primăvară;* 26. *Poetul;* 27. *Alesul.*

Ion Pillat presimte însă unitatea volumului și notează la 25 aprilie 1941: ȚĂRM PIERDUT *- o ediție cu totul nouă, grupînd - așa cum am făcut-o cu volumul* BALCIC *poeziile cu motiv clasic sau elin, de atmosferă sudică sau marină, dintre care multe inedite.*

ÎN PLANUL OPERELOR COMPLETE din 29 dec. 1940, 26 martie - 12 aprilie 1941, cuprinsul este următorul:

Țărm pierdut: 1. *Țărm pierdut.* **Versuri pentru o insulă**: 2. *Insulă;* 3. *Mit; Insulă* /C.V./; 5. *Cicladele;* 6. *Centaurul bătrîn* /C.V./; 7. *Insulă* /inedită/. **Mituri eline**: 8. *Helladă* /C.V./; 9. *Păstor ionian* /C.V./; 10. *Norul* /C.V./; 11. *Prinos* /C.V./; 12. *Asfodela* /C.V./; **Itinerar**: 13. *Sunium* /L./; 14. *Hymet* /L./; 15. *Dafni* /L./; 16. *Acrocorint (Sud)* /in/; 17. *Epidaur* /in/; 18. *Delfi* /in/; 19. *Olympia* /in/; **Pietre vii**: 20. *Dansatoarea* /C.V./; 21. *Inscripție;* 22. *Sîni* /in/; 23. *Bust antic* /C.V./; 24. *Stelă* /C.V./; **Păstor și faun**: 25. *Păstorul și Faunul;* 26. *Capre* /in/; 27. *Naiad* /*Tăcere*/; 28. *Moartea păstorului;* **Țărm sudic**: 29. *Aloes* /U.T./; **Țărm sudic** /C.V./; *Scoica.* **Elegii marine**: 32. *Ovidiu;* 33. *Poetul* /U.T./; 34. *În fața mării;* 35. *Primăvară;* 36. *Alesul.*

O altă notiță din 12 aprilie 1942 repetă același cuprins al volumului ȚĂRM PIERDUT — *ediție nouă, întregită și definitivă,* dar cu rectificarea imperativă: *„Renunțat în favoarea ordinei și textului din antologia* ASFODELA (partea I-a) **Helladă**. Poetul însemnă apoi următorul deziderat: „ȚĂRM PIERDUT *va cuprinde:* **Helladă, Scutul Minervei și Balcic**. Pentru ca pînă la urmă, să facă trimiterea: **Vezi** ȚĂRM PIERDUT *din vol. III al Ediției Definitive tipărit la Fundații (1944) I.P."*

Pentru E.D.III Ion Pillat asociază poemele cu subiect clasic, elin, culegîndu-le din LIMPEZIMI, CAIETUL VERDE, — ambele ediții, — și ȚĂRM PIERDUT. El adaugă acestei culegeri și poezii scrise după publicarea volumului Ț.P. și care nu au intrat în UMBRA TIMPULUI, BALCIC și ÎMPLINIRE, dar care fuseseră selectate de I. N. Herescu în antologia ASFODELA.

Helladă, Sunium /**L.P.L.** ASFODELA/; *Dafni* /**P.L.**/, **C.V.** (1932) ș **C.V** (1936); *Himet* (**L.P.L.**, ASFODELA); Dafni (**L.P.L.**, ASFODELA); *Acrocorint* (ASFODELA); *Epidaur* (ASFODELA); *Olimpia* (ASFODELA); *Delfi* (ASFODELA); *Asfodela* **C.V.** (1932), **P.L.**, **C.V.** (1936), ASFODELA; *Insula (Amurgul lăsase]* (ASFODELA); *Păstor ionian* (**C.V.** (1932), **P.L.**, ASFODELA); *Centaurul bătrîn* (**C.V.** (1932), **L.**, **C.V.** (1936), ASFODELA); *Prinos* (**P.L.**, **C.V.** (1936)- ASFODELA); *Bust antic* (**P.L.**, **C.V.**, (1936), ASFODELA); *Țărm pierdut* (**Ț.P.**, ASFODELA); *Insulă* [*Cu fruntea ei...*] **C.V.** (1932), **P.L.**, **C.V.** (1936), ASFODELA); *Cicladele* (**Ț.P.**, ASFODELA); *Mit* (**Ț.P.**, ASFODELA); *Ovidiu* /*Elegia XIII*: **L.**, **P.L.**/; *La un poet* (**C.V.** (1932), **P.L.**, **C.V.** (1936); *Păstorul și faunul* **Ț.P.**, ASFODELA); *Capre* (ASFODELA); *Moartea păstorului* **Ț.P.**, ASFODELA); *Stelă* (ASFODELA); *Sirena; Insula (Insula mică era...* **Ț.P.**; ASFODELA); *Alesul* (**Ț.P.**, ASFODELA); Așadar itinerariul priveliștilor mediteraneene și sudice care au inspirat pe poet în prima sa călătorie în Grecia, din anul 1927, începe cu poeme publicate prima oară în volumul LIMPEZIMI (1923—1927). Acestea sînt: *Sunium; Himet; Dafni;* la care se alătură și *Ovidiu*, elegia poetului latin exilat la Tomis. În sfera acestor poeme sînt atrase și cele din CAIETUL VERDE, în care răzbate vraja aceleiași lumi antice grecești: *Helladă; Asfodela; Păstor ionian; Centaurul bătrîn; Insulă; Prinos; Bust antic* și *La un poet*, poem închinat lui Frederic Mistral. În călătoria din anul 1937 din Grecia expansiunea revelației sufletești dă naștere la poemele: *Țărm pierdut; Insulă; Cicladele; Mit; Păstorul și faunul; Moartea păstorului; Insulă; Alesul,* publicate în volumul ȚĂRM PIERDUT (1937) și la: *Acrocorint; Epidaur; Olimpia; Insulă; Delfi; Capre; Stelă; Sirenă;* scrise după apariția acestui volum și apărute în afară de *Sirena*, în 1943 în antologia ASFODELA. Din prima ediție a ȚĂRMULUI PIERDUT au fost eliminate: **Versuri pentru Balcic**: *Împlinire; Balcic; Balcic lunar; Cină cu pești; Stella maris; Lună pe mare; Casă la Balcic; Floarea din fereastră; Seară pe țărm; Dionysopolis; Sarcofag tracic; Plajă pustie;* **Popas**: *Fantazie de seară;* **Cîntece pentru lumină**: *Cîntec pentru lumină; Pasăre de lut; Buratec lunar; Veveriță;* Cele 9 **Stanțe**; **Versuri pe trunchiul vremii**: *Versuri; Tăcere; Amurg pe Prut; Sînge străbun.* **Cîntec de vremelnicie**: *Cîntecul de vremelnicie*: **Păstor și Faun**: *Ziua păstorului; Omul și faunul;* **Elegii marine**: *Cules de zi; Pe țărm; În fața mării.* Poemele au fost trecute în mod fericit la alte volume. În acest fel, ȚĂRM PIERDUT în **E.D.III** concentrează confesiunea unicei trăiri și regăsiri de sine pe care Ion Pillat a avut-o în contact cu descoperirea, — miraculoasă pentru el, — a luminii peisajului grec și a vestigiilor artei antice.

SCUTUL MINERVEI (1923)

În cabinetul de manuscrise al Bibliotecii R. S. România se păstrează manuscrisul, cu cota 5923, al volumului de sonete SCUTUL MINERVEI. Este vorba de un caiet (19,5 mm × 15 mm) cu coperțile din carton maron. Caietul cu foile

din hîrtie velină a fost întocmit de Ion Pillat. Fiecare pagină manuscris a fost lipită de cotor în ordinea decisă de poet. Înaintea paginii de titlu el a lipit o foaie de dimensiuni mai mici (17,5 mm × 10,5 mm) pe care a scris: *Sonetele Minervei — A doua schiță.* În colțul stîng și-a însemnat inițialele numelui. Pe pagina de titlu el a scris: *Scutul Minervei Sonetele Minervei — Miorcani 5—10 august 1933. Prima schiță,* iar în colțul stîng și-a notat încă o dată inițialele.

Manuscrisul conține atît ciornele (prima schiță), scrise cu creionul cît și variantele sonetelor (a doua schiță), copiate cu cerneală.

De la pag. 1—18 Ion Pillat a trecut cu cerneală, pe curat, cele 18 sonete inspirate și închinate mitului zeiței Minerva. Cele mai multe din poeme prezintă corecturi și doar puține apar în forma lor definitivă. De la pg. 19—97 se află înșirate, cronologic, ciornele. Sonetele: I; IX; X; XI și XIII au imediat, după ciornele respective și copiile lor cu cerneală, variantele, dar care au fost barate de poet cu două linii încrucișate, ceea ce înseamnă că nu le-a considerat finisate.

Ni s-a părut interesant să cercetăm elaborarea fiecărui sonet în parte și perfectarea a fost urmărită de la ciornă la varianta I, aceea copiată cu cerneală dar barată de poet, și, în sfîrșit, la varianta a II-a, copiată la începutul caietului, pe care am confruntat-o cu sonetul respectiv, retipărit în **E.D.III** în forma sa definitivă.

Ion Pillat nu și-a legat manuscrisul SCUTUL MINERVEI în ordinea cronologică a creației, de la ciornă la forma definitivă. El a prezentat mai întîi sonetele în versiunea lor aproape perfectă și a așezat ciornele — cazna lucrului — la sfîrșitul caietului.

Amintim că în planul OPERELOR COMPLETE în 9 volume, din 9/IV/1940 Ion Pillat repartizase SCUTUL MINERVEI la vol. II de POEZII, iar în planul în 8 volume din 29 dec. 1940, revăzut la 29 dec. 1940—26 mart.— 12 april. 1941, sonetele fuseseră hărăzite volumului al IV-lea.

La anexa planului din 1940, cu privire la *Sonetele Minervei,* Ion Pillat recomanda: SCUTUL MINERVEI. ***Cele 18 sonete cu textul și ordinea volumului de la „Luceafărul" și cu corecturile din exemplarul autorului.***

În planul din 29 dec.—26 martie— 12 april. 1941 indicațiile sînt mai amănunțite: SCUTUL MINERVEI. ***Ordinea și textul sonetelor ca-n placheta tipărită la „Luceafărul" în 1933. Cu următoarele schimbări:***

(Sonetul VIII, versul 1)... ***„cînd seva îl pătrunde".***
(idem versul 5)... ***„al anilor se-ascunde"***
(Sonetul XIII, versul 1) ***„Din toate numai roza..."***
(idem versul 5) ***„Și numai tămîioasa ce..."***
1—18 Sonete

/Schimbările de mai sus au fost operate de autor în SONETELE MINERVEI **E.D.III./**

BALCIC (1929-1939)

BALCIC descris la p. 361 — 362 a fost alcătuit din poeme inspirate de „coasta de argint" a Marii Negre și care apăruseră deja în alte volume, de unde au fost culese.

În planul OPERELOR COMPLETE în 9 volume din 9/IV/1940, Ion Pillat repartizase BALCIC la volumul al II-lea de poezii, alcătuit astfel: CAIETUL VERDE; SCUTUL MINERVEI; POEME ÎNTR-UN VERS; BALCIC; ȚĂRM PIERDUT și UMBRA TIMPULUI. Acestui plan poetul îi anexează o notiță explicativă (păstrată în arhiva familiei): „BALCIC. *Cu textul și ordinea poeziilor din volumul de la Scrisul românesc cu ilustrații de Maria Pillat-Brateș,* /apărut în iulie 1940/ ***și bătut la mașină în april 1940. Total 27 poezii luate volumelor mele:*** BISERICA DE ALTĂDATĂ ***(Smochinul neroditor)***; CAIETUL VERDE (4); ȚĂRM PIERDUT (14); UMBRA TIMPULUI (7) ***și*** ÎMPLINIRE *(volum inedit* 1)".

O însemnare datată: 16/IV/1940 (păstrată în arhiva familiei) detaliază astfel cuprinsul volumului BALCIC: 1) *Smochinul neroditor* (BISERICA DE ALTĂDATĂ).
2) ***Sarcofag;*** 3) ***Cîntecul lui Ali;*** 4) ***Balcic de seară;*** 5) *Balcic biblic* (CAIETUL VERDE).
6) ***Împlinire;*** 7) ***Balcic;*** 8) ***Balcic lunar;*** 9) ***Cină cu pești;*** 10) *Stella Maris;* 11) ***Lună pe mare;*** 12) ***Casă la Balcic;*** 13) *Floarea la fereastră;* 14) *Seară pe țărm;* 15) ***Dionysopolis;*** 16) *Sarcofag tracic;* 17) *Plajă pustie;* 18) *Cules de zi;* 19) ***Pe țărm*** (ȚĂRM PIERDUT). 20) ***Prinos;*** 21) ***Piatră;*** 22) *Țărm pontic;* 23) ***Cimitir tătăresc;*** 24) ***Seară pe ape;*** 25) ***Insulă toamna;*** 26) *Pescărușul* (UMBRA TIMPULUI). 27) ***Zori de primăvară*** (ÎMPLINIRE).

În planul OPERELOR COMPLETE în 8 volume, proiectat la 29 dec. 1940, revăzut între 29 dec. 1940— 12 april 1941, BALCIC era hărăzit volumului al III-lea de poezii format din: LIMPEZIMI; CAIETUL VERDE; ȚĂRM PIERDUT;. BALCIC.

Ordinea poemelor este următoarea: 1) ***Împlinire;*** 2) *Balcic biblic;* 3) ***Balcic de seară;*** 4) ***Cîntecul lui Ali;*** 5) ***Sarcofag;*** 6) ***Balcic;*** 7) *Balcic lunar;* 8) ***Cină cu pești;*** 9) ***Stella Maris;*** 10) ***Lună pe mare;*** 11) *Casă la Balcic;* 12) *Floarea din fereastră;* 13) ***Seara pe țărm;*** 14) ***Dionysopolis;*** 15) *Sarcofag tracic;* 16) ***Plajă pustie;*** 17) ***Cules de zi;*** 18) ***Pe țărm;*** 19) *Țărm pontic;* 20) *Zori de primăvară;* 21) ***Prinos;*** 22) ***Piatră;*** 23) ***Cimitir tătăresc;*** 24) ***Înserare*** (inedită); 25) ***Seară pe ape;*** 26) ***Insulă toamna;*** 27) ***Pescărușul.***

Spre deosebire de volumul BALCIC tipărit în iulie 1940 la „Scrisul românesc", din cuprinsul de mai sus, lipsește *Smochinul neroditor* dar s-a adăugat ***Înserare,*** poem scris după apariția volumului.

În Cabinetul de manuscrise B.A.R.S.R. se păstrează mss. 4220 un caiet, 22,5/21 cu foile din hîrtie velină, coperțile din carton maron și cotorul legat în piele. Ion Pillat copiază cu scrisul său deosebit de îngrijit poemele volumului

BALCIC. După două foi de gardă, nenumerotate, urmează foaia de titlu, p. 1: *Ion Pillat, Balcic. Monografie poetică, București 1941. /*Data transcrierii volumului/. La p. 2 se repetă dedicația apărută în ed. din iulie 1940: *„Închin această carte Mariei Pillat tovarășei mele de artă și de viață"*. La p. 3–4 Ion Pillat a copiat exact prefața volumului original. Poemele se succed în următoarea ordine: 1. *Împlinire;* 2. *Înserare;* 3. *Balcic biblic;* 4. *Balcic de seară;* 5. *Cîntecul lui Ali;* 6. *Sarcofag;* 7. *Balcic;* 8. *Balcic lunar;* 9. *Cină cu pești;* 10. *Stella Maris;* 11. *Lună pe mare;* 12. *Casă la Balcic;* 13. *Floarea din fereastră;* 14. *Seară pe țărm;* 15. *Dionysopolis;* 16. *Sarcofag tracic;* 17. *Plajă pustie;* 18. *Cules de zi;* 19. *Pe țărm;* 20. *Țărm pontic;* 21. *Zori de primăvară;* 22. *Prinos;* 23. *Piatră;* 24. *Cimitir tătăresc;* 25. *Seară pe ape;* 26. *Insulă toamna;* 27. *Pescărușul.*

La p. 25 Ion Pillat simte nevoia să atragă atenția asupra schimbărilor survenite: *„Ediția originală a volumului BALCIC, apărută în Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1940 cu ilustrații de Maria Pillat-Brateș, cuprindea în locul poeziei a doua, ea însăși inedită ca volum, din acest caiet: poezia Smochinul neroditor care își reia locul ei firesc din volumul:* BISERICA DE ALTĂDATĂ *unde apăruse în ciclul* **Chipuri pentru o Evanghelie**".

„La ediția definitivă a volumului BALCIC, sonetul: Zori de primăvară, reintegrat la volumul ÎMPLINIRE va fi înlocuit de poezia Scoica (din ȚĂRM PIERDUT) *intercalată înainte de Pescărușul". I.P. 1943.*

Iar mai departe poetul completează: *„Pentru ordine și text a se vedea ediția definitivă a POEZIILOR în 3 volume apărute în Editura Fundațiilor în vara anului 1944. Volumul III".*

I.P. 2/XI/1944.

În ordinea poemelor din **E.D.III**, în afară de schimbările menționate de poet în 1943, observăm că poemul *Înserare* (scris după publicarea volumului BALCIC și care ocupa locul al doilea în configurația ediției plănuită în 1943) este inserat înspre sfîrșit, între *Țărm pontic* și *Prinos.*

În acest context, *Înserare* contribuie la amplificarea atmosferei vrăjite a amurgurilor pe ape, momente unice, de limpezime cînd poetul simte și acceptă nostalgic propriul său crepuscul.

POEME ÎNTR-UN VERS (1935-1936)

Volumul POEME ÎNTR-UN VERS, apărut în luna februarie 1936 a fost descris la p.... În planul OPERELOR COMPLETE din 9/IV/1940, care ar fi trebuit să aibă IX volume, POEME ÎNTR-UN VERS, intrau în alcătuirea volumului al doilea, și erau plasate după BALCIC (1940) și înainte de ȚĂRM PIERDUT (1937), nețiindu-se deci seama de cronologia volumelor. În planul OPERELOR COMPLETE în 8 volume din 29 dec. 1940 26 martie–12 aprilie 1941, POEME ÎNTR-UN VERS erau destinate volumului IV, urmînd

după SCUTUL MINERVEI (1933) și înainte de UMBRA TIMPULUI (1940). Ion Pillat anexase Planului din 9/IV/1940 următoarea recomandare:

*Poeme într-un vers. Reproducerea ediției originale cu adaosul celor 27 poeme într-un vers, scrise la Balcic de Paști 1936 și publicate în revista Țara Șipenițului din Bucovina. Total 117 + 27 = 144 /*În realitate este vorba doar de 90 poeme din ediția 1936/.

În Planul din 29 dec. 1940–12 april. 1941 poetul revine cu următoarele precizări:

Poeme într-un vers.

Ordinea și textul poemelor ca-n volumul original. Se păstrează la fel prefața. Separate printr-o pagină albă cu titlul fals: Poeme într-un vers — serie nouă — se adaogă la sfîrșit cele 27 Poeme, scrise la Balcic de Paști 1936 (publicate în revista « Țara Șipenițului » Cernăuți. Anul II, no. 1–2, Ianuarie–Aprilie 1937) păstrînd ordinea de acolo.

90 Poemele din volum + 27 Poemele din revistă. 1–117. Poeme într-un vers.

În ediția de față am respectat *Testamentul literar* al poetului păstrînd plasamentul volumului POEME ÎNTR-UN VERS la fel ca în **E.D.III.**

În prefața volumului, Ion Pillat relatează etapele experiențelor sale de cititor de poezie și de poet care l-au dus la revelația și crearea acestui nou gen de poezie.

Manuscrisele păstrate în Bibliotecile de stat exemplifică modul de elaborare a poemelor a căror teorie literară este expusă de Ion Pillat. Astfel f. mss. 11.010 B.C.S. are notate, fără titlu, următoarele POEME ÎNTR-UN VERS pe care le-am identificat astfel: *Păstorul mării; Îmbrățișare; Pan; Zvon; Groapă nouă; Trup de fată; Dorința; Colori; Întîlnire; Veghe; Portret.* Așadar versurile au luat naștere în urma unei îndelungi și inconștiente pluțiri deasupra unor noțiuni, sentimente sau impresii ce se cereau eliberate prin cuvinte.

Mss. 11.011 B.C.S., și el nedatat, are scrise *Poeme într-un vers* dintre care doar următoarelor li s-au fixat și titlurile: *Despărțire; Singurătate; Fumul; Iubire trecută; Castana; Zi și noapte /Zile și nopți/; Marinarul; Amurg /Seara în pădure/.*

Celelalte poeme nu au titlu dar au fost astfel identificate: *Despărțire; Singurătate; Melancolie; Fumul; Iubire trecută; Navigatorii; Plaja; Calea nopții; Dezamăgire; Apă neîncepută; Tinerețe; Poemul într-un vers; Belșug; Păreri; Heraclit; Tipar; Murmur etern; Pasărea din basm; Stol coborît; Floarea vremii; Darul; Poetul trădat; Vasul lovit; Nocturnă; Castana; Zi și noapte; Drum de noapte; Casa copilăriei; Menire; Reîntoarcere; Marinarul; Amurg /Seara în pădure/.*

Mss. 21.436 B.C.S. este alcătuit din 10 foi (19 × 13) în așa fel potrivite încît să formeze un caiet. Pe copertă poetul a scris: *Ion Pillat. Poeme într-un*

vers. 19—20 noiembrie București și dedicația: *Lui Alexandru Teodor Maria Stamatiad.* Datarea de mai sus este completată de notița din colofoniu ediției din februarie 1936 a POEMELOR ÎNTR-UN VERS în care se precizează că ele au fost scrise între 19—20 noiembrie 1935. Succesiunea celor 68 de versuri, de sine stătătoare este următoarea, dar s-au închis în paranteze drepte titlurile inițiale, scriindu-se alături titlurile respective, hotărîte ulterior ca definitive:

Păstorul mării; /Chiparosul/ Îmbrățișare; /Faunul/ Pan; /Roiul/ Zvon; Groapă nouă; Trup de fată; /Tăunul/ Dorința; Colori; Întîlniri; Veghe; Portret; /Apus/ Amurg; /Singurătate/ Logodnă; /Foșnet/ Melancolie; Iarnă; /Fumul/ Asemănări; Trecutul; Mare sudică; Calea nopții; Navigatorii; /Oglinda/ Dezamăgire; Apă ne-ncepută; /Floare și rod, nepublicat în volum/; */Căprioara/ Tinerețe; /Naiul/ Poemul într-un vers; /Toamna/ Belșug; Păreri; /Goana/ Fuga zilei; /Vremelnicie/ Heraclit; /Amintirea/ Tipar; Murmur etern; /Pasărea din basm/ Pasărea de foc; /Toamnă/ Floarea vremii; /Stol căzut/ Stol coborît; /Pace/ Darul; Poetul trădat; /Vasul gol/ Vasul lovit; /Plouă,* nepublicat în volum/; *Castana; /Cuibul/ Nocturnă; Zile și nopți; /Colb de lună/ Drum de noapte; Casa copilăriei; /Clopot/ Menire; Amurg în crîng; Turc bătrîn; Măgărușul; Cimitir tătăresc; Golful; Artă poetică [I]; Artă poetică [II]; Artă poetică [III]; Ciocîrlia; /Vers de Hugo,* nepublicat în volum/; *Camee; Driadă; /Munții amurgului/ Norii; Prevestire; Hanul vechi; /Copilăria moartă/ Copilărie; Toamna copilăriei; /Parcul părăsit/ Părăsire; Conacul de altădată; Veverița toamna; /Dorință/,* nepublicat în volum/; *Vînătoare; Păstorul; Singur.*

Mss. 22.028/19—33 M.L.R. este: *Ciorna și primul manuscris publicat în Gîndirea* a POEMELOR ÎNTR-UN VERS, după cum însemnă pe copertă Ion Pillat.

Prefața scrisă pe paginile 19—23 este semnată cu inițialele autorului: *I.P.* și este datată: „ianuarie 1936". Dedicația: *„Lui Alexandru Teodor Maria Stamatiad"* este ștearsă. După cum s-a arătat la descrierea volumului POEME ÎNTR-UN VERS, ediția din 1936 a fost închinată poetului și prietenului *Ștefan I. Nenițescu.*

În mss. 22.028/24—33 M.L.R. numărul POEMELE ÎNTR-UN VERS a crescut la *81.* Nu toate au titlurile definitive și s-au închis în paranteze drepte cele propuse inițial.

Cu mici deosebiri față de mss. 21.436 B.C.S. și cu noile adăugiri, înșiruirea lor este următoarea:

/Naiul/ Poemul într-un vers; Păstorul mării; /Chiparosul/ Îmbrățișare; /Faunul/ Pan; /Roiul/ Zvon; Groapă nouă; Trup de fată; /Tăunul/ Dorința; Colori; Întîlniri; Veghe; Artă poetică I; Portret; /Amurg/ Amurg în crîng; /Singurătate/ Logodnă; /Foșnet/ Melancolie; Iarnă; /Fumul/ Asemănări; Trecutul; Mare sudică; Plaja /pustie/; Calea nopții; Navigatorii; /Oglinda/ Dezamăgire; Apă neîncepută; /Floare și rod, nepublicat în volum; */Căprioara/ Tinerețe; Belșug; Păreri; Heraclit; Tipar; Artă poetică [II]; Pasărea din basm;*

Floarea vremii; Stol coborît; Murmur etern; Darul; Poetul trădat; Vasul lovit; /Rouă, nepublicat în volum/; *Castana; /Cuibul/ Nocturnă; Zile și nopți; Drum de noapte; /Casa amintirii/ Casa copilăriei; /Chemare/ Menire; Reîntoarcere; Marinarul; Amurg în crîng; Casă la Balcic; Fată la fîntînă; Turc bătrîn; Măgărușul; Cimitir tătăresc; Golful; Camee; Driada; Mare pămînteană; Ciocîrlia; Norii; Prevestire; Artă poetică III; Copilărie; Hanul vechi; Toamna copilăriei; Părăsire; /Bunica,* nepublicat în volum/; *Conac de altădată; Veverița toamna; Poetul; Singur; /Dorință,* nepublicat în volum/; *Vers de Hugo,* nepublicat în volum/; *Vînătoare; Păstorul; Vecernie; /Rodia iubirii,* nepublicat în volum/; *Templu antic; Friză [I]; Friză [II], Friză [III]; Marmură greacă.*

Comparîndu-se înșiruirea *poemelor* din mss. 21.436 B.C.S. cu aceea din mss. 22.028/24—33 M.L.R. și cu orînduirea din ediția 1936 se observă că ea este — în linii mari — aceeași.

În mss. 22.028/24—33 M.L.R. și în ediția 1936 s-a dat la început, așa cum se cuvenea, definiția *Poemului într-un vers.* De asemenea cele trei poeme închinate Artei poetice, strîns grupate în mss. 21.436 B.C.S., au fost împrăștiate în mss. 22.028/24—33 M.L.R. și de asemenea pe parcursul volumului printre celelalte poeme. Plasarea lor la distanță, orînduirea lor gradată, în crescendo și încărcarea lor treptată de sens și esență de viață și artă marchează trecerea timpului însuși și etapele împlinirii unui destin de poet.

În mss. 22.028/24 - 33 M.L.R. numărul *poemelor* a crescut cu: *Plaja; Reîntoarcere; Marinarul; Casă la Balcic; Fata la fîntînă; Mare pămînteană; Poetul; Vecernie; Marmură greacă; Templu antic; Friză /I/; Friză /II/; Friză /III/.*

În POEME ÎNTR-UN VERS, ed. 1936 s-a renunțat la următoarele poeme din mss. 22-028/24—33 M.L.R.: *Floare și rod; Rouă; Bunica; Vers de Hugo; Rodia iubirii.* Au fost însă adăugate următoarele 14 poeme ale căror manuscrise nu au fost găsite: *Stelă funerară; Stelă de mim; Stelă de dansatoare* — grupate după primele cinci poeme. *Pasărea mării* și *Insula de mirodenii* sînt asociate unor poeme evocînd marea. *Seara la Voroneț* este plasată lîngă *Vecernie. Popor nomad/I/; Popor nomad/II/; Popas; Sclave; Descălecătorii* sînt inspirate de un trecut foarte îndepărtat și sînt încadrate de poeme concentrînd farmecul etern al cîmpiilor țării. *Crăciun,* vers care amintește atmosfera din **Drumul** magilor, (BISERICA DE ALTĂDATĂ) pare între acestea, disparat, dacă nu ar sugera împletirea legendei cu trecutul istoric, la fel ca și *Arta poetică /III/,* poem legat însă de celelalte prin înțeles: *Din teascurile vremii plîng lacrimă de vers,* — poemul fiind deci generat de însumarea unui trecut nu numai personal dar și istoric. *Inimă* este așezat înaintea celor șase *poeme,* dedicate artei Greciei antice, și, în sfîrșit, *San Francesco nel Deserto,* poem al nesfîrșitei renașteri din moarte, încheie ediția din 1936.

În Cabinetul de manuscrise al Bibliotecii Academiei R. S. România se păstrează manuscrisul: Arh. I. Pillat I mss. 11, format din 4 foi din hîrtie velină (21 × 30), legate împreună. Pe copertă poetul a scris: *Poeme într-un vers —*

Serie nouă — Ion Pillat (Publicate în Țara Șipenițului, Cernăuți, anul II, no 1—2, ian.—april. 1927), Balcic, Paști, 1936.

În colțul stîng al copertei se află însemnarea: *De adăogat Poemelor într-un vers.* Cele 27 de poeme, cu titlurile lor definitive se succed astfel: *Amintirea; Gorgane de pămînt; Sfîrșit de iarnă; Primăvară pastorală; Primăvară; Cetatea din mare; Stăpînul mării; Cățelul pămîntului; Nemuriri plăpînde; Lacrimi; Luntrașul; Floare tîrzie; Cer răsturnat; Țara; Clopot de taină; Întoarcere; Prier; Cimitir turcesc; Cimitir tătăresc; Întîiele micșunele; Despăduriri; Bujori sălbateci; Pescăruși; Lalele; Înserare; Zarzăr la mare; Sîngele vieții.* Toate aceste poeme au fost adăugate în **E.D.III** la sfîrșitul POEMELOR ÎNTR-UN VERS, ediția din 1936.

O însemnare aflată în arhiva familiei indică *poemele într-un vers* inspirate de coasta de argint a Balcicului. Ion Pillat notează mai întîi pe cele publicate în 1936 și anume: *Logodnă; Pasărea mării; Calea nopții; Mare sudică; Plaja; Casă la Balcic; Fată la fîntînă; Turc bătrîn; Cimitir tătăresc /I/; Golful.* Urmează apoi *poemele într-un vers,* serie nouă: *Prier; Cimitir turcesc; Cimitir tătăresc /II/; Bujori sălbateci; Pescăruși; Lalele; Zarzăr la mare.*

Din etapele de elaborare a *poemelor într-un vers* se poate deduce că titlurile acestora au luat naștere, ulterior, din concentrarea lirică a poemului respectiv, titlul întregindu-i la rîndul său înțelesul și mărindu-i puterea de sugestie. În unele cazuri poetul ezită între două alternative, hotărîndu-se pentru acordul cel mai potrivit. Pe de altă parte este cert că poemele nu au fost înșiruite la întîmplare și că multe din ele se completează unele pe altele sau se amplifică unele prin altele, dezvoltînd simfonic ecoul gîndirii și poeziei, pe care viața l-a provocat în imaginația și sufletul poetului și care se transmite din poem în poem.

VERSURI REGĂSITE

După publicarea volumelor: ȚĂRM PIERDUT, UMBRA TIMPULUI și ÎMPLINIRE, Ion Pillat găsește păstrate prin sertare poezii mai vechi și mai noi, rămase în afara operei sale deja publicate. Este interesant de urmărit, și de această dată, itinerariul parcurs de fiecare din poeme pînă la găsirea celei mai potrivite plasări în angrenajul diferitelor volume.

În mss. 6076 B.A.R.S.R., caiet cu hîrtie velină (23/20,5) cu coperțile din carton maron și cotorul legat în piele maron, Ion Pillat copiază, — în anul 1941 —, volumul său UMBRA TIMPULUI — *versuri — Ediție nouă îngrijită și definitivă,* unde introduce și poemele: *La iaz; Seară la Stînca; Vînătorul de himere* și *Circ planetar,* care vor face parte ulterior din volumul VERSURI REGĂSITE.

La p. 47, la 14 martie 1943, Ion Pillat mai adaugă volumului UMBRA TIMPULUI și alte poeme care vor trece și ele, mai tîrziu, la VERSURI REGĂSITE.

Acestea sînt: *Drumul din basme* și *Cîntec (Coboară dorule...).* Poetul indică, de data aceasta, ca *Vînătorul de himere,* scris în 1920 să treacă la ÎNTÎIELE POEZII: GRĂDINA ÎNTRE ZIDURI (Ediția definitivă a Fundațiilor). Dar noul sumar al volumului UMBRA TIMPULUI, i se pare că a devenit prea stufos și fără armonie și de aceea scoate din el poeme care în 1944 vor fi repartizate la volumul BALCIC, aducînd altele din ȚĂRM PIERDUT și dîndu-și seama că poemele rămase pe dinafară formează nucleul unui viitor volum: DRUM LĂUNTRIC.

Mss. 17309/1—49 M.L.R. (20/16), este de asemenea un *Maculator de Poezie 1938—1939,* copiat de Ion Pillat. La p. 1 poetul dă explicații despre conținut: *„Acest caiet cuprinde, împreună cu caietul legat în piele verde și Maculatorul II, pe lîngă alte cîteva, toate poeziile și sonetele din volumele mele UMBRA TIMPULUI și ÎMPLINIRE."* Pe penultima pagină a caietului poetul însemnă: *„Poeziilor scrise și publicate după apariția volumului meu* ȚĂRM PIERDUT *în ordine cronologică, cele cu x fac parte din* UMBRA TIMPULUI".

Dintre acestea rămase în afara volumelor și asociate volumului VERSURI REGĂSITE sînt: „*Culeș* (Florica); *La iaz* (republicată fără strofele 9, 10 și 11 și sub titlu *Amurg la cîmp*); *Seară la Stînca; Poteca din Pădure — Elegie* (Publicată sub titlul *Primăvara*); *Cîntec (Coboară dorule înfrînt...)*".

În mss, 4218 B.A.R.S.R., — caiet din hîrtie velină, 22 × 17, legat în antilopă verde, cu o floare de crin gravată în aur în colțul drept al coperții, sînt copiate *Versuri din Miorcani,* scrise în vara anului 1937. Printre poeme se află: *Culeș, La iaz* și *Seară la Stînca.*

Din cîteva însemnări răzlețe păstrate în arhiva familiei se descifrează mai ușor fazele prin care va trece închegarea volumului. Astfel, din anii 1940—1941 au rămas de la Ion Pillat trei notițe și ele înregistrînd poeziile rămase în afara volumelor ȚĂRM PIERDUT, UMBRA TIMPULUI, BALCIC și ÎMPLINIRE, apărute în diverse reviste și pe care poetul plănuiește să le incorporeze la OPERE COMPLETE. Acestea sînt:

1. „Poezii mai vechi:

Ultima fugă (fragment dintr-un poem neisprăvit: *Sfîrșitul Pămîntului,* scris în 1912 în colaborare cu Horia Furtună), [poem repartizat în POEZII vol. III **E.D.**1944]; *Vînătorul de himere* (*Pseudokinegheticos,* scris prin 1920); *Dinu Arbore (Prolog la un poem părăsit); Circ planetar* — sonet; *Prund,* inedit (martie 1932); *Sîni* (martie 1932); *Ispita frumuseții* (noiembrie 1934); *Înserare* (Balcic); *Culeș* (Florica); *La iaz* (apărută în *Sfarmă Piatră* sub titlul *Amurg la cîmp*); *Seară la Stînca* (variantă posterioară poeziei *Amurg pe Prut* din ȚĂRM PIERDUT); *Poteca din Pădure — Elegie* (apărută în *Viața românească* sub titlul: *Primăvara*); *Cîntec: Coboară dorule...* (ultimele două strofe din *Cîntec /Din aripi dorule mai lin.../* inedit); *Delfi; Acrocorint /Sud/*".

2. „Poezii scrise după publicarea volumului **UMBRA TIMPULUI**:

Cupa; Lui Nichifor Crainic — sonet — ; [...]; *Drumul din basme* (pe o strofă din iarna 1929—30—30 dec. 1940); *Viersul țării* (pe un motiv din iarna 1929—30—30 dec. 1940); *Legănat cu tine* (ianuarie 1941); *Stîna părăsită* (ianuarie 1941); *Insulă* (hexametru) (18 martie 1941); *Olimpia* (25 martie 1941); *Epidaur* (25 martie 1941); *Capre* (hexametru) (25 martie 1941); *Stelă* (12 aprilie 1941); *Horoscop* — sonet — (21 iunie 1941); *Transhumanță* (25 iunie 1941); *Cîntecul verii* (23 iulie 1941); [...] *Ceas tainic* (23 sept. 1941); *Toamnă* (2 oct. 1941); *Sonet*: al 97-lea—*Shakespeare* (5 oct. 1941); *Hegiră* — Goethe — (8 oct. 1941).

În total 47 de poezii".

3. La 9 aprilie 1942, în București, Ion Pillat plănuiește un nou volum: DIN RODUL VREMII — Versuri — 1937-1942, format din 54 de poeme pe care le grupează astfel:

„I **Itinerar grec**: *Acrocorint; Epidaur; Olimpia; Delfi; Insula; Stelă; Capre.*
II **Ispita frumuseții**: *Cupa; Prund; Sîni; Ispita frumuseții.*
III **Vînătorul de himere**: *Vînătorul de himere; Circ planetar; Horoscop; Cîntec (Coboară dorule...).*
IV **Anotimp**: *Poteca din pădure; La iaz; Seară la Stînca; Viersul țării; Cîntecul verii; Cules; Înserare* (Balcic); *Drumul din basme; Legănat cu tine.*
V **Din fluier ciobănesc**: 25—37) *12 cîntece de dor* I—XII; *Stîna părăsită.*
VI **Oglindiri**: *Ceas tainic; Regăsire; Peste veacuri — unui cititor; Oglindiri; Narcis.*
VII **Credință**: [...] [...] *Transhumanță.*
VIII **Din Goethe**: *West-östlicher Divan*: 4 poezii.
IX 5 **sonete**: *Petrarca. Ronsard, Shakespeare, Góngora, Mallarmé, Camœns* (3 scrise)."

Ion Pillat dă următoarele explicații:

„Aceste poezii au fost scrise toate sau desăvîrșite (Drumul din basme; Viersul țării) în *1937—1942, [afară numai de Vînătorul de himere* (1919 sau 1920), *Circ planetar (23 noiembrie 1930), Sîni (martie 1932) și Ispita frumuseții (noiembrie 1934). Ele toate sînt inedite ca volum. Fac excepție cele 7 bucăți din* **Itinerar grec** *culese de I. N. Herescu în volumul ASFODELA căruia i-am dat bunul de tipar și care va apare în cursul anului curent, precum și poeziile de Goethe: Nădejde fericită (Selige Sensucht); Răsunet (Nachklang); Lăsați-mi plînsul (Lasst mich weinen), apărute în volumul: DIN POEZIA GERMANĂ, dar care-și regăsesc aici locul firesc. Sonetele de Petrarca, Góngora și Camœns n-au fost încă traduse din limbile originale.*

N-am cules în acest proiect de volum poeziile: Fagul (Gîndirea, 1929); Dinu Arbore (Prolog la un poem părăsit) (Viața românească, 1931); Lui Nichifor Crainic — sonet — *(Gîndirea, numărul închinat lui N.C. pentru 50 de ani)* și *Metamorfoză (Galeria,* ian. 1942)".

Dîndu-și seama însă de deosebirea climatului poetic al acestor poeme, Ion Pillat adăuga la sfîrșitul listei următoarele: *„Poemele din acest volum, prea disparat, sînt menite la o ediție definitivă a Operei mele poetice să fie împărțite între diferitele mele volume*: ȚĂRM PIERDUT (**Itinerar grec**), UMBRA TIMPULUI *(Anotimp; Oglindiri; Din fluer ciobănesc; Vînătorul de himere)* etc."

Dar în 1944 Ion Pillat realizează în cele din urmă cea mai potrivită repartizare a poemelor, însemnînd pe lista de mai sus o ultimă indicație: *„S-a renunțat la acest volum în folosul Ediției definitive III"* VERSURI REGĂSITE, *volumul inedit* DRUM LĂUNTRIC *și un volum viitor de traduceri*".

La alcătuirea volumelor de mai sus și la asocierea firească a poemelor între ele, Ion Pillat ajunge — ca și în alte cazuri — tot prin asocierea lor, în prealabil fie cronologic, fie pe teme. În primul rînd, din listele citate, el extrage *Ultima fugă* datînd din anul 1912, pe care o dă ca sfîrșit volumului VISĂRI PĂGÎNE din **E.D.I.** Poemul, scris deci în aceeași perioadă de timp, tratează tema timpului esențială în poezia pillatiană. Poetul evocă peisajul exotic și fantast al poemelor parnasiene și sugerează prăvălirea, în vreme, a oricăror lumi și civilizații. În continuare, poemele inspirate de nostalgia și aderarea sufletească a poetului pentru frumusețea monumentală a peisajului elin, scăldat de cer și mare, atît de corespunzător idealității artistice și năzuințelor filozofiei platoniciene, grupate în ciclul **Itinerar grec**, sînt atrase în volumul ȚĂRM PIERDUT.

Din ciclul **Vînătorul de himere** se dau ca început la VERSURI REGĂSITE: *Vînătorul de himere* și *Circ planetar*, ambele sugerînd insolitul și nemărginirea puterii de imaginație a poetului. Ca o contrabalansare și coexistență permanentă a mediului autohton, Ion Pillat le alătură: *Fagul* și *Prolog la un poem părăsit: Dinu Arbore*. Urmează apoi poemele strînse în ciclul **Ispita frumuseții**: *Sîni; Prund; Ispita frumuseții; Cupa.* Acestea decantează pînă la sublimarea în poezie atracția pentru frumusețea și patima iubirii. Din ciclul *Anotimp* Ion Pillat alege, — ca o armonioasă trecere și în același timp liant, — *Poteca din Pădure*, cu drumul printre copacii desfrunziți și negri, în primăvara încă neîncepută, nălucit de amintirea iubitei pierdute, regăsite surprinzător în imaginea prunului înflorit, întîlnit la deschiderea poenii din pădure. Pastelurile: *La iaz* și *Seară la Stînca*, inspirate de Miorcani sau *Cules*, de Florica, se amplifică prin priveliștile sufletești din: *Drumul din basme; Viersul țării; Terține*, și sfîrșesc toate discret dar dureros confesiv în *Cîntec. Crez*, penultimul din seria celor 18 poeme din VERSURI REGĂSITE, este profesiunea de credință și mărturisirea patimei nesecate pentru poezie. Ca o completare Ion Pillat adaugă: *La o alegere proprie din George, Hofmannsthal și Rilke*, o succintă evocare și enumerare preferențială a poeților germani a căror nemuritoare artă îi călăuzește destinul poetic.

Poemele din VERSURI REGĂSITE, atît de disparate aparent, sînt astfel selectate și asociate încît puterea de sugestie a fiecăruia din ele este amplificată de cel următor, grupajul lor integrîndu-se în sfera *Ispitei frumuseții*, poem care le centralizează.

La locul potrivit se va arăta cum poeziile rămase încă pe dinafară vor fi atrase în volumul DRUM LĂUNTRIC (CUMPĂNĂ DREAPTĂ).

UMBRA TIMPULUI

În arhiva familiei se păstrează un caiet (19 × 16) cu coperțile învelite în piele albastră. După două foi de gardă urmează două pagini de titlu. Pe prima, Ion Pillat a scris: *Umbra timpului* iar pe a doua: Ion Pillat. UMBRA TIMPULUI. *București, 1939*. Au fost numerotate 141 pagini. Fiecare poem este anunțat pe o pagină albă de titlu fals, după care vine transcrisă, în formă definitivă, poezia respectivă. Cuprinsul înregistrat de poet este următorul: 1. *Zodier*, p. 6; 2. *În toamnă*, p. 10; 3. *Umbre pe iaz*, p. 14; 4. *Ceas pierdut*, p. 18; 5. *Cîntec (Timpul care piere...)* p. 32; 6. *Cra-ro-ra-ra*, p. 23; 7. *Din ramele iatacului vechi*, p. 20; 8. *An mort*, p. 34; 9. *Elegie;* p. 38–39; 10. *Timpul*, p. 42; 11. *Pîndă*, p. 46; 12. *Panta rhei*, p. 30. Grupul de poeme este despărțit printr-o steluță de: 13. *Soartă*, p. 55; 14. *Suflet*, p. 59; 15. *Zori*, p. 62; Acestea sînt despărțite la rîndul lor printr-o steluță de: 16. *Tipar*, p. 66; 17. *Rod*, p. 70; 18. *Înserare*, p. 74; 18. *Iarnă tîrzie*, p. 78; 20. *Șarpele casei*, p. 82; 21. *Frații*, p. 86; 22. *Stele*, p. 90; 23. *Scamatorul*, p. 94; 24 *Don Quichote*, p. 98. Pauza, notată printr-o steluță, este pusă înainte de: *Trei cîntece*. 25. I *(Vrei să vii puțin...)* p. 102; 26. II *(Lasă-mi-te lasă...* p. 104*)*; 27. III *(Apa de izvor...)* p. 106. Acestea sînt despărțite la; rîndul lor de: *Două elegii marine*: 28. I *(Ce folosește frumusețea ta?...)* p. 110, 29. II *(Nu voi ara cu plug de lemn...)* p. 112; 30. *Prinos*, p. 116; 31. *Piatră* p. 120; 32. *Țărm pontic*, p. 124; 33. *Cimitir tătăresc*, p. 128. Urmează ultimul grupaj: 34. *Seară pe ape*. p. 132; 35. *Insulă, toamna*, p. 136; 36. *Pescărușul*, p. 146. Pe contrapagina 141 poetul a precizat: *Terminat de transcris la 24 august 1939. Miorcani. I.P.*

Ion Pillat aduce unele schimbări în cuprins pe care le indică pe cele două pagini următoare: *Din manuscrisul acesta, un exemplar dactilografiat a fost primit spre editare, în ziua de 5 septembrie 1939, de către „Fundația pentru literatură și artă — Regele Carol II" volumul trebuind să vadă lumina tiparului în primăvară sau cel tîrziu pînă la Ziua Cărții anului 1940.*

Între timp, isprăvind aproape volumul meu de sonete PRINOS (ÎMPLINIRE), *inedit încă, și făgăduit editurii „Universul literar" am înlocuit cele trei sonete, sortite volumului* UMBRA TIMPULUI *pe vremuri, adică în august 1939 — cu poeziile: Înnoptare; Roza din urmă și Aloes, pe care le adaog aici, indicînd paginile respective:*

Poezia „Înnoptare", în locul sonetului „Timpul".
Poezia „Roza din urmă", în locul sonetului „Stele" dar după „Scamatorul".
Poezia „Aloes", în locul sonetului „Don Quichote".

Ion Pillat notează data: *29 ianuarie 1940. București*, cînd a făcut rectificările de mai sus.

În manuscris urmează pagini pe care sînt trecute pe curat poeziile nou introduse în volum.

Așadar, după gruparea poemelor în UMBRA TIMPULUI și o dată cu închegarea configurației volumului de sonete ÎMPLINIRE, Ion Pillat își dă seama că trebuie să scoată din primul volum, sonetele, cerute firesc de cel de al doilea.

Mai departe poetul vrea să știe *„Ordinea cronologică a poeziilor din acest manuscris"* cum și periodicele și data la care ele au apărut, însemnări pe care le-am reprodus întocmai la notele poemelor respective. Acest tablou cronologic îi dictează următoarea *Observație*, din *2 april 1940*: *Sonetele „Don Quichote", „Stele" și „Timpul" au fost scrise respectiv la București, la Balcic și la Miorcani în ziua de 27 martie (după „Iarnă tîrzie"), de 5 iunie (înainte de „Insulă, toamna") și de 9 august 1939 (după „Pîndă" dar înainte de „Vrei să vii puțin...") Ele nu fac parte din UMBRA TIMPULUI, ci din volumul meu de sonete: ÎMPLINIRE, inedit încă și pe care mă gîndisem o vreme să-l intitulez „Prinos".*

Volumul însă nu apare la data anunțată, fapt consemnat astfel de poet: *Editura „Fundației Regale" neputînd din cauza de reduceri bugetare asigura cum fusese convenit publicarea volumului de Ziua Cărții 1940*, UMBRA TIMPULUI *a fost dată la 11 aprilie 1940 Editurii „Universul" pentru „Colecția Universul Literar" și a fost tipărită acolo în luna aprilie 1940, sub directa supraveghere a autorului, în 1000 exemplare.*

Odată apărut, poetul scoate din volum poemele pe care le consideră mai potrivite în ansamblul altora. Și astfel el rectifică:

„În iulie 1940 s-a tipărit în Editura „Scrisul Românesc, Craiova și cu ilustrații de Maria Pillat-Brateș, volumul meu BALCIC *cuprinzînd 20 de poezii luate din: BISERICA DE ALTĂDATA (1), CAIETUL VERDE (4), ȚĂRM PIERDUT (14) și ÎMPLINIRE (inedit — 1), precum și cele 7 poezii: „Prinos"; „Piatră"; Țărm pontic"; „Cimitir tătăresc"; „Seară pe ape"; „Insulă, toamna" și „Pescărușul", toate din UMBRA TIMPULUI, dar care-și găsesc acolo, într-o nouă și firească unitate locul lor definitiv.*

I.P.

O însemnare a lui Ion Pillat, păstrată în arhiva familiei precizează că poeziile, citate mai sus, au fost inspirate de BALCIC. Dar iată că în momentul în care poetul începe să plănuiască alcătuirea *Operelor* sale, volumul suferă din nou mici schimbări, astfel recomandate:

La o ediție definitivă a OPERELOR mele COMPLETE, așa cum fusese bătută la mașină, după indicațiile și ordinea dată de mine, de către M. Rosenkranz care sfîrșise transcrierea primelor două volume de **Poezie originală** */vol. I.* PE ARGEȘ ÎN SUS; SATUL MEU; BISERICA DE ALTĂDATĂ; *Vol. II.* CAIETUL VERDE SCUTUL MINERVEI; POEME ÎNTR-UN VERS; ȚĂRM PIERDUT; BALCIC; UMBRA TIMPULUI; *Vol. III* **trebuind să cuprindă Opera de tinerețe:** *CASA* AMINTIRII; VISĂRI PĂGÎNE; ETERNITĂȚI DE-O CLIPĂ; AMĂGIRI; GRĂDINA ÎNTRE ZIDURI. Poeme în proză (POVESTEA CELUI DIN URMĂ SFÎNT; IUBITA DE ZĂPADĂ; LANTERNA MAGICĂ/ *precum și* **Anexe, note și variante**/... UMBRA TIMPULUI *cu textul și cu ordinea volumului din Colecția „Universul Literar" — dar fără poeziile trecute la* BALCIC *și fără elegiile marine „Primăvara" și „Poetul" care trec la* ȚĂRM PIERDUT — *nu va avea decît 27 de poezii. Printr-o singură invertire poeziile: „Soartă"; „Suflet" și „Zori" vin la sfîrșitul volumului.*

Urmează, desigur, notată *Ordinea definitivă a poemelor din* UMBRA TIMPULUI: 1. *Zodier;* 2. *În toamnă;* 3. *Umbra pe iaz;* 4. *Ceas pierdut;* 5. *Cîntec /Timpul care piere.../;* 6. *Cra-ro-ra-ra;* 7. *Din ramele iatacului vechi;* 8. *An mort;* 9. *Elegie;* 10. *Înnoptare;* 11. *Pîndă;* 12. *Panta rhei;* 13. *Tipar;* 14. *Rod;* 15. *Înserare;* 16. *Iarnă tîrzie;* 17. *Șarpele casei;* 18. *Frații;* 19. *Scamatorul;* 20. *Roza din urmă;* 21. *Aloes;* 22. *Cîntec I / Vrei să vii puțin.../;* 23. *Cîntec II /Lasă-mi-te lasă.../;* 24. *Cîntec III /Apa de izvor.../;* 25. *Soartă;* 26. *Suflet;* 27. *Zori.*

Dar toate precizările de mai sus sînt dislocate de *Addenda* adăugată la 27 martie 1941 cînd introduce în volum cîteva poezii care nu intraseră în nici unul din volumele apărute.

În noua întocmire a OPERELOR mele COMPLETE, tot în 8 volume, așa cum reiese din Planul manuscris, ce înlocuiește acela dat de mine și bătut la mașină de către M. Rosenkranz, acum un an, la Cernăuți — UMBRA TIMPULUI intră în al II-lea volum (**Întîiele Poezii** și **Poemele în proză** *trecînd la I-ul volum*) *și anume la sfîrșit după* LIMPEZIMI, CAIETUL VERDE; ȚĂRM PIERDUT și BALCIC. *Cartea cuprinde tot 36 de poezii ca în ediția întîia, dar fără cele trecute la* BALCIC *și cele 3 („Primăvară" „Poetul"; „Aloes") trecute la* ȚĂRM PIERDUT, *în noua lui înfățișare complet schimbată, întregită și definitivă. Se vor adăuga deci poeziile:* 1. *„Cîntec de vremelnicie"* (din **Ț.P.**) *după „Ceas pierdut";* 2. *„La iaz"* (Viața Rom.) *după „Rod";* 3. *Amurg de Prut* (din **Ț.P.**) și 4. *Seară la Stînca,* urmînd la rînd; 5. *„Legănat cu tine"...* după *„Înserare";* 6. *Credință* (sonet); 7. *„Lui Nichifor Crainic" — sonet;* 8. *„Vînătorul de himere";* 9. *Circ planetar" — sonet,* la rînd după *„Frații";* 10. *„Cîntec IV" /Coboară dorule.../* și *„Roza din urmă".*

Ordinea definitivă a poemelor din UMBRA TIMPULUI era foarte aproape de aceea din **E.D.III:**

1. *Zodier;* 2. *În toamnă;* 3. *Umbre pe iaz;* 4. *Ceas pierdut;* 5. *Cîntec de vremelnicie* (**Ț.P.**); 6. *Cîntec /Timpul care piere.../;* 7. *Cra-ro-ra-ra;* 8. *Din ramele*

iatacului vechi; 9. *An mort;* 10. *Elegie;* 11. *Înnoptare;* 12. *Pîndă;* 13. *Panta rhei;* 14. *Tipar;* 15. *Rod;* 16. *La iaz (inedit ca volum);* 17. *Amurg pe Prut* (**Ț.P.**); 18. *Seară la Stînca (in);* 19. *Înserare;* 20. *Legănat cu tine... (in);* 21. *Iarnă tîrzie;* 22. *Șarpele casei;* 23. *Frații;* 24. *Credință* (I); 25. *Lui Nichifor Crainic — sonet — (in);* 26. *Vînătorul de himere (in);* 27. *Circ planetar — sonet — (in);* 28. *Scamatorul;* 29. *Cîntec* I */Vrei să vii puțin.../;* 30. *Cîntec* II */Lasă-mi-te lasă/;* 31. *Cînt III /Apa de izvor.../;* 32. *Cîntec IV /Coboară dorule.../;* 33. *Roza din urmă;* 34. *Soartă;* 35. *Suflet;* 36. *Zori.*

Părăsim, pentru un moment, caietul-manuscris, păstrat în arhiva familiei pentru a lua în considerare atît Planul OPERELOR COMPLETE din 29 dec. 1940 26 martie— 12 april 1941 cît și mss. 6076 B.A.R.S.R., caiet cu hîrtie velină, cu coperțile cartonate maron deschis și cotorul legat în piele maron, în care Ion Pillat, la București, în anul 1941 transcrie „UMBRA TIMPULUI" — *versuri* —. *Ediție nouă îngrijită și definitivă.*

În ambele cazuri sumarul volumului a crescut la 54 de poezii, amplificare exagerată, dar din care, ulterior poetul va desprinde poezii care vor trece la VERSURI REGĂSITE și un nou volum: DRUM LĂUNTRIC. Noua asociere a poeziilor era următoarea:

1. *Zodier;* 2. *În toamnă;* 3. *Umbre pe iaz;* 4. *Ceas pierdut;* 5. *Cîntec de vremelnicie* /**Ț.P.**/; 6. *Cîntec;* 7. *Cra-ro-ra-ra;* 8. *Din ramele iatacului vechi;* 9. *An mort;* 10. *Elegie;* 11. *Înnoptare;* 12. *Pîndă;* 13. *Panta rhei;* 14. *Ceas tainic;* 15. *Tipar;* 16. *Rod;* 17. *La iaz (in);* 18. *Amurg pe Prut;* 19. *Seară la Stînca;* 20. *Cîntecul verii;* 21. *Legănat cu tine;* 22. *Iarnă tîrzie;* 23. *Înserare;* 24. *Șarpele casei;* 25. *Frații;* 26. *Transhumanță;* 27. *Credință* (I); 28. *Credință* (II); 29. *Lui Nichifor Crainic;* 30. *La un poet;* 31. *Vînătorul de himere;* 32. *Circ planetar;* 33. *Scamatorul;* 34. *Horoscop;* 35. *Cîntec* I */Vrei să vii puțin.../;* 36. *Cîntec II /Lasă-mi-te lasă.../;* 37. *Cîntec III /Apa de izvor.../;* 38. *Roza din urmă;* 39. *Soartă;* 40. *Suflet;* 41. *Zori.*

În plan poetul indică: *La sfîrșit, despărțite de restul poemelor printr-un titlu fals pe o pagină albă:* **Din fluier ciobănesc** *(cuprinzînd cele 12 „Cîntece de dor" din „Universul literar", anul 1, nr. 7, februarie 1941, în aceeași ordine, dar fiecare începînd pe o pagină nouă și balada: „Stîna părăsită", din Gîndirea 1941.* UMBRA TIMPULUI *1—41 (cu cele adăugate)* **Din fluier ciobănesc** *42—54.* **În mss. 6076 sînt enumerate și cele 12** *Cîntece de dor* **din Fluier ciobănesc:** *42. Foaie verde micșunea... 43. Foaie verde măr rotat... 44. Păpădie, păpădie... 45. Foaie verde de răchită... 46. Floarea, floarea-soarelui... 47. Foaie verde și-o lalea... 48. Brîndușă, brîndușă... 49. Stele, stele și tot stele... 50. Țipă cucuvaia pe șură... 51. Nouă țări și nouă mări... 52. Peste deal la țintirim... 53. De gîndesc la ochii tăi... 54. Stîna părăsită.*

La p. 39 a mss. 6076 B.A.R.S.R. Ion Pillat precizează: *Manuscrisul acesta a fost terminat și copiat la sfîrșitul lui septembrie 1941.*

Ulterior, cuprinsului de mai sus, Ion Pillat înțelege să-i mai introducă și alte noi poezii pe care le notează la p. 40, după cum urmează:

Adaos:

Toamnă (2 octombrie 1941); Regăsire (27 decembrie 1941); Unui cititor peste veacuri (29 decembrie 1941); Oglindiri (Alter ego) (31 martie 1942); Narcis (7 aprilie seara 1942); Solie (10 august 1942); Zeu marin (10—11 noiembrie 1942); Prezență (2 decembrie 1942);.

La p. 47 a mss. 6076 B.A.R.S.R. la data: 14 martie 1943, poetul revine drastic asupra cuprinsului care însă nu devine încă definitiv. El hotărăște:

Planul acestui volum manuscris a fost părăsit definitiv de autor în folosul grupării, orînduirii și textului din „Ediția definitivă" a POEZIILOR *în 3 volume, luată în Editura Fundației, unde* UMBRA TIMPULUI, *cu 45 de poezii păstrează toate cele din ediția originală, afară de cele 7 trecute la* BALCIC *și primește în plus din* ȚĂRM PIERDUT: *Cîntec de vremelnicie; Amurg pe Prut; Versuri, cele 4 Cîntece pentru lumină; Stanțele I—IX* și *Tăcere precum și următoarele inedite ca volum: Seară la Stînca; La iaz; Circ planetar; Horoscop; Cîntec /Coboară dorule.../; Drumul din basme, Credință* (I—II). *Cele 12 cîntece și balade Din fluier ciobănesc rămîn deci în afară, rezervate unui volum viitor, de asemenea poeziile: Ceas tainic; Cîntecul verii; Legănat cu tine; precum și cele 9 de la Adaos se vor incorpora volumului în pregătire*: DRUM LĂUNTRIC. *„Vînătorul de himere" trece la* ÎNTÎIELE POEZII: GRĂDINA ÎNTRE ZIDURI (Ediția Fundațiilor), *„La un poet"* la CAIETUL VERDE, iar *„Lui Nichifor Crainic" rămîne în afară.*

Dar la 2.XI, 1944 Ion Pillat verificîndu-și notele cu cîteva luni înainte de moarte, însemnă laconic: *Pentru ordinea și textul* UMBREI TIMPULUI *a se vedea ediția definitivă a* POEZIILOR *în 3 volume apărute în editura Fundațiilor în vara 1944, volumul III.*

Revenim la caietul legat în piele albastră pentru a completa indicațiile lui Ion Pillat, însemnate la Izvorani în iulie 1944, în legătură cu definitivarea cuprinsului vol. UMBRA TIMPULUI în **E.D.III**, descris la p. 366.

În Ediția definitivă a POEZIILOR apărută în editura Fundațiilor în iulie 1944 la București, poeziile inedite ca volum și pe care la un moment dat mă gîndeam să le incorporez la UMBRA TIMPULUI *adică: „La iaz"; „Seară la Stînca"; „Vînătorul de himere"; „Circ planetar" și Cîntecul: „Coboară dorule înfrînt..." au trecut la* VERSURI REGĂSITE. *Pe cînd: „Legănat cu tine..." și „Credință", la volumul meu manuscris:* DRUM LĂUNTRIC *(versuri 1941—1944). Sonetul „Lui Nichifor Crainic" rămîne pe dinafară.*

I.P. Izvorani, iulie, 1944.

În continuare poetul dă în sfîrșit sumarul volumului, așa cum apare în E.D.III, marcînd cu poeziile luate din ȚĂRM PIERDUT **și ține să lase ultimele explicații:**

Notă. Poeziile însemnate cu x sînt luate volumului *ȚĂRM PIERDUT*, ***editat la Fundația pentru literatură și Artă „Regele Carol", București, 1937 —. „Cîntec pentru tine" cuprinde cele trei cîntece din manuscris — formînd ca și „Stanțe" o singură poezie în mai multe părți. Poeziile: „Prinos"; „Piatră"; „Țărm pontic"; „Cimitir tătăresc"; „Seară pe ape"; „Insulă", „Toamna" și „Pescărușul" din volumul din 1940, trec definitiv la volumul*** BALCIC.

I.P. Izvorani, 16 iulie, 1944.

Data de compunere a poeziilor adăugate, apărute mai întîi în ȚĂRM PIERDUT — *versuri — 1934—1936, adică*:

Cîntec de vremelnicie (19 noiembrie 1935, București)
Amurg pe Prut (5 septembrie 1936, Miorcani, Pădurea de la Stînca)
Versuri (14 august 1936 — Miorcani)
Stanțe (15—19 noiembrie 1934, București)
Cîntec pentru lumină (6 septembrie 1936, Miorcani)
Pasăre de lut (13 noiembrie 1936, București)
Buratec lunar (13 noiembrie 1936, București)
Veverița (22 martie 1936, București)
Tăcere (primăvara 1934, București)

Urmărind etapele de definitivare a volumului observăm că scoaterea poemelor inspirate de BALCIC, adăugarea acelora care diluau atmosfera poetică din ȚĂRM PIERDUT — dar întregeau în schimb unitatea UMBREI TIMPULUI, trecerea unor alte poeme la VERSURI REGĂSITE, care își căpătau astfel o intimă legătură și valorizare în acest nou context și în sfîrșit, punerea deoparte a poeziilor indicînd direcția semnificației volumului de sfîrșit: DRUM LĂUNTRIC (CUMPĂNĂ DREAPTĂ) —, creează concentrarea elegiacă, tulburătoare din UMBRA TIMPULUI.

ÎMPLINIRE (1939-1940)

Cronologia poemelor și etapele alcătuirii volumului se pot urmări în două manuscrise, unul păstrat în Cabinetul de manuscrise B.A.R.S.R. iar altul în Muzeul Literaturii Române, amîndouă datate identic: 22 martie 1940, București.

Primul este un album (27 × 21,5) legat în piele maron deschis, împodobit pe marginea coperții cu un chenar dintr-o linie subțire aurită și are cota 5991.

Pe primele 14 foi groase ale albumului sînt lipite pagini din hîrtie subţire, velină (19 × 13), pe care poetul a descris felul în care a ajuns la formarea volumului ÎMPLINIRE, pagini nenumerotate de el, dar numerotate de B.A.R.S.R. de la 1—14. Pe prima pagină este scris: Primul Manuscris al volumului /PRINOS, titlu şters/ ÎMPLINIRE. *Sonete 1939—1940. Ion Pillat.* În josul paginii: *Sfîrşit la 22 martie 1940, în Bucureşti.* Pe a doua pagină se repetă numele autorului şi titlul volumului şi este notată de Ion Pillat următoarea lămurire: *Volumul căruia mai întîi i se hotărîse titlul de PRINOS va cuprinde cele 54 de sonete originale şi sonetul lui Vincent Muselli ca epigraf. Se exclud: „Circ planetar" în afară de atmosfera generală a cărţii* /trecut la VERSURI REGĂSITE/ *şi de altfel scris în 1930, „Lui Nichifor Crainic" ca prea ocazional şi „Sonetul lui Ronsard"* (1935) /trecut la CAIETUL VERDE/. *Ele îşi vor găsi locul în Opere Complete.*

În volum sonetele nu se vor aşeza cronologic ci grupate în trei cărţi a 18 sonete fiecare:

I. Cartea Priveliştelor
II. Cartea Tăriilor
şi III. Cartea Mărturiilor

aşa cum sînt bătute la maşină în manuscrisul definitiv. Afară de „Don Quichote" „Stele" şi „Timpul", scrise respectiv la Bucureşti, Balcic şi Miorcani — în 27 martie, 5 iunie, 9 august 1939, toate sonetele din volum au fost compuse de la 20 noiembrie 1939—22 martie 1940, cu o întrerupere de o lună de la 1 decembrie 1939—5 ianuarie 1940, la Bucureşti.

22 martie 1940

Manuscrisul volumului ÎMPLINIRE aflat în Muzeul Literaturii Române, la cota 218, este format din patru caiete din hîrtie velină (19,5 × 15), legate împreună în piele maron roşcat, cu marginile coperţii împodobite cu o împletitură îngustă aurită. Paginile sînt numerotate de la 1 la 64 + 2 f. Pe pagina de titlu se află scris: ÎMPLINIRE şi sînt şterse titlurile la care autorul a renunţat: PRINOS şi LYRA. *Sonete de Ion Pillat.* Urmează observaţia: *Titlul nu este definitiv, probabil va fi înlocuit prin SONETE ca mai simplu. Pe contrapagină Ion Pillat face următoarele observaţii: Ordinea din caiet nu e cea din volum. Cînd locul compoziţiei nu e indicat, e Bucureşti. Sonetele nu sînt aşezate cronologic. Ele sînt inedite, afară de „Circ planetar" publicat în revista „Gîndirea" (1930).*

La p. 64 poetul ţine să mai adauge şi să mai repete următoarele:

La tipar volumul — căruia mai întîi i se hotărîse titlul de PRINOS (autorul se gîndise mai întîi să-i zică LYRA şi mai insistent, la sfîrşit, MĂRTURII) se va intitula cu mai bună dreptate ÎMPLINIRE şi va cuprinde cele 54 de sonete originale din aceste patru caiete purtînd ca epigraf în versiunea sa românească sonetul lui Vincent Muselli. Se exclud ca în afară de atmosfera generală: „Circ planetar" (1930), ca prea ocazional: „Lui Nichifor Crainic" şi ca traducere: „Sonetul lui Ronsard" (1939). Ele îşi vor găsi locul în Opere Complete.

În volum sonetele nu se vor aşeza cronologic ci grupate după secrete afinităţi în trei cărţi a cîte 18 sonete fiecare: I Cartea Priveliştilor, II Cartea Tăriilor şi Cartea Mărturiilor — aşa cum se află bătute la maşină în textul rămas definitiv pentru tipar. Afară de: Don Quichote, Stele şi Timpul, scrise respectiv la Bucureşti, Balcic şi Miorcani — în 27 martie, 5 iunie, 9 aug. 1939, toate sonetele din volum au fost compuse la Bucureşti de la 20 noiembrie 1939—22 martie 1940 cu o întrerupere de o lună de la 1 decembrie 1939 la 5 ianuarie 1940. Toate sînt inedite. Început la 21 noiembrie 1939, acest manuscris a fost sfîrşit la 22 martie 1940.

Ion Pillat.

În mss. 5991 B.A.R.S.R. la p. 3 este copiată: *Ordinea cronologică* a sonetelor. În mss. 218 M.L.R. aceasta este dată la p. 63. În mss. 5991 B.A.R.S.R. datarea este mai completă deoarece nu se notează numai luna şi anul ca în mss. 218 M.L.R. ci şi ziua şi locul şi în unele cazuri dacă sonetul respectiv a fost scris în timpul nopţii. În schimb, în mss. 218 M.L.R. sonetele scrise în aceeaşi zi sînt unite printr-o acoladă. Din combinarea celor două liste rezultă următorul tablou:

I. *Circ planetar,*
II. *Sonet,* (Ronsard) /17 feb. 1935, Buc./
III. *Don Quichote,* /27 mart. 1939, Buc./
IV. *Stele,* /5 iun. 1939, Balcic/
V. *Timpul,* /9 aug., 1939, Miorcani/
VI. *Patinor,* /20 noiemb. 1939, Buc./
VII. *Prevestire.* /idem/
VIII. *Basorelief,* /21 noiemb. 1939, Buc./
IX. *Saadi,* /idem/
X. *Roză,* /22 noiemb. 1939, Buc./
XI. *Pegas,* /idem/
XII. *Grădinarul,* /idem/
XIII. *Părere,* /idem/
XIV. *Endimion,* /25 noiemb. 1939, Buc./
XV. *Farmec,* /idem/
XVI. *Joc de flăcări,* /27 noiemb. 1939, Buc./
XVII. *Faunul,* /idem/
XVIII. *Navigatorul,* /30 noiemb. noaptea, 1939, Buc./
XIX. *Cimitir,* /idem/
XX. *Frate iconar,* /1 dec. 1939, Buc./
XXI. *Cină,* /5 ian. 1940, Buc./
XXII. *Centaurul,* /idem/
XXIII. *Lui Atlas,* /idem, noaptea/

XXIV. *Priveghi,* /idem/
XXV. *La moara rea,* /idem/
XXVI. *Hellas,* /6 ian. noaptea, 1940, Buc./
XXVII. *Pustnic,* /12 ian. noaptea, 1940, Buc./
XXVIII. *Toamna,* /13 ian. 1940, Buc./
XXIX. *Port breton,* /28 ian. 1940, Buc./
XXX. *Trepte,* /31 ian. 1940, Buc./
XXXI. *Spectrul rozei,* /idem, noaptea/
XXXII. *Chemare,* /idem/
XXXIII. *Viziune polară,* /idem/
XXXIV. *Narcis,* /1 feb. dimineața, 1940, Buc./
XXXV. *Heruvim,* /7 feb. noaptea, 1940, Buc./
XXXVI. *Înger rămas,* /8 feb. noaptea, 1940, Buc./
XXXVII. *Sonetul,* /idem/
XXXVIII. *Datoria,* (Vincent Muselli)
XXXIX. *Potir amar,* /16 feb. 1940, Buc./
XL. *Legende,* /idem/
XLI. *Cristal,* /24 feb. 1940, Buc./
XLII. *Zori de primăvară,* /idem/
XLIII. *Lui Nichifor Crainic,* /idem/
XLIV. *Regăsire,* /27 feb. 1940, Buc./
XLV. *Natură moartă,* /idem/
XLVI. *Poetul,* /28 feb. 1940, Buc./
XLVII. *Chiparoșii,* /idem/
XLVIII. *Basm,* /idem, noaptea/
XLIX. *Eternități, vremelnicii,* /29 feb. 1940, Buc./
L. *Împlinire,* /1 mart. 1940, Buc./
LI. *Hokusai,* /idem/
LII. *Ctitorul,* /idem/
LIII. *Har,* /7 mart. 1940, Buc./
LIV. *Răsărit de soare,* /idem/
LV. *Nomadul,* /17 mart. 1940/
LVI. *Vînătoare,* /18 mart. 1940/
LVII. *Pastorală,* /20 mart. 1940/
LVIII. *Calendar,* /22 mart. 1940/

În mss. 5991 la p. 4—5 poetul copiază: *Ordinea definitivă pentru volum,* însemnîndu-și numele și data: *23 martie 1940, București.* În colțul stîng al paginii el menționează că păstrează ca epigraf sonetul *Datoria* de Vincent Muselli. Cuprinsul este identic cu cel din **E.D.III**, pe care-l reproducem în ediția de față. Vom copia însă sonetul, — la care Ion Pillat renunță a-l mai da ca epigraf volumului ÎMPLINIRE. Înțelesul său simbolic, — cel al datoriei împlinite, este sugerat în volum.

Datoria

Nimica sau orice să știm
În zdreanță sau bogat vestmînt,
Oricui, oriunde pe pămînt
Se arată despot legitim.

Dar cînd porunca i-o simțim,
Cu trăznet aspru de ne-a frînt
Nu-i glas să spună un cuvînt
Pe ce altar să ne jertfim.

Și sfîntul piere și soldatul
Ori pentru Cer ori pentru Stat
Și pentru-o carte inspiratul.

Ce sacrificiu-nălțător
Prin care ne-am descătușat
O, noapte, pradă torțelor.

Ion Pillat

București, 10 februarie, 1940 noaptea.

La p. 6 a mss. 5991 Ion Pillat ține să consemneze: *Primul proiect de cuprins neadoptat pentru volum.*

I. **Poetul** (C.P.); *Împlinire* (C.M.); *Sonetul* (C.M.); *Cristal* (C.M.); *Har* (C.M.), *Potir amar* (C.M.); *Pegas* (C.M.); *Părere* (C.M.); *Regăsire* (C.M.).

II. *Stele* (C.T.); *Joc de flăcări* (C.T.); *Chemare* (C.M.); *Priveghi* (C.T.); *Cimitir* (C.T.); *Chiparoșii* (C.T.); *Legende* (C.M.); *Timpul* (C.T.); *Eternități, vremelnicii* (C.T.).

III. *Basorelief* (C.P.); *Endimion* (C.P.); *Faunul* (C.P.); *Centaurul* (C.P.); *Narcis* (C.P.); *Lui Atlas* (C.P.); *Răsărit de soare* (C.P.); *Hellas* (C.P.); *Pastorală* (C.P.).

IV. *Circ planetar; Don Quichote* (C.M.); *Navigatorul* (C.M.); *Hokusai* (C.P.); *Viziune polară* (C.P.); *Port breton* (C.P.); *Zori de primăvară* (C.P.); *Basm* (C.M.); *Cină* (C.P.).

V. *Ctitorul* (C.T.); *Prevestire* (C.T.); *Frate iconar* (C.T.); *Pustnic* (C.T.); *Toamnă* (C.T.); *Heruvim* (C.T.); *Înger rămas* (C.T.); *La moara rea* (C.P.); *Vînătorul* (în C.T. *Vînătoare*).

VI. *Saadi* (C.M.); *Nomadul* (C.M.); *Grădinarul* (C.M.); *Roză* (C.T.); *Spectrul rozei* (C.T.); *Natură moartă* (C.P.); *Trepte* (C.M.); *Patinor* (C.M.).

Proiectul de mai sus pregătește ultima ordonare a volumului. Astfel se observă că în primul rînd Ion Pillat grupase 8 sonete, repartizate ulterior în **Cartea Mărturiilor**, păstrînd pentru început *Poetul* (**C.P.**), începîndu-și astfel volumul cu poeme marcînd trepte ale regăsirii de sine. În al doilea rînd în afară de *Legende* (**C.M.**) toate sonetele înșirate vor aparține **Cărții Țăriilor**, ciclul năzuințelor poetului și al speranței într-o comunicare cu transcendentalul. Urmează apoi alte nouă sonete în care sufletul poetului se regăsește în simbolurile și peisajul miturilor eline și care vor fi adunate în **Cartea priveliștilor**. În al patrulea rînd poetul revine la ținuturi văzute sau visate, la eroi care nu sînt decît travestiuri ale eului său și care vor fi repartizate fie în **Cartea priveliștilor** fie în aceea a **Mărturiilor**.

Al cincilea grupaj este format, — în afară de *La moara rea* (**C.P.**), — din sonete care vor mări conținutul **Cărții țăriilor**, iar ultimul grupaj reține, în afară de *Natura moartă* (**C.P.**), sonetele rămase pe dinafară din **Cartea mărturiilor** și **Cartea țăriilor**.

În ultima ei formă ordonarea cuprinsului va oglindi etapele autobiografiei sufletești a poetului corespunzătoare unei evoluții spirituale.

La p. 7—9 a mss. 5991 B.A.R.S.R. se află: *Cuprinsul volumului meu* ÎMPLINIRE. În colțul drept al p. 7, nota: *Definitiv*, iar la sfîrșitul p. 9: *I.P. 23 martie 1940*.

Cartea priveliștilor: *Poetul; Nomadul; La moara rea; Cină; Pastorală; Viziune polară; Hokusai; Port breton; Natură moartă; Zori de primăvară; Hellas; Răsărit de soare; Endimion; Faunul; Centaurul; Lui Atlas; Narcis; Basorelief.*

Cartea țăriilor: *Ctitorul; Prevestire; Frate iconar; Pustnic; Toamnă; Heruvim; Înger rămas; Roză; Spectrul rozei; Vînătoarea; Joc de flăcări; Priveghi; Calendar; Cimitir; Chiparoșii; Timpul; Eternități, vremelnicii; Stele.*

Cartea mărturiilor: *Împlinire; Sonetul; Cristal; Har; Potir amar; Chemare; Pegas; Părere; Farmec; Trepte; Saadi; Grădinarul; Basm; Navigatorul; Don Quichote; Legende; Regăsire; Patinor.*

La p. 10 a mss. 5991, Ion Pillat mărturisește lunga perioadă, de 30 de ani, în care a gîndit și purtat în suflet poemele, complet inedite, din ÎMPLINIRE, notă care a fost reprodusă la descrierea volumului de la p. 362.

Pagina 14 a mss. 5991 B.A.R.S.R. este o pagină de titlu pe care poetul a scris: ÎMPLINIRE. *Întîia schiță.*

Urmează, scrise cu creionul, pe foi de hîrtie velină (19 × 13), lipite pe foile groase ale albumului ciornele sonetelor. Ele sînt numerotate de Ion Pillat, de la 10—78 iar de B.A.R.S.R. de la 15—94.

Bruioanele sonetelor se succed astfel: 1. *Stele;* 2. *Patinor;* 3. *Prevestire;* 4. *Basorelief;* 5. *Saadi;* 6. *Roză;* 7. *Pegas;* 8. *Grădinarul;* 9. *Părere;* 10. *Endimion;* 11. *Farmec;* 12. *Joc de flăcări;* 13. *Faunul;* 14. *Navigatorul;* 15. *Cimitir;* 16. *Frate iconar;* 17. *Cină;* 18. *Centaurul;* 19. *Lui Atlas;* 20. *Priveghi;* 21. *La moara rea;* 22. *Hellas;* 23. *Pustnic;* 24. *Toamnă;* 25. *Port breton;* 26. *Trepte;* 27. *Spectrul rozei;* 28. *Chemare;* 29. *Viziune polară;* 30. *Narcis;* 31. *Heruvim;* 32. *Înger rămas;* 33. *Sonetul;* 34. *Datoria;* (Vincent Muselli); 35. *Potir amar;* 36. *Legende;* 37. *Cristal;* 38. *Zori de primăvară;* 39. *Lui Nichifor Crainic;* 40. *Regăsire;* 41. *Natură moartă;* 42. *Poetul;* 43. *Chiparoșii;* 44. *Basm;* 45. *Eternități, vremelnicii;* 46. *Împliniri;* 47. *Hokusai;* 48. *Ctitorul;* 49. *Har;* 50. *Răsărit de soare;* 51. *Nomadul;* 52. *Vînătoare;* 53. *Pastorală;* 54. *Calendar.*

Din rîndul ciornelor lipsesc: *Sonet* de Ronsard, *Don Quichote* și *Timpul.*

De la p. 95 începe prima redactare a sonetelor, scrise cu cerneală în forma lor aproape definitivă. Ele încep cu *Sonet* de Ronsard iar după sonetul *Stele* a fost introdus *Timpul.*

Pe o listă cu sonetele volumului ÎMPLINIRE în ordinea cronologică, păstrată în arhiva familiei, Ion Pillat repetă recomandarea: *Sonetele*: 1. *Lui Nichifor Crainic;* 2. *Sonet (Ronsard); Datoria (Vincent Muselli); nu intră în volum.*

Deși nu aduce nimic nou pentru etapele de formare ale cuprinsului volumului ÎMPLINIRE, revenim la frumosul manuscris care adună poeme din CAIETUL VERDE (1933 arh. fam.), scrise de Ion Pillat pentru fiica sa Pia și pe care l-am descris la locul potrivit. La poemele selectate din CAIETUL VERDE poetul adăugase: *Helladă* (**Ț.P.**) *Balcic de seară* (B.), *Balcic biblic* (B.) și întregul volum ÎMPLINIRE, Ion Pillat începe prin a preciza: *Manuscrisul părăsit în 1933, a fost reluat de mine la data de 20 ianuarie 1940. El cuprinde sonetele volumului inedit*: PRINOS, *în ordinea lor cronologică, ordine care nu e aceea ce ele vor avea în volum.* Urmează apoi pagina de titlu: PRINOS. *Ion Pillat.* Poemele sînt însoțite de data și locul unde au fost scrise aceleași ca și în manuscrisele descrise deja la p. 471—472. Așadar înșiruirea lor urmează ordinea cronologică în afară de faptul că *Sonet* (Ronsard) este plasat la sfîrșit iar *Datoria* (Vincent Muselli) nu mai ocupă locul XXXVIII ci penultimul. Imediat după *Sonet* urmează *Cuprinsul volumului* în care *Datoria* rămîne ca epigraf. În rest, succesiunea poemelor este aceeași din **E.D.III.** Din ultima recomandare pe care Ion Pillat ține să o repete se vede că poetul, bolnav de tensiune arterială, își presimțea sfîrșitul: *La tipar volumul de sonete — căruia mai întîi îi hotărîsem titlul de PRINOS mai sus însemnat pe acest manuscris — se va intitula cu mai multă dreptate: ÎMPLINIRE. Din ele se exclud ca în afară de atmosfera generală a volumului: „Circ planetar", ca prea ocazional: „Lui Nichifor Crainic" și ca traducere: „Sonetul lui Ronsard", care își vor găsi locul în Operele mele complete, dacă viața îmi îngăduie publicarea lor. Acest manuscris, întocmit pentru iubita mea fiică* Pia, *l-am terminat în București, la 23 martie 1940.*

Ion Pillat

Pe ultima pagină se află copiată poezia: *Credință* (I)

CUMPĂNĂ DREAPTĂ (1941-1944)

Ultimul manuscris de poeme, nepublicate în volum, dar apărute în periodice şi în unele antologii, este intitulat DRUM LĂUNTRIC, în toate proiectele păstrate în arhiva familiei ca şi în *Testamentul literar* din 2 septembrie 1943.

Alegerea celei mai bune întocmiri a cuprinsului este îndelung căutată de Ion Pillat şi ne-au rămas cîteva schiţe de plan marcînd diversele etape pînă la ultima definitivare. Alcătuirea volumului urmează ciudatul „Drum lăuntric" al sufletului poetului în căutarea celei din urmă limpeziri. Poetul adunase poeme mai vechi şi mai noi şi traduceri, neapărute în volumele deja tipărite pînă în anul 1940, anul de apariţie a UMBREI TIMPULUI. El ar fi vrut să strîngă aceste poeme rămase răzleţe, scrise între anii 1937—1942 într-un volum intitulat fie: *Din rodul vremii*, fie: *Cules de zi*. Într-o notiţă autograf datată *12 martie 1943, la Bucureşti*, Ion Pillat revine asupra acestei decizii: *„La acest volum am renunţat definitiv — vezi şi exemplarul bătut la maşină cu „memento" manuscris de la început — ca fiind „lipsit de unitate de stil şi ton sufletesc, cu multe scăderi supărătoare" — încă de la Miorcani, din ziua de 25 august 1942.*

Poeziile mai vechi şi care nu fuseseră publicate în volum — precum şi cele scrise concomitent cu volumele UMBRA TIMPULUI şi ÎMPLINIRE, le-am reintegrat în volumele **Ediţiei Definitive** *ce apar în editura Fundaţiei pentru Literatură şi Artă — rezervînd traducerile pentru volumul: ECHIVALENŢE-EXPERIENŢE LIRICE, iar poeziile: „Din fluier ciobănesc" şi celelalte (completate cu bucăţile scrise după data de mai sus) pentru volumul în pregătire: DRUM LĂUNTRIC"*. /Notiţa se păstrează în arhiva familiei/.

Amintim că poemele: *Horoscop; Cîntecul verii; Legănat cu tine...; Din fluier ciobănesc* — 12 cîntece de dor —; *Stîna părăsită; Oglindiri; Ceas tainic; Unui cititor peste veacuri* şi *Transhumanţă* fuseseră la un moment dat — destinate să facă parte din VERSURI REGĂSITE. Dar, pînă la urmă, o secretă logică interioară hotărăşte ca poemele de mai sus să fie respinse de unitatea poetică a acelui volum. Poetul ar fi vrut ulterior, să le includă unei noi ediţii a UMBREI TIMPULUI, adăugînd şi: *Toamnă, Regăsire, Solie, Zeu marin, Prezenţă*, scrise între 1941—1942.

Două schiţe de plan din mai 1943, — deci înainte de apariţia Ediţiei definitive, — revăzute în acelaşi an, reunesc în mod hibrid: *Unui cititor peste veacuri; Transhumanţă; Vechime; Împăcare; Cîntecul verii; Toamnă; Înserare; Legănat cu tine...; Necunoscutei* (cele trei sonete); *Horoscop; Destin; Singur; Ceas tainic; Regăsire; Oglindiri; Narcis; Solie; Prezenţă; Zeu marin; Post-mortem*, cu poemele alcătuind ulterior VERSURI REGĂSITE, cu INSCRIPŢII PENTRU

CĂRŢILE MELE, adăugîndu-se şi *Din fluier ciobănesc* (12 cîntece de dor) iar la urmă: *Cucul şi privighetoarea* şi *Stîna părăsită*.

Adunarea de poeme, — grupate totuşi, — primele pentru DRUM LĂUNTRIC, celelalte pentru VERSURI REGĂSITE şi INSCRIPŢII PENTRU CĂRŢILE MELE, iar ultimele rămînînd pe dinafară — este anulată la 26 iulie 1944 la Izvorani.

Ion Pillat copiase — între timp — poemele într-un caiet din hîrtie velină cu coperţile din carton violet şi cotorul legat în pînză neagră, păstrat în cabinetul de manuscrise B.A.R.S.R. la cota mss. 2543. Ultima formă a cuprinsului a fost elaborată de Ion Pillat la Izvorani în iulie 1944. Pe eticheta de pe copertă titlul: DRUM LĂUNTRIC este schimbat în: CUMPĂNĂ DREAPTĂ, — *Versuri 1941—1944.*

La p. 83 - 84, poetul copiază:

Ordinea cronologică, data şi locul compunerii poeziilor din CUMPĂNĂ DREAPTĂ */şters* DRUM LĂUNTRIC/.

1. *Din fluer ciobănesc. /1 ianuar, 1941, Buc./*
2. *Legănat cu tine. /1 ianuar, 1941, Buc./.*
3. *Stîna părăsită. /2 - 3 ianuar, 1941, Buc. /(versiunea definitivă concentrată, iulie 1944, Izvorani).*
4. *Horoscop. /21 iunie, 1941, Buc./.*
5. *Transhumanţă. /25 iunie, 1941, Buc./.*
6. *Cîntecul verii. /28 iulie, 1941, Buc./.*
7. *Ceas tainic. /22 septembrie, 1941, Buc./.*
8. *Toamnă. /2 octombrie, 1941, Buc./.*
9. *Regăsire. /27 decembrie, 1941, Buc./.*
10. *Unui cititor, peste veacuri. /29 decembrie, 1941 Buc./.*
11. *Oglindiri. /31 martie, 1942, Buc./.*
12. *Narcis. /7 aprilie, 1942, Buc./.*
13. *Înserare. /10 august, 1942, Miorcani/.*
14. *Solie. /10 august, 1942, Miorcani/.*
15. *Zeu marin. /10—11 noiembrie, 1942, Buc/.*
16. *Prezenţă. /2 decembrie, 1942, Buc./.*
17. *Necunoscutei. /3—4 decembrie, 1942, Buc./.*
18. *Post-mortem. /15 aprilie, 1943, Buc./.*
19. *Singur. /19 mai, 1943, Miorcani/.*
20. *Cucul şi privighetoarea. /19 mai, 1943, Miorcani/.*
21. *Vechime. /19—20 mai, 1943, Miorcani/.*
22. *Împăcare. /24 mai, 1943, Miorcani, pe o impresie pascală din acelaşi an, la Izvorani/.*
23. *Destin. /24 mai, 1943, Miorcani/.*

24. *Umbra.* /*23 martie, 1944, Buc.*/.
25. *Terține.* /*23 martie, 1944, Buc.*/.
26. *Mărturie.* /*14 mai, 1944, Izvorani*/.
27. *Credință* /I 3 iulie 1940 București/ *Gîndirea*, XIX (1940), nr. 7, Sept. nr. 8–9.
/II 20 august 1941, București/. *Revista Fundațiilor* VIII (1941) August nr. 10.
/III 26 iulie 1944. Izvorani/. *Revista Fundațiilor* XI (1941) 1 sept.

La p. 85–86 poetul însemnă conștiincios: *Ordinea cronologică și publicațiile în care au apărut poeziile din acest manuscris*, verificată și dată de noi la note.

Din înșiruirea cronologică a elaborării poemelor, Ion Pillat dislocă în primul rînd: *Unui cititor peste veacuri*, care după cum notează pe marginea unei liste cu *Ordinea cronologică a poemelor*, păstrată în arh. fam., *trece la începutul volumului, chiar dacă ordinea nu e cronologică.* Poemul constituie introducerea în volum și este un ultim dialog dintre sufletul poetului ars de patima *frumosului* și *cititorul de peste veacuri.* Ca o rechemare a nesecatelor izvoare poetul grupează în primul rînd poeme de dor: *Din fluier ciobănesc;* de trecere și de moarte: *Stîna părăsită* și de leagăn: *Legănat cu tine*, finalizîndu-le în *Transhumanță*, poem al veșniciei regăsite în ritmurile naturii plaiurilor din totdeauna ale țării. *Cîntecul verii* apare ca o slavă închinată sfîrșitului de vară pe străvechile lanuri, iar în *Toamnă*, cu care se încheie de fapt lungul șir de poeme inspirate de cel mai iubit anotimp, poetul face un *racourci* al priveliștilor toamnelor noastre, presimțindu-și propriul sfîrșit. Nostalgia sfîșietoare, — dar atît de discret exprimată, — este agravată de atmosfera tragică ce apăsa țara în acei ani ai dominării fasciste și ai celui de-al doilea război mondial. El simte nevoia să se confrunte încă o dată cu sine însuși în oglinzile trecutului dispuse caleidoscopic: *Regăsire; Oglindiri; Narcis; Înserare; Zeu marin; Prezență; Singur; Destin*, acceptîndu-și sfîrșitul în *Solie.* Dar încrederea în vecia țării sale și în durata propriei ființe păstrată de opera sa răsună în poemul *Vechime.*

Aceasta este trama ultimului volum în care Ion Pillat găsește CUMPĂNA DREAPTĂ a ființei sale.

La 6 decembrie 1944, deci cu cîteva luni înainte de moarte, Ion Pillat scrie poezia *Menire* cea mai intimă confesiune pe care ne-a lăsat-o.

Ne permitem să-i hotărîm penultimul loc în sumar, încheind cu *Post-mortem*, poem al supremei gratitudini pentru viața și frumusețea pămîntului.

Poemele: *Transhumanță, Vechime, Menire* și *Post-mortem* corespund echilibrului sufletesc al unui poet care sfîrșește în *„cumpănă dreaptă"*.

În ultima sa formă cuprinsul volumului precizat de poet la *Izvorani 5 august 1944* este următorul: *Unui cititor peste veacuri; Din fluier ciobănesc; Stîna părăsită; Legănat cu tine; Horoscop; Transhumanță; Cîntecul verii; Ceas tainic; Toamnă; Regăsire; Oglindiri; Narcis; Înserare; Solie; Zeu marin; Necunoscutei; Prezență; Singur; Destin; Cucul și privighetoarea; Vechime; Împăcare; Terține; Umbra; Mărturie; Post-mortem.* (Notiță păstrată în arhiva familiei)...)

La p. 81 și la p. 82 Ion Pillat însemnă următoarele recomandări:

Poeziile de mai sus, așezate — afară de prima și ultima — în ordine cronologică, au fost compuse între anii 1941 - 1944. Acest volum s-a tipărit la... /numele tipografiei, luna, anul și locul/.

Indicații pentru tipar.

Volumul se va tipări la fel ca UMBRA TIMPULUI: *aceeași literă, numerotație și așezare în pagină, format, hîrtie etc.... Se va urma de altminteri manuscrisul de mai sus, suprimîndu-se însă liniile trase sub titluri și la sfîrșitul poeziilor. La tipar va cade, de asemenea, la titlul volumului, indicația inutilă: Versuri — 1941 — 1944, deoarece data compunerii e indicată la sfîrșit, iar specificarea de „versuri" e subînțeleasă. Motto-urile poeziilor se vor tipări cu „petit" drept. Numerotația ca la* UMBRA TIMPULUI, *în josul paginii.*

I.P. 8 iulie 1944

Izvorani

INSCRIPȚII PENTRU CĂRȚILE MELE (1941-1944)

În mss. 2543 B.A.R.S.R. — caiet care, după cum s-a descris, conține transcrierea poemelor din CUMPĂNĂ DREAPTĂ, la p. 87–95 au fost copiate și INSCRIPȚII PENTRU CĂRȚILE MELE. La p. 87 Ion Pillat dă următoarele indicații: *De publicat la o nouă ediție a Poeziilor în 3 volume — Ediție definitivă, ed. Fundațiile pentru Literatură și Artă, București, 1944, la sfîrșitul vol. III după „Drum lăuntric".* /CUMPĂNĂ DREAPTĂ/.

Urmează transcrierea INSCRIPȚIILOR... iar la p. 94 poetul precizează următoarele:

Cele 16 dintîi, scrise la București

Au fost publicate în aceeași ordine afară de ÎMPLINIRE, reprodusă în facsimil pe pagina primă în „Universul literar" anul L, nr. 17, sîmbătă 29 martie 1941, număr festiv cu ocazia celor 50 de ani ai autorului: Ultimele 2, scrise la Izvorani, la 14 mai 1944, sînt inedite.

I.P.

La p. 95 poetul precizează: *acest manuscris s-a isprăvit astăzi: ziua a 26-a din luna iulie a anului 1944, la Izvorani.*

În mss. 4220 B.A.R.S.R. de la p. 28 la p. 38 au fost încă odată copiate INSCRIPŢIILE PENTRU CĂRŢILE MELE.

La p. 39 poetul menţionează iar: *Ultimele două inscripţii pentru Asfodela şi Drum lăuntric, viitorul meu volum gata de tipar şi cuprinzînd poeziile dintre anii 1941–1944, au fost scrise la Izvorani, în ziua de 14 mai 1944 şi sînt inedite.*

I.P.

ADDENDA

În arhiva familiei se păstrează proiectul unui volum de POEZII ALESE (1908–1940), selecţie pe care Ion Pillat o face din propria sa operă. Îl vom da ca atare din curiozitatea de a vedea ceea ce apreciază poetul mai mult. Întocmirea culegerii a fost făcută în Bucureşti la 4 dec. 1940 şi este introdusă de următoarea recomandare:

Un volum de 192–200 de pagini de publicat la „Fundaţiile Regale" în colecţia „Ediţii Definitive". Cuprinde o selecţie din toată opera mea poetică – afară de volumele de sonete: SCUTUL MINERVEI (1933) şi ÎMPLINIRE (1940) /inedit/, *menite să formeze împreună şi publicate integral al doilea volum din Opera poetică selecţionată.*

Urmează numărul poeziilor hotărît astfel:

18	9	CASA AMINTIRII VISĂRI PĂGÎNE ETERNITĂŢI DE-O CLIPĂ AMĂGIRI	ÎNTOARCERE (1908–1916)
	9	GRĂDINA ÎNTRE ZIDURI (1919)	
27	11	PE ARGEŞ ÎN SUS (1923)	
	8	SATUL MEU (1925)	
	8	BISERICA DE ALTĂDATĂ (1932)	
27	16	LIMPEZIMI (1928)	
	11	CAIETUL VERDE (1932)	
27	8	ŢĂRM PIERDUT (1937)	
	9	UMBRA TIMPULUI (1940)	
	10	BALCIC (1928–1940)	

---

99 poezii *Adaos*: POEME ÎNTR-UN VERS (1936) (unul pe pagină, numerotate I–IX la Cuprins)

Ion Pillat

POEZII ALESE (1908–1940)

I CASA AMINTIRII (1908–1910): 1) *Drumul strămoşesc;* 2) *Casa amintirii* (numai primele 22 şi ultimele 2 versuri)

II VISĂRI PĂGÎNE (1912): 3) *Visai de o cetate* (fără ultimele 2 versuri); 4) *Renaştere* (**Centaurii**);

III ETERNITĂŢI DE-O CLIPĂ (1914): 5) *În Luxembourg;* 6) *Cîntecele stepei* (III, V, VIII, XII partea 2-a) în continuare despărţite cu o stea;

IV AMĂGIRI (1916): 7) *Roata morii;* 8) *Trei călări* (versiunea din B.P.T.); 9) *Din Bretania /Armor/* (B.P.T.).

V GRĂDINA ÎNTRE ZIDURI (1919): 1) *În luna în care pălesc trandafirii...* (B.P.T.); 2) *Septemvrie /În zare cine-n scrie.../;* 3) *În parc;* 4) *Unei amfore;* 5) *Aci sosi pe vremuri...;* 6) *Furnica;* 7) *Clopote sună;* 8) *Trei îngeri;* 9) *Seară la Miorcani.*

VI PE ARGEŞ ÎN SUS (1923): **Florica**: 1) *Ctitorii;* 2) *Închinare;* 3) *Mormîntul;* 4) *În vie;* 5) *Cucul din Valea Popii;* 6) *Cămara de fructe;* 7) *Străinul;* 8) *Adio la Florica;* 9) *Acuarelă;* 10) *Bătrînii* (poemul întreg în versiunea din B.P.T.); *Timpul.*

VII SATUL MEU (1925): 1) *Ilie Baciu;* 2) *Vlad Plugarul;* 3) *Anisia;* 4) *Baba Vişa;* 5) *Biserica;* 6) *Cimitirul;* 7) *Hora;* 8) *Stupul.*

VIII BISERICA DE ALTĂDATĂ (1926): 1) *Mînăstirea;* 2) *Monahul la capre.* **Povestea Maicei Domnului**; 3) *Adormirea;* 4) *Înălţarea;* 5) *Mreaja;* 6) *Năvodul;* 7) *Morţii* (Poemul întreg în continuare); 8) *Biserica de altădată.*

IX LIMPEZIMI (1928): 1) *Moara uitată;* 2) *Pluta;* 3) *Hanul cu rîndunici;* 4) *Amurg în Deltă;* 5) *Primăvară;* 6) *Dafni;* 7) *Interior;* 8) *Căprioara de porţelan;* 9) *Somn curat.*

Calendarul viei: 10) *Mărţişor;* 11) *Cireşar;* 12) *Ghenar.*

Elegii: 13) *Cloşanii; /Elegia I/;* 14) *Toamnă la Miorcani /Elegia VI;* 15) *Cînd voi muri... /Elegia XII/;* 16) *Ovidiu /Elegia XIII/.*

X CAIETUL VERDE (1932): 1) *Helladă;* 2) *Centaurul bătrîn;* 3) *Asfodela;* 4) *Adormind;* 5) *Ţară;* 6) *Scitul;* 7) *Octomvrie;* 8) *Icoană pe sticlă;* 9) *Scrisoare;* (numai această poezie îşi păstrează în volum dedicaţia); 10) *Elegie în pădure;*

Elegii pentru mine: 11) *A doua elegie.*

XI POEME ÎNTR-UN VERS (1936): *Poemul într-un vers; Pasărea din basm; Murmur etern; Tinereţe; Amurg; Veveriţă toamna; Asemănări; Friză (De cînd îţi legi sandala...); Păstorul.*

XII ŢĂRM PIERDUT (1937): 1) *Ţărm pierdut;* 2) *Insulă;* 3) *Poetul* (din UMBRA TIMPULUI); 4) *Veveriţă...;* 5) *Stanţe* (IV); 6) *Cîntec de vremelnicie;* 7) *Păstor şi Faun;* 8) *Alesul.*

XIII ÎMPLINIRE (1940): 1) *Zodier;* 2) *În toamnă;* 3) *Cîntec;* 4) *Elegie;* 5) *Panta rhei;* 6) *Scamatorul;* 7) *Lasă-mi-te lasă;* 8) *Frații;* 9) *Zorii.*
XIV BALCIC (1928 – 1940): 1) *Împlinire;* 2) *Balcic biblic;* 3) *Cîntecul lui Ali;* 4) *Balcic lunar;* 5) *Cină cu pești;* 6) *Lună pe mare;* 7) *Sarcofag tracic;* 8) *Cimitir tătăresc;* 9) *Insulă, toamna;* 10) *Pescărușul.*

La sfîrșitul antologiei din propria sa operă Ion Pillat însemnă următoarele **Observații**: *Volumul va cuprinde astfel 99 de poezii, 19 poeme într-un vers, care — la nevoie — ar putea fi publicate la sfîrșitul cărții cu numerotația 1—9; celelalte fiind numerotate 1—99. Poeziile au fost alese în așa fel ca să cuprindă:*

Poeziile de tinerețe 18 — 9 *Întoarcere* (1908—1916)
9 *Grădina între ziduri* (1916—1919)

Pe Argeș în sus, Satul meu, Biserica de altădată 27(3 x 9), *Țărm pierdut, Umbra timpului, Balcic* 27(3 x 9) și *Poeme într-un vers — 9 poeme.*

Total 99 poezii + 9 poeme într-un vers ceea ce permite o echilibrare geometrică, dar care e și sufletească și pe care o socotesc necesară.

Fiecare din titlurile interioare de volume: CASA AMINTIRII, VISĂRI PĂGÎNE, *etc., pe o pagină aparte cu verso paginei albe; fiecare din subtitluri*: **Florica, Povestea Maicii Domnului**... *cu o literă mai mare ca titlurile obișnuite ale poeziilor, în capul paginei — sau pe o pagină aparte, fără verso alb, ca la* **Cîntecele Mării** *din* ÎNTOARCERE (1927). *Fiecare poezie pe o pagină aparte, chiar pentru poemele într-un vers.* Nici o dedicație /afară de *Scrisoare*/. SCUTUL MINERVEI (1933) *și* ÎMPLINIRE (1940) *nu pot intra în cadrul acestei culegeri. Ele vor forma un volum aparte, al doilea din* OPERE ALESE *de Ion Pillat.*

Note, variante, comentarii

CAIETUL VERDE (1927-1936)

385 *Scrisoare*. Miorcani, 7 august, 1928. (Poemul este datat în **C.V.** (1932), exemplarul autorului și în mss. **C.V.**, *15 ian. 1933*).
Gîndirea, VIII (1928), nr. 12, dec., p. 487–488; *Universul*, XLIX (1932), nr. 355, 25 dec., p. 8.
Poemul este dedicat Mariei Pillat, soția poetului, și el este republicat în volumele: **P.L.**, **C.V.** (1936) și **E.D.III.**
Ciorna poemului *Scrisoare* se află în arhiva familiei. Ea este plină de ștersături și înlocuiri de cuvinte. Analizîndu-se asistăm la căutările poetului pentru formularea cît mai pură a ideilor și la respingerea oricăror aluzii autobiografice.

C. v. 2 Și *aceleași zvonuri* care le-am auzit de ani.
C. v. 3 Cu *aurul* luminii *sosesc* pînă la mine
C. v. 6 E *zgomotul* căruții pe *lemnul de pe* pod
Gîndirea, „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „
v. 11 Nu pot decît cu *scrisul*... „ „ „ „ „ „ „ „ „
Universul, „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „
C.V. (1932), „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „
C.V. mss. 1933, „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „
C.V. (1936). „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „

C.f. mss. arh. fam. v. 12 *Am apucat condeiul să-ți spun... dar ce să spun* sau
„ „ „ „ „ v. 12 *Pe sufletu-mi zănatic (te-am pus) am pus zăvorul* sau
„ „ „ „ „ v. 12 *Aci în casa veche rămas-am păzitorul*
„ „ „ „ „ v. 12 Pe chipul tău *ce fuge ca timpul* trag zăvorul
„ „ „ „ „ v. 13 *Și iar te* prind aicea, *e-acum un an sau* azi
„ „ „ „ „ v. 14 *Nu știu, că ești aceeași* la cuget, la obraz
„ „ „ „ „ v. 15 *În parcu-acesta* unde nimica nu se schimbă
„ „ „ „ „ v. 16 *Și* numai anotimpul cu pas *tăcut* se plimbă
„ „ „ „ „ v. 18 *Am apucat* condeiul să *spun că ai* rămas
„ „ „ „ „ v. 20 *Dar mîine vor da muguri și pasărea* pe cracă.

c. f. mss. arh. fam. v. 21 *Va veni iar* — tu însă vei sta cînd s-or fi dus
„ „ „ „ „ v. 22 *Acuma* înserarea pe țarini a apus.
„ „ „ „ „ v. 23 Cenușa înnoptării pe *mîna-mi* mi se lasă
„ „ „ „ „ v. 24 O lampă *liniștită* a luminat în casă
„ „ „ „ „ v. 25 *Și palida-i lumină pe poze...* sau
„ „ „ „ „ v. 25 *Și-n sufletu-mi zănatic...*
„ „ „ „ „ v. 26 În drumul vieții mele *aicea m-am* oprit sau
„ „ „ „ „ v. 26 *E ceasul cînd* orașu și-aprinde cafeneaua

Poetul nu dezvoltă următoarele schițe de versuri cu un conținut autobiografic:

C. f. arh. fam. *Departe de bîrfeală și gloată-mi beau cafeaua*
Deschid fereastra suflu în lampă și o sting
Vezi stelele puzderii ca licuricii ning
Bolnav am fost de setea de-a fi și eu om mare
Am sîngerat zadarnic zvîrlindu-mă-n vîltoare
Bîrfeala, lingușirea alături au crescut
Prietenii viclene m-au copleșit sub scut.
M-au vindecat copacii, acuma sînt în stare
Uitînd bîrfeli și ură și zilele de...
Cu fruntea lor frunzoasă să mă ridic spre cer

sau

Cu frunza lor tăcută să mă anin de cer
M-a vindecat și iarba poenelor acuma
Dar mai ales iubirea ta.

C. f. mss. arh. fam. v. 26 Aici la cîmp sting lampa *ca* să se apropie steaua
„ „ „ „ „ v. 34 *Cu* rază albă *luna un ram* a dezgropat
„ „ „ „ „ v. 35 Din umbră mii de ramuri *se-ncheagă* și se lasă
„ „ „ „ „ v. 36 Cu crengi catifelate pe *iarba* de mătase
„ „ „ „ „ v. 42 *În* inimă *mă* roade *un cari* ca un burghiu
„ „ „ „ „ v. 43 *Și mi-*o fărîmițează...

Poemul este citat de Andrei Pajera /Streinul Mircea/ în *Ion Pillat: Caietul verde* în *Junimea literară*, XXI (1932) nr. 7–12; Al. Robot: *Ion Pillat: Caietul verde* în *Adevărul literar și artistic*, XI (1932), nr. 628; M.G. Constantinescu, *Caietul verde, versuri* în *Rampa*, XV (1932), nr. 4484; Demostene Botez: *Ion Pillat: Caietul verde* în *Adevărul* XLVI (1932), nr. 15.028; Const. D. Ionescu: *Însemnări pe marginea Caietului verde* în *Calendarul* II (1933), nr. 275; Aurel Rău, *Ion Pillat: Poezii. Antologie*, p. XXX; Adrian Anghelescu, *Farmecul evanescent al melancoliei* în *Ion Pillat. Poezii*, vol. I... 1983, p. XXII.

386 *Adormind.* București, începutul lui aprilie 1930. (Poem datat în **C.V.**(1932), exemplarul autorului).

Rampa, XV (1930), nr. 3664, 7 apr., p. 3; *Viața românească*, XXII (1930), nr. 11—12, nov.—dec., p. 26—27.

Poemul republicat în volumele: **P.L.**,**C.V.** (1936) și **E.D.III.** În prima ediție a volumului **C V.** (1932) cît și în a doua ediție a **C.V.** (1936), poemul face parte din al II-lea ciclu, cel dedicat poetului Perpessicius. În primul caz poemul *Adormind* ocupă al treilea loc, dar în al doilea caz el este așezat la început.

f. mss. 17.310/16 M.L.R. prezintă modificările aduse poemului și indicația autograf a autorului: *Publicată cu strofa a patra refăcută. I.P.*

f. mss. 17.310/16, v. 13 Dar ape moi în juru-ți *se revarsă* (corectat în formă def.)
„ „ „ „ v. 14 *În zvon subtil cu legănări de somn* („ „)
„ „ „ „ v. 15 Alunecă... Ascultă... *Parcă ar să* („ „)
„ „ „ „ v. 16 *Să facă un străin pe tine* Domn („ „)
„ „ „ „ v. 17 *Tot ce ți-a fost fălos te părăsește* („ „)
„ „ „ „ v. 18 *Atîția sclavi te uită* pînă-n zori („ „)
„ „ „ „ v. 19 Ce singură *vei* sta — copilărește — („ „)
„ „ „ „ v. 22 Liane, vise, o *legați* de-acum („ „)

Poetul renunță la strofa a VII-a:

Oh, soră, unde ești, în care ape
Trăgîndu-te, încet, încet spre fund?
Oh, tu cea mai mîngîiată pe pleoape,
În lumea ta nu pot să mai pătrund.

Poezia citată de Aurel Rău, *op. cit.*, p. XXX.

387 *Odaia ei.* Miorcani, 9 oct. 1932 (Poemul este datat autograf în f. mss. 17.310/16 M.L.R. unde inițial fusese intitulat *Iubita moartă.* Datarea este aceeași și în **C.V.** (1932), exemplarul autorului).

Adevărul literar și artistic, XI (1932), nr. 622, 6 nov., p. 1; *Vremea* VI (1932), nr. 270, 8 ian., p. 7; *Reporter*, V (1937), nr. 11, 14 mart., p. 2.

Poemul republicat în volumul **P.L.**, **C.V.** (1936) și **E.D.III.** În edițiile **C.V.** (1932) și **C.V.** (1936) el era dedicat criticului Perpessicius. În primul caz ocupa în grupaj locul al treilea iar în celălalt locul al doilea.

În arhiva familiei se află prima ciornă a poemului, din care se poate observa că el fusese inițial închinat unei iubite dispărute.

C. f. mss. arh. fam. v. 1 *Cînd am deschis iar poarta casei* — totul, sau
C. și f. mss. 17.310/15 v. 1 *Cînd am împins iar poarta casei*, totul
C. f. mss. arh. fam. v. 3 Pe canapea rochița rămăsese *moale* (corectat în formă definitivă)
C. f. mss. arh. fam. v. 4 Sculptind *în vreme* trupul tău de eri (corectat în formă definitivă)
C. f. mss. 17.310/15 v. Deschisă cartea nici o mînă *încă*
C. f. mss. arh. fam. v. 5 (corectat în formă definitivă).
„ „ „ „ „ v. 6 *Trecea* prin storul tras *(aceleași dungi) cu* raze lungi
„ „ „ „ „ v. 7 *De soare palid pîlpîind (aburit) printre perdele* (șters)
C. f. mss. arh. fam. v. 11 *Doar fructele culese altădată* (corectat în formă definitivă)
„ „ „ „ „ v. 12 *Și* strugurii *erau de* chihlimbar
„ „ „ „ „ v. 14 *Parfumul tău pierdut ningea ușor* pe scrin (corectat în formă definitivă)
„ „ „ „ „ v. 15 *Pe cînd mănușa...* (neterminat)
„ „ „ „ „ v. 15 *Și*-am tresărit *cînd am atins* mănușa
„ „ „ „ „ v. 16 *Lungea pe-o pernă* degetul tău fin
„ „ „ „ „ v. 17 Tu singură lipseai — *pierită* unde?
„ „ „ „ „ v. 18 Cînd totul după ani *(era) la fel*
„ „ „ „ „ v. 19 *Dar în oglinzi plăpîndă care fată*
„ „ „ „ „ v. 20 *Plăpînd cu-obrazul tău a tremurat?*

Perpessicius asemuie poemul unui sanctuar al trecutului și amintirii (în *Mențiuni critice*, vol. VI, p. 63).

Lui M. Rosenkranz evocarea în poem a celei plecate este ca o adiere caldă ce alunecă pe obiectele din odaie: „Amurgul descătușează răsuflarea păstrată în lucruri topind totul în văzduhul tăcut". (M. Rosenkranz: *Caietul verde de Ion Pillat* în *Gîndirea* XVII (1933) nr. 1—2.

Mihail Sebastian citează poezia în întregime. Grațioasă și plină de melancolie, poezia îl arată pe Ion Pillat un poet intimist, un poet al banalului, al vieții de fiecare zi. (M. Sebastian, *Eseuri, Cronici, Memorial...* p. 267).

Poezia citată de Vladimir Streinu în *Pagini de critică literară*, p. 60, Aurel Rău, *op. cit.* p. XXX; Adrian Anghelescu, *op. cit.*, p. XX.

388 *Sonet. /Oriunde îmi duc pașii.../* București, 19 noiembrie, 1933. (Poemul este datat în **C.V.** (1936), exemplarul autorului).

Universul, LI (1934), nr. 13, 15 ian., p. 4.

Poemul a fost publicat prima oară în **P.L.**, și republicat în volumele: **C.V.** (1936) și **E.D.III.**

El este inclus ulterior în ediția din 1936 a CAIETULUI VERDE și anume este adăugat poemelor dedicate poetului Perpessicius, ocupînd locul al treilea în serie.

Sonetul citat de Constantin Stelian în: *Caietul verde de Ion Pillat* în *Lanuri* IV (1937), nr. 1; *Vladimir Streinu* 1, *op. cit.* p. 59.

389 *Stanțe pe un motiv de Ronsard*. București, 1932, (Poemul este datat în vol. **C.V.** (1936), exemplarul autorului).
Universul, XLIX (1932), nr. 335, 5 dec., p. 4.
Poemul a fost publicat mai întîi în **P.L.** apoi în volumele **C.V.** (1936) și **E.D.III.** În CAIETUL VERDE ca și în ziarul *Universul* poemul poartă titlul: *Stanțe* și are ca motto: *Quand vous serez bien vieille...*, primul vers al sonetului lui Ronsard.
Stanțe este penultimul din poemele dedicate lui Perpessicius. Poemul este citat în întregime de Pompiliu Constantinescu care arată că Pillat dă motivului ronsardian „un sens mai strîns, al orgoliului creator, care salvează frumusețea de decrepitudinea vîrstei" în timp ce Ronsard adaugă aceluiași orgoliu și înțelepciunea horațianului «carpe diem» (*op. cit.*p. 390). Citat de Vla- dimir Streinu, *op. cit.*; Aurel Rău, *op. cit.* p. XXX.

390 *Recuerdo*. București, 16 aprilie, 1929 *pe o impresie din 1928 de la Paris*. (Însemnarea reprodusă din vol. **C.V.** (1932), exemplarul autorului și din **C.V.** mss. 15 ian. 1933. În f. mss. 17.310/19 M.L.R., aceeași datare autograf și nota: „*Jardin du Luxembourg* Paris, 1928". În **E.D.III** la sfîrșitul poeziei se păstrează precizarea: *Jardin du Luxembourg, Paris* dar a fost omisă data.
Ramuri, XXIII (1929), nr. 5, mai, p. 156; *Muguri*, Rîmnicul-Vîlcea, II (1929) nr. 6—7, iun.—iul., p. 28 -29 /Reprodusă din *Ramuri*/. *Revista Scriitoarelor și Scriitorilor români*, IV (1930), nr. 6—7, iun. -iul., p. 1; *Vremea*, VI(1933), nr. 270, 8 ian., p. 7. Poemul este republicat în volumele: **P.L**, **C.V.** (1936) și **E.D.III.** În vol. **C.V.** (1932), *Recuerdo* începea seria de poeme închinate poetului Perpessicius, dar în vol. **C.V.** (1936) el o încheie. mss. 15 ian. 1933, v. 2 *O Luxembourg*, pe care și *toamna* și amintirea (corectat în formă definitivă)
mss. 15 ian. 1933, v. 9 Și rîsul tău *Marcello...* (corectat în formă definitivă) Lui Perpessicius poezia îi evocă un pastel grațios de stampă veche (*op. cit.* p. 63). În schimb lui M. Rozenkranz îi reamintește poezia de tinerețe: *Jardin de Luxembourg*, fără să remarce că același subiect este privit acum în oglinda interioară a amintirii (*op. cit.*, p. 49). Citată de Vladimir Streinul, *op. cit.*, p. 60.

391 *Sînge străbun*. Miorcani, 6 sept., 1936. (Poemul este datat în f. mss. 4 **M.L.R.** și în **Ț.P.** exemplarul autorului).
Gînd românesc, IV (1936), nr. 10—11 oct.—nov., p. 462—463.
În volumul ȚĂRM PIERDUT poemul face parte din ciclul: *Versuri pe trunchiul vremii*. În **E.D.III** el a fost inclus în cuprinsul CAIETULUI VERDE.

Cristian Livescu citează ultima strofă a poemului care conține ideea de „stăpîn", de „strămoș mitic", a cărui întîlnire e urmărită urcînd „pe firul sîngelui în sus" ceea ce „conduce imaginarul poetic în stepele nesfîrșite, tropotite de sirepi sălbatici" (*op. cit.* p. 270).

392 *Scitul*. Miorcani, 9 octombrie 1932 (Poem datat în **C.V.** (1932), exemplarul autorului).
Adevărul literar și artistic, XI (1932), nr. 622, 6 nov., p. 1. Poemul este republicat în **P.L.**, **C.V.** (1936) și **E.D.III.**
În vol. **C.V.** 1932 *Scitul* este ultimul poem închinat poetului V. Voiculescu, dar în vol. **C.V.** (1936) el începe seria dedicată acestuia.
În arhiva familiei se află prima ciornă a poemului, intitulat inițial *Sînge nomad*. Sînt puține ștersături și înlocuiri de cuvinte, poemul luînd naștere, cursiv, dintr-o dată.
C. v. 1 *Cînd înverzește cerul și norii albi pasc cerul* sau
C. v. 1 *A înverzit cîmpia cît ochii pot s-ajungă*
C. v. 2 *Cînd norii albi pasc cerul și caii și pămîntul*
G. Călinescu descoperă o substanțială idee lirică, căci a te pierde într-o entitate care depășește propriul tău eu, a intra în principiul eredității este a atinge o idee poetică. Prin descrierea alergării călare în sălbăticie, prin fiorul neliniștii și al teroarei, Pillat simbolizează fondul scit din noi. Astfel, încheie criticul: „d. Pillat este pe rînd hermetic și clar dar totdeauna în propoziții logice și în orice caz în cuprinsul unor idei lirice adevărate, a căror structură mitologică poate fi slăbită prin discursivități, dar nu anulată". (G. Călinescu, *Ion Pillat. Caietul verde* în *Adevărul literar și artistic*, XII (1933), nr. 1—2.
Aurel Rău regăsește în poem obsesia unor epoci străvechi (*op. cit.* p. XXX) /Vezi VISĂRI PĂGÎNE și ETERNITĂȚI DE-O CLIPĂ: *Cîntecele stepei*/.
În poemul *Scitul*, Vladimir Streinu descoperă înrîurirea *Pe Decindea Dunării la Vale* de V. Voiculescu (în *op. cit.* p. 60).
Citat de Nicolae Roșu, (*Ion Pillat: Caietul verde* în *Curentul*, X (1937), nr. 3239).

393 *Vrăjitorul de șerpi*. București, 24 ianuarie, 1928. (Poem datat în vol. **C.V.** (1932), în f. mss. 17.310/13—14. M.L.R. și de asemenea, în **C.V.**, mss. 15 ian. 1983. În ambele manuscrise se află și nota poetului: „*După o impresie din Snagov, august 1927 și o amintire povestită mie de Ion Brătescu-Voinești*")
Adevărul literar și artistic, IX (1928), nr. 374, 5 feb., p. 5. Poemul este republicat în volumele: **P.L.**, **C.V.** (1936) și **E.D.III.** În vol. **C.V.** (1932), *Vrăji-*

torul de şerpi începe seria de poeme închinate poetului V. Voiculescu, dar în vol. **C.V.** (1936) el este al doilea.

c. f. mss. arh. fam.	v. 4 Străveche *ca şi* lotca, *o ţine parcă*-n loc
c. şi f. mss. 17.310/13	v. 6 Străfulgeră topirea... *Dar omul (luntraşul)* (corectat în formă definitivă)
c. f. mss. arh. fam.	v. 7 Se-apleacă şi şopteşte *cuvintele* de trăznet (corectat în forma definitivă)
c. „ „ „ „	v. 9 *Şi* răsturnat *pluteşte mort ca o* buturugă
c. „ „ „ „	v. 10 Dar *vraciul* mişcă buza şi vorba veche iar
c. şi f. mss. 17.310/13	v. 10 Dar omul mişcă *lotca* şi vorba *scapă* iar
c. f. mss. arh. fam.	v. 11 Se duce ca jivina *de acum* să-i fie slugă. (corectat în formă definitivă)
c. „ „ „ „	v. 13 *Şi* alunecă în luntre...
c. „ „ „ „	v. 15 Şi omul giugiulind-o ca pe-un copil *mi*-arată
c. „ „ „ „	v. 16 *Şerpoi care au şuerat* păgin
c. „ „ „ „	v. 17 Cu *şerpuituri din stufuri* ieşind la gol de baltă
c. „ „ „ „	v. 18 *Şi omul* iar şopteşte...
f. mss. 17.310/13	v. 18 *Pescarul* iar şopteşte... (corectat în formă definitivă).
f. mss. 17.310/13	v. 19 Şi şarpele deodată *alunecînd*... (corectat în formă definitivă)
c. f. mss. arh. fam.	v. 19 Şi şarpele deodată alunecă...
c. „ „ „ „	v. 20 *Săgeată o porneşte* pe lacul *de* Snagov, sau
c. „ „ „ „	v. 20 *Străfulgerînd porneşte*...

Poemul citat de M. Rosenkranz în *op. cit.*. Romulus Demetrescu atrage atenţia asupra motivului de inspiraţie comun cu *Vrăjitorul de şerpi* al lui Sadoveanu *(Împărăţia apelor)* şi cu cel al lui Brătescu-Voineşti din *Minunea* (vol. *Firimituri*) *(Ion Pillat: Caietul verde* în *Pagini literare* IV (1937), nr. 5.)

394 *Mortul*. Miorcani, 7 august, 1928 (Poemul este datat în f. mss. 17.310/11—12 M.L.R., în **C.V.** (1932), la fel ca în mss. 15 ianuarie, 1933). *Gîndirea*, VIII (1928), nr. 10, oct., p. 397—398; *Românul Cleveland*, XXVII (1925), nr. 5, 3 feb., p. 8.

Poemul republicat în volumele **P.L.**, **C.V.** (1936) şi **E.D.III.**

Mortul este penultimul poem dedicat poetului V. Voiculescu în vol. **C.V.** (1932) dar în ediţia **C.V.** (1936) el este ultimul.

În arhiva familiei se află prima ciornă a poemului din analiza căreia se poate observa reducerea, din ce în ce mai accentuată, a elementelor descriptive.

În f. mss. 17.310/11—12 M.L.R., poemul este în formă aproape definitivă.

c. f. mss. arh. fam.	*Se depărta furtuna-n munte. Iarăş* (vers la care se renunţă)
c. „ „ „ „	v. 2 *Se arătară*. Sbucniră-n ceruri munţii toţi de *stîncă* (corectat în formă definitivă)
c. şi f. mss. 17.310	v. 3 Se depărtă furtuna-*cîte-un* trăznet
c. f. mss. arh. fam.	v. 5 *Lovit la cap de cîte-un pumn de stîncă*
c. şi f. mss. 17.310/11	v. 5 Lovindu-se din stei în stei *de stîncă*
c. f. mss. arh. fam.	v. 6 Se-nsenina — *brădetul (şi poiana) îşi scutură*
c. „ „ „ „	v. 7 Broboane *mari* de apă sclipitoare
c. „ „ „ „	v. 12 Un cioban-nalt cu cuşma *(pe-o ureche,)* sau *cît o oaie*, sau *brumărie*
c. „ „ „ „	v. 13 *S-a coborît*...
c. „ „ „ „	v. 16 Şi plutele sfărmate sus la *munte*
c. „ „ „ „	v. 17 *În toancele de piatră văjiitul* (se renunţă)
c. „ „ „ „	v. 17 *Dar* aştepta cu *trupul strîns în fotă*
c. „ „ „ „	v. 18 *Nahlapilor de apă era groaznic*
c. „ „ „ „	v. 18 *Dar* aştepta Maria lui, o fată
c. „ „ „ „	v. 19 Dintr-un sătuc sărăcăcios *din vale*
c. „ „ „ „	v. 20 *Venise cu merindea şi iubirea*
c. „ „ „ „	v. 21 lipseşte
c. „ „ „ „	v. 22 Cu păr bălai şi *trupul strîns în fotă*
c. „ „ „ „	v. 23 Cum se-*anina mlădie* de grumazu-i
c. „ „ „ „	v. 24 (în formă definitivă)
c. „ „ „ „	v. 25 *Cu păru-n vînt şi braţele* de gîtu-i
c. „ „ „ „	v. 26 (în formă definitivă)
c. „ „ „ „	v. 27 Părea un brad *legat de un* mesteacăn
c. „ „ „ „	v. 28 *Au stat mult timp alături se-nnoptase* (se renunţă)
c. „ „ „ „	v. 29 lipseşte
c. „ „ „ „	v. 30 *Cînd apa* ce scădea *de-acum cu-ncetul*
f. mss. 17.310/12	v. 30 Şi rîul ce scădea *de-acum*, ca leşuri (corectat în formă definitivă)
c. f. mss. arh. fam.	v. 31 Lăsînd pe prund butuci de brazi şi trunchiuri
c. „ „ „ „	v. 32 (în formă definitivă)
c. „ „ „ „	v. 33 „ „ „
c. „ „ „ „	v. 34 Un trup de om *şi o margine de plută*
c. „ „ „ „	v. 35 Nu l-au văzut. *Îmbrăţişaţi trecură*
c. „ „ „ „	v. 36 Îmbrăţişaţi trecură...
c. „ „ „ „	v. 37 De tot aproape — *Fata i se rupse*
c. „ „ „ „	v. 38 *Din braţe şi-a fugit rîzînd*. Ciobanul
f. mss. 17.310/12	v. 38 *Rîzînd a fugit fata iar* ciobanul

c. f. mss. arh. fam. v. 39 (în formă definitivă)
c. „ „ „ „ v. 40 „ „ „
c. „ „ „ „ v. 41 „ „ „
c. „ „ „ „ v. 42 „ „ „
c. „ „ „ „ v. 43 Şi a pornit la munte iar *cu dorul.*
c. „ „ „ „ v. 44 *Sus la păstrăvii-ncremeniţi pe bîtă* (se renunţă)
c. „ „ „ „ v. 45 Ca oile *din strungă ieşeau* stele
c. „ „ „ „ v. 46 *Din ce în ce* mai mari *pe cer.* Departe
c. „ „ „ „ v. 47 În toancele de piatră, vîjîitul
c. „ „ „ „ v. 48 Nahlapilor *de apă* era groaznic
c. „ „ „ „ v. 49 Dar Bistriţa la marginea *poienii*
c. „ „ „ „ v. 50 în formă definitivă
c. „ „ „ „ v. 51 Şi murmura un cîntec de *odihnă*
c. „ „ „ „ v. 52, v. 53, 54 în formă definitivă

Pentru Perpessicius balada *Mortul* este inspirată de acelaşi peisaj etnic din care au răsărit toate baladele populare şi cîntecele bătrîneşti. Cu toate podoabele stilului Ion Pillat dă poemului o gravă simplitate (*op. cit.* p. 63).

M. Rosenkranz descoperă în priveliştea descrisă un material magic în care se păstrează mitul duhului pămîntean al ţării (în *op. cit.*).

Criticul Ovidiu Papadima afirmă că liniştea lui Ion Pillat în faţa morţii, care reiese şi din poemul *Mortul* aparţine clasicului dar este statornicită pe temeiurile străvechi şi fireşti ale folclorului. „Moartea în sînul naturii mîngîietoare e senină pentru că este prefigurarea unei renaşteri în ea, iar natura e maternelă fiindcă înţelege totul prin sine însăşi, fiind permanentă viaţă şi moarte totodată". /.../ „E miezul experienţei celei mai intime a morţii ce se află în poezia lui Ion Pillat" şi, adăogăm care se află şi în poemele *Florica* şi *Mormîntul* din **P.Ag.S.** (*op. cit.* p. 154–155).

395 *Ornic.* Bucureşti, 23 iulie, 1933. (Poemul este datat în **C.V.** (1936), exemplarul autorului).
Universul, LI (1934), nr. 34, 5 feb., p. 4.
Poemul este publicat în **P.L.** şi republicat în volumele: **C.V.** (1936), şi **E.D.III.**
Poemul face parte mai întîi din cuprinsul volumului **P.L.** El este adăugat apoi ediţiei a doua a volumului **C.V.** şi anume printre cele dedicate poetului Al. Philippide.
Citat de Vladimir Streinu, *op. cit.*

396 *Călătorire.* Paris, Hôtel Delayrac, 11 iulie, 1928. (Poemul poartă aceeaşi datare atît în f. mss. 17.310/10, cît şi în **C.V.** (1932), exemplarul autorului şi în mss., 15 ian. 1933).

Gîndirea, IX (1929), nr. 8–10, aug.—oct., p. 288.
Poemul republicat în volumele: **P.L.**, **C.V.** (1936) şi **E.D.III.**
În toate cazurile, în afară de **E.D.III**, se află dedicaţia: „celui plecat".
În vol. **C.V.** (1932), *Călătorire* este al doilea poem închinat poetului Al. Philippide, dar în vol. **C.V.** (1936) el este primul.
În f. mss. 17.310/10, **C.V.** (1933) şi **C.V.** mss. 15 ian. 1933, v. 1
Într-un hotel, într-un oraş departe
Într-un hotel
într-un oraş
departe
În **C.V.** (1936) şi **E.D.III** se renunţă la acest vers
În f. mss. 17.310/10, **C.V.** (1932), mss. **C.V.** 1933 şi **C.V.** (1936), v. 2 Nedumirit...
În f. mss. 17. 310/10, **C.V.** (1932), mss. **C.V.** (1933),
v. 9 *Îşi vede-n uşă gata geamantanul*
În **C.V.** (1936) şi **E.D.III** se renunţă la acest vers.
În f. mss. 17.310/10, **C.V.** (1932), mss. **C.V.** (1933),
v. 13 (11) Şi calendaru-n zid *îngheaţă* anul
În f. mss. 17.310/10, **C.V.** (1932), mss. **C.V.** (1933),
v. 14 (12) *Dar* eu mai dorm...

Al. Philippide este impresionat de ritmul, pln de o pătrunzătoare tristeţe şi de sentimentul de singurătate pe care o dă poemul. [*Caietul Verde* în *Adevărul literar şi artistic,* XI (1932), nr. 628.]

397 *Oglinda fermecată.* Predeal, 7 iulie 1929. (Poemul este datat autograf în f. mss. 17. 310/9, datare care se repetă în **C.V.** (1932) exemplarul autorului şi în mss. 15 ian. 1933).
Gîndirea, IX (1929), nr. 8–10, aug.–oct., p. 288.
Poemul republicat în volumele **P.L.**, **C.V.** (1936) şi **E.D.III.** În toate cazurile, în afară de publicarea poemului în **P.L.** şi **E.D.III** se află dedicaţia: „celei rămase".
În vol. **C.V.** (1932), *Oglinda fermecată* este ultimul poem dedicat poetului Al. Philippide, dar în **C.V.** (1936) el este penultimul.
f. mss. 17.310/9 v. 1 Într-un *tractir* de ţară părăsit (corectat în formă definitivă)
f. mss. 17.310/9 v. 12 *Cu toţii tac şi tot îi mai ascult* (corectat în formă definitivă)
f. mss. 17.310/9 v. 16 Privirea mi se *pleacă* la pămînt (corectat în formă definitivă)
f. mss. 17.310/9 v. 19 Nu pe o femee *goală (vîndută),* ci pe şoapte (corectat în formă definitivă)

f. mss. 17.310/9 v. 20 *Dintr-un izvor curat* ce *l-a* uitat. (corectat în formă definitivă).
Citat de Aurel Rău, *op. cit.* p. XXX.

398 *Cocorii.* București, 29 dec., 1932. (Poemul datat în vol. **C.V.** (1936), exemplarul autorului).
Datina, X (1932), nr. 7, 12 iul.—dec., p. 81; *Universul*, LI (1934), nr. 20, apr., p. 6.
Poemul publicat în **P.L.** și reluat în volumele **C.V.** (1936) și **E.D.III.**
În vol. **C.V.** (1936) *Cocorii* este ultimul poem din cele dedicate poetului Al. Philippide.
Poemul amintit de Constantin Stelian, *op. cit.*

399 *Țara.* București, 6 april., 1933. (Poem datat în **C.V.** (1936), exemplarul autorului.)
Catedra, Galați, VI (1933), nr. 1—2, sept.—oct., p. 1; *Ibid*,. X (1937), nr. 97, mart., p. 1; *Luminița*, XIX (1968), nr. 3, mart., p. 15. Poemul face parte în primul rînd din cuprinsul volumului **P.L.** El este ulterior inclus în cea de a doua ediție a CAIETULUI VERDE și apoi în **E.D.III.**
În vol. **C.V.** (1936), *Țara* este primul poem dedicat poetului Ilarie Voronca.
În poemul *Țară*, Romulus Demetrescu îl regăsește pe Ion Pillat cu nostalgiile, melancoliile și iubirea pentru pămîntul strămoșilor *(op. cit).*
Citat de Vladimir Streinu, *op. cit.*; Constantin Stelian, *op. cit.*

400 *Primăvară nouă.* București, 8 aprilie 1931. (Poemul este datat autograf în f. mss. 17.310/20 M.L.R. la fel ca în vol. **C.V.** (1932), exemplarul autorului.
În mss. poemul fusese intitulat: *Primăvară veche.*
Duminica Universului, I (1931), nr. 18, 3 mai,p. 277. În volumul **P.L.** au fost publicate doar primele două strofe. cu titlu *Primăvara.*
Poemul republicat în: **P.L.**, **C.V.** (1936) și **E.D.III.**
În vol. **C.V.** (1932), *Primăvară nouă* este primul poem dedicat poetului Ilarie Voronca iar în vol. **C.V.** (1936) el este al doilea. În *Duminica Universului* și **C.V.** (1932), poemul are 5 strofe pe cînd în **P.L.** (1934), **C.V.** (1936) și în **E.D.III** au fost reținute doar primele două strofe.
Strofele la care poetul renunță sînt următoarele:

E boul Domnului pe-o iarbă verde
E boul alb ce paște pe suhat.
III. *E zmeul ce-n lumină sus se pierde,*
E barza care cade peste sat.

E fata care cîntă la fîntînă.
E soarele ce joacă pe pîrîu.
IV. *E mielul nou ce zburdă lîngă stînă.*
E chiotul din gură de flăcău.

E murmurul de frunze și de gîze.
E mirosul de cimbru și pelin.
V. *E un copil ce singur stă și rîde.*
E cucul care cîntă din senin.

401 *Piersicul.* București, mai 1932. (Poemul este datat în **C.V.** (1932) și se află copiat în f. mss. 17.310/7 **M.L.R.**) Catrenul a fost republicat în volumele: **P.L.**, **C.V.** (1936) și **E.D.III.**
În ediția din 1932 a CAIETULUI VERDE, *Piersicul* este ultimul poem închinat lui Ilarie Voronca, pe cînd în aceea din 1936 el ocupă locul al treilea. Lui Ovidiu Papadima poemul îi sugerează o stampă japoneză. (*Ion Pillat. Caietul Verde* în *Gîndirea*, XVI (1937), nr. 4.)

402 *De Paști. „București, april. 1931, scrisă după poezia de la p. 39 /Primăvara: În apa cerului de primăvară.../* (Notă reprodusă din **C.V.** (1932), exemplarul autorului).
Curentul literar (magazin), III (1941), nr. 107, 19 apr., p. 1;
Vremea, XIII (1941), nr. 598, p. 1.
Poemul este republicat în volumele: **P.L.**, **C.V.** (1936) și **E.D.III.** Atît în ediția din 1932 a CAIETULUI VERDE cît și în aceea din 1936 este penultimul poem din cele dedicate lui Ilarie Voronca.
În poemul *De Paști* elementele senzoriale auditive flutură ca o boare caldă amintind de muzicalitatea verlainiană (Constantin D. Ionescu, *op. cit.*).
Vladimir Streinu consideră poemul: „o idilă falsă de excursionist citadin" *op. cit.* p. 60.
Citat de Constantin Stelian, *op. cit.*

403 *De-o fi să fie raiul...* București, ianuar sau februar 1929.
Poemul este datat în **C.V.** (1932), exemplarul autorului.
Gîndirea, IX (1929), nr. 1—2, ian.—feb., p. 12.
Poemul este republicat în volumele: **P.L.**, **C.V.** (1936) și **E.D.III.**
În ediția din 1932 a CAIETULUI VERDE el este al treilea poem dedicat poetului Perpessicius, pe cînd în 1936 el este ultimul din seria celor închinate lui Ilarie Voronca. În arhiva familiei se află ciorna cu primele două strofe

ale poemului, prezentînd multe ştersături şi înlocuiri de cuvinte dar din care reiese forma lor aproape definitivă.

c. v. 3 Cu miei priori tot îngeri *mici* plăpînzi şi goi —
c. v. 5 De *nevăzute albine* ce cată miere-n flori.

Strofa a doua, în ciornă, are versul 9 trecut ca versul 7, după cum urmează:

c. v. 6 De-o fi să fie raiul să fie-un lan de grîu,
c. v. 7 Să intre-n el arhanghelii cu secera în brîu,
c. v. 8 *Sub* soarele de-amiază *sclipească de*-aur greu,
c. v. 9 *Sub* vîntul dimineţii să mişte ca un rîu,
c. v. 10 *Şi noaptea să se culce ca maci aprinşi prin grîu*, sau
c. v. 10 *Şi seara să le-adune lungiţi cu umbra lor*

Poem citat de M. Rozenkranz în *op. cit.* Petronius /Gr. Tăuşan/, *Poetul Ion Pillat* în *Viitorul*, XXV (1933), nr. 7510. Vladimir Streinu poemul este un exemplu de limpezimi şi armonie *(op. cit.)*.

404 *Octomvrie*. Predeal, 14 septembrie, 1930. *Intitulată mai întîi: Septemvrie.* (Notă reprodusă din **C.V.** (1932), exemplarul autorului. Aceeaşi datare în f. mss. 17.310/8 unde poartă titlul de *Septemvrie*). *Gîndirea*, X (1930), nr. 10, oct., p. 340, *Universul*, XLIX (1932), nr. 300, 31 oct., p. 4; *Calendarul*, Bucureşti, I (1932), nr. 207, 2 nov. p. 2 (reprodusă din *Universul*).
Poemul republicat în volumele: **P.L.**, **C.V.** (1936) şi **E.D.III**. În **C.V.** (1932), **P.L.** (1934) şi **C.V.** (1936) poemul intitulat *Octomvrie*.
În ediţia din 1932 este al doilea poem închinat poetului Perpessicius pe cînd în 1936 el este primul din seria celor închinate lui Lucian Blaga.

f. mss. 17.310/8 v. 9 *Căci* aerul *afară*... (corectat în formă definitivă).
" " " " str. 4 *Pe banca unde-o frunză de plută ancorează*
În seara unde-un suflet se stinge de mai vii
Mi-oi odihni tristeţea de inima ta trează
Ce bate-n golul toamnei ca o toacă sus la vii

În eseul său despre *Caietul Verde*, N. Mihăescu afirmă că originalitatea poeziei lui Ion Pillat stă în miraculoasa integrare a naturii externe în climatul sensibilităţii personale. În poemul *Octomvrie* iubirea este împletită cu farmecul dureros al naturii în toamnă. (N. Mihăescu, *Fragmente de critică literară*... p. 233—236). M. Rozenkranz este impresionat de greaua nostalgie pe care o cuprinde poemul, amplificată de amarul unei grădini de toamnă. Poezia a depăşit îndeplinirea unui ideal estetic pătrunzînd în spiritual *(op. cit.)*.

Poemul citat de: Constantin Stelian în *op. cit.*, Aurel Rău, *op. cit.* p. XXX.

405 *Seară pascală*. Dîrvari-Ilfov, 1 mai, 1932. (Poemul este datat în copia sa pe curat, aflată în arhiva familiei şi în **C.V.** (1932), exemplarul autorului). *Universul*, L (1933), nr. 103, 16 apr., p. 4; *Acţiunea*, IV (1943), nr. 794, 24, 25 apr., p. 2.
În copia sa şi în **C.V.** (1932) poemul apare cu versurile în formă de hexametru şi are trei strofe a cîte 4 versuri. În **P.L.** unde este republicat, în **C.V.** (1936) şi în **E.D.III** hexametrul a fost înjumătăţit şi poemul are tot trei strofe, dar fiecare din ele are opt versuri. Atît în **C.V.** (1932) cît şi în **C.V.** (1936) este al doilea poem din seria celor dedicate poetului Lucian Blaga.
c. v. 3 Plutind *coboară* porumbeii şi rugi se-naltă la altare
c. v. 7 În drumul nopţii...
Poemul citat de Scarlat Struţeanu: *Ion Pillat. Caietul verde, versuri* în *Convorbiri literare*, LXVI (1933), nr. 1.

406 *Icoană pe sticlă*. Bucureşti, 19 decembrie 1931. (Poem datat în **C.V.** (1932), exemplarul autorului).
Universul, XLIX (1931), nr. 349, 25 dec., p. 9; *România*, I (1938), nr. 207, 25 dec., p. 3.
Poem republicat în volumele: **P.L.**, **C.V.** (1936) şi **E.D.III**. În ediţia din 1932 a CAIETULUI VERDE este primul poem dedicat poetului Lucian Blaga, dar în ediţia din 1936 este ultimul. M. Rozenkranz apreciază *Icoană pe sticlă* cea mai frumoasă şi mai românească poezie din volum *(op. cit.)*.
Citată de Constantin Stelian în *op. cit*; Ov. Papadima: *Împăcarea sub zodii* în *Ion Pillat*: *Mărturii despre om şi poet*... p. 229.

407 *Assisi*. Bucureşti, 1 octombrie, 1932 — *pe o impresie din octomvrie 1931 la Assisi*. (Notă reprodusă din **C.V.** (1932), exemplarul autorului).
Gîndirea, XII (1932), nr. 12, dec., p. 347.
Poemul republicat în volumele: **P.L.**, **C.V.** (1936) şi **E.D.III**. Atît în ediţia din anul 1932 a CAIETULUI VERDE cît şi în aceea din 1936 este primul poem dedicat poetului M. Rozenkranz.
Poemul citat de: M. Rozenkranz şi considerat ca desăvîrşit ca putere de sugestie şi perfecţiunea formei *(op. cit.)* şi de Perpessicius în *op. cit.*
Citată de G. Călinescu (*op. cit.*) care este de părere că pentru cel care cunoaşte oraşul, poezia este plină de farmec, dar că ea nu spune nimic neiniţiatului.

408 *Toledo*. Bucureşti, 20 octombrie 1932 — *pe o impresie din Toledo, 1929*. (Notă reprodusă din **C.V.** (1932), exemplarul autorului.)

Gîndirea, XII (1932), nr. 12, dec., p. 348.
Poemul republicat în volumele: **P.L.**, **C.V.** (1936) şi **E.D.III.** În ediţia din 1932 a CAIETULUI VERDE, este al doilea poem dedicat lui M. Rozenkranz, pe cînd în ediţia din 1936 el este ultimul din această serie.
Poem citat de Perpessicius în *op. cit.* şi ales pentru farmecul evocării.

409 *Norul*. Tekirghiol – Movilă, 11 iunie, 1928. (Poem datat în **C.V.** (1932).)
Gîndirea, VIII (1928), nr. 6–7, iun.–iul., p. 261–262.
În **C.V.** (1932) şi *Gîndirea* este intitulat *Un nor*.
Poemul republicat în volumele: **P.L.**, **C.V.** (1936) şi **E.D.III.**
În **C.V.** (1932) poemul este dedicat poetului V. Voiculescu, în **C.V.** (1936), însă, el este al cincilea poem închinat lui I. N. Herescu.
În arhiva familiei se află ciorna, prea puţin deosebită faţă de forma sa definitivă.
c. v. 5 Iar ploaia cu o mie de *picioare*,
c. v. 14 *Căci* zborul lui puternic îl purta
Poetul renunţă la următoarele versuri:
c. *Spre noi o pasăre din altă lume* (şters)
Ce dor nespus îl duse pînă-aicea?
Din ce stihii din care cuib năpraznic
De sus înfipt pe-o stîncă neatinsă
De oameni. Părăsit de vremi venea
Poetul renunţă la forma următoarelor versuri:
c. v. 26 *Străin de viaţă şi ursit să piară*
c. v. 27 *Un zeu păgîn cu aripi de durere.*
M. Rosenkranz se bucură de a fi primul care afirmă că poemul *Norul* poate fi trecut printre valorile literaturii universale. Nu există în el nici o rimă, nici o silabă fără rost, nici un sentimentalism, exhibiţionism sau fantezie exagerată. Poetul a pătruns simplu şi firesc în duhul universal dîndu-ne senzaţia cosmosului (*op. cit.*).
O detaliată şi frumoasă interpretare dramatică a poemului ne lasă Ovidiu Papadima. Criticul consideră că Ion Pillat, – prin înţelegere poetică, – poate pătrunde adînc în miezul mitului antic, unde acesta se întîlneşte cu folclorul şi anume în acea fericită clipă de contemplare şi înţelegere a armoniei cosmice în care „nimic nu e absurd, în care orice dramă e un prolog de eshatologie şi orice comedie e un ritual de împăcare cu demonul".
Norul este una din cele mai frumoase poeme din epoca ultimă şi este dovada adîncimii la care putea ajunge Ion Pillat. Comentariul poemului înregistrează etapele: I. După furtună poetul, încă sub impresia grandioasei tragedii a naturii, se întoarce cu copiii acasă. II. Deodată pe scena imensă a văzduhului începe altă dramă, exprimată în linii şi culori şi nu în sunete

ca furtuna. Renunţînd la meşteşugul poetic al evocării, al comparaţiei, al metaforei, poetul nu mai este un „artifex" ci devine un „receptacol pur al tainelor lumii în sine şi în totalitatea ei". El se află în acel stadiu sufletesc fermecat „în care poate crede că *norul* este o ciudată fiinţă cerească şi pieirea lui în mare îl cutremură ca o reală tragedie antică". III. Finalul readuce poemul „ca un cerc magic, la aceeaşi stare de limpezire după furtună, de linişte ca după împlinirea unor lucruri din adîncuri şi calm prestabilite". (*Ion Pillat...* p. 146–149).
Poemele *Norul* şi *Elegie în pădure*, cu versul lor alb la fel de sugestiv ca şi frazele adesea foarte lungi cu care alternează, au pentru Aurel Rău „ceva din prologurile dramei antice" (*op. cit.*).

410 *Dansatoarea*. Bucureşti, 1933. (Poem datat în **C.V.** (1936).
Revista scriitoarelor şi scriitorilor români, VII (1933), nr. 1–2, ian.–feb., p. 6; *Universul*, L (1933), nr. 164, 19 iun., p. 4.
Poemul publicat în **P.L.** şi apoi în volumele **C.V.** (1936) şi **E.D.III.**
În ediţia CAIETUL VERDE, 1936, el a fost adăugat poemelor închinate lui I. N. Herescu.
Poezie citată de Vladimir Streinu (*op. cit.* p. 59); Nicolae Roşu (*op. cit.*).

411 *Inscripţie votivă*. Bucureşti, 23 iulie, 1933 – *pe o amintire din muzeul din Athena, 1927.* (Notă reprodusă din **C.V.** (1936).)
Vitrina literară, II (1934), seria 2, nr. 6, 18 mart., p. 1.
Poemul publicat în **P.L.** şi apoi în volumele: **C.V.** (1936) şi **E.D.III.**
În CAIETUL VERDE, ediţia din 1936, poemul este adăugat celor dedicate lui I. N. Herescu
Poem citat de Nicolae Roşu (*op. cit*).

412 *Veghe*. Paris, 2 martie şi Bucureşti, 7 april., 1933. (Notă reprodusă din **C.V.** (1936).)
Viaţa românească, XXV (1933), nr. 5, mai, p. 149.
Poemul publicat în **P.L.** şi ulterior în volumele: **C.V.** (1936) şi **E.D.III.**
În CAIETUL VERDE, ediţia din 1936, el este adăugat poemelor dedicate poetului Ion Barbu.
Din ansamblul de poeme ale CAIETULUI VERDE, Cristian Livescu alege *Veghe*, v. 13–16, pentru a reliefa dedublarea: fiinţa poetului eternizată prin intermediul poeziei şi fiinţa sa omenească, amîndouă pierind din conştiinţă pe curgerea apei timpului (*op. cit.*, p. 166).

413 *Elegie în pădure*. București, sfîrșit august-septembrie, 1929. (Poemul este datat în **C.V.** (1932), exemplarul autorului).
Viața literară, IV (1929), nr. 112, 5 oct., p. 1.
Poemul este inclus în cuprinsul volumului **P.L.** și ulterior în **C.V.** (1936) și **E.D.III.**
În CAIETUL VERDE, ediția din 1932, *Elegie în pădure* este al doilea poem închinat lui Ion Barbu, dar în ediția din 1936 poezia este prima din serie.

Aurel Rău este impresionat de combustia reținută a emoției și de încordarea rece a spiritului, dominînd poemul (*op. cit.*, p. XXXII).

414 *Elegie în toamnă*. București, 8—10 decembrie, 1929. (Poemul datat în autograf în mss. 11.516 B.C.S. și în **C.V.** (1932), exemplarul autorului.)
Gîndirea, X (1930), nr. 3, mart., p. 78: *Elogie*.
Poemul republicat în volumele: **P.L.**, **C.V.** (1936) și **E.D.III.**
În ediția din 1932 a CAIETULUI VERDE. *Elegie în toamnă* este primul poem dedicat poetului Ion Barbu. În ediția din 1936 el este al doilea.
În mss. 11516 B.C.S. v. 10 Păstorii au venit de la munte proptiți în *toiaguri*.
„ „ „ „ v. 22 Și totul rămîne în lume, doar *aripa* zboară.

Traian Chelariu arată că timbrul poemului nu este cel al regretului ci este vorba de un „timbru" al mirării și al ad-mirării... al desprinderii de tine însuți și al pierderii tale în *totul* dăruit ție în mod nemijlocit (în *op. cit.*, p. 179).

Ov. S. Crohmălniceanu selectează v. 1—7 din *Elegie în toamnă* care exprimă din plin: „sentimentul horațian, cu o răsucire dureroasă, potolită prin reflecții și împăcare înțeleaptă" (*op. cit.* p. 120).

În interpretarea lui Ovidiu Papadima, Ion Pillat se integrează cugului magic al timpului obținîndu-și astfel împăcarea și liniștea fie prin încercarea izbutită de a intra în legătură cu strămoșii, stabilind astfel continuitatea, fie prin coborîrea adîncă în sine, pînă la „răsfringeri din pîlpîirea timpurilor dintîi ale noastre, ale patriarhalității pastorale", așa cum se întîmplă în *Elegie în toamnă* (în *op. cit.*, p. 152).

415 *Elegie în fața mării*. Balcic. Toamna 1936 — București, 6 martie 1937. (Poem datat în volumul ȚĂRM PIERDUT, exemplarul autorului). În *Pagini literare*, IV (1937), nr. 5, mai, p. 234—235, poemul apare intitulat: *Elegie marină*.

Pompiliu Constantinescu citează în întregime: *Elegie în fața mării* pentru prospețimea și energia ei reținută (ȚĂRM PIERDUT în *Scrieri*, vol. IV... p. 393—394).

Cristian Livescu identifică drama în disperarea poetului de a nu putea intra în contact cu „urmele de nemurire care încintă existența". Ultima etapă posibilă este de a ajunge la capătul tărîmului și de a accepta sfîrșitul firesc. (Cristian Livescu (*op. cit.*, p. 166).

Dumitru Șerban Drăgoi, *Ion Pillat... op. cit.*, p. 178).

416 *Elegie pentru mine*. Miorcani, 29—30 august, 1931. (Poem datat M.L.R. în **C.V.** (1932), exemplarul autorului și de asemeni în f. mss. 17.310/1—2 și în mss. 700 M.L.R.).
În *Gîndirea*, XII (1932), nr. 1, ian., p. 7—8, intitulată: *Elegia cuvîntului;* în **C.V.** (1932), intitulată *Elegie pentru mine*. În volumele **P.L.**, **C.V.** (1936) și **E.D.III** cu titlul: *Elegie pentru mine*.
În CAIETUL VERDE, ediția din 1932. *Elegie pentru mine* este primul poem dedicat lui Ștefan Nenițescu, ordine păstrată și în ediția din 1936.

La Muzeul Literaturii Române se află f. mss. 17.310/1—2, al poemului intitulat: *Întîia elegie pentru mine*. Versurile nu încep cu majuscule, acestea se află, bineînțeles, ca în proză, la începutul unei propoziționi sau fraze.

Deosebirile față de forma definitivă a poemului sînt următoarele:
f. mss. 17.310/1 v. 9 Ia-mi cartea. Ia-mi *cuvîntul*
„ „ „ „ v. 10 *ia*-mi *buchia*. Ia-mi masca *din stofă neagră*: *scrisul*
„ „ „ „ v. 11 *care mă pîndește sau dorește*
„ „ „ „ v. 15 *pe* pagină *se-ncheagă* (corectat în formă definitivă)
„ „ „ „ v. 16 *a*becedarul uită-l, l-a împietrit *tiparul* (corectat în formă definitivă)
„ „ „ „ v. 18 *d*in spuma mării *crește*...
„ „ „ „ v. 21 *c*e-o cheamă pe nisipuri *rămîne*... (corectat în formă definitivă)
„ „ „ „ v. 23 *s*-o mai audă-n suflet *puțin*...
f. mss. 17.310/2 v. 24 În suflet mai departe — stau *singur*. *Colo singur*.
„ „ „ „ v. 25 Privesc *acolo* jocul cuvintelor. *Consoana* (corectat în formă definitivă)
„ „ „ „ v. 29 *cu trupuri goale tineri își dezvelesc minunea (conturul)*
„ „ „ „ v. 30 (29) Acolo văd cuvîntul, nu umbra lui: *furnica* (corectat în formă definitivă).
„ „ „ „ v. 31 (30) *făcută* din cerneală — ci miezul *lui*, *el* însuși:
„ „ „ „ v. 32 (31) *un* arc întins de sunet să săgeteze *capra*.

Dînd ca exemplu v. 9—12 din *Elegie pentru mine*, Victoria Ana Tăușan evidențiază calitățile proprii poeziei pillatiene: „Nicăieri nu vom găsi la Ion Pillat grandilocvența de gest sau vorbire. Rafinarea simțirii vine prin generații succesive și din straturi adînci de cultură, din ceea ce știm și ceea ce nu știm despre noi". Efortul poeziei pillatiene este de a ne restitui pe noi cei

dintotdeauna dar și surprinși la un moment dat. (*Ion Pillat contemporanul nostru...* p. 32–33).

Citind primele 9 v. ale poemului Ov. S. Crohmălniceanu vrea să arate că prin renunțarea la rimă și prin păstrarea doar a unui metru egal Ion Pillat caută și vrea să redea „muzica apăsătoare a melancoliei" (*op. cit.* p. 320).

417 *A doua Elegie.* Miorcani, 12 septembrie, 1931. (Poem datat în mss. 700 M.L.R. și în **C.V.** (1932), exemplarul autorului).
În *Gîndirea*, XII (1932), nr. 1, ian., poemul apare cu titlul: *Elegia singurătății în vreme.*
Poem republicat în volumele: **P.L., C.V.** (1936) și **E.D.III.** Atît în ediția din 1932 a CAIETULUI VERDE cît și în aceea din 1936 *A doua elegie* este al doilea poem dedicat poetului Ștefan Nenițescu.
În mss. 700 M.L.R. titlul: *Elegia a doua. Elegia singurătății în vreme* este șters de poet.
mss. 700 v. 5, după cuvîntul: umbră s-au pus...
„ „ v. 13, cuvîntul: *tată* este început cu majusculă.
„ „ v. 18, după cuvintele: Alt nume, s-au pus...
„ „ v. 21, Să-și lase-n vîntul toamnei iar foile *tăcute* (corectat în formă definitivă)
„ „ v. 31, după cuvintele: M-a părăsit, s-au pus...
„ „ v. 35, după cuvintele: Cum flutură, cum cheamă s-au pus...

Poemul citat de G. Călinescu în *op. cit.* p. 778.

Constantin Stelian în eseul său *Omul, prietenul, poetul (Ion Pillat Mărturii despre om și poet...* p. 91) citează începutul elegiei pentru a scoate în evidență că poetul surprinde în urmașii săi un sens ontologic, o identificare și o continuitate a propriei sale ființe atît biologicește cît și psihologicește. În timp ce Dumitru Micu remarcă deznădăjduitul sentiment pe care-l exprimă. Privindu-și copilul, atît de asemănător ca înfățișare cu propria sa imagine din fotografia din perete, poetul are senzația că vremea a împietrit, ea nu mai desparte pe copilul de azi de cel de ieri. Și criticul încheie: „contopiți cei doi copii alcătuiesc o ființă unică, o aceeași singurătate" (*op. cit.*, p. 488).

Credem că trebuie completat cu observația lui G. Călinescu și anume, că elegia are ca mod dramatic imposibilitatea comunicării dintre generații, dintre poet și fiul său.

Ov. S. Crohmălniceanu merge mai departe cu interpretarea, în sensul că prin artificiul întrebuințat, de a sugera regăsirea de sine însuși identic cu fiul său care citește la lumina lămpii, poetul oprește timpul în loc făcînd dintr-o dată sensibilă imensitatea singurătății (*op. cit.*, p. 120).

Citat de Dumitru Șerban Drăgoi, *op. cit.*

418 *A treia Elegie.* (Dîrvari – Ilfov), 28 decembrie, 1931. (Poem datat în **C.V.** (1932), exemplarul autorului, la fel ca în mss. 700 M.L.R.).
Gîndirea, XII (1932), nr. 12, dec., p. 348–349.
Poem republicat în **P.L., C.V.** (1936) și **E.D.III.**
Atît în ediția din 1932 a CAIETULUI VERDE cît și în cea din 1936 *A treia Elegie* este al treilea poem dedicat poetului Ștefan Nenițescu.
În mss. 700 M.L.R. se renunță la titlul inițial: *Elegia treia. Elegia trupului în vis.*
În arhiva familiei se păstrează prima ciornă a poemului. Manuscrisul este scris îngrijit cu cerneală și semnat de Ion Pillat. Primul titlu, la care poetul renunță este *Elegia trupului în vis.* El optează pentru: *Elegie pentru mine*: *A treia Elegie.* Deosebirile față de poemul publicat sînt:
c. f. mss. arh. fam. v. 2 Și-n umbră — colo — steaua *dintîi*...
„ „ „ „ „ v. 6 Se sparge *mut*, revine...
c și mss. 700 v. 7 după cuvintele: „Departe, pretutindeni" s-au pus...
c. f. mss. arh. fam. v. 8 Sub *apă* fruntea albă alunecînd... Se-nchide
„ „ „ „ „ v. 9 după cuvintele: „recade iar", s-au pus:...
„ „ „ „ „ v. 9 Pleoapa, se deschide, recade iar... *Dar cine*
„ „ „ „ „ v. 10 S-a înecat acolo *așa* tăcut? *Dar cine*
„ „ „ „ „ v. 11 Cu inima în mine *tot* bate surd? Să intre.
„ „ „ „ „ v. 15 Ți-l dau. Să faci cu dînsul ce vrei: *o dramă numai?*

În ciornă urmează versurile la care poetul renunță ulterior:
O comedie numai? Nu știu. Ești Regizorul
Te ascult. Reintră-n loje. Aștept. Sînt în oglindă
c. v. 16 *Ești gata? — Da... Pe vremuri,* copil am zărit Visul
În ciornă, v. 17 al poemului în formă definitivă este schimbat cu v. 18.
c. v. 21 ... — era de sticlă —
c. v. 23 Cu greeri mulți. Comeții...
c. v. 24 Și el juca pe o rază — *de* sîrmă? *nu* — pe-o rază.
c. v. 26 *Era Visul.*
c. v. 27 *Oprește!* Nu vreau astfel...
c. v. 28 *Nu asta* e măsura: *un-doi — un-doi — Oprește!*
c. v. 29 *E inima cu* tactul *ei vechi* de cînd e lumea.
În forma definitivă a poemului sînt contopite într-un singur vers, 30, versurile 30 și 31 din ciornă, atenuîndu-se dramatismul invocării:
c. v. 30 *Nu pantomima asta stupidă — nu viața*
c. v. 31 *Vreau visul, mă-nțelege. Ascultă-mă vreau visul*
c. și mss. 700 v. 32 (31) În haina ta *prea strîmtă la-ncheieturi, la umeri,*
c. v. 34 (32) Cu gesturi *ca părinții* sau Cu gestul *greu de vreme...* (corectat în formă definitivă).

c. v. 35 (33) *De vreme* ca prundişul...
c. v. 40 (38) Salută şi sărută, *doreşte* şi *iubeşte*,
c. v. 42 (40) *Ca mine, ca şi mine*...
În ciornă urmează următoarele versuri:
c. v. 43 *Acesta nu e visul, nu-i visul meu — e altul*
c. v. 44 identic cu v. 41 al formei definitive.
c. v. 45 *Ştiu bine — îl văzusem. Vreau visul, visul, visul*
c. v. 46 (43) Purta pe faţa-i albă *un cer de vară-n aur*.
În ciornă poemul se termină cu versul de mai sus.

Elegie citată de G. Călinescu *(op. cit.)*; Dumitru Micu, *op. cit.*

419 *A patra Elegie*. Miorcani, 9 octombrie, 1932. (Poem datat în **C.V.** (1932), exemplarul autorului).
Adevărul literar şi artistic, XI (1932), nr. 628, 18 dec., p. 1. Poem republicat în volumele: **P.L.**, **C.V.** (1936) şi **E.D.III.**
Atît în ediţia din 1932 cît şi în aceea din 1936, *A patra Elegie* este dedicată poetului Ştefan Neniţescu.
În arhiva familiei se păstrează prima şi a doua ciornă a poemului. Primul manuscris este plin de numeroase ştersături dar, din încîlcirea de încercări şi reveniri asupra versurilor, se poate deosebi forma aproape definitivă a poemului, care în a doua ciornă poartă titlul *Altă elegie*.
c. I. v. 3 La stînga mea pe ceruri al *stolului* departe
c. I. v. 4 Şi eu aici în *miezul* vieţii...
c. I. v. 10 Gonindu-mă din *spate* spre nicăieri...
c. I. v. 11 Tîrzie unde stărui *drumeţ pîndind*
c. I. v. 13 Din cer tot mai *departe*...
c. I. v. 14 Al păsării pornite spre *miazd-zi — Dar* unde
c. I. v. 15 Să merg *acum în miezul vieţii mele*
c. II. v. 15 Să merg de-acum. Pe cine să mai aştept *cînd* iarna
c. I. v. 16 *Se-ntoarce-n staul iarna şi asinul şi boul* s-aştepte
c. II. v. 16 *Întoarce în staul boul şi asinul* s-aştepte
c. I. v. 17 Pre Domnu-n scutec — Singur *la pragul vremii singur*
c. II. v. 17 Pre Domnu-n scutec. Singur... (indescifrabil)
c. I. v. 18 M-opresc să-mi *aleg* calea, *pîndind un* fum
c. I. v. 19 *E sus pe cer*... (indescifrabil)
c. I. v. 20 *Nu ştiu se lasă seara şi toamna*... (indescifrabil).

Elegia a IV-a aduce un sentiment de gol şi singurătate într-o atmosferă de toamnă, sfîşiată de stoluri şi zboruri îndepărtate (Dumitru Micu, *op. cit.*).

Comentînd v. 6—10 ale celei de a IV-a *Elegie* Victoria Ana Tăuşan observă că *Elegiile* lui Ion Pillat sînt „reîntîlniri cu sine /.../ o introspecţie dorită şi neimprovizată ca întreaga sa creaţie. O conştiinţă despre sine, despre ceilalţi, despre continuitate şi sensul continuităţii prin confesiune". În versurile citate este vorba de acea „străvechime" şi de conştiinţa că opera sa „este purtătoare de sens în existenţă". (în *op. cit.*, p. 33—34). În schimb Cristian Livescu citează v. 4—9 ale *Elegiei* pentru a demonstra că pentru „Ion Pillat singurătatea nu este o stare prevestitoare a primenirii universale" ca pentru Bacovia, ci „o relaţie nestatornică cu *trecutul viu*, însoţită de neputinţa de a transmite mai departe mesajul eredităţii mitice" (*op. cit.* p. 271).

420 *Ţărm sudic*. Bucureşti, 25—30 decembrie 1932. (Poemul este datat în **C.V** (1936), exemplarul autorului).
Vremea, 1932, nr. 318, p. 20—21.
Poemul publicat în volumele: **P.L.**, **C.V.** (1936) şi **E.D.III.** În ediţia din 1936 a CAIETULUI VERDE el este închinat Marinetei Stănculeanu, soţia medicului oculist Stănculeanu şi vară a Mariei Pillat, soţia poetului. Cunoscută colecţionară a obiectelor de artă şi tablouri, pe care le-a dăruit Muzeelor de artă din Bucureşti, — după moartea soţului său, — Marineta Stănculeanu a călătorit în ţinuturi exotice.

Lui Cristian Livescu exemplul poemului din care alege v. 19—26 îi serveşte pentru a atrage atenţia asupra „libertăţii poetului de a colinda noi orizonturi ale imaginarului, dispuse înlăuntru, conform unei « geografii » care angajează ecoul existenţial şi lentila reformatoare a visului — şi care devine un principiu cultivat cu plăcere crescîndă de subiectivitatea poetică, ce-şi caută imposibila epuizare" (în *op. cit.*, p. 169).

ŢĂRM PIERDUT (1927-1941)

Ion Pillat a făcut, la radio, următoarea prezentare volumului ŢĂRM PIERDUT. (ed. 1937). Bruionul conferinţei este păstrat în arhiva familiei.

„Voi citi astăzi în faţa microfonului cîteva poezii luate viitorului meu volum ŢĂRM PIERDUT care va apare în curînd. Volumul acesta e închinat în timp ţărmului clasic al Helladei, pe care tot mai pluteşte vraja luminoasă a zeilor de altădată şi unde trupul lor păgîn a rămas, mărturie divină a frumosului etern, săpat în piatră sau crescut în marmură clară — astăzi cînd lumea lor a murit de mult. Dar volumul meu îşi mai leagă versul şi de alt ţărm, mai apropiat de noi /.../ tras din capul Caliacra la Ecrene — în jurul vechiei cetăţi greceşti a lui Dionysos — zeul păgîn al viţei sădite de dînsul la Balcic, numit odată în amintirea-i Dionysopolis.

Aici pe coasta sfîrşind în rîpi strălucitor de albe, printre vii cu pomi bogaţi în roade de miazd-zi, oglindindu-se în apele adînc albastre ale golfului — dărnicia

cerului ne-a dăruit un colţ de Mediterană însorită, o frîntură de coastă elenică, unde sub spoitura asiatic-orientală a năvălirii mahomedane, urnele svelte, coloanele subţiri şi sarcofagele înflorite ne aduc de sub pămînt la tot pasul aminte de trăinicia lumii greco-romane a cărei moştenire firească am preluat-o noi Românii. Această regăsire a unui ţărm spiritual în cea mai vie înfăţişare, iată ce m-am încercat să redau cu glas pieritor pe malurile mării nepieritoare".

421 *Helladă*, „Predeal, 7 sau 8 iulie 1929. *Împreună cu cele trei următoare, scrisă pe impresii de călătorie în Grecia, Paşti, 1927"*. Notă reprodusă din **C.V.** (1932), exemplarul autorului.

Datina, X (1932), nr. 7—12, iul.—dec., p. 102.

Poemul publicat mai întîi în volumele: **C.V.** (1932), **P.L.** şi **C.V.** (1936) şi trecut apoi în **E.D.III** la **Ţ.P.**

Pentru I. N. Herescu poemul exprimă vraja deosebită care-l farmecă pe poet descoperind nenumăratele insule greceşti, pierdute în mări de micşunele, unele din ele renumite prin legendele mitologice, iar altele simple insule anonime. În Grecia poetul are revelaţia că viaţa antichităţii îşi prelungeşte şi azi ecourile. El soseşte acolo ca să se purifice, ca să se închine cerului lui Plato şi Plotin, părinţii săi spirituali. (*Prefaţă* la volumul ASFODELA de *Ion Pillat*... p. 10 şi 13.)

Lui Mihail Sebastian *Helladă* îi aminteşte poemul asemănător, de manual versificat al lui N. Davidescu. I se pare că înregistrarea este directă, fără emoţie, prea cenuşie şi că notaţia este lipsită de forţă plastică (*Ion Pillat*: *Caietul verde* în *Reporter*, V (1937), nr. 11...).

Poem citat de Ionescu D. Constantin, *Ion Pillat*: *Însemnări pe marginea Caietului verde* în *Calendarul*, II (1933), nr. 275; Al. Robot, *Ion Pillat*: *Caietul verde* în *Rampa*, XV (1932), nr. 4484; Constantin Stelian, *Caietul verde de Ion Pillat* în *Lanuri*, IV (1937), nr. 1; Gr. Pericţeanu, *Ion Pillat poetul mării noastre*, *Revista Fundaţiilor*, VII (1940), nr. 3; Vasile, Netea: *Poetul Ion Pillat*, *Vremea*, XV (1943), nr. 705.

422 *Sunium*. *„Scrisă la Bucureşti. 21 mai 1927 dar concepută împreună cu cele două următoare în excursia de Paşti făcută la Atena — april 1927"*. (Notă reprodusă din volumul LIMPEZIMI, exemplarul autorului). *Viaţa românească*, XIX (1927), nr. 10—12, oct.—dec., p. 216—217. Poemul a apărut mai întîi în **L.**, în ciclul: **Ceruri străine — Atice**; în **P.L.**; iar în **E.D.III** a fost trecut la **Ţ.P.** Citat de Mariana Zamfirescu, *Grecia în opera lui Ion Pillat* în *Ion Pillat. Mărturii despre om şi poet*... p. 199.

423 *Himet*. *„Scrisă la Bucureşti, 21 mai 1927"*. (Notă reprodusă din volumul **L.** exemplarul autorului.)

Viaţa românească, XIX (1927), nr. 10—12, oct.—dec., pl 217—218.

Poemul a apărut mai întîi în **L.**, în ciclul: **Ceruri străine — Atice**; apoi în **P.L.** şi în **E.D.III** la **Ţ.P.**

Poem citat de Aurel Rău în *Prefaţă la Ion Pillat. Poezii*... p. XXXV.

24 *Dafni*. *„Redactată la Bucureşti, 7 mai 1927 dar concepută la Dafni"*. (Notă reprodusă din f. mss, 21.441 bis/1—2 **M.L.R.** şi din volumul **L.**, exemplarul autorului.)

Buletinul societăţii academice de turism „România", I (1927), nr. 4—5, apr.—mai, 1927, p. 8—9; *Viaţa românească*, XIX (1927), nr. 10 - 12, oct.—dec.. p. 219—220.

Poemul a apărut mai întîi în **L.** în ciclul **Ceruri străine — Atice**; în **P.L.** şi a fost trecut în **E.D.III** la **Ţ.P.**

f. mss. 21.441 bis. v. 28 *Jalnicul* Pantocrator

Strofele 4 şi 5 sînt citate de Cristian Livescu pentru puterea expresiei poetice de a evoca „o Helladă fremătătoare şi tihnită, incitînd gustul nemuririi." *Introducere în opera lui Ion Pillat*... p. 170—171.

Poem citat de Vasile Netea, *op. cit.* şi Mariana Zamfirescu *op. cit.* p. 200.

425 *Acrocorint*. „Miorcani, 2 august 1939. *Pe amintiri din Grecia, 1937, Paşti"*. (Notă reprodusă din mss. 21.442 B.C.S. Maculator de poezie II) *Revista Fundaţiilor*, X (1943), nr. 1, ian., p. 59.

Poemul nu a fost publicat în volum personal dar a apărut în antologia ASFODELA, în ciclul **Hellada**, iar în **E.D.III** a fost trecut la **Ţ.P.**

mss. 21.442 v. 8 Ne-au dat păstori străvechi *proptiţi în băţ* (corectat în formă definitivă)

" " v. 9 *Un băiat brun trăgea* de coarne un ţap negru

" " v. 14 Prelinsă vreme, lacrimă de *chihlibar*

426 *Epidaur*. — *„Teatru antic 25 martie 1941"* — (Poemul este datat pe o notiţă, scrisă de Ion Pillat, păstrată în arhiva familiei şi în care sînt trecute poezii, nepublicate în volum, dar care rămîn de inclus în OPERE COMPLETE. În f. mss. 40 M.L.R. se localizează datarea: „Grecia, Paşti, 1937". Poetul însemnă deci locul şi data impresiei avute de el la Epidaur, şi care va inspira poemul, mai tîrziu).

Revista Fundaţiilor, X (1943), nr. 1, ian. Poemul nu a apărut în volum personal. El a fost publicat pentru prima oară în antologia ASFODELA, în ciclul **Hellada** iar în **E.D.III** a fost inclus volumului **Ţ.P.**

Dînd ca exemplu ultima strofă a poemului, I. N. Herescu ilustrează atitudinea sufletească a poetului față de locurile sacre ale Atenei, care nu este a unui călător cult ci aceea de „caldă participare, de adeziune, de interpătrundere", *op. cit.*, p. 13.

Cristian Livescu selectează strofele 2 și 4 pentru a exemplifica felul în care, pentru Ion Pillat, natura pălește în competiție cu viața lumii vechi, *op. cit.*, p. 171.

Poem citat de Vasile Netea, *op. cit.*

427 *Olimpia*. „București, 25 martie 1941. *Pe o impresie din Olimpia, Paști, 1937*". (Notă reprodusă de pe o f. mss, aflată în arhiva familiei. În colțul drept al foii este indicația: **La ȚĂRM PIERDUT— Itinerar grec —**).
În *Revista Fundațiilor*, X (1943), nr. 1, ian. p. 61: Olympia. Poemul nu a fost publicat în volum personal dar a apărut mai întîi în antologia ASFODELA în ciclul: **Hellada** iar în **E.D.III** a fost trecut la **Ț.P.**
f. mss. v. 6 Umbre plăpînde și *az*,

Prima strofă citată de Ov. S. Crohmălniceanu pentru a exemplifica felul în care Ion Pillat știe să sugereze simbolul eternității prin evocarea peisajului elenic *(Literatura română între cele două războaie mondiale...* p. 121).

Pentru Dumitru Micu poemul este „o coloană de lumină sonoră". *(Gîndirea și Gîndirismul...* p. 486).

Oprindu-se la acest poem din care alege strofa a 3-a, Cristian Livescu are impresia că în preajma „zeilor reci ai cariatidelor", Ion Pillat visează o contaminare de nemurire. „Tendința e una spre pietrificarea timpului, într-o încremenire imitînd cosmosul etern al Helladei" o întoarcere într-o „vîrstă lipsită de neliniști", (*op. cit.* p. 172).

428 *Delfi*. *„Scrisă la 15 decembrie, 1938, București, dar concepută la Teatrul lui Apolo din Delfi", cu ocazia călătoriei mele în Grecia, de Paști, în 1937".* (Notă reprodusă din f. mss. 17.309/19—20 M.L.R.)
Revista Fundațiilor, X (1943), nr. 1, ian., p. 62.
Poemul nu a fost publicat în volum personal dar a apărut în antologia ASFODELA în ciclul **Hellada**, iar în **E.D.III** a fost trecut la volumul **Ț.P.**
mss. 17.309 v. 5 Sfințită de *olivii milenari*
„ „ v. 15 Teatru, *templu, Delfi* — nu-i mai văd

Finalul poemului alcătuit expozitiv, din înșiruiri, îi dă lui Aurel Rău impresia unei circumscrieri a registrului liric. Aurel Rău observă că versurile nu „trădează nimic dintr-o înfiorare adîncă, nu arată că autorul ar fi zguduit la presimțirea marilor drame ale antichității" (*op. cit.* p. XXXV).

Starea sufletească a poetului, îmbătat de vraja înserării la **Delfi, arată** triumful luminii, al splendorii naturii, biruind dramele omenești, înghițite de timp. Supraviețuitor rămîne sentimentul poetic mereu reînnoit în sufletul peregrinilor, alții mereu.

429 *Asfodela*. București, 6 noiembrie, 1929, (Poemul este datat în f. mss. 17.310/ M.L.R. și în **C.V.** (1932), exemplarul autorului).
Viața literară, IV (1929), nr. 117, p. 1; *Cele trei Crișuri*, XII (1931), nr. 3—4, mart—april., p. 41; *Calendarul București*, I (1932), nr. 8, *Viața literară*, VIII (1933), nr. 140, ian., p. 2.
Poemul a fost publicat mai întîi în volumele: **C.V.** (1932), **P.L.** și **C.V.** (1936), și a fost trecut în **E.D.III** la **Ț.P.**

Perpessicius dezvăluie simbolul și rațiunea pentru care Ion Pillat închină unul din poemele sale Asfodelei, floare *„iubită de morți și de poeți"*. La fel ca Epimenide care-și întărea forțele magice ajunînd cu un decoct de asfodele, poetul deschide porțile Olimpului evocînd această floare mortuară de la miazăzi (în: *Ion Pillat: Caietul verde, versuri* 1928—1932... *Cuvîntul*, VIII (1932), nr. 2745; *Mențiuni critice*, vol. 5...).

Poem citat de Constantin D. Ionescu, *Ion Pillat. Însemnări pe marginea caietului verde* în *Calendarul*, II (1923), nr. 275; M. Rosenkranz, *Caietul verde* în *Gîndirea*, XIII (1923), nr. 1—2, p. 48—52, Mariana Zamfirescu, *op. cit.*

Alice Voinescu citează ultima strofă a poemului, impresionată de mărturia pasionată care răsună în poezia *Asfodela*, scrisă pe pămîntul Greciei: „Artistul Ion Pillat se apropie cît mai mult de lumea valorilor eterne, dar totdeodată se aude în poezia lui, glasul păstorului român, al omului în care dăinuie amintirea transhumanței și care se lasă purtat de valul vremii".

Simțămîntul *trecerii*, care este specific poeziei lui Ion Pillat este biruit de conștiința clară culturală a nemuririi. Aceasta este cîntată în poezia lui Ion Pillat fie în ipostaza evoluției vieții, fie în conștiința supraviețuirii individuale și a perpetuării prin opera sa, a frumuseții nepieritoare. *(Motivul morții în poezia lui Ion Pillat. Mărturii despre om și poet...* p. 166).

430 *Insula*. */Amurgul lăsase.../*. București, 18 martie, 1941. (Poemul este datat pe o f. mss. autograf ce se află în arhiva familiei).
Revista Fundațiilor, X (1943), nr. 1, p. 63.
Poemul nu a fost publicat în volum personal dar a apărut în antologia ASFODELA în ciclul **Hellada** și a fost trecut apoi, în **E.D.III**, la **Ț.P.**
Poem citat de: Constantin D. Ionescu, *op. cit.*; Aurel Rău, *op. cit.* p. XXXIV.

431 *Păstor ionian*. București, 5 octombrie, 1932. (Poemul este datat în mss. 28.200 B.C.S.; mss. 17.310/21 M.L.R. și în **C.V.** (1932), exemplarul autorului).
Adevărul literar și artistic, XI (1932), nr. 628, 18 dec., p. 1;
Viața literară, VIII (1932), nr. 140, 1–30 ian., p. 1.
Poemul a fost publicat inițial în volumele **C.V.** (1932), **P.L.**, **C.V.** (1936); ASFODELA iar în **E.D.III** a fost trecut la **Ț.P.**
mss. 28.200 v. 4 Și trupul gol în *antic* bronz *sculptat*
mss. 17.310/21 v. 4 Și trupul gol în bronz *străvechi sculptat* (corectat în formă definitivă).
mss. 28.200 v. 7 *Cînd* capre pe uscatele coline
„ „ v. 8 *Pasc* piatră *în* azur dogoritor
„ „ v. 9 Și vremea-*ncremenește deodată*
„ „ v. 9 Și vremea a încremenit *deodată* (corectat în formă definitivă)
„ „ v. 12 *Și-un glas uitat și un* plîns înăbușit
„ „ v. 12 *Și-un glas uitat* cu plîns înăbușit (corectat în formă definitivă)
„ „ v. 13 Pe cînd în *apa* limpede, în care (corectat în formă definitivă)
„ „ v. 16 Un *om* tăcut *cu coada* de delfin
„ „ v. 16 Un zeu *uitat cu coada de delfin* (corectat în formă definitivă)

Constantin D. Ionescu evidențiază dinamismul vieții ce capătă, aici, înmărmurirea monumentală a marmorei, *(op. cit.)*. Pentru M. Rozenkranz poemul este desăvîrșit, prin puterea de evocare a descrierii și a întrupării *(op. cit.)*.

Citat și de I. Valerian în *Ion Pillat. Caietul verde ... Viața literară* VIII (1933), nr. 140; Gr. Periețeanu *(op. cit.)*.

432 *Centaurul bătrîn*. București, 19 decembrie, 1930 (Poemul este datat în f. mss. 21.421 B.C.S. și în **C.V.** (1932), exemplarul autorului).
Duminica Universului, I (1931), nr. 1, p. 4.
Poemul a apărut în volumele: **C.V.** (1932), **P.L.** și **C.V.** (1936) și ASFODELA, iar în **E.D.III** a fost trecut la **Ț.P.**
La B.C.S. se află f. mss. 21.421 cu copia, pe curat, cu cerneală, a poemului *Centaurul bătrîn* și cu nota autograf a autorului care precizează că este vorba de prima formă imperfectă. Deosebirile sînt următoarele:
f. mss. 21.421 v. 25 *Dar vara codrul îl ascunde bine*
„ „ „ v. 28 *Și povestesc* în satele din vale
„ „ „ v. 31 *Că fata cea mezină a lui Iani*
„ „ „ v. 32 *Ar fi răpit-o el, pe cînd la stînă*

„ „ „ v. 33 *Mergea să ducă la ciobani merinde*
„ „ „ v. 34 *Dar oamenii cuminți nu cred în basme*

Ion Pillat reia mitul Centaurului care îi inspirase un întreg ciclu în primul său volum, scris în tinerețe: VISĂRI PĂGÎNE (**Centaurii**; *Vis și centaur; Centaurul; Blestemul; Renaștere; Fugă de Centauri; Cel din urmă centaur; Rugă păgînă; Vedenie; Artemis.*) Tema nu este numai un împrumut făcut de poet repertoriului parnasian. Ea fusese aleasă deoarece corespundea unei adînci trăiri care îi bîntuia visele. În *Mărturisiri...* Ion Pillat declarase că: „acei critici care în poemul *Centaurii* n-ar vedea decît un motiv literar s-ar înșela cu totul". După cum remarcă Nicolae Balotă lectura poemului în proză a lui Maurice de Guérin Le *Centaure*, a poeziei lui Leconte de Lisle, cît și compunerea ciclului *Centaurii* aparțin unei epoci în care Ion Pillat nu vizitase Hellada. Obsesia Centaurilor și faptul că poetul a ales acest chip ca obiect al venerației sale, se datorează caracterului ambivalent al mitului, naturii sale divin-animalice, corespunzînd omului sfîșiat între cele două contrarii: apolinic și dionisiac. Imaginea aparținînd mitologiei mediteraneene, indică înclinația spre clasicitate a lui Ion Pillat căci omul este un monstru dual ce tinde spre echilibrarea contrariilor din el, armonie atinsă nu în ultimă instanță, prin poezie. (*Ion Pillat: Ars poetica* în *Labirint...* p. 47–49).

G. Călinescu, în cronica sa la CAIETUL VERDE, unde poemul *Centaurul bătrîn* apăruse mai întîi, analizează natura calității lirice a poemului. Criticul menționează că deși Ion Pillat e considerat un poet „clasic" adică inteligibil, el este în fond, „un pur, un irațional dosit sub cadența versului normal". După G. Călinescu forma cea mai sigură de iraționalitate este mitul. *Centaurul bătrîn* oferă acest spectacol. Titlul însuși cuprinde o idee poetică. Din punct de vedere livresc centaurul este un „produs nemișcat al imaginațiunii colective. Îmbătrînirea lui pare o enigmă, înseamnă continuarea peste epoca elină a mitologiei lui". Poetul subînțelege dispariția credinței în centaur, în acest element al Olimpului, a cărei făptură îmbătrînită își închipuie că i-a apărut la marginea pădurii. „Astfel mitul lăuntric al poeziei, apariția neașteptată și enigmatică a unui centaur bătrîn e un element pur și rămîne mereu inintelegibil dar plin de sens abscons." (*Ion Pillat: Caietul Verde* în *Adevărul literar și artistic*, XVIII (1937), nr. 850.)
Citat de M. Rosenkranz, *op. cit.*; Aurel Rău, *op. cit.*, p. XXXV.
Prin îmbătrînirea Centaurului Ion Pillat subînțelege propria sa îmbătrînire și dispariție.

433 *Prinos*. *„București, 8 dec., 1932, pe o impresie din Grecia, 1927"*. (Notă reprodusă din **C.V.** (1936), exemplarul autorului.)
Datina, X (1932), nr. 7–12, p. 81; *Cleveland*, I (1932), nr. 256, 25 dec., p. 2.

Poemul apărut în volumele: **P.L.**, **C.V.** și ASFODELA, iar în **E.D.III** a fost trecut la **Ț.P.**

434 *Bust antic.* București, 26 iulie, 1933. (Poemul este datat în **C.V.** (1936), exemplarul autorului.)
Poemul a apărut în volumele: **P.L.**, **C.V.** (1936) și ASFODELA, iar în **E.D.III** a fost trecut apoi la **Ț.P.**

435 *Țărm pierdut.* Balcic, 10 iunie, 1936. (Poemul este datat în f. mss. 701 **M.L.R.** și **Ț.P.**, exemplarul autorului, (nr. 27).)
Gîndirea, XV (1936), nr. 7, sept., p. 330—331.
Poemul a apărut în volumele: **Ț.P.**, în ASFODELA, în ciclul *Helladă*, iar în **E.D.III** a rămas inclus în **Ț.P.**

f. mss. 701 M.L.R. v. 5 Dyonisos tot culege vița tainic
" " " " v. 16 Pe *valul* mii de ani pescarii mai *înalță* (corectat în formă definitivă)
" " " " v. 24 *Fugaru cînd se-aruncă iar în ape* (corectat în formă definitivă)
" " " " v. 32 *Dar* altul dintr-un laur rupînd ramuri (corectat în formă definitivă)
" " " " v. 34 Privind cu ochi *lumină cer și mare* (corectat în formă definitivă)
" " " " v. 40 Veghează zei puternici să nu *fugă* (corectat în formă definitivă).

M. Niculescu consideră poemul programatic. Evocarea tărîmului de liniște și de armonie fericită sugerează perenitatea unui ideal de viață în concordanță cu ritmul ordonator al succesiunii anotimpurilor și al rotației întregului cosmos. (*Ion Pillat: Țărm Pierdut (Versuri 1934—1936)... Universul,* LIV (1937), nr. 187, iul., p. 8).

Ovidiu Papadima vede în el un refugiu de liniște eleatică în care omul este surprins în atitudini statuare, simple și permanente. (*Ion Pillat: Țărm pierdut, Gîndirea,* XVI (1937), nr. 6, iunie, p. 307).

Poemul îi inspiră lui Constantin, D. Ionescu reflecția că zeii par a trăi într-o viață adevărată, ei nu sînt scoși din Pantheon, ca niște statui, spre a fi purtați în procesiune, la lumina zilei. Prin intermediul mitului se obține integrarea în substanța pură a naturii. Este proiectarea, pe linia ideală, a materiei gînditoare spre spiritualizare. (*Un clasic: Ion Pillat cu prilejul volumului „Țărm pierdut* în *Ramuri* XXIX (1937), p. 364—368).

Ion Zamfirescu citează ultima strofă pentru a demonstra tehnica poeziei lui Ion Pillat. Poetul „scoate unele aspecte în lumină după cum pe altele le strecoară în penumbră pentru a descrie atmosfera, care trebuie să sugereze stări de suflet". În strofa citată, timpul este suveran și în lumina sa „faptele vii se prind în raporturi cu nemișcarea, după cum faptele moarte intră în circuitele vieții" (*Pillat și ideea de timp* în *Ion Pillat, Mărturii despre om și poet...* p. 181).

Mariana Zamfirescu alege versurile 1—4 și 33—36 ale poemului în care răzbat elanul și fervoarea poetului, inspirat de puritatea priveliștilor și trăind miraculosul epopeelor homerice sau simplitatea vieții pastorale (*op. cit.*). Citat de Al. Philippide în *Ion Pillat și adîncimea formei* în *Ion Pillat. Amintiri despre om și poet,* p. 151.

436 *Insulă. [Cu fruntea ei...] „Prima schiță la Predeal, 14 sept. 1930. Inspirată din Arhipelag, 1927".* (Notă reprodusă din f. mss. 17.310/22 **M.L.R.** și din **C.V.** (1932), exemplarul autorului.)
Cele trei Crișuri, XIII (1932), nr. 9—10, sept.—oct., p. 93.
Poemul apărut cu patru strofe, în forma definitivă, în volumele: **C.V.** (1932); **P.L.**: **C.V.** (1936) și ASFODELA la ciclul **Hellada**, iar în **E.D.III** a fost trecut la **Ț.P.**
În f. mss. 17.310/22 **M.L.R.** se află prima schiță pe care o dăm ca atare

INSULA (Marea Egee)

1. *De peste zări o simți ca un parfum*
De rodii, oleandri și lămîi.
Pe vîrfuri de catarg dacă rămîi
O vezi abia: nălucă, vis sau fum.

2. *Pe marea ca o placă de cobalt*
Amurgul cînd se stinge vișiniu,
Răsare — din ce parte nu mai știu —
Profilu-i sobru, antic și înalt.

3. *Pe fruntea ei tăiată-n marmor clar*
Măslini, naramzi, migdale îi pun cununi,
Și nori de-omăt, în juru-i par coluni,
Plutind senini cu zborul milenar.

4. *Piraiele de munte le auzi*
Cu rîsul licărind ușor pe prund
Sau nimfele cu umărul rotund?...
Și valuri bat cu murmur de cobuz.

5. *Ulise, unde e corabia ta*
Să ancoreze-n golful ăsta mic.
Sub cerul clasic n-a murit nimic
Și ce-a cîntat Homer va mai cînta.

6. *Sonor fîntîni în amfore mai curg*
Tot spală pînza fetele la mal
Și-n ape limpezi prinsă în cristal
Nausica se scaldă în amurg

7. *Pe plajă vin centauri în galop.*
Tritoni în larg de mări în scoică gem,
Pe Galate o plînge Polifem
Cu dorul lui sălbatec de ciclop

8. *Din umbră de păduri răsună lung*
Ecou de nai. Ascultă-l: cîntă Pan.
În horă nimfă, fauni și silvani
Se fugăresc, se prind și se împung

9. *Dar luna crește lunecînd pe mări.*
Prin rămuriș pătrunde fără zvon,
Atinge părul lui Endimion
Și-i dă pe frunte albe sărutări.

10. *E totul colb de-argint și vis și fum*
Sus pe catarg zadarnic mai rămîi
De rodii oleandri și lămîi
Departe-n noapte piere un parfum.

Din această primă variantă a poeziei Ion Pillat a reținut doar strofele cinci și șase care au devenit — în ultima versiune — respectiv strofele patru și trei.

Poem citat de Mariana Zamfirescu în *op. cit.*, p. 499.

Al. Robot *(op. cit.)*; Demostene Botez *(Ion Pillat. Caietul verde* în *Adevărul* XLVI (1932), nr. 13.028; Constantin D. Ionescu, *op. cit.*

Selectînd ultima strofă, G. Călinescu e de părere că, prin contemplarea priveliștilor mediteraneene, Ion Pillat „nu evocă umbrele antichității ci se mulțumește să declare sentimentele sale de admirație pentru ea. Un nume propriu, un peisaj îl mișcă, fiindcă se produce în sufletul său un proces livresc de identificare a cărților cu viața". *(Istoria literaturii române...* p. 778).

Aurel Rău observă că „punerea accentului pe permanentul din peisaj devine fulgerătoarea intuiție a eternului, care leagă momentul trăit de peregrinările lui Ulise" (*op. cit.*, p. XXXV).

Ov. S. Crohmălniceanu alege ultimele două strofe în care descrierea spațiului miraculos, mediteraneean, conține fiorul eternității (*op. cit.*, p. 121).

Cristian Livescu citează strofa a doua și trage concluzia că *Insula* lui Ion Pillat este „un lăcaș de afecțiune intimă, de puritate naturală și tihnă — meleagul după care tinde veșnic în nostalgia sa un Ulysse, și după el toți rătăcitorii" (*op. cit.*, p. 175).

437 *Cicladele.* 21 april, 1935 (Poemul este datat în Ț.P., exemplarul autorului, (nr. 27).)
Gîndirea, XIV (1935), nr. 7, sept. p. 347.
Poemul a apărut în Ț.P. și în ASFODELA, la ciclul **Hellada**, iar în **E.D.III** el a rămas inclus în Ț.P.

Vladimir Streinu subliniază versurile 7—10 care exprimă *gîndirea-poezie.* (*Pagini de critică literară...* p. 63). Gr. Perieţeanu, *op. cit.*

438 *Mit.* București, 29 martie 1937 (Poemul este datat în f. mss. 702 M.L.R. și în Ț.P., exemplarul autorului (nr. 27).)
Poemul a apărut în vol. Ț.P. și în vol. ASFODELA la ciclul **Hellada** iar în **E.D.III** a rămas inclus Ț.P.

f. mss. 702 v. 1 Insulă pierdută *între* mări (corectat în formă definitivă)
„ „ „ v. 4 *Pe tine* vînturile curg (corectat în formă definitivă)
„ „ „ v. 15 *De acolo* vezi oglinzile senine (corectat în formă definitivă)
„ „ „ v. 24 Endymion în *visul tău* se-ascunde (corectat în formă definitivă).
„ „ „ v. 38 *Îl varsă-ntreg* în noaptea care cade (corectat în formă definitivă)
f. mss. 702 v. 41 Pe *un țărm* pustiu de zei... (corectat în formă definitivă)

v. 24 *Endimion.* Păstor de o rară frumusețe care l-a rugat pe Zeus să-l lase să doarmă veșnic ca să rămînă pururea tînăr. Zeus i-a împlinit voia. Văzîndu-l dormind *Artemis* (Luna) s-a îndrăgostit de el. Ea cobora din cer noapte de noapte și îl iubea.

Nostalgia poetului și viziunea de mitologie pe care o creează, conferă insulei evocate o profundă realitate spirituală, realizată mai degrabă prin ritmul și muzicalitatea inefabilă a versurilor, decît prin descripție. (Ion Chinezu, *Ion Pillat: Țărm pierdut, Pagini de critică literară...* p. 50—52).

Lui Aurel Rău, același poem îi dă impresia de studiu mitologic întocmit la rece (*op. cit.* p. XXXIV).

Cristian Livescu relevă prin acest poem felul în care, contemplarea mării helladice, reînsuflețește la Pillat puterea vizionară a visului, anemiată în volumul LIMPEZIMI. Astfel, trupul insulei, ieșind din valuri aidoma Venerei, dă poetului impresia că asistă la spectacolul nașterii înseși a mitului: „Pillat reanimă «metoda» de mitizare a peisajului, utilizată în PE ARGEȘ ÎN SUS prin care se intră în relație cu o fericire dispărută. Răsuflarea tainică a Floricăi este acum a Venerei, ascunsă în vegetația tropicală a insulei grecești", unde doar Diana mai colindă (*op. cit.*, p. 173).

Citat de Gr. Perierțeanu, *op. cit.*; Al. Philippide în *Ion Pillat și adîncimea formei* în *Ion Pillat. Amintiri despre om și poet...* p. 151.

439 *Ovidiu. „Concepută la Constanța. Scrisă la București 14 15 ianuarie 1928".* (Notă reprodusă din volumul **L.**, exemplarul autorului.)
Gîndirea, VIII (1928), nr. 4, apr., p. 156 157.
În LIMPEZIMI cu titlul *Elegia XIII Ovidiu* — și dedicată „Lui V. Voiculescu".
Poemul a reapărut în volumele: **P.L.**, ASFODELA la ciclul **Helladă** iar în **E.D.III** a fost trecut la **Ț.P.**
Citat de Gr. Perierțeanu, *op. cit.*

440 *La un poet.* Predeal, 26 august, 1930. (Poemul este datat în **C.V.** (1932), exemplarul autorului, unde este intitulat: *Lui Mistral!*). Cu același titlu în *Gîndirea*, X (1930), nr. 8—9, aug. sept., p. 260; *Junimea literară* XXI (1932), nr. 7—12, iul.—dec., p. 342.

A apărut în volumele: **C.V.** (1932); **P.L.**; **C.V.** (1936); ASFODELA, unde se află în ciclul **Alte sonete** iar în **E.D.III** i se găsește locul în **Ț.P.**

Frédéric Mistral, scriitor francez, născut la Maillone (Bouches-du-Rhône), 1830 1914. Pasionat de tradițiile provensale, ale regiunii din sud-estul Franței, el face parte din reuniunea celor șapte poeți provensali care în 1854 au organizat asociația *félibrige*, a celor care promovau prin scrierile lor limba acestei provincii. În 1859 publică *Mireille*, epopee în 12 cînturi, în limba provensală. Scrie după aceea în 1867 *Calendal*, o epopee eroică, iar în 1875 un volum de poeme *Les Îles d'or* (Insulele de aur). În 1890 Mistral înființează muzeul arlezian care cuprinde toate formele de folclor provensal. În 1904 Mistral a primit Premiul Nobel pentru literatură.

Citat de Andrei Pajera (*Ion Pillat: Caietul verde* în *Junimea literară*, XXI (1932), nr. 7 - 12, Al. Robot *(op. cit.)*; M. Rozenkranz *(op. cit.)*; Constantin D. Ionescu *(op. cit.)*; Petronius /Tăușan Gr./, (*Ion Pillat, Caietul verde* în *Viitorul*, XXV (1933), nr. 7510.)
G. Călinescu comentînd poemul din punctul de vedere al celor ce nu-l cunosc pe Mistral, „ce nu-l prețuiesc îndeajuns", al celor pentru care cuvîntul Hellada nu e suficient de evocator pentru ca raportarea lui la Maillane să sugereze un cadru „și al celor care nu au sentimentul sonorității versurilor lui Mistral" — arată că, pentru aceștia, strofele „rămîn albe și asta nu fiindcă ar exprima judecăți, ci pentru că emoțiile nu sînt create din nou, ci numai amintite. Fără îndoială că pentru oamenii rafinați versurile de mai sus spun multe... Pentru cei neinițiați ele sînt opace și toată această poezie, bizuită pe o conformitate de cultură, rămîne în zona superficială a lirismului estetic". *(Istoria literaturii române...* p. 779.*)*

441 *Păstorul și faunul.* Miorcani, 6 septembrie, 1936. (Poemul este datat în f. mss. 714 M.L.R. și în **Ț.P.**, exemplarul autorului.)
Gîndirea, XVI (1937), nr. 1, ian., p. 10 11.
Poemul a apărut în **Ț.P.** și în antologia ASFODELA, în ciclul **Hellada** iar în **E.D.III** a rămas inclus în **Ț.P.**
f. mss. 714 v. 7 Dar trestiile sub buze*le-i* nu sună.
„ „ „ v. 20 *De soare-n* cornul ascuțit (corectat în formă definitivă).

I. N. Herescu citind cîteva din versuri (v. 15 16 și v. 33 - 36), ține să atragă atenția asupra emoției poetului în fața frizelor și a stelelor funerare pe care viața a fost prinsă în linii nepieritoare. Mișcările, atitudinile, dăltuite în piatră sînt ale vieții iar chipurile sculptate se regăsesc și acum în poemele și pădurile Greciei *(op. cit.)*.

În *Păstorul și faunul*, Cristian Livescu vede o replică dată poemului *Monahul la capre* (BISERICA DE ALTĂDATĂ). De această dată „păcatul" este de natură orfică. Păstorul învață în vis să cînte din nai de la un tînăr faun „*înviat*" dintr-o piatră sculptată. Păstorul se trezește din vis dezamăgit de revenirea lui la condiția umană, după ce crezuse că prin cîntec va obține înfrățirea cu zeul. La sfîrșit nu păstorul rămîne trist ci faunul împietrit în *eternitate* *(op. cit.*, p. 175*)*.

442 *Capre.* 25 martie 1941 (Poemul se află datat pe o notiță a lui Ion Pillat, păstrată în arhiva familiei, în care sînt însemnate poeziile republicate în volum, dar de incorporat la OPERE COMPLETE).
Revista Fundațiilor, X (1943), nr. 4, ian., p. 65.
Poemul nu a fost publicat în volum personal dar a apărut în antologia ASFODELA, iar în **E.D.III** trecut la **Ț.P.**

Pe Aurel Rău îl deprimă sacadarea ritmului versurilor pe care o consideră intenționată (*op. cit.*, p. XXXIV).

443 *Moartea păstorului.* București, 20 decembrie, 1936. (Poemul este datat în Ț.P., exemplarul autorului.)
Gîndirea, XVI (1937), nr. 5, mai, p. 213.
Poemul apărut în volumele: **Ț.P.** și ASFODELA în ciclul **Hellada,** iar în **E.D.III** rămas inclus în **Ț.P.**
Cristian Livescu descoperă aici o dramă mioritică transpusă în decor egeic. Dar faunul-frate va mîntui păstorul conducîndu-l în tărîmul marin unde el va cînta zeilor. Așadar poeții nu coboară în Hades ca muritorii de rînd ci iau drumul „cîmpiilor elizee unde continuă să cînte". Pentru Ion Pillat este posibil ca omenescul să „fure" însușiri zeiești, fără să fie pedepsit, după cum divinul, avid de sentimente umane, renunță la singurătatea-i trufașă. (*op. cit.*, p. 176).

444 *Stelă.* 12 aprilie, 1941. (Poemul se află însemnat pe o notiță a lui Ion Pillat, păstrată în arhiva familiei, în care sînt enumerate poeziile nepublicate în volum, incorporate la OPERE COMPLETE)
Revista Fundațiilor, X (1943), nr. 1, ian., p. 64.
Poemul nu a fost publicat în volum personal dar a apărut în antologia ASFODELA la ciclul **Hellada** și trecut în **E.D.III** la **Ț.P.**
Citat de Mariana Zamfirescu în *op. cit.*

445 *Sirena.* Miorcani, 12 august 1943. (Poemul este datat pe f. mss., autograf, aflat în arhiva familiei.)
Vremea, XV (1943), nr. 729, 25 dec., p. 18.
Poem inedit ca volum și publicat doar în **E.D.III** la ȚĂRM PIERDUT.

446 *Insula.* /*Insula mică era*.../. Balcic, 22 septembrie, 1936. (Poemul este datat în volumul **Ț.P.**, exemplarul autorului.)
Pagini literare, III (1936), nr. 10—11, oct.—nov., p. 462 463. Poemul a apărut în volumele: **Ț.P.**, ASFODELA, în ciclul **Hellada,** iar în **E.D.III** a rămas inclus în **Ț.P.**
Poem citat de Vl.B. (Vlaicu Bârna) în *Ultima carte de poezie a d-lui Ion Pillat* în *Societatea de mîine,* XV (1939), iul.—sept.
Motivul insulei, atît de frecvent în poezia clasică a lui Ion Pillat, îi inspiră lui Cristian Livescu observația că „*Insula* înseamnă familiarizarea cu tranșa de tip *euthanasic,* în care lumea imaginară o substituie pe cea reală, fără vreo perioadă de tranziție, bizuindu-se însă pe o sporită energie onirică... *Insula,* adăpostind zei, strămoșii mitici substituie cert *casa amintirii*" (*op. cit.*, p. 173—174).

447 *Alesul.* Balcic, 10 iunie 1936. (Poemul este datat în volumul **Ț.P.** exemplarul autorului (nr. 27).)
Gîndirea, XV (1936), nr. 7, sept., p. 330.
A apărut în volumele: **Ț.P.**, ASFODELA, la ciclul **Hellada** iar în **E.D.III,** a rămas la **Ț.P.**
Citat de Constantin D. Ionescu în *op. cit.;* Mariana Zamfirescu, *op. cit.*

SCUTUL MINERVEI (1933)

448 I. *Ajuns acum pe culmea...* Miorcani 4 august 1933 (Sonetul este datat autograf în mss. 5923 B.A.R.S.R. p. 1, p. 21 și p. 22) *Pleiada,* I (1934), nr. 1, ian., p. 2.
Sonetul apare în SCUTUL MINERVEI (1933) și este republicat în volumele: ASFODELA și **E.D.III.**
Sonetul are două ciorne (p. 19 și p. 20) intitulate *Către Palas.*
În aceste încercări de început formularea este mai nestăpînită, mai confesivă, ea exprimînd zbuciumul din sufletul poetului și aspirația sa de a-și găsi echilibrul invocînd înțelepciunea Minervei. Sonetul are și o a treia ciornă la p. 21. În aceasta și în varianta I, de la p. 22, expresiile și aluziile directe încep să fie din ce în ce mai îndepărtate de realitatea subiectivă ele devenind mai impersonale. Poetul reușește să-și stăvilească impulsurile afective ajungînd — o dată cu stăpînirea de sine, — la dăltuirea perfectă a sonetului (vezi varianta a II-a de la p. 1). Pentru a urmări această interesantă devenire se va descifra din încîlcirea încercărilor cum se transformă sonetul pe parcursul celor trei ciorne și a celor două variante, ultima, de la p. 1, ajungînd la forma definitivă.

Prima ciornă (p. 19)

CĂTRE PALAS

mss. 5923 c. I v. 1 *Ajuns acum la culmea vieții, înainte*
„ „ c. I v. 2 *De-a coborî în valea ținutului tăcut —*
„ „ c. I v. 3 *În suflet, la altare, ți-nalț o rugăminte*
„ „ c. I v. 4 *Zeiță înțeleaptă cu lance coif și scut.*

„ „ c. I v. 5 *Pe Venerea păgînă destul am urmărit-o*
„ „ c. I v. 6 *Înșelător ca valul din care s-a ivit*
„ „ c. I v. 7 *Norocul ei. Diano neîmblînzito*
„ „ c. I v. 8 *Destul urmîndu-ți cornul de-argint în asfințit*

mss. 5923 c. I v. 9 *Dat cîinilor tăi pradă mi-am sîngerat ogorul*
„ „ c. I v. 10 *Iubirea ca și visul nu-ți lasă decît scrum* —
„ „ c. I v. 11 *Cu mult mai multă grije mi-oi îngriji odorul*
„ „ c. I v. 12 *Cînd pe cîntare drepte stă sufletul de-acum.*

A doua ciornă:

CĂTRE PALAS

— sonet —

mss. 5923 c. II v. 1 *Ajuns acum la culmea vieții, înainte*
„ „ c. II v. 2 *De-a coborî în taina ținutului tăcut,*
„ „ c. II v. 3 *Curat în al meu suflet ți-nalț o rugăminte*
„ „ c. II v. 4 *Zeiță înțeleaptă cu lance coif și scut.*

„ „ c. II v. 5 *De ani destui cu dorul Venerea mă minte*
„ „ c. II v. 6 *Înșelător ca valul din care s-a născut*
„ „ c. II v. 7 *Dat haitelor Dianei destui ani am zăcut*
„ „ c. II v. 8 *Plătind argint de (lună, vise, raze) cu sîngele-mi fierbinte.*

„ „ c. II v. 9 *Cu mai senină grijă îți voi păzi (odorul, norocul).*
„ „ c. II v. 10 *Acest puțin suflet ce-n piept mi-a mai rămas*
„ „ c. II v. 11 *Și crinului...* (indescifrabil)
„ „ c. II v. 12 *Măslinul sfînt el singur să-mi străjuie ogorul.*

„ „ c. II v. 13 *Iubirea mea și visul le închin ție*
„ „ c. II v. 14 *Și tot ce-n al meu suflet... ți-aduc...*

mss. 5923 c. III vt. I v. 1 Ajuns acum *la* culmea vieții, înainte
„ „ c. III vt. I v. 2 De-a *coborî în taina* ținutului tăcut
„ „ vt. II v. 2 *Ca* să descresc în umbra ținutului tăcut,
mss. 5923 vt. I v. 3 Zeiță *înțeleaptă* cu lance coif și scut
„ „ vt. I vt. II v. 3 „ înarmată „ „ „ „ „ (corectat în formă definitivă)
„ „ c. III vt. II v. 4 *Curat* în al meu cuget (*ți*, iți) înalț o rugăminte.
„ „ c. III v. 5 De ani destui cu-*obrazul ei Venerea* mă minte, sau:
„ „ vt. I v. 5 „ „ „ cu *ochii ei Venerea* mă minte

„ „ c. III v. 6 *Înșelător* ca valul din care s-a născut
„ „ vt. I v. 6 *Ucigător* „ „ „ „ „ „
„ „ c. III v. 7 *Sărutul ei. Dianei* destui ani am zăcut
„ „ vt. I v. 7 *E obrazul ei. Dianei* destui ani am zăcut
„ „ vt. II v. 7 (forma definitivă)
„ „ c. III v. 8 Plătind *năluci de raze (priviri de lună) cu patimă* fierbinte
„ „ vt. I v. 8 Plătind *venin de raze cu* lacrima fierbinte
„ „ vt. II v. 8 (forma definitivă)
„ „ vt. I v. 9 Cu mai *senină* grijă îmi voi *păzi* odorul
„ „ vt. II v. 9 (forma definitivă)
„ „ c. III vt. I v. 11 Măslinul *sfînt* el singur să-mi străjuie ogorul
„ „ vt. II v. 11 (corectat în formă definitivă)
„ „ c. III v. 12 *Iubirea mea și visul le-nchin, Zeiță ție*
„ „ vt. I v. 12 *Și patima și visul le-nchin, Zeiță ție*
„ „ vt. II v. 12 (corectat în formă definitivă)
„ „ c. III vt. I v. 13 *Ia-mi* gînditorul suflet *ce-n piept* mi-a *mai* rămas
mss. 5923 vt. II v. 13 (corectat în formă definitivă)
„ „ c. III vt. I v. 14 *Să-l încununi cu dafini și* verde poezie
„ „ vt. II v. 14 (corectat definitiv)

v. 2 „în umbra ținutului tăcut", este vorba de moarte, închipuită de antichitatea elină ca un alt tărîm.

v. 3 *„Diana* sau *Artemis"* fiica lui Jupiter și al Letei, soră a lui Apollo și zeiță fecioară, considerată zeiță a luminii al cărei simbol este luna. Era înconjurată de un cortegiu de nimfe și stăpînea pădurile. Săgețile sale, dăruite de Jupiter, aduceau moarte muritorilor vinovați de impietate.

v. 4 În acest vers este vorba de Venus, numită și Venera iar de greci, Afrodita, despre care mitologia antică relatează că s-a născut din spuma mării.

v. 5 *„Cythereenei"*, nume dat lui Venus căreia grecii antici îi ridicaseră un altar în Citera, o insulă pustie la sud de Peloponez.

În primul sonet care prefațează ciclul SCUTUL MINERVEI, Cristian Livescu îl află pe poet *„stăpîn deplin pe cuget"*, îndepărtat atît de lunara Diană cît și de înșelătoarea Cythereena (Venus). Singura povară care i-a mai rămas este *Gînditorul suflet* care speră să-și găsească afirmarea de sine o dată cu optarea pentru Minerva, zeița înțelepciunii. *(Introducere în opera lui Ion Pillat...* p. 179.)
Citat de V. Netea *op. cit.*

449 II. *Deoarece, Senino*... Miorcani, 4 august, 1933. (Sonetul este datat autograf în mss. 5923, B.A.R.S.R. p. 2.)
Pleiada, I (1934), nr. 1, ian. p. 30.
Sonetul apare în SCUTUL MINERVEI (1933) și este republicat în volumele: ASFODELA și **E.D.III.**
În ciorna sonetului, de la p. 24, în afară de prima strofă și de versurile 5 și 7, elaborate dintr-un început în ultima formă, restul poemului este indescifrabil, fiecare cuvînt fiind barat cu creionul. Modificările făcute variantei, copiate la p. 2, sînt următoarele:

mss. 5923 vt. v. 1 Deoarece *Minervo*, mireasă mi-ești...
„ „ „ v. 7 Voi cerceta cu ochii /*fișia, năluca*/... (corectat în formă def.)
„ „ „ v. 8 *Ce se înalță albă pe zări*...
„ „ „ v. 10 Bacchantele *nebune de teamă*... (corectat în formă def.)
„ „ „ v. 11 *În umbră fuge Bachus*... (corectat în formă def.)
„ „ „ v. 12 *Dar Apolonul* tainic pe frunte cum răsare,
„ „ „ v. 13 Îmi naște nouă muze /*deodată, sub frunze, în noua mea cîntare*/, *senine* la picioare.

v. 11 Cercetătorii moderni deosebesc pe *Sileni* de *Satiri*. Grecii antici îi considerau deopotrivă tovarășii lui Dionysos, ființe cu înfățișare omenească dar cu coadă de țap, alții cu coadă de cal, cu urechile ascuțite și nasul cîrn.
v. 13 *Apollo*, zeu grec al Luminii, al Artelor și al Profeției. Născut în insula Delos, fiu al lui Zeus și Leto și frate geamăn al Dianei. Avea la Delfi un sanctuar și un oracol.
v. 14 Cele nouă *Muze*, fiicele Mnemosinei și ale lui Jupiter (Zeus). Ele patronau aproape toate formele de muzică și poezie. Corul lor era condus de Apollo care cînta din liră pentru a le ritma dansurile.
Ionescu D. Constantin reproduce *Sonetul II* care mărturisește năzuința poetului de a se descătușa de impur în favoarea rațiunii strălucitoare. *Ion Pillat. Scutul Minervei* în *Ramuri*, XXVI (1934), nr. 1.
Poem citat de G. Călinescu (*Ion Pillat. Scutul Minervei, Adevărul literar și artistic*, VIII (1934), nr. 687.

450 III. *Același zeu profetic*... Miorcani, 5 august 1933. (Sonetul este datat autograf în mss. 5923 B.A.R.S.R., p. 3).
Pleiada, I (1934), nr. 1, p. 31.
Sonetul apare în SCUTUL MINERVEI (1933) și este nepublicat în volumele ASFODELA și **E.D.III.**
Sonetul are forma sa aproape definitivă, chiar în ciornă, p. 26, cu prea mici diferențe față de varianta, copiată cu cerneală, la p. 3. Versul 13 este cel mai elaborat.

mss. 5923 c. I v. 1 Acelaș zeu profetic mai *scutură*... (corectat în formă def.)
„ „ c. I v. 5 În temple *ruinate*...
„ „ vt. v. 5 „ „ profanate... (corectat în formă def.)
„ „ c. I v. 7 *Cum vrei să /înțeleagă, cucerească/ ei*... (corectat în formă def.)
„ „ c. I vt. v. 9 *Nici* lauda, *nici* ura...
„ „ c. I v. 13 Din *marmora divină sculptorul*...
„ „ vt. v. 13 Din creștetul *veciei* destinul...

v. 2 Sanctuarul de la *Dodona* e situat în afara limitelor Greciei propriu-zise, în Epir, lîngă orașul Ianina de astăzi. Zeus era divinitatea protectoare a ținutului. Dodona a fost mereu frecventată din cauza oracolelor zeului, care se adresa muritorilor prin foșnetul stejarilor sacri.
v. 2 *Delos* insulă mică, stîncoasă, unde zeița Leto s-a refugiat, adăpostindu-se de gelozia Herei, pentru a-i naște pe Apollo și Diana, copiii lui Zeus. La poalele muntelui Cintos și sprijinindu-se de un palmier (care avea să ajungă un arbore sacru) Leto a născut pe cei doi gemeni. Cultul lui Apollon a făcut din Delos cea mai importantă insulă a Cicladelor.
v. 4 *Pindar*, poet liric (518—438) născut în Beoția lîngă Teba. A excelat în toate genurile lirice.
v. 13 *Minerva, Athena*, la care se referă versul, a încarnat idealul elenic mai mult decît oricare zeiță. Versul se referă la legenda mitologică care relatează că Minerva s-a născut din capul lui Zeus, gata înarmată. Ea simbolizează înțelepciunea și inteligența, fiind în același timp o luptătoare. A devenit protectoarea eroilor care luptaseră pentru binele omenirii și întruchiparea idealului civilizației elenice.
Versul 8 citat de Ion I. Cantacuzino în *O problemă de poezie* cu ocazia apariției vol. *Scutul Minervei* în *Convorbiri literare*, LXVII (1934), nr. 2.
În sonetul III, Șerban Cioculescu revelă evocarea barbariei contemporane, repudiate de poet. (*Ion Pillat. Scutul Minervei — sonete — Adevărul*, XLVIII (1934), nr. 15.385.
Ghe. Rapa oprindu-se la sonetul III atrage atenția asupra desconsiderării — academic de senină — adusă decadentismului poetic. Sub Scutul Minervei poetul va căuta compensația în frumuseți transcendente iar ca expresie se va reculege în realizarea unui poetic supus clasicismului. (*Ion Pillat: Scutul Minervei*... în *Facla*, XIII (1934), nr. 930).

451 IV. *Adăpostit sub scutul*... Miorcani, 5 august, 1933. (Sonetul este datat autograf în mss. 5923 B.A.R.S.R. p. 4).
Pleiada, I (1934), nr. 1, ian. p. 32.

Sonetul apare în SCUTUL MINERVEI (1933) şi este republicat în volumele ASFODELA şi în E.D.III.

Cu toate ştersăturile şi înlocuirile de cuvinte, încă din ciorna de la p. 27, se poate desluşi ultima formă a sonetului. Se vor urmări în ciornă şi în copia pe curat de la p. 4, diferitele încercări:

mss. 5923 c. vt. v. 3 *Mi-am liniştit viaţa şi focul*... înlocuit cu:
„ „ v. „ De *patima* lumească... (corectat în formă def.)
mss. 5923 c. v. 4 De *amăgirea* înşelătoare... (corectat în formă def.)
„ „ c. v. 5 *Privesc* pămînt... (corectat în formă def.)
„ „ c. v. 6 Înaltă în simţire *frumoasă-n*...
„ „ c. şi vt. v. „ Adun pămînt şi plante şi oameni *ca-n*tr-o carte
„ „ c. v. 7 *Tot ce mi-au fost otrăvuri îmi sînt azi /crescură/* (corectat în formă def.)
„ „ c. v. 10 *Deasupra* cîntă-n soare al */formelor/* zeilor alai
„ „ vt. v. 10 În juru-i saltă-n *piatră* (corectat în formă def.)
„ „ c. v. 12 Nu-i nimeni deznădejdea *din cînt* să *o* ghicească
„ „ vt. v. " Nu-i nimeni deznădejdea din *viers* să mi-o ghicească
„ „ c. v. 13 Dar tu, Zeiţă clară ca *soarele*...
„ „ c. v. 14 Puterea să-mi *sap versul* în marmură cerească
„ „ vt. v. „ „ „ *uit chinul sub* „ „

v. 1 *Scutul Minervei*. Casca, lancea şi mai ales egida, o piele de capră servindu-i drept scut şi avînd fixat în centru capul Gorgonei erau atributele cu care artiştii au înzestrat-o pe Minerva.

452 V. *Precum prin crîng*... Miorcani, 5 august 1933. (Poemul este datat autograf în mss. 5923 B.A.R.S.R., p. 5).

Pleiada, I (1934), nr. 1, ian., p. 33.

Sonetul apare în SCUTUL MINERVEI (1933) şi este republicat în volumele: ASFODELA şi E.D.III.

În ciorna de la p. 28, conflictul din sufletul poetului ţîşneşte exprimat spontan. Dar din modificările aduse imediat se vede cum biruie stăpînirea de sine. Ultima variantă este copiată pe curat la p. 5.

mss. 5923 c. v. 2 *Rănită acum de moarte de vre-un glonte*...
„ „ vt. v. „ *Rănită azi de moarte de un glonţ* de vînător (corectat în formă def.)
„ „ c. v. 4 *Şi* vrea...
„ „ c. v. 5 În sîngele-mi departe *o patimă* mai ţipă
„ „ vt. v. „ (corectat în formă def.)
„ „ c. v. 6 Iubirea *ce nu moare şi ochii mari ce* dor;
„ „ vt. v. " Iubirea *chinuită* de rănile ce dor;
„ „ c. v. 7 Sleită se mai zbate *şi nu mai e izvor*

„ „ vt. v. „ (corectat în formă def.)
„ „ c. v. 8 Să-i *dea putere* nouă...
„ „ vt. v. „ (corectat în formă def.)
„ „ c. v. 9 *La margine de suflet*...
„ „ vt. v. „ De prin afunde *zile*... (corectat în formă def.)
„ „ c. v. 10 În *sîngele* de astăzi... („ „ „ „)
„ „ c. v. 11 *Revino Zeiţă prinsă-n luciul armurii*... sau
„ „ „ „ „ Zeiţă prinsă-n zeaua *armurii* ce învinge
„ „ vt. v. „ Zeiţă prinsă-n *luciul* „ „ „
„ „ c. v. 12 *În sufletul noptatic /ucigător/* coboară
„ „ vt. (forma definitivă)
„ „ c. v. 13 *Străpunge* fără milă cu *lancia de fier*
„ „ vt. v. „ (corectat în formă def.)
„ „ c. v. 14 *Năluca unei patimi* ce n-a putut să moară
„ „ vt. v. „ (corectat în formă def.)

453 VI. *Neptun pe mări*... Miorcani, 5 august, 1933. (Poemul este datat autograf în mss. 5923 B.A.R.S.R., p. 6).

Pleiada, I (1934), nr. 1, ian., p. 34.

Sonetul apare în SCUTUL MINERVEI (1933) şi este republicat în volumele: ASFODELA şi E.D.III.

Încă din ciorna de la p. 29 se poate desluşi forma definitivă a sonetului. Ultima variantă este copiată cu cerneală la p. 6.

mss. 5923 c. v. 3 Cybela *îngrijeşte cu grijă* pe pămînt
„ „ vt. v. „ Cybela împărăteşte *cu grijă* „ „
„ „ c. v. 4 Şi Ceres *naltă grîul* şi Bachus creşte via.
„ „ c. vt. v. 5 Şi-mpart *zei şi zeiţe* văzduhul, apa glia
„ „ c. v. 8 *Din cer veni* păcatul şi nevinovăţia (corectat în formă def.)
„ „ c. v. 9 *Nemuritori ne-aşteaptă* în...
„ „ vt. v. „ *Nemuritori veghează* în...
„ „ c. v. 11 *Stăm prinşi*... (corectat în formă def.)
„ „ c. v. 12 *Să scap nu pot de Olimpul ce* dă şi *ce* culege
„ „ vt. v. „ *Să scap nu pot de Olimpul* el dă... (corectat în formă def.)
„ „ c. v. 13 *Cu el nebunul luptă, zbătîndu-se-n* zadar
„ „ vt. v. „ De *el nebunul fuge zbătîndu-se-n* zadar,
„ „ c. vt. v. 14 Eu mă supun, *Minervo*, la ne-ndurata lege.

v. 1 *Neptun* sau *Poseidon* fratele lui Zeus stăpînul mărilor şi oceanelor.

v. 2 *Zefir*, nume dat de mitologia greacă vîntului de vest; *Boreu*, zeul Vînturilor din nord, fiul unui Titan şi al Aurorei.

v. 3 *Cibela*, zeiță a fecundității.

v. 4 *Ceres* sau *Demeter*, zeița care dă pămîntului rodnicie și face să crească grîul. *Bachus* sau *Dionysos*, zeul vinului și al iederei a cărei vitalitate și persistență simboliza veșnicia existenței.

v. 10 *Driade*, hamariade, nimfe ale arborilor în mitologia greacă.

v. „ *Lari*, (în mitologia romană), divinități protectoare ale familiei și ale căminului).

454 VII. *Cu armonie simplă...* Miorcani, 6 august, 1933 (Poemul este datat autograf în mss. 5923 B.A.R.S.R.).

Pleiada, I (1934), nr. 1, ian., p. 35.

Apare în SCUTUL MINERVEI (1933) și este republicat în volumele: ASFODELA și **E.D.III.**

Căutările sînt vizibile în ciorna abia descifrabilă, de la p. 30–31. Varianta de la p. 7 prezintă și ea diferențe și modificări pînă la ultima împlinire a versurilor.

mss. 5923 c. v. 1 Cu armonie simplă de *piatră* și lumină
„ „ c. v. 2 Trezind *în gînd comoara de sunete* adînci
„ „ vt. v. „ Trezind *în noi ecoul simțirilor* adînci
„ „ c. v. 3 *În țara devastată de barbari, Turci sau Frînci* — s-a renunțat
„ „ „ v. „ pentru: *Pe* tragica splendoare *de* dezolate stînci,
„ „ vt. v. „ În tragica splendoare *de...*
„ „ c. v. 4 *Sigiliul țării rămîne: un templu* pe-o colină
„ „ vt. v. „ Se profilează templul *pustiu...*
„ „ c. v. 5 Dar veac de veac frontonul *lui* crapă, se înclină
„ „ vt. v. „ „ „ „ „ „ *se* „ „ „
„ „ c. v. 7 Și-n țara pustiită de barbari, Turci *sau* Frînci,
„ „ vt. v. „ Și-n țara *năpădită* de barbari, Turci *sau* Frînci,
„ „ c. v. 8 *Sub floarea* de-acantă dau *(cresc)* tufe de sulfină
„ „ vt. v. „ Prin pietrele de acantă *cresc...*
„ „ c. v. 9 *Cînd oamenii și vremea*, Minerva mea te lasă,
„ „ c. v. 10 *Și slava cînd n-o ține* granitul cel mai dur
„ „ vt. v. „ Cînd slava *n-o mai* ține...
„ „ c. v. 11 *Din visurile mele* ți-oi făuri o casă
mss. 5923 vt. v. 11 (forma definitivă)
„ „ c. vt. v. 12 Dar dă-mi zeiță harul și *sfaturi* înțelepte
„ „ c. v. 13 Sonetul meu să suie în *nesfîrșit* azur
„ „ vt. v. „ (formă definitivă)
„ „ c. v. 14 *Vrăjire* de pilaștrii și de proporții drepte.

Lucian Boz selectează ultima strofă care exprimă ruga poetului pentru dobîndirea harului de a-și putea comunica trăirea noilor stări sufletești — străbătute de duhul clasicității — în tiparul „de pilaștrii și de proporții drepte" a sonetului. (*Ion Pillat. Scutul Minervei* în *Cuvîntul liber*, seria 3, I (1934), nr. 13).

Ghe. Rapa *(op. cit.)*; Ov. S. Crohmălniceanu în *Literatura română între cele două războaie mondiale...* p. 122; Dumitru Micu în *Gîndirea* și *Gîndirismul...* p. 486, atrage atenția că în sonetul VII, este exprimată dorința poetului ca prin poezia sa să făurească zeiței *o casă* pe care timpul să nu o macine așa cum sînt fărîmițate de vreme vechile temple profilate de *„dezolate stînci"*.

Cristian Livescu citează în întregime sonetul VII pentru „actuala năzuință a imaginarului care se vrea nu la adăpostul formei, ci mîntuit prin ea".

Spațiul legitim cuprins în tinerețe în *casa amintirii* apoi în *insula* caldă și protectoare, este de data aceasta adăpostit în: *« sonetul templu »* refugiu pentru cel ce vrea să supraviețuiască vremurilor *(op. cit.)*.

455 VIII. *Sub rod se-ndoaie pomul...* Miorcani, 6 august, 1933. (Sonetul este datat autograf în mss. 5923 B.A.R.S.R., p. 8.)

Pleiada, I (1934), nr. 1, ian., p. 36.

Sonetul apare în SCUTUL MINERVEI (1933) și este republicat în volumele: ASFODELA și **E.D.III.**

Forma sonetului este foarte lucrată. Prima cristalizare este atinsă pe contrapagina 32 iar lumina versurilor definitive abia se întrezărește din țesătura corecturilor celei de a doua și a treia ciorne de la p. 33 și 34. Ultima formă este copiată cu cerneală la p. 8.

mss. 5923 c. I v. 1 *Supus* se-ndoaie *ramul cînd rodul îl pătrunde*
„ „ c. II v. „ *Supus* se-ndoaie pomul *cînd darul îl pătrunde*
„ „ vt. v. „ *Supus* se-ndoaie pomul *cînd rodul îl pătrunde*
„ „ c. I v. 3 Și *apa /spumegoasă, răzvrătită, jucăușe/...*
„ „ c. II v. „ Și *apa frămîntată...*
„ „ vt. v. „ Și *apa* făr-astîmpăr (corectat în formă def.)
„ „ c. I v. 4 */Acuma liniștită* sau: *S-a liniștit adîncă cu vase/ purtînd pașnic corăbiile pe unde.*
„ „ c. II v. „ *Azi fluviul* poartă pașnic corăbiile pe unde.
„ „ vt. v. „ (forma definitivă)
„ „ c. I v. 5 *Dar azi cînd* jocul fraged al anilor se-ascunde
„ „ c. II vt. v. „ Departe „ „ „ „ „ „
„ „ c. I v. 6 *Și îmi răsar la tîmple* întîii peri cărunți
„ „ c. II v. „ *Și iată-mi ies pe tîmple* „ „ „
„ „ vt. v. „ (forma definitivă)

„ „ c. I v. 7 *Dar patimile sterpe mai spumegă sub* punţi

„ „ c. II v. „ *Dar sterp un val de patimi tot spumegă sub* „

„ „ vt. v. „ (forma definitivă)

„ „ c. II v. 8 *Dar răzvrătite doruri tot înverzesc profunde*

„ „ la p.c 33 c. 2 v. 9, 10, 11 indescifrabile

„ „ c. III v. 9 */Ca înţeleptul şarpe schimb tainic/*, sau:

„ „ „ v. „ Ca şarpele de-acuma schimb *suflet şi vis* şi piele

„ „ vt. v. „ (forma definitivă)

„ „ c. III v. 10 *Simt* soarta cu-*mi* apleacă */balanţă/ viaţa la cîntar*

„ „ vt. v. 10 (forma definitivă)

„ „ c. III v. 12 */Sub zodiile/* În toamna unde */totul/* darul se pîrgue *în lapte şi în miere*

mss. 5923 v 12 (forma definitivă)

„ „ c. III vt. v. 13 Aştept să vii *Minervă* cu dreptul tău cîntar,

„ „ c. III v. 14 Să-mi hotărăşti măsura de *untdelemn* şi miere

„ „ vt. v. „ „ „ „ *de-amar* şi de miere

Constantin D. Ionescu comentează astfel semnificaţia sonetului: „Cînd patimile împlinite se arcuiesc în punţi şi dorurile fecundate s-au liniştit profunde, sufletul se întoarce spre culmile fericirii" *(op. cit.)*.

În sonet Şerban Cioculescu recunoaşte ceva din orgolioasa conştiinţă de sine a poetului francez Moréas *(op. cit.)*.

Ov. S. Crohmălniceanu subliniază rolul înţelepciunii, invocată „pentru a stinge tumultul pasiunilor din suflet spre a instaura, în locul lor, calmul olimpian" *(op. cit.)*.

Alexandru Philippide, în *op. cit.* p. 150, atrage atenţia asupra alcătuirii poemului cu o „siguranţă deplină şi cu o perfectă cunoaştere a mijloacelor. Rimele, catrenele n-au fost alese la întîmplare. Pentru tonul grav care trebuia realizat era nevoie de cuvinte cu sunet adînc, cu sunet de apă vuitoare, de vînt prin funduri de păduri, un sunet de toamnă sufletească, fără stridenţe, pătrunzător fără sfîşieri, potrivit cu firea însăşi a poetului. Rimele catrenelor cuprind, toate, acest sunet întunecat - u — care prin repetarea lui de opt ori realizează perfect intenţia poetului. Aliteraţia ultimului vers este, iarăşi, un mijloc potrivit pentru ca finalul să se fixeze durabil în amintire".

456 IX. *La Roma cînd Horaţiu...* Miorcani, 6 august, 1933. (Poemul este datat autograf în mss. 5923, B.A.R.S.R., p. 9).
Pleiada, I (1934), nr. 1, ian., p. 37.
Sonetul apare în SCUTUL MINERVEI (1933) şi este republicat în volumele ASFODELA şi E.D.III.

Prima ciornă, de la p. 35—37, — aproape indescifrabilă — nu poate fi luată în considerare. Rezultă doar ideea fundamentală a poemului, despre prospeţimea graiului nostru în stare de a cînta pe Minerva, mit şi quintesenţă de factori civilizatori, de înţelepciune şi poezie, care era mult mai dezvoltată. La început se evoca eleganţa şi forma aristocratică a graiurilor lui: Horaţiu, Dante, Shakespeare, Racine şi Goethe, care au proslăvit pe Minerva. Artei şi limbii literare a acestora li se opune puterea sufletească a poetului român, — abia ridicat din lutul ţării sale, — şi expresivitatea, viersul său, ţîşnit din limba ciobanilor, dar care pus în slujba Minervei ajunge să exprime înalta poezie. La p. 38 a fost transcrisă prima variantă iar la p. IX cea de a doua.

mss. 5923 vt. I v. 1 *Pe cînd la Roma Goethe* prindea nemuritoare

„ „ vt. II v. 1 *Pe* cînd Horaţiu-*n odă* prindea nemuritoare (corectat în formă def.)

„ „ vt. I v. 2 Cadenţa ta *divină* în versul *său german*

„ „ vt. II v. 2 Cadenţa ta *(la Roma)* în Odă cînd *ritmul* suveran

„ „ vt. I v. 3 *Pe plaiurile noastre spunea cîte-un cioban*

„ „ vt. II v. 3 (forma definitivă)

„ „ vt. I v. 4 *Din frunză tremurată la stele şi izvoare*

„ „ vt. II v. 4 La noi, *păstori* din frunză spuneau pe la izvoare */doar la mioare/*

„ „ vt. I vt. II v. 5 Dar *îndrăznesc Minervo, să-ţi înalţ azi* la picioare,

„ „ vt. I vt. II v. 6 O *laudă să înfrunte* al vremilor noian

„ „ vt. I vt. II v. 7 Căci simt sub *mîni că* lira, pe fiecare an

„ „ vt. II v. 8 Mai pură, mai *adîncă*, îmi *sună*-nvingătoare

„ „ vt. II v. 8 (forma definitivă)

„ „ vt. I v. 10 Un suflet ca un codru *bogat* şi nepătruns

„ „ vt. II v. 10 (forma definitivă)

„ „ vt. I v. 11 I-ai dat *aerisirea* coloanelor eline

„ „ vt. II v. 11 I-ai dat *înariparea* „ „

„ „ vt. I v. 12 *Barbarul nu* pricepe, *nici azi*, *nici ieri*, nici mâne

„ „ vt. II v. 12 Hilotul nu pricepe *nici azi*, *nici ieri*, nici mâne

„ „ vt. I v. 13 Dar versul meu *în templu-ţi* purificat şi uns.

„ „ vt. II v. 13 (forma definitivă)

„ „ vt. I v. 14 *Cît vor trăi Carpaţii* şi *Dunărea rămîne*

mss. 5923 vt. II v. 14 */În simetrii de ceruri/* Şi logodit în taină cu Muzele (neterminat)

v. 1 *Horaţiu*. Quintus *Horaţiu* Flacus, poet latin (65—8 î.e.n.).

v. 2 *Odă.* Este vorba de *Odele* lui Horaţiu cu caracter familiar, naţional şi religios.

Sonetul IX îi prilejuoeşte lui Ghe. Rapa următoarea apreciere: Ion Pillat se retranşează în aristocraţia de marmoră a sonetului, mlădiat savant. Realizarea îţi dă voluptatea de a savura o limbă de o minunată frumuseţe *(op. cit.).*

457 X. *Pe mări nu poate vasul...* Miorcani, 8 august, 1933. (Poemul este datat autograf în mss. 5923 B.A.R.S.R., p. 10).
Pleiada, I (1934), nr. 1, ian., p. 38.
Sonetul apare în SCUTUL MINERVEI (1933) şi este republicat în volumele ASFODELA şi **E.D.III.**
Prima ciornă, de la p. 39, este indescifrabilă. A doua ciornă se află la p. 40 şi 41, iar prima variantă, la p. 42. Varianta a II-a se află la p. 10.

mss. 5923 c. II vt. I vt. II v. 1 *Pe val să zboare* vasul *mai trebuie* ca vîntul
„ „ „ „ „ v. 2 În pînze chibzuite *să-şi lase* vlaga lui
„ „ c. II v. 5 *Să facă să răsune divin* şi proaspăt cîntul, sau:
„ „ c. II v. 5 Din *harpe* să *răsune* deplin şi proaspăt cîntul
„ „ vt. I vt. II v. 5 Din *harpă* ca să-nvie deplin şi proaspăt cîntul
„ „ c. II v. 8 *Doar sub ciocan şi daltă.* La fel e şi cuvîntul.
„ „ vt. I vt. II v. 8 *Cînd orb* loveşti cu dalta. La fel e şi cuvîntul
mss. 5923 c. II v. 9 Să creadă Sciţii *numai în bîlbîiri de-oracol* sau
v. 9 „ „ „ *numai în divagări de oracol*
„ „ vt. I vt. II v. 9 Năuci să creadă Sciţii că bîlciul *e* spectacol
„ „ c. II v. 10 Că *cine plînge-n hohot are dureri* adînci
„ „ vt. I v. 10 Că-n *lirele stridente* dorm melodii adînci (corectat în formă definitivă)
„ „ c. II v. 11 Că-*n* vorbe ne-nţelese *e-o vrajă mai deplină*, sau:
„ „ *întunecate se ascunde* un oracol
„ „ vt. I vt. II v. 11 Că-n *versuri...* (corectat în formă definitivă)

„ „ c. II v. 12 *O poezie mare e mai anevoioasă*
„ „ vt. I v. 12 *Adevărata artă e mai anevoioasă*
„ „ vt. II v. 12 (forma definitivă)
„ „ c. II v. 13 Nu *se ascunde-n umbra* desişului pe stînci
„ „ vt. I v. 13 Nu *bîjbîie* în noaptea „ „ „
vt. II v. 13 (corectat în formă definitivă)
„ „ c. II v. 14 *Înaltă în lumină Minervo a ta lege!*
„ „ vt. I v. 14 În soarele Minervei *ea stă armonioasă*
„ „ vt. II v. 14 „ „ „ scînteie *a sa* lege

Ionescu D. Constantin citează ultimele două strofe ale poemului care sintetizează arta poetică a lui Ion Pillat *(op. cit.).*
În *sonetul X* Şerban Cioculescu discerne o polemică nedesluşită cu barbaria contemporanilor îndepărtaţi de aticism *(op. cit.).*

458 XI. *Abia sosi Prierul...* Miorcani, 8 august, 1933. (Poemul este datat autograf în mss. 5923 B.A.R.S.R., p. 11 şi 45.)
Pleiada, I (1934), nr. 1, ian., p. 39.
Sonetul apare în SCUTUL MINERVEI (1933) şi este republicat în volumele: ASFODELA şi **E.D.III.**
Prima ciornă, de la p. 43 — este plină de ştersături şi reveniri.
La p. 45 se află prima variantă iar la p. 11, cea de a doua.

mss. 5923 c. v. 1 Abia *veni* Prierul cu *pas* /*zbor*/ *de* rîndunică
„ „ vt. I v. 1 Abia sosi Prierul *în zbor de* rîndunică
vt. II v. 1 (forma definitivă)
„ „ c. v. 5 Tot *ce-am iubit odată* cu aripi se ridică
„ „ vt. I v. 5 (forma definitivă)
„ „ c. v. 6 *Ca apa şi ca vîntul mi-e sufletul oprit*
„ „ vt. I v. 6 *Şi sufletul meu unde-i cu valul său umbrit*, sau:
v. 6 *Tot ce-am legat de suflet se duce neoprit*
vt. II v. 6 *Tot ce-a* fost... (corectat în formă definitivă)
„ „ c. v. 7 *Şi mi se scurg alături în pasul liniştit.*
vt. I v. 7 *Şi sufletul te fură pe valu-i* albăstrit
vt. II v. 7 Şi *altădată* suie cu fumu-i albăstrit
„ „ c. v. 8 *Durerea* cea mai mare *(iubirea)* dorinţa cea mai mică
mss. 5923 vt. I v. 8 *Durerea* cea mai mare *(iubirea)* dorinţa cea mai mică
vt. II v. 8 (corectat în formă definitivă)
„ „ c. 1 v. 9 *Chiar bolta înstelată a cerului mi-arată* sau

v. I vt. II v. 9 *Chiar bolta înspuzită în anotimp* rotește.
v. 9 *În* trecerea rotundă *(a anului)* a lunilor rotește
vt. II (forma definitivă)
„ „ c. 1 v. 10 indescifrabil... *un zodier schimbat*
„ „ vt. I v. 10 *Deasupra-mi* bolta nopții *un zodier schimbat*
vt. II v. 10 *În noaptea mea o boltă boltă cu zodier schimbat*
„ „ c. 1 v. 11 Și steaua *căzătoare în umbră* vestejește
„ „ c. 1 v. 11 *În scurgerea totală pe care o măsoară*
vt. I v. 11 (forma definitivă)
„ „ c. 1 v. 12 (forma definitivă)
„ „ c. 1 v. 13 *Etern* e doar *Apolon pe* lira-i le măsoară
vt. I v. 13 (forma definitivă)

Al. Philippide analizează „ultimul terțet aliterat în întregime, cu un ton admirabil, poezie pură prin mireasma pe care o dă, indiferent de conținutul inteligibil, care, de altfel e și el valoros prin imaginea ce-o evocă" sugerîndu-se astfel știința versificației la Ion Pillat *(op. cit.*, p. 151*)*.

459 XII. *Icar cum îl sfidase...* Miorcani, 8 august, 1933. (Sonetul este datat autograf în mss. 5923 B.A.R.S.R., p. 12.)
Pleiada, I (1934), nr. 1, ian., p. 40.
Sonetul apare în SCUTUL MINERVEI (1933), și în volumele: ASFODELA și **E.D.III.**
Sonetul are două ciorne – prima indescifrabilă – la p. 46, iar cealaltă la p. 47–49. Poemul are o singură variantă transcrisă.

mss. 5923 c. II v. 1 *Prea îndrăznețul Dedalos* cu aripe de ceară
„ „ „ v. 1 *Cum* îl sfida *Icaros* cu aripe de ceară
„ „ vt. v. 1 (corectat în formă definitivă)
„ „ c. II v. 2 *Din ceruri cucerite l-a părăsit Apol*, sau:
c. 2 *În valuri mari căzute l-a părăsit Apol*
„ „ vt. v. 2 *Din cer în mări căzute l-a părăsit Apol.*
„ „ c. II v. 3 Și pe Acteon cum i *pofise* trupul gol
vt. v. 3 Și pe Acteon cum i *(zărise)*... (corectat definitiv)
„ „ c. II v. 4 *Pe cel care răpise din ceruri focu-n* pară, sau:
v. 4 *Pe Prometeu vulturii lui Joe'l sfișiară*
v. 4 Chiar Prometeu *ce* slăvii a smuls un foc în pară
v. 4 (forma definitivă)

„ „ c. II v. 6 El ce s-a vrut *titanul*, al omenirii sol
vt. v. 6 (corectat în formă definitivă)
„ „ c. II vt. v. 7 *De* stînci legat de Joe cu vulturii ocol
„ „ c. II vt. v. 10 Comoara ta *Minervo* în *versuri să ți-o* fur
„ „ c. II v. 11 *În mine toți erau...* (corectat definitiv)
„ „ c. II vt. str. IV v. 12 *Pe aripe de raze Icar (Dedal) nu-și contenește zborul*
v. 13 *În vis pe veci Acteon te vede trup de-azur*
v. 14 *Și Prometeu de focu-ți răpit, e-n ingătorul*

La p. 12 a mss. 5923, în colțul stîng al paginii, este transcrisă forma definitivă a acestei ultime strofe.

v. 1 *Icar* și tatăl său *Dedal* au fost întemnițați de Minos, deoarece Dedal i-a ajutat pe Ariadna și Tezeu să învingă Minotaurul. Prizonierii au evadat în zbor, grație aripilor construite de Dedal și fixate de umeri cu ceară.
Nesocotind sfaturile date de tatăl său, Icar s-a înălțat prea sus, prea aproape de căldura soarelui care a topit ceara și astfel Icar s-a prabușit în mare.

v. 3 *Acteon*, vînător care a surprins o pe zeița Diana la scăldat. Zeița mînioasă l-a prefăcut în cerb și el a fost sfîșiat de cîinii săi.

v. 5 *Prometeu*, zeul focului, fiul Titanului Japet și var al lui Zeus. Deoarece a furat focul din cer, a fost pedepsit de Zeus care l-a înlănțuit de o stîncă și a trimis un vultur să-i mănînce ficatul care creștea mereu la loc. Citat de Lucian Boz în *op. cit.*; Ghe. Rapa, *op. cit.*
Cristian Livescu constată că în „atmosfera Helladei, țara perfecțiunii artistice" viziunea poetică se contopește cu azurul formei, « trufie » pe care Ion Pillat o compară cu cele ale unor Icar, Acteon și Prometeu. „Mai mult decît atît, starea de desăvîrșire a poeziei poate figura și ea printre modalitățile de depășire a omenescului, țintuit de lanțul greu al temporalității". (*op. cit.*, p. 182).

460 XIII. *Din toate-această roză...* Miorcani, 9 august, 1933. (Sonetul este datat autograf la p. 13.)
Pleiada, I (1934), nr. 1, ian., p. 41.
Sonetul apare în SCUTUL MINERVEI (1933) și este republicat în volumele: ASFODELA și **E.D.III.**
Prima ciornă a poemului se află la p. 51 iar cea de a doua la p. 52t
Forma este îndelung căutată și vom încerca să descifrăm etapele evoluției sale. Prima variantă este la p. 53, iar cea de a doua la p. 13.
mss. 5923 c. I v. 1 *Această roză care pe masă se (dezleagă) încheagă*

„ „ c. II v. 1 *Această cea din urmă roză ce-și (leagă)* încheagă
„ „ vt. I v. 1 *Această cea din urmă roză* ce-și încheagă
„ „ vt. II v. 1 Din toate această roză ce-n *brumă* și *taina ei* încheagă (corectat în formă def.)
„ „ c. I v. 2 *Din catifea și flăcări o inimă*
„ „ c. 2 v. 2 O inimă de flăcări pe palidul *frunziș*
„ „ vt. I v. 2 (în formă definitivă)
„ „ c. I v. 3 *În moartea ce-și întinde...*
„ „ c. II v. 3 *În toamnă acum primește al morții luminiș*
„ „ vt. I v. 3 *În seara care-ntinde prin parc un luminiș*
„ „ vt. I v. 4 Cum tremură *de* purpur îmi este *și* mai dragă.
„ „ vt. II v. 4 (corectat în formă definitivă)
„ „ c. I v. 5 Și *această grapă blondă a rămas* întreagă
„ „ c. II vt. I v. 5 *Această grapă blondă care-a scăpat* întreagă
mss. 5923 vt. II v. 5 Și *grapa aceasta blondă* ce s-a păstrat întreagă
„ „ c. I v. 6 În via *dezgolită* de-al toamnei *seceriș*
„ „ c. II v. 6 (corectat în formă definitivă)
„ „ c. II vt. II v. 7 *Cum mierea și-o trădează* prin *ultimul* frunziș
„ „ c. II v. 9 *Doresc ce* înflorește sub semnul despărțirii
„ „ vt. I v. 9 Mi-e dor de ce *mă cheamă* „ „ „
„ „ vt.II v. 9 (corectat în formă definitivă)
„ „ c. II v. 10 *Aceste brațe* albe *ce* gîtul *mi-au cuprins.*
„ „ vt.II v. 10 (forma definitivă)
„ „ c. II v. 11 *Cînd știu că peste noapte s-or estompa* privirii
„ „ vt. I vt.II v. 11 Mă țin cînd știu că mâne s-or *estompa* privirii
„ „ c. II, vt. I v. 12 *Învață-mă, Zeiță, iubirile eterne*
„ „ vt. I v. 12 (corectat în formă definitivă)
„ „ vt. I v. 13 *Să cînt tot ce-nflorește de moarte neînvins*
„ „ vt. I v. 13 Ciorchini de stele setea *o* sting și am întins

„ „ vt. I v. 14 *Deasupra amăgirii ce pulberea își cerne*
„ „ vt. I, vt.II v. 14 Iubirii tale *roza* petalelor eterne.

Deasupra dorului de farmecul efemer al vieții se ridică voința de răscumpărare, prin artă, a liniștii olimpiene. (Ionescu D.Constantin, *op. cit.*).

Cristian Livescu alege ultimele două strofe care i se par mai macedonskiene decît cele din VISĂRI PĂGÎNE. „Pe de o parte, farmecul naturii aflate mereu sub pecetea perisabilității și a despărțirii", pe de alta, tentația inefabilului ideal — *„cupa petalelor eterne"* recompun dilema autorului *Thalassei*. Pillat realizează aici „atmosfera stranie de vis și realitate, care face vraja tulburătoare a marilor poeți de limbă engleză", observație ce-i aparține privitoare la «spațiul viziunilor» lui Macedonski, datînd din 1930" (*op. cit.*,p. 182—183).

461 XIV. *Nespovedită mie...* Miorcani, 9 august, 1933. (Sonetul este datat autograf în mss. 5923 B.A.R.S.R., p. 14).
Pleiada, I (1934), nr. 1, ian., p. 42.
Sonetul apare în SCUTUL MINERVEI (1933) și este republicat în volumele: ASFODELA și E.D.III.
Sonetul are o primă ciornă la p. 54—55 și doar ultima variantă transcrisă la p. 14.
mss. 5923 c. și vt. v. 2 Profilul pur pe brațul de lan*ță* răzimat?
„ „ c. v. 3 Ce chin tăcut Zeiță *ca-n blocul de* marmură săpat
„ „ vt. v. 3 Ce chin tăcut Zeiță *ca-n...*
„ „ c. și vt. v. 5 Credeam că numai omul *și* mintea...
„ „ c. v. 8 *De e nebunul Eros durerea o* să treacă
„ „ vt. v. 8 Chiar rănile lui Eros cu vremea *o* să treacă
„ „ c. v. 10 Sub alte legi stă neamul din care m-am ivit.
„ „ c. și vt. v. 12 Ce *l-a* durut odată *îl* doare pe vecie...
„ „ c. și vt. v. 14 M-a învățat *gîndirea* înalta-i simetrie

Lui G. Călinescu i se pare remarcabilă imaginea împietrită a Minervei, a unei divinități încruntate de gînduri — pentru noi transcendentale — sub a cărei evocare poetul ascunde, în versuri fericite, imposibilitatea de a comunica cu ideea universală *(op. cit.)*.

Șerban Cioculescu descoperă în sonet ceva din recea pasiune pentru geometrie a lui Valéry *(op. cit.)*.

462 XV. *Din Helicon coboară...* Miorcani, 9—10 august, 1933. (Sonetul este datat autograf în mss. 5923, B.A.R.S.R., p. 15.)
Pleiada, I (1934), nr. 1, ian.

Sonetul apare în SCUTUL MINERVEI (1933) și este republicat în **E.D.III.**

Sonetul a avut o dificilă elaborare. Ne-au rămas trei ciorne la p. 56—59. Prima din ele este indescifrabilă. Versurile 12, 13 și 14 rămase nedeslușit chiar în ultimele două ciorne. La p. 60 se află prima variantă, iar la p. 15 cea de a doua.

mss. 5923 c. II și vt. I v. 2 Înconjurînd altarul tău sfînt *cu cerc* pios
„ „ c. II c. 3 v. 3 *Și-n sunete de liră* suind armonios
„ „ vt. I v. 3 *Și-n versuri cadențate* suind armonios
„ „ vt. II v. 3 (forma definitivă)
„ „ c. II v. 4 *Cu aripi clare versul mi* s-a desprins din buze
„ „ c. II v. 4 *Cu aripi clare imnul...* (indescifrabil)
„ „ vt. I v. 4 *Cu aripi clare versul să nască pe a lor* buze
„ „ vt. II v. 4 (forma definitivă)
„ „ c. II v. 5 *Acum m-opresc în soare ca razele-i lehuze*
„ „ c. II v. 5 *Și cîte* trele Grații în *zvonuri* de cobuze
„ „ c. II v. 5 *Apolon... și razele-i lehuze*
„ „ vt. I v. 5 Și cîte trele Grații în cîntec de cobuze
mss. 5923 vt. II v. 5 (forma definitivă)
„ „ c. II v. 6 *De zei să-mi umfle pasul de-un foc* unduios
„ „ c. II v. 6 *De-un singur pas cuprins sub val* unduios
„ „ vt. I v. 6 *De zei*, îmi umflă *pieptul c-un foc misterios*
„ „ vt. II v. 6 Un singur vînt le umflă *un val* unduios.
„ „ c. II v. 7 *În cinstea-ți să mimeze un val misterios*
„ „ vt. I v. 7 *Și iar pornește imnul larg și unduios*
„ „ vt. II v. 7 (forma definitivă)
„ „ c. II v. 8 *Din care dansul crește* din formele confuze
„ „ vt. I v. 8 *Din îndoitul fluer din lire și cobuze*

„ „ vt. II v. 8 Divin *se naște* Ritmul din formele confuze
„ „ vt. I vt. II v. 11 Și *versul lui de slavă* dă cerul să-l despice

v. 1 *Helicon.* Munte în Beoția, închipuit sălaș al Muzelor.

v. 9 *Orfeu,* prinț trac fiul unei nimfe, Caliope, înzestrat cu geniu poetic. Neconsolat de moartea Euridicei, soția sa, el coboară în Infern și obține de la păzitorii acestei lumi, revenirea ei pe pămînt. Singura condiție era să nu-și întoarcă privirile spre ea pînă nu ajunge să iasă din Infern. Nerespectînd această interdicție tînăra soție îi este luată înapoi.
Dar Al. Philippide consideră „deosebit de dure" cele două terțete al căror vers final, admirabil în conciziune, arată firea adevărată a limpezirii lui Pillat *(Ion Pillat și adîncimea formei* în *Ion Pillat amintiri despre om și poet*, p. 151).

463 XVI. *În căutarea prăzii...* Miorcani, 10 august, 1933. (Sonetul este datat autograf în mss. 5923 B.A.R.S.R., p. 16.)
Pleiada, I (1934), nr. 1, ian., p. 44.
Sonetul apare în SCUTUL MINERVEI (1933) și este republicat în **E.D.III.** Poemul are o singură ciornă, — la p. 61 — ale cărei ultime două strofe sînt indescifrabile, și o singură variantă la p. 16.

mss. 5923 c. v. 1 *Spre veșnica-ți Colhidă nou Iason am pornit.*
„ „ vt. v. 1 (forma definitivă)
„ „ c. v. 2 *În căutarea lînii de aur a cîntării*
„ „ vt. v. 2 (forma definitivă)

În forma definitivă a sonetului versul 1 se schimbă cu versul 2 și vice-versa.

„ „ c. v. 5 Iar astăzi cînd din valuri *ieșind* pe clina zării
„ „ vt. v. 5 (forma definitivă)
„ „ c. v. 7 Îmi trag la țărm trirema cu *trupul* proptit.
„ „ vt. v. 7 (forma definitivă)

Și ultimele două strofe ale sonetului, transcris la p. 16, sînt în forma definitivă.

v. 1 *Colhida,* ținut în Asia, la răsărit de Pont Euxin și la sud de Caucaz, unde, Argonauții — după cum spune tradiția — au plecat pentru a cuceri Lîna de aur.
Iason. Erou tesalian, căruia Pelias, uzurpatorul tronului tatălui său, îi poruncește să plece în Colhida pentru a-i aduce „Lîna de aur".[Aceasta era blana pe care Frixos și sora sa Hele o jupuiseră de pe berbecul miraculos și au fugit cu ea în Colhida]. Ca să pună mîna pe „Lîna de aur" Iason trece prin mai multe încercări la care îl supune regele Colhidei, Aetes, și iese învingător grație ajutorului primit de la vrăjitoarea Medeea, fiica acestuia.

464 XVII. *Nu-s vindecat cu totul...* Miorcani, 10 august 1933. (Sonetul este datat autograf în mss. 5923 B.A.R.S.R., p. 17).

Pleiada, I (1934), nr. 1, ian., p. 45.

Sonetul apare în SCUTUL MINERVEI (1933) și este republicat în E.D.III.

Sonetul are o singură ciornă — la p. 63–64 și o singură variantă — la p. 17.

mss. 5923 c. și vt. v. 1 Nu-s vindecat cu totul, *Minervo*, de Himeră
„ „ c. v. 3 *Și gura ce odată pe gură m-a mușcat* (se renunță)
„ „ c. v. 3 *Și* ochiul rău și verde pe care *l-a* urmat.
„ „ vt. v. 3 (forma definitivă)
„ „ c. v. 4 Atît de mult pe vremuri *credința-mi* tot *mai* speră
„ „ vt. v. 4 Atît de mult pe vremuri, *orbirea* mea tot speră
„ „ c. v. 5 indescifrabil
„ „ vt. v. 5 *Ca ieri* nedezlegată și astăzi îmi oferă
„ „ c. v. 6 Enigma-i *veninoasă* un Sfinx *neturburat*
„ „ vt. v. 6 Enigma *lui fatală* un Sfinx *neturburat*
„ „ c. vt. v. 7 Și sufletul ce-n ghiara-*i* atît *mi-a* tremurat,
„ „ c. v. 8 Mai tremură privindu-l și acum din sferă-*naltă*
„ „ vt. v. 8 (forma definitivă)
„ „ c. v. 10 Harpiile *în juru-mi și* zborul lor *flămind*
„ „ c. v. 11 *Aud cum crește în* vraja ei adîncă
„ „ vt. v. 11 *Tot mai aud cum crește* în vraja ei adîncă
„ „ c. v. 12 *Din marea care și mișcă argintul viu sub lună*, sau:
„ „ v. 12 Iar glasul de Sirenă *ce tot mai dulce* sună
„ „ vt. v. 12 *Din mări murmurătoare de valuri ca din strună*
„ „ c. v. 13 *În cîntecul de moarte* amăgitor și vast, sau:
„ „ v. 13 *Cîntarea împlinită în moarte grea, pe cînd*
„ „ vt. v. 13 *Cîntarea vestitoare de moarte grea, pe cînd*
mss. 5923 c. v. 14 *Pe* marea care-și mișcă argintul viu sub lună
„ „ c. vt. v. 14 *Oceanida*-și mișcă...
„ „ c. v. 14 *Își leagănă Sirena...*

v. 10 *Harpii*, divinități antice, închipuite cu trup de vultur și cap de femeie, surori rele și crude.

Ionescu D. Constantin scoate în evidență strigătul de regret al poetului, pentru ceea ce lasă în urmă, viața care-l ademenește încă și toate himerele ei *(op. cit.)*. Prima strofă citată de Șerban Cioculescu, *op. cit.*

Cristian Livescu citează sonetul întreg care-i ilustrează teoria asupra limitelor imaginarului pillatian neputînd „să ducă pînă la capăt experiența (transa) poetică".

... „Recitite prin prisma limitelor — de cutezanță — semnalate în cîteva rînduri, versurile de acum confirmă, dacă nu eșecul, atunci măcar crisparea

produsă în îndeplinirea unui program poetic mult mai ambițios decît se lasă deslușit la o analiză sumară." Se subînțelege speranța poetului, ca prin extazul creației artistice să poată comunica cu eternitatea (*op. cit.*, p. 183–184).

465 XVIII. *Te-am regăsit...* Miorcani, 10 august, 1933. (Sonetul este datat, autograf în mss. 5923 B.A.R.S.R., p. 18.)

Pleiada, I (1934), nr. 1, ian., p. 46.

Sonetul apare în SCUTUL MINERVEI (1933) și este republicat în E.D.III.

Sonetul are o singură ciornă la p. 48–49 și numai o variantă la p. 18.

mss. 5923 c. v. 1 Te-am regăsit de *suflet* cu atîta mai aproape
(corectat în formă definitivă)
„ „ c. și vt. v. 3 Erai aici în suflet Profilu-*ți* cunoscut
„ „ c. v. 4 Cum am putut să-ți caut *în* cer pămînt și ape.
„ „ c. și vt. v. 10 Cu *glas* de muritoare și gînd nemuritor.

În Cabinetul de Manuscrise al B.A.R.S.R. am aflat un alt caiet cu coperți albastre, purtînd cota: Mss. 5159 (17,5 cm × 21,5 cm.) în care Ion Pillat a copiat cu cerneală, pe curat, sonetele alcătuind SCUTUL MINERVEI. Pe paginile recto sonetele sînt în forma aproape definitivă, iar pe paginile verso Ion Pillat a însemnat variantele unora dintre versuri. Ambele variante se pot ușor compara ele fiind alăturate față în față. Sublinierile semnalînd diferențele față de forma definitivă sînt ale noastre.

Pe pagina de titlu este scris: *Ion Pillat. Scutul Minervei — Sonete — Miorcani.* 4–10 august 1933.

Pe pagina 1 recto Ion Pillat notează: *Poeziile sînt așezate în ordinea compunerii, la publicare această ordine va putea suferi modificări. I.P.*

p. 1 verso și p. 2 recto: *Variante ale sonetului I*
„ „ „ v. 1 Ajuns *de*-acum *la* culmea
„ „ „ v. 2 *De-a coborî în taina...*
„ 2 recto v. 2 *Ca să descresc...*
„ 1 verso v. 4 *Curat în al meu* cuget...
„ 2 recto v. 4 Stăpîn *pe-al meu* cuget...
„ 1 verso v. 5. De ani destui *cu ochii ei Venera* mă minte...
„ „ „ v. 6. *Ucigător* ca valul din care s-a născut. v. 6 bis: *Înșelător* ca valul...
„ „ „ v. 7. *E obrazul ei.* Dianii destui ani am zăcut.
v. 7 bis: *Sărută ea...*
„ „ „ v. 8. Plătind *venin de raze cu* lacrima fierbinte. Plătind *nălucі...*

„ „ „ v. 9. Cu mai *senină* grijă *(minte)* îmi voi păzi...
„ „ „ v. 11. Măslinul *sfînt el singur*... 11 bis: Măslinul *tău*...
„ „ „ v. 12. *Și patima și visul le-nchin, Zeiță ție.*
„ „ „ v. 13. *Ia-mi* gînditorul suflet *ce-n* piept mi-a *mai* rămas.
p. 1 verso v. 14. *Să-l încununi cu Dafin* și verde poezie *(înaltă poezie)*
p. 2 verso : *Variantă a sonetului II*, în formă aproape definitivă pe p. 3 recto.
„ „ „ v. 6. *Și limpezit* de-apururi... Și limpede *la suflet*
„ „ „ v. 7. ... *fîșia* (năluca) de uscat.
„ „ „ v. 8. *Ce se înalță albă pe zări* ca o amforă; sau:
„ „ „ „ „ *Pe umere de valuri albind...*
„ „ „ „ „ *Pe umere albastre albind...*
„ „ „ „ „ *Pe umere de veacuri, albind...*
„ „ „ v. 10. Bachantele *nebune de teama-ți* se ascund; sau 10 bis:
„ „ „ „ „ *Strigoii...*
„ „ „ v. 11. *În umbră fuge Bachus* încununat cu viță
„ „ „ v. 12. *Dar Apolonul |Liroforul|* tainic pe frun*te îți* răsare
„ 3 recto v. 12. *Dar Apolonul...*
„ 2 verso v. 13. *Și-n* razele
„ „ „ v. 14. ...*Muze senine*
„ „ „ „ „ Îmi naște nouă Muze *sub frunzele amare* |adică sub Laur|
p. 3 verso : *Variantă a sonetului III*, în formă aproape definitivă pe p. 4 recto
„ „ „ v. 1. ...*mai scutură* stejarii
„ „ „ v. 4. *Cînd au* tăcut...
„ „ „ v. 5. *În temple ruinate*...; sau În templul *armoniei*
„ „ „ v. 7. Dar n-au *să cucerească lăcașul* auster
„ 4 recto v. 9. *Nici* lauda, *nici* ura lor oarbă azi nu-mi pasă.
„ 3 verso v. 11. Pe altă frunte *strîmtă mai prăfuit* se lasă
„ „ „ v. 13. Din creștetul *veciei*...; sau: Din *umbrele veciei*...
p. 3 verso v. 14. *O fericire mîndră și cam* îngîndurată
„ „ „ „ „ *Tăcută* fericire puțin îngîndurată
„ „ „ „ „ *O* fericire-*n taina-i* puțin îngîndurată
p. 4 verso : *Variantă a sonetului IV*, în formă aproape definitivă pe p. 5 recto
„ „ „ v. 4. *De* vremea-nșelătoare...
„ „ „ v. 5. ... *ca*-ntr-o carte
„ „ „ v. 6. Curată în simțiri *și mîndră-n* zugrăviri
„ „ „ „
(v. 7 sic) v. 10. *Pe frunzele de-afară e-al* zeilor alai; sau... *saltă-n*
„ „ „ „ „ În juru-i *cîntă-n piatră* al zeilor alai
„ „ „ „ „

(v. 8 sic) v. 11. Nănntru *tace* mortul...
„ „ „ v. 12. ... din *viers* să mi-o ghicească; sau
„ „ „ „ „ ... din *cîntec s-o* ghicească
„ „ „ v. 14. Puterea să-mi *sap versul* în marmură cerească; sau
„ „ „ „ „ „ „ „ *las* chinul „ „ „
„ „ „ „ „ „ „ „ *uit mortul* „ „ „
„ „ „ „ „ „ „ „ *schimb mortul* „ „
„ 5 recto „ „ „ *torn* chinul „ „ „
p. 5 verso : *Variantă a sonetului V*, în formă aproape definitivă pe p. 6 recto
„ „ „ v. 2. *Rănită de-apururi*... sau: *Rănită greu, de moarte*...
„ 6 recto *Rănită azi* de moarte...
„ „ verso v. 3. ...*glasu-i chiemînd* sfîșietor
„ „ „ v. 4. Cînd vrea — și *tot* nu poate — să *miște* o aripă
„ „ „ v. 6. Iubirea-*mi chinuită* de rănile ce-*o* dor
„ „ „ v. 7. ... cînd *nu mai e izvor*
„ „ „ v. 8. Să-i dea *putere* nouă... sau ... *viață nouă*
p. 6 verso v. 9. De prind afund *de suflet*...; sau ... *de patimi*
„ „ „ v. 11. Zeiță prinsă-n *luciul armurei* ce învinge,
„ „ „ v. 12. În sufletu-mi noptatic *străluminînd*, coboară
„ „ „ v. 13. Străpunge-o fără milă cu *lancea* de fier; sau: *Necruțător lovește*...
„ „ „ v. 14. Năluca unei inimi... sau: Dă-i mo*artea, unei* inimi...
p. 6 verso și p. 7 recto: *Variante ale sonetului VI.*
„ „ „ v. 3. *Împărtășește rodnic Cybela pe pămînt* (corectat în formă definitivă)
„ 7 recto v. 3. Cybela împărtășește *cu grijă* pe pămînt
„ 6 verso v. 4. Și Ceres *nălță* grîul... sau: leagă *snopul*... sau: *rodul*...
„ „ „ v. 7. Un zeu ne *dă* un leagăn și altul, *un* mormînt
„ „ „ v. 8. *Ei hotărăsc* păcatul...
„ „ „ v. 9. *Nemuritori ne-așteaptă în* orișice...
„ „ „ „ „ *La pîndă nemurirea stă-n* orișice...
„ 7 recto „ „ *Nemuritor veghează* pe orișice făptură
„ 6 verso v. 13. De el nebunul *fugă zbătîndu-se*-n zadar
„ „ „ „ „ „ „ „ *cerce* să fugă în zadar
„ 7 recto „ „ *Să lupt nu pot cu* zeul: el dă și el culege.
„ 6 verso „ 14. Eu mă supun *orbește* la ne-ndurata lege
„ 7 recto „ 14. Eu mă supun *Minervo*, la ne-ndurata lege.
p. 7 verso : *Variantă a sonetului VII*, în formă definitivă pe p. 8 recto
„ „ „ v. 1. Cu *o simplă armonie* de linii *în* lumină
„ „ „ „ „ Cu *o* armonie simplă de linii *în* lumină

„ „ „ v. 2. Trezind *în noi ecouri de sunete* adînci sau v. 2 bis: Trezind *în gînd...*

„ „ „ „ „ „ „ *noi comoara simțirilor"*

p. 7 verso v. 2. Trezind *în noi ecoul* gîndirilor

„ „ „ v. 3. În tragica splendoare *de* dezolate stînci

„ „ „ „ „ „ „ „ *de detunate* „

„ „ „ v. 4. *Sigiliul tău iată-l*: un templu pe-o colină

„ „ „ „ „ „ „ *rămîne* „ „ „ „ „

„ „ „ v. 6. *Coloanele în* vremea ce *sapă...*

„ „ „ v. 7. Și-n țara *devastată...*

„ „ „ v. 10. Cînd slava *n-o mai* ține...

„ „ „ v. 11. Din *versurile mele eu ți-oi zidi* o casă.

„ „ „ v. 12. ... *și sfaturi* înțelepte,

„ „ „ v. 13. Sonetul meu să *fie...*; sau: ... să *steie*

„ „ „ v. 14. *În* vrajă...

„ „ „ „ „ *Vrăjire...*

p. 8 verso : *Variantă a sonetului VIII,* în formă definitivă pe p. 9 recto.

„ „ „ v. 1. Supus se-ndoaie *ramul...*

„ „ „ v. 3. *Și apa jucăușă...*

„ „ „ „ „ „ „ *frămîntată...*

„ „ „ v. 6. ... pe timp*le*

„ „ „ v. 7. *Dar* patimi *biruite* au *împietrit* în punți

„ „ „ v. 8. Și *înfrînate* daruri s-au *domolit* profunde

„ „ „ „ „ „ „ „ *au înghețat*

„ „ „ „ „ Ca șarpele *cuminte...*

„ „ „ v. 14. Să-mi hotărăști măsura de *untdelemn* și *miere*

„ „ „ v. 14. p. 9 r... de *amar* și de miere

p. 9 verso : *Variantă a sonetului IX,* în formă aproape definitivă pe p. 10 recto.

„ „ „ v. 1. *Pe cînd* la Roma...

„ „ „ „ „ *Pe Palatin, cînd Goethe* prindea nemuritoare

p. 9 verso v. 1. *Pe Palatin, cînd Goethe* lega nemuritoare

p. 10 recto v. 2. Cadența ta în Odă cînd *ritmu-ți...*

p. 9 verso v. 4. La noi *spuneau păstorii din frunză la mioare*

p. 10 recto v. 4. ... *păstori din frunză spuneau* pe la izvoare

p. 9 verso v. 7. Căci simt sub *mîini că* lira...

„ „ „ v. 8. ... *îmi sună*-nvingătoare

„ „ „ v. 10. ... ca un codru *bogat...*

„ „ „ v. 11. I-ai dat *înaripar*ea... sau: *nemărginirea...* sau: *aerisirea...*

„ „ „ v. 12. *Barbarul nu pricepe...*

p. 10 recto v. 12. *Hilotul nu-l pricepe nici azi, nici eri, nici mîne*

p. 9 verso v. 13. Dar versul *meu de tine* purificat și uns

„ „ „ v. 14. *Cît vor trăi Carpații și Dunărea,* rămîne

p. 10 verso : *Variantă a sonetului X,* în formă aproape definitivă pe p. 11 recto.

„ „ „ v. 1. *Pe val să* zboare...

„ 11 recto v. 1. Pe mări *să zboare* vasul, *mai trebuie* ca vîntul

p. 10 verso v. 2. În pînze *bine prinse să-și lase furia* lui

„ „ „ v. 3. *Și zările* s-așterne...; sau: Și *Cîmpului...*

„ „ „ v. 4. ... doar *cînd hățul...*

„ „ „ v. 5. *Din harpă...*

„ „ „ v. 6. *Pe coarde măsurate...*

„ „ „ v. 7. *Și marmora informă se schimbă* în statui

„ „ „ v. 8. *Doar ciocănită-n daltă. Așa* e și cuvîntul; sau

„ „ „ „ „ *Doar sub ciocan și daltă...*

„ „ „ „ „ *Cînd orb lovești* cu dalta. La fel...

„ „ „ v. 9. *Beoțienii creadă...*

„ „ „ v. 10. ... *sînt patimi mai adînci*

„ „ „ v. 11. *Că-n versuri* ne-nțelese...; sau: vorbe *fără noimă* corectat formă definitivă

p. 11 recto v. 11. Că-n vorbe *bîlbîite...*

„ 10 verso v. 12. Adevărata artă *e (mai) anevoioasă...*

„ „ „ v. 13. Nu *bîjbîie prin umbră de peșteri, ci* pe stînci

„ „ „ v. 14. La soarele Minervei *ea stă armonioasă*

p. 11 recto v. 14. În soarele Minervei scînteie *a sa* lege.

p. 11 verso și p. 12 recto: *Varianta sonetului XI,* în formă aproape definitivă pe p. 12 recto

p. 11 verso v. 1. *N-a sosit bine Prier în zbor de* rîndunică

„ „ „ v. 2. *L-a și strîns galben, vara...*

„ „ „ v. 6. Și *sufletul meu unde-i?* În ochi mi s-a umbrit; sau:

„ „ „ „ „ *Tot ce-mi fu drag* pe lume, *se duce liniștit*

p. 12 recto v. 7. Și *altădată suie* cu fumu-i albăstrit

„ 11 verso v. 12. Nimic nu se *revine...*

„ „ „ v. 14. ... *pe* liră le măsoară.

p. 12 verso : *Variantă a sonetului XII,* în formă aproape definitivă pe p. 12 recto

p. 13 recto v. 1. Cum îl sfidase *Dedal* cu aripe de ceară (corectat în formă definitivă)

p. 12 verso v. 3. Și pe Acteon care-i *zărise...* sau: *poftise...*

„ „ „ v. 6. El ce s-a vrut *titanic...*

„ „ „ v. 7. Pe stînci... *(în lanț)*

„ „ „ v. 8. ... *cu* fierea...

„ „ „ Strofa IV^a (var. întîi).

Pe aripi de raze Dedal nu-şi mai sfîrşeşte zborul (opreşte zborul)
În vis, pe veci Acteon te vede, trup de-azur.
Şi Prometeu de focu-ţi răpit, e-nvingătorul.

Strofa IV^a (var. a doua)

Cu Dedal în lumină îmi urc spre tine zborul,
Cu ochii lui Acteon văd trupul tău de-azur
Şi flacăra din minte ţi-o smulg cu Răpitorul

p. 13 recto v. 13. Pe veci văd ochii minţii tiparele-*ţi* de aur
„ 12 verso v. 14. *Şi focul nemuririi îl are* răpitorul
„ „ „ „ ....*îl prinde...*
„ „ „ „ ....*l-o prinde...*
„ „ „ „ ....*îl smulge...*
p. 13 verso şi p. 14 recto: *Variante ale sonetului XIII*
„ „ „ v. 1. *Această cea din urmă grea roză cum* închiagă
„ „ „ „ „ *Catifelata roză ce-n taina /moartea/ ei* închiagă
„ 14 recto v. 1. Din toate, *această* roză...
„ 13 verso v. 3. În seara *ce-şi lungeşte lumina ei* pieziş
„ „ „ „ „ *În* seara prelungită *de-un tainic* luminiş
„ „ „ v. 4. Cum tremură în *moarte*, îmi este cea mai dragă.
„ „ „ v. 5. Şi această *grapă de-aur care-a scăpat* întreagă
„ 14 recto v. 5. *Şi grapa aceasta blondă* ce s-a păstrat întreagă.
„ 13 verso v. 6. În via *dezgolită...*
„ 14 recto v. 6. În via pustiită de-al toamnei *seceriş,*
„ 13 verso v. 7. *Cum mierea şi-o trădează prin ultimul* frunziş
„ „ „ v. 8. Mai tare mă *opreşte* şi locului mă leagă.
„ „ „ „ „ Mă *farmecă* mai tare şi...
„ 14 recto v. 8. *Mă bucură* mai tare şi...
„ 13 verso v. 9. *Iubesc tot ce* înfloreşte
„ „ „ „ „ *Doresc...*
„ „ „ „ „ Mi-e dor de ce *mă ţine /mă chiamă.../*
„ „ „ v. 10. ... *grumazul mi-au cuprins*
„ „ „ v. 11. *Mi-s dragi* cînd ştiu...
„ 14 recto v. 11. Mă ţin cînd ştiu că mîne s-or *estompa* privirii.

Strofa IV-a

Învaţă-mă, Zeiţă, iubirile eterne.
Să cînt tot ce-nfloreşte de moarte neînvins,
Deasupra amăgirii ce pulberea îşi cerne

p. 14 verso : *Variantă a sonetului XIV*, în formă aproape definitivă pe p. 15 recto.
„ „ „ v. 1. *Nelămurită* mie ce *taină...*
„ 15 recto v. 3. Ce chin tăcut, Zeiţă, *ca-n* marmură săpat.
„ „ „ v. 4. *Ţi-a* adumbrit...
„ 14 verso v. 8. *De-s* rănile lui Eros, *chiar ele* o să treacă
„ „ „ v. 14. Mi-a *căpătat gîndirea*
„ „ „ „ „ „ „ „ *balanţa*
„ „ „ „ „ „ „ „ *dreptatea*
p. 15 verso : *Variantă a sonetului XV*, în formă aproape definitivă pe p. 16 recto.
„ „ „ v. 1. *Ţinîndu-se de mînă coboară* nouă Muze
„ „ „ v. 2. Înconjură altarul *tău sfînt cu cerc /pas/* pios
„ „ „ v. 3. *Şi în cadenţă largă urcînd* armonios
„ „ „ v. 4. *Cu aripi clare Versul /Cîntul/* li s-a desprins din buze.
„ 16 recto v. 8. *Divin* răsare...
„ 15 verso v. 11. Şi imnul *lui de slavă (slavei tale...)*
„ „ „ v. 13 ... lasă cînd *tremurat*, cînd *rar* (cînd *repezit...*)
p. 16 verso : *Variantă a sonetului XVI*, în formă definitivă pe p. 17 recto
„ „ „ v. 2. Spre *veşnica-ţi Colhidă...*
„ „ „ v. 4. Scăpai *şi de vîltoarea...*
„ „ „ v. 5. ... din neguri *îmi ies...*
„ „ „ v. 13. ... să *iau* măcar
p. 16 verso v. 14. *Un singur fir, pe liră, /pe strune/ /de soare/* din lîna lui de aur.
p. 17 verso : *Variantă a sonetului XVII*, în formă aproape definitivă pe p. 18 recto.
„ „ „ v. 2. Pe buze tot *mai* arde... /Pe buza *mea...*/
„ „ „ v. 4. ... *orbirea /credinţa/* mea tot speră.
„ 18 recto v. 5. Ca eri *nedezlegată...*
„ 17 verso v. 5. (corectat în formă definitivă).
„ „ „ v. 6. Enigma *lui fatală*
„ 18 recto v. 6. Enigma-i dureroasă un Sfinx *neturburat.*
„ 17 verso v. 10. Harpiile *în juru-mi şi* zborul lor *flămînd*
„ 18 recto v. 10. Harpiile pe frunte *şi* zborul lor nefast
„ 17 verso v. 11. *Tot mai aud cum creşte în* vraja ei adîncă
„ „ „ „ „ *Aud şi azi cum urcă încet, tot mai* adîncă,
„ „ „ v. 12. *Din mări nemuritoare de valuri cum răsună*
„ „ „ „ „ ... *ca pe o strună*
„ „ „ v. 13. *Cîntarea împlinită în moartea mea, — pe cînd*
„ „ „ „ „ ... *moarte grea...*

„ „ „ v. 14. *Oceanida-și mișcă argintul* viu sub lună
„ „ „ „ „ „ „ „ „ *fals la* lună
„ „ „ „ „ *Sirenele își...*
„ „ „ „ „ *Își leagănă sirena...*
sau:

p. 17 verso v. 11. Mai simt *în* vechea spaimă, *cu* vraja */groaza/ lui* adîncă
„ „ „ v. 12. Iar glasul de Sirenă *ce tot mai dulce* sună
„ 18 recto v. 12. *Cînd* glasul de Sirenă tot mai suav îmi sună
„ 17 verso v. 13. În *cîntecul de moarte...*
„ „ „ v. 14. *Pe* marea care-și mișcă argintul *fals...*
p. 18 verso : *Variantă a sonetului XVIII,* în formă aproape definitivă pe p. 19 recto.
„ „ „ v. 1. ... de *mine* cu atîta mai aproape.
„ 19 recto v. 2. Cu cît credeam, *Minervo...*
„ 18 verso v. 4. ... *închiselor* pleoape.
„ „ „ v. 5. Cum *puteam* eu *să* caut pe cer, pămînt *și* ape
... *în* cer, pe munți...
„ „ „ v. 7. *Să* mă aplec...
„ 19 recto v. 10. Cu *glas* de muritoare... (corectat în formă definitivă)
„ 18 verso v. 11. Ce laudă mai *mare...*
„ „ „ v. 13. *Și că acolo* cîntă...

BALCIC (1929-1939)

466 *Împlinire.* Balcic, 10 iunie, 1936. (Poemul este datat în volumul **Ț.P.**, exemplarul autorului).
Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 11, nov. p. 243; *Viitorul,* XXVIII (1936), nr. 8650, 8 nov., p. 2; *Almanahul ziarului Timpul,* Buc. 1939, p. 117.
Poemul a apărut mai întîi în ciclul **Versuri pentru Balcic** din vol. **Ț.P.** și apoi în volumul BALCIC. În **E.D.III.** poemul rămîne repartizat la BALCIC.

Poem citat de Romulus Demetrescu (*Țărm pierdut...* în *Pagini literare,* IV (1937), nr. 68); Enache Puiu, *Motivul mării la Ion Pillat,* în *Steaua,* XXXVI (1985), nr. 8, aug., p. 34.

467 *Balcic biblic.* Balcic, 27 iulie, 1929. (Poemul este datat în **C.V.** (1932), exemplarul autorului).
În *Gîndirea,* IX (1929), nr. 12, p. 375 poemul este închinat lui G. D. Mugur.
A apărut mai întîi în **C.V.** (1932), apoi în volumele: **C.V.** (1936) **P.L.** și **B.**
În volumele **C.V.** este închinat lui Dragoș Protopopescu. În **E.D.III** poemul rămîne repartizat la BALCIC.
Citat de Al. Robot (*Ion Pillat: Caietul verde* în *Rampa,* XV (1932), nr. 4484; I. Valerian, (*Ion Pillat: Caietul verde* în *Viața literară,* VIII (1932), nr. 140. Vladimir Streinu (*Troiță poetică...* în *Revista Fundațiilor,* VIII (1941), nr. 5; Enache Puiu, *op. cit.*)

468 *Balcic de seară.* Balcic 26—27 iulie, 1929. (Poemul este datat în **C.V.** (1932), exemplarul autorului).
Revista Scriitoarelor și Scriitorilor români, III (1929), nr. 10, oct., p. 1, *Viața literară,* IV (1929), nr. 122, p. 1; *Vremea,* VI (1933), nr. 270, 8 ian., p. 7; *Familia,* V (1938), nr. 8, sept., p. 56; *Viața literară,* IV (1929), nr. 112, 5 oct., p. 1;
Poemul a apărut în volumele: **C.V.** (1932); **C.V.** (1936) unde este închinat lui Dragoș Protopopescu și în volumele: **P.L.** și BALCIC. În **E.D.III** poemul rămîne repartizat la BALCIC.
Citat de Ștefan Baciu (*Ion Pillat: Balcic* în *Gîndirea,* XIX (1940), nr. 10; Pan Vizirescu (*Ion Pillat: Balcic, poezii* în *Convorbiri literare,* LXXIV (1941), nr. 1); I. Gr. Periețeanu (*Ion Pillat, poetul mării noastre* în *Revista Fundațiilor,* VII (1940), 1 martie); Cristian Livescu alege poemul, ilustrativ pentru tehnica impresionistă aceeași și în poezia *Seară la Miorcani.* Schițele de peisaj sînt luate în funcție de nuanțele luminoase. (*Introducere în opera lui Ion Pillat...* p. 185).

469 *Cîntecul lui Ali. București, cam pe la 20 ianuarie, 1928 — ultima strofă adăugată mai tîrziu.* (Poemul este datat în **C.V.** (1932), exemplarul autorului).
Adevărul literar și artistic, IX (1928), nr. 375, 12 feb., p. 5;
Viața literară, III (1928), nr. 74, 18 feb., p. 4; *Arta,* București, I (1941), nr. 7, 9 iul., p. 3.
A apărut în volumele **C.V.** (1932) și **C.V.** (1936), unde este închinat lui Dragoș Protopopescu și în volumele **P.L.** și **B.** În **E.D.III** poemul rămîne repartizat la **B.**

Citat de Constantin D. Ionescu (*Însemnări pe marginea Caietului verde* în *Calendarul*, II (1933), nr. 275).

470 *Sarcofag. Miorcani, 3 august, 1933, pe o impresie de la Balcic și din Grecia.* (Poemul este datat în **C.V.** (1936), exemplarul autorului).
Universul, L (1933), nr. 318, 20 nov., p. 4.
Poemul a apărut mai întîi în **C.V.** (1936), unde este dedicat lui I. N. Herescu, apoi în volumele **P.L.** și **B.** În **E.D.III** el rămîne repartizat la **B.**
Constantin D. Ionescu remarcă în poem seninătatea cu care este privită moartea. (*Un clasic: Ion Pillat cu prilejul volumului „Țărm pierdut"* în *Ramuri*, XXIX (1937), p. 364 - 368).

471 *Balcic.* Balcic, 10 iunie, 1936. (Poemul este datat în vol. **Ț.P.**, exemplarul autorului).
Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 11, p. 244; *Gazeta*, III (1936), nr. 805, 13 nov., p. 2; *Lumea turistică*, III (1937), p. 11 /nesemnată/.
Poemul apărut mai întîi în ciclul: **Versuri pentru Balcic** din **Ț.P.** și apoi în volumul **B.** În **E.D.III** el rămîne repartizat la BALCIC.
Citat de Constantin D. Ionescu *(op. cit.)*; T. Păunescu-Ulmu *(Ion Pillat și V. Voiculescu /Cu ocazia vol. Balcic/* în *Revista Fundațiilor*, VII (1940), nr. 12; Gr. Periețeanu *(op. cit.)*.

472 *Balcic lunar.* Balcic, iunie—octombrie, 1935. (Poemul este datat în f. mss. 709 M.L.R. și în **Ț.P.**, exemplarul autorului).
Junimea literară, XXIV (1935), nr. 10 11, oct.—dec., p. 309; *Revista Fundațiilor*, III (1936), nr. 11, nov., p. 245; *Lumea turistică*, III (1937), p. 11 /nesemnat/.
Poemul a apărut în volum în ciclul **Versuri pentru Balcic** din **Ț.P.**, apoi în volumul BALCIC și în **E.D.III** unde rămîne repartizat la BALCIC.
mss. 709 v. 17 Ca *omul care trece pe pămînt* (corectat în formă definitivă)
„ „ v. 23 Și eu *aici* pe o *piatră grea* („ „ „ „)
„ „ v. 24 Fîntîna mai șoptea *în amintire* („ „ „ „)
Citind poemul Romulus Demetrescu își amintește în paralel, de piesele lui Chopin, unde motivul se insinuează subtil în forfota sclipirilor sonore. (*Țărm pierdut...* în *Pagini literare*, IV (1937), nr. 6—8); Gr. Periețeanu, *op. cit.*; Vlaicu Bârna (*Ultima carte de poezie a d-lui Ion Pillat; Țărm pierdut* în *Societatea de mîine*, XVI (1939), nr. 3); Cristian Livescu aseamănă poemul unei „guașe austere alcătuită cu simplitate și rafinament în cîteva tușe" *(op. cit.)*.

473 *Cină cu pești.* Balcic, iunie, 1935. (Poemul este datat în **Ț.P.**, exemplarul autorului)
Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 11, nov., p. 246.
A apărut mai întîi în ciclul: **Versuri pentru Balcic** din **Ț.P.**, apoi în volumul BALCIC iar în **E.D.III** rămîne repartizat la BALCIC.
Citat de Romulus Demetrescu, *op. cit.*

474 *Stella maris.* Noiembrie, 1935. (Poemul este datat în f. mss. 704 M.L.R. și în **Ț.P.** exemplarul autorului).
Convorbiri literare, LXVIII (1935), nr. 9—12, sept.—dec., p. 404;
Revista Fundațiilor, IX (1936), nr. 11, nov., p. 247.
Poemul a apărut mai întîi în ciclul **Versuri pentru Balcic** din **Ț.P.**, apoi în volumul BALCIC iar în **E.D.III** rămîne repartizat la BALCIC.
Mihai Niculescu transcrie întregul poem care cuprinde idealul de clasicitate în versuri de o „puritate și legănare melodică desăvîrșită" *(op. cit.)*; Pan Vizirescu, *op. cit.* Romulus Demetrescu, *op. cit.*; Ion Chinezu (*Pagini de critică...* p. 51).

475 *Lună pe mare.* Balcic, 10 iunie, 1936. (Poemul este datat în **Ț.P.**, exemplarul autorului).
Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 11, nov., p. 248; *Vremea*, XI (1938), nr. 531, 27 mart., p. 10.
Poemul a apărut mai întîi în ciclul **Versuri pentru Balcic** din **Ț.P.**, apoi în volumul BALCIC iar în **E.D.III** rămîne repartizat la BALCIC.
Șerban Cioculescu declară poemul cel mai frumos din volum, de esența liedului și cu toate că „leit-motivul este o reminiscență argheziană (*„Luna-și mînă lin păunii". Mănăstire* în *Cuvinte potrivite*) poema nu este mai puțin remarcabilă". (*Ion Pillat: Țărm pierdut... Revista Fundațiilor*, IV (1939), nr. 7; *Aspecte lirice contemporane...* p. 154).
Ion Chinezu reliefează impresia de plenitudine pe care o poate realiza sonoritatea versurilor *(op. cit.)*.
Constantin D. Ionescu, *op. cit.*; Pan Vizirescu, *op. cit.*; Vladimir Streinu, *op. cit.*; Dumitru Micu, *op. cit.*; Enache Puiu, *op. cit.*

476 *Casă la Balcic.* Balcic, 10 iunie, 1936, (Poemul a fost datat în f. mss. 705 M.L.R. și în **Ț.P.**, exemplarul autorului).
Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 11, nov., p. 250.
Catrenul a apărut mai întîi în ciclul **Versuri pentru Balcic** din **Ț.P.**, exemplarul autorului, apoi în volumul **B**, iar în **E.D.III** rămîne repartizat la **B.**

f. mss. 705 v. 1 *Îmi* cîntă marea soarele *îmi* cîntă (corectat în formă definitivă)

„ „ „ v. 2 *Sînt casa unor suflete senine* „ „ „ „

O variantă la care poetul renunță:

Îmi cîntă marea, soarele îmi cîntă
Că armonia lumii n-a pierit
Că frumusețea singură e sfîntă
În sufletul și casa ce-am clădit.

477 *Floarea din fereastră.* Balcic, 10 iunie, 1936. (Poemul este datat în Ț.P., exemplarul autorului).
Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 11, nov., p. 250.
A apărut mai întîi în ciclul **Versuri pentru Balcic** din **Ț.P.**, apoi în volumul BALCIC iar în **E.D.III** rămîne repartizat la **B.**
Citat de Romulus Demetrescu, *op. cit.*

478 *Seară la țărm.* Balcic, 10 iunie, 1936. (Poemul este datat în **Ț.P.**, exemplarul autorului).
Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 11, nov., p. 231.
A apărut mai întîi în ciclul: **Versuri pentru Balcic** din **Ț.P.**, apoi în volumul **B.** iar în **E.D.III** rămîne repartizat la **B.**
Mihai Niculescu citează prima strofă a poemului „în care peisajul devine o inițiere pentru suflet, o stare a lui" *(op. cit.)*; Enache Puiu, *op. cit.*

479 *Dionysopolis.* Balcic, 10 iunie, 1936. (Poemul este datat în **Ț.P.**, exemplarul autorului).
Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 11, nov., p. 252; *Lumea turistică*, III (1937), p. 11 /nesemnată/.
Poemul a apărut mai întîi în ciclul: **Versuri pentru Balcic** din **Ț.P.**, apoi în volumul BALCIC, iar în **E.D.III** rămîne repartizat la BALCIC.
Citat de Romulus Demetrescu, *op. cit.;* Pan Vizirescu, *op. cit.;* Mihai Niculescu, *op. cit.;* Vladimir Streinu, *op. cit.*

480 *Sarcofag tracic.* Balcic, 10 iunie, 1936. (Poemul este datat în **Ț.P.**, exemplarul autorului).
Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 11, p. 253.

A apărut mai întîi în ciclul: **Versuri pentru Balcic** din **Ț.P.**, apoi în volumul BALCIC, iar în **E.D.III** rămîne repartizat la BALCIC.
Citat de Vladimir Streinu, *op. cit.;* Gr. Periețeanu, *op. cit.;* Pan Vizirescu, *op. cit.*

481 *Plajă pustie. „Redactat București, 13 iulie, 1936, după o impresie din Balcic. Iunie, același an".* (Notă reprodusă din f. mss. 3 M.L.R. și din **Ț.P.**, exemplarul autorului).
Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 11, nov., p. 254.
Poemul a apărut mai întîi în ciclul: **Versuri pentru Balcic** din **Ț.P.**, apoi în volumul BALCIC, iar în **E.D.III** rămîne repartizat la vol. BALCIC.
În f. mss. 3 v. 4 Balcicului de-amurguri ***luminat*** (corectat în formă definitivă)
„ „ „ „ v. 6 Pe sub finapi ***bătrînii*** m-au prins; pe povîrniș (corectat în formă definitivă)
„ „ „ „ v. 9 Pe ape ***prinse-n*** firele luminii, (corectat în formă definitivă)
„ „ „ „ v. 13 **Iar eu *întins* am așteptat pe plajă** (corectat în formă definitivă)
„ „ „ „ v. 15 **Căci scrie *a fost /sub cer'...*** (corectat în formă definitivă)
„ „ „ „ v. 16 **Pîn *luntrile minunii*** vor veni (corectat în formă definitivă).

482 ***Cules de zi.*** **Balcic, 11 octombrie, 1936.** (Poem datat în f. mss. 717 M.L.R. **și în Ț.P., exemplarul autorului).**
***Viața literară*, XI (1936), nr. 9, 15—30 dec., p. 1.**
A apărut mai întîi în ciclul: Elegii marine din Ț.P., în volumul BALCIC, **iar în E.D.III rămîne repartizat la BALCIC.**
În f. mss. 717 v. 18 Iar turmele de casă le *coboară*
„ „ „ „ v. 19 **La marc *peste* rîpe și cum seara,** (corectat în formă definitivă)
„ „ „ „ v. 21 ***Coboară și ea din cer*** peste ape (corectat în formă definitivă)
Citat de Gr. Periețeanu, *op. cit.*

483 ***Pe țărm. „București, 23 octombrie, 1936, pe o impresie din Dobrogea".*** **(Notă reprodusă din Ț.P., exemplarul autorului).**
A apărut mai întîi în ciclul: Elegii marine din Ț.P., apoi în volumul **B.** **iar în E.D.III rămîne repartizat la BALCIC.**
Citat de Gr. Periețeanu, *op. cit.*

484 *Țărm pontic.* Balcic, 19 octombrie, 1938. (Poemul este datat în mss. 17.309/15—16 M.L.R. și în vol. U.T., exemplarul autorului).
Revista Fundațiilor, VI (1939), nr. 1, ian., p. 39—40.

A apărut în U.T., apoi în BALCIC, iar în E.D.III el rămîne repartizat la BALCIC.

În mss. 17.309/15, poemul începe cu opt versuri, la care poetul renunță sintetizîndu-le conținutul în cele patru versuri ale formei definitive.

mss. 17.309/15—16 *Departe dealuri sterpe, rîpi surpate*
" " " " *Enorme blocuri albe, bolovane*
" " " " *Haotice, văi strîmte, povîrnișe*
" " " " *Scoțîndu-și la iveală stînca surdă*
" " " " *Cu oase uriașe, văgăune*
" " " " *Căscate-n gura iadului-legendă*
" " " " *De țări pietrificate de-un descîntec*
" " " " *Necruțător. De altă parte marea*
" " " " v. 5 În bolovani; văi *supte*-n văgăună (corectat în formă definitivă)
" " " " v. 13 Stă înghețat teluric. Singuratec (corectat în formă definitivă)
" " " " v. 30 *Să sufle* surd în sufletul Dobrogii... (corectat în formă definitivă)

Se renunță la următoarele versuri:

mss. 17.309/16 v. 34 *Cămile-ngenuncheate sub povară*
" " " v. 35 *Popoarele uitate din povestea*
" " " v. 36 *Și ea pierdută de pe fața lumii.*

Poem citat de Gr. Periețeanu, *op. cit.*

485 *Înserare.* Miorcani, 23 iulie, 1937. (Poemul este datat în mss. 4218, B.A.R.S.R. „Versuri din Miorcani").
Universul literar, XLVII (1938), nr. 11, 30 apr., p. 5; *Familia,* V (1938), nr. 2, sept., p. 53 (fragment).

În mss. 4218 B.A.R.S.R., poemul este intitulat *Înserări* și are două părți: prima parte o înserare la Balcic iar a doua descriind venirea nopții deasupra Miorcanilor. Prima parte, de-sine-stătătoare, este destinată de poet BALCICULUI, iar a doua cu titlul *Înnoptare* apare în volumul U.T.

Cu titlul *Înserare,* prima parte a poemului este repartizată în E.D.III la volumul BALCIC.

În Cabinetul Colecțiilor Speciale din B.C.S. se păstrează f. mss. 11.275 cu o variantă a poemului, refăcută la 2 aprilie 1940, în București, pe care o copiem

ca atare și la care poetul renunță. Doar prima strofă este în cea mai mare parte asemănătoare cu cea definitivă.

Pe grumazul zării țărmul
Braț rotund încet aduce
Ca pe el amurg și mare
Frunte-n frunte să se culce

Luminos de alb Balcicul
De pe cap dezleagă-alene
Vinătul turban al serii
Și îl fîlfîie pe ape.

Și din flueru-i de stele
Lung își cheamă noaptea turma
De delfini venind pe valuri
Să s-adape-n vis curat.

486 *Prinos.* Balcic, 19 octombrie, 1938. (Poemul este datat în mss. 17.309/11—12 M.L.R. și în U.T., exemplarul autorului).
Revista Fundațiilor, VI (1939), nr. 1, p. 42.
Poemul apare mai întîi în U.T., apoi în volumul B., iar în E.D.III el rămîne repartizat la B..
mss. 17.309/11 v. 2 Ca inima-*mi* smochine pîrguite (corectat în formă definitivă)
" " " v. 12 Să guști, *copilă, clipa ta de vrajă* (corectat în formă definitivă)
" " " v. 13. Nu-ți cer în schimb *iubiri*... (corectat în formă definitivă)
" " " v. 15. Din *zare* o duse... (corectat în formă definitivă)

487 *Piatră.* Balcic, 19 octombrie, 1938. (Poemul este datat în mss. 17.309/13—14 M.L.R. și în U.T., exemplarul autorului).
Revista Fundațiilor VI (1939), nr. 1, ian., p. 41.
Poemul a apărut mai întîi în U.T., apoi în volumul B., iar în E.D.III el rămîne repartizat la vol. B..
mss. 17.309/13 v. 8 De vis *translucid* pentru tine.

488 *Cimitir tătăresc.* Balcic, 20 octombrie, 1938. (Poemul este datat în mss. 17.309/17—18 M.L.R. și în U.T., exemplarul autorului).

Revista Fundațiilor, VI (1939), nr. 1, ian., p. 38.
A apărut mai întîi în **U.T.**, apoi în volumul BALCIC, iar în **E.D.III** el rămîne repartizat la vol. BALCIC.
În mss. 17.309/17 – 18 M.L.R. Ion Pillat însemnă: „Publicat împreună cu *Pescărușul; Prinos; Piatră;* și *Țărm pontic* în *Revista Fundațiilor din ianuarie 1939*".
mss. 17.309/17 v. 2 De *aur roșu* și de argint vînăt în apus (corectat în formă definitivă)
" " " v. 4 Pietre *negre* pe mormintele pustii (corectat în formă definitivă)
mss. 17.309/17 v. 11 Vișinii portocalii *și de carmiz* (corectat în formă definitivă)
" " " v. 12 Joacă *burta și îmi cîntă Kara-Kiz* (corectat în formă definitivă)

Poem apreciat de Dumitru Micu *op. cit.* in timp ce Cristian Livescu îl găsește naiv supărător *(op. cit.)*; pe Enache Puiu însă îl încîntă lirismul autentic și ideea perisabilității sugerată în finalul poeziei, în *op. cit.*, p. 39.

489 *Seară pe ape.* „*București, mai 1939. Pe o impresie din Surtuchioi de la Paști, 1938*". (Notiță reprodusă din mss. 17.309/35–36 M.L.R. aceeași dată, în vol. **U.T.**, exemplarul autorului).
Gîndirea, XIX (1940), nr. 1, ian., p. 9.
Poemul apare mai întîi în **U.T.**, apoi in volumul BALCIC iar în **E.D.III** el rămîne repartizat la vol. BALCIC.
Citat de T. Păunescu-Ulmu, *op. cit.*

490 *Insulă, toamna.* Balcic, 5 iunie, 1939. (Poemul este datat în mss. 17.309/40–41 M.L.R. și în **U.T.**, exemplarul autorului).
Universul literar, XLVIII (1939), nr. 48 (50), 16 dec., p. 1; *Moldova*, I (1939), nr. 4–5, nov.–dec., p. 12; (Reprodusă din *Universul literar* – fragment).
Poemul apare mai întîi în **U.T.**, apoi în volumul BALCIC, iar în **E.D.III** el rămîne repartizat la vol. BALCIC.
mss. 17.309 v. 6 *Sufletul* plin de primejdii. (corectat în formă definitivă).
Enache Puiu, în *op. cit.* consideră poemul de o inegalabilă frumusețe.

491 *Scoica.* București, 31 martie, 1937. (Poemul este datat în f. mss. 716 M.L.R. și în **Ț.P.**, exemplarul autorului).
Gîndirea, XVI (1937), nr. 5.

Poemul a apărut în **Ț.P.**, iar în **E.D.III** el a fost repartizat la vol. BALCIC.
mss. 716 v. 21 Și marea *repezit-a*
v. 22 *Din zarea ca un sol.*
Citat de Constantin D. Ionescu, *op. cit.*; Ion Chinezu, *op. cit.*

492 *Pescărușul.* Balcic, 18 octombrie, 1938. (Poemul este datat în **U.T.**, exemplarul autorului).
Revista Fundațiilor VI (1939), nr. 1, ian., p. 43.
Poemul a apărut în vol. **U.T.** apoi în volumul BALCIC, iar în **E.D.III**, el rămîne repartizat la vol. BALCIC.

POEME ÎNTR-UN VERS (1935-1936)

493 *Poemul într-un vers.* București, 19–20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)
Luceafărul, II (1936), nr. 3, mart., p. 117; *Țara Șipenițului*, I (1936), nr. 2, sept., p. 70.
Poemul republicat în **P.V.** și **E.D.III.**
În mss. 11.011 B.C.S. fără titlu și cu textul:
Un singur *vers* dar cîte ecouri în păduri (corectat în formă definitivă)
și varianta:
Un singur *vers șoptește-mi, aud poemu-ntreg*
În mss. 21.436 B.C.S. p. 4 și mss. 22-028/25 M.L.R. poemul este intitulat: *Naiul.*

G. Călinescu constată că farmecul poemului rezultă din complexul intelectual pe care îl naște definiția. Astfel, dacă un vers este un tub de nai, atunci întreaga poezie ar fi un nai poliflaut. Dar naiul este agrest și este mînuit de semidivinitățile clasice. Asociațiile duc gîndul la antichitatea grecească, în *Ion Pillat. Poeme într-un vers*, în *Adevărul literar și artistic*, XV (1936), nr. 801.

Pentru Octav Șuluțiu însă, versul nu este decît o simplă definiție (în Ion Pillat. *Poeme într-un vers* în *Familia* III (1936), nr. 5). În schimb lui Ion Chinezu conciziunea și puterea de sugestie a versului îi demonstrează calitățile artei lui Ion Pillat pe care o asemuie „bolții albastre de sigură construcție" (în *Ion Pillat. Poeme într-un vers* în *Pagini de critică literară...* p. 48–49). Ovidiu Papadima consideră că „*Poemul într-un vers*" exemplifică acel principiu al esteticii care presupune ca element organic al creației participarea lectorului (în *Scriitorii și înțelesurile vieții...* p. 220). Poemul

mai este citat de N. Mihăescu în *Ion Pillat: Poeme într-un vers* în *Viitorul*, XXVIII (1936), nr. 8468; Traian Georgescu, *Poeme într-un vers* de *Ion Pillat* în *Pagini Basarabene*, nr. IV–V (1936); Aurel Rău, *Ion Pillat: Poezii. Antologie*... p. XXXIII.

494 *Păstorul mării*. Bucureşti, 19–20 noiembrie /1936/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)
Gîndirea, XV (1936), nr. 1, ian., p. 12; Ţara Şipeniţului, I (1936), nr. 2, sept., p. 70.
Poemul republicat în **P.V.** şi **E.D.III.**
În mss. 11.010 B.C.S. el apare fără titlu dar în formă definitivă. În mss. 22.028/25 M.L.R. i se dă şi titlu.
G. Călinescu vede în multe dintre poeme viziuni de artă şi traducerea în cuvînt a unor statuete. Dar, deosebeşte, cu subtilitate, că poezia din *Păstorul mării* nu constă în imaginea delfinilor strînşi în jurul acestuia, ci în acel *mai* care arată că scena nu se sfîrşeşte niciodată *(op. cit.)*.
Pentru Şerban Cioculescu, în schimb, poemul este lipsit de sensibilitate emotivă (în *Ion Pillat: Poeme într-un vers* în *Adevărul*, L (1936), nr. 16.029. Citat de Pompiliu Constantinescu în *Vremea*, IX (1936), nr. 434 şi *Scrieri*, vol. 4, p. 384).

495 *Îmbrăţişare*. Bucureşti, 19–20 noiembrie (1936). (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)
Gîndirea, XV (1936), nr. 1, ian., p. 12. Poemul republicat în **P.V.** şi **E.D.III.**
În mss. 11.010 fără titlu şi cu textul: *Suia o viţă poame pe chiparosul sterp*, (corectat în formă definitivă).
În mss. 21.436 B.C.S., p. 1 şi mss. 22.028/25 M.L.R. poemul apare cu textul în formă definitivă dar este intitulat: *Chiparosul*.
Citat de Petronius /Gr. Tăuşan/ în *Versul unui creator de poeme* în *Viitorul*, XXVIII (1936), nr. 8470.
Ion Chinezu selectează poemul pentru marea sa putere de sugestie *(op. cit.)*.

496 *Pan*. Bucureşti, 19–20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.).
Gîndirea, XV (1936), nr. 1, ian., p. 12.
Poemul republicat în **P.V.** şi **E.D.III.**
În mss. 11.010 B.C.S. fără titlu şi cu textul:
Prin frunza rară ţapul *în toamnă*, faun trist (corectat în formă definitivă).
În mss. 21.436 B.C.S. şi mss. 22.028/25 M.L.R. cu textul în formă definitivă dar intitulat: *Faunul*.

G. Călinescu observă în poem „întoarcerea inteligentă a unei banalităţi clasice. Procesul intelectual se desfăşoară astfel: Semidivinitatea a căzut pe scara zoologică pînă la condiţia umilului ţap în tristeţea căruia poetul discerne vaga reminiscenţă a prototipului mitologic" *(op. cit.)*.
Citat de Pompiliu Constantinescu în *op. cit.*

497 *Zvon*. Bucureşti, 19–20 noiembrie /1935/. (Datat în mss.21.436 B.C.S.).
Gîndirea, XV (1936), nr. 1, ian., p. 12; *Ţara Şipeniţului*, I (1936), nr. 2, sept., p. 70.
Poemul republicat în volumul **P.V.** şi **E.D.III.**
În mss. 11.010 el nu are titlu, dar cu textul:
Un roi de albine-n *mine* sau numai amintiri?
În mss. 21.436 B.C.S., p. 1 şi mss. 22.028 M.L.R. poemul apare intitulat *Roiul* dar cu textul în formă definitivă.
Citat de Octav Şuluţiu în *op. cit.*

499 *Stelă funerară*.
Ţara Şipeniţului, I (1936), nr. 2, sept., p. 70.
Poemul este republicat în volumele **P.V.** şi **E.D.III.**
Citat de Pompiliu Constantinescu *op. cit.*; Ov. S. Crohmălniceanu în *Literatura română între cele două războaie mondiale* vol. II... p. 122.
Lui Ovidiu Papadima poemul îi dezvăluie înălţarea inspiraţiei poetului pînă la marile înţelegeri ale vieţii (*op. cit.* p. 220).

499 *Stelă de mim*.
Poemul republicat în volumele **P.V.** şi **E.D.III.**
Citat de Ovidiu Papadima, în *op. cit.*, pentru puterea poemului de a sugera contururile lumii antice.

500 *Groapă nouă*. Bucureşti, 19–20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)
Gîndirea, XC (1936), nr. 1, ian., p. 12.
Republicat în volumele **P.V.** şi **E.D.III.**
Poemul este fără titlu în mss. 11.010 B.C.S., dar cu textul:
Vorbeşte lin drumeţe pe moartă să n-o scoli.
El apare în formă definitivă în mss. 21.436 B.C.S., p. 1 şi mss. 22028/25 M.L.R.
Lui G. Călinescu poemul îi aminteşte o celebră epigramă a lui Michelangelo la mormintele Medicilor din San Lorenzo în Florenţa.

501 *Stelă de dansatoare.*
Luceafărul, II (1936), nr. 3, mart., p. 117.
Republicat în volumele **P.V.** și **E.D.III.**
Citat de Pompiliu Constantinescu în *op. cit.;* Aurel Rău în *op. cit.*, p. XXXIII.

502 *Trup de fată.* București, 19—20 noiembrie /1935/. (Poem datat în mss. 21.436 B.C.S.).
Gîndirea, XV (1936), nr. 1, ian., p. 12.
Poemul este republicat în volumele: **P.V.** și **E.D.III.**
El nu are titlu în mss. 11.010 B.C.S. dar cu textul:
O salcie mlădie cum e tulpina *ta*
Poemul apare cu același text în mss. 21.436 B.C.S., p. 1 și mss. 22.028/26 M.L.R. însă cu titlu definitiv.
El este citat de Ovidiu Papadima și dat de exemplu pentru metoda lui Ion Pillat de a recurge la date cunoscute, banale, dar care conțin cuprinsuri bogate *(op. cit.).*

503 *Dorința.* București, 19—20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)
Gîndirea, XV (1936), nr. 1, ian., p. 13.
Poemul republicat în volumele: **P.V.** și **E.D.III.**
În mss. 11.010 B.C.S. el nu are titlu dar cu textul:
Iubire *pînă cînd* al inimii tăun?
În mss. 21.436 B.C.S., p. 2 și mss. 22.028 M.L.R. poemul este transcris în formă definitivă dar este intitulat *Tăunul.*

504 *Colori.* București, 19—20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)
Gîndirea, XV (1936), nr. 1, ian., p. 13.
În mss. 11.010 B.C.S. fără titlu și cu textul:
Poemul este republicat în volumele **P.V.** și **E.D.III.**
Zambilele *furtună* și cerul flori purta.
În mss. 21. 436 B.C.S., p. 2 și în mss. 22.082/26 M.L.R. el este transcris în formă definitivă.
Citat de Pompiliu Constantinescu în *op. cit.*

505 *Întîlniri.* București, 19—20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)
Gîndirea, XV (1936), nr. 1, ian., p. 13.
Poemul este republicat în volumele **P.V.** și **E.D.III.**

În mss. 11.010 B.C.S. el nu are titlu, dar la fel ca în mss. 21.436 B.C.S., p. 2, el este în formă definitivă.
Poemul citat de Vladimir Streinu în *Ion Pillat: Poeme într-un vers* în *Gazeta*, III (1936) nr. 637; *Pagini de critică literară...* 1968, p. 68; Ovidiu Papadima în *op. cit.*

506 *Veghe.* București, 19—20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)
În *Gîndirea*, XV (1936), nr. 1, ian., p. 13: *Veghe.*
Republicat în volumele: **P.V.** și **E.D.III.**
În mss. 11.010 B.C.S. el nu are titlu și are textul:
La gura sobei gîndul *și eu ca el tăcut.*
În mss. 21.436 B.C.S., p. 2, în formă definitivă.
În mss. 22.028/26 M.L.R. cu titlu, dar cu textul:
La gura sobei gîndul, tovarășul *tăcut.*
Citat de Ovidiu Papadima *(op. cit.).*

507 *Pasărea din basm.* București, 19—20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)
Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 2, feb., p. 324;
Viața românească, XV (1936), nr. 6, 25 mart., p. 2.
Poemul republicat în **P.V.** și **E.D.III.**
În mss. 11.011 B.C.S. fără titlu și cu textul:
Priveau fazani de aur în focul din cămin.
În mss. 21.436 B.C.S. și mss. 22.028 M.L.R. el este intitulat: *Pasărea de foc* dar are textul în formă definitivă.
Citat de: i. val. /Valerian I./ în *Poeme într-un vers... Viața literară*, XI (1936), nr. 6; pentru G. Călinescu, imaginile poemului creează o feerie de covor *(op. cit.);* Petroniu /Gr. Tăușan/, *op. cit.;* Pompiliu Constantinescu, *op. cit.* Vladimir Streinu, *op. cit.;* Traian Georgescu, *op. cit.;* Mihail Sebastian *Ion Pillat, Poeme într-un vers, Rampa*, XIX (1936), nr. 5488; D. Micu, *Gîndirea și Gîndirismul...* p. 490; Ov. S. Crohmălniceanu în *op. cit.*, p. 122; Victoria Ana Tăușan în *Ion Pillat ceremonia naturii...* p. 26; Dumitru Șerban Drăgoi în *Ion Pillat...* p. 193.

508 *Iarnă.* București 19—20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)
Gîndirea, XV (1936), nr. 1, ian., p. 13; *Universul*, LIII (1936), nr. 89, 31 mart. p. 4.
Republicat în **P.V.** și **E.D.III.**
În mss. 21.436 B.C.S., p. 3 și mss. 22.028/27 M.L.R., în formă definitivă.

Lui M. Niculescu versul îi sugerează o imensă deschidere panoramică evocată nu numai prin imagini vizuale dar şi prin notarea sonorităţii „zurgălăilor de sănii" (în *Ion Pillat: Poeme într-un vers* în *Universul*, LIII (1936), nr. 89).

Gheorghe Selten este impresionat de concordanţa sufletului omenesc cu natura, cuprinsă în cele cîteva cuvinte ale versului (în *Ion Pillat: Poeme într-un vers* în *Românul*, IV (1936), nr. 155).

Citat de Traian Chelariu: *Poeme într-un vers* în *Glasul Bucovinei*, XIX (1936), nr. 4.802; Aurel Rău, *op. cit.*, p. XXXIV; Ovidiu Papadima, *op. cit.*, p. 224.

509 *Artă poetică. /Nu vorbele.../.* Bucureşti, 19–20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)
Gîndirea, XV (1936), nr. 1, ian., p. 13.
În mss. 21.436 B.C.S., p. 7 şi mss. 22.028/26 M.L.R. el are textul: Nu vorba ci tăcerea, *umbrire de cîntări.*
Citat de Vladimir Streinu, *op. cit.;* Traian Chelariu, *op. cit.;* Ov.S Crohmălniceanu, *op. cit.;* Laurenţiu Ulici, *Ion Pillat* în *Contemporanul* XVII (1960), nr. 1224.

510 *Amurg.* Bucureşti, 19–20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.
Gîndirea. XV (1936), nr. 1, ian., p. 13; *Universul*, LIII (1936), nr. 89, mart. p. 4.
Republicat în volumul **P.V.** şi **E.D.III.**
În mss. 21.436 B.C.S. p. 2, el este intitulat: *Apus.*
În mss. 22.028/26 M.L.R. în formă definitivă.
Lui M. Niculescu, adînca şi subtila rezonanţă sufletească provocată de vers este prelungită cu atît mai mult de titlul poemului (în *op. cit.*). Ovidiu Papadima este impresionat de deplina mişcare interioară a poemului (*op. cit.* p. 224). Cristian Livescu observă că în unele poeme, ca şi în acesta, metaforele nasc din alăturarea unor elemente de meditaţie asupra vremelniciei (în *Introducere în opera lui Ion Pillat...* p. 193).

511 *Melancolie.* Bucureşti, 19–20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.).
În *Gîndirea*, XV (1936), nr. 1, ian., p 13 cu titlu: *Foşnet; Viaţa literară*, XI (1936), nr. 6, 25 mart., p. 2.
În mss. 11.011 B.C.S. el are titlul *Brumar.*
În mss. 22.028/27 M.L.R., este intitulat: *Foşnet.*

Descrierea melancoliei în ton cinegetic şi vesperal îi face pe G. Călinescu să presupună că ideea poemului i-a fulgerat poetului la o vînătoare (*op. cit.*). Ion Chinezu remarcă plenitudinea maximă a expresiei (*op. cit.*). Victoria Ana Tăuşan, *op. cit.*, p. 29.

512 *Logodna.* Bucureşti, 19–20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.).
Luceafărul, II (1936), nr. 3, mart., p. 117.
Republicat în **P.V.** şi **E.D.III.**
În mss. 21.436 B.C.S., p. 2 şi mss. 22.028/26 M.L.R. el are titlul: *Singurătate*, dar textul este în formă definitivă.
Claudia Millian discerne în acest poem melancolia singurătăţii. Evocarea în peisajul nopţii a *logodnei* bucolice dintre un paltin şi o stea invită la o stare sufletească şi meditaţie rară. (Claudia Millian: *Poeme într-un vers de Ion Pillat* în *Dimineaţa*, XXXII (1936), nr. 714).

513 *Pasărea mării.*
Luceafărul, II (1936), nr. 3, mart., p. 117.
Republicat în volumele: **P.V.** şi **E.D.III.**

514 *Calea nopţii.* Bucureşti, 19–20 noiembrie (1935). (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)
Republicat în volumele **P.V.** şi **E.D.III.**
În mss. 11.011 B.C.S. poemul apare fără titlu dar cu textul în formă definitivă.
În mss. 21.436 B.C.S. şi 22.028/27 M.L.R. în formă definitivă.
Citat de Petronius (Gr. Tăuşan) în *op. cit.*

515 *Mare sudică.* Bucureşti, 19–20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.).
Luceafărul, II (1936), nr. 3, mart., p. 117; *Ramuri*, XXVII (1936), nr. 5–7, mai–iul., p. 150.
Republicat în volumele: **P.V.** şi **E.D.III.**
În mss. 21.436 B.C.S., p. 2 şi mss. 22.028/27 M.L.R. el este în formă definitivă. Citat de Pompiliu Constantinescu în *op. cit.;* I. Gr. Perieţeanu: *Ion Pillat poetul mării noastre*, în *Revista Fundaţiilor*, VII (1940), 1 mart.

516 *Insula de mirodenii.*
Republicat în volumele: **P.V.** şi **E.D.III.**

517 *Navigatorii*. București, 19—20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.).

Luceafărul, II (1936), nr. 3, mart., p. 117; *Universul*, LIII (1936), nr. 126, 9 mai, p. 10.

Republicat în volumele: **P.V.** și **E.D.III.**

În mss. 11.011 B.C.S., fără titlu:

Pe mări amurgul singur *și* dorul *tău* pustiu

În mss. 21.436 B.C.S., p. 3 și mss. 22.028/27 M.L.R., el este transcris în formă definitivă. Poem citat de M.G. Constantinescu în *Ion Pillat: Poeme într-un vers* în *Universul* LIII (1936), nr. 126.

518 *Marinarul*. [București], ianuarie 1936. (Datat în mss. 22.028M.L.R.)

Gîndirea, XV (1936), nr. 2, feb., p. 72.

Republicat în volumele: **P.V** și **E.D.III.**

În mss. 11.011 B.C.S. nu are titlu iar textul este următorul:

Din larg zăream pămîntul acum privesc în *golf*.

În mss. 22.028/30 M.L.R. el este transcris în formă definitivă.

519 *Trecutul*. București, 19—20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)

Republicat în volumele: **P.V.** și **E.D.III.**

În mss. 21.436 B.C.S., și mss. 22.028/27 M.L.R., el este în formă definitivă

Versul lapidar al poemului are pentru Ion Chinezu economia liniilor dintr-o inscripție *(op. cit.)*.

Citat de I. Gr. Perieţeanu în *op. cit.*

520 *Plaja*. [București] ianuarie 1936. (Datat. în mss. 22.028 M.L.R.)

Viața literară, XI (1936), nr. 6, 25 mart., p. 2.

Republicat în volumele: **P.V.** și **E.D.III.**

În mss. 11.011 B.C.S., el este fără titlu și cu textul:

Delfini — talazuri — spume — *un golf*... tu nicăieri.

În mss. 22.028/27 M.L.R. intitulat inițial: Plajă *pustie* dar corectat în formă definitivă.

Claudia Millian descoperă în vers exprimarea regretului nemăsurat al unei iubiri pierdute dar dureros prezente. Pentru ea, *Poemele într-un vers* sînt sinteze ale inimii și gîndului unui poet solitar *(op. cit.)*.

Citat de i. val. /Valerian I./ în *op. cit.*

521 *Tinerețe*. București, 19—20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)

Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 2, feb., p. 325.

În mss. 11.011 B.C.S., fără titlu dar cu textul în forma definitivă.

În mss. 21.636 B.C.S. p. 4 și mss. 22.028/28 M.L.R. el are titlul: *Căprioara* dar textul este în formă definitivă.

N. Mihăescu în *op. cit.* se oprește la acest poem pentru contrastul intrinsec al versului evocînd sentimentul înmuguririi unei emoții noi într-o inimă bătrînă.

El este citat de Petroniu /Gr. Tăușan/ în *op. cit.*; Ion Chinezu în *op. cit.*; Laurențiu Ulici în *op. cit.*; Dumitru Șerban Drăgoi în *op. cit.*

522 *Apă neîncepută*. București, 19—20 noiembrie /1935/. Datat în mss. 21.436 B.C.S.).

Republicat în volumele: **P.V.** și **E.D.III.**

În mss. 110—11 B.C.S. el este fără titlu dar cu forma definitivă.

În mss. 21.436 B.C.S., p. 4 și mss. 22.028/28 M.L.R., în formă definitivă.

523 *Dezamăgire*. București, 19—20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B. C. .S.)

Republicat în volumele: **P.V.** și **E.D.III.**

În mss. 21.436 B.C.S. și mss. 22.028/27 M.L.R. el are titlul: *Oglinda* dar textul în formă definitivă.

Poemul citat de Petronius (Gr. Tăușan), *op. cit.*; Dumitru Micu, în *op. cit.*

524 *Seara la Voroneț*.

Luceafărul, II (1936), nr. 3, mart., p. 117.

Republicat în volumele: **P.V.** și **E.D.III.**

Citat de Aurel Rău, *op. cit.*; Victoria Ana Tăușan, *op. cit.*; p. 26; Laurențiu Ulici, *op. cit.*

525 *Vecernie*.

Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 2, feb., p. 325; *Țara Șipenițului*, I (1936), nr. 2, sept., p. 70.

Republicat în volumele: **P.V.** și **E.D.III.**

În mss. 22.028/33 M.L.R. el este transcris cu textul în formă definitivă, dar, la început, intitulat *Veghe*, titlu la care se renunță ulterior.

Octav Șuluțiu în *op. cit.* apreciază că versul este o „frumoasă și izbutită" imagine.
Citat de N. Mihăescu, *op. cit.*

526 *Heraclit.* București, 19-20 noiembrie 1935. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)
Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 2, feb., p. 324.
Republicat în volumele **P.V.** și **E.D.III.**
În mss. 11.011 B.C.S. apare fără titlu dar cu forma definitivă.
În mss. 22.028/28 M.L.R. el este intitulat *Goana zilei* dar titlul este corectat apoi în formă definitivă.
Poem citat de Traian Tiberiu în *op. cit.*

527 *Tipar.* București 19-20 noiembrie 1935 (Datat în mss. 21.436 B.C.S)
Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 2, feb., p. 324.
Republicat în volumele **P.V.** și **E.D.III.**
În mss. 21.436 B.C.S., p. 4 și mss. 22.028/28 M.L.R. el este intitulat *Amintire,* dar în mss. 22.028/28 M.L.R., titlul este corectat în formă definitivă.
Citat de Perpessicius: *Cărți noi,* conferință la radio, 27 sau 28 mai, 1936.

528 *Artă poetică (Iubiri, dureri, amurguri...)*
Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 2, feb., p. 324; *Universul,* XLIII (1936), nr. 126, 9 mai, p. 10.
Republicat în volumele **E.V.** și **E.D.III.**
În mss. 21.436 B.C.S. el are textul:
Iubiri dureri amurguri *și scrum de ani,* un vers.
În mss. 22.028/28 M.L.R., el este transcris în formă definitivă.
Citat de Dumitru Șerban Drăgoi în *op. cit.*

529 *Portret.* București, 19-20 noiembrie 1935 (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)
Gîndirea, XV (1936), nr. 1, ian., p. 13; *Universul,* LIII (1936), nr. 126, 9 mai, p. 10.
Republicat în volumele: **P.V.** și **E.D.III.**
În mss. 21.436 B.C.S., p. 2, și mss. 22.028/26 M.L.R., el este în formă definitivă.
În mss. 11.010 B.C.S. poemul apare fără titlu și cu textul:
Revii cu ochi *mai negri sub* părul *tău* mai alb.
Citat de M.G. Constantinescu în *op. cit.*

530 *Floarea vremii.* București, 19—20 noiembrie /1937/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)
Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 2, feb., p. 324.
Republicat în volumele: **P.V.** și **E.D.III.**
În mss. 11.011 B.C.S. el este fără titlu dar cu textul în formă definitivă.
În mss. 21.436 p.S. cu titlul *Toamnă.* În mss. 22.028/29 M.L.R., titlul *Toamnă* înlocuit cu *Floarea vremii.*

531 *Stol coborît.* București, 19—20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)
Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 2, feb., p. 324.
Republicat în volumele: **P.V.** și **E.D.III.**
În mss. 11.011 B.C.S. el este fără titlu și cu textul:
Cad frunzele... pămîntul e plin de *păsări* moarte (stolul mort)
În mss. 21.436, p. 5, poemul are titlul: Stol *căzut* și textul în forma definitivă.
În mss. 23.028/29 M.L.R. titlul Stol *căzut* înlocuit cu: *Stol coborît.*
G. Călinescu explică noua realitate pe care o sugerează poemul prin metaforizarea frunzelor prin păsări. Deasupra pămîntului acoperit de frunzele toamnei trec rîndunelele care au obiceiul să radă cîmpul care ar putea fi intuit, astfel, ca un cer răsturnat *(op. cit.)*.
Citat de Pompiliu Constantinescu în *op. cit.;* Mihail Sebastian în *op. cit.*

532 *Murmur etern* București, 19-20 noiembrie 1939. (Dotatin în mss. 21.436 B.C.S.)
Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 2, feb., p. 324.
Republicat în volumele: **P.V.** și **E.D.III.**
În mss. 11.011 B.C.S. el este fără titlu și cu textul:
În golul scoicii, marea *și-n* suflet *o aud.*
În mss. 22.028/29 M.L.R. cu titlul și textul în formă definitivă.
Citat de Ovidiu Papadima în *op. cit.*

533 *Darul.* București, 19—20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)
Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 2, feb., p. 325;
Universul, XLIII (1936), nr. 126, p. 10.
Republicat în volumele: **P.V.** și **E.D.III.**
În mss. 11.011 B.C.S. el este fără titlu dar cu textul în formă definitivă.
În mss. 21.436, p. 5, cu titlul *Pace.* În mss. 22.028/29 titlul *Pace* înlocuit cu *Darul.*
Citat de M. G. Constantinescu în *op. cit.*

534 *Poetul trădat.* București, 19—20 noiembrie /1935/. (Datat în mss.21.436 B.C.S.)
Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 2, feb., p. 325.
Republicat în volumele: **P.V.** și **E.D.III.**
În mss. 11.011 B.C.S. el nu are titlu dar are textul în formă definitivă.
În mss. 21.436 B.C.S., p. 5 și mss. 22.028/29 M.L.R., intitulat *Poetul trădat.*
Citat de Perpessicius în *op. cit.*

535 *Vasul lovit.* București, 19—20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)
Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 2, feb., p. 325.
Republicat în volumele: **P.V.** și **E.D.III.**
În mss. 11.011 B.C.S. el este fără titlu și cu textul:

Urcior *crăpat și* suflet rănit, de *suflet* gol.

În mss. 21.436 B.C.S., p. 5, cu titlul: *Vasul gol* și cu textul:

Urcior *crăpat și* suflet rănit *cînd îl credeai cleștar.*

În mss. 22.028/29 cu titlul și textul în forma definitivă.
Citat de Pompiliu Constantinescu în *op. cit.*

536 *Belșug.* București, 19—20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)
Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 2, feb., p. 324; *Viața literară,* XI (1936), nr. 6, 25 mart., p. 2; *Universul,* XLIII (1936), nr. 125, 9 mai. p. 10.
Republicat în volumele: **P.V.** și **E.D.III.**
În mss. 21.436 B.C.S., p. 4, el are titlul *Toamna* și textul:

Am întîlnit azi toamna venind *cu carul plin.*

În mss. 22.028/28 M.L.R. cu titlul și textul în formă definitivă.
Citat de i. val. /Valerian I./ în *op. cit.;* M. G. Constantinescu în *op. cit.*

537 *Castana.* București, 19—20 noiembrie /1935/ (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)
Gîndirea, XII (1936), nr. 2, feb., p. 72.
Republicat în volumele: **P.V.** și **E.D.III.**
În mss. 11.011 B.C.S. el este fără titlu dar cu textul în formă definitivă.
În mss. 21.436 B.C.S., p. 6 și mss. 22.028/29 M.L.R. cu titlul și cu textul în formă definitivă.
Citat de Ov. S. Crohmălniceanu în *op. cit.*

538 *Drum de noapte.* București, 19—20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)
Luceafărul, II (1936), nr. 3, mart., p. 117.

Republicat în volumele: **P.V.** și **E.D.III.**
În mss. 11.011 B.C.S. fără titlu dar cu textul în formă definitivă.
În mss. 21.436 B.C.S., p. 6, poemul are titlul *Colb de lună.* În mss. 22.028/30 M.L.R. titlul *Colb de lună* schimbat în *Drum de noapte.*
Citat de Dumitru Șerban Drăgoi în *op. cit.*

539 *Nocturnă.* București, 19—20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.).
Luceafărul, II (1936), nr. 3, mart., p. 117; *Viața literară,* XI (1936) nr. 6, 25 mart., p. 2.
Republicat în volumele: **P.V.** și **E.D.III.**
În mss. 11.011 B.C.S. el este fără titlu dar cu textul în formă definitivă.
În mss. 21.436 B.C.S., p. 6, intitulat *Cuibul.* În mss. 22.028/29 M.L.R. titlul *Cuibul* înlocuit cu *Nocturnă.*
Citat de i. val. /Valeriu, I./ în *op. cit.* Vladimir Streinu, *op. cit.;* Ovidiu Papadima *op. cit.*

540 *Casa copilăriei.* București, 19—20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)
Luceafărul, II (1936), nr. 3, mart., p. 115.
Republicat în volumele: **P.V.** și **E.D.III.**
În mss. 11.011 B.C.S. el este fără titlu și cu textul:

Sub lună casa albă *ca-n visul meu* de-atunci.

În mss. 21.436 B.C.S., p. 6, cu titlul și cu textul în formă definitivă.
În mss. 22.028/30 intitulat: *Casa amintirii.*
Citat de Pompiliu Constantinescu în *op. cit.;* Dumitru Șerban Drăgoi în *op. cit.*

541 *Menire.* București, 19—20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)
Luceafărul, II (1936), nr. 3, mart., p. 117.
Republicat în volumele: **P.V.** și **E.D.III.**
În mss. 11.011 B.C.S. el este fără titlu dar cu textul în formă definitivă.
În mss. 21.436 B.C.S., p. 6, intitulat: *Clopot.*
În mss. 22.028/30 M.L.R. cu titlul: *Chiemare* și cu textul:

Un clopot peste lanuri și vremuri te *urma.*

542 *Reîntoarcere.* București, ianuarie 1936 (Datat în mss 22.028. M.L.2)
Gîndirea, XV (1936), nr. 2, feb., p. 72.
Republicat în volumele **P.V.** și **E.D.III.**

În mss. 11.011 B.C.S. el este fără titlu doar cu textul în formă definitivă. În mss. 22.028/30 M.L.R. cu titlul şi forma definitive.
Citat de Traian Chelariu în *op. cit.*

543 *Asemănări*. Bucureşti, 19–20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)
Gîndirea, XV (1936), nr. 1, ian., p. 13 cu titlul *Fumul*.
Republicat în volumele: **P.V.** şi **E.D.III.**
În mss. 21.436 B.C.S., p. 5; mss. 11.011 B.C.S. şi mss. 22.028/27 M.L.R. el este intitulat *Fumul*.
Pentru Octav Şuluţiu versul are caracterul unei maxime filosofice (în *op. cit.*). Citat de Perpessicius în *op. cit.*; Dumitru Micu în *op. cit.*

544 *Păreri*. Bucureşti, 19–20 noiembrie, /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.).
Revista Fundaţiilor, III (1936), nr. 2, feb., p. 324.
Republicat în volumele: **P.V.** şi **E.D.III.**
În mss. 11.011 B.C.S. el este fără titlu dar cu textul în formă definitivă. În mss. 21.436 B.C.S., p. 4 şi mss. 22.028/28 M.L.R. cu titlul definitiv.
Citat de Pompiliu Constantinescu în *op. cit.*; Mihail Sebastian în *op. cit.*

545 *Amurg în crîng*. Bucureşti, 19–20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)
Viaţa literară, XI (1936), nr. 6, 25 mart., p. 2.
Republicat în volumele: **P.V.** şi **E.D.III.**
În mss. 21.436, p. 7 şi mss. 22.028/30 M.L.R. el este transcris în formă definitivă.
Citat de i. val. /Valerian I./ în *op. cit.*; Octav Şuluţiu în *op. cit.*

546 *Casă la Balcic*. Bucureşti, ianuarie 1936. (Datat în mss. 22.028 M.L.R.)
Gîndirea, XV (1936), nr. 2, feb., p. 72; *Familia*, V (1938), nr. 8, sept., p. 53.
Republicat în volumele **P.V.** şi **E.D.III.**
În mss. 11.011 B.C.S. el este fără titlu dar cu textul în formă definitivă. În mss. 22.028/30 M.L.R. în formă definitivă.
Considerat o simplă declaraţie de Octav Şuluţiu, în *op. cit.* Citat de Dumitru Şerban Drăgoi în *op. cit.*

547 *Fata la fîntînă*. Bucureşti, ianuarie 1936. (Datat în mss. 22.028 M.L.R.)
Gîndirea, XV (1936), nr. 2, feb., p. 72; *Ramuri*, XXVII (1936), nr. 5–6, mai–iul., p. 151.

Republicat în volumele: **P.V.** şi **E.D.III.**
În mss. 22.028/30 M.L.R. el are textul:
Coboară *purtînd vasul* din frizele greceşti.

548 *Turc bătrîn*. Bucureşti, 19–20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)
Gîndirea, XV (1936), nr. 2, feb., p. 72.
Republicat în volumele: **P.V.** şi **E.D.III.**
În mss. 21.436, p. 7 şi mss. 22.028/30 M.L.R. el este transcris în formă definitivă.

549 *Mărgăruşul*. Bucureşti, 19–20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)
Gîndirea, XV (1936), nr. 2, feb., p. 73.
Republicat în volumele: **P.V.** şi **E.D.III.**
În mss. 21.436, p. 7 şi mss. 22.028/30 M.L.R. el este transcris în formă definitivă.

550 *Cimitir tătăresc*. Bucureşti, 19–20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)
Gîndirea, XV (1936), nr. 2, feb., p. 73.
Republicat în volumele: **P.V.** şi **E.D.III.**
În mss. 21.436 B.C.S., p. 7 şi mss. 22.028/31 el este transcris în formă definitivă.
Citat de I. Gr. Perieţeanu în *op. cit.*; Cristian Livescu în *op. cit.*, p. 192. Ovidiu Papadima surprinde în poem evocarea lumii antice pe care Ion Pillat o descoperise de la orientul nostru pînă la ţărmurile Eladei *(op. cit.)*.

551 *Golful*. Bucureşti, 19–20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)
Gîndirea, XV (1936), nr. 2, feb., p. 73; *Viaţa literară*, XI (1936), nr. 6, 25 mart., p. 2.
Republicat în volumele: **P.V.** şi **E.D.III.**
În mss. 21.436 B.C.S., p. 7 şi mss. 22.028/31 poemul este transcris în formă definitivă.
Citat de i. val. /Valerian I./ în *op. cit.*; Şerban Cioculescu consideră versul o ghicitoare mai mult sau mai puţin reuşită *(op. cit.)*; Ovidiu Papadima alege poemul atrăgînd atenţia că Pillat caută în imagine „focul ei de preţ, de piatră scumpă" *(op. cit.)*; Octav Şuluţiu *(op. cit.)*; I. Gr. Perieţeanu *(op. cit.)*.

552 *Camee*. Bucureşti, 19–20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)
Gîndirea, XV (1936), nr. 2, feb., p. 73.
Republicat în volumele: **P.V.** şi **E.D.III.**
În mss. 21.436 B.C.S., p. 8 şi mss. 22.028/31 M.L.R. el este transcris în formă definitivă.

553 *Driada*. Bucureşti, 19–20 noiembrie /1935/. (Datat în)mss. 21.436 B.C.S)
Gîndirea, XV (1936), nr. 2, feb., p. 73.
Republicat în volumele: **P.V.** şi **E.D.III.**
În mss. 21.436 B.C.S., p. 8 şi mss. 22.028/31 M.L.R.. el este transcris în formă definitivă.

554 *Mare pămînteană*. Bucureşti, ianuarie 1936. (Datat în mss. 22.028 M.L.R.)
Luceafărul, II (1936), nr. 3, mart., p. 117.
Republicat în volumele: **P.V.** şi **E.D.III.**
În mss. 22.028/31 M.L.R. el este transcris în formă definitivă.
Citat de: Traian Chelariu în *op. cit.*

555 *Ciocîrlia*. Bucureşti, 19–20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)
Gîndirea, XV (1936), nr. 2, feb., p. 73; *Universul*, XLIII (1936), nr. 9, 30 mart., p. 4.
Republicat în volumele: **P.V.** şi **E.D.III.**
În mss. 21.436 B.C.S., p. 8 şi 22.028/31 M.L.R. el este transcris în formă definitivă.
M. Niculescu analizează jocul metaforelor îmbinate într-un uimitor acord. Elanul izbucnit, *din praştia cîmpiei* se continuă infinit în imaginaţie. Mişcarea astfel sugerată şi lumina deasupra cîmpiei se împrăştie deopotrivă în reverberaţia cîntecului *(op. cit.)*.
Ovidiu Papadima este impresionat, de asemenea, de puterea de evocare a imaginii *(op. cit.)*.
Citat de Ov. S. Crohmălniceanu în *op. cit.*

556 *Norii*. Bucureşti, 19–20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)
Luceafărul, II (1936), nr. 3, mart., p. 117.
Republicat în volumele: **P.V.** şi **E.D.III.**
În mss. 22.028/31 M.L.R. şi în mss. 22.028/31 M.L.R. el este intitulat mai întîi: *Munţii amurgului* şi apoi *Norii* şi cu textul în formă definitivă.
Citat de Traian Chelariu în *op. cit.*; Victoria Ana Tăuşan în *op. cit.*

557 *Popor nomad. /Cu norii şi cu vîntul.../*
Luceafărul, II (1936), nr. 3, mart., p. 117.
Republicat în volumele: **P.V.** şi **E.D.III.**

558 *Popor nomad. /Foc stins, cort strîns.../*
Citat de Ov. S. Crohmălniceanu în *op. cit.*; Dumitru Şerban Drăgoi în *op. cit.*

559 *Sclave.*
Viaţa literară, XI (1936), nr. 6, 25 mart., p. 2.
Citat de i. val. /Valerian I./ în *op. cit.*
Claudia Millian este impresionată de ritmul bogat şi de mişcarea nervoasă a versului. Ea recunoaşte arta lui Ion Pillat de a aprinde, – prin cuprinsul doar a cîtorva cuvinte, – lumini arzătoare în spiritul cititorului. El este un stilist de mare clasă care cunoaşte ascunzişurile nespuse ale verbului românesc dezvăluindu-i puterea scînteietoare *(op. cit.)*.

560 *Popas.*
Luceafărul, II (1936), nr. 3, mart., p. 117.
Poemul republicat în volumele: **P.V.** şi **E.D.III.**

561 *Descălecătorii.*
Luceafărul, II (1936), nr. 3, mart., p. 117; *Universul*, XLIII (1936), nr. 89, 30 mart., p. 4.
Republicat în volumele: **P.V.** şi **E.D.III.**
M. Niculescu revelă măiestrita îmbinare a imaginilor vizuale cu cele auditive contribuind la evocarea ambianţei unei privelişti panoramice *(op. cit.)*.
Citat de Gheorghe Selten în *op. cit.*; Cristian Livescu în *op. cit.*, p. 192.

562 *Crăciun.*
Republicat în volumele: **P.V.** şi **E.D.III.**

563 *Artă poetică. /Din teascurile vremii.../*
Bucureşti, 19–20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)
Republicat în volumele: **P.V.** şi **E.D.III.**
În mss. 21.436 B.C.S., p. 7 şi mss. 22.028/31 poemul este transcris în formă definitivă.

564 *Zile și nopți*. București, 19—20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)
Gîndirea, XV (1936), nr. 2, feb., p. 72.
Republicat în volumele: **P.V.** și **E.D.III.**
În mss. 11.011 B.C.S. el este intitulat *Zi și noapte* și are textul:
Pe urma ciutei albe *un neguros ogar.*
În mss. 21.436 B.C.S., p. 6 în formă definitivă.
Citat de Șerban Cioculescu în *op. cit.*, care, la fel ca Octav Șuluțiu acordă versului doar valoarea unei ghicitori *(op. cit.)*.

565 *Hanul vechi*. București, 19—20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)
Gîndirea, XV (1936), nr. 2, feb., p. 73; *Ramuri*, XXVII (1936), nr. 5—7, mai—iul., p. 151.
Republicat în volumele: **P.V.** și **E.D.III.**
În mss. 21.436 B.C.S., p. 8 și mss. 22.028/32 el este transcris în formă definitivă.

566 *Prevestire*. București, 19—20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)
Gîndirea, XV (1936), nr. 2, feb., p. 73.
Republicat în volumele: **P.V.** și **E.D.III.**
În mss. 21.436 B.C.S., p. 9, el este transcris în formă definitivă.

567 *Copilărie*. București, 19—20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S)
Republicat în volumele: **P.V.** și **E.D.III.**
În mss. 21.436 B.C.S., p. 9, el apare intitulat *Copilăria moartă* dar cu textul în forma definitivă. În mss. 22.028/31 s-a optat pentru titlul: *Copilăria*.
Citat de Ovidiu Papadima în *op. cit.*

568 *Toamna copilăriei*. București, 19—20 noiembrie /1935/. (Datat în mss.21.436 B.C.S.)
Republicat în volumele: **P.V.** și **E.D.III.**
În mss. 21.436 B.C.S., p. 9 și mss. 22.028/32 el este transcris în formă definitivă.
Citat de Cristian Livescu, în *op. cit.*, p. 192; Dumitru Șerban Drăgoi în *op. cit.*

569 *Părăsire*. București, 19—20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)
Republicat în volumele: **P.V.** și **E.D.III.**
În mss. 21.436 B.C.S. el are titlul *Parcul părăsit* și textul în formă definitivă.
În mss. 22.028/32 M.L.R. intitulat la fel dar cu textul:
Pe orice cărăruie *dă* iarbă *amintirea.*
Citat de Cristian Livescu în *op. cit.*, p. 193.

570 *Conac de altădată*. București, 19—20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)
Republicat în volumele: **P.V.** și **E.D.III.**
În mss. 21.436 B.C.S., p. 9 și mss.22.028/32 el apare cu textul:
La scări părăginite *din* suflet, *patru cai.*
Citat de Ov. S. Crohmălniceanu în *op. cit.*; Cristian Livescu în *op. cit.*, p. 192.

571 *Singur*. București, 19—20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)
Luceafărul, II (1936), nr. 3, mart., p. 117; *Universul*, XLIII (1936), nr. 126, 9 mai, p. 10.
Republicat în volumele: **P.V.** și **E.D.III.**
În mss. 21.436 B.C.S., p. 9 și mss. 22.028/32 poemul este trasncris în formă definitivă.
Lui M. Niculescu, rezonanța și tonul sugestiv al versului, îi evocă un peisaj de atmosferă sadoveniană *(op. cit.)*, pe cînd lui Gheorghe Selten expresiile plastice îi redau în mod simbolic stări sufletești *(op. cit.)*.
Poem citat de M. G. Constantinescu în *op. cit.*

572 *Veveriță, toamna*. București, 19—20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)
Gîndirea, XV (1936), nr. 2, feb., p. 73; *Viața literară*, XLIII (1936), nr. 126, 9 mai, p. 10.
Republicat în volumele: **P.V.** și **E.D.III.**
În mss. 21.436 B.C.S., p. 9 și mss. 22.028/32, poemul este transcris în formă definitivă.
Citat de i. val. /Valerian I./ în *op. cit.*; Petronius /Gr. Tăușan/ în *op. cit.*; Șerban Cioculescu *(op. cit.)*; Ovidiu Papadima în *op. cit.*; Ov. S. Crohmălniceanu în *op. cit.*

573 *Poetul*. /București/ ianuarie 1936 (Datat în mss. 22.028 M.L.R.)
Universul, LIII (1936), nr. 89, 30 mart., p. 4.
Republicat în volumele: **P.V.** și **E.D.III.**

În mss. 22.028/32 M.L.R. poemul este intitulat inițial: „Poetul *fecund*" dar s-a renunțat pentru titlul: *Poetul*.
M. Niculescu consideră acest poem ca o demnă traducere în forma și esența versului unic, a poemului: *Palme* de Valéry *(op. cit.)*.
/Este vorba de: Patience, patience/ Patience dans l'azur!/ Chaque atome de silence / Est la chance d'un fruit mûr / Viendra l'heureuse surprise: / Une colombe, la brise, / L'ébroulement le plus doux /. Fera tomber cette pluie. / Où l'on se jette à genoux. /

574 *Vînătoare*. București, 19—20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)
Gîndirea, XV (1936), nr. 2, feb., p. 73.
Republicat în volumele: **P.V.** și **E.D.III.**
În mss. 21.436 B.C.S., p. 9 și mss. 22.028/33, el este transcris în formă definitivă.

575 *Inima*.
Luceafărul, II (1936), nr. 3, mart., p. 117.
Republicat în volumele: **P.V.** și **E.D.III.**
Citat de Ion Zamfirescu în: *Pillat și ideea de timp* în *Ion Pillat. Mărturii despre om și poet*, 1946, p. 186.

576 *Templul antic*, București, ianuarie 1936. (Datat în mss. 22.028 M.L.R.)
Republicat în volumele: **P.V.** și **E.D.III.**
În mss. 22.028/33 M.L.R. el este transcris în formă definitivă.
Citat de Ion Zamfirescu în *op. cit.*

577 *Marmură greacă*. București, ianuarie 1936. (Datat în mss. 22.028 M.L.R.)
Republicat în volumele: **P.V.** și **E.D.III.**
În mss. 22.028/33 M.L.R. el este transcris în formă definitivă.
Citat de Dumitru Șerban Drăgoi în *op. cit.*

578 *Friză*. /*Strunindu-și calul...*/ București, ianuarie 1936. (Datat în mss. 22.028 M.L.R.)
În *Revista Fundațiilor*, III (1936), nr. 2, feb., p. 325 și *Universul*, LIII (1936), nr. 89, 30 mart., p. 4, cu titlul *Friză de templu*.
Republicat în volumele: **P.V.** și **E.D.III.**
În mss. 22.028/33 M.L.R. el este transcris în formă definitivă.
Pentru M. Niculescu reușita poemelor intitulate *Friza* nu stă în sugerarea desenului și a proporțiilor ideale, ci în crearea senzației unei: „neîntre-

rupte pendulări datorită contrastului între fundalul curgător al timpului și gestul de-a pururi încremenit în marmura versului" *(op. cit.)*.
Citat de: Traian Chelariu în *op. cit.*; Ion Zamfirescu, în *op. cit.*; Ovidiu Papadima în *op. cit.*; Dumitru Șerban Drăgoi în *op. cit.*

579 Friză. /*De cînd îți legi sandala...*/ București, ianuarie 1936. (Datat în mss. 22.028 M.L.R.)
În *Revista Fundațiilor*, III (1936), nr. 2, feb., p. 325 cu titlul: *Altă friză*.
Republicat în volumele: **P.V.** și **E.D.III.**
În mss. 22.028/33 M.L.R. el este transcris în formă definitivă.
În versul poemului Claudia Millian află exprimată regăsirea timpului în relieful unei frize și acea cutremurare a eternității prinsă în piatră (în *op. cit.*).
G. Călinescu găsește că jocul de cuvinte al poemului sugerează colosala durată a mișcării Ființei văzute în actul legării sandalei — atît de viu prezente *(op. cit.)*.
Citat de M. Niculescu în *op. cit.*; Perpessicius, *op. cit.*; Ion Zamfirescu, *op. cit.*

580 *Friză*. /Pe piatră stau eroii.../ București, ianuarie 1936. (Datat în mss. 22.028 M.L.R).
Gîndirea, XV (1936), nr. 2, feb., p. 73.
Republicat în volumele: **P.V.** și **E.D.III.**
În mss. 22.028/33 M.L.R. el este transcris în formă definitivă.

581 *Păstorul*. București, 19—20 noiembrie /1935/. (Datat în mss. 21.436 B.C.S.)
Revista Fundațiilor, III (1936), nr. 2, feb., p. 325.
Republicat în volumele: **P.V.** și **E.D.III.**
În mss. 21.436 B.C.S., p. 9 și mss. 22.028/32 el este transcris în formă definitivă.

582 *San Francesco nel deserto*.
Țara Șipenițului, I (1936), nr. 2., sept., p. 70.
Republicat în volumele: **P.V.** și **E.D.III.**

583 *Amintirea*. Balcic. Paști, 1936. (Datare reprodusă din: Arh. I. Pillat I mss. 11 B.A.R.S.R.)
Țara Șipenițului, II (1937), nr. 1—2, ian.—april., p. 62.
Republicat în vol. **E.D.III.**

583 *Gorgane pe Bărăgan*. Balcic. Paşti, 1936. (Datare reprodusă din Arh. I. Pillat I mss. 11, B.A.R.S.R.)
Ţara Şipenițului, II (1937), nr. 1—2, ian.—april., p. 62.
Republicat în vol. **E.D.III.**

584 *Sfîrşit de iarnă*. Balcic. Paşti, 1936. (Datare reprodusă din Arh. I. Pillat I mss. 1, B.A.R.S.R.)
Ţara Şipenițului, II (1937), nr. 1—2, ian.—april., p. 62.
Republicat în vol. **E.D.III.**
Citat de Victoria Ana Tăuşan în *op. cit.*, p. 26.

585 *Primăvară pastorală*. Balcic. Paşti, 1936. (Datare reprodusă din Arh. P. Pillat I mss. 11, B.A.R.S.R.)
Ţara Şipenițului, II (1937), nr. 1—2, ian.—april., p. 62.
Republicat în vol. **E.D.III.**

586 *Primăvară*. Balcic. Paşti, 1936. (Datare reprodusă din Arh. I. Pillat I, mss. 11, B.A.R.S.R.)
Ţara Şipenițului, II (1937), nr. 1—2, ian.—april., p. 62.
Republicat în vol. **E.D.III.**

587 *Cetatea din mare*. Balcic. Paşti, 1936. (Datare reprodusă din Arh. I. Pillat I mss. 11, B.A.R.S.R.)
Ţara Şipenițului, II (1936), nr. 1 -2, ian. april., — p. 62.
Republicat în vol. **E.D.III.**

588 *Stăpînul mării*. Balcic. Paşti, 1936. (Datare reprodusă din Arh. I. Pillat I mss. 11, B.A.R.S.R.)
Ţara Şipenițului, II (1937), nr. 1—2, ian.—april., p. 62.
Republicat în vol. **E.D.III.**
Citat de Victoria Ana Tăuşan în *op. cit.*

590 *Cățelul pămîntului*. Balcic. Paşti, 1936. (Datare reprodusă din Arh. I. Pillat I mss. 11, B.A.R.S.R.)
Ţara Şipenițului, II (1937), nr. 1—2, ian.—april., p. 62.
Republicat în vol. **E.D.III.**

591 *Ţara*. Balcic. Paşti, 1936. (Datare reprodusă din Arh. I. Pillat I mss. 11, B.A.R.S.R.)
Ţara Şipenițului, II (1937), nr. 1—2, ian.—april., p. 62.
Republicat în vol. **E.D.III.**

592 *Lacrimi*. Balcic. Paşti, 1936. (Datare reprodusă din Arh. I. Pillat I mss. 11, B.A.R.S.R.)
Ţara Şipenițului, II (1937), nr. 1—2, ian.—april., p. 62.
Republicat în vol. **E.D.III,**

593 *Luntraşul*. Balcic. Paşti, 1936. (Datare reprodusă din Arh. I. Pillat I mss. 11 B.A.R.S.R.)
Ţara Şipenițului, II (1937), nr. 1—2, ian.—april., p. 62.
Republicat în vol. **E.D.III.**

594 *Floare tîrzie*. Balcic. Paşti, 1936. (Datare reprodusă din Arh. I. Pillat I mss. 11, B.A.R.S.R.)
Ţara Şipenițului, II (1937), nr. 1—2, ian.—april., p. 62.
Republicat în vol. **E.D.III.**
Citat de Ov. S. Crohmălniceanu în *op. cit.*

595 *Cer răsturnat*. Balcic. Paşti, 1936. (Datare reprodusă din Arh. I. Pillat I mss. 11, B.A.R.S.R.)
Ţara Şipenițului, II (1937), nr. 1—2, ian.—april., p. 62.
Republicat în vol. **E.D.III.**

596 *Nemuriri plăpînde*. Balcic. Paşti, 1936. (Datare reprodusă din Arh. I. Pillat I mss. 11, B.A.R.S.R.)
Ţara Şipenițului, II (1937), nr. 1—2, ian.—april., p. 62.
Republicat în vol. **E.D.III.**

597 *Clopot de taină*. Balcic. Paşti, 1936. (Datare reprodusă din Arh. I. Pillat I mss. 11 B.A.R.S.R.)
Ţara Şipenițului, II (1937), nr. 1—2, ian.—april., p. 62.
Republicat în vol. **E.D.III.**

598 *Întoarcere*. Balcic. Paşti, 1936. (Datare reprodusă din Arh. I. Pillat I mss. 11, B.A.RS.R.)
Ţara Şipeniţului, II (1937), nr. 1–2, ian.—april., p. 62.
Republicat în vol. **E.D.III.**

599 *Cimitir tătăresc*. Balcic. Paşti, 1936. (Datare reprodusă din Arh. I. Pillat I mss. 11 B.A.R.S.R.)
Ţara Şipeniţului, II (1937), nr. 1—2, ian.—april., p. 62.
Republicat în vol. **E.D.III.**

600 *Cimitir turcesc*. Balcic. Paşti, 1936. (Datare reprodusă din Arh. I. Pillat I mss. 11, B.A.R.S.R.)
Ţara Şipeniţului, II (1937), nr. 1—2, ian.—april., p. 62.
Republicat în vol. **E.D.III.**

601 *Întîiele micşunele*. Balcic. Paşti, 1936. (Datare reprodusă din Arh. I. Pillat I mss. 11, B.A.R.S.R.)
Ţara Şipeniţului, II (1937, nr. 1—2 ian.—april., p. 63.)
Republicat în vol. **E.D.III.**
Citat de D. Micu în *op. cit.*

602 *Bujori sălbatici*. Balcic. Paşti, 1936. (Datare reprodusă din Arh. I. Pillat I mss. 11, B.A.R.S.R.)
Ţara Şipeniţului, II (1937), nr. 1—2, ian.—april., p. 63.
Republicat în vol. **E.D.III.**
Poem citat de Cristian Livescu în *op. cit.*, p. 192.

603 *Lalele*. Balcic. Paşti, 1936. (Datare reprodusă din Arh. I. Pillat I mss. 11 B.A.R.S.R.)
Ţara Şipeniţului, II (1937), nr. 1—2, ian.—april., p. 63.
Republicat în vol. **E.D.III.**

604 *Prier*. Balcic, Paşti, 1936. (Datare reprodusă din Arh. I. Pillat I mss. 11, B.A.R.S.R.)
Ţara Şipeniţului, II (1937), nr. 1—2, ian.—april., p. 62.
Republicat în vol. **E.D.III.**

605 *Pescăruşi*. Balcic. Paşti, 1936. (Datare reprodusă din Arh. I. Pillat I mss. 11, B.A.R.S.R.)
Ţara Şipeniţului, II (1937), nr. 1—2, ian.—april., p. 63.
Republicat în vol. **E.D.III.**
Citat de D. Micu în *op. cit.*

606 *Înserare*. Balcic. Paşti, 1936. (Datare reprodusă din Arh. I. Pillat I mss. 11, B.A.R.S.R.)
Ţara Şipeniţului, II (1937), nr. 1—2, ian.—april., p. 63.
Republicat în vol. **E.D.III.**

607 *Zarzăr la mare*. Balcic. Paşti, 1936. (Datare reprodusă din Arh. I. Pillat I mss. 11, B.A.R.S.R.)
Ţara Şipeniţului, II (1937), nr. 1—2, ian.—april., p. 63.
Republicat în vol. **E.D.III.**

608 *Despăduriri*. Balcic. Paşti, 1936. (Datare reprodusă din Arh. I. Pillat I mss. 11, B.A.R.S.R.)
Ţara Şipeniţului, II (1937), nr. 1—2, ian.—april., p. 63.
Republicat în vol. **E.D.III.**
Citat de Dumitru Şerban Drăgoi în *op. cit.*

609 *Sîngele vieţii*. Balcic. Paşti, 1936. (Datare reprodusă din Arh. I. Pillat I mss. 11, B.A.R.S.R.)
Ţara Şipeniţului, II (1937), nr. 1—2, ian.—april., p. 63.
Republicat în vol. **E.D.III.**
Citat de Dumitru Şerban Drăgoi în *op. cit.*

Inedite

În mss. 10.011 B.C.S., poemul este fără titlu dar are textul următor:
Iubirea e o floare, credinţa e un rod.
În mss. 21.436 B.C.S., p. 3 şi mss. 22.028/28 M.L.R. poemul este intitulat *Floare şi rod* şi are textul:
Iubirea ta mi-e floare, credinţa ta mi-e rod.

În mss. 11.011 poemul este fără titlu dar are textul următor:
Nu-s lacrime, e doar roua durerii peste ochi.
În mss. 21436 B.C.S., p. 5 şi 22.028/29 M.L.R. poemul este intitulat *Rouă* şi are textul următor:

Nu-s lacrimi, e doar roua amară peste ochi.
În mss. 21.436 B.C.S., p. 8 şi mss. 22.028/32 M.L.R. poemul este intitulat: *Victor Hugo* şi are textul următor:
Smarand în care parcă tot rătăceşte marea.
În mss. 11.011 B.C.S. poemul nu are titlu dar are textul următor:
Taci nai al primăverii lăuta toamnei sună.
În mss. 22.028/32 M.L.R., poemul apare cu titlul: *Bunica* şi cu textul următor:
Borcane de dulceaţă din sobă ne scotea.
În mss. 21.436 B.C.S., p. 9 şi mss. 22.028/33 M.L.R. poemul este intitulat: *Dorinţă* şi are textul următor:
Dă-mi duna albă, scaii albaştri, valul verde.

VERSURI REGĂSITE (1927-1941)

610 *Vînătorul de himere.* Prin 1920 (Datare însemnată de autor pe o notiţă păstrată în arhiva familiei).

În *Rampa,* (1921), 10 mart., p. ; *Lumea, Bazar săptămînal,* I (1925), nr. 24, 19 apr., p. 7 cu titlul: *Pseudokynegeticos* şi dedicată lui G. Topîrceanu. În mss. 6076 B.A.R.S.R., caiet în care Ion Pillat alcătuieşte o ediţie nouă, îngrijită şi definitivă a volumului UMBRA TIMPULUI, el trece poemul *Vînătorul de himere* în sumar, potrivit între: *La un poet* şi *Circ planetar.* În 14 martie 1943 la p. 47 a mss. 6076 B.A.R.S.R. Ion Pillat însemnă că în **E.D.III** *Vînătorul de himere* (1920) va fi repartizat (probabil datorită cronologiei) la GRĂDINA ÎNTRE ZIDURI. În **E.D.III** poemul este trecut la VERSURI REGĂSITE.

În arhiva familiei se păstrează poemul *Vînătorul de himere* transcris de autor.

mss. v. 12 Să *trag,* în dulce leagăn, cu carabina-n dropii (corectat în formă definitivă)

v. 10 Poetul face aluzie la opera lui A. Odobescu *Pseudo-kinegeticos (Falsul tratat de vînătoare)* şi la personaje ale acestei povestiri.

v. 13 Iermalai—personaj din *Povestiri de vînătoare* de I. Turgheniev (scriitor rus (1818—1882) — care-l însoţeşte pe povestitor în incursiunile sale vînătoreşti.

v. 19 *Münchhausen* (Karl Hieronymus baron von (1720—1797) ofiţer german celebru pentru lăudăroşeniile cuprinse în povestirea vieţii sale.

v. 21 *Tartarin de Tarascon (Aventurile lui...)* roman de A. Daudet (1840—1897). Ion Pillat face aluzie la Tartarin, care pentru a fi luat în serios în urma născocirii povestirilor sale vînătoreşti, pleacă în Algeria unde sfîrşeşte prin a omorî un leu.

v. 24 *Licorna,* animal fabulos cu corp de cal şi cu un corn în mijlocul frunţii.

v. 28 *Simbad marinarul* personaj celebru pentru numeroasele sale aventuri imaginate în *O mie şi una de nopţi. Vulturul Roc* de dimensiuni fantastice, venit în ajutorul lui Simbad.

611 *Circ planetar,* 23 noiembrie, 1930. (Poem datat de autor pe o notiţă păstrată în arhiva familiei).

Gîndirea, X (1930), nr. 12, dec., p. 433.

În mss. 6176 B.A.R.S.R. poemul se află inclus de poet în noua ediţie îngrijită şi definitivă a volumului UMBRA TIMPULUI, plasat după *Vînătorul de himere,* ordine păstrată şi în VERSURI REGĂSITE.

612 *Fagul,* 16 aprilie, 1929. (Poem datat de autor pe o notiţă păstrată în arhiva familiei).

Gîndirea, IX (1929), nr. 4, apr., p. 125.

În arhiva familiei se păstrează transcrierea — pe curat — a poemului *Fagul,* însoţită de indicaţia: *„La Versuri regăsite în Ed. Def, a Poeziilor, vol. III"*

mss. v. 4 Şi turma care *urcă* la munte în Prier (corectat în formă definitivă)

„ v. 17 Doi bieţi creştini *suiră* purtînd un fierăstrău (corectat în formă definitivă)

„ v. 22 Le dărui *tulpina pe lut crucificată* (corectat în formă definitivă)

613 *Prolog la un poem părăsit: Dinu Arbore.* Miorcani, 7 aug., 1929 (Poem datat de autor pe o notiţă păstrată în arhiva familiei). În *Viaţa românească,*

XXIII (1931), nr. 9–10, sept.–oct., p. 288–289 poemul este intitulat *Prolog*.

În arhiva familiei se află ciorna primei părți a poemului și planul după care acesta ar fi trebuit să se desfășoare:

Cap. I. *Invocație — Poetul cîntă pentru puțini — Graiul păstorului și al plugarului — Rugă Domnului să-i dea puterea de cîntec a vîntului și a copacilor —*
Harul cerut.

Răzășia din Frunzeni — Dinu împreună cu prietenul Vlad se întorc de la studii la țară. — Cei doi prieteni — Dinu: tradiția; Vlad: spiritul modern. — Introducerea în casa veche — Boala bătrînului Arbore — Moartea lui patriarcală. — Durerea lui Dinu. — Amintiri despre mama moartă de mult.

Cap. II. *Dinu a luat în mînă vechea gospodărie. — va rămîne legat de pămîntul străbun. — Viața și zbuciumul lui Vlad la oraș. — Izbînzile lui politice și literare. — Capitala și ispitele ei. — Viața lui Dinu. — Parastasul de un an. — Primăvara: muncile agricole. — Vizite în împrejurimi.*

În mss. v. 3 *Vrea* tot trecutul să m-oprească
„ „ v. 10 Smerit *vreau și eu* să ctitoresc
„ „ v. 15 Decît puțini — *în poezie*
„ „ v. 16 *Cînd toți o uită, de ce* crezi,
„ „ v. 17 *Poet nerod*, cu-nvierșunare
„ „ v. 18 *Ce*-otravă dulce *ți*-a turnat
„ „ v. 19 *E* boală *și* leac nu are
„ „ v. 21 Pămîntul *țarinilor* mele
„ „ v. 25 O, Doamne, îți adună *norii*
„ „ v. 26 *Cuvîntului* în pieptul meu,
„ „ v. 27 *Și graiul ce-l vorbesc păstorii*
„ „ v. 29 Dă-mi graiul ce-l vorbesc ciobanii (formă definitivă)
„ „ v. 28 *Și cei ce merg cu plugul greu*
„ „ v. 30 Și cei ce merg cu plugu-n pas (forma definitivă)
„ „ v. 29 *Pe buza mea îl fă să cînte*
„ „ v. 30 *Ca frunza verde-n primăvară*
„ „ v. 31 *Călit în dragoste fierbinte*
„ „ v. 32 *Să fie fierul care ară*
„ „ v. 35 *Ca* ajutor să-mi dai în dar
În mss. v. 37 Tot ce-am iubit *cu* dor năprasnic
„ „ v. 43 *Și coaptă-n arșiță de soare*

614 *Sîni.* Martie 1932 (Poem datat de autor pe o notiță păstrată în arhiva familiei).
Adevărul literar și artistic, XI (1932), nr. 604, 3 iul., p. 3.
Viața literară, VII (1932), nr. 138, iul.–sept., p. 4.
În însemnarea citată mai sus, poemul fusese intitulat *La un tors antic.*

615 *Prund.* Martie 1932. (Poem datat de autor pe o notiță păstrată în arhiva familiei).

616 *Ispita frumuseții.* București, noiembrie, 1934. (Datare cu autograf pe manuscrisul poemului păstrat în arhiva familiei și pe mss. 11.770 M.L.R.)
Universul literar, XLIX (1940), nr. 52, 21 dec., p. 1.

Pe manuscris se află însemnarea: *„Incorporat la Versuri regăsite din POEZII vol. III.E.D. 1944".*

În mss. 11.770 intitulat mai întîi: *Catren* apoi: *Strofă* dar renunțat în favoarea titlului *Ispita frumuseții.*

mss. 11.770 v. 1 Ispita *cărnii tale* n-o-nvinge nici-o moarte

617 *Cupa.* București, 15 april, 1940. (Datare cu autograf pe manuscrisul poemului păstrat în arhiva familiei).

Universul literar, XLIX (1940), nr. 25, 21 dec., p. 1.

Poemul a fost intitulat mai întîi *Vers* apoi *Pahar* și în cele din urmă *Cupa.*

Pe manuscris se află însemnarea: *„Scrisă după tipărirea volumului* UMBRA TIMPULUI".

618 *Poteca din pădure.* București, 30 octombrie, 1937. (Poem datat pe f. mss. 10.013 B.C.S.)

În *Viața românească*, XXX (1938), nr. 12, dec., p. 21, poemul este intitulat *Primăvara — Elegie.*

Poetul menționează pe o notiță, păstrată în arhiva familiei, că poemul a fost scris după publicarea volumului ȚĂRM PIERDUT. În mss. 17.309 M.L.R.: *Ion Pillat. Maculator de poezie* 1938,—1939, poemul este trecut de asemenea printre cele nepublicate în volumele: ȚĂRM PIERDUT, UMBRA TIMPULUI și ÎMPLINIRE.

În mss. 10.013 B.C.S., Ion Pillat propune titlurile *Sfîrșit de iarnă* sau *Primăvară* pentru a opta pentru *Poteca din Pădure.*

619 *La iaz*. Miorcani, 23 iulie 1937. (Poem transcris şi datat de poet în mss. 4218 B.A.R.S.R.: *Ion Pillat. Versuri din Miorcani, 1937*, p. 9—11).

În *Viaţa românească*, XXX (1938), nr. 5, mai, p. 33—34 poemul are dedicaţia: *Lui G. Topîrceanu in memoriam*. În *Sfarmă Piatră*, VI (1940), nr. 11, 3 mart., p. 5, poemul este intitulat *Amurg la cîmp*.

Pe o notiţă, păstrată în arhiva familiei se arată că poemul a fost scris după publicarea volumului ŢĂRM PIERDUT. Aceeaşi precizare se află şi în mss. 17.309 M.L.R.

620 *Seară la Stînca*. Miorcani, 29 iulie, 1937. (Poem datat în mss. 4218 B.A.R.S.R.: *Ion Pillat. Versuri din Miorcani*, 1937, p. 17).

Pe o notiţă păstrată în arhiva familiei este menţionat de poet: *„variantă posterioară poeziei Amurg pe Prut din* ŢĂRM PIERDUT.

Cu titlul: *Amurg pe Prut* în *Gîndirea*, XV (1936), nr. 8, oct. p. 397; *Pagini Basarabene*, I (1936), nr. 9, sept., p. 1; *Rampa*, XIX (1936), nr. 5675, 10 dec., p. 1. Cu titlul *Seară la Stînca* în *Gînd românesc*; VI (1938), nr. 5—12 mai—dec., p. 273; 27 nov., p. 5; *Gazeta cărţilor*, VIII (1939), nr. 10—12, 15—31 ian., p. 2. În mss. 17.309/1—49 M.L.R. poemul este trecut în seria celor scrise şi publicate după apariţia volumului ŢĂRM PIERDUT.

În mss. 6176 B.A.R.S.R. caiet în care Ion Pillat copiase în anul 1941 volumul UMBRA TIMPULUI într-o ediţie nouă şi definitivă, fusese inclus şi poemul *Seară la Stînca*. Dar în **E.D.III** el este trecut la VERSURI REGĂSITE.

621 *Cules*. Miorcani 23 iulie 1937. (Poemul este datat în mss. 4218. *Versuri din Miorcani*, p. 7, unde se precizează că a fost inspirat de o amintire de la *Florica*.)

Ramuri, XXXII (1940), nr. 2, feb., p. 42.

În arhiva familiei se păstrează manuscrisul poeziei în forma sa definitivă. În mss. 17.309 M.L.R.: *Ion Pillat: Maculator de poezie 1938—1939*, poemul este trecut în seria celor care au fost scrise după apariţia volumului: ŢĂRM PIERDUT.

622 *Drumul din basme*. *„Pe o strofă din iarna 1929—1930, — 30 dec. 1940, Bucureşti"*. (Datare însemnată de poet pe o notiţă şi pe manuscrisul poemului în forma sa definitivă, ambele păstrate în arhiva familiei.)

Viaţa literară, XV (1941), nr. 2, 13—27 apr., p. 1; *Tribuna Avîntenilor*, VI (1941), nr. 2, p. 54.

Din mss. 6076 B.A.R.S.R., p. 47, reise că la 14 martie 1943, Ion Pillat plănuia să încorporeze poemul într-o ediţie nouă, îngrijită şi definitivă a volumului UMBRA TIMPULUI. În 1944 însă *Drumul din basme* a fost trecut în **E.D.III** la VERSURI REGĂSITE.

623 *Viersul ţării*. Iarna 1929—1930 — 30 dec. 1940 Bucureşti. (Datare însemnată de poet la 30 mai 1943 pe sumarul VERSURILOR REGĂSITE, manuscris păstrat în arhiva familiei şi pe f. mss. 1057 B.C.S.)

Poemul fusese intitulat iniţial: *Graiul ţării* (f. mss. 1057 B.C.S.)

624 *Terţine*. Bucureşti, 1944. (Poem datat pe f. mss. 10.658 B.C.S. unde se află şi menţiunea: „La VERSURI REGĂSITE vol. III. Ediţia definitivă a POEZIILOR).

Gîndirea, XXIII (1944), nr. 2, feb., p. 65.

625 *Cîntec*. /*Coboară dorule înfrînt...*/. 5 april. 1938. (Poemul datat în mss. 17.309/4 M.L.R.

Steaua, XX (1969), nr. 12, dec., p. 40; *Argeş*, 1975, nr. 2, iun., p. 5. Din mss. 17.309/1—49: *Ion Pillat. Maculator de Poezie. 1938—1939*, reiese că poemul a fost scris după apariţia volumului ŢĂRM PIERDUT şi nu se află cuprins nici în volumele UMBRA TIMPULUI şi ÎMPLINIRE. În mss. 6076 B.A.R.S.R., p. 47, la 14 martie 1943, Ion Pillat decide ca poemul să fie incorporat într-o ediţie nouă, îngrijită şi definitivă a volumului: UMBRA TIMPULUI. El a fost repartizat, în cele din urmă, în **E.D.III**, la VERSURI REGĂSITE.

În mss. 17.309/3—4 poemul *Cîntec* are patru strofe. Din acestea poetul renunţă la primele două şi anume:

Din aripi, dorule mai lin
În seară tristă ce sporeşte
Tot visul viu ţi-a fost senin
Iubirea ei nu te doreşte

Zadarnic. Zboară mai domol
Ce ţi-a fost drag cu zarea piere;
Iluziile te lasă gol
Cînd dragostea nu te mai cere.

De altfel în colţul drept al paginii din manuscris, poetul recomandase: *a nu se publica*. El revine şi reţine ultimele două strofe.

626 *Crez*. Bucureşti, 14 iunie, 1942. (Poem datat de autor pe manuscrisul autograf, păstrat în arhiva familiei.)
Gîndirea, XXIII (1944), nr. 2, feb., p. 66.
Poemul fusese destinat la început să facă parte din volumul DRUM LĂUNTRIC, dar ulterior în **E.D.III**, a fost trecut la VERSURI REGĂSITE.

627 *La o alegere proprie din George, Hofmannsthal şi Rilke.*
Gîndirea, XXIII (1944), nr. 2, feb., p. 65.

UMBRA TIMPULUI (1934-1939)

628 *Zodier. 29 iulie, 1937, Miorcani. Trimisă spre publicare la revista Junimea literară din Cernăuţi, unde nu ştiu dacă şi cînd a apărut. Publicată în Universul Literar XLVII (1938), nr. 36, 22 oct.* (Notiţă reprodusă din mss. **U.T.** din arh. fam. Aceeaşi datare în mss. 4218 **B.A.R.S.R.**, p. 18 şi în **U.T.** exemplarul autorului.)
Junimea literară, XXVII (1938), nr. 11–12, ian.—dec., p. 16.
Republicat în **U.T.** şi **E.D.III**.
mss. 4218, v. 10 Gonesc telegarii *năprasnic* (corectat în formă definitivă)
Citat de Vladimir Streinu şi ales pentru arta lui Ion Pillat de a cînta în surdină declinul, goana timpului, melancolia. (*Ion Pillat: Umbra timpului* în *Viaţa românească*, XXXII (1940), nr. 6.)
În schimb pentru Ovidiu Papadima dominanta firii lui Ion Pillat este „integrarea în rugul magic al timpului, supunerea la semnele rotirii încete şi eterne a zodiilor", ceea ce îi dă certitudini şi linişte. Volumul UMBRA TIMPULUI „se deschide prin frumosul poem *Zodier*, care dă tocmai expresie acestei linişti". Criticul îl citează în întregime de dragul „frumuseţii lui de fină cizelură" (în *Ion Pillat*, p. 151–152).

629 *În toamnă. 29 iulie 1937, Miorcani. Publicată în Gîndirea.* (Notiţă reprodusă din mss. **U.T.** arh. fam. Aceeaşi datare în mss. 4218 B.A.R.S.R. p. 14 şi **U.T.**, exemplarul autorului).
Gîndirea, XVI (1937), nr. 10, dec., p. 484.
Republicat în **U.T.** şi **E.D.III.**
În mss. 4218 v. 10 *Din care zboară* lişiţa (corectat în formă definitivă).
În versiunea poemului din mss. 4218 B.A.R.S.R. poetul renunţase la strofele a II-a şi a III-a pentru că la publicarea în volum să revină asupra acestei omiteri.

Cristian Livescu face legătura între PE ARGEŞ ÎN SUS şi UMBRA TIMPULUI. Invocate „nălucile trecutului contopiri de amintiri şi vise" — pun stăpînire pe „*casa amintirii*" readusă în memorie. „Eroul" liric (poetul) mimează gesturile bunicului „ale strămoşului mitic" devenindu-şi sieşi „strămoş". (*Introducere în opera lui Ion Pillat*... 198).
Citat de C. D. Fortunescu pentru copleşitoarea lui tristeţe (*Umbra timpului, poezii de Ion Pillat* în *Arhivele Olteniei*, XIX (1940), nr. 107–112).

430 *Umbre pe iaz. 27 decembrie 1938. Bucureşti. Pe o reminiscenţă din Miorcani. Publicată în Universul literar (An XLVIII, nr. 23, 10 iunie 1939 /p. 1/.* (Notiţă reprodusă din mss. **U.T.**, exemplarul autorului. Aceeaşi datare în mss. 17.309/21–22 M.L.R. şi în **U.T.**, exemplarul autorului, unde se precizează *inspirată de iazul din Miorcani*).
Republicat în **U.T.** şi **E.D.III.**
mss. 17.309/21 v. 6 Anii *de-atunci* sau obrazul (corectat în formă definitivă)
„ 17.309/22 v. 15 Trec prin *clătitele* porţi „ „ „ „
În poem Constantin Fântâneru vede atracţia poetului către adîncul, abisul trecutului şi în acelaşi timp, fuga lui de prăpastia care-l atrage (*op. cit.*).
Citat de Cristian Livescu, *op. cit.* p. 198.

431 *Ceas pierdut. 2 august 1939, Miorcani. Publicată în Universul (Pagina literară de Duminică, An. 57, No. 27, 29 ianuarie 1940).* (Notiţă reprodusă din mss. **U.T.** arh. fam. În mss. 17.309/46–47 M.L.R. şi în **U.T.**, exemplarul autorului aceeaşi datare).
Poemul a fost republicat în **U.T.** şi **E.D.III.**
mss. 17.309/46 şi mss. **U.T.** arh. fam. v. 1 Pe clae văd timpul *cum leneş* se duce (corectat în formă definitivă)
„ „ „ v. 6 *Privesc* cum piere pe aripi d-erete (Corectat în formă definitivă)
Se renunţă la strofa a treia din mss. 17.309/46–47:
mss. 17.309/46–47 *De-acum îl las să se legene moale*
„ „ „ „ *Cu zboruri de raţe-n rogoz*
„ „ „ „ *Şi apei, cuprinsă în braţele-i goale*
„ „ „ „ *Să-i ia pe furiş vălul roz*
„ „ „ „ *De-un mugur de stea sfîşiat*
„ „ „ „ v. 18/13/ L-aud cum foşneşte *lung* din păr de mătasă (corectat în formă definitivă) .

432 *Cîntec de vremelnicie.* Bucureşti, 19 noiembrie 1935. (Poem datat în mss. 1 M.L.R. şi în volumul **Ţ.P.**, exemplarul autorului).

În *Gîndirea*, XIV (1935), nr. 10, dec. p. 494 şi în *Vremea*, XI (1938), nr. 531, 27 mart. p. 10 cu dedicaţia: „În memoria lui Gib".
Republicat în Ţ.P. iar în E.D.III a fost trecut la U.T.
Acest „straniu" poem a fost apreciat de Cristian Livescu drept unul din cele mai izbutite piese din ciclu. Groaza în faţa prăvălirii timpului care — atragem atenţia că îl obseda pe poet încă din epoca VISĂRILOR PĂGÎNE —, se transformă acum în groaza de a nu putea retrăi clipele de odinioară deci este vorba de ştergerea amintirii însăşi (*op. cit.* p. 197).
Vladimir Streinu selectează strofa a doua pentru forţa sa de seducţie ca rezultat al unei gîndiri poetice. (*Ţărm pierdut* în *Pagini de critică literară*... p. 63).
Citat de Romulus Demetrescu (*Ţărm pierdut, versuri... Pagini literare*, IV (1937), nr. 6—8.

633 *Cîntec. /Timpul care piere.../ 30 iulie, 1937, Miorcani. Publicată în Gîndirea.* (Notiţă reprodusă din mss. U.T., arh. fam. Aceeaşi datare în U.T., exemplarul autorului).
Gîndirea, XVI (1937), nr. 10, dec., p. 483.
Republicat în U.T. şi E.D.III.
Constantin Fântâneru se opreşte la acest poem care exprimă neputinţa de a cuprinde ceva şi de a rămîne cu o certitudine finală (*op. cit.*).

634 *Cra-ro-ra-ra. — 1 august 1939. Miorcani. Publicată cu titlu şi refren greşit în Universul literar (Anul XLIX, nr. 1, 30 decembrie, 1939).* (Notiţă reprodusă din mss. U.T. arh. fam. Aceeaşi datare în mss. 17.309/44—45 M.L.R. şi în U.T. exemplarul autorului).
În *Universul literar*, XLIX (1939), nr. 1, 30 dec., p. 1 cu titlul şi refrenul: *Ga-ro-ra-ra*. (*Idem* în mss. U.T. arh. fam. şi în mss. 17.309/44—45 M.L.R.
Republicat în U.T. şi E.D.III.
mss. 17.309/44 v. 9 *Şi patru cai năprasnic* din *zurgălăi* sunînd (corectat în formă definitivă)
" " " v. 10 Ne tot *ducea* pe drumuri... (corectat în formă definitivă)
" 17.309/45 v. 16 Ţesînd pe geamuri *umbre*... " " " "
" " " v. 17 *Şi peste tot uitare*... " " " "

635 *Din ramele iatacului vechi. 10 august 1939. Miorcani. Publicată în Universul Literar. Anul XLVIII, nr. 38, 23 septembrie 1939.* (Notiţă reprodusă din mss. U.T. arh. fam. Aceeaşi datare în mss. 21.422 B.C.S. şi în U.T., exemplarul autorului).

Republicat în U.T. şi E.D.III.
În mss. 21.422 şi mss. U.T. arh. fam. poemul fusese intitulat iniţial *Ornic*.
În mss. 21.422 şi mss. U.T. v. 1 Ornicul *vechi* de pe comoda bătrînă (corectat în formă definitivă)
" " " " " " v. 8 Romantic, *pletos şi* cu barbă, joben pe urechi (corectat în formă definitivă)
În mss. 21.422 şi mss. U.T. v. 12 *Calpacul blănit al Marelui Ban* (corectat în formă definitivă)
Cristian Livescu copiază întreaga poezie deoarece o consideră o variantă „reluată" şi simplificată a poemului: *Aci sosi pe vremuri*. Criticul este de părere că poetul „reimaginează" secvenţele de culminaţie a artei sale... datorită unei plăci a „reîntoarcerii" (*op. cit.*, p. 195).
Citat de Augustin Z. N. Pop: *Ion Pillat: Umbra timpului*, poezii în *Convorbiri literare*, LXXIV (1941), nr. 7; Adrian Anghelescu, *Farmecul evanescent al melancoliei*... p. XXI.

636 *An mort. 15 decembrie 1938. Bucureşti. Pe o reminiscenţă din Miorcani. Publicată în Gîndirea.* (Notiţă reprodusă din mss. U.T. arh. fam. Aceeaşi datare în U.T., exemplarul autorului şi precizarea: *Pe o reminiscenţă din Miorcani*).
Gîndirea XVIII (1939), nr. 1, ian., p. 17; *Înnoirea*, Arad, II (1939), nr. 8, 15 ian., p. 7.
Republicat în U.T. şi E.D.III.

637 *Elegie. 29 martie 1939. Bucureşti. Publicată în Gîndirea.* (Notiţă reprodusă din mss. U.T. arh. fam. Aceeaşi datare în mss. 17.309/34—35 M.L.R., în f. mss. 2 M.L.R. şi în U.T., exemplarul autorului unde acesta precizează: *sufleteşte în parcul din Miorcani*.
Gîndirea, XVIII (1939), nr. 15, 5 mai, p. 233.
Republicat în U.T. şi E.D.III.
mss. 17.309/34 şi f. mss. 2 v. 1 Pe aleea *seculară* de castani (corectat în formă definitivă)
" " " " " " „v. 3 Simt: *mă prind* din urmă... (corectat în formă definitivă)
mss. U.T.. arh. fam. şi mss. 2 v. 10 *Lin* în zori, greu în amiaz *blînd* în mormînt (corectat în formă definit.)
mss. 17.309/35 şi mss. 2 v. 11 Pe aleea *seculară* nici un om (corectat în formă definitivă)
În versiunea din f. mss. 2 strofa a III-a era a IV-a — ultima — iar strofa a IV-a era a III-a.

Poem citat de Vladimir Streinu, *op. cit.*
Cristian Livescu selectează strofa a II-a a poemului pentru a desprinde ideea împietririi imaginarului, a izolării sale într-o lume în care nu mai poate fi retrăit trecutul dar în care gustul vieţii este pierdut deopotrivă, ceea ce are ca efect esenţial pierderea cronologiei: „Imaginile, chiar şi cele care reconsideră trecutul ies de sub controlul raţiunii, depind de o ordine tainică" (*op. cit.*, p. 198).

638 *Înnoptare. 23 iulie 1937 Miorcani. Publicată sub titlul „Înserare" în Ramuri.* (Notiţă reprodusă din mss. U.T. arh. fam. Aceeaşi datare în mss. 4218 B.A.R.S.R., p. 3 şi în U.T. exemplarul autorului).
În *Ramuri* XXX (1938), nr. 11, 30 april., p. 115 poemul este intitulat *Înserare* şi este dedicat lui T. Păunescu-Ulmu.
Republicat în **U.T.** şi **E.D.III.**
Amintim că în mss. 4218 B.A.R.S.R. fusese copiat pe curat poemul *Înserări*. Partea întîi a poemului inspirat de amurgul unei zile la malul mării a fost trecut — cu titlul *Înserare* la volumul BALCIC. Partea a doua evocînd lăsarea nopţii deasupra priveliştilor de la Miorcani, a căpătat titlul *Înnoptare* şi a fost dată volumului UMBRA TIMPULUI.
mss. 4218 v. 14 Mări deschise, *amintirea*
„ : v. 15 *Zilelor copilăriei*
Citat de G. D. Fortunescu (*op. cit.*).

639 *Pîndă. 9 august 1939, Miorcani. Publicată în prima versiune — nu cea definitivă — cu 2 strofe în plus, în Preocupări literare. (Anul IV, nr. 9, noiembrie 1939).* (Notiţă reprodusă din mss. U.T., arh. fam. Aceeaşi datare în f. mss. 10.656 B.C.S., mss. 21.422 B.C.S. şi în U.T., exemplarul autorului). Poemul copiat de poet pe f. mss. 10.656 B.C.S.
Republicat în **U.T.** şi **E.D.III.**
Vladimir Streinu citează poemul care conţine ideea că întoarcerea în trecut înseamnă negaţia vieţii (*op. cit.*)
Prin analiza poemului Constantin Fântâneru explică sensul titlului: UMBRA TIMPULUI. Poetul evocă locul umbrit de floarea-soarelui, asociată cu o iubire trecută. Azi, în acelaşi lan creşte grîu şi nimic nu mai contribuie ca să fie ţinut minte acel lan, ca altădată floarea-soarelui, floarea iubirii. Lanul nu va mai fi reţinut în memorie, el nu mai are *timp* ci numai *umbra timpului* care cade peste el (*op. cit.*).
Cristian Livescu subliniază ideea morţii necruţătoare care coseşte retrăirea trecutului „acţiune recuperatoare care naşte căntări zadarnice" (*op. cit.*).

640 *Panta rhei. 31 iulie 1939. Miorcani. Publicată în Gîndirea.* (Notiţă reprodusă din mss. U.T. arh. fam. Aceeaşi datare în mss. 17.309/42—43 M.L.R. şi în U.T., exemplarul autorului.)
Gîndirea, XIX (1940), nr. 1, ian., p. 8.
Republicat în **U.T.** şi **E.D.III.**
În poem este evocată o defilare fantomatică a făpturilor şi lucrurilor sensibile în faţa unui nebulos spectator care cuprinde în privirile sale — ca într-un cerc al neantului — tot ce trece. (Constantin Fântâneru, *op. cit.*)
Citat de C. D. Fortunescu (*op. cit.*) şi Petru Comarnescu (*op. cit.*).
Cristian Livescu scoate în evidenţă ideea poemului: „a căuta înapoi înseamnă a întreba de moarte" (*op. cit.*, p. 197).

641 *Soartă. 13 ianuarie 1939. Bucureşti. Publicată în Universul literar. (Anul XLVIII, nr. 3, 21 ianuarie 1939).* (Notiţă reprodusă din mss. U.T. arh. fam. Aceeaşi datare în mss. 17.309/27 M.L.R. şi în U.T., exemplarul autorului.
Republicat în **U.T.** şi **E.D.III.**

642 *Suflet. 18 ianuarie 1939. Bucureşti. Reprodusă în facsimil sub titlul: „Sufletul" în numărul dedicat mie, al ziarului bucovinean Suceava (Anul I, no. 64, 20 martie 1939). Publicată în Gîndirea (ianuarie 1940).* (Notiţă reprodusă din mss. U.T. arh. fam. Aceeaşi datare mss. 17.309/28—29 M.L.R. şi în U.T., exemplarul autorului).
Gîndirea, XIX (1940), nr. 1, ian., p. 8.
Republicat în **U.T.** şi **E.D.III.**
Poetul renunţă la versurile 1—8 din mss. 17.309/28—29 M.L.R.
v. 1 *Din ce metal, din care piatră eşti făcut.*
v. 2 *Că lutul nu te poate murdări?*
v. 3 *Suni clar şi feciorelnic ca un scut,*
v. 4 *Eşti limpede cum e văzduhul din tării*
v. 5 *Zadarnic, nici-o pată nu se leagă*
v. 6 *De luciul tău. În van te-am împroşcat*
v. 7 *Cu greu nămol, lumina te încheagă*
v. 8 *Tot mai senin mai tînăr şi curat*
Citat de Augustin Z. N. Pop (*op. cit.*) şi Petru Comarnescu (*op. cit.*).

643 *Zori. 5 septembrie, 1937. Miorcani. Tot în Gîndirea.* (Notiţă reprodusă din mss. U.T., arh. fam. Aceeaşi datare în mss. 4218 B.A.R.S.R. p. 53—54 şi în U.T., exemplarul autorului).
Gîndirea, XVI (1937), nr. 10, dec., p. 484.

Republicat în **U.T.** şi **E.D.III.**

În mss. 4218 poemul fusese intitulat iniţial: *Cine-mi loveşte-n inimă.*

Citat de C. D. Fortunescu, *op. cit.*

Ion Marin Sadoveanu afirmă că în poezia lui Ion Pillat, păcatul nu se rezolvă prin credinţă. „Astfel în poezia *Zori*, Ion Pillat deşi se adresează unui Dumnezeu, pe care în curînd îl va dizolva în peisaj şi în culori, asociază prezentarea păcatului ca un adevărat creştin. Conştiinţa păcatului e deci, manifestă. Aşezarea ei, însă, între om şi Dumnezeu, ca o piedică în calea mîntuirii e mărturisită. Prin această afirmare care, fireşte, nu înseamnă încă o trăire, întîlnim aci poate pasul cel mai înalt intuit şi mărturisit de Ion Pillat pe drum de pietate, drum negăsit şi neafirmat. *(Motive izolate în poezia lui Ion Pillat* în *Ion Pillat amintiri despre om şi poet...* p. 159*)*.

Cristian Livescu se opreşte la strofa a doua a poemului imaginînd sufletul, în peregrinările sale, luînd înfăţişarea unei cetăţi ferecate, în care nu mai poate nimeni intra *(op. cit.)* În schimb, Constantin Fântâneru *(op. cit.)* şi Petru Comarnescu *(op. cit.)* găsesc exprimată pînă la urmă, ardoarea nădejdii unei ultime credinţe şi abolirea orgoliului existenţei umane.

644 *Tipar. 8 ianuarie 1939. Bucureşti. Publicată în Artă şi Tehnică grafică (Caietul 7, martie—iunie, 1939).* (Notiţă reprodusă din mss. **U.T.**, arh. fam. Aceeaşi datare în 17.309/23—26 M.L.R., în mss. 28.433 B.C.S. şi în **U.T.**, exemplarul autorului).

Artă şi tehnică grafică, 1939, nr. 7, mart. -iun., p. 17—18.

Republicat în **U.T.** şi **E.D.III.**

mss. 28.433	v. 5	Desenul ei mă *prinde* ca o vrajă
mss. 17.309/25—26	v. 6	...zugraf, pentru a rima cu
	v. 8	...seraf.
mss. 28.433	v. 7	Culoarea ei mă *leagă* într-o mreajă
„ „	v. 10	Surd amintiri troenesc *sub* orice vreasc

645 *Rod. 4 april 1938. Bucureşti. Publicată în Universul literar.* (Notiţă reprodusă din mss. **U.T.**, arh. fam. şi în mss. 17.309/3 M.L.R. Aceeaşi datare în **U.T.**, exemplarul autorului).

Universul literar, XLVIII (1938), nr. 11, 30 april., p. 4.

Republicat în **U.T.** şi **E.D.III.**

Citat de Petru Comarnescu, *op. cit.*

646 *Amurg pe Prut. Miorcani. Pădurea de la Stînca. 5 sept. 1936.* (Poem datat autograf în mss. 713/1—2 M.L.R. şi în vol. **Ţ.P.** (exemplarul autorului.)

Gîndirea, XV (1936), nr. 8, oct., p. 397; *Pagini Basarabene*, I (1936), nr. 9 sept., p. 1; *Rampa*, XIX (1936), nr. 5675, 10 dec., p. 1.

Republicat în **U.T.** şi **E.D.III.**

mss. 713/1	v. 3	Am regăsit frunzarele *rărite /pădurii/*
„ 713/2	v. 15	Cu roata *ei ce strălucea* la soare (corectat în formă definitivă)
„ 713/2	v. 27	*Că pleacă şi ea cu-un* stol de rîndunele

Primele două strofe ale poemului sînt citate de Vladimir Streinu pentru a-şi exemplifica teoria sa asupra *spiritului-proză* în poezie „care afirmă, povesteşte şi descrie chiar în versuri de o nobilă corectitudine, cum îndeosebi ştie Pillat să compună" *(Ţărm pierdut* în *Pagini de critică literară...* p. 62*)*.

M. Niculescu declară *Amurg pe Prut* printre cele mai frumoase poeme scrise în limba română. *(Ţărm pierdut, versuri 1924—1936* în *Universul*, LIV (1937), nr. 187. Citat de Al. Philippide în *Ion Pillat şi adîncimea firei* ... p. 151.

647 *Iarnă tîrzie. 27 martie 1939, Bucureşti şi refăcută la Miorcani, 2 august, 1939. Publicată în Preocupări literare.* (Notiţă reprodusă din mss. **U.T.** arh. fam. Aceeaşi datare în mss. 17.309/31 M.L.R. cu însemnarea: *corectată la Miorcani, 2 aug.* La fel în **U.T.**, exemplarul autorului).

Preocupări literare, V (1940), V (1940), nr. 1, ian., p. 1; *România*, III (1940), nr. 594, 25 ian., p. 6.

Poemul a fost republicat în **U.T.** şi **E.D.III.**

mss. 17.309/31	v. 1	*Norii* se lasă greoi	(corectat în formă definitivă)
„ „ „	v. 3	*Muguri nici umbră* n-au încă	(„ „ „)
„ „ „	v. 4	*Codrii pustii ca şi noi*	„ „ „
„ „ „	v. 9	Greşind anotimpuri *venea*	„ „ „
„ „ „	v. 10	*Să cadă* în iarnă, buimacă	„ „ „
„ „ „	v. 11	*Roata la moară a stat*	„ „ „
„ „ „	v. 12	*Sub maldăr veşted* de frunză	„ „ „
„ „ „	v. 13	*Auzi? În noi înfundat*	„ „ „
„ „ „	v. 14	*Ani vechi cum vin să-şi ascunză*	„ „
„ „ „	v. 15	*În suflet împovărat*	„ „ „ „

648 *Înserare. /În vîrful carului cu snopi.../ 5 septembrie 1937. Miorcani. Publicat în Gîndirea.* (Notiţă reprodusă din mss. **U.T.** arh. fam. Aceeaşi datare în mss. 4218 B.A.R.S.R. şi în **U.T.**, exemplarul autorului).

Gîndirea, XVI (1937), nr. 10, dec., p. 483.

Republicat în **U.T.** şi **E.D.III.**

Poem citat de Al. Philippide pentru notaţiile crepusculare exprimate într-un ritm precis, într-o formă parnasiană *(op. cit.* p. 153).

649 *Scamatorul. 10 august 1939. Miorcani. Publicată în Universul Literar. (Anul XLVIII nr. 41, 14 octombrie 1939.)* (Notiță reprodusă din mss. **U.T.**, arh. fam. Aceeași datare în mss. 21.442 B.C.S. și notița: *pentru* UMBRA TIMPULUI. La fel în **U.T.**, exemplarul autorului).
În mss. **U.T.**, arh. fam. poemul intitulat inițial *Iluzionistul* dar s-a optat pentru *Scamatorul*.
Republicat în **U.T.** și **E.D.III.**
mss. 21.442 v. 3 *Doar un ciolan, un dinte scos din lut*
„ „ „ v. 4 *Și-n fața noastră crește un mormînt*
Citat de Petru Comarnescu, *op. cit.*

650 *Roza din urmă. 29 iulie 1937. Miorcani. Publicată în Gîndirea sub titlul Roză tîrzie.* (Notiță reprodusă din mss. **U.T.**, arh. fam. Aceeași datare în mss. 4218 B.A.R.S.R., p. 16, și în **U.T.**, exemplarul autorului).
Gîndirea, XVI (1937), nr. 10, dec., p. 482–483.
Republicat în **U.T.** și **E.D.III.**
În mss. 4218 poemul apare cu titlul: *Roză tîrzie* și cu trei strofe. Poetul renunță la această ultimă strofă:
mss. 4218 v. 9 *Dar cîntărindu-i trist desăvîrșirea*
„ „ v. 10 *Simțeam în mine un parfum*
„ „ v. 11 *De primăvară-n muguri și-amintirea*
„ „ v. 12 *Umilei micșunele de pe drum.*

651 *Aloes. 13 ianuarie 1939. București. Publicată în Convorbiri Literare. Revăzută 23 august 1939 Miorcani și publicată în forma ei definitivă în Universul. (Pagina literară de duminică, anul 57, nr. 90, 1 april., 1940.)* (Notiță reprodusă din mss. **U.T.**, arh. fam. Aceeași datare în **U.T.** exemplarul autorului și mss. 17.309/29–30 M.L.R.)
Convorbiri literare, LXXII (1939), nr. 5, mai, p. 535–536; *Universul* LVII (1940), nr. 90, 1 april., p. 4.
Republicat în **U.T.** și **E.D.III.**
Varianta din *Convorbiri literare* dată și în mss. 17.309/29–30, este următoarea:

SPINUL

Înalt și dur, în ghimpi legat
El singur viu din zare în zare –
Cum dune ard în lung și lat
Stă candelabru verde-n soare.

Țepos ca un arici el n-are ram
Să înfrunzească umbră și răcoare,
Să prindă-n leagăn, tam-nesam,
Solii de aripi foșnitoare

Dar cînd sleit de sete un drumeț
Înfige-*adînc* cuțitu-n coaja tare,
Din inima-i străpunsă-i dă ca preț
Al rănii seva ei izbăvitoare.

În mss. 17-309/29 și *Universul* v. 4 *Ard dune albe-n lung și lat*
v. 5 *Ursuz cu țepi* nu-i umbră și răcoare
v. 8 *Înfige adînc* cuțitu-n coaja tare

652 *Poetul. /Nu voi ara cu plug de lemn.../ A doua elegie marină. 5 și 14 april 1938. București. Publicată sub titlul „Poetul" în Gîndirea.* (Notiță reprodusă din mss. **U.T.**, arh. fam. Aceeași datare în mss. 17.309/7–8 M.L.R. și **U.T.**, exemplarul autorului, unde s-a precizat: *inspirată la Balcic.*).
Gîndirea, XVII (1938), nr. 6, iun., p. 291 cu titlul: *Poetul*.
Republicat în **U.T.** și **E.D.III.**
În mss 17.309 v. 7 după „Adus de vînt" s-a pus:
„ „ „ v. 16 Comori de *peruzele* și smarande (corectat în formă definitivă)
„ „ „ v. 17 Iar peste ele norii, *pînze albe* (corectat în formă definitivă)
„ „ „ v. 27 *Ciclopeene*. Voinicește singur (corectat în formă definitivă)
„ „ „ v. 29 *Și dezgolită* de mătasea verde (corectat în formă definitivă)
„ „ „ v. 36 Furtună măsurată și *senină* (corectat în formă definitivă)
„ „ „ v. 38 Înaripați struniți de *un* zeu cu liră (corectat în formă definitivă).
Citat de Petru Comarnescu, *op. cit.*

653 *Primăvară. Întîia elegie marină. 4 april 1938 București. Pe o reminiscență din Balcic. Publicată sub titlul „Primăvară" în Gîndirea.* (Notiță reprodusă din mss. **U.T.**, arh. fam. Aceeași datare în **U.T.**, exemplarul autorului. În mss. 17.309/5–6 M.L.R. poemul este însoțit de recomandarea: *A se adăuga la sfîrșitul celor din* ȚĂRM PIERDUT.

Gîndirea, XVII (1938), nr. 6, iun., p. 290
Republicat în **U.T.** și **E.D.III.**
În *Gîndirea* și mss. 17.309 v. 1 *La ce bun* frumusețea ta...
„ „ v. 6 A dragostei curate? *Și* la ce bun. (corectat în formă definitivă)
În *Gîndirea* și mss. 17.309 v. 8 Sînt ochii tăi izvoare *limpezite* (corectat în formă definitivă)
„ „ v. 13 Deschiză-te ca *mugurul*!... (corectat în formă definitivă)
„ „ v. 16 Pe *țărmul alb* al mărilor *albastre* (corectat în formă definitivă)
„ „ v. 28 *La ce bun* frumusețea ta (corectat în formă definitivă).
„ „ v. 32 *Cu*-amară spumă
Citat de C. D. Fortunescu, *op. cit.*

654 *Versuri*. Miorcani, 14 aug. 1936. (Poem datat de poet în mss. 711 **M.L.R.** și în volumul **Ț.P.** exemplarul personal.)
Pagini literare, III (1936), nr. 10–11, oct.–nov., p. 462.
Republicat în **Ț.P.** iar în **E.D.III** a fost trecut la **U.T.**

Stanțe

655 *Cu sculptorul stă piatra*... București, noiemb., 1934. (Poem datat în mss. 710 M.L.R. și în volumul **Ț.P.**, exemplarul autorului.)
Lanuri, IV (1937), nr. 2, p. 85.
A fost republicat în **Ț.P.** iar în **E.D.III** a fost trecut la **U.T.**
În mss. 710 v. 1 Sculptorul *are* piatra *și* pictorul culoarea (se renunță)
„ „ „ v. 3 Dar eu n-am *decît vorbe* să-ncerc fermecătoarea (se renunță și se corectează)
„ „ „ v. 5 Din *vînt suflat prin buze* vreau să-ți cioplesc conturul (se renunță și se corectează)
Citat de Romulus Demetrescu, *op. cit.*

Atît ți-am privit trupul... București 15 noiemb. 1934 (Poem datat în mss. 710 M.L.R. și în volumul **Ț.P.**, exemplarul autorului.)
Revista Fundațiilor, II (1935), nr. 4, april., p. 30.

A fost republicat în **Ț.P.** iar în **E.D.III** a fost trecut la **U.T.**
Inițial poemul fusese intitulat: *Iubire.*
În mss. 710 v. 3 Doar umbra ta rămîne *mișcînd un* vis de rochii (se renunță și se corectează)
„ „ v. 10 Cum crezi că plîng *păpușa* cu buzele de lut (se renunță și se corectează)
„ „ v. 10 Cu moartea mea *rupîndu-ți* eternul tău sărut (se renunță și se corectează)
Citat de Romulus Demetrescu, *op. cit.*

Precum de orice lucru... București, 18 noiemb., 1934. (Poem datat în mss. 710 M.L.R. și în volumul **Ț.P.**, exemplarul autorului.)
Revista Fundațiilor, II (1935), nr. 4, april., p. 30–31.
Republicat în **Ț.P.** iar în **E.D.III** a fost trecut la **U.T.**

Cînd rizi își scutur salba... București, 18 noiembrie 1934 (Poem datat în mss. 710 M.L.R. și în volumul **Ț.P.**, exemplarul autorului.)
Revista Fundațiilor, II (1933), nr. 4, april., p. 31.
Republicat în **Ț.P.** iar în **E.D.III** a fost trecut la **U.T.**
Citat de Romulus Demetrescu, *op. cit.*

Izvorul unde tînăr... București, 18 noiemb., 1934. (Poem datat în mss. 710 M.L.R. și în volumul **Ț.P.**, exemplarul autorului.)
Revista Fundațiilor, II (1935), nr. 4, april., p. 31.
Republicat în **Ț.P.** iar în **E.D.III** a fost trecut la **U.T.**
mss 710 v. 49 Izvorul unde tînăr *am mai băut odată* (șters și corectat)
„ „ v. 57 Mai bine lasă *ghimpul* în floarea lui de sînge (șters și corectat)
mss. 710 v. 59 *Căci vremea nu se-ntoarce*... (șters și corectat)
„ „ v. 60 Și *stai* înfășurată *în* *biruința* ta (șters și corectat).
Șerban Cioculescu comentînd *Stanțele*, caracterizează „fericita alcătuire morală a poetului ale cărui sentimente se pacifică înainte de a-și fi schițat intenția de zbucium. Gama sa psihică o străbat cu temperanță sentimente pașnice de reverie sau nostalgie. Este ca o pînză de ape joase și liniștite peste care adie o boare răcoroasă".
Stanța de mai sus reia motivul melancolizării în fața îmbătrînirii. *(Țărm pierdut în Aspecte literare contemporane*... p. 153*)*.
Citat de Romulus Demetrescu, *op. cit.*

Nu-mi pasă... București 18 noiemb., 1934. (Poem datat în mss. 710 M.L.R. și în volumul **Ț.P.**, exemplarul autorului.)
Revista Fundațiilor, II (1934), nr. 4, april., p. 32.

Republicat în Ț.P. iar în **E.D.III** a fost trecut la **U.T.**

mss. 710 v. 65 Nu-mi pasă *de-i otravă sau miere* pe a ta buză (corectat în formă definitivă).

„ „ v. 66 În care cu nesațiu *m-am adăpat din plin* (corectat în formă definitivă)

„ „ v. 68 De porți în piept cenușe sau *focul inspirat* (corectat în formă definitivă)

„ „ v. 69 Ești tu și îmi ajunge, *ești tu și ești* unică (corectat în formă definitivă)

„ „ v. 72 Din toată omenirea doar *un poet* tăcut (corectat în formă definitivă)

Pe rugul ce mă arde... București, 18 noiemb., 1934. (Poem datat în mss. 710 M.L.R. și în volumul **T.P.**, exemplarul autorului.)

Revista Fundațiilor, II (1935), nr. 4, april., p. 32.

Republicat în **T.P.** iar în **E.D.III** a fost trecut la **U.T.**

mss. 710 v. 77 *Trufia* frunții nalte se va lăsa umilă (corectat în formă definitivă)

„ „ v. 79 *Și dulcele tău* zîmbet ce n-a știut de milă (corectat în formă definitivă)

„ „ v. 80 L-o turbura *amorul* (pojarul) fierbintelui... (corectat în formă definitivă)

„ „ v. 81 În *marea* vîlvătaie de patimi *vor cădea* în cenușe (corectat în formă definitivă)

„ „ v. 82 *Frumoase* brațe albe și visuri la un loc (corectat în formă definitivă)

Ultima strofă este aleasă de Cristian Livescu pentru a-și confirma ipoteza, dezvoltată în studiul său, și anume aceea că Pillat a dorit ca prin intermediul poeticului să treacă printr-o „tainică ușă". La zenitul ființei sale poetul se închipuie pe rugul unei purificări, înconjurat de cenușa dorințelor, rămînîndu-i drept consolare îndrăzneața aventură a creației sale poetice. (*op. cit.*, p. 199).

Așa cum în furtună... București, 18 noiemb., 1934. (Poem datat în mss. 710 M.L.R. și în volumul **Ț.P.**, exemplarul autorului).

Revista Fundațiilor, II (1934), nr. 4, april., p. 32—33; *Rampa*, XVIII (1935), nr. 5169, p. 1.

Republicat în **Ț.P.** iar în **E.D.III** a fost trecut la **U.T.**

mss. 710 v. 85. Așa cum în furtună *grozav* troznesc tufanii (corectat în formă definitivă).

Să-ți pot uita făptura... București, 18 noiemb. 1934. (Poem datat în mss. 710 M.L.R. și în volumul **Ț.P.**, exemplarul autorului.)

Revista Fundațiilor, II (1934), nr. 4, april., p. 33.

Republicat în **Ț.P.**, iar în **E.D.III** a fost trecut la **U.T.**

Șerban Cioculescu reia primele două versuri ale ultimei strofe înțelegînd că „Interiorizarea dramatică și solitudinea morală sînt la Ion Pillat par simultane" *(op. cit.)*.

Citat de Romulus Demetrescu, *op. cit.*

656 *Cîntec pentru tine* /I *Vrei să vii puțin...* / *9 august 1939. Miorcani.*

(Notiță reprodusă din mss. **U.T.** arh. fam. Aceeași datare în f. mss. 9161 M.L.R. și în **U.T.**, exemplarul autorului. În **U.T.** poezia este intitulată *Cîntec* I iar în **E.D.III**: *Vrei să vii puțin...* este prima parte a poeziei: *Cîntec pentru tine.*

În f. mss. 9161/1 și în mss. 21.442 B.C.S. poemul, intitulat inițial *Cîntec mic*, are 5 strofe

f. mss. 9161/1 v. 7 *Să ți-o strîngi* în plic

mss. 21.442 B.C.S. v. 7 *Vîră-ți-o* în plic

f. mss. 9161/1 v. 11 Dorul tău *să-l* plimb

Strofa V-a la care poetul renunță:

f. mss. 9161/1 și mss. 21.442

Și apoi la pas
Alinat ușor
Într-un joc rămas
Vis amînduror

/II *Lasă-mi-te lasă*/. *27 decembrie 1938. București. Publicată sub titlul: „Cîntec" în Universul literar (An. XLVIII, nr. 18, 6 mai, 1939). Primele 12 versuri scrise în iunie 1938 Buziaș.* (Notiță reprodusă din mss. **U.T.** arh. fam. Aceeași datare în mss. 17.309/23—24 M.L.R. și în **U.T.**, exemplarul autorului.)

În **U.T.** intitulată *Cîntec II*, iar în **E.D.III**, a doua parte a poeziei, *Cîntec pentru tine.*

În mss. 17.309/23 v. 3 (19) Tînără *crăiasă* (corectat în formă definitivă)

„ „ 17.309/24 v. 20 (36) *Sîn* cu *rodul* greu „ „ „

În mss. 17—309/23—24 M.L.R. poemul are 32 de versuri pe cînd în versiunea definitivă din **U.T.** și **E.D.III** el are doar 28 de versuri. Versurile 21—24 din mss. 17.309/23—24 au fost înlocuite cu respectiv v. 25—28 din **U.T.** și **E.D.III.**

mss. 17.309/23—24 v. 21 *Să culeg ca mierla*

„ „ „ v. 22 *Viea bob de bob*

„ „ „ v. 23 *Sufletul ți-e perla*

„ „ „ v. 24 *Dinților de-i sorb*

Poetul a renunţat la v. 29—32 din manuscris:
mss. 17.309/23—24 v. 29 *Iar îmi umplu ţara*
„ „ „ v. 30 *Trandafiri involţi*
„ „ „ v. 31 *Toată primăvara*
„ „ „ v. 32 *Dragă, bate-n porţi*
/III *Apa de izvor...*/ *Miorcani. Pădurea de la Stînca, 24 aug.. 1939* (Notiţă reprodusă din mss. **U.T.** arh. fam., mss. 21442 B.C.S. şi **U.T.**, exemplarul autorului). *Universul literar*, XLIX (1939), nr. 18, 27 aprilie p. 1; *Seara*, III (1940), nr. 762, 7 mai, p. 2 cu titlul: *Cîntec*.
În **U.T.** intitulată Cîntec III, iar în **E.D.III** a treia parte a poeziei *Cîntec pentru tine*.

657 *Cîntec pentru lumină*. Miorcani 6 sept. 1936. (Poem datat în f. mss. 707 M.L.R. şi în vol. **Ţ.P.**, exemplarul autorului).
Gîndirea, XV (1936), nr. 8, oct., p. 396.
În volumul **Ţ.P.** poemul începe ciclul **Cîntece pentru lumină.**
Republicat în **E.D.III** la volumul **U.T.**
f. mss. 707 M.L.R. v. 3 Amară e *frunza* de nuci
M. Niculescu enumeră poemul printre cele mai frumoase care s-au scris în limba română *(op. cit.)*. Ion Chinezu îl consideră de asemenea esenţial pentru poezia lui Ion Pillat *(Ţărm pierdut* în *Pagini de critică...* p. 50—52*)*. Citat de Romulus Demetrescu *(op. cit.)* şi de Constantin Ionescu *(Un clasic Ion Pillat cu prilejul volumului „Ţărm pierdut"* în *Ramuri*, XXXIX (1937), p. 364—368). Al. Philippide, *op. cit.*, p. 152.

658 *Pasăre de lut*. Bucureşti, 13 noiemb., 1936. (Poem datat de poet în f. mss. 708 M.L.R. şi în volumul **Ţ.P.**, exemplarul personal).
Gîndirea, XVI (1937), nr. 5, mai, p. 212.
În volumul **Ţ.P.** poemul face parte din ciclul **Cîntece pentru lumină.** Republicat în **E.D.III** la volumul **U.T.**
f. mss. 708 v. 7 Şi *zburătoare* de lut (corectat în formă definitivă)
Citat de Romulus Demetrescu, *op. cit.*

659 *Buratec lunar*. Bucureşti, 13 noiemb., 1936. (Poem datat de poet în f. mss. 709 M.L.R. şi în volumul **Ţ.P.**, exemplarul personal.)
Gîndirea, XVI (1937), nr. 5, mai, p. 212—213.
În volumul **Ţ.P.** poemul face parte din ciclul **Cîntece pentru lumină.**
Republicat în **E.D.III** la volumul **U.T.**

Vladimir Streinu reţine ultima strofă a poemului care exprimă *gîndirea poezie* care, spre deosebire de *gîndirea proză*, se supune „Fanteziei" *(Ţărm pierdut* în *Pagini de critică literară...* 63*)*.

660 *Veveriţă*. Bucureşti, 22 mart. 1936. (Poem datat de poet în volumul **Ţ.P.**, exemplarul personal.)
Lanuri, Mediaş, III (1936), nr. 5—6, p. 244; *Calendarul gospodarilor* pe 1939 de I. Simionescu, Bucureşti, Cartea Românească, 1939, p. 79.
În volumul **Ţ.P.** poemul face parte din ciclul **Cîntece pentru lumină.** Republicat în **E.D.III** la volumul **U.T.**
Citat de Ionescu D. Constantin, *op. cit.*

661 *Şarpele casei. 23 iulie 1937. Miorcani. Publicată în revista „De strajă" An. II, nr. 1, ian., 1938.* (Notiţă reprodusă din mss. **U.T.**, arh. fam. Aceeaşi datare în mss. 4218 B.A.R.S.R., p. 5)
Republicat în **U.T.** şi **E.D.III.**
mss. 4218 v. 4 *Ţi-aduc* din blid
„ „ v. 8 *Luată* din stup
„ „ v. 9 Lasă *pădurea* (corectat în formă definitivă)
„ „ v. 10 *Frigul poienii* „ „ „ „
„ „ v. 21 *Boul şi vaca* „ „ „ „
„ „ v. 22 *Oaia, viţelul* „ „ „ „
„ „ v. 25 *Babă şi vrajă* „ „ „ „
„ „ v. 26 Rugă *şi* preot „ „ „ „
„ „ v. 28 Nu *fac* nimic „ „ „ „
„ „ v. 33 Vino-*napoi* „ „ „ „
Ovidiu Papadima discerne în poem efortul lui Ion Pillat de a înţelege structura profundă a lumii folclorice, de a se identifica cu ea, astfel încît poezia să apară ca o expresie a însăşi realităţii intime a poetului. „Credinţa străveche că de prezenţa *şarpelui casei* ar fi legată însăşi existenţa întregii comunităţi de fiinţe, oameni şi lucruri a căminului patriarhal, răbufneşte aici atît de intens în ruga pentru înapoierea şarpelui dispărut, încît nu mai are nimic de joc poetic amabil, ci capătă simplitatea tragică, de litanie a unui rit primitiv din vreme de primejdie" [...] „identificarea poetului cu unul din gesturile lumii folclorice a putut fi desăvîrşită" *(Ion Pillat...* p. 136—137).

662 *Fraţii. 23 iulie 1937 Miorcani. Publicată în Gîndirea.* (Notiţă reprodusă din mss. **U.T.** arh. fam. Aceeaşi datare în mss. 4218 B.A.R.S.R., p. 8 şi în **U.T.**, exemplarul autorului.)

Gîndirea, XVI (1937), nr. 10, dec., p. 482—483.
Republicat în **U.T.** și **E.D.III.**
mss. 4218 v. Vreau să mă duc *spre* frații adevărați.

663 *Tăcere. Scrisă la București în anul 1934 după publicarea volumului meu* PASĂREA DE LUT. (Notiță reprodusă din vol. **Ț.P.**, exemplarul autorului.) În vol. **Ț.P.** poemul făcea parte din ciclul: **Versuri pe trunchiul vremii.** În **E.D.III** a fost trecut la vol. **U.T.**
Viața literară, IX (1934), nr. 165, 25 dec.—10 ian., 1935; *Lanuri*, Mediaș, III (1936), nr. 5—6.

ÎMPLINIRE

Cartea priveliștilor

664 *Poetul /Cînd unul spumă de săpun.../* București 28 februarie 1940. (Poem datat în mss. 218 M.L.R. p. 63 și în mss. 5991 B.A.R.S.R. p. 3 și p. 138. Prima ciornă la p. 78 iar prima redactare la p. 138.)
Revista Fundațiilor, VIII (1941), nr. 5, mai, p. 273; *Gazeta cărților*, XI (1941), nr. 1—2, 15—30 sept. p. 3.
mss. 5991 c. v. 9 Păstoru-și *cheamă-n* fluier dorul
„ „ I vt. v. 9 „ „ „ „ „
„ „ c. v. 13 Mai *născocește* o cîntare
„ „ I vt. v. 13 „ „ „ „
Poem citat de N. Roșu, *Ion Pillat. Împlinire* în *Gîndirea* XXI (1942), nr. 6 și de Cornelia Buzdugan-Hațieganu, *Ion Pillat* în *România tînără*, I (1942), nr. 2—3.

665 *Nomadul*. București 17 martie 1940 (Poem datat în mss. 218 M.L.R. p. 63 și mss. 5991 B.A.R.S.R. p. 3 și p. 147. Prima ciornă la p. 89, a doua la p. 90 și p. 91. Prima redactare la p. 147. *Revista Fundațiilor*, VIII (1941), nr. 1, ian., p. 155.
Poemul intitulat în ciornă: *Movile pe Bărăgan.*
mss. 5991 c. I v. 1 Gorgane taine unde dorm *vitejii*
mss. 5991 c. II v. 1 în formă definitivă
„ „ c. I v. 2 Un dor *nevindecat* de pribegiri

„ „ c. II v. 2 în formă definitivă
„ „ c. I v. 3 *Cu cai mărunți cu sulițe subțiri*
„ „ c. II v. 3 în formă definitivă
„ „ c. I v. 4 Călări *rămîn* cu arcu-n mîini vitejii
„ „ vt I. v. 4 în formă definitivă
„ „ c. I v. 5 Adînci semințe în bătaia *sorții*
„ „ vt I. v. 5 în formă definitivă
„ „ c. I v. 6 *Lăsară* roiul slobod de *porniri*
„ „ vt. I v. 6 în formă definitivă
„ „ c. I v. 8 *Umplînd* pămîntul *și călcînd* betegii
„ „ vt I. v. 8 în formă definitivă
„ „ c. I și II v. 9 *Cum cresc năpraznic apele din iazuri* sau *Șivoiul* ploilor cum *crește-n* iazuri
„ „ vt. I v. 9 în formă definitivă
„ „ c. I v. 10 *Pornind puhoaie* și *spărgînd* zăgazuri
„ „ c. II v. 10 *Pornesc puhoaie* și *se sparg zăgazuri* sau *Lovesc puhoaie* și se...
„ „ vt. II v. 10 în formă definitivă
„ „ c. I v. 11 În mine *valul lor s-a revărsat* sau În mine bate valul lor *grozav*
„ „ c. II v. 11 În mine *toți strămoșii își fac vad*
v. I v. 11 în formă definitivă
Prima ciornă a ultimei strofe are un cu totul alt cuprins decît forma ei definitivă.
mss. 5991 c. I v. 12 *Mă duc pe-a stepei largă nostalgie*
„ „ c. II v. 12 în formă definitivă
„ „ c. I v. 13 *Mă arde a nomadului beție*
„ „ c. II v. 13 Să nu-*ți găsești* iar sufletul *bolnav*
„ „ c. I v. 14 *Uitînd de țară de moșii de sat*
mss. 5991 c. II v. 14 De *drum etern* sub glie și obiele.
Se mai află și versul: *Și regăsindu-mi sufletul uitat pornesc...*
Citat de: Ov. S. Crohmălniceanu în *Literatura română între cele două războaie mondiale*, vol. II... p. 123; Cristian Livescu, *Introducere în opera lui Ion Pillat...* p. 197.

666 *La moara rea*. București, 5 ianuarie 1940. (Poem datat în mss. 218 la p. 63 și în mss. 5991 B.A.R.S.R. la p. 3 și p. 118. Prima ciornă la p. 47 iar prima redactare la p. 118.
Familia, LXXVI (1941), nr. 2—3, feb.—mart., p. 18; *Curentul literar*, III (1941), nr. 111, 17 mai, p. 10.
mss. 5991 c. vt. v. 8 Un an *întreg* că nu-i încurcă leatul

„ „ vt. v. 8 în formă definitivă
„ „ c. v. 14 *Cei copți* de vii, într-un cuptor rotund
„ „ vt. v. 14 în formă definitivă
Citat de Dumitru Șerban Drăgoi în *Ion Pillat...* p. 190.

667 *Cină*. București, 5 ianuarie, 1940. (Poem datat în mss. 218 M.L.R. p. 63 și mss. 5991 B.A.R.S.R. p. 3 și p. 114. Prima ciornă la p. 41 iar prima redactare la p. 114.
Revista Fundațiilor, VII (1940), nr. 9, sept. p. 488; *Flamura*, Brăila, IV (1940), seria 3, nr. 1, 1 nov., p. 8.
mss. 5991 c. v. 3 Ia cașul alb prin *pînză* strecurat
„ „ vt. v. 3 corectat în formă definitivă
„ „ c. v. 5 Livada *mea* de pruni *cu* frunza deasă
„ „ vt. v. 5 în formă definitivă
„ „ c. v. 6 Goldanele *rotunde le-am furat*
„ „ vt. v. 6 corectat în formă definitivă
„ „ c. v. 8 Din *stupii mei* o miere luminoasă
„ „ vt. v. 8 corectat în formă definitivă
Strofa a III-a este de multe ori încercată cu reveniri și ștersături pînă la forma:
mss. 5991 c. v. 10 Și luna *iese lunecînd* pieziș
„ „ vt. v. 10 în formă definitivă
„ „ c. v. 11 *Ne-or aștepta priveliștele-n* tindă
„ „ vt. v. 11 corectat în formă definitivă
„ „ c. v. 13 Și văi de ulmi *brumați* în luminiș
„ „ vt. v. 13 în formă definitivă
Citat de Ov. S. Crohmălniceanu, *op. cit.*

668 *Pastorală*. București, 20 martie, 1940. (Poem datat în mss. 218 M.L.R. p. 63 și mss. 5991 p. 3 și p. 149. Prima ciornă la p. 93 iar prima redactare la p. 149.
Gîndirea, XIX (1940), nr. 9, nov., p. 591–592.
mss. 5991 c. v. 2 *De* veacuri *curînd* prin vecie
„ „ vt. v. 2 în formă definitivă
„ „ c. v. 4 A *morții* ce ni l-a adus
„ „ vt. v. 4 în formă definitivă
„ „ c. v. 9 *Dar* jos pe-o gură de rai
„ „ c. vt. v. 10 Trei baci în Prier *iau iar* drumul
„ „ c. v. 11 *Legendei* pe verdele plai
„ „ vt. v. 11 în formă definitivă

„ „ c. v. 12 Mioara *îl* plînge și azi
„ „ vt. v. 12 în formă definitivă
„ „ c. v. 13 Cînd toamna *pustiu* lasă fumul
„ „ vt. v. 13 în formă definitivă
C. Buzdugan-Hațieganu vede în *Pastorală* o transpunere interioară a Mioriței *(op. cit.)*.
Citat de Ov. S. Crohmălniceanu, *op. cit.*

669 *Viziune polară*. București, 31 ianuarie, 1940, noaptea. (Poem datat în mss. 263 M.L.R., p. 18 și mss. 5991 B.A.R.S.R. p. 3 și p. 126. Prima ciornă la p. 59 iar a doua redactare la p. 126.
Viața literară, XV (1941), nr. 5, 18 mai, p. 1.
În mss. 5991 cu titlurile: *Noapte polară* sau *Licorna*, optîndu-se pentru *Viziune polară*.
mss. 5991 c. v. 3 Își duc solemn *pe valul* ce le-nghite
„ „ vt. v. 3 în formă definitivă
„ „ c. v. 5 Pe bolta *nopții* gerul pironit e
„ „ vt. v. 5 în formă definitivă
„ „ c. v. 6 Cu reci sclipiri *de stele și polar*
„ „ vt. v. 6 în formă definitivă
„ „ c. v. 7 Răsfrînge-*n* cataracte împietrite
„ „ vt. v. 7 în formă definitivă
„ „ c. v. 8 *Păreri de stînci pe albul solidar*
„ „ vt. v. 8 în formă definitivă
„ „ c. v. 9 *Smaragd aprins aruncă-n peșteri* marea
„ „ vt. v. 9 în formă definitivă
„ „ c. v. 10 Vuind *arare* cu adîncu-i glas
„ „ vt. v. 10 în formă definitivă
„ „ c. v. 11 indescifrabil
„ „ vt. v. 11 în formă definitivă
„ „ c. v. 12 *Și umbra unui nor trăgînd pologul*
„ „ vt. v. 12 corectat în formă definitivă
„ „ c. v. 13 indescifrabil
„ „ v. 14 C-un singur corn în lună inorogul
„ „ vt. v. 14 „ „ „ „ „ „
N. Roșu este impresionat de expresiile și rimele sonetului care îi evocă cristalina înghețare a Nordului *(op. cit.)*.
Citat și de Ov. S. Crohmălniceanu, *op. cit.*

670 *Hokusai*. București, 1 martie, 1940. (Poem datat în mss. 218 M.L.R. p. 63 și în mss. 5991 B.A.R.S.R. p. 3 și p. 143. Prima ciornă la p. 84 iar redactarea definitivă la p. 143.)

Viața literară, XV (1941), nr. 3, 18 mai, p. 1.
mss. 5991 c. v. 7 Rupîndu-*și țesăturile* de ceață
„ „ vt. v. 7 în formă definitivă
„ „ c. v. 8 Îți suie piscul *sfînt* ca să-l visezi
„ „ c. v. 13 Cu-o *singură mișcare de* penel
„ „ vt. v. 13 în formă definitivă
„ „ c. v. 14 *Rechiemi* din nori eternul Fuji-Yama
„ „ vt. v. 14 idem.
Citat de Ov. S. Crohmălniceanu, *op. cit.*; Dumitru Șerban Drăgoi, *op. cit.*

671 *Port breton*. București, 28 ianuarie, 1940, pe un motiv din 1915, *„Armor"* refăcut în 1933 *„Din Bretania"* (Poem datat în mss. 218 M.L.R., p. 63 și mss. 5991 B.A.R.S.R., p. 3 și p. 122. Prima redactare la p. 122.
Revista Fundațiilor, VII (1940), nr. 9, sept., p. 489.
mss. 5991 c. v. 6 În zori de zi *de pînze-i* marea *plină* (corectat în formă definitivă)
„ „ c. v. 8 Prelung *se duc și* se golește marea (corectat în formă definitivă)
„ „ c. v. 11 *Și stau tăcut și* inima le seacă (corectat în formă definitivă)
„ „ c. v. 14 Ca pe vitralii *stinsele* Madone (corectat în formă definitivă)
Citat de Cornelia Buzdugan-Hațieganu, *op. cit.* și de Ov. S. Crohmălniceanu, *op. cit.*

672 *Natură moartă*. București, 27 februarie, 1940, noaptea. (Poem datat în mss. 218 M.L.R., p. 63 și în mss. 5991 B.A.R.S.R. p. 63 și p. 137. Prima ciornă la p. 75 și p. 76 și 77, prima redactare la p. 137.)
Gîndirea, XX (1941), nr. 6, iun., p. 290.
Prima ciornă are doar două strofe.
mss. 218 v. 2 Lăsînd petala *(grea) lin* să cadă,
5991 c. I v. 4 Din apa *vechiului cleștar*
„ „ c. II v. 4 în formă definitivă
„ „ c. I v. 5 *Și-n cupa grea de porțelan* (șters)
„ „ c. II v. 5 în formă definitivă
„ „ c. I v. 6 *Cu-obrazul ei plăpînda față*
„ „ c. II v. 6 în formă definitivă
„ „ c. I v. 7 Marchiza-n Sèvres *se* arată
„ „ c. II v. 7 în formă definitivă

„ „ 218 v. 11 *Sfidînd în unanimă nemișcare* (șters)
„ „ c. II v. 11 *Sfida tăcere și uitare*
„ „ c. III v. 11 *În unanimă nemișcare*
„ „ vt. I v. 11 în formă definitivă
„ „ 218 v. 12 Străvechiul ornic sună *clar*
„ „ c. III v. 12 Străvechiul ornic sună *clar*
„ „ c. II v. 12 *Un orologiu sparge clar*
„ „ vt. I v. 12 în formă definitivă
„ „ c. II v. 13 *Cu picături sunînd din cer*
„ „ vt. I v. 13 în formă definitivă
„ „ c. II v. 14 *Al timpului brumat cleștar*
„ „ 218 v. 14 *Din alt tărîm și sub alt cer*
„ „ c. III v. 14 *Pe alt tărîm și sub alt cer*
„ „ vt. I v. 14 în formă definitivă
N. Roșu scoate în relief darul imaginii vizuale, conturul și relieful plastic al lucrurilor evocate, o densitate de arhaice parfumuri și decor patriarhal, obținută printr-o maximă sinteză verbală *(op. cit.)*

673 *Zori de primăvară*. București, 24 februarie, 1940. *Pe o impresie din Balcic, Paști, 1939*. (Poem datat în mss. 218 M.L.R. p. 63 și în mss. 5991 B.A.R.S.R. p. 3, și p. 134. Prima ciornă datată și ea la p. 70, iar prima redactare la p. 134.)
Pontice, II (1950), nr. 2, mai—aug. p. 15.
mss. 5991 c. vt. v. 9 Pe plaja *inundată* de lumină
„ „ vt. v. 9 corectat în formă definitivă
Citat de N. Roșu în *op. cit.* Cornelia Buzdugan-Hațieganu, *op. cit.*

674 *Hellas*. București, 6 ianuarie, 1940, noaptea. (Poem datat în mss. 218 p. 63 și în mss. 5991 B.A.R.S.R. p. 3 și p. 119. Ciorna la p. 48 iar prima redactare la p. 119).
Revista Fundațiilor, VII (1940), nr. 9, sept., p. 491.
mss. 5991 c. v. 1 Măslini *damnați*, munți numai stînci, și colo
„ „ vt. v. 1 în formă definitivă
„ „ c. v. 6 Dormind *în* umbra crîngului sfințit
„ „ c. v. 11 *Ce* vîntul viu în marmoră *l-a prins*.
„ „ vt. v. 11 Și vîntul viu în marmoră *cuprins?*
mss. 218 v. 11 corectat în formă definitivă
mss. 5991 c. v. 12 Dar mie dă-mi *de vrei* să mă împaci
„ „ vt. v. 12 în formă definitivă
„ „ c. v. 13 În rama *lui* de-argint fluid, departe
„ „ vt. v. 13 în formă definitivă

N. Roşu arată că Acropole, Propileele, cariatidele au fost pentru Ion Pillat o lecţie de artă poetică. În construcţiile simetrice, armonioase care incită la contemplaţie, în largi spaţii de gîndire şi în atmosfera suprasaturată de lumină, poetul a descoperit linia olimpică a versului clasic *(op. cit.)*
Pompiliu Constantinescu selectează sonetul *Hellas* pentru aeriana sa transparenţă, pentru extraordinara sa frumuseţe şi seninătatea sa clasică de simţire şi expresie (în *Scrieri*... vol. 4, p. 397—402).
Citat de Ion Şiugariu în *Ion Pillat, Împlinire* în *Revista Fundaţiilor*, X (1943), nr. 5.
Poemul citat în întregime de Aurel Rău (*op. cit.* p. XXXVI).

675 *Răsărit de soare*. Bucureşti, 7 martie, 1940 (Poem datat în mss. 218 M.L.R. p. 63 şi mss. 5991 B.A.R.S.R. p. 3 şi p. 146. Ciorna la p. 88 iar prima redactare la p. 146.)
Universul literar, L (1941), nr. 28, 5 iul., p. 3.
Ciorna prezintă primele două strofe fără ştersături. Ultimele două strofe sînt foarte corectate dar se desluşeşte forma definitivă a sonetului.
Ov. Papadima *op, cit.*... p. 145.

676 *Endimion*. Bucureşti, 25 noiembrie, 1939. (Poemul este datat în mss. 218 M.L.R. p. 63 şi în mss. 5991 B.A.R.S.R. p. 3 şi p. 107. Prima ciornă şi a doua se află respectiv la p. 29 şi 30 iar prima redactare la p. 107.)
În *Revista Fundaţiilor*, VIII (1941), nr. 1, ian., p. 156 şi în volumul ÎMPLINIRE *Endymion*.

mss. 5991 c. I v. 1 *În codru seara fructul îşi desface*
„ „ c. I v. 2 *Lumina scade şi talanga tace*
„ „ c. I v. 3 *Pier oi şi raze-n viers de cimpoier*
„ „ c. I v. 4 *Endymion adoarme ascuns în paza frunzelor opace* sau
„ „ c. I v. 1 *Arcadian amurg prin codrii trece*
„ „ c. I v. 2 *Pier oi şi raze-n vers de cimpoier*
„ „ c. I v. 3 *Endymion întins pe-un*...
„ „ c. II v. 1 în formă definitivă
„ „ c. II v. 2 în formă definitivă
„ „ c. II v. 3 Păstorul gol *albeşte* sub frunziş
„ „ vt. II v. 3 în formă definitivă
„ „ c. II v. 4 În somn *destinde* trup rodit de soare
„ „ vt. I v. 4 în formă definitivă.
„ „ c. II v. 6 *Dezvăluind alei de* luminiş

„ „ c. vt. I v. 6 în formă definitivă
„ „ c. II v. 7 Imensul dor al lunii *stînd* pieziş
„ „ vt. I v. 7 corectat în formă definitivă
„ „ c. II v. 9 *Atinge ţărmul negru şi-l aprinde*
„ „ vt. I v. 9 corectat în formă definitivă
„ „ c. II v. 10 *Pe ţărmuri zugrăvite pe păduri*
„ „ c. II v. 10 indescifrabil
„ „ vt. I v. 10 corectat în formă definitivă
„ „ c. II v. 11 *Şi pe* păduri *apleacă alba-i frunte*
„ „ vt. I v. 11 Şi prin *adînci păduri* durează punte.

Ultima strofă, în ciornă, este foarte mult lucrată.

„ „ c. II v. 12 *Cu mîini* de raze crengile desface
„ „ vt. I v. 12 corectat în formă definitivă
„ „ c. II v. 13 *Privind din cer tăcut pe muritor* sau
„ „ c. II v. 13 *Pe faţa lui cad lacrimile reci*
„ „ vt. I v. 13 corectat în formă definitivă
„ „ c. II v. 14 *Pe fruntea celui ce adoarme*-n pace.
„ „ vt. I v. 14 corectat în formă definitivă

Citat de Ion Şiugariu, *op. cit.* şi Dumitru Şerban Drăgoi, *op. cit.*

677 *Faunul*. Bucureşti, 27 noiembrie, 1939. (Poem datat în mss. 218 M.L.R. p. 63. În mss. 5991 B.A.R.S.R. la p. 3 şi p. 10. Ciorna la p. 34, iar prima redactare la p. 110.)
Revista Fundaţiilor, VIII (1941), nr. 1, ian., p. 157.

mss. 5991 c. I v. 6 *Învăluit de-o lume* de mistere
„ „ c. I vt. v. 6 corectat în formă definitivă
„ „ c. I v. 7 În *pîrguiri de seve straniu vezi*
„ „ vt. v. 7 în formă definitivă
„ „ c. I v. 9 *Un nor l-a şters dar iar* din umbră sare
„ „ vt. v. 9 în formă definitivă
„ „ c. I v. 10 *Strîngînd* la piept plăpînda înnodare
„ „ vt. v. 10 în formă definitivă
mss. 5991 c. I v. 11 nimfe, lebezi *albe* sau păreri
„ „ vt. v. 11 în formă definitivă
„ „ c. I v. 12 *Spărgîndu-şi coaja de aur zorii scapă*
„ „ vt. v. 12 în formă definitivă
„ „ c. I v. 13 lipseşte
„ „ vt. v. 13 în formă definitivă
„ „ c. I v. 14 Un faun *suge luminoase rodii*
„ „ vt. v. 14 în formă definitivă

Citat de N. Roşu, *op. cit.;* Ion Şiugariu, *op. cit.;* Ov. S. Crohmălniceanu, *op. cit.;* Dumitru Şerban Drăgoi, *op. cit.*

678 *Centaurul [Venirǎ stînci căzînd în rostogol...]* Bucureşti, 5 ianuarie, 1940. (Poem datat în mss. 218 M.L.R. p. 63 şi în mss. 5991 B.A.R.S.R. p. 3 şi p. 115. Prima ciornă la p. 42, a doua ciornă la p. 43. Prima redactare la p. 115). *Revista Fundaţiilor,* VII (1940), nr. 9, sept., p. 490.

mss. 5991 c. I v. 1 *Vuind auzi* căzînd în rostogol
„ „ c. II v. 1 (corectat în formă definitivă)
„ „ c. I v. 2 *Prin rîpi adînci pietroaiele lovite*
v. 2 (corectat în formă definitivă)
„ „ c. I v. 3 *Şi scapără scînteie sub copite* (devine v. 2)
„ „ c. II v. 3 (corectat în formă definitivă)
„ „ c. I v. 4 *Cînd în galop prin jepi sui la* gol
„ „ c. II v. 4 (în formă definitivă)
„ „ c. II v. 8 *Purtînd* sălbatec inima-i rănită
„ „ vt. I v. 8 (corectat în formă definitivă)
„ „ c. II v. 9 *Sta arcuită* fruntea grea de gînd
„ „ vt. I v. 9 (în formă definitivă)
„ „ c. II v. 10 Ca bolta *ce purta pe sus stihia*
„ „ vt. I v. 10 (în formă definitivă)
„ „ c. II v. 11 Şi cu tăceri solemne *văi* umplînd
„ „ vt. I v. 11 (corectat în formă definitivă)
„ „ c. II v. 12 Privirea lui de stea păstra *pustia*
„ „ vt. I v. 12 (în formă definitivă)
„ „ c. II v. 13 *Dar lung nechiez* de iepe în nopţi vibrînd
„ „ vt. I v. 13 (corectat în formă definitivă)
„ „ c. II v. 14 *Cu patimi vechi* îi răscolea stihia sau
„ „ c. II v. 14 *Întărîtat* îi turbura stihia
„ „ vt. I v. 14 (în formă definitivă)

Pompiliu Constantinescu dă ca exemplu „*Centaurul*" pentru a măsura distanţa între „parnasianismul" VISĂRILOR PĂGÎNE şi relieful artistic al maturităţii poetice dovedit în ÎMPLINIRE. Poemul oferă un „contur şi sugestie minunat împletite, cu sentimentul lucid al «împlinirii expresive» (în *op. cit.* p. 399.)
Citat de Ion Şiugariu, *(op. cit.);* N. Roşu, *(op. cit.)*
Nicolae Balotă decupează strofa a doua a sonetului şi comentează: „Obsesia Centaurilor, care precede şi anunţă revelaţia Eladei, va da un fior cultului pentru spiritul elin, mediteranean, ca şi idealului clasic al poetului". *[...]* Ca şi enigma Sfinxului pe care Oedip o rezolvă prin unicul ei tîlc polivalent, Omul — tot astfel mitul Centaurului, făptură monstruoasă,

divin zoologică, revelează măsura clasic-umană. Căci omul e un monstru dual ce tinde spre echilibrarea contrariilor din el. Armonie atinsă, nu în ultimă instanţă, prin poezie". (Nicolae Balotă, *Labirint...* p. 47 şi p. 49.) Citat de Ov. S. Crohmălniceanu *op. cit.;* Dumitru Şerban Drăgoi *(op. cit.).*

679 *Lui Atlas.* Bucureşti, 5 ianuarie, 1940, noaptea. (Poem datat în mss. 218 M.L.R. p. 63 şi în mss. 5991 B.A.R.S.R. p. 3 şi p. 115. Ciorna la p. 44, a doua la p. 45, iar prima redactare la p. 44.)
Revista Fundaţiilor, VIII (1941), nr. 5, mai, p. 274.

mss. 5991 c. I v. 1 *În cumpeni stă* pe umăru-i pămîntul
„ „ c. II v. 1 în formă definitivă
„ „ c. I v. 2 *Uriaşe greu îngenunchiat sub jug*
„ „ c. II v. 2 în formă definitivă
„ „ c. I v. 3 Cu chică grea de bivol *frînt* de plug
„ „ c. II v. 3 în formă definitivă
„ „ c. I v. 5 Loc *fanteziei,* lasă-i ei avîntul
„ „ c. II v. 5 în formă definitivă
„ „ c. I v. 6 *Să ţie ea pe-un* deget *greul jug*
„ „ c. II v. 6 în formă definitivă
„ „ c. I v. 7 Rotundă tavă cu *imens* belşug
„ „ c. II v. 7 „ „ „ „ „
„ „ vt. I v. 7 în formă definitivă
„ „ c. I v. 8 De ţări şi mări *în care joacă* vîntul
„ „ c. II v. 8 în formă definitivă
mss. 5991 c. II v. 12 *Şi Libia pustiilor de soare*
„ „ vt. I v. 12 în formă definitivă

Citat de Ion Şiugariu, *op. cit.;* Cornelia Buzdugan-Haţieganu, *op. cit.;* Ov. S. Crohmălniceanu, *op. cit.*

680 *Narcis.* Bucureşti, 1 februarie, 1940, în zori. (Poem datat în mss. 218 M.L.R. p. 63 şi în mss. 5991 B.A.R.S.R. p. 3 şi p. 127. Prima ciornă la p. 60 iar prima redactare la p. 127.)
Revista Fundaţiilor, VIII (1941), nr. 5, mai, p. 275; XI (1944), nr. 1, ian., p. 123.

mss. 5991 c. I v. 6 *De* taină răspunde
„ „ vt. v. 6 în formă definitivă
„ „ c. I v. 8 *Din ceruri* pe unde
„ „ vt. v. 8 în formă definitivă
„ „ c. I v. 9 Cu mîna *dai* să-l atingi

„ „ vt. v. 9 „ „ „ „ „
„ „ c. I v. 10 *Alin* cum răsare
„ „ vt. v. 10 în formă definitivă
„ „ c. I v. 11 Dar chipul *din* ape îl stingi
„ „ vt. v. 11 în formă definitivă
„ „ c. I v. 12 Grumazul *și brațele-i limpezi* îi pier
„ „ vt. v. 12 Grumaz, față, *brațe* îți pier
mss. 5991 c. I v. 13 *Și-amurguri* și stele și cer
„ „ vt. v. 13 corectat în formă definitivă

Citat de Ion Șiugariu, *op. cit.*; Ov. S. Crohmălniceanu, *op. cit*; Dumitru Șerban Drăgoi, *op. cit.*

681 *Basorelief*, București, 21 noiembrie, 1939. (Poem datat în mss. 218 M.L.R. p. 63 și mss. 5991 B.A.R.S.R. p. 3 și p. 101. Ciorna se află la p. 19–20 în mss. 5991 B.A.R.S.R., iar prima redactare la p. 101.)
Revista Fundațiilor, VIII (1941), nr. 1, ian., p. 138.
În ciornă sonetul fusese intitulat mai întîi: *Eternitate*.

mss. 5991 c. I v. 9 *Dar în pămînt deschis cu hărnicie*
„ „ vt. v. 9 în formă definitivă
„ „ c. I v. 10 *Un vas fragil minunea și-a păstrat*
„ „ vt. v. 10 în formă definitivă
„ „ c. I v. 11 *Sfidînd ce a fost a morții veșnicie*
„ „ vt. v. 11 în formă definitivă
„ „ c. I v. 12 *Și-n veacul meu ridic îngenunchiat*
„ „ vt. v. 12 în formă definitivă
„ „ c. I v. 13 *Înaltul dar cu care mă îmbie*
„ „ vt. v. 13 în formă definitivă
„ „ c. I v. 14 *Un frate viu de mii de ani uitat*
„ „ vt. v. 14 în formă definitivă

Cornelia Buzdugan-Hațieganu, *op. cit.*; Dumitru Șerban Drăgoi, *op. cit.*, p. 190.

Cartea țăriilor

682 *Ctitorul*. /*De greu păcat*.../. București, 1 martie, 1940. (Poem datat în mss. 218 M.L.R. p. 63 și mss. 5991 B.A.R.S.R. p. 3 și p. 144.)
Familia, LXXVI (1941), nr. 2–3, februarie–martie, in p. 17.

mss. 5991 v. I v. 3 *Sub pavăza ta, Sfinte* Niculai

„ „ c. II v. 3 în formă definitivă
„ „ c. I v. 4 *Înalț* smerit din viață mînăstire
„ „ c. II v. 4 corectat în formă definitivă
„ „ c. I v. 5 Ales-am o poiană-*n miez de munți*
„ „ c. II v. 5 în formă definitivă
„ „ c. I v. 6 De *codrii vechi* să-i stea împrejmuire
„ „ c. II v. 6 în formă definitivă
„ „ c. I v. 8 Tătari *gonind legați* de cai
„ „ c. II v. 8 *Nici-un tătar* s-o calce-n trap de cai
„ „ vt. v. 8 Tătarii și *s-o* calce-n trap de cai
„ „ c. I și II v. 11 *Iar* Preacuratei în cucernic crez
„ „ vt. v. 11 în formă definitivă
„ „ c. I v. 13 Și-acum aștept încrezător în soartă
„ „ c. I v. 13 în formă definitivă
„ „ c. I și II v. 14 Arhanghelul trimes de Dumnezeu.
„ „ vt. v. 14 Pe-arhanghelul trimes de Dumnezeu.

683 *Prevestire*. București, 20 noiembrie, 1939. (Poem datat în mss. 218 M.L.R. p. 63 și în mss. 5991 B.A.R.S.R. la p. 3 și p. 100. Ciorna se află la p. 18, iar prima redactare la p. 100.)

În *Revista Fundațiilor*, VII (1940), nr. 12, dec., p. 488; *Familia*, LXXVII (1942), nr. 7–8, iul.–aug., p. 87–88 și ÎMPLINIRE cu dedicația: *Fiului meu*.

La prima redactare Ion Pillat renunță la dedicație.

mss. 5991 c. I v. 5 Ce n-am putut /*să spun*/ *eu* oare *a ta* gură (corectat în formă definitivă)
„ „ c. I v. 6 De *vremuri* grele oare *a ta* gură
„ „ vt. v. 6 în formă definitivă
„ „ c. I v. 8 Va *prooroci cu* glas curat de rîu
„ „ vt. I v. 8 în formă definitivă
„ „ c. I vt. I v. 9 *O fiul meu tu singur bronz* în care corectat în
vt. I v. 9 *O fiul meu, tu* clopot sfînt în care
„ „ c. I v. 11 Cînd voi porni spre *moarte* și uitare
vt. I v. 11 Cînd voi porni spre *moarte* și uitare
„ „ c. I v. 12 *M-opresc în drumul meu plecat spre tine*
„ „ vt. I v. 12 *Mă-ntorc în drum de seară către tine*
„ „ v. 13 *Cum stă să prindă vești un peregrin*
„ „ vt. I v. 13 *Cum stă să prindă zvon un peregrin*
„ „ c. II v. 14 *De clopotul sunat peste coline*
„ „ vt. I v. 14 *De clopot sfînt sunat peste coline*

La p. 100 la sfîrşitul poemului este dată forma definitivă a ultimei strofe.
Citat de Cornelia Buzdugan-Haţieganu, *op. cit.* şi de Constantin Stelian, în *Omul, prietenul, poetul* în *Ion Pillat. Mărturii despre om şi poet* p. 91.

684 *Frate iconar.* Bucureşti, 1 decembrie, 1939. (Poem datat în mss. 218 M.L.R. p. 63 şi mss. 5991 B.A.R.S.R. p. 3 şi p. 113. Prima ciornă la p. 40 iar prima redactare la p. 113.)
Familia, LXXIII (1941), nr. 2–3, feb.–mart., p. 17–18.

mss. 5991	c. I	v. 5	Dar cînd amurgul sare clar *pîrleazul*
„ „	vt. I	v. 5	corectat în formă definitivă
„ „	c. I	v. 9	A *luat* albastru nou din ceruri pure
„ „	vt. I	v. 9	în formă definitivă
„ „	c. I	v. 10	Şi aur viu din lanul greu *la* spic
„ „	vt. I	v. 10	în formă definitivă

Citat de Pompiliu Constantinescu *op. cit.;* Dumitru Şerban Drăgoi, *op. cit.*.

685 *Pustnic.* Bucureşti, 12 ianuarie, 1940, noaptea. (Poem datat în mss. 218, p. 63 şi în mss. 5991 B.A.R.S.R. p. 3 şi p. 120. Prima ciornă la p. 49, a doua la p. 50, iar prima redactare la p. 120.)
Ethnos, I (1941/1942), nr. 2, p. 20.

mss. 5991	c. I	v. 1	De atît amar de vremi se *pustnicise*
„ „	vt.	v. 1	în formă definitivă
„ „	c. I	v. 6	Acolo *pui* de om să-i *facă* vină
„ „	c. II	v. 6	în formă definitivă
„ „	c. I	v. 7	*De înfrățirea lui cu* brazi şi tise
„ „	c. II	v. 7	Că *zilele* le-a dat pe brazi şi tise
„ „	vt.	v. 7	în formă definitivă
„ „	c. I	v. 8	Că *frații lui şi-a dat* pentru-o *tulpină*
„ „	c. II	v. 8	în formă definitivă
„ „	c. I	strofa a III-a indescifrabilă	
„ „	c. II	„ „ „	în formă definitivă
„ „	c. I	v. 12	*Stînd locului cunoaşte depărtarea*
„ „	c. II	v. 12	în formă definitivă
„ „	c. I	v. 13	*În lira lui ca marea e mişcarea*
„ „	c. I	v. 13	în formă definitivă
„ „	c. I	v. 14	*Şi ramuri, valuri înverzite cîntă*
„ „	c. II		Cu *buchii de stele* tălmăceşte cerul
„ „	c. I	v. 14	în formă definitivă

686 *Toamnă. /Tîrziul luminiş de foi gălbuie.../.* Bucureşti, 13 ianuarie, 1940. (Poem datat în mss. 218 M.L.R. p. 63 şi mss. 5991 B.A.R.S.R. p. 3 şi p. 121. Ciorna la p. 51 iar prima redactare la p. 121.)
Ethnos, I (1941/1942), nr. 2, p. 21.

mss. 5991	c. I	v. 6	Cu tîmpla *rumenită* de lumini
„ „	c. I	v. 6	corectat în formă definitivă
„ „	c. I	v. 7	*La care stau slujind stejari* senini
„ „	vt.	v. 6	în formă definitivă
„ „	c. I	v. 10	Şi linişti cu *evlavie* mă-mpresoară
„ „	vt.	v. 10	în formă definitivă
„ „	c. I	v. 11	*Cum stau în duhul meu încremenit*
„ „	vt.	v. 11	corectat în formă definitivă
„ „	c. I	v. 12	Şi *n-am văzut* sfioasă şi uşoară
„ „	vt.	v. 12	Şi am *văzut* sfioasă şi uşoară

Citat de Cornelia Buzdugan-Haţieganu, *op. cit.;* Mihai Niculescu, *op. cit.*

687 *Heruvim.* Bucureşti, 7 februarie, 1940, noaptea. (Poem datat în mss. 218 M.L.R. p. 63 şi mss. 5991 B.A.R.S.R. p. 3 şi p. 127. Prima ciornă la p. 61, a doua la p. 62, iar prima redactare la p. 127.)
Gîndirea, XX (1941), nr. 6, iun., p. 289.

mss. 5991	c. I	v. 2	În *jilțul* vechi privind oglinda stai
„ „	c. II	v. 2	În *jilțuri* „ „ „ „
„ „	vt.	v. 2	în formă definitivă
„ „	c. I	v. 3	Un singur *foc o luminează* mai
„ „	c. II	v. 3	Un singur fulger *o aprinde* mai
„ „	vt.	v. 3	în formă definitivă
„ „	c. I	v. 4	*Tremurător* ca ochii-*ți* de văpae
„ „	c. II	v. 4	Înfricoşat *cu* ochii de văpae
„ „	vt.	v. 4	în formă definitivă
„ „	c. I	v. 5	Şi cum pîndeşte *iată* se întretae (şters)
„ „	c. II	v. 5	corectat în formă definitivă
„ „	c. I	v. 6	*Geruri* de ape, aripe de rai...
„ „	c. II	v. 6	în formă definitivă
„ „	c. I	v. 7	Să fie *sfîntul stol* cel aşteptat (şters)
„ „	c. II	v. 7	Să fie El /*vînatul*/, /*cuvîntul*/, (*solia*) ce-aşteptai?
„ „	vt.	v. 7	în formă definitivă
„ „	c. I	v. 8	*Lumina-n sufletu-ți* ce grea e!
„ „	c. II	v. 8	corectat în formă definitivă
„ „	c. I	v. 9	*O vînător de zboruri urmărit*
„ „	c. II	v. 9	*Pe fața lui te-apleci* fără putere

„ „ vt. v. 9 corectat în formă definitivă
„ „ v. 11 De *focul aripat care* te cere
„ „ vt. v. 11 în formă definitivă
„ „ c. I v. 12 *Rămîn oglinzi cu fețele* pustii
„ „ vt. v. 12 corectat în formă definitivă
Citat de Mihai Niculescu, *op. cit.*

688 *Înger rămas*. București, 8 februarie, 1940, noaptea. (Poem datat în mss. 218 M.L.R. p. 63 și în mss. 5991 B.A.R.S.R. p. 3 și p. 128. Ciorna poemului la p. 63, iar prima redactare la p. 128.)
Revista Fundațiilor, VII (1940), nr. 12, dec., p. 491; *Credință și muncă*, VII (1943), nr. 9—10, oct., p. 9.
mss. 5991 c. I v. 2 Și sub un piersic *tremurînd* sau /*despuiat* de floare/ *la soare*
„ „ vt. v. 2 Și sub un piersic *despuiat* de floare
„ „ c. I v. 7 Cu aripile-n cruce *ca un* dor
„ „ vt. v. 7 în formă definitivă
„ „ c. I v. 10 *Și pe căpșor tighel rotund de* lună
„ „ vt. v. 10 corectat în formă definitivă
„ „ c. I v. 11 Fetița *mea cea* mică l-a văzut
„ „ vt. v. 11 corectat în formă definitivă
În *Înger rămas* Ion Pillat reia în tiparul sonetului imagismul aceluiași popas creator la temele ortodoxe, în prelungirea BISERICII DE ALTĂDATĂ (Pompiliu Constantinescu *op. cit.* p. 401.)

689 *Roză*. București, 22 noiembrie, 1939. (Poem datat în mss. 218 M.L.R. la p. 63 și în mss. 5991 B.A.R.S.R. p. 3 și p. 103. Ciorna poemului se află la p. 22 iar prima redactare la p. 103).
Gîndirea, XX (1941), nr. 20, iun., p. 289—290.
La prima redactare apare cu titlul: *Roză mistică*. Strofele 2 și 3 în ciornă sînt foarte căutate, indescifrabile.
mss. 5991 c. I v. 8 *Ungi* mîna cui te-a rupt cu mirul sfînt
„ „ vt. v. 8 în formă definitivă
„ „ c. I v. 9 *Nu-i numai* fruntea grea...
„ „ c. I v. 9 *Cum* fruntea *ți se pleacă*
„ „ vt. v. 9 corectat în formă definitivă
„ „ c. I v. 10 Pe un boboc în *leagănul de* cracă
„ „ vt. v. 10 corectat în formă definitivă
„ „ c. I v. 11 *E Maica prea curată cu al ei Prunc*
„ „ c. I v. 11 *Văd Vifleimu și iesle, bou, asin*

„ „ c. I v. 11 corectat în formă definitivă
„ „ c. I v. 13 Prin *pocăință* ca să scap de chin
„ „ vt. v. 13 corectat în formă definitivă
„ „ c. I v. 14 Dă-mi *frumusețea* ta să uit de viață
„ „ vt. v. 14 corectat în formă definitivă
Citat de Cornelia Buzdugan-Hațieganu, *op. cit.*

690 *Spectrul rozei*. București, 31 ianuarie, 1940, noaptea. (Poem datat în mss 218 M.L.R. p. 63 și mss. 5991 B.A.R.S.R. p. 3 și p. 124. Prima ciornă la p. 55, a doua la p. 55 și prima redactare la p. 124.)
Preocupări literare, VI (1941), nr. 1, ian., p. 709; *Familia*, LXXVII (1942), nr. 7—8, iul.,—aug., p. 89.
c. I c. II v. 4 *Mîndra* grădinii
vt. v. 4 în formă definitivă
c. I v. 5 Moartea *petalei* ca
c. II v. 5 în formă definitivă
c. I v. 7 *Vîntului frate o da*
c. II v. 7 corectat în formă definitivă
c. I v. 8 *Smulgîndu-i* spinii
c. II v. 8 corectat în formă definitivă
c. I v. 9 *Singur un fluture* sau *Sufletul rozei pe drum*
c. II v. 9 corectat în formă definitivă
c. v. 10 *Albă* cenușe
c. II v. 10 corectat în formă definitivă
c. I v. 11 *Astăzi și mîine doar* fum
c. II v. 11 corectat în formă definitivă
c. I v. 12 Tremur prin tremur de *stele*
c. II v. 12 în formă definitivă

691 *Vînătoarea*. București, 18 martie, 1940. (Poem datat în mss. 218 M.L.R. p. 18 și mss. 5991 B.A.R.S.R., p. 3 și p. 148. Prima ciornă la p. 92 iar prima redactare la p. 148.)
Gîndirea, XIX (1940), nr. 9, nov., p. 592.
mss. 5991 c. I v. 1 Ogarii Tăi, o Doamne-mi *prind* de urmă
„ „ vt. v. 1 corectat în formă definitivă
„ „ c. I v. 4 Adînc m-ascund de *tainica* lor turmă
„ „ c. I v. 9 Pe-*oglinzile* curate îți apleacă
„ „ vt. v. 9 corectat în formă definitivă
„ „ c. I v. 13 Și-acuma poți Părinte, să-mi fii scutul.
„ „ vt. v. 13 în formă definitivă

„ „ c. I v. 14 *Cînd* prada *ta își* leagă Vînătorul
„ „ vt. v. 14 corectat în formă definitivă
Citat de Mihai Niculescu, *op. cit.*

Pentru Ion Marin Sadoveanu poemul este o semnificativă încheiere a unui păgînism formal ce are o lungă evoluție în opera lui Ion Pillat. „În strofele poemului se simte un răsărit de creștinism încă palid și difuz. Există străfulgerări ascunse însă într-o tonalitate de sentiment încă orgolioasă"... „Ceea ce înstrăinează însă pe cititor de elementele arătate, silindu-l să creadă în altă orientare, e încadrarea. Dumnezeul acesta întrezărit e așezat în atribute de formațiune helenizantă. Primul lucru de care îți aduc aminte ogarii sînt Eriniile. Obsesia materialului estetizant îl împiedică pe poet să-și găsească altă formă și se așează între noi și sinceritatea și mărturisirea lui" (*op. cit.*, p. 159–160).

692 *Joc de flăcări.* București, 27 noiembrie, 1939, (Poem datat în mss. 218 M.L.R. p. 63 și în mss. 5991 la p. 3 și p. 109. Ciorna la p. 32 și 33 iar prima redactare la p. 109.)
În mss. 5991 intitulat: *Joc de lumini* dar optat pentru *Joc de flăcări.*
Universul literar, LI (1942), nr. 18, 2 mai, p. 3.
mss. 5991 c. I v. 4 Și lupii umbrei *fripți* își mută locul
„ „ vt. v. 4 în formă definitivă
„ „ c. I v. 6 Luminii *aripate* și rebele
„ „ vt. v. 6 în formă definitivă
„ „ c. I v. 11 Pe cel cu *umbra* timpului pe față
„ „ vt. v. 11 în formă definitivă
„ „ c. I v. 12 *Pe geamul spart dă ceru-n vijelii* sau
„ „ c. I v. 12 *Cascade scînteind prin veșnicii* sau
„ „ c. I v. 12 *Și cum prin geam ard nopțile pustii*
„ „ vt. v. 12 în formă definitivă
„ „ c. I v. 13 *Nopți de pîndesc...*
„ „ c. I v. 13 *Și cum în geam ard focuri* siderale
„ „ vt. v. 13 în formă definitivă
„ „ c. I v. 14 „ „ „
Citat de Mihai Niculescu, *op. cit.*

693 *Priveghi.* București, 5 ianuarie, 1940, noaptea. (Poem datat în mss. 218 M.L.R. p. 63 și în mss. 5991, p. 3 și p. 117, unde este intitulat inițial *Sfîrșiri*, iar apoi *Priveghi.* Ciorna la p. 46 iar prima redactare la p. 117.)
Revista Fundațiilor, VII (1940), nr. 12, dec., p. 489.
mss. 5991 c. I v. 10 La florile *din care* te-au ales.
„ „ c. I v. 12 Să te *topești* lumină de eres

mss. 5991 vt. v. 12 în formă definitivă
„ „ c. I v. 14 *Avarule* cu masca ta de var
„ „ vt. v. 14 în formă definitivă
Teoria lui Ovidiu Papadima despre faptul că Ion Pillat își păstrează atitudinea, distantă, de orășean și de rafinat estet, nepătrunzînd de fapt în esența culturii și a riturilor folclorice, se întregește cu analiza pe care o face sonetului *Priveghi.* Însăși alegerea formei de artă cea mai geometrică, mai subtilă în rigorile canonice — sonetul — pentru a evoca realitatea folclorică a „priveghiului", îl denunță pe orășeanul care încremenește în fața morții. Moartea nu are pentru poet nimic din misterul folcloric. „Este o împietrire a vieții... /.../. Tot tabloul pare mai mult creionat de dragul urmăririi ființei picturale, a luminii fădiei de veghe — lumină de eres, — după însăși expresia poetului" (*Ion Pillat*... p. 134).
Citat de Dumitru Șerban Drăgoi, *op. cit.*

694 *Calendar.* București, 22 martie, 1940. (Poem datat în mss. 218 M.L.R. p. 63 și în mss. 5991 B.A.R.S.R. p. 3 și p. 150. Prima ciornă p. 94 iar prima redactare p. 150.)
Cetatea Moldovei, II (1941), nr. 8, 1 mai, p. 128; *Calendarul Universul*, 1942, p. 131.
mss. 5991 c. I v. 1 O foaie cade, *zboar-o* zi
„ „ vt. v. 1 în formă definitivă
„ „ c. I v. 5 Copil rîdeai cînd *o răpi*
„ „ vt. v. 5 corectat în formă definitivă
„ „ c. I v. 8 *La* calendar *cu nostalgie*
„ „ vt. v. 8 corectat în formă definitivă
Citat de N. Roșu pentru care, semnificația sonetului constă în credința poetului „în înfrățirea cu morții ca o totală dăruire tradiției, eternului subpămîntean din care în fiecare primăvară naște o nouă viață" *(op. cit.)*.
Citat și de Cornelia Buzdugan-Hațieganu, *op. cit* și Dumitru Șerban Drăgoi, *op. cit.*

695 *Cimitir.* București, 30 noiembrie, 1939, noaptea. (Poem datat în mss. 218 M.L.R. p. 63 și mss. 5991 B.A.R.S.R. p. 3 și p. 112. Prima ciornă la p. 38 și p. 39, prima redactare la p. 112.)
mss. 5991 c. I v. 1 Revin în cimitir *ca într-o* casă
„ „ vt. v. 1 în formă definitivă
„ „ c. I v. 2 Alți oaspeți dragi să *însoțesc* mereu
„ „ vt. v. 2 în formă definitivă
„ „ c. I v. 3 *De fiecare dată mi-e mai greu*
„ „ c. I v. 3 corectat în formă definitivă

„ „ c. I v. 11 *În strat cresc* flori pe cei ce le uitară
„ „ vt. v. 11 în formă definitivă
ultima strofă în ciornă este aproape indescifrabilă
„ „ vt. v. 12 Dar eu *mă ţin* de vechea mea oştire (corectat în formă definitivă)
„ „ c. I v. 13 *Sub steagul negru* gîrbov, merg la rînd
„ „ vt. v. 13 corectat în formă definitivă
„ „ c. I v. 14 *Aşa cum se cuvine la război*
„ „ vt. v. 14 în formă definitivă

696 *Chiparoşii*. Bucureşti, 28 februarie, 1940. (Poem datat în mss. 218 M.L.R. p. 63 şi mss. 5991 B.A.R.S.R. p. 3 şi p. 139. Prima ciornă la p. 79, a doua la p. 80 iar prima redactare la p. 139.
Revista Fundaţiilor, VII (1940), nr. 12, dec., p. 490.
mss. 5991 c. I v. 5 Sub piatra *ce* acoperă strămoşii
„ „ c. II v. 5 în formă definitivă
„ „ c. I v. 6 Închiagă glia *marile*-nrudiri
„ „ c. II v. 6 Închiagă glia *marile*-nrudiri
„ „ vt. v. 6 în formă definitivă
„ „ c. I v. 8 Şi *rîvna lor* înaltă nemuriri
„ „ c. II v. 8 în formă definitivă
„ „ c. I v. 9 *Decît* tremurătorii plopi *sau* ulmi
„ „ c. II v. 9 *Nu vreau* tremurătorii plopi *nici* ulmi
„ „ vt. v. 9 în formă definitivă
„ „ c. I v. 10 *Umbroşi şi* sălciile ce plîng
„ „ c. II v. 10 în formă definitivă
„ „ c. I v. 11 *Stejarii chiar stăpîni ai lumii*
„ „ c. II v. 11 *Şi nici stejaru-nalt stăpîn al* culmii
„ „ vt. v. 11 în formă definitivă
„ „ c. I v. 12 Cipreşii-*nalţi îmi iau umbra întreagă*
„ „ c. II v. 12 Cipreşii *mi-au robit iubirea-ntreagă*
„ „ vt. v. 12 în formă definitivă
„ „ c. I v. 13 *Ei ce departe de păduri şi crîng*
„ „ c. II v. 13 Ei ce-n azur *vîrful lor* şi-l frîng
„ „ vt. v. 13 în formă definitivă
„ „ c. I v. 14 *De azurul veşnic moartea noastră* leagă
„ „ c. II v. 14 în formă definitivă
Pompiliu Constantinescu găseşte în sonetul *Chiparoşii*, reluată ideea de tradiţie din PE ARGEŞ ÎN SUS (*op. cit.* p. 401).
Al. Philippide *op. cit.*, p. 152.

697 *Timpul*. /*În sticlă nu-i, în ceasul cu nisip*/. Miorcani, 9 august, 1939. Lipseşte ciorna poemului în mss. 5991 B.A.R.S.R. dar există copiată forma sa definitivă la p. 98.
Gîndirea, XIX (1940), nr. 9, nov., p. 592.
Citat de Cornelia Buzdugan-Haţieganu (*op. cit.*) şi Dumitru Şerban Drăgoi (*op. cit.*)
Sonetul este citat în întregime de Ov. S. Crohmălniceanu ca exemplu de concentrare şi esenţializare (*op. cit.*, p. 124).

698 *Eternităţi, vremelnicii*. Bucureşti, 29 februarie, 1940. (Poem datat în mss. 218 M.L.R. p. 63 şi în mss. 5991 B.A.R.S.R. p. 3 şi p. 141. Ciorna la p. 82 iar prima redactare la p. 142).
Preocupări literare, XII (1942), nr. 4, april., p. 154; *Revista Fundaţiilor*, IX (1942), nr. 4, april., p. 149.
mss. 5991 c. I v. 12 *Cînd* pe un cer proteic norii
„ „ vt. v. 12 în formă definitivă
„ „ c. I v. 14 *Doar ei rămîn nemuritorii*
„ „ vt. v. 14 în formă definitivă
Ov. S. Crohmălniceanu rezumă succint tema sonetului: „clipele, zilele şi anii în fuga lor neoprită" (*op. cit.*, p. 123); Adrian Anghelescu înţelege că poetul ne descoperă eternitatea tocmai în această perindare a lumii în continuă preschimbare şi devenire. (*Farmecul evanescent al melancoliei în Ion Pillat: Poezii*, 1980, vol. I...).
Citat de Cornelia Buzdugan-Haţieganu, *op. cit.*; Dumitru Şerban Drăgoi *op. cit.*

699 *Stele* /*Lumini de limpezimi de veşnicie*/. Balcic, 5 iunie 1939. (Poem datat în mss. 218 M.L.R. p. 63 şi în mss. 5991 B.A.R.S.R. p. 3 şi p. 97; în mss 5991 B.A.R.S.R. ciorna poemului este la p. 15 iar prima redactare la p. 97).
Revista Fundaţiilor, VIII (1941), nr. 5, mai, p. 276.
„ „ c. I v. 1 Lumini pe *oceanul veşniciei* /şters: *pe oceanul mort prin veşnicie*/ (corectat în formă definitivă)
„ „ c. I v. 2 *De faruri*... Stînd pironite-n *ţărm sau* călătoare. (corectat în formă definitivă)
„ „ c. I v. 3 *Înalte stele încă vestitoare De Betleem* (corectat în formă definitivă)
mss. 5991 c. I v. 4 *Închisă pururi gîndului* sau *Sînteţi zarul aruncat de* mîini nemuritoare

„	„		vt. v. 4	*Ori* zar scăpat din mîini nemuritoare.
„	„	c. I	v. 7	*Ființe de foc alb și armonie*, apoi indescifrabil și în cele din urmă: *Născute din cristaluri de ninsoare*
„	„		vt. v. 7	corectat în formă definitivă
„	„		v. 7	al strofei din ciornă și versiunea I devine v. 8 în formă definitivă, iar
„	„		v. 8	îi ia locul.
„	„	c. I	v. 11	Pe oglinzi *de lacuri*, ați rămas fecioare
„	„		vt. v. 11	corectat în formă definitivă
„	„	c. I	v. 12	*Neprihănite duceți universul*
„	„	c. I	v. 13	*În pîntec de lumină — Singur versul*
„	„	c. I	v. 14	*Meu vă pricepe, reci strălucitoare* sau
„	„	c. I	v. 12	corectat în formă definitivă
„	„	c. I	v. 13	Pe *cer* urcați și reci scînteetoare (corectat în formă definitivă)
„	„	c. I	vt. v. 14	V-aprindeți taina în *pustietate* (corectat în formă definitivă)

Cornelia Buzdugan-Hațieganu *op. cit.*

Cartea mărturiilor

700 *Împlinire. /Ne-nvinsul vers în care inspirarea.../.* București, 1 martie, 1940 (Poem datat în mss. 218 M.L.R. p. 63, și mss. 5991 B.A.R.S.R. p. 3 și p. 143 Ciorna la p. 83 iar prima redactare la p. 142).

Gîndirea, XXI (1942), nr 4, april., p. 117; *Familia*, LXXVII (1942), nr. 7—8, iul.—aug., p. 88.]

mss. 5991	c. I		v. 4	Obștească, *ctitorind-o* în norod
„	„		vt. v. 4	„ „ „ „
„	„	c. I	v. 8	Mă copleșește-n suflet *trainic* rod
„	„		vt. v. 8	„ „ „ „ „
„	„	c. I	v. 10	*Înaltă* holdele de grîu etern
„	„		vt. v. 10	„ „ „ „ „
„	„	c. I	v. 11	*Cînd nemurirea-n mine* se-ascunde
„	„		vt. v. 11	în formă definitivă

Citat de Mihai Niculescu și considerat ca una din realizările cele mai importante ale liricii românești *(op. cit.)*.

Cornelia Buzdugan-Hațieganu, *op. cit.*; Cristian Livescu, *op. cit.*

701 *Sonetul. /Încerc și eu corabia cu minuni.../.* București, 8 februarie, 1940, noaptea. (Poem datat în mss. 218 M.L.R. p. 63 și în mss. 5991 B.A.R.S.R., p. 3 și p. 129. Prima ciornă la p. 64, iar prima redactare la p. 129).

Revista Fundațiilor, IX (1942), nr. 1, ian., p. 52.

mss. 5991	c. I		v. 1	Încerc și *azi* corabia *de* minuni
„	„		vt. v. 1	idem
„	„	c. I	v. 2	Catarg înalt severă *geometrie* (devine în formă definitivă v. 3)
„	„		vt. v. 3	Catarg înalt severă *geometrie*
„	„	c. I	v. 3	*A pînzelor* încrezător să-mi fie (devine în formă definitivă v. 2)
„	„		vt. v. 2	corectat în formă definitivă
„	„	c. I	v. 4	*O* punte arcuită pe genuni
„	„		vt. v. 4	în formă definitivă.
mss. 5991	c. I		v. 6	*Încalec deșelatele* furtuni
„	„	c. I	v. 6	*Cu aripi arcuite* de furtuni
„	„		vt. v. 6	corectat în formă definitivă
„	„	c. I	v. 7	*Încerc și azi dîrzenia* din străbuni (șters)
„	„		vt. v. 7	Cu *sufletul legat din moși* străbuni
„	„	c. I	v. 8	Înfrunt senin talaz și *vijelie*
„	„		vt. v. 8	Semeț înfrunt talaz și *vijelie*
„	„	c. I	v. 9	La cîrmă simt sub mîna *mea tot* vasul
„	„		vt. v. 9	„ „ „ „ „ „ „ „

Citat de Mihai Niculescu, *op. cit.*; Ion Șiugariu, *op. cit.*; Cornelia Buzdugan-Hațieganu, *op. cit.*

702 *Cristal.* București, 24 februarie, 1940. (Poem datat în mss. 218 M.L.R. p. 63 și în mss. 5991 B.A.R.S.R. p. 3 și p. 133. Prima și a doua ciornă la p. 68 și p. 69. Prima redactare la p. 133).

Revista Fundațiilor, IX (1942), nr. 4, april., p. 150. Din prima ciornă extrem de încîlcită de ștersături și reveniri se deosebește totuși forma definitivă.

mss. 5991	c. I		v. 4	Curatul chip *străluminat* de soartă
„	„	c. II	v. 4	Curatul chip *încătușat de* soartă
„	„		vt. v. 4	în formă definitivă
„	„	c. I	v. 5	*/Joc pur/ Tulpini de orgă...*
„	„	c. II	v. 5	în formă definitivă
„	„	c. I	v. 6	Doar *în priviri* pe a tăcerii poartă
„	„	c. II	v. 6	în formă definitivă
„	„	c. I	v. 7	indescifrabil
„	„	c. II	v. 7	*Culci* soarele în urne fără toartă
„	„		vt. v. 7	în formă definitivă

„ „ c. I v. 8 *Rechiemi năluci de raze-n* infinit
„ „ c. II v. 8 *Chiemi* stele strălucind la infinit
„ „ vt. v. 8 în formă definitivă
mss. 5991 c. I v. 10 *Cristal* de care mi-am legat și eu
„ „ c. II v. 10 „ „ „ „ „ „ „ „
„ „ vt. v. 10 în formă definitivă
„ „ c. I v. 11 indescifrabil
„ „ c. II v. 11 Un suflet clar *și* un trup opac de argilă
„ „ vt. v. 11 „ „ „ „ „ „ „ „ „
„ „ c. I v. 12 *În tine vreau desăvîrșind natura*
„ „ c. II v. 12 „ „ „ „ „
„ „ vt. v. 12 în formă definitivă
„ „ c. I v. 13 *Să-mi recunosc deplin arhitectura*
„ „ c. II v. 13 „ „ „ „ „
„ „ vt. v. 13 în formă definitivă
„ „ c. I v. 14 *Străfulgerînd vecia ca un zeu*
„ „ c. II v. 14 „ „ „ „ „ sau
„ „ c. II v. 14 *Fringînd vecia-n scînteieri de zeu*
„ „ c. II v. 14 „ „ „ *zămisliri*„ „
„ „ c. I v. 14 „ „ „ *cleștar* „ „
„ „ vt. v. 14 în formă definitivă

Citat de N. Roșu, *op. cit.;* Mihai Niculescu, *op. cit.;* Cornelia Buzdugan-Hațieganu, *op. cit.*

703 *Har.* București, 7 martie, 1940. (Poem datat în mss. 218 M.L.R. p. 63 și mss. 5991 p. 3 și p. 145. Prima ciornă la p. 87 iar prima redactare la p. 145). *Gîndirea*, XX (1941), nr. 6, iun., p. 290.

Dintre ștersăturile și revenirile care împînzesc ciorna se deslușesc versurile:

mss. 5991 c. I v. 1 *Zeul ce ți-a dat* nu-l lăsa să cadă sau
„ „ v. 1 *Cerul ce ți-a dat* nu-l lăsa să cadă
„ „ vt. v. 1 în formă definitivă
„ „ c. I v. 2 *Lasă-te ca-n somn cerurilor pradă* apoi
mss. 5991 c. I v. 2 în formă definitivă
„ „ c. I v. 3 *Crească în adînc grîul* sub zăpadă sau
„ „ c. I v. 3 Ți-a blagoslovit *un tăcut* străbun
„ „ vt. v. 3 în formă definitivă
„ „ c. I v. 4 *Gîndul* îngropat tainic sub pămînt
„ „ vt. v. 4 în formă definitivă
„ „ c. I v. 8 Vei uita *umbrirea norilor cu* sfadă
„ „ vt. v. 8 în formă definitivă

„ „ c. I v. 9 Ce-*a născut deplin* moartea nu *o* sfarmă
„ „ vt. v. 9 în formă definitivă
„ „ c. I v. 10 Veșnicia dă sîmbure cu *har*
„ „ vt. v. 10 în formă definitivă
„ „ c. I v. 11 Și din-nalte vrăji *ține* o fărîmă
„ „ vt. v. 11 în formă definitivă

Citat de Mihai Niculescu, *op. cit.;* Cornelia Buzdugan-Hațieganu, *op. cit.*

Spre deosebire de *Elegiile* din CAIETUL VERDE în care Timpul este o cataractă prăbușindu-se fără milă peste fire (și adăugăm noi *Ultima fugă, Sfîrșitul pămîntului* din VISĂRI PĂGÎNE) în sonetul *Har*, — observă Ovidiu Papadima, — trecerea timpului e simțită ca rotire, „Sentimentul acestei mișcări cristaline a zodiilor e atît de puternic încît ai impresia că îi generează poemului ι înă și ritmul sacadat însă deloc mecanic, ca un murmur vioi de apă". Integrarea în rotirea zodiilor dă înțelepciunea și fericirea, prin *harul* de a înțelege nu numai viața dar și moartea. De aici vine liniștea atît a clasicului cît și a omului povățuit de folclor. (în *Împăcarea sub zodii* din *Ion Pillat. Mărturii despre om și poet...* p. 236).

704 *Potir amar.* București, 16 februarie, 1940. (Poem datat în mss. 218 M.L.R. p. 63 și mss. 5991 B.A.R.S.R. p. 3 și p. 131. Prima ciornă la p. 66, iar prima redactare la p. 131).

mss. 5991 c. I v. 2 *Înveninată azi* cînd anii scad.
„ „ vt. v. 2 corectat în formă definitivă
„ „ c. I v. 3 Paradisiacul vin se schimbă-n iad. (v. 3 devine v. 4 în forma definitivă)
„ „ vt. v. 3 în formă definitivă
„ „ c. I v. 5 Cînd frații /*slugarnici*/ de la altar decad
„ „ vt. v. 5 în formă definitivă
„ „ c. I v. 8 Tu singur să *salvezi ce te tortură*
„ „ vt. v. 8 corectat în formă definitivă
„ „ c. I v. 12 Ci tot *înfrunți norodul* lor nătîng
„ „ vt. v. 12 în formă definitivă

Citat de Mihai Niculescu, *op. cit.*

705 *Chemare. /M-apasă seara.../.* București, 31 ianuarie, 1940, noaptea. (Poem datat în mss. 218 M.L.R. p. 63 și mss. 5991 B.A.R.S.R. p. 125. Prima ciornă la p. 57, a doua la p. 28 iar prima redactare la p. 125). *Revista Fundațiilor*, XI (1944), nr. 2, feb., p. 281.

În a doua ciornă se propusese ca titlu: *Durus Amor* sau *Întomnare.*

c. I v. 2 Şi ce pustiu căminul *lui* sub nea.
c. II v. 2 corectat în formă definitivă
c. I v. 3 Dă-mi jarul *gîndului* tău *bun*, să stea
c. II v. 3 în formă definitivă
c. I v. 5 Întind *mîini reci flămînd de a ta faţă*
c. II v. 5 în formă definitivă
c. I v. 7 Eşti *vraja* caldă după iarna grea
c. II v. 7 în formă definitivă
c. II v. 9 *Iar frumuseţea /tinereţea/* lumii şi îndemnul
vt. v. 9 în formă definitivă
c. II v. 10 *Divin* al ciocîrliei prin tării
vt. v. 10 în formă definitivă
c. II v. 12 Privirii tale. Dă-mi *iar jărăgaiul*
vt. v. 12 „ „ „ „ „ „
c. II v. 13 *Mistuitor* de patime pustii
vt. v. 13 „ „ „ „
c. II v. 14 *Blestemul-nalt mai sfînt e decît raiul*
vt. v. 14 *Blestemul sfînt ce năruie chiar raiul*

706 *Pegas*. Bucureşti, 22 noiembrie, 1939. (Poem datat în mss. 218 M.L.R. p. 63 şi în mss. 5991 B.A.R.S.R. la p. 3 şi p. 104. Prima ciornă se află la p. 23, a doua ciornă la p. 24—25, iar prima redactare la p. 104).
Revista Fundaţiilor, IX (1942), nr. 1, ian., p. 53; *Gîndirea*, XXI (1942), nr. 6, iun., p. 350.
mss. 5991 Prima ciornă a strofei de început

/Ce-ai suferit tăcut n-o ştie nimeni/ /şters/
Purtînd senina mască şi coturnul
/O suflet nu te-ai coborît din turn/ /şters/
Cum vrei să ştie ei ce-ai suferit
De jocul lor de bîlci de zgomot turnul
Înalt al artei tale l-ai ferit.

sau

De bîlciul lor vulgar ferit-am turnul /arta/
Unei simţiri născute pe Hymet
N-au bănuit ce-ascunde un poet
Purtînd senina mască şi coturnul

mss. 5991 c. II vt. v. 3 *Şi-şi* umflă inspiraţii slăbănoage,
mss. 5991 c. II v. 6 *Stînd la o parte*

„ „ c. II v. 6 *Să bat în tobe sparte*
„ „ c. II v. 6 Să mă amestec la murdarul *joc*
„ „ vt. v. 6 în formă definitivă
„ „ c. II v. 7 *Şi încasînd discret sub obroc*
„ „ vt. v. 7 în formă definitivă
„ „ c. II v. 8 *Să bat în tobe sparte şi în doage*
„ „ c. II v. 8 *Să cînte marii...*
„ „ vt. v. 8 în formă definitivă
„ „ c. II v. 9 Clădindu-şi *dintr-un vers* de fildeş turnul
„ „ vt. v. 9 corectat în formă definitivă
„ „ c. II v. 10 *Ce-mi* pasă dacă singur *stau* tăcut
„ „ vt. v. 10 în formă definitivă
„ „ c. II vt. v. 11 *Purtînd* senina mască şi coturnul
„ „ c. II v. 12 Căci zi de zi tot mai cumplit *răsare*
„ „ vt. v. 12 în formă definitivă
„ „ c. II v. 13 Cu gîtul *arcuit* ca şi un scut
„ „ vt. v. 13 corectat în formă definitivă
„ „ c. II v. 14 *Înaripat de zori un* cal în *zare*
„ „ vt. v. 14 corectat în formă definitivă

Citat de N. Roşu, *op. cit.*; Mihai Niculescu, *op. cit.*; Cornelia Buzdugan-Haţieaganu, *op. cit.*

707 *Părere*. Bucureşti, 22 noiembrie, 1939. (Poem datat în mss. 218 M.L.R. p. 63 şi în mss. 5991 B.A.R.S.R. p. 3 şi p. 108. Ciorna poemului la p. 27—28).
Revista Fundaţiilor, IX (1942), nr. 1, ian., p. 50.

mss. 5991 c. I v. 1 *Nu suferi mai* cumplit *de* ţipi mai tare sau
De-ai suferi cumplit n-ai ţipa tare
mss. 5991 c. I vt. v. 1 în formă definitivă
„ „ c. I v. 3 indescifrabil... *puterile* cereşti sau:
Decît luceafărul pe bolţi cereşti
„ „ vt. v. 3 în formă definitivă
„ „ c. I v. 4 *Şi nopţile frumoase sînt nopţi clare* sau:
Un foc de *stînă* noaptea e mai mare.
„ „ vt. v. 4 în formă definitivă
„ „ c. I v. 7 Prin umbră doar eşti *zeu* de te-nveleşti
„ „ vt. v. 7 corectat în formă definitivă
„ „ c. I v. 10 Dăltuitor de *marmoră* în soare
„ „ vt. v. 10 în formă definitivă
„ „ c. I v. 13 *În* suflet *prins de stelele* din cer
„ „ vt. v. 13 corectat în formă definitivă

„ „ c. I v. 14 *S-ascult cum* cîntă riuri de cleştar
„ „ vt. v. 14 în formă definitivă
Citat de N. Roşu, *op. cit.*; Mihai Niculescu, *op. cit.*; Cornelia Buzdugan-Haţieganu, *op. cit.*

708 *Farmec.* Bucureşti, 25 noiembrie, 1939. (Poem datat în mss. 218 M.L.R., p. 63 şi în mss. 5991 B.A.R.S.R., p. 109. Prima ciornă la p. 31 iar prima redactare la p. 108.)
În mss. intitulat: *Fermecătorul de şerpi*, titlu la care poetul renunţă pentru: *Farmec.*)
Revista Fundaţiilor, IX (1942), nr. 1, ian., p. 51.
mss. 5991 c. II v. 2 Foşnind *uscat prin ierburi şi* pe prund
„ „ c. II v. 2 corectat în formă definitivă
„ „ c. II v. 3 *Cînd cîntec vechi* din fluerul rotund
„ „ c. II v. 3 corectat în formă definitivă
mss. 5991 c. II v. 4 *Sămînţa lor cea înţeleaptă* cheamă sau
„ „ c. II v. 4 *Înţelepciunea lor* umbrit o cheamă
„ „ vt. v. 4 corectat în formă definitivă
„ „ c. II v. 7 Şi el *plecat pe taine* fără fund,
„ „ vt. v. 7 corectat în formă definitivă
„ „ c. II v. 8 *Pătrunde-n* piei de vis ca-ntr-o *maramă*
„ „ c. II v. 9 *Ca spice-*n snop *se leagă prinşi de cîntec*
„ „ vt. v. 9 corectat în formă definitivă
„ „ c. II v. 10 *Şuierătorul cap triunghiular*
„ „ vt. v. 10 corectat în formă definitivă
„ „ c. II v. 13 indescifrabil
„ „ vt. v. 13 *Senin şi sfînt un tainic* vrăjitor
„ „ c. II v. 14 *Îşi limpezeşte versul cu* otravă
„ „ vt. v. 14 corectat în formă definitivă

709 *Saadi.* Bucureşti, 21 noiembrie, 1939. (Poem datat în mss. 218 M.L.R. p. 63 şi în mss. 5991 B.A.R.S.R. p. 3 şi p. 102. În mss. 5991 ciorna se află la p. 21 iar prima redactare la p. 102.
Saadi (Muşarin al Din) poet persan (1184 – 1290).

Gîndirea, XX (1941), nr. 6, iun., p. 291.
În mss. 5991 B.A.R.S.R. intitulată mai întîi *Hafis* apoi *Poetul* şi în cele din urmă *Saadi*. Ciorna cu multe ştersături, la prima vedere aproape indescifrabilă.
mss. 5991 c. I v. 1 *Pe Ispahan* o seară de Safir
„ „ vt. v. 1 corectat în formă definitivă

„ „ c. I v. 2 *Cădea pe chiparoşi şi minarete*
„ „ vt. v. 2 *Urcau chipreşi, havuzuri,* minarete
„ „ c. I v. 3 *Pe cînd Hafir visînd pe îndelete*
„ „ vt. v. 3 corectat în formă definitivă
„ „ c. I v. 4 *Hafiz visa privind un roşu trandafir*
„ „ vt. v. 4 corectat în formă definitivă
mss. 5991 c. I v. 5 *Rotea poemul sus ca* un erete *|Colunii guruiau pe îndelete|*
„ „ vt. v. 5 corectat în formă definitivă
„ „ c. I v. 7 Al *florii* har şi al luminii mir
„ „ vt. v. 7 în formă definitivă
„ „ c. I v. 8 Înaripau *a versurilor cete*
„ „ vt. v. 8 corectat în formă definitivă
„ „ c. I v. 9 *Pe Ispahan* ardea un cer de aur
„ „ vt. v. 9 corectat în formă definitivă
„ „ c. I v. 11 *Război vuind* cu mugete de taur
„ „ vt. v. 11 corectat în formă definitivă
„ „ c. I v. 12 *Barbari pe deşelate veneau stol*
„ „ vt. v. 12 în formă definitivă
„ „ c. I v. 13 Părînd *în* lume singurul tezaur
„ „ vt. v. 13 Părînd *al lumii* singurul tezaur
„ „ c. I v. 14 indescifrabil
„ „ vt. v. 14 în formă definitivă
Ov. S. Crohmălniceanu citează prima strofă a poemului pentru graţia exemplară a stilului (*op. cit.* p. 123).

711 *Grădinarul.* Bucureşti, 22 noiembrie, 1939. (Poem datat în mss. 218, p. 63 şi mss. 5991 B.A.R.S.R., p. 3 şi p. 105. Ciorna se află la p. 26, iar prima redactare la p. 103.).
mss. 5991 c. I v. 1 Le ştie *şi privind* uscate cepe
„ „ vt. v. 1 în formă definitivă
„ „ c. I v. 2 *Pe poliţa dughenii vede-n* zori
„ „ vt. v. 2 corectat în formă definitivă
„ „ c. I v. 4 *Pe braţul primăverii ce* începe
„ „ vt. v. 4 corectat în formă definitivă
„ „ c. I v. 5 Cu *ele-*mbracă ţarini *cîmp* şi stepe —
mss. 5991 vt. v. 5 Cu mintea-mbracă-*n taină cîmp* şi stepe —
„ „ c. I v. 6 *Oştiri de flori pămîntul să-l* măsori ·
„ „ vt. v. 6 în formă definitivă
„ „ c. I v. 7 *Zambile ca* turbane de ninsori
„ „ vt. v. 7 *Zambile cu* turbane de ninsori,

„ „ c. I v. 8 Lalele *ca* paşale *prinse*-n ţepe.
„ „ vt. v. 8 în formă definitivă
„ „ c. I v. 9 Cunoaşte cu migăli de *grădinar*
„ „ vt. v. 9 în formă definitivă
„ „ c. I v. 11 *Şi creşte flori ca oale un olar*
„ „ vt. v. 11 corectat în formă definitivă
„ „ c. I v. 12 *Visez şi eu să merg c-o* stropitoare
„ „ vt. v. 12 corectat în formă definitivă
„ „ c. I v. 13 Cădelniţînd belşug *sub cerul clar*
„ „ vt. v. 13 corectat în formă definitivă
„ „ c. I v. 14 *Să-mi înflorească truda* din răzoare
„ „ vt. v. 14 Visînd la *floarea trudei* din răzoare

712 *Basm*. Bucureşti, 28 februarie, 1940, noaptea. (Poem datat în mss. 218 M.L.R.p. 63 şi mss. 5991 B.A.R.S.R. p. 3 şi p. 140. Ciorna la p. 81, iar prima redactare la p. 140).
Ciorna cu multe corecturi din care reiese forma aproape definitivă a versurilor.
mss. 5991 c. I v. 4 De-omizi îl *scapă*, de furnici
„ „ vt. v. 4 în formă definitivă
„ „ c. I v. 5 . . . *de grindinile iuţi*, de pară
„ „ vt. v. 5 în formă definitivă
„ „ c. I v. 7 indescifrabil
„ „ vt. v. 7 *Şi bine* îmi păzesc comoara
mss. 5991 c. I v. 8 Ca *hoţule* să nu mi-o strici
„ „ vt. v. 8 corectat în formă definitivă
„ „ c. I v. 11 *În* dorul soarelui păgîn
„ „ vt. v. 11 în formă definitivă
„ „ c. I v. 12 *Dar mai viclean e grădinarul*
„ „ vt. v. 12 corectat în formă definitivă
„ „ c. I v. 13 *Cu mîna cîntărindu-şi* darul
„ „ vt. v. 13 în formă definitivă
„ „ c. I v. 14 Rotund *şi tare* ca un sînt
„ „ vt. v. 14 în formă definitivă
Citat de Dumitru Şerban Drăgoi, *op. cit.*

713 *Navigatorul*. Bucureşti, 30 noiembrie, 1939, noaptea. (Poem datat în mss. 218 M.L.R. p. 63 şi mss. 5991 B.A.R.S.R. p. 3 şi p. 111. Prima ciornă la p. 36, a doua ciornă la p. 37. Prima redactare la p. 111).
mss. 5991 c. I v. 1 *Pe cînd stai gîrbovit pe caietul unde*
„ „ c II v. 1 *Pe cînd* în geam îşi desfăşoară pînza clar

„ „ vt. v. 1 corectat în formă definitivă
„ c. I v. 2 *De-ncerci în van să prinzi albastru colbul* lunii,
„ „ c. II v. 2 în formă definitivă
„ „ c. I v. 3 *Prin geamuri umbra cade peste cărţi*
„ „ c. II v. 3 în formă definitivă
„ „ c. I v. 4 *Stai pironit cu sufletul în hărţi*
„ „ c. II v. 4 corectat în formă definitivă
„ „ c. I v. 5 *Străvechi purtînd pe necuprinsul mării*
„ „ c. II v. 5 corectat în formă definitivă
„ „ c. I v. 6 *Imagini de sirene şi de bărci*
„ „ c. II v. 6 Pe cari *au pictat naiv* străbunii
„ „ vt. v. 6 în formă definitivă
mss. 5991 c. II v. 11 Pe *un* ţărm *lipsit* de zei şi vis baccantic
„ „ vt. v. 11 „ „ „ „ „ „ „ „ „
Poem citat de Cornelia Buzdugan-Haţieganu, *op. cit.*

714 *Don Quichote*. Bucureşti, 27 martie, 1939.
Lipseşte ciorna sonetului din mss. 5991 B.A.R.S.R.
Universul literar, L (1941), nr. 28, 5 iul., p. 3.
N. Roşu, *op. cit.*

715 *Legende*. Bucureşti, 16 februarie, 1940. (Poem datat în mss. 218 M.L.R. p. 63 şi în mss. 5991 B.A.R.S.R. p. 3 şi p. 132. Prima ciornă la p. 67, iar prima redactare la p. 132).
Universul literar, LI (1942), nr. 14, 4 april., p. 3.
mss. 5991 c. I v. 2 Şi de pe ţărmul *nisipos* al mării
„ „ vt. v. 2 Şi de pe ţărmul *împlinit* al mării.
„ „ c. I v. 4 Adînci *migraţii*, suitor asalt
„ „ vt. v. 4 corectat în formă definitivă
„ „ c. I v. 5 *Cad în cenuşe focurile* zării
„ „ vt. v. 5 în formă definitivă
„ „ c. I v. 10 *Şi vii la picioare le-a rostogolit*
„ „ vt. v. 10 în formă definitivă
„ „ c. I v. 13 Al mărilor *cuvinte* migratoare
„ „ vt. v. 13 corectat în formă definitivă
Citat de M. Niculescu, *op. cit.*

716 *Regăsire*. Bucureşti, 27 februarie, 1940. (Poem datat în mss. 218 M.L.R. p. 63 şi mss. 5991 B.A.R.S.R. p. 3 şi p. 136. Prima şi a doua ciornă datată autograf, respectiv la p. 73 şi p. 74, prima redactare la p. 136).

Revista Fundațiilor, IX (1942), nr. 4, april., p. 152; *Revista română*, II (1942) nr. 1–3, ian.–mart., p. 18; *Viața*, București, II (1942), nr. 421, 20 iun., p. 2. În ciorna a doua cu titlul: *Deplinătate*, dar se renunță pentru *Regăsire*.

mss. 5991	c. I	v. 1	*Lăsai cu* ani *în urmă veri și scrum*
„ „	c. II	v. 1	*Ajung cu* anii toamna și, precum
„ „	vt.	v. 1	în formă definitivă
„ „	c. I	v. 2	Pădurea mea *de gînduri* își așterne
„ „	c. II	v. 2	în formă definitivă
„ „	c. I	v. 3	Frunzișul *drag* în veștedele perne
„ „	c. II	v. 3	Frunziș *trecut* în veștedele perne
„ „	vt.	v. 3	în formă definitivă
„ „	c. I	v. 5	Pieri culoarea verii: foc și *scrum*.
„ „	c. II	v. 5	„ „ „ „ „ „
„ „	vt.	v. 5	„ „ „ „ „
„ „	c. I	v. 9	M-am despuiat *de toate* și de mine
„ „	c. II	v. 9	„ „ „ „ „ „ „
„ „	vt.	v. 9	corectat în formă definitivă
„ „	c. I	v. 10	Ca să-mi găsesc *eu singur* bogăția
„ „	c. II	v. 10	Ca să-mi găsesc *tot singur* bogăția
„ „	vt.	v. 10	în formă definitivă
„ „	c. I	v. 11	*O* marmoră cu-nfiorări *divine*
„ „	c. II	v. 11	În marmoră cu-nfiorări *divine*
„ „	vt.	v. 11	în formă definitivă
„ „	c. I	v. 12	indescifrabil
„ „	c. II	v. 12	Deasupra turmei ce *înșeală timpul*
„ „	vt.	v. 12	în formă definitivă
„ „	c. I	v. 13	indescifrabil
„ „	c. II	v. 13	în formă definitivă
mss. 5991	c. I	v. 14	*Nepăsător să-mi cuceresc Olimpul*
„ „	c. II	v. 14	*Jertfindu-mă să cuceresc Olimpul* sau
„ „	c. II	v. 14	*Desprins de veacul meu să-mi vreau Olimpul*
„ „	vt.	v. 14	în formă definitivă

Citat de Mihai Niculescu (*op. cit.*); Cornelia Buzdugan-Hațieganu (*op. cit.*). Ion Zamfirescu surprinde în poem ultima năzuință a lui Ion Pillat, aceea spre poezia pură, înțeleasă „ca act de cunoaștere și de înălțare ideală". /.../ În această străduință spirituală, ideea timpului îl însoțește și ea, așa cum l-a însoțit întotdeauna pe Pillat, împrumutîndu-i liniște și măreție de cadru, suflu metafizic și demnitatea seninelor renunțări". (în *Pillat și ideea de timp* în *Ion Pillat. Mărturii despre om și poet...* 187).

716 *Patinor*. București, 20 noiembrie, 1939. (Poem datat în mss. 218 M.L.R. p. 63 și în mss. 5991 B.A.R.S.R. p. 3 și p. 99. În mss. 5991 B.A.R.S.R. ciorna I-a a poemului se află la p. 16, iar ciorna a II-a la p. 17. Prima redactare este transcrisă la p. 99.

Universul literar, L (1941), nr. 52, p. 1.

În mss. 5991 B.A.R.S.R. poemul fusese intitulat inițial *Artă poetică*.

mss. 5991	c. I	v. 2	Ca lacul *prins sub clare bolți* de ger
„ „	c. II	v. 2	Ca lacul prins sub *scînteieri* de ger
„ „	vt.	v. 2	corectat în formă definitivă
„ „	c. I c. II	v. 3	*Ce* patinor *alunecînd* pe cer
„ „	vt.	v. 3	corectat în formă definitivă
„ „	c. I	v. 4	*Brăzdez* în zodii *versul meu* subțire
„ „	c. II	v. 4	Înscrie-n zodii semnul *lui* subțire
„ „	vt.	v. 4	corectat în formă definitivă
„ „	c. I	v. 5	*Călcîiul meu se-naripă în* spire
„ „	c. II	v. 5	în formă definitivă
„ „	c. I	v. 6	*Și strofe albe* ninse de mister
mss. 5991	c. II	v. 6	în formă definitivă
„ „	c. I	v. 7	Și sub călcîi înaripat *îmi* pier
„ „	c. II	v. 7	corectat în formă definitivă
„ „	c. I	v. 9	*Las pe-al lor drum să cînte*-ncununații
„ „	c. II	v. 9	corectat în formă definitivă
„ „	c. I	v. 11	*Iar eu mă duc senin prin* simetrii de constelații
„ „	c. II	v. 11	*S-a dus prin* simetrii de constelații (corectat în formă definitivă)
„ „	c. I	v. 12	*Sclipind de suferința ninsă-n stele*
„ „	c. II	v. 12	Cum crește *rece* jar pe alba cale
„ „	c. I	v. 13	*Alunecă tăcut și solitar*, sau
„ „	c. I	v. 13	*Dezvăluie arzînd de foc și solitar* sau
„ „	c. I	v. 13	*Înscrie fără greș pe înalt hotar*
„ „	c. II	v. 13	în formă definitivă
„ „	c. I	v. 14	*Armoniosul* cerc al lirei *mele*
„ „	c. II	v. 14	*Armoniosul* cerc al lirei *sale*

Citat de Mihai Niculescu, *op. cit.*; Cornelia Buzdugan-Hațieganu, *op. cit.*

CUMPĂNĂ DREAPTĂ (1941-1944)

717 *Unui cititor peste veacuri*. București, 29 dec. 1941. (Poem datat pe f. mss. arh. fam. În mss. 2543 B.A.R.S.R., copiat la p. 3–4.)

Calendarul Universul, 1943, p. 146; *Vremea;* XVI (1943), nr. 695, 18 april., p. 18; *Steaua*, XIV (1963), nr. 6, iun., p. 16.

718 *Din fluier ciobănesc.* București, noaptea, 31 dec., 1940 — 1 ian. 1941. (Poem datat de autor pe f. mss. arh. fam. și în mss. 21.420 B.C.S. unde este intitulat *Cîntece de dor.* În mss. 2543 B.A.R.S.R. copiat la p. 5—18).
În *Universul literar*, L (1941), nr. 7—8, 8 feb., p. 1 cu titlul: *12 cîntece de dor* (I—XII). Poemul: *Din fluier ciobănesc*, format din 12 cîntece de dor, în stil popular, a fost copiat de autor pe un caiet cu pagini din hîrtie velină (17× 12) confecționat de el. Pe copertă este scris: *12 Cîntece de dor de Ion Pillat, 1 ianuarie 1941.* Manuscrisul cu nr. 21.420 se păstrează la B.C.S.

719 *Stîna părăsită.* București, 2—3 ian., 1941. (Poem datat de autor pe f. mss. arh. fam. În mss. 2543 B.A.R.S.R., copiat la p. 19—20.)
Gîndirea, XX (1941), nr. 1, ian., p. 9—10.

720 *Legănat cu tine.* București, 2—3 ian., 1941. (Poem datat de autor pe f. mss. arh. fam. În mss. 2543 B.A.R.S.R., copiat la p. 22—25.)
Universul literar, L (1941), nr. 5, 25 ian.; *Steaua*, XIV (1963), nr. 6, iun., p. 7.

721 *Horoscop.* București, 21 iun., 1941. (Poem datat de autor pe f. mss. arh. fam. În mss. 2543 B.A.R.S.R., copiat la p. 25—26).
Universul literar, LI (1942), nr. 7—8, febr.

722 *Transhumanță.* București, 25 iun., 1941. (Poem datat de autor pe f. mss. arh. fam. În mss. 2543 B.A.R.S.R., copiat la p. 27—28.)
Gîndirea, XX (1941), nr. 7, sept., p. 348; *Calendarul Universul*, Buc., 1944, p. 113; *Steaua*, XIV (1963), nr. 6, iun., p. 19.

723 *Cîntecul verii.* București, 28 iulie, 1941. (Poem datat de autor pe f. mss. arh. fam. În mss. 2543 B.A.R.S.R., copiat la p. 29—30.)
Universul literar, LI (1942), nr. 33, 15 aug., p. 1; *Viața*, II (1942), nr. 480, 18 aug., p. 2; *Steaua*, XIV (1963), nr. 6, iun., p. 18.

724 *Ceas tainic.* București, 22 sept., 1941. (Poem datat de poet pe f. mss. arh. fam. În mss. 2543, B.A.R.S.R., copiat la p. 31—32.)

Universul literar, LI (1942), nr. 11, 14 mart., p. 3.
Citat de Adrian Anghelescu, *op. cit.*, p. XXIII.

725 *Toamnă. /Sclipeau pe zid șopîrle de smarald/.* București, 2 oct. 1941. (Poem datat de autor pe f. mss. arh. fam. În mss. 2543 B.A.R.S.R., copiat la p. 33—34).
Gîndirea, XX (1941), nr. 10, dec., p. 528; *Ramuri*, XXXIV (1942), nr. 1—2, ian.—feb., p. 38; *Săteanca*, 1967, nr. 10, oct., p. 7.

726 *Regăsire.* București, 27 dec., 1941. (Poem datat de autor pe f. mss. arh. fam. În mss. 2543 B.A.R.S.R., copiat la p. 35—36.)
Revista română, II (1942), nr. 1—3, ian.—mart., p. 18; *Viața*, București, II (1942), nr. 421, 20 iun., p. 2.

727 *Oglindiri.* București, 31 mart., 1942. (Poem datat de autor pe f. mss. arh. fam. În mss. 2543 B.A.R.S.R., copiat la p. 37—38.)
Universul literar, LI (1942), nr. 50, 30 dec., p. 1; *Revista Fundațiilor* XI (1944), nr. 1, ian., p. 124; *Viața românească*, XVI (1963), nr. 6—7, iun.—iul., p. 74—75.
Citat de Adrian Anghelescu, *op. cit.*

728 *Narcis.* București, 7 april., 1942. (Poem datat de autor pe f. mss. arh. fam. În mss. 2543 B.A.R.S.R., copiat la p. 39—40.)
Revista Fundațiilor, VIII (1941), nr. 5, mai, p. 175; *ibid.*, XI (1944), nr. 1, ian., p. 123.

729 *Înserare. /E ceasul umbrei lungi.../.* Miorcani, 10 aug., 1942. (Poem datat de autor pe f. mss. arh. fam. În mss. 2543, copiat la p. 41—42.)
Revista Fundațiilor, IX (1942), nr. 11, nov., p. 410.)

730 *Solie. /În ceardacul meu.../.* Miorcani, 10 aug., 1942. (Poem datat de autor pe f. mss. arh. fam. În mss. 2453, B.A.R.S.R., copiat la p. 43—44.)
Revista Fundațiilor, IX (1942), nr. 11, nov., p. 409.
Citat de Alice Voinescu în *Motivul morții în poezia lui Ion Pillat* în *Ion Pillat. Mărturii despre om și poet...*, p. 164.

731 *Zeu marin.* București, 10—11 noiemb., 1942. (Poem datat de autor pe f. mss. arh. fam. În mss. 2453, copiat la p. 45—46).
Gîndirea, XXII (1943), nr. 3, mart., p. 120; *Acțiunea,* IV (1943), nr. 774, 1 april., p. 2; *Steaua,* XIV (1963), nr. 6, iun., p. 18.

732 *Necunoscutei.* București, 3—4 dec., 1942. (Poeme datate de autor pe f. mss. arh. fam., unde se precizează că au fost scrise noaptea. În mss. 2453, copiat la p. 47—49.)

I. */Cînd alții te privesc.../. Revista Fundațiilor,* X (1943), nr. 10, oct., p. 16; *Seara,* VII (1943), nr. 1805, 28 oct., p. 2; *Viața românească,* XVI (1963), nr. 6—7, iun.—iul., p. 75.

II. */Ți-e numele străin ca bucuria.../. Revista Fundațiilor,* X (1943), nr. 10, oct., p. 17.

III. */Cînd zorii tăi se-aprind în dimineață.../ Revista Fundațiilor,* X (1943), nr. 10, oct., p. 18.

I. v. 9 Cum ești la trup, *la cap,* nimic nu știu,
„ v. 10 Mi-o *simte* numai inima nebuna (corectat în formă definitivă)
„ v. 11 Obrazul să-ți descopăr *cum* să viu „ „ „ „

II. v. 1 *Laetiția,* nume *rar* ca bucuria (corectat în formă definitivă).
„ v. 3 Laetiția, nume *rar* ca poezia „ „ „
„ v. 4 Cînd *biruind* în suflet izvorești „ „ „ „
„ v. 5 În *zilele* neguroase să-mi revie „ „ „ „
„ v. 7 Fierbinte *soare......* „ „ „ „
„ v. 9 Minunea Primăverii *mi-o* rechiamă „ „ „ „
„ v. 11 *Sub* coaja mea de ghiață cu ce teamă „ „ „ „

III. v. 11 M-azvîrl în *cutezare pînă colo* „ „ „ „
„ v. 12 În dafin verde *toată* mi-ai rămas „ „ „ „
„ v. 13 Dar dacă *scapi,* iubire neatinsă „ „ „ „

733 *Prezență.* București, 3—4 dec., 1942. (Poem datat de autor pe f. mss. arh. fam. În mss. 2453 B.A.R.S.R., copiat la p. 53—54.)
Revista Fundațiilor, XI (1944), nr. 1, ian., p. 125.

734 *Singur.* Miorcani, 19 mai, 1943. (Poem datat de autor în f. mss. arh. fam. În mss. 2453 B.A.R.S.R., copiat la p 55—56.)

Revista Fundațiilor, X (1943), nr. 10, oct., p. 15.
Ion Marin Sadoveanu citind poemul ajunge la concluzia că Ion Pillat nu găsește drumul de pietate căci urma acestui pas întrezărită în *Vînătoare* și *Zori,* „decade amestecîndu-se iarăși într-o concepție îndepărtată de creștinism în care păcatul e privit ca o contrapondere într-un dualism existențial" *(op. cit.,* p. 160*).*

735 *Destin.* Miorcani, 24 mai, 1943. (Poem datat de autor pe f. mss. arh. fam. În mss. 2453 B.A.R.S.R., copiat la p. 57—58.)
Gîndirea, XXII (1943), nr. 8, oct., p. 433.
A doua schiță în f. mss. arh. fam. v. *Te măsuri cerc închis* din zare-n zare
„ „ „ „ „ „ „ „ v. 8 În *adîncimea* duhului
„ „ „ „ „ „ „ „ v. 11 *Tu singur far, neantului de pază*
„ „ „ „ „ „ „ „ v. 12 *Ce singur țipă trist vîltorile*
„ „ „ „ „ „ „ „ v. 14 indescifrabil
„ „ „ „ „ „ „ „ v. 15 *Și peste slăvi te regăsești* întreagă
A doua schiță în f. mss. arh. fam. v. 16 Cum *ți*-au menit ursitele.
Citat de Adrian Anghelescu, *op. cit.*

736 *Cucul și privighetoarea.* Miorcani, 19 mai, 1942. (Poem datat pe f. mss. arh. fam. În mss. 2453 B A.R.S.R., copiat la p. 59—60.)
Gîndirea, XXII (1943) nr. 6, iun., p. 306.

737 *Vechime.* Miorcani, 19—20 mai, 1943. (Poem datat în f. mss. arh. fam. În mss. 2453 B.A.R.S.R., copiat la p. 61—62.)
Gîndirea, XXII (1943), nr. 6, iun., p. 305—306.
Citat de Alice Voinescu, *op. cit.,* p. 162.

738 *Împăcare.* Miorcani, 24 mai, 1943. (Poem datat pe f. mss. arh. fam. În mss. 2453 B.A.R.S.R., copiat la p. 64.)
Gîndirea, XXII (1943), nr. 6, iun., p. 306.

739 *Terține.* București, 23 mart., 1944. (Poem datat pe f. mss. arh. fam. În mss. 2453 B.A.R.S.R., copiat la p. 65—66.)
Gîndirea, XXIII (1944), nr. 2, feb., p. 65.

740 *Umbra*. București, 23 mart., 1944. (Poem datat pe f. mss. arh. fam. În mss. 2453 B.A.R.S.R., copiat la p. 67—68.)
Gîndirea, XXIII (1944). nr. 2, feb., p, 65-66.

741 *Mărturie*. Inițial intitulată: *Țărm de vremuri*. Izvorani 14 mai, 1944. (Poem datat pe f. mss. arh. fam. În mss. 2453 B.A.R.S.R., copiat la p. 75—76).
Steaua, XIV (1963), nr. 6, iun., p. 19; *Viața românească*, XVI (1963), nr. 6—7, iun., p. 76.

742 *Menire*. București, 6 decembrie, 1944. (Poem datat de autor pe f. mss. arh. fam.).
Universul literar LIV (1945), nr. 14—15, 20 mai. p. 7.
În f. mss. arh. fam. poemului i s-au dat următoarele titluri: *Neînțelesul*, sau *Poetul* sau *Destin* sau *Epilog*, dar s-a optat pentru: *Menire*.
f. mss. arh. farm. v. 1 Au spus că-*s* rece și n-au bănuit
„ „ „ „ v. 2 Ce patimă *îmi* clocotește în vine,
„ „ „ „ v. 3 Au spus că nu-*s* adînc și n-au simțit
„ „ „ „ v. 4 Genunile ce-*mi* dorm sub limpezime.
„ „ „ „ v. 5 Un răsfățat al soartei *m-au* ținut
„ „ „ „ v. 6 Cînd încordat și dur *mi-am biruit* destinul
„ „ „ „ v. 7 Stăpîn pe fericire *m*-au crezut.
„ „ „ „ v. 8 Cînd pe furtuni *mi*-am așezat seninul
„ „ „ „ v. 9 *Sînt* om, *sînt* om și-*am* suferit și *eu*
„ „ „ „ v. 10 Dar n-*am* vrut plîns și bocet de muiere
„ „ „ „ v. 11 Să *lupți pentru frumos e mult mai* greu
„ „ „ „ v. 11 Să *te jertfești frumosului e* greu
Citat de Alice Voinescu, *op. cit.*, p. 165; Dumitru Șerban Drăgoi, *op. cit.*

743 *Post-mortem*. București, 15 april., 1943. (Poem datat de autor pe f. mss. arh. fam.). În mss. 2453 B.A.R.S.R., copiat la p. 77—78)
Revista Fundațiilor, XI (1944), nr. 1, ian., p. 125; *Steaua*, XIV (1963), nr. 6, iun., p. 19; *Gazeta literară*, XII (1965), nr. 17, 22 april., p. 6; *Almanahul literar*, Buc., 1977, p. 151.

Alice Voinescu comentează astfel poemul: „Ion Pillat a fost dintre acei puțini aleși la care simțirea morții se trezește din chiar prea-plinul vieții, ca maturitatea însăși a instinctului lor vital". „În *Post-mortem* el trăiește cu conștiința limpede și reculeasă desprinderea de viața pămîntească" (*op. cit.*, p. 162—163).

Adrian Anghelescu vede în anticipata călătorie finală, ascensiunea spiritului către alte zone ale cunoașterii. (*Farmecul evanescent al melancoliei*... p. XXXIV).

INSCRIPȚII PENTRU CĂRȚILE MELE (1941-1944)

744 *Întîile cărți. Visări păgîne. Eternități de-o clipă. Amăgiri*. București, 1941 (Datare reprodusă din mss. 4220 B.A.R.S.R. p. 28).
Universul literar, L (1941), nr. 14, 20 mai.

745 *Grădina între ziduri*. București, 1941 (mss. 4220 B.A.R.S.R.)
Universul literar, L (1941), nr. 14, mai.

746 *Pe Argeș în sus*, București, 1941 (mss. 4220 B.A.R.S.R.)
Universul literar, L (1941), nr. 14, mai.

747 *Satul meu*. București, 1941 (mss. 4220 B.A.R.S.R.)
Universul literar, L (1941), nr. 14, mai.

748 *Florica*. București, 1941 (mss. 4220 B.A.R.S.R.)
Universul literar, L (1941), nr. 14, mai.

749 *Biserica de altădată*. București, 1941 (mss. 4220 B.A.R.S.R.)
Universul literar, L (1941), nr. 14, mai.

750 *Întoarcere*. București, 1941 (mss. 4220 B.A.R.S.R.)
Universul literar, L (1941), nr. 14, mai.

751 *Limpezimi*. București, 1941 (mss. 4220 B.A.R.S.R.)
Universul literar, L (1941), nr. 14, mai.

752 *Caietul verde*. București, 1941 (mss. 4220 B.A.R.S.R.)
Universul literar, L (1941), nr. 14, mai.

753 *Scutul Minervei*. București, 1941 (mss. 4220 B.A.R.S.R.)
Universul literar, L (1941), nr. 14, mai.

754 *Pasdre de lut.* București, 1941 (mss. 4220 B.A.R.S.R.)
Universul literar, L (1941), nr. 14, mai.

755 *Poeme într-un vers.* București, 1941 (mss. 4220 B.A.R.S.R.)
Universul literar, L (1941), nr. 14, mai.

756 *Țărm pierdut.* București, 1941 (mss. 4220 B.A.R.S.R.)
Universul literar, L (1941), nr. 14, mai.

757 *Umbra timpului.* București, 1941 (mss. 4220 B.A.R.S.R.)
Universul literar, L (1941), nr. 14, mai.

758 *Balcic.* București, 1941 (mss. 4220 B.A.R.S.R.)
Universul literar, L (1941), nr. 14, mai.

759 *Împlinire.* București, 1941 (mss. 4220 B.A.R.S.R.)
Universul literar, L (1941), nr. 17, 29 mai.

760 *Asfodela.* Izvorani, 14 mai 1944 (mss. 4220 B.A.R.S.R. p. 39)

761 *Drum lăuntric (Cumpănă dreaptă).* Izvorani, 14 mai 1944 (mss. 4220 B.A.R.S.R. p. 39).

Comentarii critice

CAIETUL VERDE

În MĂRTURISIRI... (p. 285—286) Ion Pillat declară că perioada de timp, în care a scris și publicat: CAIETUL VERDE (1932), SCUTUL MINERVEI (1933), POEME ÎNTR-UN VERS (1936), ȚĂRM PIERDUT (1937), UMBRA TIMPULUI (1940), BALCIC (1940) și mai ales sonetele din ÎMPLINIRE, — inedite încă la data „mărturisirilor" —, este etapa pe care o consideră: *„cea mai rodnică în creații originale și în strădania de a da un stil clasic sau neoclasic valabil pentru poezia românească"*.

În 1932 Ion Pillat vorbise în treacăt despre călătoria sa din 1927, de Paști, din Grecia, presimțind însă că revelația Acropolei îi va înrîuri arta sa viitoare. Contactul cu peisajul grecesc din suișuri și povîrnișuri scoborînd spre amfiteatre de cîmpii absorbind privirile, lumina mărilor Egeii și Mediteranei orientale, cerurile vaste scăldînd coloanele templelor în ruină, perfecțiunea zeiască a unei sculpturi care are ca model proporțiile corpului omenesc nu i-au îmbogățit numai trăirile sale livrești, dar i-au provocat o profundă ardere sufletească.

Poetul care în tinerețe se frămîntase în găsirea unei credințe care să-i satisfacă întrebările minții și ale inimii *(Sînt zile)*, expansiunea dionisiacă a ființei sale și dorurile unei vieți nomade ancestrale, păstrate în adîncul ființei, mărturisite în atîtea din poezii *(Centaurii, Cîntecele stepei, Cîntecele mării)*, deznădejdea în fața fragilității și efemerității vieții (PE ARGEȘ ÎN SUS), deziluziile și rivalitățile vieții politice la care asista de pe al doilea plan, amărăciunea și înveninarea invidiei confraților poeți, care răzbesc în unele din poeme, toate acestea se potolesc, dominate acum de dezvoltarea, — în acest climat prielnic, — a facultății sale latente, apolinice de a le stăpîni năvala prin lumina inteligenței și a generozității sufletești.

Deși deseori citate, redăm, la rîndul nostru, cele mărturisite de Ion Pillat despre însemnătatea peisajului și a artei grecești, socotindu-le absolut necesare la începutul acestui tom.

„Aceste călătorii, vizitarea templelor și a muzeelor din Athena, Acrocorint, Olympia și Delfi, a teatrului din Epidaur, a coloanelor de pe capul Sunium, a ruinelor ciclopeene de la Miykene — priveliștea Helladei, a mării Egee și a insulelor sale, toate aceste minuni, deși sorbite cu patimă și trăite cu intensitatea neofitului,

nu s-ar fi adîncit atît de mult în sufletul meu, de n-aș fi avut pentru ele comprehensiunea mai matură a vîrstei, căci arta clasică, în opoziție cu cea romantică fecundată de vis, își pretinde experiența vieții reale și se cere pregătită și desăvîrșită prin studii și lecturi. Descoperirea Helladei și a artei sale, a sculpturii eline și a templului grec în special, a fost un eveniment capital în viața mea. Îndrăznesc să cred că am trăit cu o prospețime și cu un entuziasm mai aproape de acela al unui contimporan al Renașterii decît al unuia din epoca noastră. Mi-am regăsit sentimentele de atuncea, deschizînd mult mai tîrziu, „Italienische Reise" a lui Goethe. Cred că toată poezia mea, de la „Caietul verde" încoace, a fost influențată de miracolul elin. Grație lui, idealul clasic și-a scuturat pentru mine colbul didactic și rece de pe băncile școlii și din sălile muzeelor europene. Nu pot uita frizele lui Fidias din Muzeul Britanic, privite prin cețurile londoneze! Clasicismul și-a lepădat astfel vechimea posomorîtă luată din manuale, ca să-și recapete veșnica și glorioasa tinerețe, la căldura soarelui egeic, înviețor pentru mine de mitologii."

În descrierea etapelor de alcătuire a CAIETULUI VERDE s-a arătat că cele două ediții, din 1932 și din 1936 se deosebesc de volumul publicat în ultima lui formă în **E. D. III**, deoarece Ion Pillat scoate din conținutul acelora poemele inspirate de peisajul și vestigiile de artă ale Greciei antice trecîndu-le la ȚĂRM PIERDUT, cele închinate Balcicului, pe care le adaugă volumului BALCIC, și traducerile hărăzite unui volum care urma să apară sub titlul SUFLETUL ALTORA. Poetul oprește pentru CAIETUL VERDE doar poemele prin care transpare o intimitate sufletească nuanțată din ce în ce mai elegiac. Trebuie ținut deci seama că toate comentariile critice se referă la primele două ediții și nu la alcătuirea din urmă a volumului. De aceea vom extrage din referințele critice doar ceea ce ni se va părea că pune în lumină caracteristica volumului publicat în **E.D. III**, rămînînd ca părerile despre ciclurile scoase să le înglobăm aparatului critic privind volumele respective.

Interviul luat lui Ion Pillat, cu ocazia primei apariții a CAIETULUI VERDE, oferă minunatul prilej, ca, la începutul comentariului referințelor critice asupra poemelor acestui tom, să fie trecută în revistă opera poetului văzută de el însuși. Indicînd numai acele cărți, în care a căutat să strîngă producția poetică a unei perioade, el consideră că ÎNTOARCERE (1928), — selectînd tot ceea ce merita să fie salvat din prima sa creație poetică de dinainte de război, și căruia îi adaugă și GRĂDINA ÎNTRE ZIDURI (1918), adunînd poezia simbolistă, — este volumul cel mai reprezentativ. Poetul ne încredințează că a publicat ÎNTOARCERE din dorința de a da un volum care să fie divers dar unitar, variat dar grupat în jurul unor teme caracteristice. Dintre acestea, cele mai rodnice pentru poezia sa de mai tîrziu sînt **Cîntecele stepei** publicate în ETERNITĂȚI DE-O CLIPĂ (1914) și AMĂGIRI (1916) și cărora le datorează imboldul ulterior de a traduce ANABASIS.

Poetul nu se oprește la PE ARGEȘ ÎN SUS (1923) socotind că asupra acestui volum lumea a stăruit cam mult. Mai interesant pentru el e „poemul" SATUL MEU (1925) compus dintr-o serie de poezii de două strofe.

Ele pot fi numite cu cuprinzătorul titlu *Motiftafeln* întrebuințat de Stefan George pentru *Siebende Ring*, care însă nu a stat la baza poemului de la Miorcani. Ion Pillat apreciază că cel mai bun, înainte de CAIETUL VERDE, este volumul LIMPEZIMI (1928), rezumativ pentru epoca post-belică după cum este ÎNTOARCERE pentru cea dinainte de război. Precum prin **Calendarul viei**, LIMPEZIMI se leagă de PE ARGEȘ ÎN SUS — tot astfel prin poeziile **Atice** și ciclul *Elegiilor*, volumul anunță CAIETUL VERDE.

La nedumerirea cronicarului provocată de titlul CAIETUL VERDE, care i se pare în contrazicere cu titlurile volumelor anterioare, toate cu înțeles poetic precis, strîns legat de cuprins, Ion Pillat deschide un sertar al mesei de lucru scoțînd un caiet, un fel de agendă, în piele moale verde, care nu era altceva decît manuscrisul volumului. Deci concludem, sperind, că manuscrisul original există.

La întrebarea despre motivele de inspirație ale poemelor din CAIETUL VERDE Ion Pillat răspunde că fiecare din ele își are propriul său izvor de inspirație purtat în sine, „cum își poartă un om viu inima".

Noutatea în CAIETUL VERDE este, ca atmosferă, elementul elegiac iar ca fond peisajul antic. (Este vorba despre **C.V.** ed. 1932). (Cronicar: *De vorbă cu Ion Pillat cu ocazia apariției „Caietului verde"* în *Universul*, XLIX (1932), nr. 353).

Primii care au scris despre CAIETUL VERDE, apreciindu-l cu sensibilitate, au fost trei poeți: Perpessicius, Al. Philippide și Demostene Botez.

La fel ca în VISĂRI PĂGÎNE, ETERNITĂȚI DE-O CLIPĂ, GRĂDINA ÎNTRE ZIDURI și LIMPEZIMI, poetul și eseistul *PERPESSICIUS* recunoaște și în CAIETUL VERDE bogatul filon parnasian, grație căruia poezia lui Ion Pillat s-a bucurat de o mare puritate formală și de un timbru tot atît de pur, dar din decorativă și formală poezia a evoluat deschizînd adîncimi de suflet. Miniaturalele ostrovuri de grație ale *Interioarelor*, din LIMPEZIMI, fragile în aparență dar care conțin esențe de meditație, sînt continuate în CAIETUL VERDE *(Odaia ei, Călătorire, Oglinda fermecată)*, ele devenind sanctuare ale trecutului și amintirii.

Criticul nu privește volumul în ansamblul său ci continuă să se oprească la unele din poeme, ca de pildă la balada *Mortul*, — inspirată de peisajul etnic din care a răsărit și *Miorița* și cîntecele bătrînești —, pentru a admira simplitatea stilului perfect adecvat subiectului. În **Elegiile** care amintesc problematica geamănă din **Elegiile** XII și XIII din LIMPEZIMI, Perpessicius găsește că poetul s-a depășit pe sine însuși, dar fără să motiveze de ce. *(Ion Pillat: Caietul verde* în *Opere* vol. VI... p. 60—64*)*.

Pentru *ALEXANDRU PHILIPPIDE*, CAIETUL VERDE reprezintă în opera lui Ion Pillat o chintesență a tuturor posibilităților sale de pînă acum, o antologie a tuturor aspectelor reținute de talentul său „făcut din limpede contemplare, plasticitate parnasiană și calm misticism". Poetul Alexandru Philippide continuă generos notațiile impresioniste afirmînd că, deși mereu același, Ion Pillat

se înnoiește mereu oferind în fiecare volum un accent nou și inedit, o sensibilitate în continuă frămîntare și prefacere. Dar se desprinde din CAIETUL VERDE pătrunzătoare tristeți, o impresie de singurătate și de toamnă sufletească *(Ion Pillat, Caietul verde* în *Adevărul literar și artistic*, XI (1932), nr. 628...*)*.

Poetul *DEMOSTENE BOTEZ* constată că timpul cu toată încărcătura sa trecută devine ceva personal, Ion Pillat reușind să ne facă să participăm la tot ce a fost al lui, ca la ceva care constituie substanța sufletului nostru. Filozofia poemelor, — născută din acceptarea melancolică a dispariției în trecut și concepția după care viețile noastre trebuie să sfîrșească asemenea frunzelor, natural și fără inutile zbateri, — au o nobilă resemnare amintind de antici. Ion Pillat „înfrățește destinul nostru personal cu întîmplările simple ale naturii și-l privește cu seninătate netulburată". Demostene Botez deduce mai departe temperamentul clasic al lui Ion Pillat care nu și-a exprimat niciodată direct sentimentul dintr-o rezervă sufletească, aristocratică, obiectivare proprie ținutei clasice. /Atragem atenția asupra treptelor pe care le urcă Ion Pillat pentru a obține această decență și discreție. Ciornele unora din poeme dovedesc că Ion Pillat le începea ca o confesiune personală, epurîndu-le apoi de orice aluzie autobiografică și trecîndu-le la persoana a III-a (vezi *Scrisoare*)/.

În schimb, remarcă Demostene Botez, poetul își revarsă plinul sufletesc în evocarea peisajului pe care-l face viu, participînd la viața noastră și noi trăind în devenirea lui. *(Ion Pillat: Caietul verde* în *Adevărul*, XLVI, 1932, nr. 15.028).

Din însemnările lui *CONSTANTIN D. IONESCU* reținem încercarea de a defini CAIETUL VERDE „o plămădire dintre universal și autohton", și în același timp caracterul clasic al poeziei lui Ion Pillat. Poemele inspirate de peisajul țării nu mai păstrează culoarea și conturul viu de pastel local. /*Vezi* PE ARGEȘ ÎN SUS și SATUL MEU/. Au pierdut acea tiranie a contingențelor imediate istorice sau spațiale, ele căpătînd în schimb o entitate abstractă, încărcată de frumusețea naturii în generalitatea ei. Ele nu pierd însă căldura vieții și calitatea plastică superioară. O atitudine echilibrată, armonică este păstrată și în *Elegiile* care nu pătrund sufletul cu o incisivă melancolie, ci îl învăluie blînd ca apusul soarelui toamna. *(Ion Pillat: Însemnări pe marginea Caietului verde* în *Calendarul*, II (1933), nr. 275 și nr. 276.)

În cele două articole consacrate CAIETULUI VERDE, *G. CĂLINESCU* se arată mai puțin drastic față de Ion Pillat decît în *Istoria literaturii române*. Ne oprim deocamdată asupra definiției pe care marele critic o face poetului cu ocazia apariției ediției din 1932: „...d. Pillat este pe rînd hermetic și clar, dar totdeauna în propoziții logice și în orice caz în cuprinsul unor idei lirice adevărate, a căror structură mitologică poate fi slăbită prin discursivitate dar nu anulată". (În *Adevărul literar și artistic*, XII (1933), nr. 632.)

În altă cronică G. Călinescu descoperă în CAIETUL VERDE un Ion Pillat reînnoit. Sufletul matur al poetului, supus la noi întrebări, dă răspunsuri grave „pentru expresia cărora e nevoie de un vers mai sever și un cuvînt mai dur. Și

cum rima este aceea care cu sclipirea ei, dă un fast artificial încăperilor sufletului dl. Ion Pillat a stins toate luminările rimelor și a rămas în semi-obscuritatea lineară a unui vers elegiac și meditativ, bizuit pe simpla respirație interioară..." *„Elegiile* sînt remarcabile pentru versurile albe, printre puținele izbutite în poezia românească". În *Viața românească*, XXV (1933), nr. 1—2.

În *Istoria literaturii române,* G. Călinescu recunoaște în CAIETUL VERDE rigiditatea goetheană peste înrîurirea clasicismului francez, iar elegiile îi amintesc de Samain și Rainer Maria Rilke. Erudiția poetică l-a dus pe poet la o „rarefacție a emoției". Același lucru se poate reproșa și criticului pe care erudiția îl împiedică să discearnă modul în care sinceritatea emoției este exprimată de un poet de mare cultură. Și criticul continuă: „Contemplînd priveliștea mediteraneană, Ion Pillat nu evocă umbrele antichității ci se mulțumește să declare sentimentele sale de admirație pentru ea". „Un nume propriu, un peisaj îl mișcă, fiindcă se produce în sufletul său un proces livresc de identificare a cărților cu viața." Oare nu este aceasta singura posibilitate de a evoca umbrele antichității identificîndu-te cu ele printr-un proces livresc? Cum s-ar putea altfel?

Este evident ceea ce spune criticul mai departe, cu aer de reproș, că toată poezia „bizuită pe o conformitate de cultură rămîne pentru neinițiați în zona superficială a lirismului estetic". Atunci trebuie deci să fie abolită cultura? Considerentul de mai sus îl determină pe eruditul critic să declare: „estet se dovedește a fi Ion Pillat în multe din poemele din CAIETUL VERDE, care sub acest raport e un caiet de însemnări personale". Din „dibuiri" poetul a scos un vers elegiac cu respirații dese, neprevăzute în interior, prea sacadat uneori în care criticului îi place să accentueze „înrîurirea lui Rilke și prozodia lui Samain". Dar, la sfîrșit, cu o reținută pudoare, criticul recunoaște: „Poetul cîntă acum cu gravitate și în tonuri cenușii labilitatea vremii, varietatea existenței, singurătatea individului între două infinite, reluînd în stil meditativ vechea paralelă între generații".

În ultima caracterizare a *Elegiilor* îl recunoaștem pe marele scriitor G. Călinescu: „Toate elegiile sînt străbătute de această cucută amară a deșertăciunii, de nedumerire în fața existenței universale. A patra este poate cea mai încărcată de cenușe". Pînă la urmă G. Călinescu concede că *Elegiile* lui Pillat au cu totul altă substanță și ton decît *Elegiile Duineze* ale lui Rilke *(Istoria literaturii române*...p. 778—779*)*.

Referindu-se la schimbările aduse primei ediții a CAIETULUI VERDE prin adăugirea a 12 noi poeme și prin omiterea tălmăcirilor, păstrate pentru un volum anume, *POMPILIU CONSTANTINESCU* scoate în evidență permanentul control autocritic al lui Ion Pillat. Revizuirea și gruparea poemelor era o obsesie permanentă și năzuința unei perfectări formale. Ne permitem să dezvoltăm observația bazîndu-ne pe analiza alcătuirii volumelor, pe grija deosebită ce o avea poetul pentru atracția poemelor între ele din punctul de vedere al atmosferei poetice și al fondului, el armonizînd ciclurile unui volum, ca părțile formînd unitatea unei simfonii. Faptul că în **E.D. III** Ion Pillat scoate

nu numai traducerile dar și poemele inspirate de țărmurile Helladei sau de Balcic înseamnă că el a vrut să accentueze calități pe care Pompiliu Constantinescu le numea astfel: „o matură adîncire a lirismului nostalgic în elegii și în cîteva din poemele erotice în versuri condensate, simplificate, șlefuite, cu rezonanța și transparența unui nou clasicism".

Pentru a defini autenticitatea lui Ion Pillat și pentru a scoate în evidență binefacerile culturii asupra uneia din cele mai tradiționaliste sensibilități, criticul semnalează etapele carierii poetului care s-a alimentat din atîtea izvoare, pe rînd, și a beneficiat de fructuoasele influențe ale liricii apusene. Pompiliu Constantinescu amintește eseurile din PORTRETE LIRICE care dovedesc serioasa și variata orientare a lui Ion Pillat în lirica franceză, germană, engleză și americană. Într-o istorie a poeziei noastre, — continuă criticul, — va trebui să se arate ce au însemnat sfîrșitul veacului trecut și cele patru decenii din cel actual pentru valoarea rezultatelor născute din contactul unei literaturi tinere cu experiențele celor mai vechi și agitate literaturi apusene. El afirmă că: „între Macedonski și Arghezi, cel mai mare contemporan, lirica noastră numără mai mulți poeți însemnați, unii excepționali, decît între *Văcărești* și *Semănătoriști*, exceptînd pe Eminescu, care reprezintă el însuși o lume în care s-au topit atîtea materiale străine, modelate după geniul lui și după structura sensibilității etnice. Iar poetul considerat de critic ca cel mai puternic, Arghezi, a asimilat eminescianismul, macedonskismul, semănătorismul și simbolismul, la fel ca și baudelairianismul, toate acestea servindu-i să se regăsească pe sine însuși, cristalizîndu-și sensibilitatea autohtonă." „Numai spiritele moarte nu pot asimila influențele". *(Caietul verde*, în *Scrieri*, vol. 4, ... p. 375—380 și p. 386—390*)*.

Înregistrăm, pentru a nu trece cu vederea, cronica superficială dar peremptorie a lui *MIHAIL SEBASTIAN*, autorul tulburătoarei cărți: *De două mii de ani* și al atît de gustatelor piese de teatru, *Jocul de-a vacanța* și *Ultima oră*.

Este explicabil ca frămîntatul tînăr scriitor să decreteze că opera lui Ion Pillat „nu are etape". „Ea este desfășurarea omogenă a unui spirit care nu a trăit drama de a se căuta /.../ nici un moment de cumpănă nu tulbură operele sale complete. Un fel de conformism liric face marea lor unitate. Mihai Sebastian configurează locul lui Ion Pillat în lirica românească: „e un poet de sensibilitate semănătoristă trecut prin școala franceză". Poezia sa exprimă mici tristeți, regrete neînsemnate și nostalgii potolite.

În CAIETUL VERDE eseistul găsește tratate, fără nici o diferență și accent vechile teme, vechile motive pe care le cîntă cu aceeași „cuminte și așezată simțire semănătoristă trecută prin Francis Jammes".

Nimic despre atmosfera elegiacă și discret mărturisita dramă din *Elegii (Ion Pillat. Caietul verde. Reporter* V (1937), nr. 11; *Eseuri. Cronici. Memoriale*... p. 263—267*)*.

În schimb *L. VALERIAN* începe lectura pentru a căuta vechi eufonii din FLORICA și întîlnește un cu totul alt poet. Un poet care-și „rafinează cu fanatism" toate resursele poetice.

În cele patru *Elegii*, cronicarul surprinde un Pillat aplecat cu melancolie deasupra prăpastiei trecutului. Stingher, el își caută cu disperare propriul său suflet ce se va pierde în neant. *(Ion Pillat. Caietul verde... Viața literară*, VIII (1933), nr. 140.*)*

CLAUDIA MILIAN MINULESCU caracterizează sensibil *Elegiile* în a căror versuri „rostite încet și dureros" există un „zbucium nespus" și o „oarbă răscolire". Poeta atrage atenția asupra ținutei de extremă discreție a lui Ion Pillat, a cărui poezie devine adesea greoaie din dorința de a cuprinde mult și de a adînci rostul firii. Dar, constată Claudia Milian, „Cuvîntul scapă ca o săgeată prin norii întunecați ai suferinței, pentru a da glas cercetării lăuntrice și nădejdii în taina generatoare a vieții". *(Caietul verde* de *Ion Pillat* în *Adevărul* LI, 1937, nr. 16260*)*.

Din articolul lui *ION BIBERI* se va spicui doar ceea ce se referă la cuprinsul CAIETULUI VERDE din E.D. III, iar considerațiile asupra poemelor inspirate de lumea clasicismului elin vor fi trecute la ȚĂRM PIERDUT.

Desigur că ediția a II-a îl îndreptățea pe Ion Biberi să afirme că volumul îl reprezenta pe Ion Pillat în toată complexitatea sa, prin varietatea și bogăția conținutului, prin reușita artistică și nivelul înalt al gîndirii. Se simte în poeme vibrarea unui suflet în fața vieții, dar încărcat de amintiri și de dragoste, de tristețe și de reculegere, de expansiune și îndoială. „Este vorba de confesiunea totală a unei ființe omenești".

În *Elegii* răbufnesc toate tristețile refulate. Poetul se simte izolat după ce a străbătut precum o nălucă existența ale cărei ecouri încep să se piardă. Prin accentul străpungător și intensitate, prin deznădejdea întrebărilor și suflul patetic, elegiile sînt mărturisirile cele mai directe și mai puțin reticente ale lui Ion Pillat și, — prețuiește cu generozitate criticul, — opera cea mai autentică a literaturii române. *(Ion Pillat. Le cahier vert*, poèmes, în *Le Moment*, IV (1937), nr. 597, 15 feb., p. 4*)*.

O nuanțată caracterizare a *Elegiilor* ne-a lăsat-o *TUDOR VIANU*. Este evident că în *Studii și portrete literare* Tudor Vianu vorbea despre primele două ediții ale volumului pe care, împreună cu LIMPEZIMI le socotea cele mai eclectice din cîte a publicat. Poetul reia motive mai vechi dîndu-le o nouă dezvoltare. *Elegiile* aduc o adîncime de sentimente neîntîlnite încă în lirica lui Pillat alcătuind expresia ei cea mai subiectivă. „O lume de presentimente, de visări îndepărtate, trimise cerului și stelelor, un univers al singurătății. Alteori este o deșteptare dintr-un vis al vieții, plină de îndoielile drumului pe care călătorul nu-l mai recunoaște. Totul se desfășoară în ritmul solilocului, cu subite luminări de gînduri, ieșind și reintrînd în negură, cu repetițiile și reluările meditației intime. *(Studii și Portrete literare*, Craiova, 1938, p. 83–84.*)*

După anul 1965, aproape toate studiile consacrate lui Ion Pillat privesc ultima etapă a poeziei sale, considerată de poet „ca cea mai rodnică în creații originale", din perspectiva expansiunii sufletești și a avîntului creator generate de călătoriile sale în Grecia din anii 1927–1937.

Eseul lui *TRAIAN CHELARIU*, *Elegiile*, *(Ion Pillat: Mărturii despre om și poet...* p. 175–180*)* pune în valoare caracterul *Elegiilor* din CAIETUL VERDE și-l socotim prețios ca introducere acestui grupaj compact de poeme.

Criticul afirmă că „lumile lui Ion Pillat sînt lumi ale dorului și cine iubește astfel de lumi" în a căror existență trăiește aievea poetul, nu putea să nu scrie elegii „gen literar în cuprinsul căruia sufletul și inima omului cunosc cufundarea în marea taină a existenței..." „Dacă *Elegiile Duineze* (ale lui Rainer Maria Rilke) pot fi luate drept mod expresiv exemplar al stărilor sufletești celor mai intime ale fiecăruia dintre noi și, totodată, mai integral comunicante cu infinita iluzie care ne înconjoară și ne străbate, atunci Ion Pillat trebuie orînduit alături de Rainer Maria Rilke, — poetul român deosebindu-se de vizionarul duinez numai prin mai familiara, mai pămînteasca și mai apropiata înțelesurilor noastre claritate și am putea adăuga, numai prin limbă, căci metalul german al verbului rilkean, vibrînd oarecum dur și abscons urechii noastre, destăinuie implicit și alte adîncuri. Limba cu limpezimi mediteraneene a lui Pillat, în schimb, are cadențe inevitabil mai sistematice și poartă, în mod inevitabil accente mai dulci, mai melancolice. „Bineînțeles Rilke este un poet al Apocalipsurilor, pe cînd Ion Pillat nu insistă niciodată asupra momentului propriu-zis al destăinuirilor cîte i se arată în mod ca și firesc..."

„...Ion Pillat începe de fapt acolo unde ajunge Rilke: la hotarul acelei realități în cuprinsul căreia nu mai are nici un sens să pui întrebări și să aștepți răspunsuri și nu mai are nici un sens să fii elocvent, căci toate lucrurile vorbesc și tac deopotrivă, fiind în același timp, elocvente și tăinuitoare". Începuturile *Elegiilor* din CAIETUL VERDE „sînt tot atîtea peisaje sufletești adiate de vîntul eternității. Omul retras din lumea aparențelor, se confruntă cu ceea ce este, totuși, perpetuitate și, adunat în sine însuși, cunoaște cea mai tainică față a destinului și a tuturor celor supuse schimbării a toate plinitoare.

Versul care concretizează sau, mai bine zis, ne apropie cu ritmurile sale lente de mersul neoprit al vremii trăite ca dimensiune unică, nu poate fi decît simplu, naiv de simplu chiar... „Tensiunea lirică ce se naște astfel, o încerci ca pe o stare de dar și har, stare prețuită numai de cei deprinși cu vecinătatea absolutului, cu vecinătatea lumii care nu ni se mai înfățișează ci ni se impune direct, nemodal, și căreia ne impunem la fel de imediat și fără vreo măsură..."

Elegia pillatiană e o cucerire românească a cărei pure înălțimi „ar trebui să orienteze, măcar pentru descifrarea unor anumitor orizonturi, toți căutătorii de vers viu, iar poetul Ion Pillat trebuie venerat drept mare creator al elegiilor noastre".

AUREL RĂU își începe expunerea sa despre poezia acestei perioade citînd, din *Mărturisirile* poetului, ceea ce-a însemnat pentru el contactul cu miracolul elin.

Poetul și eseistul Aurel Rău arată că după întoarcerea în țară, în 1918, tînărul Ion Pillat, impresionat de regăsirea peisajului de la Miorcani și Florica, „revelează esența talentului său peisagistic și descoperă adevărul că drumul spre universal trece prin autohton și individual". A doua descoperire de sine o are Ion Pillat sub cerul albastru al Mediteranei și al soarelui egeic „învietor de mitologie" și în contact cu „vestigiile unei arte păstrînd, cum ar spune Eminescu:, «acea simetrie intelectuală a artei antice»".

Împreună cu admirația pentru Goethe — continuă Aurel Rău — pe care Ion Pillat îl consideră: „cel mai mare poet al vremurilor moderne", entuziasmul pentru arta elină îi deschide drumul către atingerea idealului clasic și dezvoltarea unor latențe native ale personalității sale.

Pasiunea pentru clasicism va înrîuri structura metrică a unor poezii ca: *Elegie în toamnă*, *Elegie în pădure*, *Norul*, „depănare ritmică", în stare să dea „un spor de respirație, o resuscitare lirismului". Comparînd Elegiile din LIMPEZIMI cu cele din CAIETUL VERDE, Aurel Rău le diferențiază în sensul că elementele senzoriale, conturarea peisajului, aluziile biografice din primele, se estompează în celelalte, se sublimează formînd substanța poetică însăși. Din materializarea timpului și din interferarea efemerului cu eternul, poate fi deslușită o melodie interioară „urcînd învăluitor și regăsind cu acorduri diferite verticala fiorului liric din PE ARGEȘ ÎN SUS". (Aurel Rău: *Ion Pillat. Poezii. Antologie...* p. XXXI—XXXIII).

DUMITRU MICU pune de asemenea ultima perioadă din opera lui Ion Pillat sub semnul descoperirii „țărmului clasic". „Temperamental acest poet căutător al *limpezimilor*, al soarelui și al mărilor sudului a regăsit în climatul elin o patrie morală proprie." Dumitru Micu continuă linia lui Aurel Rău prelungind-o și adîncind-o. „Dacă Florica restituise poetului sufletul de copil, sub cerul Helladei, el dispare ca ins, devine ochiul absolut, vrăjit de peisajul și perfecțiunea artei clasice antice. Se petrece /.../ un proces invers celui datorită căruia a luat naștere PE ARGEȘ ÎN SUS. Un proces nu de subiectivare ci de obiectivare a creației la alt mod însă decît în volumul etapei parnasiene. Poetul rămîne oarecum simbolist, în sensul că se autozugrăvește în imaginile pe care le creează însă într-o ipostază supraindividuală. El nu mai e o sensibilitate prin care priveliștile iau o nouă existență ci un suflet abstract, extaziat, oglindă pură, ce restituie vestigiilor helene, frumusețea lor originară /.../ „CAIETUL VERDE e un fel de *Divan oriental-occidental*" /Aluzie la *Westöstlicher Divan* al lui Goethe/. Dumitru Micu este de părere că Ion Pillat oferă un joc rafinat și variat de versificații abandonîndu-se cu o „liniște olimpiană tuturor voluptăților delicate, celor de artă în special". Pe critic nu-l oprește gravitatea poemului *Scrisoare*, tristețea înecăcioasă din *Călătorire*. Ca foarte mulți dintre criticii care au văzut în Ion Pillat „un fericit al soarelui" și Dumitru Micu omite să facă vreo legătură între omul în sine și scriitorul suprasaturat de cultură, exultînd într-o reușită viață mondenă, neadmițînd că discreția și obiectivarea scot din poeme notele prea acute pe care le descoperim însă în ciornele unora dintre poeme. În *Elegii* recunoaște totuși o notă gravă nemaiîntîlnită în opera lui Ion Pillat și care nici nu se va mai întîlni, trecînd ușor asupra tristeții obsedante a întregului volum UMBRA TIMPULUI și neînregistrînd efortul de a se depăși pe sine însuși și de a se ridica din marasmele vieții. Deși deosebește evidenta influență a *Elegiilor duineze* ale lui Rilke în ton și atmosferă sufletească, criticul recunoaște că în *Elegii* nucleul emotiv îi aparține lui Ion Pillat în exclusivitate.

Foarte utilă este binevenita observație a lui Dumitru Micu asupra activității lui Ion Pillat paralelă cu perioada apariției celor două ediții ale CAIETULUI VERDE. Sînt anii în care apar: PORTRETELE LIRICE (1936) culegerea de articole și conferințe din TRADIȚIE ȘI LITERATURĂ (1934), PAGINI ALESE DIN SCRIITORII ROMÂNI și cele mai multe dintre traduceri, jaloane ale ariei intelectuale și aderărilor sufletești ale lui Ion Pillat și care îl ajutau să trăiască. (Dumitru Micu, *Gîndirea și Gîndirismul...* p. 488—489).

OV. S. CROHMĂLNICEANU constată că arta lui Ion Pillat se clasicizează din ce în ce mai definitiv cu CAIETUL VERDE (1932), SCUTUL MINERVEI (1933), POEME ÎNTR-UN VERS (1935), ȚĂRM PIERDUT (1937), BALCIC (1940) și UMBRA TIMPULUI (1940). Ca întotdeauna criticul se referă la înrîuririle străine. Ov. S. Crohmălniceanu descoperă cauza perfecționării clasicismului la Pillat în primul rînd în studiile pe care acesta le consacrase „poeziei pure" realizate pe două căi diferite în operele lui Valéry și Rilke. *„Pe cînd Rilke pleacă de la revărsarea muzicală a sentimentului, ca la extrema sa decantare să o toarne în tiparul unei forme sensibile, iradiind gîndire, Valéry — invers — pleacă de la tiparul etern al formei spiritualizate, ca la extrema sa vibrare să elibereze sentimentul muzical"* (PORTRETE LIRICE). Așadar, conchide Ov. S. Crohmălniceanu, grație unui Rilke și a unui Valéry vede Pillat în poezia pură o posibilitate de clasicizare a lirismului, durata „eternă" timpul psihologic privilegiat sustras existenței materiale trecătoare. În ceea ce ne privește ne închipuim expansiunea sufletească simțită de Ion Pillat găsindu-și aspirațiile și corespondențele realizate în poezia unui Valéry și Rilke!

În al doilea rînd, Ov. S. Crohmălniceanu recunoaște că poezia lui Pillat se clasicizează prin contactul direct cu lumea elină, ale cărei peisaje ca și formele perfecte ale artei antice statuare „sînt cîntate ca simboluri ale eternității".

În *Elegii* criticul discerne un „ecou veritabil din Rilke" /.../ „motive lirice comune ambilor poeți: limitele existenței umane, fragilitatea ei, moartea, revelîndu-se a fi fața secretă a vieții...," filozofie care adăugam noi, germinează, însă în surdină, încă din poemele din: VISĂRI PĂGÎNE, ETERNITĂȚI DE-O CLIPĂ, AMĂGIRI, GRĂDINA ÎNTRE ZIDURI și PE ARGEȘ ÎN SUS și a cărei amărăciune izbucnește în *Elegii*. Criticul remarcă însă interiorizarea reflexivă

a liricii *Elegiilor* care, „plecînd de la experiențele cele mai concrete ale existenței, reușește să evite orice uscăciune conceptuală și să rămînă sentiment pur". (*Literatura română între cele două războaie mondiale*, vol. II... p. 119—121.)

În studiul său despre ultima etapă a poeziei lui Ion Pillat *CRISTIAN LIVESCU* sugerează, atrăgător și original, drumul sinuos al transformării simbolisticii majore a poeziei pillatiene, a cărei esență rămîne aceeași, căpătînd o nouă expresivitate în noi imagini. Criticul începe prin a scoate în evidență pasiunea pe care o are acum poetul pentru „poezia pură" pentru captarea «*fluidului poetic*» eliberat de sentimentalism, imagine sau «subiect». «Strămoșul mitic» și «casa amintirii», teme recunoscute de critic ca fundamentale în opera pillatiană, se consolidează pe alte făgașuri. Strămoșul mitic va continua să apese cu umbra sa poetica pillatiană, dar din Strămoș al unei familii, al unui clan, el devine Strămoș al unei largi comunități depășind granițele românești, cuprinzînd o întreagă sensibilitate mediteraneană helenă. Dar uitarea Înaintașului accentuează la Pillat „spirala însingurării". „Casa amintirii", invocată în ciclul cu același nume, sub forma unei reale și odihnitoare așezări natale, la care poetul se întoarce mereu pentru a-și reface forțele sufletești, căpătase în volumul PE ARGEȘ ÎN SUS o valoare mitică. În ultimele volume «casa amintirii» este metamorfozată, absorbită de «simbolul marin și insular». Așadar, afirmă Cristina Livescu, „pe baza arhetipului unei puteri protectoare și primenitoare «moșia» străbună își pierde forța integratoare, este înglobată în simbolul venusian, reductibilitate în urma căreia marea preia la Pillat, virtuțile avute anterior de lăcașul intimității infantile, inclusiv acela al activării memoriei și al contactului cu strămoșii". Toate ecourile trezite în sensibilitatea și imaginația lui Pillat, de călătoriile din Grecia, Spania și Italia din anii 1927—1931, descoperirea Balcicului în 1935 și revenirea în Grecia în 1937 sînt considerate de critic ajutătoare, dar exterioare transformărilor interioare ale imaginarului. „Marea va înlocui «casa amintirii», înlocuire mai degrabă de peisaj decît de esență. Este vorba de o «mare» cu totul alta decît aceea din volumele parnasiene și simboliste, o mare a reîntoarcerii în mediul primordial, pe ale cărei țărmuri cu cetăți în ruină poate fi imaginată o aderare la o veche civilizație cu putere magică asupra prezentului". Noua așezare protectoare și regenerativă este închipuită ca o *insulă* sau ca un *țărm pierdut*.

CAIETUL VERDE este important deoarece este un volum de tranziție între perioada tradiționalistă și aceea neo-clasică, și în care se surprinde „topirea vechii priveliști în cadrele noii lumi". Criticul alege un citat din poemul *Veghe* pentru puterea de a exprima momentul de înalt dramatism în care are loc despărțirea iluzorie a omenescului de „masca sa eternă, modelată prin intermediul poeticului". Nefiindu-i posibil de a stăpîni „profilul etern" și de a reuși intrarea în contact cu urmele de nemurire presimțite în existență, poetul ajunge la capătul limanului, — în fața mării —, „unde toate ambițiile eșuează".

Încă din anii 1911, remarcă Cristian Livescu, poemele inspirate de mare prevesteau traiectoria pe care avea să o parcurgă poetul de la faza «centaurizării» —, a dualității dintre dionisiac și apolinic, — pînă la aceea a evadării la «țărmul sudic». Pe linia metamorfozării simbolurilor este și *Elegie pentru mine* în care este comparată „rezonanța cuvîntului așa cum era simțită în adolescență cu esența sa de taină descoperită acum". După pilda lui Hölderlin, continuă criticul, poetul evocă puterea și profunzimea cuvintelor a căror sugestie crește și se schimbă, la nesfîrșit, în încercarea de a reda varietatea imensă a simțirii și vieții sufletești. Învestirea cuvîntului imaginației cu inefabile și nesfîrșite posibilități, diferite de înțelesul cuvîntului obișnuit corespunde infinitelor calități ale cuvîntului imaginației în concepția lui Maurice de Guérin.

Poemul *Țărm sudic*, care evocă o procesiune păgînă venită în luntri pe mare pentru a aduce pe un imens rug jertfă de flori și fructe, este pentru Cristian Livescu simbol al creației aduse ca sacrificiu, o ardere interioară «în folosul extazului» și o speranță de unire «cu viața mitică». (Cristian Livescu, *Introducere în opera lui Ion Pillat*... p. 162—169.)

ȚĂRM PIERDUT

Cu ocazia apariției volumului, majoritatea criticilor au căutat să deosebească nuanța specială a clasicismului poeziei lui Ion Pillat.

OVIDIU PAPADIMA afirmă dintru început că întreaga poezie are o liniște eleatică. În CAIETUL VERDE și POEME ÎNTR-UN VERS caracterul ei statuar, tendința de a surprinde omul în atitudini simple și permanente se accentuează iar ȚĂRM PIERDUT aparține unei lumi asemănătoare. Criticul declară că primește senzații estetice chiar de la poeme de vădit filon livresc și de aceea trage concluzia că deși punctul de plecare este cărturărismul, impulsul îl duce pe poet la contemplație lirică. Reminiscențele de istorie și mitologie provoacă în mișcarea sentimentului imagini poetice de un farmec discret, nostalgic.

Lirismul lui Ion Pillat este o strămutare voluntară pe tărîmul neoclasicismului. (*Țărm pierdut* în *Gîndirea*, XVI (1937), nr. 6, iunie, p. 307—308; idem, *Scriitorii și înțelesurile vieții*... p. 218—226.)

CONSTANTIN D. IONESCU susține la rîndul său că Ion Pillat este un clasic înnăscut. El este departe de a fi un clasic parnasian, tip Leconte de Lisle, găsindu-și liniștirea la umbra amintirilor antichității eline la care este condus de livresc. Clasicismul său este organic. Poetul este el însuși avid de echilibru, seninătate, culoare, soare, care-l poartă spre elogiul vieții. Criticul face fina deosebire că inspirația poetului nu pleacă de la friza Parthenonului, ci creează ea însăși

o friză proprie din nesfîrșita dragoste pentru proporție și simetrie, iar lumina este înțeleasă ca o condiție primordială a vieții. Pentru poet zeii trăiesc aievea, el își simte sufletul revărsîndu-se peste mări și cufundîndu-se în cer și privește moartea cu seninătate. Este vorba de o lirică superioară, de senzații spiritualizate.

Criticul încheie cu afirmația că în literatura noastră clasicismul lui Ion Pillat este unic deoarece este organic la fel ca la poeții germani Goethe și Stefan George. *(Un clasic: Ion Pillat cu prilejul volumului «Țărm pierdut» în Ramuri*, XIX (1937), nr. 6, iun., p. 364–368).

La citirea volumului, *ȘERBAN CIOCULESCU* constată că „fostul cîntăreț al zărilor familiale ale Miorcanilor și Floricăi, după etapa programatic clasicistă din SCUTUL MINERVEI și-a statornicit inspirația senină în apele Cicladelor, pe tărîmurile antichității eline sau în pitoreștile ținuturi ale Balcicului". Șerban Cioculescu scoate în evidență arta împlinită a poemelor, cadența lor regulată și „luminozitatea lor netulburată de neliniști". El afirmă la rîndul său că formula sufletească a poetului este clasicismul apolinic și surîzător și încheie cu maliție că: „în peisajul nostru liric, de îndrăznețe experimentări formale, de anxietăți sufletești, de revolte sociale, într-un cuvînt, de dramatice frămîntări, exemplul lui Ion Pillat este dintre cele mai confortabile". *(Ion Pillat, Țărm pierdut, versuri, 1934–1936. Revista Fundațiilor* IV (1937), nr. 7, iul., p. 167–169; idem, *Aspecte lirice contemporane...* p. 214–216; idem, *Aspecte lirice contemporane...* p. 153–154).

În frumosul său articol *Ion Pillat poetul strălimpezimilor noastre*, Șerban Cioculescu definește calitățile poeziei lui Ion Pillat și nuanțele deosebite ale clasicismului său. Șerban Cioculescu mărturisește că din toată poezia română nu cunoaște un mai bun meșteșugar al versului ca Ion Pillat. Printre contemporanii săi se află poeți mai „tulburători, mai relevanți" decît el, ca de pildă: T. Arghei, G. Bacovia, Ion Barbu sau Lucian Blaga. Meritul lui Ion Pillat este însă altul. „A făcut înconjurul poeziei universale, a experimentat toate formele expresiei poetice, scrutînd și cîntărind vocalele și consoanele, pe toată gama instrumentelor sonore" /.../ A scris de asemenea în toate genurile stăpînind toate formele de versificație și a inventat poemul într-un vers" /.../ „În toate însă, și-a găsit unitatea de ton, acel timbru propriu al personalității, pe registrul limpede al versului clasic, luminos, optimist, cu tot simțul acut al labilității universale, al vremelniciei noastre pe acest pămînt" /.../

„În noua orchestrație, reintegrată geniului național, Ion Pillat ilustrează mai bine decît toți contemporanii săi acea seninătate clasică a sufletului care se scaldă în lumină și își primește destinul, ca partea lui pe acest pămînt, fără «probleme», fără «complexe», fără murmur, la vatra lui, întărit prin simțul intim al solidarității cosmice cu tot ce a fost înainte și tot ce urmează a fi mai departe pe aceleași locuri, imemorial hărăzite nouă" (în *România literară*, IV 1971, nr. 15).

Pentru a scoate în evidență atmosfera cu totul deosebită a volumului, *ION BIBERI* amintește de drama înăbușitoare a *Elegiilor* din CAIETUL VERDE, care se schimbă de data aceasta în îmbătare de frumusețe și dragoste pentru formele plastice. Poetul este un călător care se pierde pe sine însuși în contemplația pură. Lumea este pentru el un spectacol în care descoperă în același timp jocul infinit al metamorfozelor și al formelor de artă antică mediteraneană supraviețuitoare. Ion Biberi observă cu deosebită finețe că poetul urmărește cu încîntare irizările luminii și conturul lucrurilor înconjurătoare, dar este pătruns, în același timp, de sentimentul trecutului, al devenirii, al permanenței dar și a nesfîrșitei schimbări a lucrurilor. Criticul continuă să iscodească psihologia poetului care interpune între el și lume armătura ideilor și a cunoștințelor dar, în același timp, prinde direct freamătul luminii și prezența imaterială a personajelor mitologice care-i bîntuie imaginația. Absorbit de contemplație, el sfîrșește prin a se contopi cu universul și participă la imensa mișcare a fluxului și refluxului realității, evadînd din sine însuși.

Și pentru Ion Biberi, Ion Pillat este cel mai autentic reprezentant al spiritului mediteranean și al echilibrului clasic din poezia noastră. Poetul este atras însă în aceeași măsură de vestigiile clasice și de peisajul autohton și a știut să armonizeze în poezia sa ecoul celor două civilizații diferite, afirmîndu-și astfel entuziasmul deschis receptării tuturor miracolelor. *(Ion Pillat: Rivages éloignés — Poèmes* în *Le Moment*, V (1937), nr. 764, 5 sept., p. 1, 2.)

Volumul îi dă lui *ION CHINEZU* ideea deosebirii, în poezia lui Ion Pillat, a doua fire: unul venind din contemplarea pămîntului natal iar celălalt pornit dintr-o mare tradiție de cultură și limpezime mediteraneană. Aceste două fire sînt strîns împletite pînă la contopire. Și astfel „ciclurile închinate vieții contemporane au totdeauna arhitectura solidă și transparența clasică după cum cele din a doua categorie păstrează toată seva sensibilității românești și a specificului etnic".

Ion Chinezu face observația că ȚĂRM PIERDUT nu este o culegere de poeme inspirate de un motiv dominant. Dar ceea ce leagă toată această varietate de teme este tonalitatea de elegie cîntînd în surdină. Omogenitatea volumului este formată și de înalta calitate a poeziei, de simplitatea și adînca ei claritate, realizînd o esență pură *(Ion Pillat: Țărm pierdut* în *Pagini de critică*, p. 50–52).

Desigur că, subînțelegînd și opera sa de tinerețe, *POMPILIU CONSTANTINESCU* recunoaște în poezia lui Ion Pillat un lung itinerar artistic. Lirica sa a ținut seama de experiențele atîtor poeți moderniști și n-a încetat să se prefacă, tinzînd spre perfecțiune. Criticul atrage atenția că la Ion Pillat inspirația s-a împletit cu scrupulul unei conștiințe poetice laborioase. După peregrinările în climatul poeziei parnasiene și simboliste, poetul s-a reîntors la peisajul autohton și s-a statornicit într-un lămurit registru de sensibilitate. Artistul însă nu s-a mulțumit să se realizeze într-un tipar unic. După imagismul din PE ARGEȘ ÎN SUS considerat de Pompiliu Constantinescu decorativ, Ion Pillat a cultivat peisajul luminos, reveria mediteraneană și seninătatea clasică supunîndu-se unei verita-

bile decantări a expresiei. În CAIETUL VERDE popasul poetului într-un nou decor, în care năzuie să se regăsească pe sine însuși, se continuă în ȚĂRM PIERDUT. Această zonă de neoclasicism în care simte renăscînd mitologia și folclorul bucolic, peisajul marin care sugerează un infinit clar, se amplifică prin noi înțelesuri. Marea devine un refugiu de liniște și un învăț al spiritului cu destinul omului care sfîrșește în moarte. În ultimele poeme sînt accentuate resemnarea și acceptarea zădărniciei de a fi *(Scrieri*, vol. 4... p. 391 -394*)*.

VLADIMIR STREINU își începe cronica stabilind două deosebiri în modurile gîndirii omenești: „gîndirea proză, care afirmă, contrazice, argumentează, discută închinîndu-se Logicei, și gîndirea poezie care insinuează, ispitește, cîntă, închinîndu-se Fanteziei". Criticul adaugă că la cei mai mari poeți se constată goluri de gîndire-poezie, „pe care gîndirea-proză le umple cum poate". Vladimir Streinu este de părere că în ultimele sale volume, Ion Pillat versifică o gîndire-proză și de aceea consideră necesar să dea cîteva exemple de gîndire-proză și gîndire-poezie în poemele volumului ȚĂRM PIERDUT. Pentru a exemplifica gîndirea-proză selectează versuri din: *Lună pe mare, Plajă pustie, Amurg pe Prut* și alege versuri din *Cicladele, Buratec lunar, Cîntec de Vremelnicie* exprimînd seducător gîndirea-poezie. În versurile în care răsună fiorul horațian al scurgerii vremii „prin care poezia sa este identificabilă" corectitudinea logică rămîne pe al doilea plan față de poezie. Frumusețea suplimentară a volumului este socotită de Vladimir Streinu ca venind din „reminiscențe de lectură". De pildă din Duiliu Zamfirescu *(Sarcofag tracic)*, din Arghezi *(Lună pe mare)*. Criticul sfîrșește prin a afirma printr-o negație că: „ȚĂRM PIERDUT nu este așadar un volum de versuri neinteresant. Chiar Titu Maiorescu ar fi recunoscut claritatea artei și frumusețea permanentă din opera lui Ion Pillat, care-i exemplifică recomandarea: ca arta să odihnească spiritul" *(Ion Pillat: Țărm pierdut* în *Pagini de critică literară*... 1938, p. 70—74; idem. *Pagini de critică literară*, vol. I... 1968, p. 61—64*)*.

Pentru *G. CĂLINESCU*, volumul „nu mai aduce nimic nou. E același clasicism cu Pan, Ulise, Elena, păstori într-același eclectism Goethe-Stefan George-Rilke-Moréas, cu prea mari cantități de vorbe, într-un duh înghețat și cărturăresc, evocîndu-se arheologicește Dobrogea și recurgîndu-se la subtilități prozodice" *(Insula mică era...)*, *(Istoria literaturii române...* p. 780*)*.

Enumerînd următoarele poeme din ȚĂRM PIERDUT: *Sunium, Himet, Dafni, Epidaur, Păstor ionian, Cicladele, Olimpia, Insulă*, *OVIDIU S. CROHMĂLNICEANU* ne descoperă că toate acestea sînt evocate ca „simboluri ale eternității". De data aceasta „Pillat nu mai practică reconstituirile arheologice din VISĂRI PĂGÎNE. Locurile sînt scăldate de o lumină strălucitoare și egală și trezesc în suflet sentimentul perfecțiunii". Lirismul poemelor „rezultă dintr-o încîntare care ridică armonia și echilibrul clasic la o filozofie a vieții" (Ov. S. Crohmălniceanu: *Literatura română între cele două războaie mondiale*... vol. 2, p. 121).

DUMITRU MICU, afirmă că poemele din SCUTUL MINERVEI, ȚĂRM PIERDUT și BALCIC au „eleganța statuilor grecești și traversînd volumele

avem sentimentul de a înainta printre colonade" [...] Arta lui Ion Pillat ajunge la o perfecțiune care, prin rafinamentul pe care îl implică, este aproape o perversiune" (Dumitru Micu, *Gîndirea* și *Gîndirismul*... p. 485).

CRISTIAN LIVESCU consideră oportună stabilirea unor relații între ȚĂRM PIERDUT și PE ARGEȘ ÎN SUS. El începe studiul său adîncind observația schițată de unii dintre critici și anume că Hellada pentru Pillat nu este o descoperire arheologică ci este vie cu templele și coloanele ca *niște trupuri netede de zei*, însuflețite de lumina solară, cu pădurile de măslini și eucalipți la umbra cărora se odihnesc și azi păstorii asemănători celor sculptați în bronz. Pentru Cristian Livescu descinderea lui Pillat pe tărîmurile egeice înseamnă o „altfel de întoarcere la părinți" [...] „Hellada este o Florică aridă, năpădită de zei binevoitori [...]" simbolizînd puterea și rațiunea supraviețuitoare și veghind ca vremea *fugară și nebună* să nu prăvale lumea în haos" [...] „o Helladă fermecătoare incitînd gustul nemuririi". Pacea sufletească obținută altădată în *Pădurea din Valea Mare*, este resimțită acum la umbra coloanelor antichității. Așadar reintegrarea în trecutul edenic nu este facilitată numai de natură, ci de întreaga ambianță zeiască — a miturilor născute de aceste meleaguri — pulsînd în coloanele templelor, în vestigiile de artă antică, în foșnetul pădurilor bătrîne de măslini și chiar în viața oamenilor repetînd îndeletniciri străvechi. „Timpul pare oprit într-o încremenire asemănătoare cosmosului etern al Helladei și unde marea, cea dătătoare de viață, are același glas antic și pare că naște țărmul ca pe un altar".

Criticul discerne, în această colindare a lui Pillat în sudul hellenic, reanimarea „metodei" de mitizare a peisajului din PE ARGEȘ ÎN SUS, prin intermediul căreia el stabilește legătura cu «*bătrînii*» [...] „cu o fericire dispărută" [...] „Răsuflarea Floricăi devine acum a Venerei, palpitînd fecund în vegetația insulei". Insula izolată, fără punți de comunicare, devine o retragere eutanasică, un mod de a obține extazul, ca la Eminescu. Pentru imaginarul pillatian drumul de întoarcere dispare și apare conturat simbolul închiderii perfecte într-o lume care se intimizează.

Insula „substituie cert *casa amintirii*, iar căldura este elementul comun al *casei amintirii* și al *insulei* helladice" [...] „Ea facilitează profunzimea reveriei și cufundarea într-o binefăcătoare matrice eternă".

Pentru a explica modul și rațiunea poetului de a personifica peisajul, Cristian Livescu citează din studiul acestuia: SPIRITUL MEDITERANEAN (martie 1944. Vezi PORTRETE LIRICE, ed. pentru lit. și artă /București/, 1969, p. 386—404). *„El (omul) cu ajutorul mitologiei anexează marea, cerul; nemuritorii Olimpului îi împrumută nu numai chipul idealizat, dar patimile și gîndurile sale. Peisajul devine uman și civilizația imită peisajul.*

Asemenea forme de evaziune — observă Cristian Livescu — sînt specifice poeticii pillatiene, al cărei extaz nu-și propune să treacă de *limitele vieții*. Calitatea adînc și elementar umană a miturilor justifică perenitatea lor în lumea modernă. Ele sînt simboluri închegate în forme umane ale evoluției naturii și a

desfășurării nesfîrșite a schimbărilor ei ciclice. Legătura mitului — la greci — cu „ritmul și cadrul naturii" este regăsită de Cristian Livescu în imaginarul pillatian și de aceea, el afirmă: „descoperirea Helladei de către poetul nostru nu e deloc întîmplătoare. Avem de-a face cu o etapă de confirmări și aprofundări, și nicidecum cu una de schimbare a perspectivei cum au văzut unii critici". Pillat găsește punți de contact între felul său de a simți și vedea lumea și cel al sensibilității mediteraneene dincolo de caracteristicile specifice temperamentului său [...] „El își conturează un sistem lăuntric de spațializare adaptîndu-se altor zone de speculație vizionară și capătă astfel conștiința *clasicității sale*" [...] „Hellada absoarbe datele virtualității autohtoniste în care pe prim plan se situa «amintirea», evoluînd mai amplu *clipa netrăită*, tărîmul virtual din umbra timpului" *(Introducere în opera lui Ion Pillat...* p. 169—178*)*.

SCUTUL MINERVEI

Cu ocazia sărbătoririi lui Ion Pillat la împlinirea a 50 de ani, prietenul său, poetul V. Voiculescu, îi dedică următorul sonet, închinat jertfei de sine, și al răscumpărării prin creația poetică.

Lui Ion Pillat

Pe volumul *SCUTUL MINERVEI*

Îți încordași în suflet senina ta cruzime
Și vers cu vers ca Hercul luptînd să-nvingi tăcut
Poema ca pe o hidră cu capete de rîme,
Cu gîndul și cuvîntul eroic te-ai bătut.

Tăiat stă în sonete un vis de înălțime
Isprava lapidară în cer a străbătut,
Misteriosul înger păgîn, peste mulțime
Minerva luminată te-nalță azi pe scut.

Ți-ai stins în piept ecoul de aur al iubirii
Pui patimei zăbală și frîu închipuirii
Cleștarul minții tale zeiței dînd în pază.

Și simți cum prin amurgul de lut al tinereții,
Altoi de nemurire pe sterpul trunchi al vieții
Un zeu se zbate-n tine cînd ea te-mbrățișează.

În *Universul literar*, L (1941), nr. 14, 29 mart.

ION CANTACUZINO în cronica sa: *O problemă de poezie. /Cu ocazia apariției volumului* SCUTUL MINERVEI/ consideră că cele 18 sonete alcătuiesc de fapt o artă poetică în care temele au fost repudiate ca și aparențele fermecătoare ale vremii în continuă prefacere sau impulsurile pasiunilor barbare. Poetul se consacră numai *gînditorului suflet* călăuzit de-acum de rațiunea rece a Minervei. Transfigurarea prin cuget și prin forma clar construită dată gîndirii poetice este premergătoare ultimei trepte, a purificării poeticului, în care cuvîntul — concretizare a conținutului — devine conceptul însuși.

Prin potențarea expresivității limbii românești, poetul reușește să adecveze termenul la conținut. Rămînind la constatarea perfecțiunii formale a sonetelor, Ion Cantacuzino încheie cu observația asupra valorii raportului dintre formă și fond care naște măsura, devine gînd și creează senzația permanentă a esențialului (în *Convorbiri literare*, LXVII (1934), nr. 2, feb., p. 151—161).

LUCIAN BOZ declară că ciclul de sonete: SCUTUL MINERVEI este un „jurnal de bord" al unui suflet ajuns — după multe peregrinări — în preajma limpezimilor și a țărilor. Evoluția poeziei lui Ion Pillat lasă să se întrevadă, chiar în miresmele tari ale simbolismului, o dorință de puritate a gîndului și a formei. Din SCUTUL MINERVEI transpare starea de fervoare a năzuinței sufletești spre adîncimea senină a artei clasice. De aceea acest imn consacrat Minervei, născut dintr-o adîncă trăire și zbucium nu are liniștea măreață a odelor lui Pindar sau Hesiod. El este o rugă, un drum sufletesc spre claritate și armonie simplă, spre limpezirea inimii și a gîndului.

„Năvalnica actualitate și pasiunile trecătoare sînt abolite pentru ca viața, în esențialitatea ei superbă, să se înalțe ca o friză parthenonică". *(Ion Pillat: Scutul Minervei* în *Cuvîntul liber*, seria 3, 1, III (1934), nr. 13, 3 feb.)

CONSTANTIN D. IONESCU observă că încă din poemele din CAIETUL VERDE începe să se simtă descătușarea poeziei de substanță terestră și de istorie, arta plutind ca o entitate abstractă dar caldă totuși, deasupra omenescului. Clasicismul lui Ion Pillat a căpătat conștiința de sine în preajma Parthenonului, el fiind un ideal suprem de artă răsfrîngînd o atitudine de viață.

SCUTUL MINERVEI este rezultatul examenului făcut sufletului de poetul însetat de eliberarea din robia frămîntărilor dionisiace și care năzuie spre obținerea echilibrului și purității apolinicului. Poetul alege sonetul deoarece marginile fixe și neîndurate ale acestei forme de poezie corespund exprimării limpezi și pure ale esenței unei gîndiri superioare. Direcționarea lui Ion Pillat către clasicism trebuie interpretată ca o aderare integrală la *poezia pură*, pisc pe care va

încerca să-l atingă în ultima etapă a poeziei sale *(Ion Pillat. Scutul Minervei* în *Ramuri*, XXVI (1934), nr. 1*)*.

În *Istoria literaturii române* G. CĂLINESCU însemnă lapidar: „Cu *Scutul Minervei*, culegere de sonete uscate și efect al unei călătorii în Grecia, Ion Pillat mai stăruie pe calea greșită a poeziei livrești de admirație a culturilor" *(Istoria literaturii române... p. 779)*.

Mult mai revelatoare ni se pare cronica lui G. Călinescu scrisă la data apariției volumului. Criticul percepe, cu sensibilitate, întunecarea și amărăciunea de Cocyt — fluviu al infernului — acceptată de poet cu acea împietrire mîndră pe care sufletele clasice o dau problemelor capitale ale existenței. Pe Acropole în preajma Dianei și a Minervei poetul a regăsit o stare care de altfel îi era proprie: „Acea încenușare a simțirii în fața devenirii, a schimbării continue, revelate deodată cu regresiunea, îmbătrînirea. Unele din versuri au „măsura clasică a unei inscripții pe marmură neagră". G. Călinescu încheie cu această sugestivă comparație: „Închinate unor stări cu lumină crepusculară versurile alunecă line și întunecate ca niște valuri de Pont Euxin" *(Adevărul literar și artistic*, VIII (1934), nr. 687*)*.

ȘERBAN CIOCULESCU, la începutul cronicii sale face afirmația: că „nimeni nu a făcut în asemenea grad din poezie un act de voință ca Ion Pillat, care s-ar zice că lucrează după un program prestabilit". Criticul decide că, pregătindu-se să scrie PE ARGEȘ ÎN SUS, poetul și-a ales mai înainte de toate o formă: versul alexandrin, încadrat perfect în poemă iar aceasta a fost organizată apoi în cicluri.

Criticul nu găsește în noul ciclu de sonete decît un „accent testamentar, o solemnitate artificială de legămînt sacru", pronunțat la 7 ani după călătoria în Grecia din 1927. Șerban Cioculescu comentează: „Tocmai faptul că i-au trebuit 7 ani să cristalizeze azi stări sufletești *presimțite* ne face atenți asupra caracterului circumstanțial și speculativ al emoțiilor grupate în acest ciclu". Șerban Cioculescu nu vrea să sesizeze conflictul sonetelor, lupta dintre dionisiac și apolinic și năzuința disperată spre apolinic și nici nu ține seama de arta poetică a lui Ion Pillat care nu scria niciodată sub impresia imediată a emoțiilor, așteptînd ca acestea să se decanteze în timp, să se clarifice și să se cristalizeze.

Șerban Cioculescu constată că „emoțiile au un caracter intelectual", „teoretic" și observă „neaderența lui Ion Pillat la poezia subconștientului, a inefabilului, a misterului". El disceme în sonete recea pasiune pentru geometrie a lui Valéry și orgoliul lui Moréas. Dar recunoaște, totuși, o reîmprospătare a liricii lui Ion Pillat prin aceste sonete de echilibru formal și sufletesc „cărora nu li se poate imputa decît egalitatea, cam monotonă și puțină emoție reală" *(Ion Pillat: Scutul Minervei, sonete* în *Adevărul*, XLVIII (1934), nr. 15.385*)*.

OV. S. CROHMĂLNICEANU relevă sensul ascuns al poemului SCUTUL MINERVEI și anume: lupta împotriva acțiunii devoratoare a timpului prin arta îndeplinită în sensul clasic, al surprinderii permanenței valorilor eterne. „Lecția de clasicism" este compusă din sonete, impecabil realizate, prin care poetul celebrează liniștea și calmul olimpian, dominat de înțelepciune *(Literatura română între cele două războaie mondiale*, II... p. 122*)*.

DUMITRU MICU constată de asemenea că cele 18 sonete ale volumului sînt atît de legate între ele încît întregul volum poate fi socotit un poem, „o mică estetică normativă pentru uz propriu, un program clasicizant radical". Dumitru Micu rezumă astfel semnificația volumului: „disprețuind gloria lumească și *„vrăjirile vremii înșelătoare"* poetul invocă pe zeița Minerva *„zeița clară ca flacăra"* care-i dă puterea să-și *„toarne chinul în marmoră cerească"*. Prin sonetele sale, ca niște perfecte coloane de templu, „Ion Pillat dorește să-i ridice Minervei „o casă" care să înfrunte vremurile. Înalta simetrie a sonetelor modelate în *„tipare de azur"*, realizează „arta senină" a cărei *„albă lege"* scînteie în *„soarele Minervei"* *(Gîndirea și Gîndirismul...* p. 486*)*.

În teza sa de doctorat: *Aspecte stilistice ale poeziei lui Ion Pillat*, 1974, Felicia Giurgiu sintetizează semnificația poemelor din SCUTUL MINERVEI. Ion Pillat, caracterizat de autoare drept un temperament apolinic, a căutat să-și astîmpere dorul de armonie și puritate și și-a exprimat credința în virtuțile purificatoare ale artei, în stare să înfrunte vremelnicia. Dar în lupta dintre sentimen și rațiune nu întotdeauna aceasta din urmă iese victorioasă. În penultimul sonet Ion Pillat se arată conștient de influența malefică a „amăgirilor" împotriva cărora nu poate lupta. Poetul nu-și poate găsi vindecarea ci se adîncește în iluzii deșarte. Dar chiar dacă echilibrul cîștigat se dovedește uneori fragil, iar vechile neliniști amenință să invadeze sufletul poetului, procesul creației clasice reinstaurează în cele din urmă domnia calmului și a seninătății. Felicia Giurgiu încheie cu constatarea că „venerația pentru Minerva înseamnă renunțarea la tînguire, înseamnă victoria lucidității și a durabilității asupra a ceea ce înflorește sub semnul despărțirii" și-apoi sub „pulbere se cerne".

În *Observații stilistice asupra ciclului „Scutul Minervei" de Ion Pillat (Limbă și literatură*, III (1973), p. 475 – 484*)*, Felicia Giurgiu demonstrează că ideea poetică fundamentală, opoziția *afectivitate — luciditate*, determină structurarea vocabularului în două mari cîmpuri semantice adecvate perfect celor două noțiuni antagonice. Sentimentul contemporaneității în mitologie este creat de forma *adresată* a sonetelor, abundența *numelor proprii* aparținînd mitologiei greco-romane, frecvența *vocativelor*, a *imperativelor* și timpul *prezent* al majorității verbelor.

Coloratura arhaică a stilului e datorată cîtorva *termeni, comparațiilor* ample, numeroaselor *paralelisme* dezvoltate și *topicii*.

Ion Pillat imită retorica și stilul odelor clasicilor latini.

CRISTIAN LIVESCU formulează, la rîndul său, ipoteza că, în SCUTUL MINERVEI, poetul aspiră să dobîndească armonia și iluminarea, prin străduința de a realiza o artă perfectă și pură. Criticul discerne sentimentul imposibilei renunțări la o „poeto-existență" — abolind temporalitatea — care coexistă paralel cu aspirația ca prin aderarea la „legile înțelepte" să poată atinge perfecțiunea. În

cele 18 sonete — formînd laolaltă subiectul unei „avîntate meditații" este preamărită autoritatea lucidității și a rațiunii. La fel ca și alți critici, Cristian Livescu scoate în evidență conflictul dramatic al poemelor: „trecerea vertiginoasă a anotimpurilor, aducînd „umbrirea" amintirii, „vestejirea visului" și dezamăgirea suferită în mrejele Dianei și ale Afroditei, față de care singura pavăză rămîne scutul Minervei. *«Gînditorul suflet»*, expresie ce definește imaginarul pillatian în această fază, speră să-și cucerească seninătatea o dată cu opțiunea pentru înțeleapta zeiță. *«Senina fericire puțin îngîndurată»*, oferită de supunerea acestui concept de viață și ordine, va fi în stare să-i dea forța de a schimba chinul în „marmura cerească" a creației artistice, punte de legătură cu eternitatea. Forma poetică aleasă este sonetul, „un templu robust, capabil să înfrunte zădărnicia". Cristian Livescu stabilește corespondența între *«casa amintirii»* — „leagănul paradiziac al intimității afective și protectoare" din copilărie și *insula* caldă și primitoare din ȚĂRM PIERDUT. În SCUTUL MINERVEI *«sonetul templu»* devine la rîndu-i refugiu pentru cel ce căuta adăpost în calea timpului. *Sonetul* reintensifică deci funcțiile bătrînei «case a amintirii». Așadar, „Realitatea imaginii și expresia ei prin convertiri succesive, își are un numitor comun, derivînd dintr-o imagine descriptivă de copilărie, preluată de dinamica poetică" [...] „Spațiul legitim și spațiul substitut se identifică, ele devin interdependente, fiecare fiind pentru celălalt o „rațiune necesară". Astfel viziunea se contopește cu realizarea formelor normative ale „tiparelor de-azur", stare dinamică de elaborare a desăvîrșirii prin intermediul căreia poetul tinde să depășească omenescul, prizonier al temporalității.

Intrat însă în sfera olimpiană de puritate, poetul are nostalgia vieții omenești, simțindu-se atras iar de condiția obișnuit-terestră. El nu se poate dărui cu totul extazului poetic căci visul fuzionînd cu amintirea face să apară *«Himera»* în care el rămîne înlănțuit. Criticul face legătura între drama din SCUTUL MINERVEI și unele poeme din PE ARGEȘ ÎN SUS. [Amintim: *Cămara de fructe, Aci sosi pe vremuri*, în care poetul recade în dezamăgirea de a nu putea să-și găsească izbăvirea în extazul poetic] *(Introducere în opera lui Ion Pillat...* p. 178—184*)*.

BALCIC

Puțini sînt acei critici care, recenzînd volumul BALCIC, țin să confrunte profesiunea de credință, cuprinsă în prefața „monografiei poetice" a Balcicului — cum este numită de poet, cu realizarea artistică.

După parcurgerea poemelor închinate Balcicului ne întoarcem cu mai multă plăcere la volumul VISĂRI PĂGÎNE pentru a-l răsfoi și a reciti **Divanele**, a căror

dulceață senzuală și farmec oriental era imaginat de poet în tinerețe. Atmosfera și mirajul celor *O mie și una de nopți*, arhitectura Helladei, scăldată de mările Mediteranei, reamintite de coastele, lumina și culorile Balcicului cît și freamătul istoriei păstrat de acel peisaj, corespundeau unor trăsături structurale, organice, ale ființei poetului. Poemele atît de acuarelate nu sînt o mimare a picturilor contemporane reprezentînd Balcicul ci sînt sublimări în poezie ale unor puternice trăiri atît senzoriale cît și spirituale. Nu am făcut decît să schițăm înțelesul prefeței dată volumului în care regăsim stabilit circuitul operei pillatiene.

Priveliștile sînt ca oamenii: cu unele te înrudești din copilărie, pe altele le alegi cu afinitatea trainică ce hotărăște soarta sufletelor noastre. Cu dealurile, viile și zăvoaiele argeșene de la Florica și la fel cu stepa unduită din Miorcani de pe Prutul moldovenesc legătura mi-au făcut-o sîngele părinților și cele mai vechi amintiri. Balcicul însă mi-a fost hărăzit ca încununarea dragostei mele pentru mările sudice și cerul mediteranean. M-a cuprins treptat ca o iubire nouă, cu nostalgia atotputernică a apelor și a luminii. Mi-a fost o încîntare pentru ochi, o inițiere pentru suflet și pentru minte un învățămînt. Peste pitorescul cetății cu minarete, case vechi turcești, cișmele în șoaptă și cafenele pitite sub platani; peste feeria rîpelor albe pe care se cațără mahalale asiatice, măgari de culoarea cenușei și tătăroaice în șalvari ca portocala; peste vraja aceasta oarecum ireală de Halima, Balcicul mi-a dăruit legenda biblică și mitul elin. Cînd în fapt sub smochin descopeream la fîntînă, trăgînd vălu-i pe ochi, pe Samarineanca însăși cu vas de aramă pe umăr, cînd în albia de piatră sub jgheab curgător recunoaștem sarcofagul tracic: sub decor trăiam o realitate mai adîncă și zei ascunși îmi arătau limpede drumul Helladei și înțelesul sufletului meu adevărat. Sub cerul însorit în străvechea Dionysopolis, închinată de către greci zeului viței, echilibrul se naște firesc între beția dionisiacă și seninătatea lui Apolo. Astfel în mine avîntul nomadului scit se potolește în așezări geto-romane pe un tărîm de vis ancestral. Adîncirea priveliștei o dată cu arheologia sufletului cheamă pe buze ființa pură a cuvîntului și ritmul armonic al lumii, pentru care Balcicul ne poate fi o cheie și prilej. Orice împlinire tinde la despuiere: peisajul ca și poetul.

Sub romantismul multicolor al Orientului, clasicismul dezgropat își impune temeliile și marea veșnică legile ei eterne. Particularul se rotunjește în simbol și formele pămîntului frămîntat, în linii senine de țărm clasic. Și pe măsură ce desăvîrșeam cunoștința locului, un sens nou al artei îmi răsărea luminos ca pînzele acelei corăbii în taina amurgului, pasăre albă spre regăsitul Balcic.

ALICE BOTEZ nu acordă nici o valoare poemelor Balcicului. Versurile sînt lipsite de poezie iar vibrarea sentimentală este vagă, palidă și rece. Balcicul e la fel de absent ca în acele cărți poștale lipsite de sugestivitate care sînt aruncate într-un sertar (*Ion Pillat*: ***Balcic*** în ***Vremea***, **XII** (1940), **nr.** 578).

Din cronica lui ȘTEFAN BACIU se întrezărește suprapunerea dintre trăirea poetului mărturisită în prefață și realizarea artistică. Astfel, Ștefan Baciu apreciază că, monografia lirică BALCIC, palpită și trăiește prin ea însăși avînd ciudatul aspect al unui *clasicism romantic*. Filtrate prin inimă și prin creier, priveliș-

tile Balcicului, alese tîrziu în viață corespund unor adînci afinități sufletești, și adaugă, „ca o verigă necesară celor ale Floricăi sau ale Miorcanilor cu care poetul se înrudea din copilărie".

Ștefan Baciu descoperă modul de așezare al poemelor, după un plan gîndit anume, care să dea ființă unui Balcic recreat de poet. (*Ion Pillat*: *Balcic. Ilustrații de Maria Pillat-Brateș* în *Gîndirea*, XIX (1940), nr. 10.)

PAN M. VIZIRESCU remarcă alcătuirea culegerii, formate din poeme grupate omogen, dar publicate deja în alte volume. Poemele răsfrîng o trăire personală în atmosfera de orientalism și mitologie elină. Ion Pillat este un misticul peisajului și el este singurul nostru poet actual, care cultivă cu o pasiune fără egal acest gen de poezie. El creează o atmosferă poetică în care derularea schimbărilor sufletești, dă operei sale un accent autobiografic.

Volumul BALCIC este o risipire de spațiu și timp dominate de fiorul unei ușoare melancolii. (*Ion Pillat*: *Balcic, poezii*, în *Convorbiri literare*, LXXIV (1941), nr. 1.)

Ținînd seamă de declarațiile din prefață, *MIHAI NICULESCU* afirmă că peisajul „coastei de argint" a fost decisiv pentru desăvîrșirea artei poetice a lui Ion Pillat. El a fost o „cheie și prilej" de pătrundere în adîncimea propriului său suflet. Idealul de clasicitate pe care-l propune și realizează arta sa poetică este un ecou al unui înțeles sugerat de Paul Valéry în poemul său „Palme". Realizarea idealului de artă propus este un exemplu desăvîrșit „de unitate de timbru și echilibru armonios" ceea ce înseamnă pentru cititor bucurii dăruite atît minții și sufletului cît și imaginației vizuale. Criticul analizează poemele: *Smochinul neroditor*, *Dionysopolis*, *Seară pe țărm*, *Stella maris*, urmărind consecvența între idealul de credință poetică al autorului și realizarea lui în poezie, și ajunge la concluzia că, „desfășurarea acestui ideal este dusă pînă la desăvîrșita lui împlinire în expresia euforică a unei arte care sintetizează într-un echilibru statornic, tendințe și împliniri sufletești aparent contradictorii, — «*beția dionisiacă*» se împletește cu «seninătatea lui Apolo»" (*Ion Pillat și Balcicul* în *Universul literar* L (1941), nr. 14).

VLADIMIR STREINU, în recenzia sa intitulată „Troița poetică", dedicată poeților V. Voiculescu, Ion Pillat și D. Ciurezu, se oprește la volumul BALCIC observînd că acesta a luat naștere din spiritul „gospodăresc" al lui Ion Pillat de a-și regrupa opera în ediție definitivă. Poemele inspirate de Balcic au fost culese din volumele: **B.A.**; **C.V.**; **Ț.P.**; **U.T.**; și **ÎMP.** Urmînd linia criticii care-l asociază pe Ion Pillat cu Vasile Alecsandri, Mirceștii acestuia fiind înlocuiți cu Florica, Vladimir Streinu discerne în actuala operă ceva din neoclasicismul lui Duiliu Zamfirescu, Pillat arătîndu-și preferința pentru civilizația antică greacească în locul celei latine.

Balcicul, așezare a cărei istorie rezumă succesiunea multor civilizații atrage cu atît mai mult virtualitățile structurale ale lui Ion Pillat, ademenit de urmele

unei preistorii locale. În acel peisaj, — nealterat, atunci, de civilizație, poetul simte renăscîndu-i ecourile descendenței scitice (*Sarcofag tracic*), contemplă un decor biblic (*Balcic biblic*), află „fericita Helladă în fundul istoriei" (*Dionysopolis*) cît și tradiționalismul local, toate evocate cu acel rafinament al poetului legat profund de tradiția culturii europene. Neverosimilul istoric se pierde sub vraja versului plenar. Vladimir Streinu încheie cu observația că nimic nu rănește dar nici nu exaltă în această artă de suprafață. (*Troiță poetică...* în *Revista Fundațiilor Regale*, VIII (1941), nr. 5, mai.)

DUMITRU MICU reține aspectul descriptiv al poemelor. Ion Pillat pictează: „cu o pastă subțire, cretoasă un BALCIC patriarhal, cu migdali, smochini și duzi, piersici, sarcofage preistorice, fîntîni, turci cu măgari, cadîne șezînd pe pietre ori ducîndu-se să ia apă în vase de aramă". Criticul constată astfel asemănarea evocărilor cu subiectele pictate de Izer și Dărăscu, inspirați și ei ca și alți pictori și ca Ion Pillat de Balcic (*Gîndirea și Gîndirismul...* p. 487).

CRISTIAN LIVESCU este de părere că ciclul BALCIC nu aduce noutăți în devenirea poetului, dar face observația că: „în circuitul metaforic, ținînd de «*casa amintirii*» și de incinta intimizată — trebuie acum menționată «*cetatea*» (Balcicul intrînd astfel în «*familia*» arhetipală cunoscută, loc izolat și refractar la modernitate, ca toate așezările tematice ale poetului" (*Introducere în opera lui Ion Pillat...* p. 185).

Un interesant studiu ne oferă ENACHE PUIU în *Motivul mării la Ion Pillat* în *Steaua* XXXVI (1985), nr. 8, aug., p. 34 și p. 39.

Ion Pillat a fost atras magnetic de realitatea marină, subiect care i-a inspirat poemele chiar din primul volum: VISĂRI PĂGÎNE (1918) și a fost amplificat din ce în ce mai intens în ETERNITĂȚI DE-O CLIPĂ (1914), AMĂGIRI (1916), (Cîntecele mării), POEME ÎNTR-UN VERS (1937), ȚĂRM PIERDUT (1937), pentru ca în BALCIC (1940) să fie realizat pe deplin.

Criticul se oprește anume la BALCIC, realizat din contactul lui Ion Pillat cu realitățile dobrogene de la Pontul Euxin, volum care are o deosebită semnificație în ansamblul operei pillatiene, deoarece el încheie ipostaza exotică a liricii mării și o începe pe aceea autohtonă. În primele sale volume, Ion Pillat evoca mediul mediteraneean, cu fauni, tritoni, sirene și alte zeități marine, pe cînd în BALCIC el părăsește aceste antice simboluri în favoarea realităților și prezențelor dobrogene, ca: tătari, măgăruși, țigănci, pescari, cadîne, năvoade, smochini, harbuji, caicuri, migdale, cimitire tătărăști ș.a. Schimbarea decorului a dus firesc la modificarea limbajului poetic, dînd naștere la un „contrast tranșant" între formația clasică a poetului și balcanismul noului mediu, căruia i se substituie, dovedindu-se astfel extrem de sensibil la „frumusețea dulce-amară tezaurizată de natura și oamenii acestor locuri", atît de apreciate de pictorii: Steriadi, Dărăscu, Iser, Șirato, Florian și Lucian Grigorescu. Enache Puiu înțelege pe drept cuvînt că „realizarea poemelor din acest volum nu reprezintă o simplă și mecanică strămutare a autorului de la munte la mare, ci echivalează cu procesul de profunde im-

plicații intime ale unei împliniri a personalității acestuia." (...) Analizînd poemul *Cimitir tătăresc,* în care revelă marea „ca o velință cu chenar de pescăruși" și poemul *Balcic biblic,* „în care tot efectul provine din abilitatea cu care realității prezentului îi sînt contrapuse imagini și implicații biblice întru totul adecvate și aflate în deplină familiaritate", criticul atrage atenția asupra forței poetului „de a extinde viziunea tradiționalistă" din PE ARGEȘ ÎN SUS și BISERICA DE ALTĂDATĂ (1926) și „asupra unui teritoriu necontaminat pînă atunci de această direcție literară" (...) „Emanînd deci în egală măsură din dragostea poetului pentru acest spațiu geografic, ca și din gustul pentru frumos al omului de aleasă cultură, volumul comentat reprezintă negreșit cartea deplinei împliniri a motivului mării la Ion Pillat. S-au consolidat în lirica românească elementele de specific dobrogean, intrînd în nemurirea literară nu numai un spațiu geografic, ci și o umanitate plină de poezie, cărora acest fecund creator al epocii interbelice le-a înălțat un frumos imn".

POEME ÎNTR-UN VERS

Pentru nici unul din volumele sale de poezii Ion Pillat nu pare să fi fost atît de sensibil față de reacția criticilor, ca pentru POEME ÎNTR-UN VERS. Mss. 22.028/1—34 M.L.R. reunește, — copiată de însuși poetul, — o selecție făcută de el, din recenziile și cronicile la acest volum, semnate de: Constantin Stelian, Matei Alexandrescu, Erasm (Petru Manoliu), Cicerone Theodorescu, Octav Suluțiu, I. Valerian, M. Niculescu, M. G. Constantinescu, Petronius (Tăușan Gr.), N. Mihăescu, Ion Biberi, Claudia Milian, Pompiliu Constantinescu, G. Călinescu.

El și-a intitulat culegerea: *Pro și contra Poemului într-un vers. Spicuiri din critica epocii.* Criticii au luat atitudine, pentru sau împotrivă, nu numai față de operă dar și față de teoria literară care prefațează „noul gen" de poezie al lui Ion Pillat. O amintim pentru ca dialogul dintre operă și fiecare critic în parte să fie ușor de înțeles.

Astfel, în primul rînd, poetul face deosebirea dintre *Poemul într-un vers* — în care ca sugestie intră și titlul, — a cărui concentrare lirică este dusă pînă la esență și din înțelesul căruia se pot dezvolta poeme întregi, după puterea de sugestie a fiecăruia, și epigrama greacă, rubaiul persan sau hai-kaiul japonez a căror concentrare lirică rezultă dintr-un descriptivism redus la limitele esențiale. Ion Pillat cunoștea încă din 1910—1912 acest gen de poeme a căror rezonanță o aflăm chiar în primul său volum: VISĂRI PĂGÎNE, în unele versuri din **Divane** sau din **Samisen.**

O lectură în care cititorul s-ar substitui poetului ar descoperi că multe din ele sînt mărturisirea unor experiențe de viață, sentimente personale, sau au luat naștere dintr-o dorință imperioasă de a reveni, de a concentra la maximum, *ca o picătură de parfum* unele din fostele sale poeme care ar constitui *coșul de flori.*

În continuare Ion Pillat declară că ideea acestei forme de poezie i a venit recitind poeme din Victor Hugo, cînd a fost *izbit că unele din versuri se izolau de la sine ca adevărate poeme într-un vers.* El amintește că Paul Valéry numește «versuri dăruite» acele versuri care izvoresc spontan ca hărăzite nouă de soartă spre deosebire de cele construite cu migală și care doar desăvîrșesc *ceea ce primele ne-au indicat printr-o străfulgerare adîncă a conștiinței.*

Mărturisirea pe care o așteptăm și asupra căreia criticii nu au insistat, mărginindu-se mai mult la forma poemului decît la conținutul său, vine în sfîrșit: *Un singur vers, născut nu făcut, purtat ani de zile, adesea inconștient, filtrînd poate ani de patimi, rezumînd în el versuri multe, nescrise și atîtea fețe și locuri — să ne poată reda taina călătoare a poeziei redusă la unica ei bogăție de a fi goală și eternă.* Pentru ca înțelesul versului să nu fie prea individual și intransmisibil sau obscur, poetul s-a străduit ca el să aibă *maximum de simplitate și rezonanță sufletească.* Autorul simte nevoia să completeze definiția *Poemului într-un vers* care *ar fi acela în care unul singur e scris, cel dătător de mișcare, iar celelalte rămîn sugerate pînă la sfîrșitul poemului presimțit* și cere în același timp *o susținută și intinsă elaborare a cititorului* [...] *un efort de imaginație și fantezie creatoare* [...]

Amintim că în diagrama poeziei sale, pe care am reprodus-o în volumul I al ediției de față POEME ÎNTR-UN VERS sînt trecute la rubrica „poezie pură".

MATEI ALEXANDRESCU consideră că *Poemele într-un vers* sînt o greșeală de neiertat. Criticîndu-le și comparîndu-le, de pildă, cu realizarea posibilă a unor „romane intr-o pagină sau a unei tragedii în două replici", Matei Alexandrescu respinge acest fel de a scrie poeme. El le alătură „poeziei unui Voronca și a acelora din jurul revistei *Unu* care și-au dovedit și justificat existența prin imagini". Prin compararea *Poemelor într-un vers* cu imagismul modernist, Matei Alexandrescu își exprimă dezaprobarea față de acest curent literar la care Ion Pillat era departe de a adera (Vezi: Ion Pillat: *Tradiție și inovație* în TRADIȚIE ȘI LITERATURĂ, 1943, p. 9—13.) Și Matei Alexandrescu continuă cu patimă și superficialitate:... „vom stărui să se aplice și d-lui I. Pillat aceleași aprecieri ca și acelor „moderniști" vinovați evident de a fi deplasat emoția estetică de linia întreagă, de pe conturul unui tot unitar, pe anumite colțuri ale obiectului, pe anumite accente deformante". Autorul conchide că *„Poemul într-un vers* este o perversitate poetică" și îi denunță pînă la urmă caracterul de *cimilitură* (*Poeme într-un vers?* în *Îndreptar* I (1936), nr 2, 21 feb.).

Articolul romancierului și publicistului ERASM (PETRU MANOLIU), cu un vădit caracter pamfletar, nu ține deloc seamă de intențiile poetului pe care le răstălmăcește după cum vrea să înțeleagă. Astfel, ca și alți critici pe care-i vom

cita pe rînd, pentru Petru Manoliu *„Poemul într-un vers* nu are valoare decît în măsura în care face parte dintr-un poem construit, știut nu presimțit, dar în cazul acesta poemul într-un vers este un simplu vers și nu mai este poem. Iată de ce volumul domnului Pillat este vicios". Criticul enunță în continuare eroarea lui Pillat care recomandă: *O astfel de poezie mai cere din partea cititorului un efort de imaginație și o fantezie creatoare.* „Tema aceasta domnul Pillat a luat-o din Paul Valéry care crede că nu autorului ci lectorului îi revine sarcina de a avea inspirație"...

Ion Pillat retează cu discreție citatul pe care noi îl continuăm totuși: „De aceea, în orice caz, «genul nou» al domnului Pillat trebuiește îngropat în cea mai perfectă uitare pentru sănătatea și demnitatea limbii române" *(Ion Pillat: Poeme într-un vers* în *Credința* IV (1936), nr. 574, 24 mai).

Și G. Călinescu, în cronica sa literară, *Ion Pillat: Poeme într-un vers,* (*Adevărul literar,* XII (1936), nr. 801, 12 april., articol prescurtat apoi în *Istoria literaturii române* (p. 779) ia în discuție teoria literară a lui Ion Pillat, obiectînd că, dacă într-o operă de mare tensiune sînt momente care se pot izola, în schimb nu se poate crea un singur vers care să sugereze un poem întreg). În articol G. Călinescu recunoaște că Ion Pillat a izbutit deoarece „versurile sale trebuie să fie căzute din poeme care s-au uscat, flori din pomi care n-au rodit". Criticul nu vrea să observe că multe din versuri sînt chintesența unor poeme scrise cîndva. G. Călinescu face o paralelă între fragmentariștii italieni, care, pornind de la teoria lirismului pur al lui Croce, au început a cultiva poezia de notație scurtă, și între poemele lui Ion Pillat, pe care, în *Istoria literaturii...,* le socotește „prea abundente, vinovate de necondensare în ciuda scurtimii".

În articol, G. Călinescu se ridică împotriva colaborării dintre poet și cititor, dar colaborînd el însuși cu poetul analizează minunat: *Păstorul mării, Friză, Groapa, Pasărea din basm, Stol coborît* recunoscînd pînă la urmă că „cele mai multe, aproape toate versurile lui Ion Pillat sînt grațioase, adesea admirabile". În *Istoria literaturii...* însă, la sfîrșitul analizei, declară cu toate acestea: „jocul devine anost" și adaugă că ideea versului unic „este greșită, versificația începînd de la distih". Totuși găsește printre ele „grațioase miniaturi și imagini-definiții amintind de tehnica lui Jules Renard".

Într-o altă cronică: *Ion Pillat și Emm. Lochac* din *Adevărul literar,* XV (1936), nr. 807, 24 mai, p. 10, G. Călinescu insinuează că Ion Pillat s-ar fi inspirat din tehnica *Monostihurilor* poetului francez, apărute în *La Nouvelle Revue Française,* 1 mai, 1936. Redăm conținutul scrisorii trimise ca răspuns de Ion Pillat:

Stimate Domnule Călinescu,

Mulțumindu-ți pentru interesul pe care l-ai arătat ultimului meu volum de versuri: „Poeme într-un vers" și pentru subtila și documentata discuție a problemei poetice, pe care acest volum îl pune, țin de datoria mea să răspund notiței, publicate,

sub semnătura d-tale, la sfîrșitul Cronicei Literare din „Adevărul Literar" din duminică 24 mai 1936. Îmi permit să reproduc notița:

„În numărul pe mai din La Nouvelle revue française un poet Emm. de Lochac publică o serie de Monostiches, care sînt foarte asemănătoare cu poemele recente într-un vers ale d-lui Pillat. Evident, d. Pillat a descoperit însuși acel mod și nu poate fi vorba de imitație după modele ulterioare. Sînt în lumea literelor idei care plutesc în aer (și mă întreb dacă d. Lochac e la rîndu-i un model) de aceea supun istoricilor literari ai lucrurilor mai recente, această problemă".

Mărturisesc că am fost cam surprins citind-o, deoarece s-ar părea că reiese dintr-însa că aș fi fost inspirat de „monostiches" ale lui Lochac sau de un eventual model mai vechi, căci „sînt în lumea literelor idei care plutesc în aer". Nu eu voi tăgădui acest lucru, dar ceea ce pot afirma cu toată tăria e că n-am cunoscut pînă azi, cînd am cumpărat „La Nouvelle Revue Française" pe mai 1936, nici din auzite, nici din citite, numele sau versurile d-lui Emm. Lochac — și cu atît mai puțin vreun model al d-sale. În ce privește „ideile care plutesc în aer" — de asemenea pînă la citirea versurilor d-lui Lochac n-am întîlnit niciodată poeme într-un vers (sau „monostiches" ca să întrebuințez acest barbarism) în vreo literatură străină cunoscută mie — sau cel puțin o discuție în jurul acestui gen poetic.

Citirea versurilor d-lui Lochac, într-adevăr asemănătoare cu ale mele m-a tulburat totuși — întîiele poeme într-un vers le-am scris în noiembrie 1935, ultimele din volum în decembrie; prima serie am publicat-o în Gîndirea *din ianuarie 1936, volumul de la „Cartea Românească" a fost tipărit în februarie. În martie, cu ocazia unei călătorii la Paris, am luat cu mine cîteva volume. Unul din ele l-am dat eminentului eseist și romancier, dar și poetului căruia Paul Valéry i-a scris o prefață celebră, lui Lucien Fabre, cu care sînt prieten de mult și care, cunoscînd foarte bine limba română — a trăit cîțiva ani la noi în țară — mi-a făcut întotdeauna cinstea să-mi urmărească cu interes versurile. Poeme într-un vers și prefața lor au avut darul să-l intereseze și m-a rugat ca — dorind să dea din ele la „Nouvelle Revue Française" o versiune în limba franceză — odată reîntors în țară să-i trimit pe un alt exemplar. o traducere „mot à mot" ca să-i servească de „juxtă" pentru traducerea plănuită.*

Reîntors în țară m-am executat întocmai.

Nu vreau să trag nici o concluzie — regret însă că în locul tălmăcirii făgăduite, au apărut aceste „monostiches" ale d-lui Emm. Lochac.

Rugîndu-te să primești cele mai bune sentimente, rămîn al d-tale

Ion Pillat

București, 25 mai 1936

P.S. Te-aș ruga mult, bazat pe dreptul meu de răspuns și de simpatia și comprehensiunea arătată de d-ta operei mele, să publici această scrisoare (sau de e prea lungă, părțile ei esențiale) chiar în numărul viitor și în același loc, din „Adevărul Literar" — pentru care îți mulțumesc colegial.

Scrisoarea a fost publicată în *Adevărul literar și artistic* XV (1936), 31 mai.

În *Istoria literaturii române...* (p. 780) G. Călinescu recunoaște că *„les Monostiches"* inventate de poetul francez Emm. Lochac sînt numai niște ecouri din *poemele într-un vers*, date de Ion Pillat revistei franceze spre publicare.

În cronica sa, *Ion Pillat: Poeme într-un vers* (*Adevărul*, L (1936), nr. 16.029, 25 april, *ȘERBAN CIOCULESCU* continuă ideile lui G. Călinescu și fărîmițează atît valoarea teoriei literare a lui Ion Pillat cît și a operei sale. În primul rînd diminuează sugestia poetică a versului din poemul *Le Pape* de Victor Hugo: *Cette émraude où semble errer toute la mer*, care i-a inspirat lui Ion Pillat ideea *„poemului într-un vers"*. Șerban Cioculescu nu ia în considerare versul în sine extras din contextul poemului, a „pamfletului versificat care este «Le Pape»", format „din pretențioase caracterizări prozaice aparținînd numai formal lirismului prin haina scrisului". În continuare, criticul nu gradează procesul de creație al poemului, adică nașterea spontană a versului *purtat ani de zile, adesea inconștient, filtrînd poate ani de patimi* și apoi prelucrarea lui în cele 14 silabe ale versului clasic alexandrin, cu scopul de a reda ideea poetică, în cea mai limpede formă.

Amestecînd etapele între ele astfel încît să se creeze confuzii și contradicții, criticul denunță „artificialitatea procedării poetice" [...] care „anulează pretinsa geneză intuitivă a versului [...] supus unei *uniformizări* de laborator și transformat, printr-o altă operație în alexandrin". Șerban Cioculescu este împotriva generozității și încrederii poetului de a atribui „cetitorului de vers mai puțin simțitor [...] capacitatea de a reface poema de variabilă întindere, prin „efort de imaginație" și „fantezie creatoare [...] ceea ce înseamnă „a atribui insului cu potențial emotiv redus, rolul preponderent în poezie". În cazul acesta — adăugăm noi — poezia unui Rimbaud, Mallarmé, Paul Valéry, Ștefan Nenițescu — la noi — ar rămîne de neînțeles. Judecînd puterea emoțională a versului, Șerban Cioculescu ia discreția pillatiană drept lipsă de simțire, „sugestibilitate emotivă redusă".

Ion Pillat spune clar că *poemul* este format din *vers* cît și din *titlul* acestuia. Or, la fel ca Matei Alexandrescu, și Șerban Cioculescu le disociază, adică citește mai întîi textul și caută apoi să-i potrivească titlul dînd astfel *poemului într-un vers* valoarea unei ghicitori.

CICERONE THEODORESCU în *Poeme într-un vers* (în maniera lui Ion Pillat), *Floarea de foc*, III (1936), nr. 22, 2 iul., minimalizează valoarea poemelor, reluînd ultima idee a lui Șerban Cioculescu, despre caracterul de ghicitoare al poemului — nicidecum scontat de Ion Pillat — și afirmă: „Mai degrabă succes de salon periferic decît nobilă artă poetică, noul mod liric al d-lui Pillat s-a întîmplat să amuze — pentru a nu fi nedrepți, pe foarte mulți oameni de gust". Criticul continuă să pastișeze — la modul vulgar — poemele.

MIHAIL SEBASTIAN recunoaște frumusețea prefeței volumului care stabilește o întreagă artă poetică dar consideră că aceasta este disproporționată față de valoarea poemelor. Pentru Mihail Sebastian *„poemul într-un vers"* este „un vers dintr-un poem", și îi lasă impresia de fragmentar, de neisprăvit. Nesesizînd puterea de sugestie a *poemului într-un vers* rupt de orice context și luat în sine, criticul conchide că un vers își capătă plenitudinea în măsura în care el se integrează unui poem. „Rupt de acolo, devine în cel mai bun caz un detaliu ornamental izolat" (*Poeme într-un vers* în *Rampa*, XIX (1936), nr. 5488, 1 mai).

OCTAV ȘULUȚIU declară de la începutul cronicii sale că „Tentativa lui Ion Pillat de a face un poem dintr-un singur vers este principial neavenită". Tînărul critic explică apoi, în termeni comuni, dezvoltînd ideea antecesorilor săi, că „poezia este o curgere complexă de poziții psihologice și deci fiecare vers este un moment psihologic" [...] „mai multe versuri colaborează la crearea blocului întreg al stării sufletești care să provoace emoția estetică". De aceea, „un vers nu poate rămîne decît o parte a unui tot care singur poate da valoare unei părți". Contrazicînd teoria literară a lui Ion Pillat, Octav Șuluțiu continuă glosînd exagerat pe marginea celor spuse de unii dintre critici:t—:„-Versul singur nu poate sugera decît foarte puțin [...] E tot așa ca și cînd un muzicolog ar pretinde să facă o simfonie cu un singur acord! Versul e doar un acord al poemului care nu se poate împlini decît din concursul tuturor acordurilor. Poetul vrea să sugereze cu părți totul. Dar sugestia unui tot se face tot printr-un tot..."

„Toate versurile acestea sînt simple versuri și de loc poeme. Unele sînt imagini izbutite și frumoase" [...] (Octav Șuluțiu: *Ion Pillat: Poeme într-un vers*, în *Familia*, III (1936), nr. 5, mai—iun., p. 93—94).

Pornind de la teoria literară a lui Ion Pillat, *POMPILIU CONSTANTINESCU* definește într-un fel propriu valoarea *Poemelor într-un vers*. Criticul începe prin a observa strădania lui Ion Pillat ca pe parcursul operei sale să se purifice de discursivitate. Ultima sa experiență este hotărîtoare în acest sens, și dă prilej criticului să ia în discuție idei în legătură cu structura și esența poemului. La fel ca și alți critici, Pompiliu Constantinescu este împotriva izolării unui vers de poemul care-l conține. Relativ la citatul pe care-l face Ion Pillat din Valéry cu privire la *„versurile dăruite" acele versuri care izvoresc spontan ca hărăzite nouă de soartă*, Pompiliu Constantinescu e de părere că Ion Pillat „omite esența cugetării valéryste", care socotește aceste „versuri dăruite ca o învingere a unui obstacol a materiei exprimate, în corpul unui întreg poem, nu în afara lui" și conchide deci că experiența lui Ion Pillat nu purcede din Valéry decît exterior. El afirmă în continuare că ceea ce „bănuia Ion Pillat a fi *poezia pură* este numai fantezism dus la cea mai mare simplificare, la o sugestie fulgurantă".

Pompiliu Constantinescu continuă, generos, — eliberat de nevoia de a contrazice teoria literară a *poemului într-un vers*, — insistînd asupra frumuseții și puterii de evocare a imaginilor, alcătuind „tablouri concentrate, incisive", unele din ele „de un bucolism, pur de o fantezie minuțioasă, savantă". El sfîrșește prin a recunoaște: „o artă de miniaturist prețios, de un impresionism plin de sugestive impresii, de ingenioase decoruri în cuvinte... o salbă de imagini rare"... (*Ion Pillat: Poeme într-un vers, edit. Cartea Românească* în *Vremea*, IX (1936), 26 april., nr. 434).

În articolul său *Poeme într-un vers sau Versificația în vacanță* (*Gazeta*, III (1936) nr. 637, 28 april., și *Pagini de critică literară*... p. 64–70), VLADIMIR STREINU trece în revistă unele din poeziile lui Ion Pillat pentru a atrage atenția că din „contextul mai tuturor poemelor lui Ion Pillat putem desprinde versuri de-sine stătătoare, grupuri memorabile de cuvinte, ca o colecție de proverbe, de sentințe, adică *Poeme într-un vers*". Acestea țin deci de întreaga operă poetică a lui Ion Pillat, „poet de structură clasicistă care se joacă la sfîrșitul carierii, cu prisosul puterii sale de lapidaritate".

Criticul se ridică împotriva năzuinței lui Ion Pillat de a concentra în vers o esență lirică. Reluîndu-l pe G. Călinescu, Vladimir Streinu caracterizează, — printr-un joc de cuvinte, arta lui Ion Pillat, „cu fantezie dar lipsită de fantezie, energică fără îndrăzneală și cu limite — dar nu „limitată". Astfel, dacă prin întrebuințarea „versului dicton", *Poemele într-un vers* se integrează întregii opere a poetului, teoria din prefață „prin care Ion Pillat a ieșit din natura măsurată a talentului său", dovedește numai manifestarea unui iubitor de poezie.

Se va continua cu cronici, mărunte, mai puțin uniforme în deprecieri dar unanime în aprecierea *Poemelor într-un vers*.

PERPESSICIUS începe cu constatarea că Ion Pillat cu fiecare din volumele sale de poezii și-a împrospătat nu numai temele, dar înseși instrumentele de expresie: de la amplul vers alexandrin, la stanțele „Satului meu", de la „strofele de marmoră ale peisajului elin", la versul liber „de un rar cristal". *Poeme într-un vers* este ultima din aceste experiențe, care cere nu numai un cititor împătimit de poezie dar unul hotărît să se supună jocului de sensibilitate și de inteligență impus de Ion Pillat. Ele sînt departe de a fi un semn de sterilitate, ci trebuiesc considerate ca „un joc de artă subtil și ademenitor". Recunoscînd farmecul intrinsec al acestor „poeme într-un vers", Perpessicius înțelege să risipească cele două confuzii la care au dat naștere. În primul rînd ele oferă o lecție de asceză lirică (considerată sterilitate). În al doilea rînd, jocul cuvintelor duce gîndul la *epigramă* și *calambur*. Multe din poemele într-un vers ale lui Ion Pillat par a fi epigrame numai că: „locul jocului de cuvînt îl ia jocul de spirit". Criticul sfîrșește prin a constata că *Poemele într-un vers* alcătuiesc un foarte bogat repertoriu de teme lirice ce se cer dezvoltate. (Conferință ținută la radio la 26 sau 27 martie 1936.)

Sugestia lui Perpessicius a avut urmări. Desigur nu ca un răspuns la recomandarea lui Perpessicius, MIRCEA STREINUL la 14 mai 1936, scrie lui Ion Pillat o carte poștală, păstrată în arhiva familiei și din care reproducem: „Stimate domnule Ion Pillat, vă mulțumesc pentru volum. Vom scrie despre el. Dar nu acesta este rostul prezentei cărți poștale. La volumul D-vs „Poeme într-un vers" am scris niște comentarii lirice. Aș vrea să tipăresc în curînd aceste comentarii sub titlul: **Comentarii lirice în terține la poeme într-un vers de Ion Pillat.** Deși nimeni nu-mi poate interzice în public un astfel de volum țin, totuși, să am aprobarea D-vs. Vă transcriu patru din aceste terține. Urmează comentarii lirice la poemele: *Vecernie, Stelă de mim, Păstorul mării, Casă la Balcic.*

Cartea lui Mircea Streinul: COMENTARII LIRICE LA POEME ÎNTR-UN VERS DE ION PILLAT cu 12 gravuri de Rudolf Rybiczka, Editura George Drumur, a apărut în 1936 la Cernăuți. Exemplarul trimis lui Ion Pillat poartă următoarea dedicație:

Domnului Ion Pillat această încercare de cunoaștere lirică la „Poeme într-un vers", care mi-au prilejuit cea mai frumoasă muncă literară și mi-au vegheat tristețea de a fi om, împreună cu omagiile lui Mircea Streinul.

Cernăuți, într-a 29-a lui decembrie din 1936.

Comentarii la Poeme într-un vers de Ion Pillat (și anume: *Lalele; Lacrimi; Întoarcere; Amintirea; Primăvară; Sfîrșit de iarnă; Cetatea din mare; Zarzăr la mare; Bujori sălbatici; Luntrașul; Despăduriri; Țară*) a scris și Vasile I. Posteucă în *Iconar*, II (1937), nr. 8.

N. MIHĂESCU declară că *Poemele într-un vers* sînt „adevărate bijuterii lirice". „Deoarece ele nu au nimic din hermetismul poeziei moderniste ele vor răsplăti cititorului, neînsemnatul efort de înțelegere, cu cele mai bogate dăruriri de emoție estetică. Subtilele și sugestivele nuanțe de fond și orchestrația verbală mărturisesc încă o dată arta poetică a lui Ion Pillat" *(Ion Pillat. Poeme într-un vers* în *Vitrine*, XXVIII (1936), nr. 8468, 3 april.).

I. VALERIAN recunoaște limpezimea de cristal și puterea de expresie a poemelor. Ele reprezintă pentru cititor o delectare inedită și o invitație de a se lua la întrecere cu poetul: „în sarabanda de imagini, căutînd să împlinească goluri lăsate înadins, oferă deci o piatră de încercare pentru gradul de sensibilitate al fiecărui iubitor de poezie" *(Poeme într-un vers de Ion Pillat* în *Viața literară*, XI (1936), nr. 6, 25 mart.).

Analizînd valoarea realizării artistice a *Poemelor într-un vers*, *M. NICULESCU* încheie: „Artă de inspirație nobilă, clasică prin echilibrul proporțiilor juste și armonia accentelor egal răspîndite, dar o artă îmbogățită cu toate sugestiile unei fertile experiențe poetice, la capătul căreia „Poemele într-un vers" înseamnă nu numai culegere de versuri unitare în intenție, atmosferă și putere de sugestie, dar o *carte* în înțelesul atribuit de Mallarmé acestui cuvînt și o operă de maturitate artistică ce se impune admirației noastre, cu autoritatea desăvîrșirii" *(Ion Pillat. Poeme într-un vers* în *Universul*, LIII (1936), nr. 89, 30 mart.).

În cronica sa *CONSTANTIN STELIAN* încearcă să împrăștie zeflemeaua unora dintre critici care au comparat „poemul într-un vers" cu cimilitura, afirmînd că asemănarea e bună și în favoarea poetului căci cine poate contesta ingeniozitatea cimiliturilor în folclorul nostru? Cu deosebirea că „poemul într-un vers" rezultă din maxima concentrare a unui liric descriptiv pe cînd cimilitura este brodată pe humorul didactic. „Efortul intelectual și imaginativ le înrudește pe amîndouă, ca și contribuția de colaborare subiectivă pe care trebuie să o depună

cititorul" [...] Și profesorului de literatură care a fost Constantin Stelian, volumul lui Ion Pillat îi amintește „miniaturile" scriitorului francez Jules Renard (1864–1910) în *Ion Pillat: Poeme într-un vers* în *Convorbiri literare*, LXIX (1936), nr. 4–7 april.–iul.).

GR. TĂUȘAN apreciază *Poemul într-un vers* ca un dar pe care l-a adus Ion Pillat literelor românești. El este o originală reușită care-și propune să prezinte poezia sub forma ei cea mai pură – adică „sub forma deșteptării în sufletul nostru a marei vrăjitorii [...] a tainelor lumii" [...] *Versul unui creator de poeme. Poezia nouă a d-lui I. Pillat* în *Viitorul* XXVIII (1936), nr. 8470, 5 april.)

GH. SELTEN este de părere că „la fel ca Paul Valéry, Ion Pillat a căutat să dea poeziei sale o cît mai mare perfecțiune, o cît mai mare puritate a simțirii sale, exprimată în cea mai adecuată formă posibilă". *(Ion Pillat. Poeme într-un vers* în *Românul*, IV (1936), nr. 155, 6 april.)

În *Ion Pillat: Poèmes en un seul vers* în *Le Moment*, IV (1936), nr. 342, 6 april., *ION BIBERI* caracterizează astfel opera:

„Tehnica lapidară a versurilor sale, expresia sobră și clară, limpezimea gîndirii, au dus din ce în ce mai mult către o artă pură. Artistul a băgat de seamă că vraja poetică a marilor poeme poate fi rezumată într-o singură formulă evocatoare".

„Versul prelungește în suflet presentimentul unui miracol, penumbra unei tristeți sau profunzimea unui gînd"

Tot atît de poetic caracterizează *CLAUDIA MILLIAN MINULESCU* forma și fondul poemelor, scoțînd în evidență expresia lor pură rezultînd din cea mai concentrată sinteză și din arta lui Ion Pillat de cercetător în orfevreria versului. Arta de a sugera este mai mult decît a descrie în forme precis conturate. „Cuvîntul laconic creează în jurul lui un arabesc de gesturi și se înscrie în tăcere ca un comandament viu, plin de sentințe viitoare." Poeta sfîrșește cu remarca: Ion Pillat „este un stilist de mare clasă". (*„Poeme într-un vers de Ion Pillat"* în *Dimineața*, XXXI (1936), nr. 10.521, 8 april.)

TRAIAN CHELARIU e impresionat de lumina lină a unui suflet contemplativ răspîndită de poeme. Mișcarea interioară „atinge perfecțiuni ce se integrează de-a dreptul în poezia de totdeauna a sufletului omenesc, aplecat deasupra propriului peisaj și al lumii. [...] Cartea d-lui Pillat e astfel una din cele mai limpezi culmi lirice atinse de un mare poet român" *(Poeme într-un vers...* în *Glasul Bucovinei*, XIX (1936), nr. 4802, 29 april.).

ION CHINEZU remarcă, în primul rînd, că rolul pe care îl are tăcerea în poezie, în general, în aceste poeme devine de o importanță esențială: „Protecția pe fondul de imensă tăcere albă a acordului unic, capabil să stîrnească în suflet o melodie întreagă dintr-un crimpei, acesta este poemul într-un vers [...] El scapă de banalitatea epigramei sau de inconsistență prin profunda și autentica sensibilitate a autorului". Poemele sale sînt: „zvelte, triste ca plopii tineri presărați la mari depărtări pe șesuri întinse". (*Pagini de critică literară*, 1969, p. 48–49).

În revista *Le Mois*, 1 iul.–aug., 1936, *ILARIE VORONCA* (1903–1946) apreciază *poemele într-un vers* traducînd în limba franceză: *L'Île d'aromates* (Insula de mirodenii); *La maison de l'enfance* (Casa copilăriei); *Retour* (Reîntoarcere); *Maison a Balcic* (Casă la Balcic); *Art poétique* (Artă poetică III); *Le berger* (Păstorul).

În *Les Annales* 25 iulie 1938, Ilarie Voronca împreună cu scriitorul francez Jacques Lassaigne traduc: *Le golfe* (Golful); *Camée* (Camee); *Dryade* (Driadă); *Mer terrestre* (Mare pămînteană); *L'alouette* (Ciocîrlia); *Nuages* (Norii); *Temple antique* (Templu antic); *Marbre grec* (Marmură greacă); *Frise* (Friză II).

Menționăm și elogiosul articol apărut la Buenos-Aires în *La Nacion*, 7 sept., 1936: *Un libro de poemos en un solo verso, ha publicado Pillat* (Par los caminos del Mundo) de (Margarita Abella Caprile, poetessa).

Sînt traduse: *La isle de los aromas* (Insula de mirodenii); *La casa de la niñez* (Casa copilăriei); *Retorno* (Reîntoarcere); *Casa en Balcic* (Casă la Balcic); *Arte poeticó* (Artă poetică III); *El pastor* (Păstorul).

La cronicile scrise cu ocazia apariției volumului vom adăuga o scrisoare primită de la *EUGENIU SPERANȚIA* și trimisă din Cluj, la 16 aprilie 1936:

Prietene dragă,

Poemele într-un vers sînt un mijloc excelent pentru a recunoaște spiritele cu adevărat înzestrate artisticește. Ca reactivii în chimie. Am și făcut încercarea și mi-a dat rezultate surprinzătoare.

Valoarea lor? De acelaș gen ca schițele în creion cu care un Rembrandt sau un Rubens își pregătesc marile lor pînze. Extrem de elocvente în ce privește procesul de inspirație și elaborare artistică. Psihologicește: continuă ideologia marei poezii simboliste.

Personal mi-au plăcut multe, precum: Copilăria, Plaja, Oglinda spartă, *etc., etc.*

Îți mulțumesc pentru acest rezervor de sugestii. Poezii sau substanță pentru reverie în formă de comprimate.

Cu veche și afectuoasă prietenie

Speranția

O delicată analiză a POEMELOR ÎNTR-UN VERS este semnată de *OVIDIU PAPADIMA* (în *Scriitorii și înțelesurile vieții*. Editura Minerva, 1971, p. 218–226, eseu repetat în *Creatorii și lumea lor*).

Criticul vorbește la început, cu subtilitate, despre clasicismul lui Ion Pillat, înlesnit de claritățile sale înnăscute sufletești, dar care este în fond o proiectare de nostalgii, o neobosită căutare a luminii: de la *Cîntecele stepei*, la *Pe Argeș în sus*, de la *Biserica de altădată* la *Scutul Minervei*. În *Biserica de altădată* Ion Pillat a luat din cultura populară setea de viață, facultatea străveche a poporului de a-și

azvîrli sufletul în afară, în soare, iar nu de a se apleca peste el ca peste o fîntînă. Lirismul lui Ion Pillat s-a strămutat firesc pe acest tărîm de lumină, dar care are o nuanţă amară. Căci pentru poet „tot ce e mişcare, fie cît de încărcată de viaţă, duce către conştiinţa, atît de acută a nesfîrşitei treceri către neant. În vremile noastre de nestăvilită izbucnire de energii, sentimentul tragic al existenţei creşte copleşitor". Din cele scrise de critic reiese că, „încremenirea în statuar, liniştea eleatică a poeziei sale", accentuate în CAIETUL VERDE şi desăvîrşite în POEME ÎNTR-UN VERS, surprinde omul şi sufletul său în atitudini simple şi permanente ca rezultat al năzuinţei lui Ion Pillat de liniştire a întrebărilor de nedezlegat ale conştiinţei. Pentru Ovidiu Papadima *poemele într-un vers* sînt „o răscruce a evoluţiei sale poetice". După SCUTUL MINERVEI, acestea amplifică accentul clasic prin simplificarea la extrem, prin reducerea la esenţă a poeziei. ŢĂRM PIERDUT este tot o ancorare într-o lume de frumuseţe şi pace nemişcată.

Ovidiu Papadima continuă să caracterizeze *poemele într-un vers* comparîndu-le cu poezia modernistă. În timp ce punctul terminus al poeziei moderniste este imaginea luată în sine ca mijloc absolut de expresie, dar făcînd parte dintr-o succesiune de alte imagini de cele mai multe ori fără nici o legătură între ele, evocînd lumi şi stări sufleteşti ce coexistă, de-sine-stătătoare, tocmai pentru a sugera dinamismul vieţii şi al ritmului său nestăvilit, *Poemele într-un vers* sînt înregistrări ale unor realităţi ce încremenesc alături unele de altele. Tehnica lirismului modern este aceea a filmului. O succesiune de momente sufleteşti accelerate, condensate în rapiditatea nebună a filmului care după rularea sa este îngropat în uitare. Tehnica *Poemelor într-un vers* este aceea a basoreliefului. Ion Pillat şi-a dat seama „că anticii încremenesc viaţa în statui ca să o facă să trăiască milenii". Criticul întrevede în aceste poeme „contururile statuare ale lumii antice". Dar pentru descifrarea maximei lor frumuseţi se cere participarea cititorului, a imaginaţiei şi bogăţiei sale sufleteşti care le poate amplifica conţinutul ca o cutie de rezonanţă.

AUREL MARTIN oferă o simplă şi originală interpretare. În *Poeme într-un vers*, explică criticul, Ion Pillat încearcă aventura poeziei pure într-un mod care-l individualizează căci intenţia sa nu ilustrează nici teza valérystă nici pe aceea a abatelui Brémond. Poetul nu are nici vocaţia „algebrei poetice" a primului şi nici pe cea a dăruirii mistice a celui de al doilea.

Deoarece Aurel Martin a pomenit de cei doi teoreticieni care împreună cu Mallarmé au încercat să definească conceptul de „poezie pură" ne permitem să amintim felul în care Ion Pillat sintetizează dezbaterile în jurul acestei formule: „*Poezia pură e o armonie verbală, care nu-şi bazează forţa magică pe nici-o contingenţă. Poezia pură e în afară de idei, de sentimente, de imagini, — ea nu cunoaşte subiect, cu atît mai mult teză morală sau filozofică*" [...] „*Poezia Pură absolută — aşa cum o cer canoanele de mai sus — e aproape imposibilă; elemente străine, prozaice, îi vor aburi — mai mult sau mai puţin — limpezimea ideală. Sînt totuşi cazuri cînd ea rămîne totală în orbitoarea ei strălucire — fie într-un vers izolat al cărui farmec pătrunzător nu provine nici din idee, nici din sentiment, nici din imagine, nici măcar din muzica silabelor răzleţe, dar din o armonie a cuvîntului în sine preexistentă tuturor...*" (Ion Pillat. *Eminescu şi poezia pură* în TRADIŢIE ŞI LITERATURĂ, 1943, p. 191—192).

Este interesant chipul în care Aurel Martin priveşte realizarea poeziei pure de către Ion Pillat. Criticul observă, în primul rînd, că poetul este „un plastic, un auditiv subjugat de concretitudini nu de abstracţiuni, un îndrăgostit de peisaj, de forme, chemat de amintiri şi de doruri, un sentimental ce-şi supraveghează trăirile afective şi cerebrale, ordonîndu-şi fantezia şi elanurile în limite ce exclud exagerările de orice tip. Astfel condiţionat temperamental experimentul său se personalizează, nuanţînd, prin atitudine şi rezultate, însuşi conceptul de poezie pură" [...]. „E vorba la Pillat nu de oaze de frumos şi esenţial" [...] „ci de renunţarea conştientă prealabilă sau nu, dintr-un posibil text, la toate versurile cu implicaţii nelirice şi de consemnarea doar a momentului apogeu, cînd Poezia atinge nivelul maxim de concentrare şi perfecţiune, cînd expresia cunoaşte, deci, formula ideală".

Elocventa expunere a lui Aurel Martin ar fi fost perfectă dacă ar fi fost însoţită de cîteva exemplificări asemănătoare acelora date de Ion Pillat pentru a scoate în evidenţă poezia pură din versurile lui Mihai Eminescu (*Metonimii*... p.228—230).

DUMITRU MICU aminteşte că, spre sfîrşitul carierei sale poetice, idealul estetic al lui Ion Pillat este „poezia pură" despre care discută în *Valéry, Rilke şi poezia pură* din PORTRETE LIRICE şi în *Poezia pură* din *Viaţa românească*, nr. 6, 1938. *Poemele într-un vers* sînt rezultate din nevoia de purificare a propriei creaţii.

Dumitru Micu trece asupra teoriei estetice a lui Pillat, „discutabilă, ca orice estetică", şi este interesat de ceea ce a reuşit să realizeze poetul afirmînd că multe din *Poemele într-un vers* sînt „versuri dăruite" şi nu fabricate (În *Gîndirea şi Gîndirismul*... p. 490).

VICTORIA ANA TĂUŞAN declară că POEMELE ÎNTR-UN VERS „sînt cea mai acută formă a căutării în poezia lui Ion Pillat", „siguranţa cu care operează poetul este a unui magician, al unui stăpîn de vers dar şi de tăcere..." „plină de sensuri, „semnul cel mare al inspiraţiei". (*Ion Pillat: Ceremonia naturii*... p. 26—27).

OV. S. CROHMĂLNICEANU observă că, în timp, Ion Pillat preferă formele fixe cum sînt de pildă sonetele din SCUTUL MINERVEI sau versul alexandrin din STANŢE. Criticul este de părere că, în mod formal, „principiul concentrării" l-a condus pe Pillat la ideea „poemelor într-un vers", definiţii care apar ca „frize graţioase". (În *Literatura română între cele două războaie mondiale*, vol. II... p. 122)

CRISTIAN LIVESCU începe analiza volumului desfăşurînd teoria lui Ion Pillat despre poezia pură de care acesta era preocupat încă din 1920. Criticul menţionează eseul: *Eminescu şi poezia pură* (1930) /În TRADIŢIE ŞI LITERATURĂ... p. 202—213/ în care poetul analizează armonizarea perfectă a „puterii unei revelaţii" cu „expresia pur poetică". Cristian Livescu relevă că Ion Pillat nu

credea în realizarea Poeziei pure absolute căci „elemente străine, prozaice, îi vor aburi — mai mult sau mai puțin — limpezimea ideală". Ion Pillat este de părere că limpezimea ideală se găsește *într-un vers izolat* dar ea nu provine nici din idee și nici din sentiment dar „din armonia cuvîntului în sine". La Eminescu poezia pură provine „dintr-o *sinteză nouă a așezării cuvintelor*, sinteză care de multe ori le împrumută o putere neașteptată unită cu un element muzical propriu".

„Așadar, «armonia poetică» se bizuie pe crearea «acelor sinteze favorabile fluidului poetic pur» și descătușarea acestui fluid este cea mai «autentică» direcție în arta poetică". Acestea — observă Cristian Livescu, ne-ar determina să credem că „Pillat pornește împotriva imaginii, în căutarea *armoniei cuvîntului în sine*". *Poemele într-un vers* sînt năzuința lui Pillat spre poezia pură, anti-imagine, „o decupare a secvenței celei mai prețioase din *fluidul* poetic de nedefinit". Dar, continuă criticul, ele nu sînt decît reluarea „unor obsesii mai vechi", „reveniri asupra unor momente deja cunoscute din devenirea poeziei lui Pillat [...]

Nu este nici pe departe vorba de o dezagregare a imaginarului [...], ci o resintetizare a sa, o „reorganizare" a materiei poetice [...] Așezate într-o anumită ordine, aceste poeme ar putea rezuma volumele anterioare [...] Avem de-a face nu cu anti-imagine, ci cu *imagini sintetice*, decurgînd din împăcarea perfectă, în cadrul vizionarului, a spațiului lăuntric și al logosului poetic" [...]

Cristian Livescu enumeră motivele poeziei pillatiene reapărute pe calea „fluidului poetic" și astfel reîmprospătate. Noutatea mai constă din efortul de concentrare, de lapidaritate, cît și din «sinteza nouă» a așezării cuvintelor. Tocmai așteptarea «*iradierii misterioase a cuvintelor*» asigură poemelor un farmec special, ele reflectînd adîncurile unei intimități sufletești. Cristian Livescu încheie cu finețe: „dintr-o doctrină savantă asupra *poeziei pure* și forțele ei considerate magice, Pillat și-a întocmit o teorie a sa privind *armonia poetică*, pe care a aclimatizat-o propriei interiorități vizionare, scoțînd-o astfel din inerție" (în *Introducere în opera lui Ion Pillat*... p. 187—194).

DUMITRU ȘERBAN DRĂGOI apreciază *Poemele într-un vers* ca limita supremă la care a ajuns Ion Pillat în efortul său de a se concentra și purifica de discursivitate. Criticul constată, la rîndul său, că regăsim în ele toate motivele și temele poeziei sale exprimate în metafore de o virtuozitate indiscutabilă (în *Ion Pillat*... p. 191—192).

ÎMPLINIRE

În volumul apărut în 1942 la Fundația Regală pentru Literatură și Artă, Ion Pillat are grijă să lase o notă scrisă în București, la 18 februarie 1942, — din care reținem că: „*poeziile din acest volum, afară de trei din ele care datează din primăvara și vara anului 1939, au fost toate scrise, cu o întrerupere de o lună, de la 20 noiembrie 1939 la 22 martie 1940*". Nu putem să nu atragem atenția asupra grabei și febrilității cu care au fost scrise sonetele volumului. Au rămas puține dovezi din care să se studieze modul lui Ion Pillat de a-și elabora opera. Poetului îi plăcea să transcrie liniștit și pe îndelete poeziile, în formă definitivă, pe paginile curate ale unor caiete, unele din ele legate, prețios, în piele. Claritatea și fluiditatea versurilor, ritmul lor perfect și tihna pe care o resimți contemplînd o asemenea transcriere nu te face să bănuiești cazna și chinul compunerii poemelor. Ne întrebăm pentru ce Ion Pillat a făcut o excepție cu poeziile volumului ÎMPLINIRE, ale căror ciorne, scrise cu creionul, au fost lipite, îngrijit, pe foi de album. Ciornele, în marea lor majoritate, nu sînt decît o încîlcire de cuvinte. Din ștersăturile și adăugirile pe deasupra, se impune cu greu, dar definitiv, cea mai limpede exprimare a ideii. Avem impresia că în timpul scrierii acestui volum, ultimul din seria celor apărute în **E.D.III**, poetul era posedat, împins de o forță lăuntrică, sub imperiul căreia, — într-un răstimp atît de scurt, — el a dat formă celor 54 de sonete care așteptaseră 30 de ani în sufletul său. Viața lor latentă, semnalată de atîtea ori și în atîtea feluri în operă, cerea o ultimă cristalizare în lumină, înainte ca poetul, cu o sănătate fragilă, să-și încheie viața.

Unul din primii critici care recenzează volumul, NICOLAE ROȘU, se întreabă dacă ÎMPLINIRE este ultima etapă a poeziei lui Ion Pillat, recunoscînd că volumul închide în el experiența unei vieți. Fără să se refere la poemele cu motive și teme asemănătoare din volumele anterioare, Nicolae Roșu arată că sonetele sînt momente centrale din viața poetului și alcătuiesc o sinteză expusă într-o arhitectură de o gradație perfectă. Criticul deosebește îndoita înfățișare a motivelor poetice: aspirația către eternitate, pe de o parte, și frămîntarea dionisiacă și temporală, pe de alta. El nu înțelege însă să insiste asupra organicității structurii volumului, ci analizează fulgurant cîteva dintre sonete, oprindu-se asupra stilului. Din *Cartea priveliștilor* el alege: *Poetul*, *Viziune polară*, *Port breton*, *Natură moartă*, *Zori de primăvară* și *Hellas*, pentru a demonstra puterea de evocare a poetului mulîndu-se perfect asupra unor motive diverse, darul imaginii vizuale, conturul și relieful plastic, sugerarea atmosferei exotice sau patriarhale. În legendele și eresurile din **Cartea țărilor** criticul deosebește, în împlinirea creștină, unda de păgînism, pe care o descifrase și Ovidiu Papadima (în *Scriitorii și înțelesurile vieții*, p. 224). În poemele din **Cartea mărturiilor,** Nicolae Roșu se lasă impresionat de durităţile corosive alunecînd pe panta pamfletului", [...] „de vehemența expresiei care se preface către sfîrșit în liniatura olimpiană de concepție de viață". Profesiunea de credință a lui Ion Pillat constă în faptul că împlinirea se află în elanul creației (*Împlinire*... în *Gîndirea*... XXI (1942), nr. 6).

În continuare, majoritatea criticilor contemporani au interpretat,— mai mult sau mai puțin formal — mărturisirile lui Ion Pillat privind fondul și alcătuirea volumului ÎMPLINIRE.

POMPILIU CONSTANTINESCU înțelege că afirmația: *„Aceste sonete alcătuiesc un singur poem"* trebuie luată în sensul că în cuprinsul lor se regăsesc aproape toate temele liricii pillatiene. El își întărește judecata formală pe ceea ce continua să declare poetul: *„Purtate și frămîntate timp de 30 de ani în sufletul și cugetul autorului"*..., constatînd că perioada de care este vorba durează de fapt între data apariției celui dintîi volum al lui Ion Pillat: VISĂRI PĂGÎNE (1912) și anul tipăririi culegerii ÎMPLINIRE (1942).

Amintim că în postfața volumului I, al ediției de față, am încercat să sugerăm că prin motivele și temele care au inspirat poemele, scrise în stilul parnasian și simbolist, se străvedeau complexitățile, virtualitățile sufletești, aspirațiile de cuprindere ale tînărului poet Ion Pillat, firea lui intimă mărturisindu-se prin subiectele selectate din repertoriul acestor curente.

De asemenea volumul, alcătuind al doilea tom care culminează cu PE ARGEȘ ÎN SUS, poate fi raportat la programul tradiționalist, din care evadează prin trăirea personală, profundă a tradiției românești. Sufletul său era adînc înfipt nu într-un trecut istoric cunoscut în mod livresc, ci în trecutul sentimental al unei copilării trăite în bucuria iubirii, în atmosfera de exaltare patriotică ce a urmat războiului de independență și a celui de întregire și în intimitatea fermecătoare a locurilor natale.

Criticii au văzut în volumul ÎMPLINIRE, răsfrîngerea temelor și motivelor, ușor de identificat în volumele anterioare, un Ion Pillat care se pastișa pe sine însuși. În realitate, de data aceasta Ion Pillat plutea deasupra propriului său trecut, simțind nevoia să privească *à rebours* dar din vîrful spiralei, pentru ultima oară, proteicele aventuri ale sufletului. Era un remember dinaintea morții, mai ales. Graba în care și-a scris poemele, ciornele pline de modificări, reveniri și ștersături dovedesc înfrigurarea unei ultime confesiuni, oferite însă cu discreție, poetul ascunzîndu-se după forma lor impersonală, fină și definitiv șlefuită.

Pompiliu Constantinescu e de părere — pe bună dreptate — că Ion Pillat a adoptat sonetul ca un rafinament în plus, ca o virtuozitate a maturității sale creatoare, deoarece această formă fixă îl ajuta pe poet să clasicizeze, să dea un înțeles valabil în eternitate nu numai fondului său de simțire, dar și motivelor de inspirație fecundate de lirismul contemporan european, care i-au îmbogățit patrimoniul sufletesc și artistic. Criticul descrie volumul, împărțit în trei cicluri: **Cartea priveliștilor, Cartea țărilor, Cartea mărturiilor,** fiecare ciclu alcătuit din 18 poeme, recunoscînd că această simetrie formală corespunde și unei simetrii de conținut, dar și unei filiații lirice dintre ciclurile prezente și motive cunoscute din volumele anterioare. În primul ciclu Ion Pillat reia într-o formă concentrată, subtilă și maturizată teme din parnasianismul VISĂRILOR PĂGÎNE cu subiect exotic și mitologic. Criticul diferențiază poemele din VISĂRI PĂGÎNE pe care le decretează „descripții abundente și impersonale" și noile versiuni din ÎMPLINIRE care „reliefează artistic maturitatea poetului".

Referitor la **Cartea țărilor**, Pompiliu Constantinescu constată că poetul revine fie la meditația horațiană asupra scurgerii timpului, fie reinsuflețește ideea de tradiție din PE ARGEȘ ÎN SUS sau recurge la imagismul temelor ortodoxe în prelungirea BISERICII DE ALTĂDATĂ.

Cartea mărturiilor cuprinde teme bucolice: tablouri fericite de contemplație senină sau de izolare în „turnul de fildeș" întărit fiind de un puternic sentiment al conștiinței artistice și de strădania împlinirii unui ideal de creație. Pompiliu Constantinescu își sfîrșește cronica prin afirmația: „Prin temele sale, prin ecoul lor în sufletul iubitorilor de poezie, prin arta sa poetică Ion Pillat e sortit să se clasicizeze cel dintîi dintre moderni". (*Ion Pillat*: *Împlinire* în *Vremea*, XIV(1942), nr. 654 și *Scrieri*, vol. IV...)

MIHAI NICULESCU observă, cu sensibilitate, că în unele poeme Ion Pillat micșorează distanța dintre el și cititor creînd o intimitate pe care n-a mai atins-o în alt volum. Expusă într-o claritate de cleștar, a cărei limpezime poate ascunde cititorului adîncimea, poezia are plenitudinea robustă a unei senzorialități receptive la toate solicitările firii surprinse între infinitele oglinzi ale aparențelor senzoriale și ale înțelesurilor. Importantă este observația că „împărțirea în cicluri nu este o delimitare didactică ci mai mult o orientare către climate sufletești asupra cărora poetul revine arcuindu-se asupra lui însuși". Mihai Niculescu consideră sonetele vocației poetice din **Cartea țărilor și Cartea mărturiilor** realizările cele mai de seamă ale poeziei și limbii românești. Ele ascund ca într-o scoică: „un murmur care e o melodie tăcută [...] necontenită mișcare lăuntrică, efervescență a înțelesurilor ce se interferează cu jocul de răsfrîngeri al aparențelor concrete, cu aluziile ideale și echivalențele simbolice" (*Împlinire de Ion Pillat* în *Universul literar* LI (1942), nr. 23).

DAN PETRAȘINCU se oprește mai întîi asupra titlului ÎMPLINIRE care a fost ales de Ion Pillat în urma unei necesități interioare și din a cărui transparență reiese o maturitate ajunsă la ultima sa limpezire. Alegîndu-și sonetul ca formă de poezie, Ion Pillat își manifestă idealul clasic și realizează biruințe de conținut și expresie cu rezonanța cristalurilor veritabile. Interpretează afirmația lui Ion Pillat: *„Aceste sonete sînt un singur poem"* în sensul că sonetele sînt părțile unui tot, „momente ale unei inspirații, ale unei stări de poezie continuă". Superficial și elegant — fără să găsească unitatea sufletească și corespondența dintre subiectele selectate și firea poetului —, criticul continuă: „Rafinat și iubitor al naturii, totodată eclectic, bucolic și stilizat, poetul nu disprețuiește nici un subiect, neavînd preferințe violente și nici obsesii liniare: cuprinzător în gestul trist al iubitorului de frumos, fără însă marea tensiune care arde și deformează, el e fără dificultate cosmopolit și autohton". Dar Dan Petrașincu găsește că temele disparate sînt unite prin egalul liniar temperamental și sensibilitate poetică (*Împlinire, poeme de Ion Pillat* în *Viața*, II (1942), nr. 418).

După ce afirmă că esențiala caracteristică a artei lui Ion Pillat este „nota clasică, de împăcare și de eleganță reținută cu rezonanțe potolite, patriarhale", fără goana nebună după „noutate" și „originalitate", *ION ȘIUGARIU* decretează volumul ÎMPLINIRE ca o sinteză poetică și un „triumf al artei" lui Ion Pillat. **Cartea priveliștilor** și **Cartea țăriilor** îi reamintesc criticului de peisajele mediteraneene în plină atmosferă parnasiană și de cîntare a „energiilor străbune" și a meleagurilor natale de mai tîrziu.

Sonetele reușite mai degrabă din punctul de vedere al efectelor de culori reținute și plastice decît din cel al muzicalității îi amintesc criticului de „neuitatele *Triomphes* de José Maria Heredia". Mai interesantă ni se pare observația că, prin reluarea materialului volumelor anterioare, pe care-l concentrează în tipare stăpînite, de autentică maturitate „poetul dă un răspuns în adînc al întrebărilor de ordin general din sufletul său", păstrînd aceeași linie de împăcare și de rezervă clasică. **Cartea mărturiilor** oferă sonete, care, — într-o formă limpede, cu versuri naturale și simple, într-un cadru de sobrietate și de aristocrație naturală, — mărturisesc profesiunea de credință a poetului. „Peste frămîntările și tristețile generale, poetul se retrage în chilia luminoasă a artei sale, împăcînd setea de veșnicie a sufletului cu melodia nepieritoare a artei pure" (*Ion Pillat. Împlinire* în *Revista Fundațiilor* X (1943), nr. 5.)

CORNELIA BUZDUGAN-HAȚIEGANU consideră că Ion Pillat îndeplinește, la noi, însușirile pe care Boileau le cere *poetului de vocație*: claritatea stilului care să transpună perfect ideile și inefabilul poetic. Volumul ÎMPLINIRE ar conține din comandamentele artei poetice a lui Boileau.

Critica se oprește la *Mărturisiri*... unde Ion Pillat spune că producția sa poetică din ultimii ani e fecundată de „îndoitul aport al artei clasice și a celei populare". Astfel în *Hellas, Endimion, Faunul, Centaurul, Lui Atlas, Narcis, Basorelief* se deosebește filonul clasic iar în: *Pastorală, Cină* și **Cartea țăriilor** transpar, interiorizate, liricul și eresul poeziei populare. Din acest ciclu al dematerializării, al plutirii în zonele neliniștilor și tainelor, poetul nu se mai întoarce către natura exterioară de la care a pornit, ci către el însuși, Caracterizînd volumul, Cornelia Buzdugan-Hațieganu schițează portretul poetului așa cum reiese din acesta. În **Cartea mărturiilor** poetul se află în fața vieții cu toată povara de aspirații, iluzii și speranțe dar și de amărăciune și decepție în contact cu lumea. *Împlinirea* el nu și-o mai caută și nu și-o mai găsește decît în artă. Este eterna atitudine de amară ironie și stoică stăpînire și retragere a *Luceafărului* lui Mihail Eminescu.

Poemele au o dublă calitate: parnasiene, — prin puterea de evocare a reliefului plastic, a luminii și subtilității cromatice, prin cultul pentru antichitate și artă înțeleasă ca ideal suprem, prin disimularea sentimentelor în haina simbolurilor sau draparea sub mantia orgoliului, — ele au în același timp haloul poeziei pure prin suflul de transcendență și adîncime a simbolurilor (*Ion Pillat, Împlinire*. Fundația pentru literatură și artă, 1942 în *România tînără*, I (1942), nr. 2—3).

Critica de după anul 1965 nu se oprește prea des la volumul ÎMPLINIRE

AUREL RĂU remarcă doar că gustul pentru sonet semnalat în volumele de tinerețe devine stăpînitor deplin în volumele SCUTUL MINERVEI și ÎMPLINIRE. Criticul caracterizează perioada clasicizantă a operei lui Ion Pillat citîndu-l pe **Vladimir Streinu** care decretează că versul poetului „e lucrat și rareori țîșnit, tropul — construit și dezvoltat, compunerea — învinsă, artă perfectă, în sfîrșit, a unui talent înverșunat fără crispare, armonios fără vrajă și limitat fiindcă e perfect" (Vladimir Streinu, *Pagini de critică literară*... p. 76). (Aurel Rău: *Ion Pillat, Antologie*... p. XXXIII.)

Observațiile lui Ov. S. CROHMĂLNICEANU scot în evidență, cu subtilitate, structura artei poetice a lui Ion Pillat care este și fundamentul volumului ÎMPLINIRE. Criticul amintește mărturisirea lui Ion Pillat despre aspirația sa de a-și acorda năvala inspirației cu sensibilitatea universală. El ajunge la aceasta prin procesul epurării „experienței vitale" de orice «*contingență logică*» în vederea obținerii acelui «*cutremur sufletesc*» care muzicalizează priveliștile și dă plasticitate sunetelor. (*Ion Pillat: Mărturisiri*...) Ov. S. Crohmălniceanu comentează în continuare, atrăgînd atenția că poetul nu scria sub primele, puternice impresii, deoarece subiectivismul său nu s-ar fi putut sincroniza cu sensibilitatea unui cititor „normal". Cu toate acestea emoția își continua viața sa secretă în subconștient, revenind în conștient ca un fruct copt. Poetul așteaptă momentul în care trăirile ating gradul de «*universalizare esențializată*» și devin astfel «*transmisibile*». Ov. S. Crohmălniceanu crede, pe bună dreptate, că ÎMPLINIRE rezultă din conștiința poetului ajuns la revelația adîncului său sufletesc pe care și-l destăinuie prin intermediul tuturor motivelor sale anterioare pe care le tratează cu o seninătate clasică fixîndu-le în marmora sonetului. În schimbul spontaneității, criticul găsește în sonete o concentrare și o esențializare de o nespusă grație. (*Literatura română între cele două războaie mondiale*, vol. II... p. 123—124).

În ultimele volume: ÎMPLINIRE și CUMPĂNĂ DREAPTĂ, *CRISTIAN LIVESCU* regăsește preluate amintirile și «himerele» care l-au însoțit pe poet urmîndu-l și acum în vîrsta exilului, a izolării. Poezia pe care continuă să o genereze fostele motive și teme va beneficia de aceeași statornică pasiune a poetului „de a plasticiza abstracțiuni și de a esențializa însușiri din cele mai concrete". Spre deosebire de alți critici, Cristian Livescu nu descoperă nici un fir conducător în poemele ultimelor volume „în care stampele trecutului sînt fixate" [...] „ca într-o galerie cu lucrări cunoscute cărora încerci să le determini sensuri noi" (*Introducere în opera lui Ion Pillat*... p. 199—200)

DUMITRU ȘERBAN DRĂGOI, — referindu-se la cele trei cicluri ale volumului ÎMPLINIRE în a căror poeme pot fi identificate motive și teme din volumele anterioare, — simte pulsînd meditația horațiană asupra scurgerii timpului. Împotriva inexorabilei pieiri a existenței nu poate fi opusă decît durabilitatea operei de artă (*Ion Pillat*... p. 190).

UMBRA TIMPULUI

Cronicile mai importante la volumul UMBRA TIMPULUI scot în evidență unanim amplificarea tonului elegiac, odată cu înaintarea în vîrstă a poetului. Din punctul nostru de vedere unele poeme marchează trepte ale unei coborîri în infernul rătăcitoarelor umbre ale trecutului.

C. D. FORTUNESCU va observa că adînca melancolie pornește tocmai din faptul că poetul iubește viața ca un păgîn și este deznădăjduit de vremelnicia ei. În privința formei, G. Fortunescu reliefează notele evolutive: cristalizarea ideilor în versuri concise, uneori chiar eliptice care sugerează mai mult decît spun (*Umbra timpului, poezii de Ion Pillat* în *Arhivele Olteniei*, XIX (1940), nr. 107—112).

VLADIMIR STREINU începe prin a reaminti cele două izvoare prețioase ale poeziei lui Ion Pillat din PE ARGEȘ ÎN SUS: sentimentul horațian al fugii timpului și acel al copilăriei pierdute care fie că se împletesc, fie că se desfășoară deosebit. În *Versificația modernă...* (p. 218), Vladimir Streinu remarcase că deși poezia lui Ion Pillat este aceea a unui „posident", îndrăgostit de artă, de felul lui Alecsandri, el este atins deodată de melancolia trecutului ireversibil și mai cu seamă de resimțirea adîncă și turburătoare a zborului vremii. Volumul *Umbra timpului* accentuează identitatea lirică a lui Ion Pillat care ne atrage „pe noi cei de azi" și care-l va recomanda posterității: aceea a unui poet obsedat „de ascunsa paradă a timpului, de melancolia trecerii proprii, derivată din conștiința procesivității vîrstelor". Doar în al doilea rînd Ion Pillat va rămîne ca „stăruitor cîntăreț al Floricăi și al Miorcanilor".

Criticul disociază deci poemele inspirate de Florica și Miorcani ca și cum ele nu ar fi scăldate de aceeași vrajă dulce-amară a timpului care absoarbe în neființă orice frumusețe și simțire (*Ion Pillat: Umbra timpului* în *Viața românească*, XXXII (1940), nr. 6).

CONSTANTIN FÎNTÎNERU își începe de asemenea cronica prin constatarea că în UMBRA TIMPULUI Ion Pillat cîntă dureros transformarea timpului surprinsă în succesiunea vîrstelor. *Umbra timpului* cade atunci cînd nimic nu mai contribuie ca momentul să fie reținut de memorie. Golul din prezent, imposibilitatea de a individualiza clipa prezentă printr-o bucurie sau trăire intensă face să se confunde *ieri* cu *azi*.

Dispare *timpul* — subiectivizat deci — care să rețină în amintire experiențele și care să fixeze astfel lumea sensibilă. Poetul simte golul din jurul său, constată fărîmițarea chipurilor, risipirea și pulverizarea lumii în care trăiește. El simte că se apropie de amurg și caută cu un ultim efort să simtă timpul. Poetului nu-i rămîne decît să caute datele vieții în trecut căci pentru el ciclul lor de producere s-a încheiat, viața a fost măsurată. Ceea ce a mai rămas se află doar în amintirea trecutului, nu mai este un istrument al vieții sufletești prezente, este *umbră de timp*. Poezia lui Ion Pillat excelează prin sinceritatea tristeții (Ion *Pillat*: *Umbra timpului* în *Universul literar*, XLIX (1940), nr. 26).

PETRU COMARNESCU subliniază resemnarea stoică, din care respiră nădejdea de răscumpărare prin credință. Poetul opune veșnicia naturii, vremelniciei omului ce se oglindește doar în amintirile trecutului și este împins de timp spre moarte. Dar Ion Pillat este un om al marei contemplații, un clasic, limpede, deprins cu limitele omenești „vrăjit dar nu amăgit" de frumusețile trecătoare. (*Note: Ion Pillat: Umbra timpului. Revista Fundațiilor Regale*, VII (1940), nr. 9.)

CRISTIAN LIVESCU pare mai puțin convins de drama volumului și de sincera sa melancolie. Criticul consideră reîntoarcerea poetului în trecut numai ca o plăcere a „reîntoarcerii" și ca un joc al „imaginarului care apelează la propria sa memorie pentru a rămîne în vigoare, aflîndu-și înstrăinarea". Cristian Livescu discerne, totuși, cu sensibilitate: „Este contemplat *nu demultul* ci umbra acestui demult"... timpul deteriorează nu numai amintirea vieții trăite, ci și viața „imaginarului", a cărui „memorie interioară — așa-zisa „himeerizare" — se dovedește ea însăși șubredă".

Criticul regăsește o nouă întrupare a *„casei amintirii"* tocmai în faptul că imaginarul „se oglindește la nesfîrșit pe sine, devine robul propriei sale reflectări, fiindu-și incintă intimă". Dar „a căuta înapoi înseamnă a întreba de moarte". Cristian Livescu vede spațiul poetic invadat de umbre „multiplicînd umbra timpului" și de himere desprinse din aducerile aminte ale emergenței imaginare" (*Introducere în opera lui Ion Pillat*... p. 194—198).

XVII

Nu-s vindecat cu totul, Minervo, de Himeră.
Pe buze tot îmi arde sărutul blestemat.
Și-n ochiul tău și verde, pe care l-am urmat
Atât de mult pe vremuri, otrăvirea mea tot speră.

Și Nedezlegată, și astăzi îmi oferă
Enigma ei fatală un Sfinx neturburat
Și înfiorat ce-n ghiara-i atât mi-a tremurat
Mai tremură privindu-l și-acum din altă sferă.

Nu-s vindecat cu totul, Minerva mea. Simt încă
Harpiile în juru-mi și zborul lor flămând.
Tot mai aud cum crește în viața ei adâncă
Din mările de marmură ale valuri, ca o stâncă
~~Din marea care-și mișcă argintul viu sub lună,~~
Cântarea vestitoare de moartea grea, pe când
~~Sirenele se adună~~
Oceanida își mișcă argintul viu sub lună.

Ion Pillat

Miorcani 10 August 1933

SCUTUL MINERVEI. Sonetul XVII. (Cabinetul de Manuscrise al Bibliotecii Academiei R. S. România)

INDICELE ALFABETIC AL POEMELOR ȘI VOLUMELOR TOMULUI III

CUPRINS

ERATA LA: ION PILLAT: OPERE, vol. II 1985

Pagina VII r. 8 *Sonetul lui Ronsard* se elimină deoarece este trecut la r. 7.

Pagina VII r. 8 Se va citi José Maria Palacio în loc de José Maria Placido.

LECTOR : DOINA URICARIU DROGEANU
TEHNOREDACTOR : GHEORGHE POPOVICI

APĂRUT 1986. BUN DE TIPAR 24.11.1986.
COLI TIPAR 46,50.

TIPARUL EXECUTAT SUB COMANDA NR. 1184 LA
I. P. „13 DECEMBRIE 1918", BUCUREŞTI,
REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMANIA

